Puolustusvoimat

Sotilaan käsikirja 2022

Puolustusvoimat

Sotilaan käsikirja

2022

PEKOULOS:n ak AR18229; "PUOLUSTUSVOIMIEN OHJESÄÄNTÖTOIMIKUNNAN KOKOUS 5/2021 (28.10.2021) (PVOHJESTMK 5/2021)"

SOTILAAN KÄSIKIRJA 2022

Sotilaan käsikirja 2022 hyväksytään käyttöön otettavaksi.

Käsikirja kumoaa Sotilaan käsikirjan vuodelta 2020.

Pääesikunnan koulutuspäällikön sij
Eversti

Ari Lehmuslehti

Koulutussektorin johtaja
Komentaja

Mikko Sistonen

Sisällys

1 Lukijalle ja kouluttajalle 8

1.1 Lukijalle ... 8
1.2 Kouluttajalle ... 9

2 Koulutuksen yleisjärjestelyt, sisältö ja palvelustehtävät 10

2.1 Varusmieskoulutuksen perusteet, tarkoitus ja päämäärä ... 10
2.2 Mitä hyötyä varusmiespalveluksesta on sinulle sotilaskoulutuksen lisäksi? 11
2.3 Palvelustehtävät ja valinnat ... 12
2.4 Varusmieskoulutuksen suunnittelu, rakenne ja keskeisin sisältö ... 14
2.4.1 Alokasjakso ... 14
2.4.2 Koulutushaarajakso ... 18
2.4.3 Erikoiskoulutusjakso ... 18
2.4.4 Joukkokoulutusjakso ... 19
2.4.5 Johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelma ... 20
2.4.6 Aliupseerikoulutus ... 22
2.4.7 Reserviupseerikoulutus ... 23
2.5 Verkko-oppimisen perusteet varusmieskoulutuksessa ... 24
2.5.1 Käänteinen oppiminen varusmieskoulutuksessa ... 24
2.5.2 Toiminta verkko-oppimisympäristössä ... 25
2.5.3 Verkko-oppimisen tuki ... 25

3 Orientaatio ja yleinen sotilaskoulutus 27

3.1 Suomen turvallisuuspolitiikan perusteet sekä asevelvollisuus ... 28
3.1.1 Suomen turvallisuuspolitikan perusteet ... 28
3.1.2 Yleinen maanpuolustusvelvollisuus ... 30
3.2 Yleinen sotilaskoulutus ... 31
3.2.1 Sotilashenkilöstön jako ... 31
3.2.2 Sotilaallinen kuri ja järjestys ... 32
3.2.3 Sotilaan käyttäytyminen ja hyvät tavat ... 33
3.2.4 Käskyvaltasuhteet ... 34
3.2.5 Puhuttelu ... 35
3.2.6 Tervehtiminen ... 35
3.2.7 Kunnianosoitus ... 36
3.2.8 Ilmoittautuminen ... 36
3.2.9 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo varusmiespalveluksessa ... 37
3.2.10 Epäasiallisen käyttäytymisen ehkäisy ja ilmoitusmenettely ... 37
3.2.11 Päihdekasvatus ... 38
3.2.12 Tukihenkilöstö ja varusmiestoimikunta ... 39
3.3 Sotilaan oikeudet ja velvollisuudet sekä sotilasoikeudenhoito ... 40
3.3.1 Sotilaan oikeuksia ja velvollisuuksia ... 40
3.3.2 Sotilasoikeudenhoito ... 41
3.3.3 Vahingonkorvausasiat ... 43

3.4 Varuskunnallinen huolto ... 44
3.4.1 Materiaalivastuu ... 44
3.4.2 Lääkintähuolto ja toimenpiteet sairastuttaessa ... 44
3.4.3 Huoltopalvelut ... 45
3.4.4 Hygienia kasarmiolosuhteissa ... 46
3.5 Valmius, virka-apu ja turvallisuus ... 46
3.5.1 Harjoitus- tai sodan ajan joukon perustaminen ... 46
3.5.2 Virka-apu ... 47
3.5.3 Perusyksikön päivystys ... 47
3.5.4 Operaatioturvallisuus ... 48
3.5.5 Työ- ja palvelusturvallisuus ... 49
3.5.6 Liikenneturvallisuus ja henkilökuljetukset ... 51
3.6 Sulkeisjärjestys ... 52
3.7 Sotilasvala ja -vakuutus ... 53

4 Ase- ja ampumakoulutusohjelma 55

4.1 Aseiden turvallinen käsittely ... 56
4.2 Ammunnan yleiset varomääräykset ... 58
4.2.1 Varomääräykset ... 58
4.2.2 Kuulon suojaaminen ... 60
4.3 Rynnäkkökiväärin ominaisuudet ja huoltaminen ... 61
4.3.1 Rynnäkkökiväärin ominaisuudet ... 61
4.3.2 Käyttäjän omatoimiset tarkastukset aseelle ... 64
4.3.3 Aseiden johdettu tarkastaminen ... 64
4.3.4 Rynnäkkökiväärin huoltaminen ... 66
4.4 Ammunnan perusteet ... 66
4.4.1 Ampuma-asennot ... 66
4.4.2 Luodin lentorata ... 72
4.4.3 Tähtäimet ja tähtääminen ... 74
4.4.4 Hengitys ... 77
4.4.5 Laukaisu ... 77
4.4.6 Hajonta ja iskemäkeskeispiste ... 78
4.4.7 Rynnäkkökiväärin kohdistaminen ja tähtäimien siirtäminen ... 79
4.5 Toiminta ampuma-alueella ja ampumaradalla ... 81
4.5.1 Perusammunnan aloittaminen ... 81
4.5.2 Kovapanosvaihe ... 83
4.5.3 Toiminta tauluilla ... 84
4.6 Ampuminen liikkuvaan maaliin ... 84
4.7 Taisteluammunnat ... 87
4.8 Rynnäkkökiväärin käyttö taisteluammunnassa ja taistelussa ... 87
4.8.1 Rynnäkkökiväärin käsittely ja tulitoiminta taistelutilanteessa ... 87
4.8.2 Ampuma-asennot taistelutilanteessa ... 89
4.9 Muut aseet ja taisteluvälineet, jotka jokaisen taistelijan tulee osata ... 91
4.9.1 Viuhkapanos ... 91
4.9.2 Telamiina (TM 65 77) ... 92
4.9.3 Kevyt kertasinko (66 KES 88) ... 95
4.9.4 Kevyt kertasinko (66 KES 12) ... 98
4.9.5 Käsikranaatti ja muut heitteet ... 100

5 Taistelukoulutus 105

5.1 Alokasjakson taistelukoulutus ... 106
5.2 Taistelukenttä toimintaympäristönä ... 107
5.3 Taistelu- ja kenttävarustus ... 108
5.4 Sotilaan suunnistustaito ja etäisyyksien arviointi ... 110
5.4.1 Kartan lukeminen ja karttamerkit ... 110
5.4.2 Koordinaattien mittaaminen kartalta ja sijainnin ilmoittaminen ... 115
5.4.3 Marssikompassin käyttö ... 117

5.4.4 Etäisyyksien arviointi ja mittaaminen ... 118
5.5 Jalkamarssi ... 120
5.5.1 Marssille valmistautuminen ... 120
5.5.2 Toiminta marssin aikana ... 120
5.5.3 Marssin jälkeinen huolto ja toimintakyvyn ylläpito ... 120
5.6 Sotilaan hiihtotaito ... 121
5.6.1 Hiihtomarssi ... 122
5.6.2 Ahkion käyttö ... 122
5.7 Selviytyminen ... 123
5.7.1 Yleisiä maastotaitoja ... 123
5.7.2 Majoittuminen maasto-olosuhteissa ... 123
5.7.3 Kenttähygienia ja ympäristönsuojelu ... 129
5.7.4 Toiminta lähivartiomiehenä (suoja-aseman vartiomiehenä) ... 131
5.7.5 Pimeätoiminnan valmistelut sekä pimeätoiminta ... 131
5.7.6 Ensiapu (tapaturmissa) ... 134
5.8 Suojaaminen ... 138
5.8.1 Valmiuden kohottaminen ... 138
5.8.2 Sodan oikeussäännöt ... 138
5.8.3 Voimankäytön perusteet sekä vartiomiehen ampuma-aseen käyttö ... 138
5.8.4 Toiminta kulunvalvontapaikalla ja vartiomiehen toiminta kohdetta suojattaessa ... 140
5.8.5 Pesäkkeen vartiomiehen toiminta taistelutilanteessa ... 141
5.8.6 Lähitaistelu ... 143
5.9 Suojautuminen ... 144
5.9.1 Suojelukoulutus (CBRN-suojelu) ... 148
5.9.2 Tuliaseman vaatimukset, kenttälinnoittaminen ja tulitoiminta poterosta ... 152
5.9.3 Liikkuminen taistelukentällä (ml. aseenkantotavat ja etenemiskeinot) ... 156
5.9.4 Partion tuli ja liike ... 160
5.9.5 Suojautuminen suora-ammunnalta ja epäsuoralta tulelta ... 160
5.9.6 Tunnustelijoiden käyttö ja toiminta ... 162
5.9.7 Suojautuminen panssarivaunuilta ... 163
5.9.8 Suojautuminen vihollisen ilma-aseelta (ilmaviholliselta) ... 166
5.9.9 Suojautuminen informaatiovaikuttamiselta ... 168
5.9.10 Taisteluensiapu ... 169
5.10 Taisteluvalmius ja toiminta taistelussa ... 171
5.10.1 Tilannetietoisuus ja toimintamallit taistelussa ... 171
5.10.2 Tilanteenarviointi ja päätöksenteko ... 174
5.10.3 Tehtävän täyttäminen ... 178
5.10.4 Taistelijaparin ja partion yhteistoiminta ... 180
5.10.5 Taistelijaparin ja partion toiminta ryhmän osana ... 184

6 Toimintakykyohjelma 191

6.1 Henkilökohtaisen toimintakyvyn kehittäminen tavoitteenasettelun menetelmällä ... 193
6.2 Taistelijan keho ... 194
6.2.1 Fyysisen toimintakyvyn käsitteitä ... 194
6.2.2 Taistelijan keho -ohjelman päämäärä ... 196
6.2.3 Kestävyysharjoittelu ... 196
6.2.4 Voimaharjoittelu ... 197
6.2.5 Fyysisen toimintakyvyn mittaus ... 201
6.3 Taistelijan mieli ... 202
6.3.1 Itseluottamus ... 203
6.3.2 Motivaatio, taistelutahto ja voittamisen tahto ... 204
6.3.3 Sodan oikeutus ja tehtävään sitoutuminen, moraalinen stressi ja sen ennaltaehkäisy ... 205
6.3.4 Ryhmäkiinteyden vahvistaminen ... 205

6.3.5 Taistelustressin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy 206
6.3.6 Toimintakyvyn palauttaminen kuormittavan tilanteen jälkeen 207
6.4 Kuormittumisen ja palautumisen tasapaino – toimintakyvyn kehittymisen salaisuus 208
6.4.1 Ravinnon merkitys 208
6.4.2 Nesteen merkitys 208
6.4.3 Huolehdi unesta ja levosta 209
6.5 Toimintakyvyn tuki varusmiespalveluksessa 209

7 Reservin polku 211

7.1 Sotilaspassi ja palvelustodistus 212
7.2 Asevelvollisten valvonta 212
7.3 Reservin koulutus 213
7.3.1 Reservin koulutusjärjestelmä 213
7.3.2 Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) 213
7.4 Opintoihin ja työelämään hakeutuminen 214
7.5 Puolustusvoimat työnantajana 214
7.5.1 Sotatieteellinen koulutus ja upseerin ammatti 215
7.5.2 Aliupseerin ammatti ja aliupseeriston täydennyskoulutus 218
7.5.3 Sopimussotilaaksi Puolustusvoimiin; kouluttaja ja erikoistehtävät . 219
7.5.4 Siviilihenkilöstön tehtävät ja koulutus 220
7.6 Kriisinhallintatehtävät 220
7.7 Sosiaaliasiat poikkeusoloissa 221
7.8 Perustamisjärjestelyt 221

Liitteet 223

Kirjallisuutta 223
Kohdistuskortti 224
Arvomerkit 225
Koulutushaaramerkit 230

Sotilaan käsikirja

© Pääesikunnan koulutusosasto

ISBN 978-951-25-3238-4
978-951-25-3239-1 (PDF)

SAP 10353870

Valokuvat, graafinen suunnittelu, taitto sekä kuvitukset:
Puolustusvoimien palvelukeskus / oppimis- ja kuvapalveluyksikkö

Painopaikka: Punamusta Oy, 2021

[1]

Lukijalle ja kouluttajalle

Sotilaan käsikirja sekä kurssien työtilat verkko-oppimisalustassa, PVMoodlessa, tarjoavat kaiken oleellisen tiedon, jota alokasjakson koulutuksessa ja viikkokokeissa tarvitaan. Tässä luvussa kerrotaan varusmiehelle ja kouluttajalle kirjan tarkoitus ja käyttöohjeet koulutuksen ja palveluksen tueksi.

Sotilaan käsikirja antaa yleiset perusteet sotilaan taitojen oppimiselle kaikissa puolustushaaroissa. Kirja on tarkoitettu erityisesti alokasjakson oppikirjaksi, mutta se tukee myös muiden koulutusjaksojen koulutusta, antaa tietoa palvelukseen liittyvistä sosiaali- ja turvallisuusasioista ja antaa tietoa reservin aikaa varten.

Aselajien ja koulutushaarojen mukaiset taistelijan toiminnan perusteet on esitetty oppaissa ja käsikirjoissa, joita käytetään alokasjaksoa seuraavien jaksojen oppikirjoina. Johtajakoulutuksessa käytetään lisäksi muita oppikirjoja ja ohjesääntöjä, kuten Johtajan käsikirja ja Kouluttajan opas.

1.1 Lukijalle

Parhaan yleiskuvan kirjasta saa sisällysluettelosta. Sisällysluettelo vastaa pääosin alokasjakson kurssirakennetta.

Selaa kirja silmäillen läpi. Kunkin luvun alussa on otsikon mukaisen kurssin tai ohjelman päämäärä ja osaamistavoitteet. Keskeiset käsitteet ja tärkeät asiat on korostettu tekstissä lihavoinnilla sekä erillisillä infoikkunoilla. Kirjan kuvat ja taulukot täydentävät käsiteltävää asiaa. Lukujen lopussa on esitetty kysymyksiä ja mahdollisia ongelmatilanteita pohdittavaksi ja keskustelun herättämiseksi.

Lisätietoa käsiteltävistä asioista saat PVMoodlesta sekä lähde- ja kirjallisuusluettelossa esitetyistä oppaista ja opiskelumateriaalista.

Yksityiskohtaiset viikko- ja päiväohjelmat ovat yksikön PVMoodle-työtilassa ja ilmoitustaululla. Niistä näet tulevat harjoitukset ja oppitunnit.

Viikko-ohjelmiin voidaan merkitä oppitunneille ja harjoituksiin perehdyttäväksi tarkoitetut sivut ohjesäännöistä tai Sotilaan käsikirjasta sekä muu opiskelumateriaali PVMoodlesta, esimerkiksi mikroelokuva.

Yleisimmät ohjesäännöt ovat saatavilla myös internetissä osoitteessa puolustusvoimat.fi/asiointi/aineistot/ohjesaannot-ja-oppaat sekä PVMoodlessa.

Koulutusaiheisiin kannattaa perehtyä ennakolta. Vähäinenkin valmistautuminen auttaa. Sillä tavalla vähennät omaa stressiäsi ja voit osallistua keskusteluun sekä tukea muiden oppimista. Ainoa tyhmä kysymys on se, joka jää tekemättä!

Sotilaan taidot opitaan käytännön koulutuksessa ja niihin harjaannutaan tekemällä asia niin monta kertaa, että saavuttaa rutiinitason. Väärin ei kannata harjoitella. Et opi kunnolla, jos et ymmärrä, miksi jotain tehdään. Sotilaan käsikirjassa on annettu koulutusta ja muuta palvelusta koskevia ohjeita ja suosituksia.

HUOMIO!

Koulutusta, palvelusturvallisuutta ja muuta palvelusta koskevat oikeudellisesti velvoittavat yksityiskohtaiset määräykset perustuvat lakeihin ja Puolustusvoimien normikokoelmassa annettuihin velvoitteisiin.

Säilytä kirja muistona varusmiespalveluksestasi. Voit kerrata keskeiset asiat Sotilaan käsikirjasta valmistautuessasi reserviläisenä tuleviin kertausharjoituksiin.

1.2 Kouluttajalle

Sotilaan käsikirja jaetaan omaksi jokaiselle varusmiehelle ja naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavalle naiselle alokasjakson ensimmäisellä viikolla. Kirja seuraa varusmiestä koko varusmiespalveluksen ajan ja mukaan reserviin.

Kirjan tarkoituksena on tukea oppimista ja alokasjakson toimintaa. Lisäksi tavoitteena on oppisisältöjen yhdenmukaistaminen eri puolustushaaroissa, aselajeissa ja joukko-osastoissa. Sotilaan käsikirjaa päivitetään kahden vuoden välein siten, että sen tiedot ovat ajantasaiset.

HUOMIO!

Koulutuksessa on noudatettava palvelusturvallisuus- ja varomääräyksiä sekä liikenneturvallisuusohjeita.

Koulutuksessa tuodaan esille myös rauhan ja sodan ajan toimintatapojen oleelliset erot.

Kirjan teemakokonaisuuksia ovat varusmiespalveluksen koulutuskokonaisuudet. Lukujen alussa mainitaan ennakkojäsentelyt, jotka johdattavat lukijan kunkin koulutuskokonaisuuden tavoitteisiin.

Tekstiosissa tarkastellaan aiheen keskeiset käsitteet ja toiminta sotilaan näkökulmasta. Kuvat on integroitu tekstiin kuvaviittauksin. Pääosa kuvista on lainattu muusta opiskelumateriaalista. Tarkoituksena on kirjan asioiden liittäminen oppituntien opiskelumateriaaliin ja toimintaan. Hyödynnä koulutustapahtumia varten erikseen valmistettua opiskelumateriaalia, jonka saat käyttöösi PVMoodlesta.

Varusmiesten oppimista tulee ohjata itse- ja ryhmäopiskelu- sekä ennakkotehtävillä sekä merkitsemällä viikko- ja päiväohjelmiin koulutustapahtumaan liittyvät kirjan sivut sekä PVMoodlessa saatavilla oleva opiskelumateriaali.

Kouluttajana tehtäväsi on herättää varusmiesten mielenkiinto aiheeseen ja liittää käsiteltävä asia aikaisemmin opittuun ja koettuun. Parhaiten se käy valmentamalla varusmiehet ennakolta tuleviin aiheisiin ja liittämällä käsiteltävät asiat aikaisempiin kokonaisuuksiin.

Selvitä koulutettaville opittavien asioiden tausta, keskity ydinsisältöön, herätä pohdintaa, keskustelua ja perustele asiasi. Kannusta varusmiehiä kysymään, koska se helpottaa työtäsi ja parantaa oppimistuloksia. Lukujen lopussa on niihin liittyviä kysymyksiä ja mahdollisia ongelmatilanteita. Tehtäviä ei ole tarkoitettu kirjassa esitettyjen asioiden toistavaan kertaamiseen vaan herättämään keskustelua.

Alokasjakson viikkojen 3–5 viikkokokeet perustuvat Sotilaan käsikirjan lukuun 5 Taisteluja marssikoulutus. Viikkokokeet ovat osa sotilaan perustutkintoa.

[2]

Koulutuksen yleisjärjestelyt, sisältö ja palvelustehtävät

Tämä luku antaa yleiskuvan varusmiespalveluksesta ja sen toteutuksesta. Lisäksi luvussa kerrotaan varusmiespalveluksesta saatavista hyödyistä sekä erilaisista mahdollisuuksista palveluksen suorittamiseen. Lukiessasi voit miettiä omia tavoitteitasi varusmiespalveluksessa.

Tähän lukuun on koottu varusmiespalveluksen

- **yleiset perusteet, tarkoitus, päämäärät, tavoitteet, rakenne ja hyödyt**
- **varusmieskoulutuksen suunnittelu, rakenne, keskeisin sisältö ja verkko-oppimisen perusteet**
- **erilaiset palvelustehtävät ja valintamenettelyt.**

2.1 Varusmieskoulutuksen perusteet, tarkoitus ja päämäärä

Asevelvollisuuslain (1438/2007) 36§:n mukaan varusmiespalveluksen aikana asevelvolliset koulutetaan ja harjaannutetaan sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin ja siten osaltaan luodaan edellytykset sodan ajan varalta tarvittavien joukkokokonaisuuksien tuottamiselle.

Varusmieskoulutuksen päämääränä on tuottaa reserviin suorituskykyisiä joukkoja ja erikoishenkilöstöä ja varmistaa sekä yksilön tarvitsema osaaminen ja toimintakyky, että joukon suorituskyky poikkeusoloissa.

Varusmieskoulutuksen perustana on Puolustusvoimien sodan ajan joukkojen edellyttämä henkilöstö- ja osaamistarve. Varusmieskoulutuksella tuotetaan suurin osa

sodan ajan joukkojen edellyttämästä osaavasta, motivoituneesta ja toimintakykyisestä henkilöstöstä. Jokainen varusmies ja vapaaehtoista asepalvelusta suorittava nainen koulutetaan sodan ajan tehtävään.

Suomen sotilaalliseen maanpuolustukseen tarvittava henkilömäärä on niin suuri, että yleinen asevelvollisuus on ainoa taloudellisesti mahdollinen tapa järjestää Puolustusvoimien tarvitsema henkilöstö. Yleisen asevelvollisuuden ylläpitämiseksi ja sodan ajan joukkojen suorituskyvyn turvaamiseksi Puolustusvoimien tavoitteena on kouluttaa koko miespuolinen palveluskelpoinen ikäluokka ja vapaaehtoiset naiset. Varusmieskoulutus ja reserviläiskoulutus suunnitellaan johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi.

Varusmieskoulutuksen lähtökohtina ovat poikkeusolojen erityistarpeet, joukkojen suorituskykyvaatimukset, henkilöstön osaamis- ja toimintakykyvaatimukset sekä yhteensopivuus suomalaiseen koulutusjärjestelmään. Koulutus kytketään henkilön aikaisempiin tietoihin, taitoihin ja valmiuksiin sekä työelämän ja sodan ajan tarpeisiin.

Asevelvollisen ennen varusmiespalveluksensa alkamista hankkima osaaminen tunnistetaan kutsunnoissa, ennakkokyselyllä sekä haastatteluissa palveluksen alussa. Tiedot otetaan huomioon koulutusvalinnoissa. Varusmiesten ennen palveluksen alkua hankkimaa erityisosaamista hyödynnetään myös varusmiesten erityistehtävissä.

Varusmiespalvelus on osa yksilön koulutusta ja työuraa sekä elinikäistä oppimista.

Puolustusvoimat edistää varusmiespalveluksessa hankitun osaamisen tunnustamista yhteistyössä oppilaitosten ja työnantajien kanssa.

Koulutusvalinnat tehdään sodan ajan tarpeen perusteella ja valinnoissa otetaan huomioon henkilön kyvykkyys, halukkuus ja johtajavalmiudet. Asevelvollisuusjärjestelmän toimivuuden ja uskottavuuden kannalta on tärkeää, että johtajatehtäviin valikoituvat johtajaominaisuuksiltaan soveltuvimmat henkilöt.

Viimeistään joukkokoulutusjaksolla **varusmiehet koulutetaan sodan ajan kokoonpanoissa,** sodan ajan kalustolla sekä sodan ajan käyttöperiaatteita vastaavissa ympäristöissä ja harjoituksissa mahdollisuuksien mukaan. **Varusmiehet sijoitetaan samassa kokonaisuudessa reserviin.**

Sodan ajan sijoitus ilmoitetaan varusmiehille viimeistään kotiuttamisen yhteydessä. Samalla pyritään ilmoittamaan ensimmäisen kertausharjoituksen ajankohta sekä mahdollisuudet omatoimisen ja vapaaehtoisen osaamisen ja toimintakyvyn kehittämiseksi sekä sodan ajan joukon ryhmäytymisen ylläpitämiseksi reservissä.

Varusmieskoulutuksessa kehitetään koulutettavien tietoja, taitoja ja asenteita yksittäisen taistelijan osaamisen ja toimintakyvyn sekä joukon suorituskyvyn varmistamiseksi. Varusmieskoulutuksessa tuetaan yksilöllistä oppimista ja toimintakyvyn kehittämistä sekä ryhmätoimintataitojen oppimista.

Teknistyessään taistelukenttä muuttuu entistä vaativammaksi, monimuotoisemmaksi ja epäsymmetrisemmäksi, mikä edellyttää taistelijoilta vahvaa fyysistä mutta myös psyykkistä, sosiaalista ja eettistä toimintakykyä. Varusmiesten toimintakykyä kehitetään kokonaisvaltaisesti ja tavoitteellisesti koko palvelusaikana ja painotukset vaihtelevat koulutusjaksoittain.

Varusmiesten osaamisen ja toimintakyvyn kehittämisen tavoitteena on sellainen taso, että reserviin siirrettäessä varusmiehet kykenevät joukkonsa mukana täyttämään menestyksellisesti puolustushaaransa, aselajinsa ja koulutushaaransa mukaiset taistelutehtävänsä vähintään kahden viikon ajan jatkuvassa taistelukosketuksessa ja käyttämään kaikki voimavaransa yhtämittaisesti 3–4 vuorokautta kestävään vaativaan ratkaisutaisteluun.

2.2 Mitä hyötyä varusmiespalveluksesta on sinulle sotilaskoulutuksen lisäksi?

Varusmieskoulutuksesta on **käytännön hyötyjä työelämässä, opiskelussa ja harrastusten parissa** varusmiespalveluksen jälkeen. Varusmiespalvelus tarjoaa tietoja, taitoja ja kokemuksia.

Varusmieskoulutus kasvattaa vastuuseen itsestä ja palvelustovereista. Se opettaa yhteistoimintaa, ryhmätyötaitoja, täsmällisyyttä ja järjestelmällisyyttä.

Koulutus opettaa tavoitteelliseen toimintaan ja voimavarojen keskittämiseen tavoitteen saavuttamiseksi. Koulutus kehittää jokaisen yhteistyökykyä ja ryhmätyötaitoja. Varusmieskoulutus kehittää toimintakykyä sekä henkisesti että fyysisesti.

Varusmiespalvelus antaa onnistumisen elämyksiä ja tarjoaa haasteita sekä mahdollisuuden suorituskyvyn rajojen löytämiseen. Varusmieskoulutus opettaa liikuntataitoja ja parantaa fyysistä toimintakykyä. Lisäksi se kehittää terveitä elämäntapoja ja terveellisiä ruokailutottumuksia. Varusmieskoulutus opettaa liikkumaan ja selviytymään luonnossa. Lisäksi opit hyödyllisiä ensiaputaitoja.

Varusmiesten johtaja- ja kouluttajakoulutus aloittaa koko elämän kestävän systemaattisen kehittymisen ihmisten johtajana. Johtaja- ja kouluttajakoulutuksessa perehdyt

syväjohtamiseen ja koulutustaitoon. Koulutus antaa hyvät perusteet johtaja- ja kouluttajatehtäviin sekä mahdollisuuden harjaantua johtajana. Varusmiesjohtajana olet vastuussa alaisistasi ja käyttöösi annetusta materiaalista. Toimit todellisessa johtajatehtävässä, joka ei olisi mahdollista pelkästään teoriaopinnoissa.

Lisäksi varusmiesjohtajalla on mahdollisuus suorittaa vapaa-ajallaan vapaaehtoisia johtamisen verkko-opintoja PVMoodlessa. Opinnot ovat kahdeksan opintopisteen laajuiset, ja niistä vastaa Maanpuolustuskorkeakoulu. Hyväksytyistä opinnoista saa Maanpuolustuskorkeakoulun todistuksen opintojen suorittamisesta.

Varusmiespalvelus antaa mahdollisuuden rauhanturvatehtäviin sekä tarjoaa peruskoulutuksen ja tien sotilasammatteihin. Koulutus kansainvälisissä valmiusjoukoissa antaa etuoikeuden päästä kriisinhallintatehtäviin. Lisäksi esimerkiksi kuljettajakoulutus, sotilaspoliisikoulutus, viesti- ja johtamisjärjestelmäalan koulutus ja useat eri huollon eri tehtävät tuottavat tunnistettavissa ja tunnustettavissa olevaa osaamista siviiliin.

Aseeton palvelus

Asevelvollisuuslain (1438/2007) 67–69 §:ssä on säädetty aseettomasta palveluksesta seuraavasti:

- Asevelvollinen, jota vakaumukseen perustuvat omantunnonsyyt estävät suorittamasta asevelvollisuuttaan aseellisessa palveluksessa ja joka hakee aseettomaan palvelukseen, vapautetaan aseellisesta palveluksesta ja määrätään aseettomaan palvelukseen (67 §).
- Aseettoman palvelus järjestetään siten, ettei aseettoman vakaumus joudu ristiriitaan palvelustehtävien täyttämisen kanssa. Aseeton ei ole velvollinen palveluksessa käyttämään asetta tai ampumatarvikkeita, harjoittelemaan niiden käyttämistä eikä osallistumaan niiden huoltoon. Sama koskee muita välineitä ja tarvikkeita, jotka on tarkoitettu välittömästi vihollisen tuhoamiseen tai vahingoittamiseen. Muutoin aseettoman on suoritettava tämän lain mukaista palvelusta ja häneen sovelletaan, mitä sotilaasta säädetään (68 §).
- Aseettomana palvelevien varusmiesten palvelusaika on 255 päivää, jollei heitä määrätä koulutukseen, joka edellyttää 347 päivän palvelusaikaa (69 §).

Aseettomana palvelevia ei kouluteta sodan ajan joukkojen aseellisiksi taistelijoiksi, vaan heidät koulutetaan sellaisiin tehtäviin, joiden toteuttaminen ei edellytä aseen käyttöä tai sen käytön opettamista. Aseettomana palvelevia voidaan valita ja kouluttaa toiminnan kannalta tärkeisiin varuskuntapainotteisiin tehtäviin tai erityistehtäviin. Aseettomana palvelevia voidaan kouluttaa poikkeustapauksessa myös esimiestehtävään.

Aseettomana palvelleet kuuluvat reserviin aseellisina palvelleiden tavoin. Aseettomana palvelleet voidaan sijoittaa joukko-osaston tuottamisvastuulla olevaan sodan ajan joukkoon annetun koulutuksen ja sopivuuden perusteella, esimerkiksi valvonta-, viesti- ja huoltotehtäviin.

Hakemuslomakkeita on saatavissa aluetoimistoista, joukko-osastosta ja internetistä osoitteesta puolustusvoimat.fi/asiointi/lomakkeet. Hakemus täytetään ohjetekstin mukaisesti ja siinä on oltava hakijan allekirjoitus. Hakemus toimitetaan aluetoimistolle tai sen joukko-osaston komentajalle, jossa palvelee.

2.3 **Palvelustehtävät ja valinnat**

Varusmieskoulutus rakentuu yhteiskunnan aiemmin antaman koulutuksen pohjalta, ja siinä otetaan huomioon varusmiesten jo saama ja tuleva siviilikoulutus sodan ajan tarpeiden mukaisesti. Eteneminen varusmieskoulutuksessa tapahtuu omien kykyjesi ja ominaisuuksiesi sekä näyttöjesi perusteella. Jokaiselle on löydettävissä hänelle parhaiten soveltuva sodan ajan (SA-) tehtävä.

Valintojen tehtävänä on saada mahdollisimman hyvin valittua oikea asevelvollinen hänelle parhaiten soveltuvaan palvelustehtävään.

Varusmiesten palvelustehtävät perustuvat sodan ajan joukkorakenteeseen ja joukkotuotantosuunnitelmaan. Valintojen perustana ovat sodan ajan joukkojen tehtävien edellyttämät tehtäväkohtaiset osaamis- ja toimintakykyvaatimukset sekä kaikille yhteiset valintalomakkeelle koostettavat valintakriteerit, joihin sisältyy myös asevelvollisen oman halukkuuden huomioon ottaminen. Kotiutuessaan pääosa varusmiehistä sijoitetaan valmiina kokonaisuuksina sodan ajan joukkoihinsa.

Varusmiesten valintoja tehdään seuraavasti:

- Kutsunnoissa määrätään saapumiserä ja joukko-osasto.
- Ennen palveluksen alkua teetetyn ennakkokyselyn perusteella joukko-osasto päättää jokaisen alokkaan perusyksikön ja alokasjakson joukkueen.
- Koulutushaaravalinnat tehdään alokasjakson lopulla. Koulutushaaravalintojen perusteella määräytyy, minkä koulutushaaran peruskurssin varusmies suorittaa koulutushaarajaksolla.
- Myös valinnat valmiusyksikkökoulutukseen sekä valtakunnallisiin erityistehtäviin tehdään alokasjakson lopulla.
- Johtajavalinnat ja miehistön palvelustehtävävalinnat tehdään ja palvelusajat määrätään ja ilmoitetaan koulutushaarajakson lopulla.
- Valinnat reserviupseerikurssille tehdään aliupseerikurssin 1. jakson lopulla.
- Lopullinen sodan ajan sijoitus määritetään joukkokoulutusjaksolla.

Palvelustodistus ja henkilöarviointi

Palvelustodistuksen ja henkilöarvioinnin tarkoituksena on kuvata asevelvollisen varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen aikana saaman koulutuksen sisältö, saavutettu osaaminen, työkokemus (palvelusaika) ja henkilökohtaiset valmiudet sekä fyysinen toimintakyky.

Varusmiespalveluksessa saavutetun osaamisen tunnistamisen tavoitteena on, että yhteiskunta voi arvioida ja tunnustaa Puolustusvoimissa hankittua osaamista siviiliopinnoissa ja työelämässä. Tällä tavoin myös tehostetaan opiskeluaikaa ja vältetään opintojen ja koulutuksen päällekkäisyyttä yhteiskunnassa.

Voit vaikuttaa omaan tulevaisuuteesi ja edistää omaa ammattiuraasi varusmiespalvelukseen liittyvillä valinnoillasi ja palveluksen suorittamisella.

Palveluksen aikana syntyneen osaamisen tunnustaminen todennetaan palvelustodistuksella ja henkilöarvioinnilla sekä erillisillä tutkintotodistuksilla ja opintokirjoilla. Koulutuksen yksityiskohtainen sisältö todennetaan koulutus- tai opetussuunnitelmien avulla.

Jokainen kotiutuva varusmies saa kotiuttamisen yhteydessä palvelustodistuksen ja henkilöarvioinnin Puolustusvoimien virallisella lomakkeella. Tiedot perustuvat varusmiesten koulutukseen sekä kunkin varusmiehen palveluksen aikana osoittamiin tietoihin ja taitoihin. Palvelustodistuksen allekirjoittaa perusyksikön päällikkö. Lomake kannattaa säilyttää myöhempää tarvetta varten kuten muutkin koulu- ja työtodistukset.

Varusmiehenä suorittamistasi kursseista ja muusta koulutuksesta sekä työkokemuksesta voidaan lisäksi antaa erillisiä todistuksia ja yksityiskohtaisia kuvauksia. Tällaista todistukseen johtavaa koulutusta voi olla aliupseeri- ja reserviupseerikurssien lisäksi esimerkiksi luvan tai oikeuden tuottava koulutus, kuten kuljettajakoulutus, mukaan luettuna ammattipätevyyskoulutus, sekä koulutus tai muu toiminta, jolla voidaan katsoa olevan hyödynnettävyyttä varusmiespalveluksen jälkeen. Joissain koulutushaaroissa koulutus tuottaa erityisiä pätevyyskirjoja, kuten ajokortteja tai tutkintotodistuksia, joita voi suoraan hyödyntää siviilissä.

Varusmiespalveluksen suorittaminen voidaan katsoa työkokemukseksi, ja varusmiespalvelukseen liittyvistä opintosuorituksista voi saada lisäpisteitä tiettyihin oppilaitoksiin pyrkiessään. Opinnot tai osa niistä voidaan myös lukea opinnoissa hyväksi.

Palvelustodistusta sekä muita edellä mainittuja todistuksia voi käyttää dokumentteina hakeutuessaan oppilaitoksiin ja työpaikkoihin sekä arvioittaessaan koulutuksen lukemista hyväksi opinnoissa. Varusmiespalveluksen liittyviä koulutuskokonaisuuksia tunnustetaan yleisimmin korkeakoulu-, ammattikorkeakoulu- ja opistotasoisissa vapaavalintaisissa opinnoissa tai yleisopinnoissa.

Kukin oppilaitos, korkeakoulu ja yliopistoissa tiedekunta määrittää varusmiespalvelukseen liittyvän koulutuksen, harjoittelun ja työkokemuksen lukemisen hyväksi oppilaitokseen pyrittäessä ja/tai opinnoissa. Tiedot varusmiespalvelukseen liittyvien opintojen hyväksi lukemisesta saat kyseisistä oppilaitoksista.

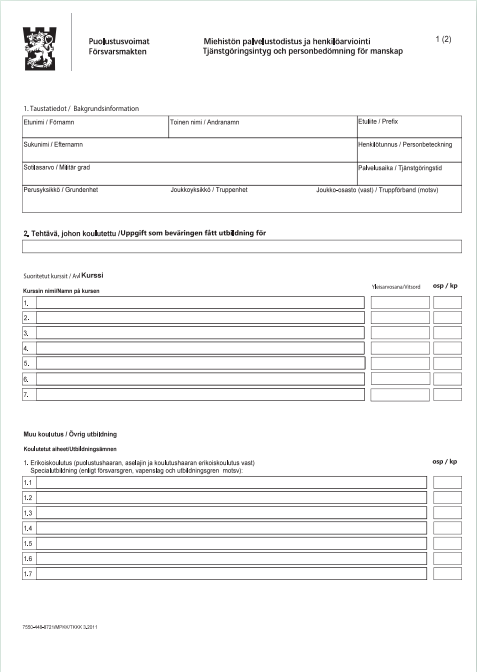
Puolustusvoimat
Försvarsmakten

Miehistön palvelustodistus ja henkilöarviointi
Tjänstgöringsintyg och personbedömning för manskap

1 (2)

1. Taustatiedot / Bakgrundsinformation

Etunimi / Förnamn	Toinen nimi / Andranamn	Etuliite / Prefix
Sukunimi / Efternamn		Henkilötunnus / Personbeteckning
Sotilasarvo / Militär grad		Palveluksaika / Tjänstgöringstid
Perusyksikkö / Grundenhet	Joukkoyksikkö / Trupperhet	Joukko-osasto (vast) / Truppförband (motsv)

2. Tehtävä, johon koulutettu /Uppgift som beväringen fått utbildning för

Suoritetut kurssit / Avl. **Kurssi**

Kurssin nimi/Namn på kursen	Yleisarvosana/Vitsord	osp / kp
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		

Muu koulutus / Övrig utbildning

Koulutetut aiheet/Utbildningsämnen

1. Erikoiskoulutus (puolustushaaran, asdaijn ja koulutushaaran erikoiskoulutus vast) Specialutbildning (enligt försvarsgren, vapenslag och utbildningsgren motsv):	osp / kp
1.1	
1.2	
1.3	
1.4	
1.5	
1.6	
1.7	

7592-446-8723MPR47/XXX 3.2011

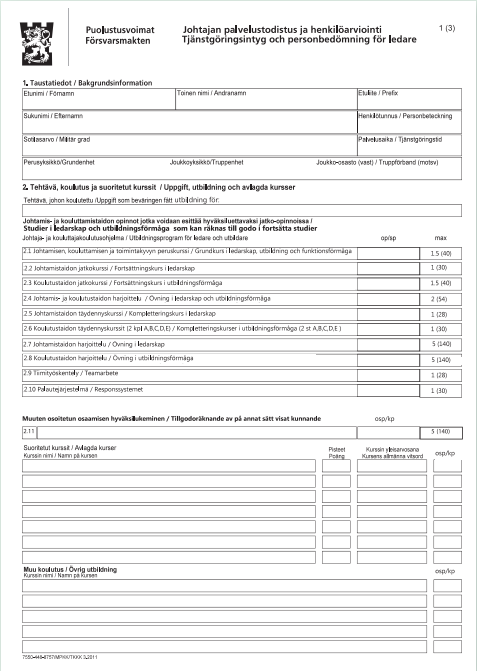
Puolustusvoimat
Försvarsmakten

Johtajan palvelustodistus ja henkilöarviointi
Tjänstgöringsintyg och personbedömning för ledare

1 (3)

1. Taustatiedot / Bakgrundsinformation

Etunimi / Förnamn	Toinen nimi / Andranamn	Etuliite / Prefix
Sukunimi / Efternamn		Henkilötunnus / Personbeteckning
Sotilasarvo / Militär grad		Palveluksaika / Tjänstgöringstid
Perusyksikkö/Grundenhet	Joukkoyksikkö/Trupperhet	Joukko-osasto (vast) / Truppförband (motsv)

2. Tehtävä, koulutus ja suoritetut kurssit / Uppgift, utbildning och avlagda kursser

Tehtävä, johon koulutettu /Uppgift som beväringen fått utbildning för:

Johtamis- ja kouluttamistaidon opinnot jotka voidaan esittää hyväksiluettavaksi jatko-opinnoissa / Studier i ledarskap och utbildningsförmåga som kan räknas till godo i fortsätta studier

Johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelma / Utbildningsprogram för ledare och utbildare	op/kp	max
2.1 Johtamisen, kouluttamisen ja toimintakyvyn peruskurssi / Grundkurs i ledarskap, utbildning och funktionsförmåga		1.5 (40)
2.2 Johtamistaidon jatkokurssi / Fortsättningskurs i ledarskap		1 (30)
2.3 Koulutustaidon jatkokurssi / Fortsättningskurs i utbildningsförmåga		1.5 (40)
2.4 Johtamis- ja koulutustaidon harjoittelu / Övning i ledarskap och utbildningsförmåga		2 (54)
2.5 Johtamistaidon täydennyskurssi / Kompletteringskurs i ledarskap		1 (28)
2.6 Koulutustaidon täydennyskurssit (2 kpl A,B,C,D,E) / Kompletteringskurser i utbildningsförmåga (2 st A,B,C,D,E)		1 (30)
2.7 Johtamistaidon harjoittelu / Övning i ledarskap		5 (140)
2.8 Koulutustaidon harjoittelu / Övning i utbildningsförmåga		5 (140)
2.9 Toimityskentely / Teamarbete		1 (28)
2.10 Palautejärjestelmä / Responssystemet		1 (30)

Muuten osoitetun osaamisen hyväksilukeminen / Tillgodoräknande av på annat sätt visat kunnande osp/kp

2.11		5 (140)

Suoritetut kurssit / Avlagda kurser Kurssin nimi / Namn på kursen	Pisteet Poäng	Kurssin yleisarvosana Kursens allmänna vitsord	osp/kp

Muu koulutus / Övrig utbildning

Kurssin nimi / Namn på kursen	osp/kp

7592-446-8757MPR47/XXX 3.2011

Johtajakoulutukseen valitaan koulutushaarajakson lopulla valintakriteerien perusteella soveltuvimmiksi arvioidut varusmiehet. Valittavien määrä riippuu joukkotuotantotarpeesta. Miehistön palvelustehtävät määrätään koulutushaarajaksolla osoitetun osaamisen, yleisten valintakriteerien (ml. oma halukkuus) sekä tehtäväkohtaisten osaamis- ja toimintakykyvaatimusten perusteella.

Kaikille varusmiehille tarjotaan yhtäläiset mahdollisuudet tulla valituiksi johtajakoulutukseen.

Puolustusvoimien tavoitteena on löytää, rekrytoida ja hyödyntää jokaisesta ikäluokasta **erikoisjoukkoihin** soveltuvimmat asevelvolliset, joilla on Puolustusvoimille tärkeää osaamista. Hakeutuminen **erikoishaussa** (ks. varusmies.fi/ennen-palvelusta-haettavat-tehtavat) tapahtuu ennen kutsuntoja, kutsuntojen jälkeen tai varusmiespalveluksen aikana.

Varusmiesten **erityistehtäviin** (ks. varusmies.fi/erityistehtavat) voi hakea valtakunnallisella haulla alokasjakson kolmen ensimmäisen palvelusviikon aikana. Erityistehtävissä tavoitteena on kouluttaa korkeakoulututkinnon suorittaneita tai opinnoissaan riittävän pitkälle edenneitä tai muuten vaadittavan osaamisen hankkineita asevelvollisia erikoisalaansa vastaaviin sodan ajan tehtäviin. Valinnat erityistehtäviin päätetään alokasjakson lopulla samalla kun tehdään koulutushaaravalinnat. Lisäksi varusmiesjohtajille on täydentävä haku AU2/RU-kurssin aikana.

Pohdittavaa

- Haluatko taistelijan koulutukseen, miehistön erikoiskoulutukseen vai aliupseerin tai reservinupseerin koulutukseen?
- Mitä annettavaa ja erityistaitoja sinulla on Puolustusvoimille ja mitä Puolustusvoimat voi antaa sinulle?
- Mitä asettamasi tavoitteen saavuttaminen edellyttää sinulta alokasjakson ja koulutushaarajakson aikana?

2.4 **Varusmieskoulutuksen suunnittelu, rakenne ja keskeisin sisältö**

Koulutus suunnitellaan tavoitteelliseksi, haasteelliseksi, motivoivaksi ja palkitsevaksi. Koulutettavien oma-aloitteisuutta, aktiivisuutta ja itsenäisyyttä tuetaan ja heidän palvelustaan arvostetaan. Koulutus on asiallista ja vaativaa, ja siihen kuuluu rehti sotilaallinen kuri. Palveluksen ja vapaa-ajan tarkoituksenmukaisilla järjestelyillä pidetään yllä koulutettavien vireyttä ja säädellään palveluksen kuormittavuutta. Normaalioloissa varusmieskoulutuksessa painotetaan palvelus- ja liikenneturvallisuutta.

Koulutusjaksojen ja -kausien sisältö suunnitellaan päämäärien ja osaamistavoitteiden perustella kaikille varusmiehille yhteisiksi tai koulutushaarakohtaisiksi kursseiksi, koko palvelusajan kestäviksi ohjelmiksi (mm. ase- ja ampumaohjelma, toimintakykyohjelma) sekä kaikille varusmiehille yhteisiksi koulutus- ja oppimistapahtumiksi ja harjoitteiksi.

Lisätietoa varusmieskoulutuksen perusteista on saatavilla internetissä sivustolla intti.fi.

2.4.1 Alokasjakso

Alokasjakson päämääränä on, että jakson suoritettuaan koulutettava osaa sotilaan perustaidot. Alokasjaksolla varusmies oppii perusteet toiminnasta yksittäisenä sotilaana osana partiota. Keskeisintä on rynnäkkökiväärin ja ampumatarvikkeiden turvallisen käsittelyn ja käytön perusteet sekä perusampumataito.

Lisäksi päämääränä on, että alokasjakson jälkeen koulutettava on sopeutunut varusmiespalvelukseen, kykenee suoriutumaan yksittäisen taistelijan tehtävistä toimintakykynsä säilyttäen ja on toimintakyvyltään valmis koulutushaarajakson koulutukseen.

Alokasjakson **osaamistavoitteina** on, että jakson suoritettuaan koulutettava

- muistaa palvelukseen liittyvät perusasiat sekä sotilaan oikeudet ja velvollisuudet
- osaa toimia sotilasorganisaatiossa Yleisen palvelusohjesäännön, turvallisuusmääräysten ja hyvien tapojen mukaisesti
- muistaa työ- ja palvelusturvallisuuden perusteet ja osaa toimia Puolustusvoimien henkilökuljetuksissa
- osaa lukea taktista karttaa ja käyttää marssikompassia
- osaa ampua rynnäkkökiväärillä ja käsitellä asettaan turvallisesti sekä osaa käyttää perustaisteluvälineitä (viuhkapanosta, telamiinaa, kevyttä kertasinkoa ja käsikranaattia)
- osaa taistelukentällä tarvittavat yksittäisen taistelijan **selviytymiseen** liittyvät taidot
- osaa joukon oman toiminnan **suojaamiseen** liittyvät yksittäisen taistelijan taidot
- osaa vihollisen toiminnalta (tulelta, tähystykseltä, informaatiosodankäynniltä sekä CBRN-aseilta) **suojautumiseen** liittyvät yksittäisen taistelijan perustaidot.

Alokasjaksolla alokkaan tulee suorittaa sotilaan perustutkinto sekä vannoa sotilasvala tai antaa sotilasvakuutus ja näin ansaita tulla nimitetyksi miehistön palvelusarvoon. Lisäksi alokasjaksolla tehdään tarvittavat soveltuvuus- ja kuntotestit sekä koulutushaaravalinnat haastatteluineen.

Palvelusajan yleinen jaksottelu sekä koulutuskausien ja jaksojen pituudet

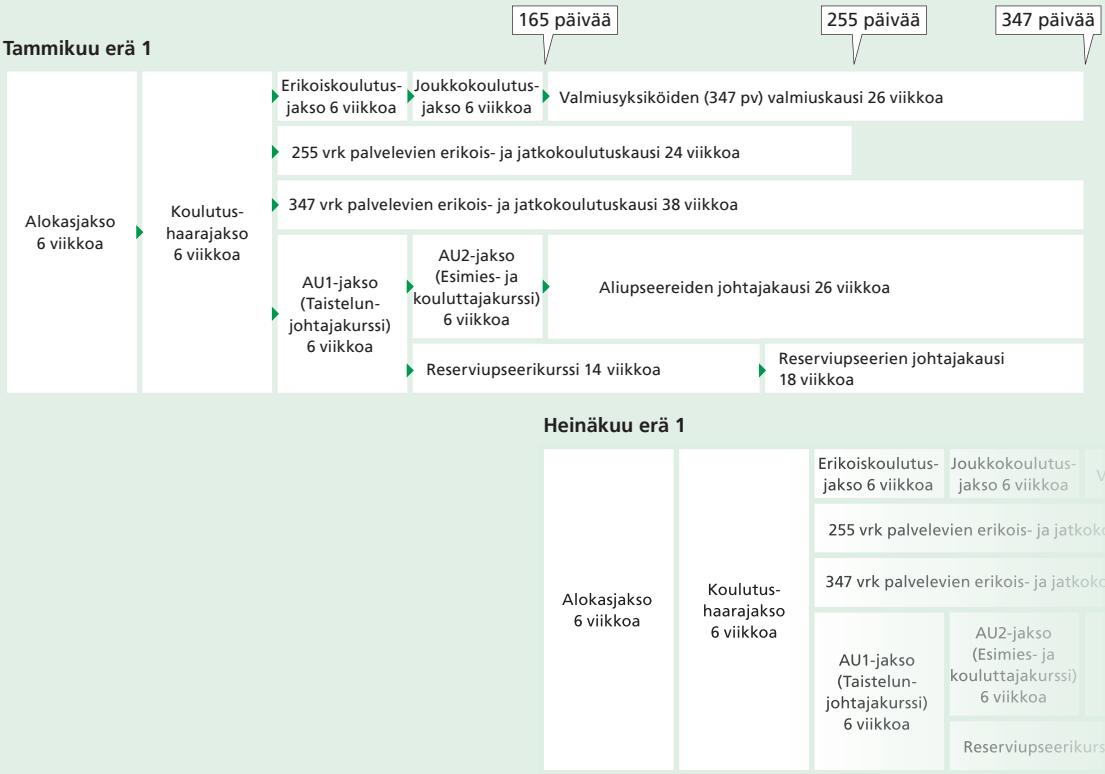

Asevelvollisuusaika (43 vuotta)

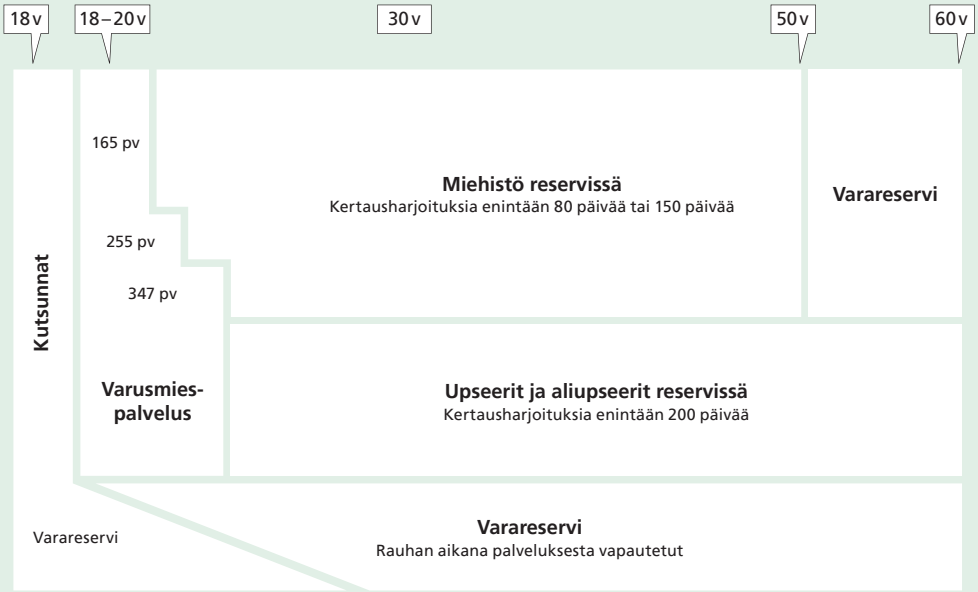

Alokasjakso toteutetaan kaikille varusmiehille sisällöltään samanlaisena. Koulutuksen tukena hyödynnetään valtakunnallisesti yhtenäistä opiskelumateriaalia, jota jokainen varusmies pääsee opiskelemaan PVMoodlessa. Materiaaliin kuuluu mm. mikroelokuvia.

Alokasjakso kestää kuusi viikkoa eli palvelusviikot 1–6.

Alokasjakso rakentuu Pääesikunnan määrittämistä neljästä kurssista sekä alokasjakson päätösviikosta seuraavasti:

- Palvelusviikoilla 1–2 pidettävä **Orientaatio**-kurssi, johon kuuluu myös ensimmäinen viikonloppu. Ensimmäisenä viikonloppuna pidetään mm. läheisten päivä ja tulojuhla.
- Palvelusviikoilla 3–5 pidettävät kolme taistelu- ja marssikoulutuksen ns. teemakurssia: **Selviytyminen, Suojaaminen ja Suojautuminen** (ks. luku 5).
- Palvelusviikolla 6 pidettävä **Alokasjakson päätösviikko,** joka sisältää koulutushaaravalinnat niihin liittyvine järjestelyineen, ase- ja ampumakoulutusta, toimintakykyohjelman harjoitteita, rästisuorituksia, huoltokoulutusta sekä sotilasvalan/-vakuutuksen harjoitteluineen.

Palvelusviikoilla 3–5 on alokasjakson toinen kiinnioloviikonloppu. Kiinnioloviikonloppuna toteutetaan ainakin yksi rynnäkkökivääriammunta sekä toimintakykyohjelmaan kuuluva partiohaaste-harjoitus. Lisäksi järjestetään hengenpelastuskoulutusta varuskunnan resurssien mukaan.

Kurssien ohessa toteutetaan alokasjakson ase- ja ampumaohjelma (ks. luku 4) sekä toimintakykyohjelma (ks. luku 6).

Lisäksi alokasjaksoon sisältyy yleistä sotilaskoulutusta, kouluttajien ja päällikön pitämiä haastatteluita alokkaille sekä viikoittaiset varus- ja pyykinvaihdot sekä tarkastukset.

Alokasjaksolla varusmiehen perustietojen ja -taitojen osaaminen mitataan sotilaan perustutkinnossa. Ampumataito mitataan ase- ja ampumaohjelman mukaisesti luvussa 4 esitetyllä tavalla.

Huoltokoulutus

Huoltokoulutus on alokasjaksolla sisällytetty muuhun koulutukseen. Huoltokoulutuksessa keskitytään niihin huoltotoimenpiteisiin, joilla sotilas säilyttää taistelukykynsä taistelukentällä ja pitää kunnossa käyttöönsä annetun valtion omaisuuden. Tavoitteena on, että alokasjakson jälkeen koulutettava

- tuntee perusyksikön ja joukko-osaston huollon järjestelyt siinä laajuudessa, että hän ymmärtää oman osuutensa huollon kokonaisuudessa
- tuntee vastuunsa hallussaan olevasta materiaalista, toimenpiteet varusesineen kadotessa tai vaurioituessa sekä tietää niiden mahdolliset seuraamukset
- osaa hoitaa omaa terveyttään ja henkilökohtaista hygieniaansa
- tuntee ympäristönsuojelun sekä kenttähygienian perusteet
- osaa ensiaputaidon perusteet.

Valintaperusteet ja valintalomake

Varusmiesten koulutusvalintoihin (johtajavalinnat ja valinnat miehistön eri palvelustehtäviin) vaikuttavat

- peruskoe 1
- peruskoe 2
- fyysinen toimintakyky
- sotilaan perustutkinto
- henkilökunnan tekemä arviointi
- varusmiesesimiesten tekemä arviointi
- vertaisarviointi
- johtajatehtävärata
- varusmiehen oppimis- ja suoriutumismotivaatio
- varusmiehen oma koulutushalukkuus.

Edellä luetellut kohdat pisteytetään viereisen sivun kuvassa olevalle valintalomakkeelle Pääesikunnan käskemän yhteisen ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi valintoihin vaikuttavia tekijöitä ovat rikostiedot, tehtäväkohtaiset osaamis- ja toimintakykyvaatimukset, siviilikoulutus ja muu siviilissä hankittu osaaminen. Halukkuus miehistön eri palvelustehtäviin otetaan huomioon tehtävän asettamien vaatimusten mukaisesti silloin kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Sotilaan perustutkinto

Alokasjaksolla jokainen sotilas suorittaa sotilaan perustutkinnon. Tutkinnon tarkoituksena on saada varmuus siitä, että koulutettava on saavuttanut alokasjakson osaamistavoitteet. Sotilaan perustutkinto mittaa alokasjakson keskeisimpien asioiden osaamista sekä koulutukseen osallistumista, ja sen suorittamisesta saa valintapisteitä koulutushaaravalintoihin.

Jos jokin sotilaan perustutkintoon liittyvä suoritus jää rästiin, se tulee yleensä tehdä ennen koulutushaaravalintoja ja koulutushaarajakson alkua. Sotilaan perustutkinto tulee olla suoritettuna ennen koulutushaarajaksolla suoritettavaa koulutushaaratutkintoa.

Myös palveluskelpoisuusluokkaan B kuuluvat varusmiehet osallistuvat sotilaan perustutkintoon henkilökohtaisten edellytystensä mahdollistamalla tavalla.

Sotilaan perustutkinnon pisteytys

1. Rynnäkkökivääriammunta n:o 2 (RK2)

▪ Erinomainen 46–50 pistettä	5 pistettä
▪ Kiitettävä 41–45 pistettä	4 pistettä
▪ Hyvä 36–40 pistettä	3 pistettä
▪ Tyydyttävä 31–35 pistettä	2 pistettä
▪ Välttävä 26–30 pistettä	1 pistettä
▪ Huono 0–25 pistettä	0 pistettä

2. Rynnäkkökivääriammunnat n:o 3–5 (RK 3–5)

▪ Erinomainen 6 osumaa	5 pistettä
▪ Kiitettävä 5 osumaa	4 pistettä
▪ Hyvä 4 osumaa	3 pistettä
▪ Tyydyttävä 3 osumaa	2 pistettä
▪ Välttävä 2 osumaa	1 pistettä
▪ Huono alle 0–1 osumaa	0 pistettä

3. Rynnäkkökivääriammunta n:o 7 (RK 7)

▪ Erinomainen 11–12 osumaa	5 pistettä
▪ Kiitettävä 9–10 osumaa	4 pistettä
▪ Hyvä 7–8 osumaa	3 pistettä
▪ Tyydyttävä 5–6 osumaa	2 pistettä
▪ Välttävä 3–4 osumaa	1 pistettä
▪ Huono alle 0–2 osumaa	0 pistettä

4. Alokasjakson taistelukoulutuksen kurssien arvioiminen
Osallistuminen vähintään kolmeen tärkeimpään kurssin koulutustapahtumaan tuottaa 0–3 pistettä ja lisäksi kurssin tentti tuottaa 0–2 pistettä. Pisteytys kursseittain:

▪ Taistelukoulutus 1 (”Selviytyminen”)	0–5 pistettä
▪ Taistelukoulutus 2 (”Suojaaminen”)	0–5 pistettä
▪ Taistelukoulutus 3 (”Suojautuminen”)	0–5 pistettä

5. MARSSI

▪ ei suorittanut loppuun	0 pistettä
▪ suoritti loppuun	1 pistettä

Sotilaan perustutkinnon maksimipisteet (Kohdat 1–4 yhteensä) ovat 36 pistettä.

Arvosanat ja valintapisteet:

Ei hyväksytty	0–17	0 valintapistettä
Suoritettu	18–22	1 valintapistettä
Suoritettu hyvin	23–28	2 valintapistettä
Suoritettu kiitettävästi	29–36	3 valintapistettä

Kiitettävästi suoritettu sotilaan perustutkinto palkitaan kuntoisuuslomavuorokaudella!

Koulutushaaravalinnat

Koulutushaaravalinnat tehdään alokasjakson lopulla. Koulutushaaravalintojen perusteella määräytyy, minkä koulutushaaran peruskurssin varusmies suorittaa koulutushaarajaksolla (palvelusviikot 7–12). Koulutushaaravalinnoissa huomioidaan alustavat johtajakoulutushalukkuudet ja -kyvykkyydet siten, että koulutushaarajakson joukkueisiin tai kurssikokoonpanoihin saadaan koulutustarvelaskelmien mukainen määrä johtajaksi halukkaita ja kyvykkäitä varusmiehiä.

Alokkaat pisteytetään koulutushaaravalinnoissa seuraavasti:

▪ P1 koe	0–4 pistettä
▪ P2 koe	0–4 pistettä
▪ Fyysinen toimintakyky	0–4 pistettä
▪ Oppimis- ja suoriutumismotivaatio	0–4 pistettä
▪ Halukkuus johtajakoulutukseen	0–4 pistettä
▪ Sotilaan perustutkinto	0–3 pistettä
▪ Yhteensä maks.	23 pistettä

Valinnoissa otetaan huomioon myös ennakkokyselyn tuottamat tiedot, haastattelut sekä tehtäväkohtaiset osaamis- ja toimintakykyvaatimukset.

2.4.2 Koulutushaarajakso

Koulutushaarajakson päämääränä on, että jakson jälkeen koulutettava osaa oman koulutushaaransa mukaiset sotilaan perustiedot ja taidot. Koulutus antaa valmiudet toimia koulutushaaran mukaisessa tehtävässä partion, ryhmän ja joukkueen (vast.) osana.

Koulutushaarajakso kestää kuusi viikkoa eli palvelusviikot 7 – 12.

Koulutushaarajakson aikana varusmiehille koulutetaan koulutushaaran kriittisen osaamisen edellyttämät asiat. Lisäksi koulutushaarajaksolla suoritetaan valinnat johtajakoulutukseen ja miehistön eri palvelustehtäviin sekä määrätään palvelusajat.

Pääesikunta käskee koulutushaarajaksolla kaikille varusmiehille yhteisesti koulutettavat asiat. Yhteisen koulutuksen osaamistavoitteet ja erilliset harjoitukset tai koulutustapahtumat ovat samanlaiset kaikissa puolustushaaroissa. Puolustushaarat käskevät puolustushaaran, aselajin ja koulutushaaran mukaisten kurssien sisällön päämäärineen ja tavoitteineen. Nämä kurssit harjoitteineen ovat puolustushaara-, aselaji- tai koulutushaarakohtaisesti saman sisältöiset kaikissa joukko-osastoissa.

Koulutushaarajaksolla suoritetaan kuuden kurssiviikon mittainen koulutushaaran peruskurssi. Kurssiviikon laskennallinen koulutusaika on kolme täyttä koulutuspäivää (noin 27 tuntia), mikä tuottaa yhden osaamispisteen.

Pääesikunnan käskemille kaikille yhteisesti koulutettaville asioille (ml. toimintakykyohjelma ja ase- ja ampumaohjelma) varataan kurssiviikoilta aikaa. Koulutushaaran peruskurssi voi sisältää myös taistelu- ja /tai ampumaharjoituksia.

Koulutushaaran peruskurssin päämääränä on, että kurssin suoritettuaan koulutettava osaa oman koulutushaaransa mukaiset (kriittiset) perustiedot ja -taidot, osaa henkilökohtaisen ja ryhmäkohtaisen aseen (tai järjestelmän) käytön taistelutilanteessa ja osaa täyttää hänelle käsketyt taistelutehtävät osana koulutushaaransa mukaista ryhmää. Lisäksi koulutettava osaa liikkua tuotettavalle joukolle todennäköisimmässä taisteluympäristössä ja käyttää sen tarjoamaa suojaa hyväkseen. Puolustushaarat määrittävät tarkemmin koulutushaarojensa peruskurssien osaamistavoitteet.

Koulutushaarajakson osaamistavoitteena on lisäksi, että jakson suoritettuaan sotilas

- osaa ampua kevyellä kertasingolla ja heittää taistelukäsikranaatin
- osaa toimia valmiuden tehostamiseen ja kohottamiseen liittyvissä erikseen määritetyissä tehtävissä
- osaa koulutushaaran edellyttämät taidot toimintakykynsä säilyttäen ja on toimintakyvyltään valmis erikoiskoulutusjakson vaativampaan sotilaskoulutukseen.

Koulutushaarajakson arviointi

Koulutushaarajaksolla varusmiesten tietojen ja -taitojen osaaminen arvioidaan koulutushaaratutkinnolla puolustushaarojen ohjeistuksen mukaisesti. Puolustushaaraesikunnat määrittävät puolustushaaransa koulutushaaratutkinnon rakenteen.

Hyväksytystä koulutushaaratutkinnosta varusmiehelle myönnetään koulutushaaramerkki. Koulutushaaramerkkiä ei saa käyttää, mikäli koulutushaaratutkintoa ei ole suoritettu hyväksytysti. Ampumataidon mittaaminen toteutetaan ampumaohjelmiston (ks. luku 4) mukaisesti.

Pääesikunnan käskemät **kaikille varusmiehille yhteisesti koulutettavat asiat koulutushaarajaksolla** ovat seuraavat:

- Lähitaisteluharjoitus 2
- Taisteluensiapuharjoitus 2
- Pelastautumisharjoitus (tarvittaessa)
- Ase- ja ampumakoulutusohjelma (ks. luku 4)
- Toimintakykyohjelma (ks. luku 6)
- Aggression hallinta
- Opintoihin ja työelämään hakeutuminen
- Huollon järjestelyt (mm. varus- ja pyykinvaihto sekä tarkastukset).

Lisäksi koulutushaarajaksolla suoritetaan sellaiset valintoihin liittyvät suoritukset, joita ei ole suoritettu alokasjakson aikana (mahdolliset sotilaan perustutkinnon, kuntotestien ja peruskokeiden rästit, sopivuusarvioinnit, vertaisarviointi, johtajatehtävärata, oppimis- ja suoriutumismotivaation arviointi sekä halukkuuskysely) sekä tarvittavat valintoihin liittyvät haastattelut, tiedottamiset ja siirtojärjestelyt.

2.4.3 Erikoiskoulutusjakso

Erikoiskoulutusjakson **päämääränä** on, että jakson jälkeen koulutettava osaa oman tehtävänsä mukaiset sotilaan tiedot ja taidot. Koulutus antaa valmiudet toimia omassa sodan ajan tehtävässä partion, ryhmän ja joukkueen (vast.) osana. Erikoiskoulutusjaksolla koulutettava suorittaa tehtävän vaatimat jatko- ja täydennyskurssit sekä erikoistutkinnot. Puolustushaarat määrittävät kurssiensa osaamistavoitteet.

Erikoiskoulutusjakson aikana varusmiehille koulutetaan tehtäviensä mukaiset sotilaan tiedot ja taidot.

Erikoiskoulutusjakson alkaessa johtajakoulutukseen valitut aloittavat aliupseerikurssin.

Pääesikunta käskee erikoiskoulutusjaksolla kaikille varusmiehille yhteisesti koulutettavat asiat. Yhteisen koulutuksen osaamistavoitteet sekä erilliset harjoitukset tai koulutustapahtumat ovat samanlaiset kaikissa puolustushaaroissa.

Puolustushaarat käskevät erikoiskoulutusjakson kurssien sisällön päämäärineen ja tavoitteineen.

Erikoiskoulutusjaksolla toimintakyvyn kehittämisen tavoitteena on, että jakson suoritettuaan sotilas kykenee toimimaan osana sodan ajan ryhmäänsä toimintakykynsä säilyttäen ja että hän on toimintakyvyltään valmis joukkokoulutuskauden vaativaan sotilaskoulutukseen ja aiempaa pidempiin sotaharjoituksiin.

Erikoiskoulutushaarajakso kestää kuusi viikkoa eli palvelusviikot 13–18.

Erikoiskoulutusjakso rakentuu kuudesta kurssiviikosta, jotka ovat jatko- tai täydennyskursseja koulutushaaran tarpeen mukaisesti. Jatkokurssit ovat pidempiä, peruskurssia syventäviä kursseja. Täydennyskurssit ovat lyhyempiä, tietyn erityisosaamisen tuottavia kursseja. Kurssit voivat myös olla taistelu- tai ampumaharjoituksia tai ne voivat sisältää sellaisen.

Erikoiskoulutusjakson lopulla alkaa keskitetty harjoitustoiminta. Osalla koulutushaaroista jatkuu järjestelmäharjoitusten ja valmistavan täydennyskoulutuksen muodostama koulutusjakso.

Pääesikunnan käskemille kaikille yhteisesti koulutettaville asioille varataan aikaa yleensä maanantaisin ja perjantaisin. Erikoiskoulutusjaksolla yhteisesti koulutettavat asiat ovat

- Lähitaisteluharjoitus 3
- Taisteluensiapuharjoitus 3
- Ase- ja ampumakoulutusohjelma (ks. luku 4)
- Toimintakykyohjelma (ks. luku 6)
- Turvallisuuspolitiikka 2
- Sosiaaliasiat reserviin siirryttäessä
- Huollon järjestelyt (mm. varus- ja pyykinvaihto sekä tarkastukset).

Erikoiskoulutusjaksolla osaaminen arvioidaan kurssien arvioinneilla. Puolustushaarat määrittävät kurssien arviointien perusteet. Erikoiskoulutusjaksolla aloitetaan joukon koulutustason arviointi puolustushaaraesikunnan määrittämällä tavalla.

2.4.4 Joukkokoulutusjakso

Joukkokoulutusjakson **päämääränä** on, että jakson jälkeen koulutettava hallitsee sodan ajan sijoituksensa mukaiset tehtävät ja kykenee täyttämään määritetyt suorituskykyvaatimukset osana joukkoaan. Lisäksi päämääränä on, että koulutettava hallitsee toimintakykynsä ja taistelukelpoisuutensa ylläpidon taistelukentällä ja on valmis kehittämään toimintakykyään reservissä.

Joukkokoulutusjakson **osaamistavoitteina** on, että jakson suoritettuaan koulutettava

- hallitsee sodan ajan sijoituksensa mukaiset tehtävät ja kykenee täyttämään määritetyt suorituskykyvaatimukset
- hallitsee henkilökohtaisen sekä ryhmä- ja joukkokohtaisen aseen käytön joukkotuotantokokoonpanossa
- osaa täyttää hänelle käsketyt taistelutehtävät osana koulutushaaransa mukaista joukkuetta (vast.) sekä hallitsee liikkumisen tuotettavalle joukolle todennäköisimmässä taisteluympäristössä ja osaa käyttää sen tarjoamaa suojaa hyväkseen
- hallitsee toiminnan hälytyksessä sekä suojaustehtävissä ja osaa toimia käsketyissä valmiustehtävissä
- osaa ylläpitää ja kehittää ja tarvittaessa palauttaa omaa toimintakykyään taistelukentän olosuhteissa ja on toimintakyvyltään valmis sodan ajan tehtäväänsä
- osaa ylläpitää toimintakykynsä sodan ajan tehtävän edellyttämällä tasolla myös reservissä.

Varusmieskoulutus huipentuu joukkokoulutusjaksoon, joka kestää kuusi viikkoa eli palvelusviikot 19–24.

Joukkokoulutusjakso on koulutuksen toiminnallinen ja taidollinen huipentuma. Tärkeimmät harjoitukset, kuten "loppusodaksi" yleisesti kutsuttu viimeinen sotaharjoitus, järjestetään joukkokoulutusjaksolla. Joukkokoulutusjaksolla keskitytään aselajien yhteistoimintaa kehittäviin harjoituksiin. Joukkokoulutuskauden koulutus antaa valmiudet toimia sodan ajan tehtävässä ja täyttää sille määritetyt suorituskykyvaatimukset.

Joukkokoulutusjakso rakentuu seuraavista osista:

- joukkokoulutuskurssit
- Reservin polku -kurssi.

Reservin polku -kurssi sisältää seuraavat osakokonaisuudet:

- Puolustusvoimat työnantajana
- johtaja- ja vuorovaikutusprofiilien laatiminen
- Loppukysely ja sen palautetilaisuus
- joukkokoulutusjakson ja johtajakauden tavoitteenasettelun arviointi sekä kehittymissuunnitelma reserviin
- asevelvollisten valvonta sekä reservin koulutus (ml. vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus)
- sosiaaliasiat poikkeusoloissa
- kriisinhallintatehtävät (turvallisuuspolitiikka 3)
- kotiutusterveystarkastus
- varusluovutukset ja -tarkastukset
- sotilaspassi ja palvelustodistus (tietoisku) sekä näiden luovutus kotiutuville
- kotiutusjuhla ja/tai -paraati harjoitteluineen
- muut joukko-osastokohtaiset tapahtumat.

Lisäksi seuraaville Pääesikunnan käskemille kaikille yhteisesti koulutettaville asioille varataan aikaa joukkokoulutuskurssiviikoilta:

- kotiutustestit (fyysisen kunnon testit sekä ampumaohjelmiston mukainen ampumataitotesti)
- sotiemme historia
- operaatio- ja kyberturvallisuus
- sodan oikeussäännöt 2 (ml. eräitä tavanomaisia aseita koskeva yleissopimus (CCW) ja sodan räjähtämättömiä jäänteitä (ERW) koskeva V lisäpöytäkirja)
- lähitaisteluharjoitus 4
- taisteluensiapuharjoitus 4 (harjoite)
- Ase- ja ampumakoulutusohjelma (ks. luku 4)
- Toimintakykyohjelma (ks. luku 6)
- huollon järjestelyt (mm. varus- ja pyykinvaihto sekä tarkastukset).

Joukkokoulutusjaksolla osaaminen arvioidaan mittaamalla sodan ajan joukon koulutustaso.

2.4.5 Johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelma

Johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelman **päämääränä** on luoda varusmiespalveluksen aikana koulutettaville tiedoista ja taidoista koostuva perusta johtaa ja kouluttaa omaa sodan ajan joukkoaan. Johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelman suoritettuaan johtajan on kyettävä toteuttamaan itsenäisesti oman joukkonsa johtaminen ja kouluttaminen.

Johtajakoulutuksen tavoitteena on, että johtaja hallitsee joukkonsa johtamisen sekä itsensä kehittämisen periaatteet syväjohtamisen mallin mukaisesti erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. **Kouluttajakoulutuksen** tavoitteena on, että johtaja hallitsee oman joukkonsa kouluttamisen joukon suorituskykyvaatimusten edellyttämälle tasolle.

Varusmiesten johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelma toteutetaan 20 opintopisteen (560 tuntia) laajuisena opintokokonaisuutena aliupseeri- ja reserviupseerikursseilla sekä johtajakaudella.

Johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelma rakentuu johtamisen ja kouluttamisen teoriaopinnoista sekä käytännön harjaantumisesta aliupseeri- ja reserviupseerikursseilla sekä johtajakaudella. Johtaja- ja kouluttaja-koulutusohjelma perustuu syväjohtamisen malliin, joka korostaa ihmisten johtamista ja syväoppimista.

Harjaantuminen johtajaksi ja kouluttajaksi tapahtuu johtamalla ja kouluttamalla omaa joukkoa johtajakaudella sekä myöhemmin reservin harjoituksissa. Ohjelman palautejärjestelmä tukee koulutettavan johtajana ja kouluttajana kasvamista ja kehittymistä sekä kannustaa avoimeen palautekulttuuriin. Ohjelma luo perustan ja myönteisen asenteen oman vuorovaikutuskäyttäytymisen kehittämiseen myös palveluksen jälkeiselle ajalle.

Johtajakoulutuksen kokonaisuus on kuvattu kirjassa Puolustusvoimien johtajakoulutus (2000). Koulutustaidon perusteet ja toimintakäytännöt on kuvattu Kouluttajan käsikirjassa. Näitä lähteitä käytetään kaikkien sotilasjohtajien perus- ja jatkokoulutuksessa sekä täydennettäessä opintoja. Johtamistaidon perusteita on Johtajan käsikirjassa (JOKÄ), joka on tarkoitettu Puolustusvoimien henkilöstön johtaja- ja kouluttajakoulutuksen tueksi ja oppimateriaaliksi.

Johtajan käsikirjalla pyritään myös edistämään varusmieskoulutuksen hyväksiluettavuutta siviiliopinnoissa ja varusmiesaikana hankitun osaamisen hyödyntämistä muualla yhteiskunnassa.

Aliupseerikurssin alussa koulutettavat kirjautuvat johdetusti PVmoodlessa olevaan sähköiseen johtajakansioon. Kansio on koulutettavan henkilökohtainen taltio varusmiespalveluksen ajan. Sähköiseen johtajakansioon tallentuu johtaja- ja kouluttajakoulutukseen liittyen tehdyt harjoitteet sekä suoritetut opintopisteet. Sähköinen johtajakansio mahdollistaa oman oppimisen seurannan.

Opintopisteet kirjataan sähköiseen johtajakansioon kouluttajan toimesta. Palveluksen päättyessä varusmiesjohtaja saa sähköpostiinsa automaattisesti opintorekisteriotteen sähköisestä johtajakansiosta. Opintorekisteriotteen sekä palvelustodistuksen avulla varusmies voi reservissä todentaa oman osaamisensa esimerkiksi jatko-opintoihin hakeutuessaan.

Varusmiesjohtaja on velvollinen säilyttämään saamansa johtamis- ja kouluttamissuoritusten arviointilomakkeet ja tuotetut profiilit sekä tiimipalavereiden pöytäkirjat.

Johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelman opetussuunnitelma

KOULUTUSKAUDET JA OPINTOJAKSOT	TUNNIT (opintopisteet)
AU I	
1.1 Johtamisen, kouluttamisen ja toimintakyvyn peruskurssi	40 (1.5 op)
AU (I) II ja RUK-KURSSIT	
1.2 Johtamistaidon jatkokurssi	30 (1.0 op)
1.3 Koulutustaidon jatkokurssi	40 (1.5 op)
1.4 Johtamis- ja koulutustaidon harjoittelu	54 (2.0 op)
JOHTAJAKURSSI	
1.5 Johtamistaidon täydennyskurssi	28 (1.0 op)
1.6 Koulutustaidon täydennyskurssi (valinnainen 2 x 15 / a 0.5 op)	30 (1.0 op)
(A) Ase- ja ampumakoulutuksen täydennyskurssi	
(B) Taisteluammuntojen täydennyskurssi	
(C) Välineiden ja kaluston täydennyskurssi	
(D) Liikuntakoulutuksen täydennyskurssi	
(E) Simulaattorikoulutuksen täydennyskurssi	
1.7 Johtamistaidon harjoittelu	140 (5.0 op)
1.8 Koulutustaidon harjoittelu	140 (5.0 op)
1.9 Tiimityöskentely	28 (1.0 op)
1.10 Palautejärjestelmä	30 (1.0 op)
YHTEENSÄ	560 (20 op)
1.11 Muuten osoitetun osaamisen hyväksilukeminen	140 (5.0 op)

Palautejärjestelmän tavoitteena on tukea koulutettavan johtajana ja kouluttajana kehittymistä sekä oppimistavoitteiden saavuttamista. Johtajana ja kouluttajana kehittymisen edellytys on omasta toimintaympäristöstä saatava uskottava, aito ja kannustava palaute. Palautteen antamisen on tuettava koulutettavan itseluottamuksen kehittymistä.

Palautejärjestelmä koostuu suullisesta ja kirjallisesta palautteesta sekä kausipalautekeskusteluista. Aliupseeri- ja reserviupseerikurssien aikana kerätään kehittymistä tukeva avoin vertaisarviointi, jota voidaan täydentää vuorovaikutusprofiililla.

Kausipalautekeskusteluilla tarkoitetaan johtajakaudella käytävää kouluttajan ja varusmiesjohtajan välistä keskustelua. Kausipalautekeskustelu toteutetaan vähintään kaksi kertaa johtajakauden aikana. Kausipalautekeskustelussa käytetään apuna profiilia ja muita saatuja palautteita. Viimeinen kausipalautekeskustelu on samalla varusmiesjohtajan loppupalaute. Viimeisen profiilin tulos vaikuttaa johtajan palvelustodistukseen.

Johtamis- ja vuorovaikutuskäyttäytymisen kysymyssarja tuottaa koulutettavalle johtaja- tai vuorovaikutusprofiilin. Johtamiskäyttäytymisen kysymyssarjaan vastaavat varusmiesjohtajan alaiset, vertaiset, kouluttajat sekä varusmiesjohtaja itse. Vuorovaikutuskäyttäytymisen kysymyssarjaa käytetään, jos koulutettavalla ei ole suoranaisia alaisia. Vuorovaikutusprofiilin kysymyssarjaan vastaavat varusmiesjohtajan esimiehet ja vertaiset / sidosryhmän edustajat.

Kehittymissuunnitelma on keskeinen osa johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelmaa. Kehittymissuunnitelman tavoitteena on tukea johtajana kasvamista ja kehittymistä.

Kehittymissuunnitelman laatiminen aloitetaan AU2/RU-kurssin aikana. Koulutettava kerää avoimen vertaispalautteen, jonka pohjalta hän ryhtyy tekemään kehittymissuunnitelmaansa. Vertaispalautetta voidaan tarvittaessa täydentää tuottamalla vuorovaikutusprofiili.

Koulutettavalle tuotetaan profiili johtajakaudella kaksi kertaa. Ensimmäinen profiili tuotetaan johtajakauden alussa ja toinen johtajakauden lopussa.

Ensimmäisen profiilin ottamisen jälkeen koulutettava jatkaa aloittamansa kehittymissuunnitelman täydentämistä profiilin tuottaman palautteen perusteella. Kehittymissuunnitelmaan voidaan sisällyttää siihen mennessä saatujen muiden palautteiden johtopäätöksiä.

Toisen profiilin ottamisen jälkeen päivitetään aikaisempaa kehittymissuunnitelmaa laatimalla toinen kehittymissuunnitelma, joka tähtää palveluksen jälkeiseen aikaan reservissä. Kehittymissuunnitelman päivitys on samalla yhteenveto kaikista koulutettavan palvelusaikana saamista palautteista sekä profiileista.

Tiimipalavereita järjestetään johtajakaudella 1–2 kertaa kuukaudessa. Alkuvaiheessa **tiimityöskentely** toteutetaan yksikön päällikön, varapäällikön tai kouluttajan johdolla. Työskentelyssä noudatetaan normaalia kokouskäytäntöä. Tiimityöskentelyn tuloksia ja varusmiesesimiesten tekemiä esityksiä käsitellään päällikön pitämien viikkopuhuttelujen yhteydessä. Johtajana ja kouluttajana

kehittymisen kannalta on tärkeää, että varusmiesjohtajat saavat jakaa omia johtamis- ja kouluttamiskokemuksiaan vertaistensa kanssa.

2.4.6 Aliupseerikoulutus

Aliupseerikoulutuksen **päämääränä** on, että varusmiespalveluksen suoritettuaan koulutettavat ovat osaavia ja toimintakykyisiä esimiehiä ja kouluttajia, jotka hallitsevat koulutushaaransa mukaisen ryhmän suuruisen osaston johtamisen taistelussa tai osaavat toimia erikoistehtävässään sekä osaavat kouluttaa johtamaansa joukkoa.

Aliupseerikurssin tavoitteena on tuottaa koulutettavista toimintakykyisiä ryhmänjohtajia, jotka

- osaavat koulutushaaransa mukaisen toiminnan tehtävässään
- osaavat ryhmän suuruisen osaston johtamisen taistelussa tai osaavat toimia erikoistehtävässään
- osaavat kouluttaa johtamaansa joukkoa
- hallitsevat oman toimintakykynsä ylläpitämiseen, kehittämiseen ja palauttamiseen liittyvät toimenpiteet ryhmänjohtajana
- ymmärtävät, miten ryhmänjohtaja tukee, ylläpitää ja kehittää oman ryhmänsä toimintakykyä ja taistelukelpoisuutta.

Aliupseereiksi koulutetaan hieman yli 20 prosenttia varusmiehistä. Koulutettavat valitaan alokas- ja koulutushaarajaksolla osoitetun kyvykkyyden ja sopivuuden perusteella (valintalomake). Koulutuspaikkojen määrä vaihtelee joukko-osastoittain niiden joukkotuotantotehtävien mukaisesti. Kyvykkäille ja halukkaille pyritään kuitenkin koulutusmahdollisuus järjestämään.

Aliupseerikoulutus sisältää aliupseerikurssin ja aliupseerin johtajakauden.

Aliupseerikurssi kestää 12 viikkoa. Kurssi sisältää kaksi jaksoa (1 ja 2), joiden pituudet ovat 6 ja 6 viikkoa. Aliupseerikurssi antaa koulutettavalle valmiudet koulutushaaran mukaiseen toimintaan tehtävässään, ryhmän suuruisen osaston johtamiseen taistelussa sekä kouluttamaan johtamaansa joukkoa. Aliupseerikurssin 1. jakson (AU1) aikana tehdään RU-kurssivalinnat. Lisäksi AU1:llä suoritetaan tarvittavat koulutushaaratutkinnon rästit. Aliupseerikurssin 2. jakson (AU2) aikana toteutetaan tarvittavat kurssin päättymiseen ja siirtoihin liittyvät järjestelyt.

Aliupseerien **johtajakausi** alkaa aliupseerikurssin päätyttyä ja kestää loppupalvelusajan, yleensä 26 viikkoa. Ohjattu johtamis- ja kouluttamistaidonharjoittelu tapahtuu siten, että aliupseerit toimivat yleensä seuraavan saapumiserän miehistön kouluttajina ja saavat täydennyskoulutusta johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelman opetussuunnitelman mukaisesti.

Aliupseerikurssin 1. jakson (AU1, **Taistelunjohtajakurssi**) **päämääränä** on tuottaa osaavia ja toimintakykyisiä johtajia, jotka kykenevät sotilaiden johtamiseen (vuorovaikutus) ja koulutushaaransa tyyppitehtävän johtamiseen (johtamisprosessi) taistelukentän olosuhteissa (toimintakyky).

Tavoitteena on, että jakson suoritettuaan koulutettava 1) tuntee johtamisen, kouluttamisen ja toimintakyvyn merkityksen ja keinot ryhmän toiminnassa taistelukentällä, 2) osaa sitoa oppimaansa koulutushaaransa tyyppitehtävien käytäntöihin 3) osaa soveltaa opittua tehtävän johtamiseen tavoitteellisessa vuorovaikutuksessa sekä 4) on kasvanut ihmissuhdetaidoissa ja vastuunkantajana.

Aliupseerikurssin 1. jakson (AU1) opetus **toteutetaan** intensiivisenä monimuotoisena kurssimuotoisena lähiopetuksena. Tärkeimpinä opiskelumateriaaleina ovat Johtajan käsikirja ja Kouluttajan käsikirja sekä koulutushaaran oppaat ja käsikirjat.

AU1-jakso jakautuu kolmeen kahden viikon vaiheeseen: Yhteinen opetusvaihe (Y), koulutushaaran mukaisissa tyyppitehtävissä harjaannuttava erikoiskoulutusvaihe (E) ja soveltava vaihe (S). AU1-jakson Y-vaihe sisältää johtamisen, kouluttamisen ja toimintakyvyn peruskurssin ja johtamisprosessin opettamisen. E-vaihe sisältää koulutushaaran mukaisen ryhmän keskeisten tyyppitehtävien harjoittelua ja vaativan koulutushaaran mukaisen johtamisharjoituksen. S-vaihe sisältää eriytyvää täydennyskoulutusta ja koulutushaaran tyyppitehtävien soveltavaa ja kertaavaa harjoittelua vaativissa olosuhteissa toteutetussa yhtäjaksoisessa harjoituksessa.

Aliupseerikurssin 2. jakson (AU2, **Esimies- ja kouluttajakurssi**) **päämääränä** on tuottaa osaavia ja toimintakykyisiä esimiehiä ja kouluttajia, jotka kykenevät johtamaan ja kouluttamaan koulutushaaransa sotilaita taistelukentän olosuhteisiin.

Tavoitteena on, että jakson suoritettuaan koulutettava

- osaa kouluttamisen periaatteet
- osaa toteuttaa koulutustapahtuman ja laatia sitä tukevan harjoitussuunnitelman ja koulutuskortin ja kykenee tunnistamaan palautteen merkityksen oppimiselle

- osaa syväjohtamisen mallin sisällön, osaa tulkita profiilia ja ymmärtää palautteen merkityksen johtajana kehittymisessä sekä
- tunnistaa nykyaikaisen taistelukentän ilmiöt ja taistelunjohtamisen erityispiirteet sekä tunnistaa taistelun vaikutuksen yksilöön ja joukkoon.

Aliupseerikurssin 2. jakso toteutetaan monimuotoisena kurssimuotoisena lähiopetuksena. Tärkeimpinä opiskelumateriaaleina ovat Kouluttajan käsikirja, Johtajan käsikirja, Liikuntakoulutuksen käsikirja sekä koulutushaaran oppaat ja käsikirjat. Kurssi jakautuu kahteen vaiheeseen:

- noin kolmiviikkoiseen yhteiskoulutusvaiheeseen (Y-vaihe), joka sisältää
  - Johtamistaidon jatkokurssin (1 viikko)
  - Kouluttamistaidon jatkokurssin (noin 2 viikkoa)
- noin kolmiviikkoiseen eriytyvään koulutusvaiheeseen (E-vaihe), joka sisältää
  - soveltavan johtamis- ja kouluttamistaidon harjoittelun (1–2 viikkoa)
  - taistelu- ja ampumaharjoituksen (1–2 viikkoa).

Lisäksi aliupseerikurssi sisältää Pääesikunnan käskemää kaikille varusmiehille yhteistä koulutusta. Aliupseerikurssilla yhteisesti koulutettavat asiat ovat

- Varusmiesten johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelman mukaiset kurssit ja palautejärjestelmä
- Ase- ja ampumakoulutusohjelma (ks. luku 4)
- Toimintakykyohjelma (ks. luku 6)
- huumeiden käytön tunnistaminen ja valvonta (AU1)
- pelastautumisharjoitus (AU1)
- liikenneturvallisuus 3 (AU1)
- valmiuskoulutus (AU1)
- operaatio- ja kyberturvallisuus (AU2)
- turvallisuuspolitiikka 2 (AU2)
- sulkeisjärjestysharjoitukset ja käyttäytymiskoulutus
- taisteluensiapuharjoitus 3 (AU1)
- lähitaisteluharjoitukset 3 (AU1) ja 4 (AU2)
- huollon järjestelyt (mm. varus- ja pyykinvaihto sekä tarkastukset).

Aliupseerikurssin tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan kursseittain tenteillä ja käytännön näytöillä. Lisäksi arvioidaan jokaisen kurssilaisen johtamiskäyttäytyminen sekä fyysinen kunto.

2.4.7 Reserviupseerikoulutus

Reserviupseerikoulutuksen **päämääränä** on, että varusmiespalveluksen suoritettuaan koulutettavat hallitsevat koulutushaaransa mukaisen joukkueen (vast.) osaston toiminnan ja johtamisen taistelussa tai osaavat toimia erikoistehtävässään, osaavat kouluttaa johtamaansa joukkoa sekä tuntevat reservinupseereilta vaadittavat yleiset perustiedot, arvot ja asenneperustan.

Reserviupseerikurssin **tavoitteena** on tuottaa koulutettavista toimintakykyisiä ja toimeenpanokykyisiä joukkueenjohtaja (vast.), jotka

- osaavat koulutushaaransa mukaisen joukkueen/vast. suuruisen osaston toiminnan perusteet ja johtamisen taistelussa tai osaavat toimia erikoistehtävässään
- osaavat kouluttaa johtamaansa joukkoa ja tuntevat joukkonsa kouluttamisen johtamisen periaatteet
- tuntevat reserviupseereilta vaadittavat yleiset perustiedot
- tuntevat reservinupseerin arvot ja asenneperustan
- hallitsevat oman toimintakykynsä ylläpitämiseen, kehittämiseen ja palauttamiseen liittyvät toimenpiteet joukkueen (vast.) suuruisen osaston johtajana
- ymmärtävät, miten joukkueen (vast.) suuruisen osaston johtaja tukee, ylläpitää ja kehittää oman joukkonsa toimintakykyä ja taistelukelpoisuutta
- ymmärtävät oman esimerkin merkityksen ja voiman johtamansa joukon toimintaan sekä ryhmäkiinteyden ja hyvän hengen merkityksen joukon jaksamiseen.

Reserviupseereiksi koulutetaan vajaat 10 prosenttia varusmiehistä. Reserviupseereiksi koulutettavat valitaan aliupseerikurssin 1. jakson aikana osoitetun kyvykkyyden ja sopivuuden perusteella (valintalomake).

Reserviupseerikoulutus sisältää reserviupseerikurssin ja reserviupseerin johtajakauden täydennyskursseineen.

Reserviupseerikurssi kestää 14 viikkoa. Reserviupseerikurssi antaa koulutettavalle valmiudet koulutushaaransa mukaisen joukkueen (vast.) suuruisen osaston johtamiseen taistelussa tai toimia erikoistehtävässään sekä valmiudet kouluttaa johtamaansa joukkoa.

Reserviupseerien johtajakausi alkaa reserviupseerikurssin päätyttyä ja kestää loppupalvelusajan, yleensä 18 viikkoa. Johtajakaudella upseerikokelaat harjaantuvat joukkueensa tai sen suuruisen osaston johtajiksi, kouluttajiksi tai erikoisalansa tehtäviin sekä saavat täydennyskoulutusta. Ohjatussa johtamis- ja kouluttamisharjoittelussa upseerikokelaat toimivat seuraavan saapumiserän miehistön kouluttajina sekä joukkotuotannon mukaisissa johtajatehtävissä ja saavat täydennyskoulutusta varusmiesten johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelman mukaisesti.

Reserviupseerikurssi rakentuu orientaatiokurssista sekä jatkokursseista. Jatkokurssit suunnitellaan kalenteriviikon aikana toteutettaviksi kursseiksi, joiden laskennallinen koulutusaika on yleensä kolme täyttä koulutuspäivää. Kurssi voi olla myös taistelu- tai ampumaharjoitus.

Pääesikunnan käskemille kaikille yhteisesti koulutettaville asioille varataan aikaa kurssiviikoilta. Reserviupseerikurssilla yhteisesti koulutettavat asiat ovat:

- Varusmiesten johtaja- ja kouluttajakoulutusohjelman mukaiset kurssit ja palautejärjestelmä
- Ase- ja ampumakoulutusohjelma (ks. luku 4)
- Toimintakykyohjelma (ks. luku 6)
- pelastautumisharjoitus
- valmiuskoulutus
- informaatiosodankäynti sekä operaatio- ja kyberturvallisuus
- turvallisuuspolitiikka 2
- sulkeisjärjestysharjoitukset ja käyttäytymiskoulutus
- lähitaisteluharjoitus 4
- huollon järjestelyt (mm. varus- ja pyykinvaihto sekä tarkastukset).

Puolustushaaraesikunnat määrittävät reserviupseerikoulutuksen kurssien yksityiskohtaiset tavoitteet. Reserviupseerikurssin tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan tenteillä ja käytännön näytöillä.

Sodan ajan reserviupseerien koulutus jatkuu kertausharjoituksissa ja vapaaehtoisissa harjoituksissa. Harjoitukset ja siviilitehtävien tuoma johtamistaidon koulutus, kokemus ja harjaantuminen muovaavat suomalaisen reserviupseerin.

2.5 Verkko-oppimisen perusteet varusmieskoulutuksessa

Puolustusvoimien verkko-oppimisympäristö (PVVOY) on tarkoitettu varusmiesten ja reserviläisten sekä Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen palkatun henkilöstön osaamisen kehittämisen tukemiseen. Varusmiesten käytettävissä oleva PVMoodle -verkko-oppimisympäristö toimii julkisessa Internetissä, ja se mahdollistaa verkkotuetun opiskelun julkisia materiaaleja ja aineistoja hyödyntäen. Verkkotuettu opiskelu liittyy tarpeen mukaan kaikkiin varusmiespalveluksen jaksoihin ja tapahtuu tyypillisesti kurssien alussa ja kurssipäivien aikana tietoiskuissa.

2.5.1 Käänteinen oppiminen varusmieskoulutuksessa

Varusmieskoulutus tapahtuu käänteisen opettamisen periaatteita mukaillen, jossa verkko-oppimisympäristö mahdollistaa sähköisten oppimistehtävien tekemisen. Tiivistetysti verkko-oppimisympäristöllä tuettu varusmieskoulutus sisältää kolme osiota: perehtyminen opittavaan asiaan, keskustelu heränneistä ajatuksista ja käytännön harjoittelu.

Ensin perehdytte yhdessä, tupakokoonpanossa tai muuna ryhmänä, tai itsenäisesti opittavan asian perusteisiin digitaalisen materiaalin avulla, esimerkiksi katsomalla mikroelokuvia tai tekemällä oppimistehtäviä. Seuraavaksi keskustelette kouluttajan ohjauksessa katsotun materiaalin perusteella heränneistä ajatuksista ja kysymyksistä. Lopuksi harjoittelette opittavaa asiaa käytännössä kouluttajan ohjaamana esimerkiksi maastoharjoituksessa.

Verkko-oppimisympäristö mahdollistaa myös sen, että voit johdetusti tai itsenäisesti kerrata digitaalisia oppisisältöjä joustavasti kurssien ja koulutuspäivien aikana.

Varusmieskoulutuksen verkko-oppimisen kolme osiota, jotka etenevät opittavaan asiaan perehtymisen ja keskustelun kautta harjoitteluun:

1. Perehtyminen
- Valmistautuminen hyödyntäen digitaalisia materiaaleja
- Itseopiskelu ryhmässä tai yksin
- Opittavan asian perusteet

2. Keskustelu
- Ohjattu tai johdettu keskustelu
- Kysymysten ja haasteellisempien sisältöjen käsittely tai yhteenvedon tekeminen

3. Harjoittelu
- Opittavan asian soveltaminen ja harjoittelu
- Toistot ja taidon automatisoituminen

Esimerkkinäkymä perusyksikön ilmoitustaulusta

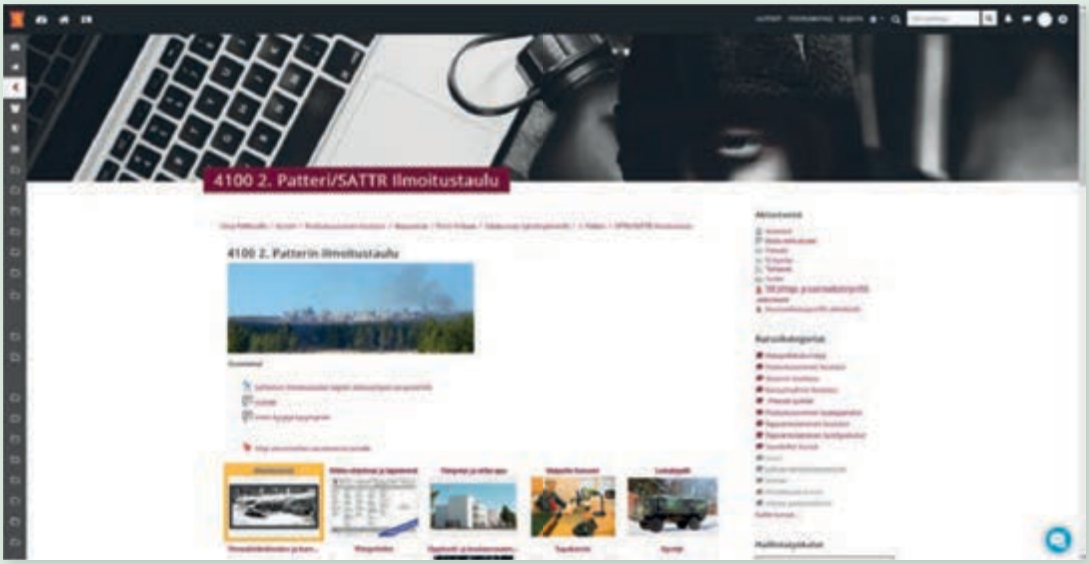

Pääset oman perusyksikkösi ilmoitustaululle Oma PVMoodle -etusivun kautta.

2.5.2 Toiminta verkko-oppimisympäristössä

Kaikille varusmiespalvelukseen saapuville luodaan valmiiksi PVMoodlen käyttäjätunnukset, jotka on jaettu omassa perusyksikössäsi palveluksen ensimmäisten päivien aikana.

Ensimmäisen kirjautumisen yhteydessä sinun on vaihdettava sekä perusyksiköstä annettu käyttäjätunnuksen salasana että käyttäjätunnukseen sidottu sähköpostiosoite. Sähköpostiosoitteen vaihtaminen on tärkeää, koska salasanan unohtuessa voit uusia salasanasi automaattisesti oman sähköpostiosoitteesi avulla.

Varusmiehenä voit osallistua PVMoodlessa kaikkiin avoimiin työtiloihin ja sellaisiin työtiloihin, joihin sinut on joko valmiiksi lisätty mukaan tai joihin olet saanut kouluttajiltasi kirjautumissalasanan itsenäistä kirjautumista varten.

Varusmiehenä sinulle ensisijainen PVMoodle-työtila on oman perusyksikkösi ilmoitustaulu. Perusyksikön ilmoitustaululta pääset linkkien kautta sähköisiin viikko-ohjelmiin, kaikkiin tarvittaviin digitaalisiin oppimateriaaleihin ja sinulle määriteltyihin työtiloihin, kuten joukko-osaston yhteisiin ja muihin vastaaviin työtiloihin. Varusmiespalveluksen koulutusjaksojen ja kurssien mahdolliset viikkokokeet ja palautekyselyt löydät myös oman perusyksikkösi PVMoodle-ilmoitustaululta.

2.5.3 Verkko-oppimisen tuki

Voit kysyä verkko-oppimisympäristöön ja siinä toimimiseen liittyviä neuvoa ja tukea omien kurssiesi kouluttajilta ja PVMoodletuelta (pvmoodletuki@gmail.fi, puh 0299 851 634, Online Chat Help PVMoodle-oppimisympäristön sisällä).

Kurssien kouluttajien puoleen voit kääntyä koulutuksen sisältöön liittyvissä asioissa. PVMoodletuen puoleen kannattaa kääntyä yleisesti verkko-oppimisympäristön käyttöön, kuten käyttäjätunnuksiin ja salasanoihin, liittyvissä kysymyksissä. PVMoodletuen kautta voit myös tehdä ehdotuksia verkko-oppimisympäristön kehittämiseksi.

[3]

Mihin tämän luvun asiat liittyvät?
Orientaatiokurssi sisältää palveluksen kaksi ensimmäistä viikkoa. Orientaatiokurssin päämääränä on, että kurssin suoritettuaan koulutettava muistaa palvelukseen liittyvät perustiedot. Kurssi sisältää runsaasti tietoa varusmiespalveluksen suorittamisesta, ja siihen kuuluu sekä yleistä sotilaskoulutusta että turvallisuuskoulutusta. Lisäksi kurssilla opitaan huoltoon ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä asioita. PVMoodlessa orientaatiokurssin oppimateriaali on käytettävissäsi koko palveluksesi ajan.

Orientaatio ja yleinen sotilaskoulutus

Tämä luku sisältää orientaatiokurssilla opetettavia palvelukseen liittyviä perustietoja.

Kurssin jälkeen:

- **muistat palvelukseen liittyvät perusasiat**
- **muistat sotilaan oikeudet ja velvollisuudet**
- **osaat toimia sotilasorganisaatiossa Yleisen palvelusohjesäännön, turvallisuusmääräysten ja hyvien tapojen mukaisesti**
- **muistat työ- ja palvelusturvallisuuden perusteet ja osaa toiminnan Puolustusvoimien henkilökuljetuksissa.**

3.1 Suomen turvallisuuspolitiikan perusteet sekä asevelvollisuus

Varusmiesten turvallisuuspolitiikan opintojen tavoitteena on antaa tietoa maamme turvallisuuspolitiikasta aikaisempaa kouluopetusta täydentäen. Painopiste on maanpuolustuksessa ja erityisesti sotilaallisessa maanpuolustuksessa osana Suomen turvallisuuspolitiikkaa.

Tässä alaluvussa selvitetään myös maailman, Euroopan ja erityisesti Pohjois-Euroopan ja Suomen turvallisuustilannetta sekä yleisen asevelvollisuuden merkitystä.

Jos olet kiinnostunut turvallisuuspolitiikasta, voit hakea lisätietoa Turvallisuuspolitiikan tietopankista (turpopankki.fi).

3.1.1 Suomen turvallisuuspolitikan perusteet

Puolustusvoimien lakisääteiset tehtävät ovat

1. Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon kuuluu
   - maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen
   - kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtionjohdon toimintavapauden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen
   - sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen sekä maanpuolustustahdon edistäminen
2. muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluu
   - virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi
   - pelastustoimintaan osallistuminen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja
3. osallistuminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun, aluevalvontayhteistyöhön tai muuhun kansainvälisen avun antamiseen ja kansainväliseen toimintaan
4. osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa.

Puolustusta kehitetään vastaamaan toimintaympäristön kasvaneita vaatimuksia. Suomen on kyettävä vastaamaan sotilaallisen painostukseen, nopeasti kehittyvään sotilaalliseen uhkaan ja laajamittaiseen sotilaalliseen hyökkäykseen.

Puolustuskyvyllä turvataan Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus. Puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyvyistä sekä kansallisesta viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä.

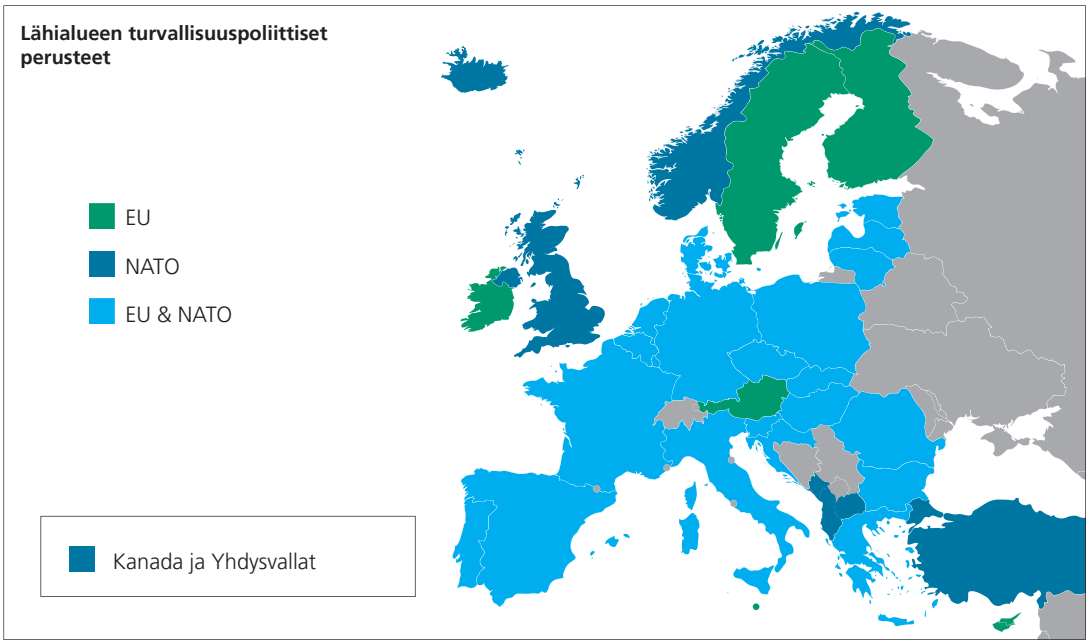

Sotilaallisen maanpuolustuksen aluejako

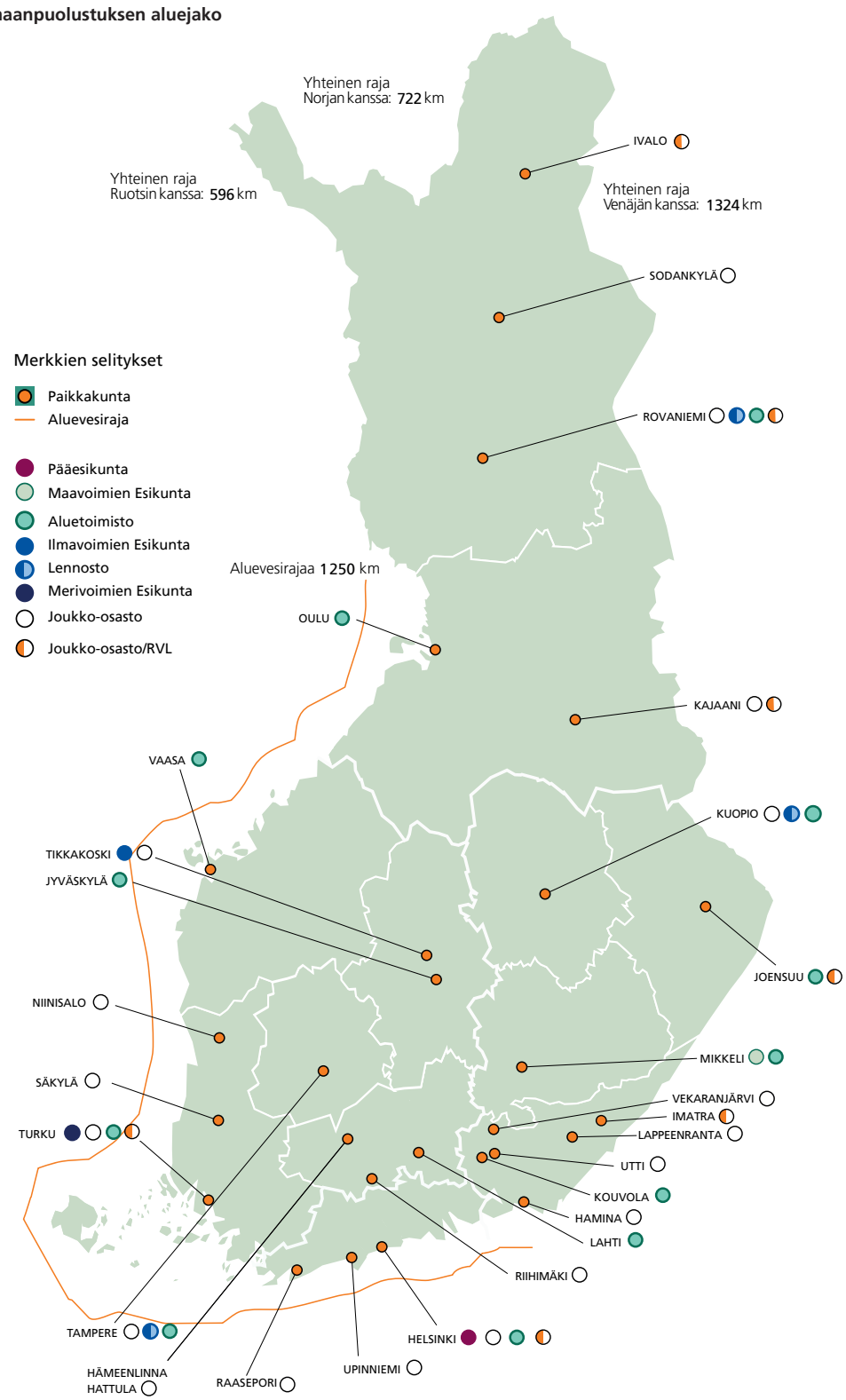

Jokainen miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 18 vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta.

Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, joka toteuttaa käytännönläheistä kumppanuutta Naton kanssa ja ylläpitää edelleen mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä. Suomi vahvistaa kansallista puolustusta ja tiivistää kansainvälistä puolustusyhteistyötä. Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön on Suomen etujen mukaista. Yhteistyö on entistä tärkeämpää kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämisen, kehittämisen ja käyttämisen kannalta. Toimintaympäristön vaatimukset edellyttävät puolustukselta nopeasti käyttöön saatavaa tehokasta sotilaallista suorituskykyä, joka osaltaan vahvistaa vakautta Itämeren alueella.

Puolustuskyvyn pitkäjänteinen kehittäminen perustuu vuosikymmenten aikana tehtyihin ratkaisuihin. Toimintaympäristön muutoksen edellyttämä valmius, nopeasti käytössä olevat joukot ja järjestelmät sekä laaja koulutettu reservi edesauttavat Suomen mahdollisuuksia vastata sekä nopeasti kehittyvään että pitkäkestoiseen sotilaalliseen kriisiin.

Turvallisuustilanteen kiristymisellä Euroopassa ja Itämeren alueella on vaikutuksia Suomelle. Kansainvälisen tilanteen kiristymisestä huolimatta Suomeen ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava. EU:n jäsenenä Suomi ei voisi olla ulkopuolinen, jos sen lähialueella tai muualla Euroopassa turvallisuus olisi uhattuna.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisenä tavoitteena on välttää joutumasta sotilaalliseen konfliktiin. Suomi päättää itse turvallisuus- ja puolustuspoliittisista ratkaisuistaan. Suomi harjoittaa aktiivista vakauspolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisemiseksi. Aktiivista vakauspolitiikkaa tuetaan ylläpitämällä kansallista puolustuskykyä. Suomi vahvistaa aktiivisesti ja laaja-alaisesti kansainvälistä puolustusyhteistyötään ja muuta verkostoitumistaan sekä kehittää valmiuksia kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on ehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi. Suomella ei ole mahdollisuutta eikä halua eristäytyä toimintaympäristöstään ja että EU:n jäsenenä Suomi ei voisi olla ulkopuolinen, jos sen lähialueella tai muualla Euroopassa turvallisuus olisi uhattuna. Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan. Suomi ei myöskään rajaa ulos mahdollisuuksia antaa ja ottaa vastaan kansainvälistä apua tai tiivistää puolustusyhteistyötä.

3.1.2 Yleinen maanpuolustusvelvollisuus

Perustuslaki määrää, että ”jokainen Suomen kansalainen on velvollinen osallistumaan isänmaan puolustukseen tai avustamaan sitä sen mukaan kuin laissa säädetään”.

Asevelvollisuuslain mukaan ”jokainen miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 18 vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta”.

Yleinen asevelvollisuus mielletään kansallisen puolustuksen todelliseksi peruskiveksi. Vain sen varassa voidaan tuottaa koko maan kattavan alueellisen puolustuksen tärkein voimavara: maanpuolustustahtoinen, taitava reservi, joka osaa käyttää sille osoitettuja välineitä. Asevelvollisuuden kustannustehokkuus on kiistaton.

Asevelvollisuuden perusta tulee velvoituksena kaikille kansalaisille perustuslaista säädetystä maanpuolustusvelvollisuudesta. Toteuttamistapa on määritelty asevelvollisuuslaissa, laissa naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta ja muissa asevelvollisuuslakia täydentävissä velvoittavissa laeissa ja asetuksissa. Suomessa termillä "yleinen asevelvollisuus" tarkoitetaan tavoitetta kouluttaa koko palveluskelpoinen miesikäluokka.

Asevelvollisuuteen perustuvalle puolustusjärjestelmälle on ominaista pieni rauhan ajan vahvuus, jota kasvatetaan reservejä palvelukseen käskemällä. Asevelvollisuusarmeijan ylläpito edellyttää asevoiman vahvaa integraatiota yhteiskuntaan ja sen rakenteisiin. Toisaalta asevelvollisuusjärjestelmä vahvistaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä antamalla kansalaisille tarvittavia valmiuksia.

Asevelvollisuuden suorittamiseen kuuluu varusmiespalvelus, kertausharjoitus, ylimääräinen palvelus sekä osallistuminen kutsuntaan ja palveluskelpoisuuden tarkastukseen. Asevelvollinen on palveluksessa tai kuuluu reserviin tai varareserviin.

Asevelvollinen määrätään aloittamaan varusmiespalvelus viimeistään kolmantena kalenterivuonna kutsunnan jälkeen. Varusmiespalvelusaika on miehistön tehtävään koulutettavilla 165 päivää, mutta upseereiksi, aliupseereiksi ja miehistön vaativimpiin tehtäviin koulutettavilla 347 päivää sekä miehistön erityistaitoa vaativiin tehtäviin koulutettavilla 255 päivää. Velvollisuus suorittaa varusmiespalvelusta rauhan aikana päättyy sen vuoden lopussa, jona asevelvollinen täyttää 30 vuotta.

Laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta määrittää naisten asepalveluksen perusteet. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus järjestetään varusmiespalveluksen yhteydessä ja kuten varusmiespalvelus. Asetus naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta määrittää yleisohjeet palvelukseen hakeutumisesta ja määräämisestä. Matkaa aluetoimiston järjestämään valinta- ja infotilaisuuteen ei korvata, mutta kustannukset lääkärintodistuksen hankkimisesta on korvattu jälkikäteen vuodesta 2018 alkaen. Naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suoritettuaan naiset kuuluvat reserviin kuten varusmiespalveluksen suorittaneet miehet.

Miehistö kuuluu varusmiespalveluksen jälkeen reserviin sen vuoden loppuun, jona henkilö täyttää viisikymmentä vuotta. Upseerit, opistoupseerit ja aliupseerit kuuluvat reserviin sen vuoden loppuun, jona henkilö täyttää 60 vuotta. Reservissä oleva asevelvollinen on velvollinen osallistumaan kertausharjoituksiin, miehistöön kuuluva yhteensä 80 päivän, miehistön erityistaitoa vaativiin ja miehistön vaativimpiin erityistehtäviin koulutettu 150 päivän sekä aliupseeriksi, opistoupseeriksi ja upseeriksi koulutettu 200 päivän ajaksi.

3.2 Yleinen sotilaskoulutus

Yleisen sotilaskoulutuksen tavoitteena on, että koulutettava muistaa palvelukseen liittyvät perusasiat ja osaa käyttäytyä sotilaana. Sotilaan käyttäytymiseen kuuluvat muun muassa yleiset hyvät tavat, puhuttelu, tervehtiminen, kunnianosoitus ja ilmoittautuminen.

Tässä alaluvussa esitetään myös varusmiehen oikeudet ja velvollisuudet. Tässä alaluvussa kerrotut asiat on suurimmalta osin käsketty täsmällisesti Yleisessä palvelusohjesäännössä (YLPALVO), joka luo yhtenäiset käyttäytymis- ja toimintamallit Puolustusvoimien sotilashenkilöstölle. Yleinen palvelusohjesääntö on Puolustusvoimien sotilashenkilöstöä velvoittava sotilaskäsky.

3.2.1 Sotilashenkilöstön jako

Yleisen palvelusohjesäännön 2.luvun mukaan sotilashenkilöstö jaetaan päällystöön, alipäällystöön ja miehistöön. Lisäksi Puolustusvoimissa työskentelee runsaasti siviilihenkilöstöä. Heillä on kriisiajan tehtävänsä ja asevelvollisilla myös reservin sotilasarvo.

Varusmiespalvelusaikansa alussa varusmiehestä käytetään nimitystä alokas. Joukko-osaston komentaja nimittää alokkaat sotamiehiksi tai matruuseiksi alokasjakson lopulla.

Sotamiehestä voidaan käyttää esimerkiksi jotain seuraavista puolustushaara- tai aselaji-kohtaisista sotilasarvoista:

- jääkäri jalkaväessä ja rannikkojoukoissa
- tykkimies tykistössä ja rannikkojoukoissa
- pioneeri pioneerijoukoissa ja rannikkojoukoissa
- viestimies viestijoukoissa ja rannikkojoukoissa
- autosotamies autojoukoissa
- lentosotamies ilmavoimissa.

Edellä mainittujen arvojen asemasta voidaan käyttää esimerkiksi seuraavia joukkokohtaisia sotilasarvoja: kaartinjääkäri, panssarijääkäri, panssarimies tai rannikkojääkäri.

Sotilaspuvussa olevilla arvomerkeillä osoitetaan henkilön sotilas- tai palvelusarvo sotilasorganisaatiossa. Arvomerkit on esitetty kirjan liitteissä puolustushaaroittain.

Taistelussa kuri ilmenee siten, että jokainen sotilas täyttää tehtävänsä niin kauan kuin hänessä on voimia eikä sotilas jätä joukkoaan missään tilanteessa.

3.2.2 Sotilaallinen kuri ja järjestys

Sotilaallisella kurilla tarkoitetaan annettujen käskyjen ja määräysten täsmällistä noudattamista. Kurin tavoitetila saavutetaan silloin, kun sotilaan käyttäytyminen perustuu riittävään itsekuriin ja joukon toiminta yhteiseen tahtoon toteuttaa annetut tehtävät. Tämän taustalla on jokaisen yksilön itsekuri ja halu oma-aloitteisesti tehdä parhaansa omassa tehtävässään sekä asettua varauksetta esimiestensä johdettavaksi heihin luottaen.

Yhteiskunta on osoittanut Puolustusvoimille tehtävän aseellisen voiman käyttäjinä. Tästä syystä kaikilta sotilailta vaaditaan erityistä kurinalaisuutta. Sotilaallisen järjestyksen toteutumista tukevat rikoslain sotilaita koskevat rangaistussäännökset.

Sodassa laiminlyönti tai epäonnistuminen saattaa osaltaan vaikuttaa ihmishenkien menettämiseen toisaalla. Sen vuoksi sotilaan tulee täyttää tehtävä täysipainoisesti, vaikkei oma henki olisikaan kyseessä – jonkun toisen henki voi olla.

Hyvän perusyksikön tuntomerkkejä

1 Ymmärretään sääntöjen ja määräysten tarkoitus ja niitä noudatetaan
Toiminnassa noudatetaan Yleisen palvelusohjesäännön määräyksiä sekä palvelusturvallisuus- ja varomääräyksiä. Käyttäytymiselle on selkeät pelisäännöt. Sääntöjen noudattamatta jättämiseen puututaan rohkeasti ja välittömästi. Toisiin voi luottaa.

2 Tunnetaan vastuu itsestä, omista varusteista ja omasta toiminnasta
Jokainen vastaa omasta toiminnastaan sekä kantaa vastuun teoistaan ja tekemättä jättämisistään. Kaikki pitävät huolta siisteydestään ja varusteistaan sekä vastuulleen annetusta materiaalista. Varusteita ei häviä. Varusteet huolletaan käytön päättyessä ja niiden kuntoa seurataan tarkastuksilla.

3 Ylläpidetään yleistä siisteyttä ja järjestystä
Siisteyden ja järjestyksen ylläpito niin maastossa kuin kasarmilla on palvelusturvallisuuden perusedellytys. Epäsiisteys ja -järjestys ovat usein osasyynä vaaratilanteisiin ja tapaturmiin, esimerkiksi kaatumisiin ja liukastumisiin. Hyvällä siisteydellä ja järjestyksellä voidaan myös parantaa paloturvallisuutta ja yleistä viihtyvyyttä.

Hyvä siisteys ja järjestys saadaan aikaan poistamalla kaikki tarpeeton tavara, etsimällä säilytettäville tavaroille säilytyspaikka, järjestämällä käyttötavaroille omat paikkansa, sopimalla siitä, että jokainen laittaa tavarat ja välineet käytön jälkeen paikoilleen, sekä huolehtimalla roskat ja jätteet niille varattuihin astioihin ja paikkoihin.

Jokainen pitää huolta varusteistaan ja koulutusmateriaalistaan, ja ne ovat joko käytössä tai pakattuina. Materiaali säilytetään järjestyksessä kuljetuslaatikoissa, kuormattuna ajoneuvoon tai varastossa. Lisäksi kaikkien tulee pitää yhdessä huolta yhteisten tilojen, kuten tupien ja luokkien, siisteydestä ja järjestyksestä.

4 Ollaan täsmällisiä ja noudatetaan hyviä käytöstapoja
Joukko järjestyy täsmällisesti käskettynä aikana. Liikkuminen ja esiintyminen on reipasta. Oppimis- ja koulutustapahtumat alkavat ja päättyvät täsmällisesti. Käyttäytyminen on sotilaallista ja hyvien tapojen mukaista. Kielenkäyttö on asiallista ja kohteliasta, eikä sillä loukata ketään.

5 Tuetaan palveluskavereita ja rakennetaan yhteishenkeä
Oma perusyksikkö tuntuu turvalliselta ja kaikki kuuluvat samaan joukkoon. Jokainen tekee yksilönä parhaansa joukon tehtävän täyttämiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Joukon etu asetetaan oman edun edelle. Palveluskavereilta saa tukea, ja vastaavasti heitä tuetaan ja autetaan pyytämättäkin.

3.2.3 Sotilaan käyttäytyminen ja hyvät tavat

Jokaisen sotilaan on noudatettava hyviä tapoja ja käyttäytymissääntöjä sekä käyttäydyttävä palveluksessa ja sen ulkopuolella asemansa mukaisesti esimiehiä, vertaisia ja alaisia kohtaan. Kaikki kiusaaminen ja simputus on kielletty.

Lähtökohtana on muiden ihmisten huomioon ottaminen omassa toiminnassa. Yksittäinen sotilas antaa käyttäytymisellään kuvan itsestään, yksiköstään ja joukko-osastostaan sekä yleensä koko Puolustusvoimista. Hyvä käytös on kohteliasta sekä hyödyksi työelämässä ja harrastusten parissa. Hyvät tavat korostuvat sotilasorganisaatiossa, jossa toimitaan yhteistyössä ja osana ryhmää.

Keskeiset sotilaan hyvän käyttäytymisen ohjeet:

- **Tervehtiminen**
  - Tervehdi ystäviäsi ja tuttaviasi. Vastaa aina tervehtimiseen. Tervehdi kaikkia yhteisesti liittyessäsi johonkin ryhmään. On kohteliasta tervehtiä kaikkia sotilaita ja Puolustusvoimien palveluksessa olevia henkilöitä myös varuskunta-alueen ulkopuolella.
- **Puhuttelu**
  - Aloita vieraan henkilön puhuttelu aina teitittelyllä. Aloitteen sinuttelusta tekee vanhempi henkilö.
- **Kättely**
  - Kättele ensi kertaa tapaamaasi henkilöä, katso henkilöä silmiin, tervehdi ja esittele itsesi. Jos kädessäsi on hansikas (vast.), ota se kättelyä varten pois kädestäsi.
- **Esittäytyminen**
  - Esittele itsesi ensi kertaa tapaamillesi henkilöille. Esittele itsesi puhelimessa. Esittele itsesi sanomalla etu- ja sukunimesi selvällä äänellä.
- **Esittely**
  - Esittele vieraat ihmiset toisilleen. Esittele nuorempi vanhemmalle ja mies naiselle.
- **Keskustelu**
  - Kuuntele sinulle puhuvaa henkilöä ja katso puhujaa silmiin. Katso silmiin henkilöä, jolle puhut. Älä keskeytä puhujaa kesken lauseen. Osallistu ja tuo esille näkemyksesi tai mielipiteesi ja kysy muiden näkemyksiä tai mielipiteitä. Jos sinulla on erityistä asiaa, mieti valmiiksi mitä sanot. Käytä kuuluvaa ääntä ja yleiskieltä niin tulet parhaiten ymmärretyksi. Älä kuitenkaan keskustele julkisissa paikoissa niin äänekkäästi, että häiritset muita.
- **Täsmällisyys**
  - Saavu tilaisuuteen sovittuna aikana. Ilmoita, jos myöhästyt tai et pääse tapaamiseen tai paikalle sovitusti. Pyydä kohteliaasti anteeksi, jos myöhästyt.

6 Johtamisessa noudatetaan syväjohtamisen periaatteita
Johtamisen perustana on kasvuhakuisuutta korostava ihmiskuva. Hyvä sotilasjohtaminen rakentuu neljän kulmakiven varaan. Ne ovat luottamuksen rakentaminen johtajan ja johdettavien välillä, johtajien innostava tapa tukea ja kannustaa alaisia, jatkuva oppiminen sekä ihmisen arvostaminen ja yksilöllinen kohtaaminen.

Esimiehen on oltava alaisiaan kohtaan oikeudenmukainen ja kohdeltava heitä yhdenvertaisesti. Hänen tulee huolehtia heidän hyvinvoinnistaan, hankkia tietoja heidän toiveistaan, ohjata ja neuvoa heitä sekä olla heille hyvänä ja kannustavana esimerkkinä.

7 Toiminta on tavoitteellista
Koulutuksen perusteina ovat sodan ajan olosuhteet ja tehtävät sekä niiden asettamat vaatimukset. Koulutettavat tietävät, miksi heitä koulutetaan ja mihin joukkoon heidät sijoitetaan. Tavoiteltava lopputulos on jokaisen tiedossa.

8 Keskitytään sodan ajan tietojen ja taitojen oppimisen kannalta oleellisiin asioihin
Kaikessa koulutuksessa ja toiminnassa keskitytään koulutustavoitteiden sekä sotilaan suorituskykyvaatimusten kannalta oleellisiin asioihin. Kaikki ymmärtävät, minkä vuoksi asiat tehdään sovitulla tavalla ja mikä kulloinkin on tärkeintä.

9 Oppimisilmapiiri on myönteinen
Oppimistapahtumiin valmistaudutaan etukäteen perehtymällä viikko-ohjelmassa mainittuun aiheeseen sekä tekemällä valmistautumistehtävät. Opetukseen osallistutaan aktiivisesti, ja oppiminen on vuorovaikutteista. Koulutuksesta annetaan rakentavaa palautetta ja palautetta otetaan vastaan. Raskaankin koulutuksen merkitys ymmärretään ja siihen liittyvät toiminnot ja tehtävät suoritetaan tunnollisesti ja hyvin. Opitut tiedot ja taidot ymmärretään hyödyksi elämässä myös varusmiespalvelun jälkeen.

10 Organisaatio oppii itsekin
Toiminnan perusteena käytetään uusinta tietoa ja kokemusta. Toiminnassa kannustetaan yrittämään. Virheiden tekeminen harjoittelun aikana on sallittua, ja niistä opitaan. Omaa toimintaa arvioidaan ja kehitetään saadun palautteen perusteella. Toiminnan parantamiseksi tehdään aloitteita ja esityksiä. Toimintaa kehitetään saatujen kokemusten perusteella.

- **Kiitos – ole hyvä – anteeksi**
  - Kiitä, kun sinulle annetaan tai saat jotakin. Kiitä ruuasta ruokailun jälkeen. Näin osoitat arvostavasi sitä, mitä saat. Vastaa kiitokseen. Pyydä anteeksi, jos olet käyttäytynyt sopimattomasti.
- **Ole huomaavainen ja kohtelias**
  - Käytä kadulla, portaissa ja ahtaissa paikoissa oikeaa puolta. Väistä vastaantulijaa oikealle. Päästä ahtaista tiloista tulijat ulos ja mene vasta sitten sisälle. Avaa ovi vanhemmille ja naisille. Julkisissa kulkuvälineissä tarjoa istumapaikka ikääntyneelle tai liikkumisrajoitteiselle henkilölle.
- **Kännykän käyttö**
  - Sulje kännykkä tilaisuuksissa, joissa et voi puhua. Kuuntele sinulle jätetty sanoma tauolla tai tilaisuuden jälkeen. Puhu julkisissa paikoissa ja kulkuvälineissä niin, ettet häiritse muita. Puhu lyhyesti, niin et kuluta muiden aikaa tarpeettomasti.
- **Älä roskaa**
  - Laita roskat roska-astiaan. Lajittele roskat, kun se on mahdollista.
- **Pukeutuminen ja vaatteiden käyttö**
  - Pukeutuminen vaikuttaa voimakkaasti siihen, mitä muut ihmiset sinusta ajattelevat ja miten he sinua arvostavat. Pukeudu tilaisuuden edellyttämällä tavalla. Pidä asusi puhtaana ja siistinä. Ulkona liikuttaessa on käytettävä päähinettä. Ilman päähinettä voidaan sotilaspuvussa esiintyä ulkona vain hetkellisesti, kun jokin erityinen tilanne tai tehtävä sitä vaatii. Sisälle tullessasi ota päähine päästäsi ja riisu päällysvaatteesi. Sotilasasujen kanssa ei ole sallittua käyttää näkyviä siviiliasuja eikä näkyviä tai palvelusta vaarantavia koruja ja lävistyksiä. Älä ruokaile päähine päässä.
- **Alkoholi ja huumausaineet**
  - Älä esiinny ilmeisen päihtyneenä julkisella paikalla, julkisessa tilaisuudessa tai sotilasalueella. Huumeiden käyttöön Puolustusvoimilla on ns. nollatoleranssi. Huumeiden käyttö on rikoslain mukaisesti kiellettyä (huumausaineiden käyttörikos).

Seuraavilla toimenpiteillä edistät suuren joukon sujuvaa toimintaa ja vähennät kaikkien turhaa odotteluaikaa:

- **Järjestyminen luokkaan ja auditorioon**
  - Täytä istumapaikat edestä alkaen, säilytä paikkasi jonossa, älä etuile. Älä häiritse muita. Älä valmistele poislähtöä ennen kuin tilaisuus on päättynyt. Valmistaudu asiaasi ennalta ja toimi ripeästi, kun olet ensimmäisenä jonossa.
- **Liikkuminen**
  - Käytä käytävillä ja portaissa oikeaa reunaa. Päästä ulos tuleva ulos ennen kuin itse menet sisään.
- **Ruokailu**
  - Pese tai desinfioi kätesi ennen ruokailua. Riisu päähineesi. Ota ruokaa vain sen verran kuin syöt ja niin, että sitä riittää kaikille ja ei mene hukkaan. Aloita ruokailu yhtä aikaa muiden pöydässä aterioivien kanssa. Älä ahmi tai maiskuta, vaan syö rauhallisesti. Pidä kyynärpäät pois pöydältä. Korjaa jälkesi pöydästä ja vie likaiset astiasi keräilytelineisiin.

3.2.4 Käskyvaltasuhteet

Käskyvalta luo perustan joukon tehokkaalle ja nopealle toiminnalle taistelussa. Se selkeyttää vastuusuhteet.

Käskyvallaksi sanotaan oikeutta antaa toista henkilöä velvoittavia käskyjä ja määräyksiä. Käskyvalta on pysyvä tai tilapäinen. Esimerkiksi

- perusyksikön päälliköllä on **pysyvä käskyvalta** kaikkiin alaisiinsa
- perusyksikön päivystäjällä on **tilapäinen käskyvalta** kaikkiin perusyksikön varusmiehiin.

Esimies on jokainen, jolla on käskyvalta toiseen Puolustusvoimien palveluksessa olevaan sotilaaseen. Sotilas, joka kuuluu toisen käskyvaltaan, on tämän **käskynalainen**.

Kunkin sotilaan suoranaisella esimiehellä tarkoitetaan Puolustusvoimien vahvistetun johtamis- ja hallintorakenteen mukaisessa linjaorganisaatiossa suoraan kyseisen sotilaan yläpuolella olevaa sotilasta.

Käskyvaltasuhde on voimassa palveluksessa ja palvelusasioissa myös palveluksen ulkopuolella sinä aikana, jolloin asianomaiset ovat palvelussuhteessa Puolustusvoimiin. Ryhmänjohtajalla on sotilasarvoon katsomatta pysyvä käskyvalta ryhmänsä sotilaisiin.

Miehistöön kuuluva sotilas, jolle esimiehen käskyllä tai määräyksellä on annettu tilapäinen käskyvalta, on käskyvaltaansa annetun miehistön esimies ainoastaan palvelusasioissa.

Käskyvaltasuhteet ovat voimassa myös silloin, kun asianomaiset eivät ole sotilaspuvussa. Siviilipuvussa olevan sotilasesimiehen on osoitettava tarvittaessa virka-asemansa Puolustusvoimien henkilötodistuksella.

Käskynalaisena sinun on täytettävä esimiehen antamat käskyt täsmällisesti. Jos käskyn laillisuus on alaisena mielestäsi epäselvä, voit oikeusturvasi vuoksi pyytää käskyn kirjallisena. Jos esimiehen antama käsky on sellainen, että käskynalaisena joutuisit selvästi rikkomaan lakia tai palvelusvelvollisuuttasi, sinun on ilmoitettava siitä käskynantajalle. Jos esimies siitä huolimatta toistaa käskynsä, sinun on käskynalaisena kieltäydyttävä täyttämästä sitä.

Silloin sinun on viipymättä ilmoitettava kieltäytymisestä lähimmälle suoranaiselle esimiehellesi. Jos käskynantaja on lähin suoranainen esimiehesi, sinun on tehtävä ilmoitus käskynantajan esimiehelle.

Sekä esimiehen että alaisen on varmistuttava siitä, että käsky on ymmärretty oikein. Tarvittaessa käskyn voi pyytää kirjallisena. Useimmiten esimies määrittää, mitä pitää tehdä ja mikä on lopputulos. Käskyyn voi liittyä toimintaohjeita. Alainen päättää, miten hän käskyn toteuttaa.

Komento on sotilaskielessä lyhyt käsky tai merkki, jolla tehdään ennalta sovittu teko. Älä sotke käsitteitä käsky ja komento toisiinsa.

Alaisen on vaadittaessa toistettava esimiehen antama tehtävä tai käsky. Alaisen tulee kysyä, jos jokin asia on epäselvä. Käskyn takana on aina tarkoitus ja päämäärä, johon käskyn täyttämisen tulee johtaa. Selvitä itsellesi, mikä on käskyn tarkoitus. Niin osaat toimia oikein silloinkin, kun olosuhteet yllättäen muuttuvat.

Tehtävän suorittamisesta on ilmoitettava erikseen käskettäessä ja aina välittömästi, jos tehtävä on jäänyt täyttämättä tai näyttää siltä, ettei sitä pystytä toteuttamaan annetussa määräajassa. Tällä tavalla esimiehelle jää aikaa reagoida tapahtumaan ja korjata tilanne.

3.2.5 Puhuttelu

Puhuttelu on kohteliasta, ja se kuuluu hyviin tapoihin. Puhuessaan esimiehen kanssa tai esimiehen puhutellessa alaista alainen seisoo asennossa, ellei esimies häntä siitä vapauta. Katso esimiestä silmiin. Esimiestä puhuteltaessa käytetään seuraavaa perusperiaatetta: puhuttelu – esittely – asia.

Sotilaita puhutellaan heidän arvojensa mukaisesti. Kenraaliluutnanttia, kenraalimajuria ja prikaatikenraalia puhutellaan kuitenkin kenraaliksi ja vara-amiraalia, kontra-amiraalia ja lippueamiraalia amiraaliksi. Kadetteja puhutellaan palvelusarvoista riippumatta kadeteiksi. Erikoisupseereita puhuteltaessa heidän toimialaansa koskeva etuliite (insinööri, lääkintä, teknikko tai musiikki) jätetään pois ja käytetään vain sotilasarvoa. Sotilaspappeja puhutellaan heidän palvelusarvonsa mukaan kenttäpiispaksi, kenttärovastiksi ja sotilaspastoriksi. Kaikkia sotilasvirkamiehiä puhutellaan sotilasvirkamiehiksi. Jos on ilmeistä, ettei esimies tunne puhuttelijaa, tämän on sanottava nimensä. Esimerkiksi: ”Herra kapteeni, alokas Teräväinen, …” Esitä puhuttelun ja esittäytymisen jälkeen asia.

Alaisena ilmoittautuessasi, ilmoittaessasi joukkoa ja aloittaessasi keskustelua esimiehen kanssa käytä puhuttelusanoina herra-sanaa ja sen jäljessä sotilasarvoaan. Naisia puhuteltaessa käytä rouva-sanaa. Älä toista puhuttelusanoja keskustelun jatkuessa. Esimies voi puhutella alais-

taan käyttämällä sotilasarvoa, sotilasarvoa ja sukunimeä tai pelkästään sukunimeä.

Oppitunnit ja puhuttelut aloitetaan ilmoittamalla osallistujat tilaisuuden johtajalle tai pitäjälle. Oppitunnilla vastattaessa ja kysyttäessä noustaan seisomaan, puhutellaan oppitunnin pitäjää ja esittäydytään, ellei oppitunnin pitäjä ole muuta käskenyt.

Mikäli esimies ei tunne alaista, alaisen on esittäydyttävä. Esimerkiksi: Esimies kysyy oppitunnilla: Milloin Suomi itsenäistyi? Kun esimies tuntee sinut, vastaat: ”Herra luutnantti, joulukuun 6. päivänä vuonna 1917.” Jos esimies ei tunne sinua nimeltä, vastaat: ”Herra luutnantti, alokas Teräväinen, joulukuun 6. päivänä vuonna 1917.”

3.2.6 Tervehtiminen

Puolustusvoimien alueella sotilas tervehtii kersantista alkaen kaikkia häntä sotilas- tai palvelusarvoltaan vanhempia sotilaita ja oman perusyksikkönsä ryhmänjohtajia. Puolustusvoimien alueen ulkopuolella sotilaspuvussa liikuttaessa tervehditään edellä mainittuja esimiehiä tilanteen ja olosuhteiden mukaan. Siviiliasua käytettäessä tervehtimisessä noudatetaan yleisiä hyviä käytöstapoja.

Sotilaana tervehdi vanhempaa sotilasta aina, kun tämä tulee puhuttelemaan sinua tai menet tämän puheille. Tervehdittäessä voit käyttää sanallista ilmaisua, normaaleja hyviä käyttäytymistapoja noudattaen. Vanhempi sotilas vastaa tervehdykseen.

Tervehtiminen ja siihen vastaaminen tehdään sekä paikalla että liikkeellä oltaessa. Juostessa ei kuitenkaan tervehditä. Yleensä yli 50 metriä kauempana olevaa ei myöskään tervehditä.

Jos useita sotilaita kulkee tai on yhdessä ja heistä joku tervehtii tai vastaa tervehtimiseen, myös muut toimivat samalla tavalla. Sulkeisjärjestyksessä olevan osaston johtaja tervehtii ja vastaa tervehdykseen. Tervehtiminen lopetetaan vasta sen jälkeen, kun esimies on lopettanut tervehtimiseen vastaamisen, esimerkiksi laskenut käden alas.

Miten menettelet käydessäsi asioimassa yksikön päällikön huoneessa?

- Mieti asiasi valmiiksi. Koputa ovelle tai paina summeria. Luvan saatuasi astu reippaasti sisälle huoneeseen.
- Tervehdi päällikköä ovelta. Astu hänen eteensä noin kolmen askeleen päähän tai esimerkiksi työpöydän eteen, esittele itsesi ja esitä asiasi seisoen koko ajan asennossa. Puhu asennossa seisoen. Esimies voi vapauttaa sinut asennosta komentamalla "LEPO" tai kehottamalla istumaan.
- Kun asia on hoidettu, tervehdi päällikköä siltä paikalta seisten, josta olet toimittanut asiasi, käänny vasemman kautta ja poistu reippaasti huoneesta.

Miten menettelet käydessäsi asioimassa yksikön kouluttajien huoneeseen?

- Koputa ovelle tai paina summeria. Luvan saatuasi astu reippaasti sisälle huoneeseen.
- Tervehdi huoneessa olevia
- Siirry sen henkilön luokse, jolle sinulla on asiaa. Jos paikalla on useampia sotilaita ja henkilö on kauempana ovesta, pyydä ensin lähimmältä sotilaalta lupa toimittaa asia. Esimerkiksi: "Herra ylikersantti, korpraali Ojala, asiaa luutnantti Alajoelle." Esitä asiasi seisoen koko ajan asennossa, ellei esimies siitä vapauta.
- Kun asia on hoidettu, tervehdi esimiestä, käänny vasemman kautta ja poistu reippaasti huoneesta.

Kahden sotilaan kulkiessa rinnan nuorempi kulkee vasemmalla puolella. Kolmesta sotilaasta vanhin ja neljästä kaksi vanhinta kulkee keskellä ja nuorin heidän vasemmalla puolellaan.

Ilman lupaa ei saa kulkea sulkeismuodossa olevan osaston lävitse, ei johtajan ja hänen osastonsa välistä eikä toistensa kanssa keskustelevien henkilöiden välitse. Kun keskustelet toisten kanssa, asetu niin, että liikkumiseen jää tilaa.

Jos alaisena haluat puhutella esimiestä, joka keskustelee ylemmän esimiehen kanssa, on kohteliasta pyytää lupa puhuttelemiseen viimeksi mainitulta: "Herra vänrikki, alokas Teräväinen, asiaa ylikersantti Heinoselle."

Yksittäinen sotilas ei ole velvollinen tervehtimään

- taistelutehtävää tai vartiotehtävää suorittaessaan, ellei vartio-ohjeissa ole toisin määrätty
- ohjatessaan liikennettä
- viestittäessään
- ruokaillessaan,
- taukojen aikana tai työskennellessään ruokalassa tai keittiössä
- kirkossa, kappelissa, hartaustilaisuudessa tai hautajaisissa
- kilpailun tai harjoittelun aikana tai toimihenkilönä toimiessaan
- pesuhuoneessa, saunassa, uimarannalla tai vuodeosastolla ollessaan
- elokuva-, teatteri- tai ravintolasalissa tai sotilaskodin sisätiloissa.

Tervehtiminen on silloinkin tietysti sallittua, jos se tuntuu tilanteeseen sopivan.

Liikuttaessa jalan, suksilla, polkupyörällä tai muulla ajoneuvolla ei tervehditä, jos tervehtiminen voi aiheuttaa tapaturmavaaran.

Osastona liikuttaessa osasto tervehtii oman perusyksikön päällikköä, tätä ylempiä suoranaisia esimiehiä ja kaikkia kenraaleja ja amiraaleja.

3.2.7 Kunnianosoitus

Yksittäinen sotilas ja joukko tekevät kunnianosoituksen

- tasavallan presidentille
- vieraan valtion päämiehelle
- oman ja vieraan valtion lipulle sen juhlallisen noston ja laskun yhteydessä ja silloin, kun se on saattueen tai kulkueen edessä
- sota-aluksen lipulle saavuttaessa alukseen ja lähdettäessä siltä, joukko-osastolipulle ja joukkoyksikkölipulle
- hautaussaatossa olevalle vainajalle ja seppeeleenlaskun yhteydessä
- esitettäessä oman ja vieraan maan kansallislaulua, Puolustusvoimien kunniamarssia sekä oman joukon kunnia- tai perinnemarssia.

Yksittäinen sotilashenkilö pysähtyy kunnianosoitusta varten. Hän kääntyy kunnianosoituksen kohteeseen päin tai sen ollessa liikkeessä kohtisuoraan sen kulkusuuntaa vastaan. Sen jälkeen hän menettelee, kuten paikallaan olevan sotilaan tervehtimisestä määrätään: seisoo asennossa, vie käden tervehtimisasentoon ja seuraa katseella kunnianosoituksen kohdetta.

3.2.8 Ilmoittautuminen

Ilmoittautuminen tukee ja nopeuttaa sotilasorganisaation toimintaa. Lisäksi se on osa sotilaan oikeusturvaa ja palvelusturvallisuutta. Esimerkiksi lomalta ilmoittautuminen varmistaa, että olet palannut lomalta turvallisesti ja määräaikaan mennessä.

Alaisena olet velvollinen pitämään lähimmän esimiehesi tietoisena lomasta, komennuksesta, sairaudesta tai muusta poissaolosta. Myöhästymisestä on viipymättä ilmoitettava omaan joukko- osastoon tai, ellei tämä ole mahdollista, lähimpään Puolustusvoimien toimipisteeseen.

3.2.9 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo varusmiespalveluksessa

Puolustusvoimissa palvelee taustoiltaan ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan erilaisia varusmiehiä: joukossa on naisia ja miehiä sekä etniseltä taustaltaan, uskonnoltaan tai vakaumukseltaan erilaisia henkilöitä.

Taustoiltaan erilaisten varusmiesten yhdenvertaisuudessa ja tasa-arvossa on kysymys perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen ja tasa-arvon toteutumisesta.

Tasa-arvossa ja yhdenvertaisuudessa on kysymys yhtäläisistä oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista. Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta sukupuolesta tai muista henkilöön liittyvistä syistä, kuten iästä, alkuperästä, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteestä tai terveydentilasta.

Kaikilla varusmiehillä on yhtäläiset mahdolliset tulla valituiksi johtajakoulutukseen tai koulutettavaksi miehistön eri tehtäviin.

Puolustusvoimat on sitoutunut edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

3.2.10 Epäasiallisen käyttäytymisen ehkäisy ja ilmoitusmenettely

Sotilaan käyttäytymiseen kuuluvat hyvät käytöstavat. Hyvää käyttäytymistä on yhdessä tekeminen, toisten kannustaminen, auttaminen ja huomioiminen. Myös kielenkäytön pitää olla asiallista. Kiroilu tai loukkaava kielenkäyttö ei kuulu sotilaalliseen koulutukseen eikä sotilaan käyttäytymiseen.

Varusmiespalveluksessa on erilaisia ihmisiä. Kaikista ei tarvitse pitää, mutta kaikkien kanssa on tultava toimeen. Kaikkien kanssa ei tarvitse myöskään olla samaa mieltä. Erilaisuus ja näkemyserot eivät saa kuitenkaan johtaa syrjintään. Syrjinnästä on kyse silloin, kun esimerkiksi henkilön sukupuoli tai jokin muu ominaisuus aiheuttaa epäasiallista käyttäytymistä.

HUOMIO!

Epäasiallista käyttäytymistä ei Puolustusvoimissa hyväksytä.

Häirintää, kiusaamista ja esimiesaseman väärinkäyttöä kohtaan Puolustusvoimissa on nollatoleranssi. Jokaisen varusmiespalvelusta suorittavan on omalta osaltaan huolehdittava siitä, ettei ketään kohdella epäasiallisesti. Epäasiallinen käyttäytyminen tuottaa aina mielipahaa sen kohteeksi joutuneelle.

Epäasiallinen käyttäytyminen voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä. Se voi ilmetä esimerkiksi uhkailuna, pelotteluna, ilkeinä ja vihjailevina viesteinä, yhteisöstä eristämisenä, pilkkaavina puheina ja juoruina, haukkumisena, jopa väkivaltaisena käyttäytymisenä tai seksuaalisena ja sukupuolisena häirintänä. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää. Epäasiallinen käyttäytyminen saattaa täyttää myös rikoslain mukaisen tunnusmerkistön.

Jos koet varusmiespalveluksessa epäasiallista käyttäytymistä, keskustele ensin asianomaisen henkilön kanssa ja kerro, että pidät hänen toimintaansa epäasiallisena. Pyydä häntä lopettamaan epäasialliseksi kokemasi toiminta. Pidä kirjaa tapahtumista, esimerkiksi tekstiviestit kannattaa säilyttää todisteena. Jos epäasiallinen käyttäytyminen jatkuu, ota yhteys lähimpään esimieheesi, perusyksikön päällikköön tai varuskunnan tukihenkilöstöön, esimerkiksi sosiaalikuraattoriin, sotilaspappiin tai varusmiestoimikuntaan.

Jos epäasiallisesti käyttäytyvä on esimiehesi, ota yhteys hänen esimieheensä. Esimiesten velvollisuus on puuttua epäasialliseen käyttäytymiseen välittömästi saatuaan siitä tiedon. Esimiehen tehtävä on selkeästi todeta, millainen käyttäytyminen varusmiespalveluksessa ei ole hyväksyttävää. Mikäli asiassa on syytä epäillä palvelusrikosta tai muuta sotilasrikosta, on toimivaltainen kurinpitoesimies velvollinen käynnistämään esitutkinnan. Esitutkinnan jälkeen asia käsitellään kurinpitomenettelyssä. Kunnianloukkausten ja seksuaalirikosten tutkintavastuu on poliisilla.

Jokainen varusmies, joka kokee tulleensa epäasiallisesti kohdelluksi tai havaitsee sellaista tapahtuvan, on velvollinen ilmoittamaan asiasta. Ainoastaan esimiesten ja henkilökunnan tietoon tulleisiin asioihin voidaan puuttua. Epäasiallisesta kohtelusta ilmoittaminen ja tuen hakeminen kannattaa tilanteen korjaamiseksi.

Ilmoitusmenettelyn ohjeet ovat saatavilla perusyksikön ilmoitustauluilta ja tupakansiosta. Joukossa, joissa on hyvä yhteishenki ja ryhmäkiinteys, epäasiallista käyttäytymistä ei esiinny.

3.2.11 Päihdekasvatus

Päihteiden käytöstä aiheutuu taloudellisia, terveydellisiä, sosiaalisia ja yksilöllisiä haittoja. Huumekokeilut voivat johtaa vakavaan syrjäytymis- ja rikoskierteeseen.

Varusmiehille sovelletaan nollatoleranssia päihteiden käytössä varusmiespalveluksessa.

Suomalaisväestön kannabiksen käytön yleistyminen on huolestuttava kehityssuunta, johon vaikuttaa mielikuva kannabiksen todellista vähäisemmistä terveyshaitoista. Kannabiksen käyttö voi kuitenkin aiheuttaa merkittäviä terveyshaittoja.

Nuoruusiällä kannabis voi vaikuttaa erityisen haitallisesti aivojen kehitykseen, mielenterveyteen ja kognitiiviseen suoriutumiseen. Runsas kannabiksen käyttö altistaa ahdistus- ja masennushäiriöiden kehittymiselle. Nuoruusiän kannabiksen käyttö lisää skitsofreniaan sairastumisen riskin aikuisiällä noin kaksinkertaiseksi.

§

ASEVELVOLLISUUSLAIN (1438/2007) 65 §:n perusteella huumausaineen käyttöä selvittävään tutkimukseen voidaan asevelvollisen antaman suostumuksen nojalla määrätä asevelvollinen, jonka on tarkoitus toimia sellaisessa tehtävässä, joka edellyttää tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa tehtävän suorittaminen huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena voi:

1. vaarantaa asevelvollisen itsensä tai toisen henkeä, terveyttä tai palvelusturvallisuutta;
2. vaarantaa liikenneturvallisuutta; tai
3. vaarantaa palvelustehtävissä saatujen tietojen suojaa ja siten aiheuttaa haittaa tai vahinkoa salassapitosäännösten suojaamille yleisille eduille.

Palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan määrätä tutkimukseen 1 momentissa tarkoitetuista edellytyksistä riippumatta, jos on perusteltua aihetta epäillä, että hän on huumausaineen vaikutuksen alaisena palveluksessa tai että hän on riippuvainen huumeista. Tutkimuksesta kieltäytynyt on velvollinen alistumaan pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 30 §:ssä tarkoitettuun henkilönkatsastukseen.

Monien muiden päihteiden tavoin runsas kannabiksen käyttö voi aiheuttaa välittömästi psykoosioireita, jotka edellyttävät hoitoa. Pitkäaikainen kannabiksen käyttö heikentää tarkkaavaisuutta ja muistia. Runsas kannabiksen käyttö on myös yhteydessä heikompaan koulumenestykseen ja syrjäytymisuhkaan. Pitkäaikainen kannabiksen poltto aiheuttaa vastaavanlaisia vaikutuksia hengitysteissä kuin tupakointi. Säännöllinen käyttö aiheuttaa jatkuvaa yskää, pitkittynyttä keuhkoputkentulehdusta ja keuhkolaajentumaa.

Alkoholin käyttöön liittyvissä haitoissa tärkein vaikuttava tekijä on juodun etanolin määrä. Alkoholi aiheuttaa akuutteja, humalan aiheuttamia haittoja sekä pidemmällä aikavälillä muodostuvia fyysisiä ja psyykkisiä terveysriskejä. Akuutteja riskejä alkoholin käytöstä ovat mm. alkoholimyrkytys ja tapaturmat.

Runsaan juomisen jatkuminen johtaa ennen pitkää oireiluun, jota ei aina osata yhdistää alkoholinkäyttöön – esimerkiksi uniongelmiin, masennukseen tai vatsavaivoihin. Ajan mittaan lisääntyy alkoholiriippuvuuden riski. Riskikäytön jatkuminen lisää vakavien haittojen todennäköisyyttä.

Tupakoinnin ja muiden nikotiinituotteiden (esim. nuuska) käytön lopettaminen kohottaa kuntoa ja parantaa jaksamista, jolloin sotilaan toimintakyky ja työkyky paranee ja sairastuvuus vähenee.

Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuteen kuuluu sekä fyysinen nikotiiniriippuvuus että psyykkinen ja sosiaalinen riippuvuus. Nikotiinin aiheuttama mielihyvän tunne ja vieroitusoireet ylläpitävät riippuvuutta. Vieroitusoireita ovat muun muassa ärtyisyyden lisääntyminen, keskittymisvaikeudet, päänsärky, univaikeudet sekä tupakanhimo.

Nikotiini heikentää mikroverenkiertoa, jolloin vammat ja haavat paranevat hitaammin. Tupakoinnin lopettamisen hyödyt terveyteen ovat merkittävät. Maku- ja hajuaisti, fyysinen suorituskyky sekä elimistön vastustuskyky paranevat jo muutamassa viikossa tupakoinnin lopettamisen jälkeen. Tupakoinnin lopettamisen seurauksena myös muun muassa keuhkosyövän vaara puolittuu ja aivohalvauksen riski vähenee huomattavasti.

Nuuska sisältää huomattavasti enemmän nikotiinia kuin savukkeet ja nuuskaa käytetään keskimäärin pidemmän aikaa. Tämän vuoksi nuuskaajalla on usein vahvempi nikotiiniriippuvuus kuin tupakoijalla. Tavallisin nuuskan aiheuttama terveyshaitta on suun paikallinen limakalvovaurio. Nuuskaaminen lisää infektioriskiä ja altistaa infektioiden leviämiselle, sillä harvoin käsiä pestään ennen kuin nuuska laitetaan suuhun tai otetaan sieltä pois ja käytettyjä nuuskapusseja jätetään usein yleisille paikoille. Siirtyminen nuuskaan ei ole hyvä tapa lopettaa tupakointi, koska on vaarana, että nikotiiniriippuvuus säilyy tai jopa vahvistuu.

Sähkösavukkeissa käytettävä nikotiinipitoinen neste aiheuttaa samat vaikutukset kuin muutkin nikotiinivalmisteet. Sähkösavukkeen käytön pitkäaikaisvaikutuksista on edelleen erittäin vähän tietoa eikä niitä voi suositella avuksi tupakoinnin lopettamiseen.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden lopettamiseen on saatavilla apua terveydenhuollosta, jossa yhdessä terveydenhuollon ammattilaisen kanssa laaditaan lopettamisen

suunnitelma. Hallintoyksiköitä ohjeistetaan Tupakoimattomuuden edistäminen Puolustusvoimissa -käskyllä (AP12376, 2019).

3.2.12 Tukihenkilöstö ja varusmiestoimikunta

Sotilaspappien tehtävänä on tukea eettisen toimintakyvyn ja henkisen kestokyvyn ylläpitämistä Puolustusvoimissa sekä tarjota mahdollisuus oman uskonnon harjoittamiseen sitä haluaville.

Työn tavoitteena on auttaa ymmärtämään toimintakyvyn kokonaisuutta sekä tukea henkilöstön persoonallisuuden, eettisen arviointikyvyn ja elämänkatsomuksen rakentumista. Tavoitteena on, että Puolustusvoimilla on käytössään hyvin koulutettu, henkisestikin hyvinvoiva, toimintansa oikeutuksen ja perusteet ymmärtävä sekä eettisesti kestäviin päätöksiin kykenevä henkilöstö.

Sotilaspapin puoleen voi kääntyä kaikissa mieltä painavissa asioissa vakaumuksesta riippumatta. Häntä sitoo ehdoton vaitiolovelvollisuus.

Osallistuminen hartaustilaisuuksiin on palvelusajan ulkopuolella vapaaehtoista. Mikäli hartaustilaisuus tai jumalanpalvelus järjestetään palvelusajalla, sen rinnalla järjestetään myös henkisen toimintakyvyn kehittämiseen tarkoitettu tilaisuus, johon ei sisälly uskonnollisia elementtejä. Sotilaspapit valvovat uskonnonvapauden toteutumista ja tukevat tarvittaessa eri uskonto- ja kirkkokuntiin kuuluvien varusmiesten uskonnonharjoittamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Sosiaalikuraattorien tehtävänä on tukea varusmiesten psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä, jotta täysipainoinen palvelus ja osallistuminen koulutukseen on mahdollista ilman häiritseviä tekijöitä.

Palvelukseen liittyvissä sosiaaliturvaa koskevissa asioissa sinulla on asevelvollisena lakiin perustuva oikeus tarvittaessa saada asiantuntevaa apua. Sosiaalikuraattorien palvelut ovat saatavilla kaikissa Puolustusvoimien joukko-osastoissa. Puolustusvoimien sosiaalikuraattorit antavat tukea myös Rajavartiolaitoksen varusmiesyksiköille.

Sosiaalikuraattorin työhön sisältyy mm. ohjaus palvelusajan sosiaaliturva-asioissa ja opiskeluun, työelämään sekä talouteen liittyvissä kysymyksissä. Myös palveluksessa jaksaminen tai siviilielämän haasteet ovat asioita, joita voi käsitellä sosiaalikuraattorin kanssa. Palveluksen keskeytymistilanteissa sosiaalikuraattorit ohjaavat tuen tarpeessa olevat varusmiehet Aikalisä-tukipalveluun tai kuntien etsivän nuorisotyön palvelujen piiriin.

Mikäli siviiliasiasi ovat kunnossa, pystyt suorittamaan varusmiespalveluksen kotiasioita liikaa pohtimatta. Jos kuitenkin jokin sinulle tärkeä asia on epäselvä tai tulee yllättävä, epämieluisa muutos elämässäsi, se vaikuttaa mielialaasi. Älä anna asian monimutkaistua vain siksi, että jätät sen hoitamatta. Vaikeista asioista tai ongelmista on hyvä puhua jonkun kanssa.

Varusmiestoimikunnat ovat osa Puolustusvoimien toimintaa ja joukko-osastojen organisaatiota. Jokaisessa Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen varusmiehiä kouluttavassa joukko-osastossa toimii varusmiehistä koostuva varusmiestoimikunta (VMTK).

Varusmiestoimikuntien tehtävänä on osallistua palvelusolosuhteiden kehittämiseen sekä varusmiesten viihtyvyyden ja toimintakyvyn tukemiseen. VMTK-toiminta on osa varusmiespalveluksen palautejärjestelmää ja tärkeä yhteistyön väline joukko-osaston komentajan ja varusmiesten välillä. Varusmiestoimikuntatyön keskeisenä tavoitteena on varusmiesten asemaan ja palvelusolosuhteisiin liittyvien parannusehdotusten tekeminen joukko-osaston johdolle ja ylemmille esikunnille.

Varusmiestoimikunnat muun muassa ohjaavat ja neuvovat varusmiespalvelukseen liittyvissä asioissa, järjestävät varusmiehille vapaa-ajantoimintaa esimerkiksi kursseja, tapahtumia ja liikuntakerhoja, tekevät aloitteita ja hankintoja palvelusolosuhteiden kehittämiseksi sekä osallistuvat monissa joukko-osastoissa varusmiesten lomakuljetusten järjestelyihin.

Varusmiestoimikunnat ovat kaikkien varusmiesten asialla, ja jokainen varusmies voi omalla panoksellaan vaikuttaa toimikuntien toimintaan. Jos sinulla on jokin palvelusolosuhteisiin liittyvä kehittämisidea, ota rohkeasti yhteyttä oman joukko-osastosi varusmiestoimikuntaan.

Vapaa-ajan liikuntakerhot (VLK) kannustavat varusmiehiä erilaisten ja uusien liikuntamuotojen pariin. Toiminta perustuu varusmiesten kiinnostukseen harrastaa liikuntaa. Kerhotoiminnan edellytyksistä huolehtii henkilökunnan keskuudesta nimetty ohjaaja, mutta kerhoissa varusmiehet ohjaavat omaa toimintaansa. Sotilasurheiluliitto järjestää VLK-ohjaajille koulutustilaisuuksia. Sotilasurheiluliitto ry (SOTUL) on valtakunnallinen liikuntajärjestö, joka tuottaa yhdessä varusmiestoimikuntien ja varuskunnissa toimivien jäsenseurojensa kanssa vapaa-ajan liikuntapalveluja Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen varusmiehille ja henkilökunnalle.

Suosituimpia liikuntamuotoja ovat eri palloilulajit, kuntosaliharjoittelu, kamppailulajit sekä lenkkeily. Liikuntakerhoihin osallistumisesta voidaan palkita aktiivisimpia liikkujia kuntoisuuslomilla. Liikuntakerhojen lisäksi Sotilasurheiluliitto järjestää varusmiehille kuntoliikuntatapahtumia sekä eri lajien kilpailuja.

Lisätietoa saat varusmiestoimikunnasta sekä Sotilasurheiluliiton verkkosivuilta sotilasurheilu.fi.

3.3 **Sotilaan oikeudet ja velvollisuudet sekä sotilasoikeudenhoito**

Oikeudenhoidon opetuksen tavoitteena on, että koulutettava muistaa sotilaan oikeudet ja velvollisuudet sekä sotilasoikeudenhoidon perusteet.

Sotilaana olet sotilasrangaistussäännösten alainen siitä alkaen, kun olet astunut tai ollut velvollinen astumaan palvelukseen, siihen saakka, kun sinut on palveluksen päättymisen tai keskeyttämisen takia kotiutettu.

3.3.1 Sotilaan oikeuksia ja velvollisuuksia

Asevelvollisuuslain mukaisesti olet asevelvollinen isänmaan ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustamiseksi. Siksi sinulta odotetaan määrättyjen velvollisuuksien täyttämistä. Jotta voisit täyttää nämä velvollisuudet tunnollisesti, sinulla on myös oikeuksia.

Asevelvollisuuslain nojalla palvelustaan suorittavana asevelvollisena sinulla on oikeus maksuttomaan majoitukseen, muonitukseen, vaatetukseen, terveydenhuoltoon sekä muuhun ylläpitoon samoin kuin taloudellisiin ja sosiaalisiin etuuksiin siten kuin niistä erikseen säädetään tai määrätään.

Palvelukseesi liittyvissä sosiaaliturvaa koskevissa asioissa sinulla on asevelvollisena oikeus tarvittaessa saada asiantuntevaa apua.

Rauhan aikaisen palveluksen tarkoituksena on kouluttaa sotilas kykeneväksi täyttämään tehtävänsä kaikissa olosuhteissa niin rauhan kuin sodankin aikana. Sotilaana sinun on pyrittävä parhaasi mukaan omaksumaan koulutuksessa opitut tiedot ja taidot sekä asevelvollisuuslaissa tarkoitetussa palveluksessa ylläpitämään osaamistasi ja toimintakykyäsi. Sotilas on velvollinen noudattamaan ehdotonta kuuliaisuutta esimiestään kohtaan ja täyttämään täsmällisesti esimiehen antamat lailliset käskyt ja määräykset.

Sotilaana sinun on mukauduttava palvelukseen, sotilaalliseen järjestykseen ja yhteistoimintaan toisten sotilaiden kanssa. Sinun on oltava oma-aloitteinen sekä asetuttava varauksetta esimiestesi johdettavaksi ja luotettava heihin.

Sotilaana olet velvollinen hoitamaan ja käyttämään huolellisesti sekä annettujen käskyjen ja määräysten mukaisesti käyttöösi annettua valtion omaisuutta. Tämä koskee sekä henkilökohtaiseen käyttöösi luovutettua asetta ja muuta varustusta, että joukon yhteisessä käytössä olevaa omaisuutta.

Sotilaana sinun tulee esiintyä hyvien tapojen mukaisesti käyttäytyen reippaasti, ryhdikkäästi ja asiallisesti sekä tilanteeseen sopivalla tavalla. Ole toiminnassasi tunnollinen sekä pukeutumisessasi ja siisteydessäsi huolellinen. Sotilaan käytöksen perusteella arvioidaan hänen ammattitaitoaan sekä Puolustusvoimia ja joukkoa, johon hän kuuluu.

Asevelvollisuuslain nojalla huumausaineen käyttöä koskevaan tutkimukseen voidaan suostumuksesta määrätä asevelvollinen, jonka on tarkoitus toimia sellaisessa tehtävässä, joka edellyttää tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa tehtävän suorittaminen huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena voi vaarantaa henkeä, terveyttä tai palvelusturvallisuutta, liikenneturvallisuutta tai palvelustehtävissä saatujen tietojen suojaa. Jos on perusteltua aihetta epäillä, että asevelvollinen on huumausaineen vaikutuksen alaisena palveluksessa tai että hän on riippuvainen huumeista, tutkimukseen voidaan määrätä edellä mainituista edellytyksistä riippumatta.

Sotilaana sinun on elettävä sovussa palvelustovereiden kanssa. Sotiemme veteraanien jalo periaate ”kaveria ei jätetä” on yhä ja vastedes arvossaan: apua tarvitsevaa autetaan pyytämättäkin. Sotilaana ansaitset muiden arvonannon ottamalla nämä toimissasi huomioon, edistämällä yhteistä tavoitetta ja olemalla kohtelias. Lisääntyvä kansainvälistyminen korostaa avoimuuden ja suvaitsevaisuuden merkitystä.

Sotilaan on oltava tukena nuoremmille, kokemattomille palvelustovereille ja vaikutettava heihin omalla esimerkillisellä käytöksellään. Vaikeuksissa on uskallettava kääntyä esimiesten puoleen.

Sotilas palvelee poliittisesta tai ideologisesta kannastaan riippumatta isänmaataan ja kansaansa. Sotilaana et saa antaa lahjonnan tai muun syyn houkutella itseäsi rikkomaan, laiminlyömään tai kiertämään velvollisuuksiasi.

Esimiehenä sotilaan tulee olla alaisiaan kohtaan oikeudenmukainen ja kohdella heitä yhdenvertaisesti sekä huolehtia heidän hyvinvoinnistaan. Esimiehen tulee määrätietoisesti pitää yllä kuria ja sotilaallista järjestystä. Kunnostautuneita tulee kiittää ja tarvittaessa palkita. Rikkomuksiin ja rikoksiin syyllistyneitä on rangaistava. Kurinpitovaltaa voi käyttää ainoastaan sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimista annetussa laissa (255/2014) määrätty Puolustusvoimien henkilökuntaan kuuluva kurinpitoesimies.

Rikoslaki suojaa sinua sotilaana esimiesten käskyvallan väärinkäytöltä, epäoikeudenmukaisuudelta ja loukkauksilta sekä aiheettomilta syytöksiltä. Sotilaana sinulla on oikeus säännösten ja hyvien tapojen mukaiseen, asialliseen, oikeudenmukaiseen ja ihmisarvoiseen kohteluun.

3.3.2 Sotilasoikeudenhoito

Sotilasoikeudenhoidolla tarkoitetaan sotilasrikosten käsittelemistä sotilaskurinpito- tai tuomioistuinmenettelyssä. Sotilasoikeudenhoidon tavoitteena on sotilaallisen kurin ja järjestyksen säilyttäminen yksittäisen sotilaan oikeusturvan takaamiseksi ja tätä kautta Puolustusvoimien toimintakyvyn turvaamiseksi.

Sotilasoikeudenhoitoa koskevia tärkeimpiä säännöksiä ovat

- rikoslaki, erityisesti sen sotilasrikoksia koskeva 45 luku
- laki sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa (SKRTL), joissa on säännöksiä muun muassa kurinpitoesimiehistä ja heidän toimivallastaan, esitutkinnasta, kurinpitoasiain käsittelystä, seuraamusten täytäntöönpanosta sekä ratkaisupyyntö- ja kurinpitovalitusmenettelystä
- sotilasoikeudenkäyntilaki, jossa ovat säännökset sotilasrikosten käsittelystä tuomioistuimissa sekä epävarsinaisten sotilasrikosten määritelmä, esimerkiksi toiseen sotilaaseen kohdistunut näpistys tai toiseen sotilaaseen kohdistunut lievä pahoinpitely.

Rikoslain 45 luvun mukaisia sotilasrikoksia ovat muun muassa:

- poissaolorikokset, kuten
  - luvaton poissaolo, esimerkiksi luvaton poistuminen kasarmialueelta tai loman, iltavapaan tai viikonloppuvapaan ylittäminen tai ennenaikainen lähteminen lomalle
  - karkaaminen, luvaton poissaolo, jota asevelvollinen on jatkanut vähintään viisi vuorokautta siten, että poissaolosta on aiheutunut tai voinut aiheutua olennainen keskeytys sotilaan koulutuksessa tai muuten olennaista haittaa palvelukselle
- kuuliaisuusrikokset, kuten
  - niskoittelu, esimerkiksi kieltäytyminen täyttämästä esimiehen antamaa käskyä tai käskyn täyttämättä jättäminen tai sen täyttämisen viivyttäminen
  - esimiehen väkivaltainen vastustaminen
  - haitanteko esimiehelle, mistä rangaistaan erikseen ja ankarammin, jos sotilaat syyllistyvät kuuliaisuusrikoksiin yhteistoimin
- palvelusrikokset, kuten
  - palvelukseen kuuluvan velvollisuuden rikkominen tai täyttämättä jättäminen
  - palvelusta tai sotilaallista järjestystä koskevan ohjesäännöllä tai muulla tavoin annetun määräyksen rikkominen tai täyttämättä jättäminen.
- vartiorikos on kyseessä, kun vartio- tai päivystystehtävää suorittava sotilas poistuu luvattomasti vartiopaikalta tai päivystystehtävästä, tai ei määräaikana saavu sanottuun palvelustehtävään taikka muuten jättää täyttämättä tai rikkoo vartio- tai päivystyspalvelusta annettuja määräyksiä
- muut rikokset
  - sotilaan sopimaton käyttäytyminen on kyseessä mm. silloin kun sotilas, joka muulloin kuin palvelustehtävässä ollessaan Puolustusvoimien käytössä olevalla kasarmi- tai muulla alueella, julkisella paikalla tai julkisessa tilaisuudessa esiintyy ilmeisen päihtyneenä taikka meluamalla tai muulla käyttäytymisellään aiheuttaa häiriötä tai pahennusta.

Sotilas on velvollinen noudattamaan sodan oikeussääntöjä ja voimankäyttösääntöjä sekä näistä erikseen annettuja ohjeita.

Tärkein palvelusta ja sotilaallista järjestystä koskeva ohjesääntö on **Yleinen palvelusohjesääntö** (YLPALVO). Muita keskeisiä asiakirjoja ovat esimerkiksi varomääräykset. Palvelukseen kuuluva velvollisuus ja sitä koskevat määräykset opetetaan sotilaille siten, että niitä voi noudattaa. Jos jokin asia kuitenkin tuntuu epäselvältä, sinun tulee kysyä sitä esimiehiltä.

Sotilaskurinpitomenettely

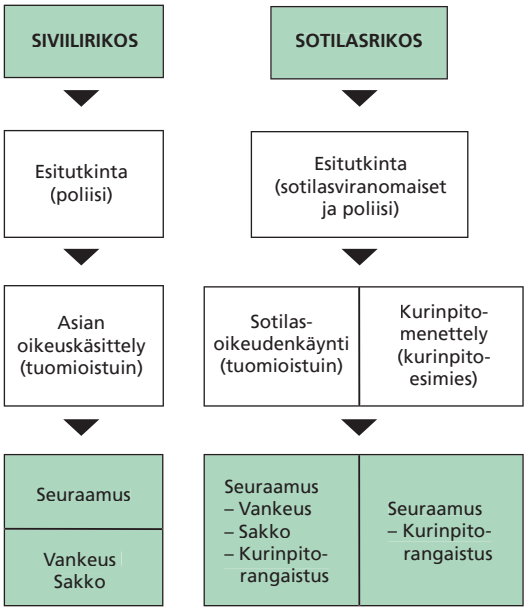

Seuraamus	Kurinpitoesimies			
	Perusyksikön vääpeli	Perusyksikön päällikkö	Joukkoyksikön komentaja	Joukko-osaston komentaja
Kurinpitorangaistukset				
Muistutus	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Ylimääräinen palvelus	1 – 3 krt	1 – 5 krt	1 – 5 krt	1 – 5 krt
Poistumiskielto	ei	1 – 10 vrk	1 – 15 vrk	1 – 15 vrk
Varoitus	ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Kurinpitosakko	ei	ei	ei	1 – 30 pv

Sotilas syyllistyy palvelusrikokseen myös silloin, jos hän on palvelustehtävässä siinä määrin alkoholin tai muun huumaavan aineen vaikutuksen alainen, että hänen kykynsä suorittaa palvelusta on alentunut, tai hän hankkiakseen itselleen vapautuksen, loman tai muun helpotuksen palveluksesta vioittaa itseään, vahingoittaa terveyttään tai sitä yrittää taikka sanotussa tarkoituksessa esittää valheellisen tiedon.

Sotilasoikeudenkäyntiasiana kurinpitomenettelyssä tai tuomioistuimessa käsitellään sotilasrikosten tapaan myös niin sanotut epävarsinaiset sotilasrikokset mm. sotilaan tekemät pahoinpitely-, varkaus-, väärennys- tai vahingontekorikokset. Edellytyksenä on, että teko on kohdistunut Puolustusvoimiin tai toiseen sotilaaseen. Esimerkiksi varusesineiden tahallinen tai lievää vakavammasta huolimattomuudesta johtunut hukkaaminen tai vahingoittaminen on rangaistavaa, ja siitä seuraa useimmiten korvausvastuu.

Sotilasrikoksista määrättäviä seuraamuksia sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annetun lain perusteella ovat

- kurinpitorangaistukset
  - muistutus
  - ylimääräinen palvelus (1–5 krt)
  - varoitus
  - poistumiskielto (1–15 vrk)
  - kurinpitosakko (1–30 päivältä)
  - aresti (tuomioistuin 1–30 vrk)
- sakkorangaistus (tuomioistuin)
- vankeusrangaistus (tuomioistuin).

Seuraamusta määrättäessä otetaan huomioon

- rangaistusta **korottavina** perusteina muun muassa se, että
  - rikoksia on useita
  - teko on tehty koolla olevien sotilaiden läsnä ollessa niin, että teolla voi olla kuria ja järjestystä vaarantava vaikutus
  - rikoksentekijä on tekoa tehdessään käyttänyt väärin esimiesasemaansa
- rangaistusta **lieventävänä** perusteena se, että esimiehen moitittava menettely on ollut omiaan heikentämään tekijän kykyä noudattaa lakia.

Kurinpitoesimies voi lain (SKRTL) mukaan jättää esitutkinnan toimittamatta tai esitutkinnan jälkeen seuraamuksen määräämättä, jos teko on johtunut olosuhteet huomioon ottaen anteeksi annettavasta huomaamattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä taikka tekoa muutoin on pidettävä kurin ja järjestyksen ylläpitämisen kannalta vähäisenä.

Sotilasrikoksia voidaan tarvittaessa käsitellä myös tuomioistuimessa. Alimpana oikeusasteena sotilasrikosasioissa ovat käräjäoikeudet. Asian käsittely tapahtuu kokoonpanossa, johon kuuluu tuomarin lisäksi kaksi sotilasjäsentä, mutta muuten samoin kuin siviilihenkilöiden rikosasioiden käsittely. Syyttäjänä toimii alaan perehtynyt, erikseen sotilassyyttäjäksi määrätty aluesyyttäjä. Syytetyllä on oikeus käyttää avustajaa. Mikäli syytetty ei itse pysty valvomaan oikeuttaan, tuomioistuin voi määrätä hänelle avustajan. Avustajalle voidaan tietyin edellytyksin maksaa palkkio valtion varoista. Käräjäoikeuden päätökseen voi hakea valittamalla muutosta Helsingin hovioikeudesta. Ylimpänä tuomioistuimena sotilasrikosasioissa on korkein oikeus.

Selvät toimivalta- ja menettelytapasäännökset sekä ylempien viranomaisten valvontatoiminta luovat perustan oikeusturvalle sotilasoikeudenhoidossa. Puolustusvoimien toiminnan lainmukaisuutta ja sotilasoikeudenhoitoa ohjaa ja valvoo Puolustusvoimien asessori. Joukko-osaston komentaja tarkastaa joukko-osaston kurinpitoratkaisut neljä kertaa vuodessa. Puolustushaaran komentaja tarkastaa kyseiset kurinpitoratkaisut sotilaslakimiehen esittelystä kerran vuodessa. Vääränä pitämästään menettelystä sotilaalla on oikeus hakea oikeusturvaa ylemmältä esimieheltä tai eduskunnan oikeusasiamieheltä ottamalla asia esille heidän kanssaan tai tekemällä kantelun.

Kurinpitorangaistukseen määrätyn tai syylliseksi toteavan päätöksen saaneen, mutta rangaistukseen määräämättä jätetyn oikeudesta hakea muutosta saamaansa kurinpitopäätökseen säädetään sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annetussa laissa.

Joukkoyksikön komentajan, perusyksikön päällikön tai perusyksikön vääpelin antamaan kurinpitopäätökseen voi hakea muutosta tekemällä ratkaisupyynnön joukko-osaston komentajalle.

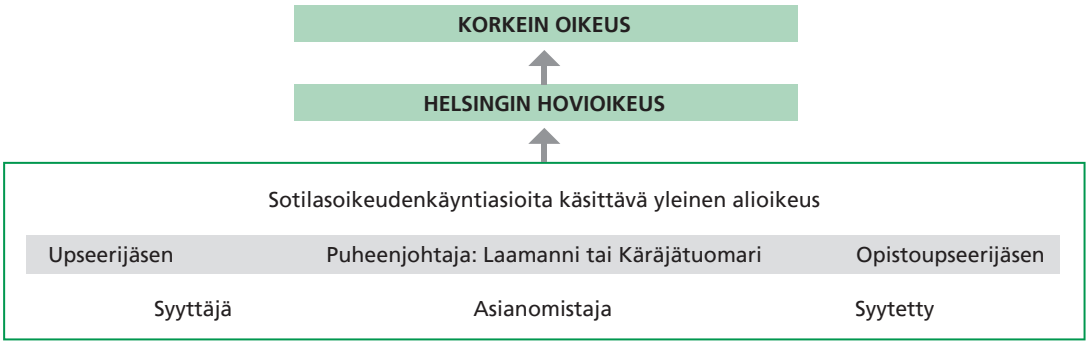

Joukko-osaston komentajan tai häntä ylemmän kurinpitoesimiehen kurinpitopäätökseen ja joukko-osaston komentajan ratkaisupyynnön perusteella antamaan päätökseen saa hakea muutosta tekemällä kurinpitovalituksen tuomioistuimelle.

Ratkaisupyyntö kurinpitopäätöksestä on tehtävä kirjallisesti seitsemän päivän kuluessa kurinpitopäätöksen tiedoksisaannista ja kurinpitovalitus samoin kirjallisesti seitsemän päivän kuluessa asianomaisen päätöksen tiedoksisaannista.

Kurinpitovalituksen käsittelee se tuomioistuin, joka hoitaa joukko-osaston sotilasrikosasioita. Kurinpitovalitus voidaan jättää esimerkiksi rangaistuksen määränneelle kurinpitoesimiehelle taikka perusyksikön päällikölle, vääpelille tai joukko-osaston päivystäjälle. Kurinpitovalitus käsitellään oikeuden istunnossa, jossa valittajalla on oikeus olla läsnä. Valittaja saa käyttää käsittelyssä oikeusavustajaa.

Hallintokantelun voi tehdä sen kohteena olevan henkilön esimiehelle tai valvovalle hallintoviranomaiselle. Hallintokantelu on ilmoitus epäillystä lainvastaisesta menettelystä tai hallinnollisesta epäkohdasta. Hallintokantelun voi tehdä kuka tahansa eikä se ole määrämuotoon sidottu. Hallintokantelu suositellaan tehtäväksi kirjallisena.

Kantelun voi tehdä myös eduskunnan oikeusasiamiehelle, jonka tehtävänä on valvoa muun muassa sotilasviranomaisten toiminnan lainmukaisuutta. Oikeusasiamiehelle tehtävä kantelu ei ole määrämuotoon sidottu.

3.3.3 Vahingonkorvausasiat

Kun varusmies aiheuttaa vahinkoa Puolustusvoimille, asian käsittelee yleensä sotilasviranomainen. Mikäli vahingon aiheuttajan vastuu on epäselvä tai hän kieltäytyy korvaamasta vahinkoa, asia saatetaan tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Jos varusmies aiheuttaa palvelustehtävää suorittaessaan virheellään tai laiminlyönnillään vahinkoa valtiolle ja hän on aiheuttanut vahingon tahallaan taikka huolimattomuudellaan tai varomattomuudellaan, hän joutuu korvaamaan vahingon. Vahingonkorvauksen määrää voidaan sovitella ottaen huomioon vahingon suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema ja muut olosuhteet. Jos vahingonaiheuttajan viaksi jää vain lievä tuottamus, vahinko jää valtion vahingoksi.

Jos vahinko on aiheutettu palvelustehtävän ulkopuolella, varusmies joutuu korvaamaan vahingon, vaikka hänen viakseen jäisi vain lievä tuottamus. Poikkeustapauksissa korvausta voidaan sovitella, jos täysi korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman raskaaksi. Tällöin otetaan huomioon vahingon aiheuttajan varallisuus sekä muut olosuhteet.

Varusmiehelle voidaan maksaa valtion varoista korvausta palveluksen yhteydessä, palvelusolosuhteista johtuen, tapaturmaisesti kadonneesta tai vahingoittuneesta yksityisestä omaisuudesta, jonka mukana pitäminen palveluksessa on ollut välttämätöntä tai tarpeellista, kuten rannekello. Vahingon määrä on kuitenkin pystyttävä luotettavasti selvittämään.

Jos varusmiehen omaisuudelle on aiheutunut vahinkoa Puolustusvoimien tai sen palveluksessa olevan henkilön toiminnasta, vahinko korvataan valtion varoista, mikäli vahingon syntyminen liittyy Puolustusvoimien toimintaan.

Mikäli varusmiehen omaisuudelle aiheutuu vahinkoa jonkun Puolustusvoimien palveluksessa olevan henkilön tai ulkopuolisen aiheuttamana, eikä vahingon syntyminen liity Puolustusvoimien toimintaan, vahingon kärsineellä on oikeus saada korvaus vahingon aiheuttajalta.

Henkilövahingoista voi hakea korvausta vahingon aiheuttajalta tai valtion varoista samoin perustein kuin omaisuusvahingoista.

Puolustusvoimat vastaa varusmiehen terveydenhuollosta koko varusmiespalveluksen ajan. Laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta turvaa sotilastapaturmasta ja palvelussairaudesta vahingoittuneen tai sairastuneen toimeentulon palveluksen päättymisen jälkeen. Mahdollisista kuluista huolehtii Valtiokonttori.

3.4 **Varuskunnallinen huolto**

Tässä alaluvussa esitellään varuskunnallinen huolto. Sinun tulee tuntea vastuusi hallussasi olevasta materiaalista, osata toimenpiteet varusesineen kadotessa tai vaurioituessa sekä tietää niiden mahdolliset seuraamukset. Lisäksi sinun tulee osata ympäristönsuojelun sekä kenttähygienian perusteet varusmiespalveluksessa.

3.4.1 Materiaalivastuu

Varusmiehenä vastaat hallussasi olevan henkilökohtaisen sekä joukkokohtaisen materiaalin (erityisesti taisteluvälinemateriaalin) huolellisesta käsittelystä, säilymisestä, taistelukunnosta ja huollosta.

Sinun tulee huoltaa haltuusi uskottua materiaalia ohjeiden mukaisesti käytön ja käsittelyn jälkeen, sekä säännöllisesti viikoittain.

Jos vastuullasi oleva materiaali katoaa tai sen taistelukunto alenee palvelustehtävää suorittaessasi huolimattoman tai varomattoman käsittelyn ja hoidon takia, olet korvausvelvollinen, kohdan 3.3.3 mukaisesti.

3.4.2 Lääkintähuolto ja toimenpiteet sairastuttaessa

Puolustusvoimien tehtävänä on järjestää vastuullaan olevien henkilöiden terveydenhuolto, joka sisältää terveydenhoidon ja sairaanhoidon. **Terveydenhoitoon** kuuluu henkilö- ja joukkokohtainen terveydenhoito sekä ympäristöterveydenhuolto. **Sairaanhoitoon** kuuluu avohoito, ensiapu, sairaankuljetus sekä sairaalahoito.

Paikallisesti terveydenhuoltoa järjestää joukko-osastoa tukeva terveysasema yhteistyössä kumppanuussairaalan ja yksityisten toimijoiden kanssa. Terveydenhuollon palveluiden piiriin hakeudutaan valtakunnallisten ja varuskunnallisten ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Sotaharjoituksista käsketään kulloinkin erikseen. Hoidon tarve arvioidaan terveysasemalla joko puhelimitse tai vastaanotolla. Tarkoituksena on selvittää, kuinka kiireellisesti sinun tulee tavata terveydenhuollon ammattihenkilö.

Puolustusvoimissa on käytössä palvelusjousto. Sillä tarkoitetaan varusmiehen ja hänen kouluttajansa keskenään sopimaa tilapäistä (1–3 vrk) kevennystä palveluksesta. Tällöin sinun ei välttämättä tarvitse hakeutua vastaanotolle.

Toimenpiteet sairastuttaessa

Sairastuminen palveluksessa

- Sinun tulee kertoa esimiehellesi, jos tunnet olevasi sairas. Palveluksessa sinulla on oikeus saada ilman tarpeetonta viivettä terveydenhuollon ammattihenkilön arvio hoidon tarpeesta. Hammashoito järjestetään paikallisten tarpeiden ja olosuhteiden mukaisesti joko Puolustusvoimien omana toimintana tai ostopalveluna.
- Kasarmiolosuhteissa sairaaksi ilmoittautuminen ja vastaanotto tapahtuvat yksikkösi ja joukko-osastosi ohjeistamalla tavalla.
- Vastaanotolta saat todistuksen, joka sinun tulee esittää välittömästi yksikköön palattuasi yksikkösi vääpelille tai päivystäjälle. Yksikön päivystäjä pitää kirjaa palvelushelpotuksista ja tiedottaa varusmiesten palveluskelpoisuudesta yksikön vääpelille.
- Kiireellisissä henkeä uhkaavissa tilanteissa kuka tahansa on asemastaan riippumatta velvollinen soittamaan yleiseen hätänumeroon 112 ja toimimaan hätänumerosta annettavien ohjeiden mukaan.

Sairastuminen lomalla

- Jos sairastut tai vammaudut lomalla, vapaalla tai komennuksella, tulee ensisijaisesti ottaa yhteyttä Puolustusvoimien terveydenhuollon keskitettyyn puhelinneuvontaan (puh. 0299 576 888). Puhelinneuvonnan sairaanhoitaja antaa tarvittavat toimintaohjeet, esimerkiksi ohjeet hakeutumisesta julkisen terveydenhuollon päivystykseen tai ohjeet itsehoidosta ja hakeutumisesta varuskunnan terveysasemalle virka-aikana. Arkisin virka-aikana toimintaohjeita voi kysyä myös oman varuskunnan terveysasemalta.
- Ilmoita sairastumisestasi ensi tilassa myös omaan perusyksikköösi (esimerkiksi yksikkösi päivystäjälle) tai varuskunnan päivystäjälle tai vartiopäällikölle sekä oman varuskunnan terveysasemalle.
- Siviiliterveydenhuollosta kirjoitettu sairauslomatodistus ei vapauta sinua velvollisuudesta palata omaan varuskuntaasi, mikäli terveydentilasi sallii matkustamisen. Tarvittavat palvelushelpotukset määritetään varuskunnan terveysasemalla virka-aikana.
- Hoitokustannusten korvausten maksamista varten sinun tulee toimittaa lääkärinpalkkioista, poliklinikka-, sairaala- ja apteekkikuluista ja muista vastaavista maksuista sekä mahdollisista sairauden aiheuttamista kuljetuskustannuksista alkuperäiset kuitit ja muut tositteet varuskunnan terveysasemalle.
- Siviililääkärin kirjoittama sairauslomatodistus, lääkemääräys tai hoito-ohje on esitettävä varuskunnassa lääkärille. Mikäli hän katsoo, ettei hän yhdy siviililääkärin lausuntoon tai hoito-ohjeisiin, voi hän harkintansa mukaan ohjata sinut erikoislääkäreiden tutkittavaksi.
- Huom! Mikäli olet lomalla pakottavasta henkilökohtaisesta syystä (HSL), et ole Puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulla eikä Puolustusvoimat ole korvausvelvollinen aiheutuneista hoitokuluista.

3.4.3 Huoltopalvelut

Vaatetushuolto
Asevelvolliselle jaettavasta varustuksesta muodostetaan eri sääoloihin ja tehtäviin soveltuvat kenttä-, palvelus-, loma- ja paraatipuvut. Vastaat itse käyttöösi luovutetun varustuksen säilyttämisestä, kunnossapidosta sekä vaihtamisesta ehjään ja puhtaaseen.

Kun havaitset varusesineen puuttuvan tai kadonneen, ilmoita siitä välittömästi ryhmänjohtajalle.

Kasarmialueen ulkopuolella siviilipuvun käyttö on sallittu lomalla ja vapaa-aikana. Sotilaspuvun kanssa saa käyttää sellaisia omia vaatteita, jotka eivät näy ulospäin. Jokainen pitää siviilivaatteensa käyttökelpoisina omalla kustannuksellaan. Sotilaspukineiden yhdisteleminen siviilipukineisiin on kielletty aina, kun niiden käyttäminen voi aiheuttaa sekaannusta tai halventaa sotilaspuvun arvoa.

Pukeutumisesi antaa sinusta itsestäsi ja joukkoosastostasi ensimmäisen mielikuvan, kun liikut sotilaspuvussa. Sinusta riippuu, millaiseksi se muodostuu!

Omien urheiluvarusteiden, -pukujen ja -jalkineiden käyttöön voidaan antaa lupa erilaisissa liikuntatilaisuuksissa. Niiden käytöstä ei voi saada korvausta. Sotilaspukineiden käyttö on kielletty puoluepoliittisissa tilaisuuksissa, mielenosoituksissa, naamiaisissa ja niihin verrattavissa tilaisuuksissa.

Postipalvelut
Kaikilla asepalvelusta suorittavalla on omassa palveluspaikassaan mahdollista vastaanottaa ja lähettää postia. Verkkokauppojen ja lähiomaisten lähettämät paketit, kirjeet sekä postikortit toimitetaan turvatarkastuksen jälkeen suoraan omaan perusyksikköön tai sotilaskotiin Postin pakettiautomaattiin. Turvatarkastuksessa kirjesalaisuus ei koskaan vaarannu, koska saapuvan ja lähtevän postin kulkua valvotaan tarkasti koko toimitusketjun ajan, aina luovutushetkeen asti.

Koska postijärjestelyt vaihtelevat eri palveluspaikoissa, tulee asepalvelusta suorittavan selvittää postijärjestelyt esim. komppanian vääpeliltä. Pakettipostin lisäksi on hyvä muistaa kirjeiden ja postikorttien lähettäminen, joka on henkilökohtainen ja persoonallinen tapa yllättää vastaanottaja sekä mukava ”armeijamuisto”.

Maastopukua ei saa koskaan pestä itse kotona, koska pesu tavallisilla pesuaineilla heikentää puvun suojaustasoa pimeätähystystä vastaan. Vaihda siis likaantunut pukusi puhtaaseen.

3.4.4 Hygienia kasarmiolosuhteissa

Henkilö- ja joukkokohtainen hygienia
Peseydy kovan rasituksen ja hikoilun jälkeen. Vaihda kastuneet varusteesi kuiviin ja kuivata märät varusteesi niille osoitetussa paikassa. Vaihda likaiset ja rikkoontuneet varusteet mahdollisuuksien mukaan. Pese hampaasi aina ruokailun jälkeen tai pureskele ksylitolipurukumia tai -pastilleja. Pese kädet saippualla ja vedellä aina ennen ruokailua ja jokaisen WC-käynnin jälkeen. Jos se ei ole mahdollista, käytä ainakin desinfioivaa käsipyyhettä tai käsien desinfektioainetta aina, kun niitä on saatavilla.

HUOMIO!

Käsien pesu on henkilökohtaisen hygienian tärkein asia!

Yhteismajoittuminen kasarmiolosuhteissa lisää tartuntatautien leviämisriskiä. Sen vuoksi majoitustilojen yleinen siisteys ja etenkin kosketuspintojen puhtaus ovat tärkeitä. Jos olet sairastunut tarttuvaan tautiin, velvollisuutesi on toimia niin, että et tartuta muita.

Majoitushygienia
Majoitushygienialla tarkoitetaan niitä toimia ja majoitustilojen rakennevaatimuksia, joilla pyritään ehkäisemään majoittumiseen liittyvät terveysriskit. Yhteismajoituksessa jokainen on velvollinen noudattamaan siisteyttä ja ottamaan huomioon palvelustovereidensa asumisviihtyvyyden ja levontarpeen. Säästä palvelustovereitasi turhalta melulta!

Sotilasjoukko voi omalla toiminnallaan ehkäistä terveyshaittojen syntymistä majoitustiloissa. Huolehtimalla majoitustilojen siivouksesta ja jätehuollosta torjutaan haittaeläimiä ja niiden levittämiä tauteja.

Kosteusvaurioiden ja sisäilmaongelmien syntymistä voidaan estää varmistamalla riittävä ilmanvaihto, huolehtimalla varusteiden huollosta, säilyttämällä ulkovarusteet sekä kuivaamalla märät tai kosteat varusteet niille tarkoitetuissa tiloissa. Joukkokohtainen materiaali ja varusteet, kuten majoituskalusto tulee säilyttää muualla kuin majoitustiloissa.

Siivoa majoitustilasi ja pidä tavarasi järjestyksessä. Vie jätteet vähintään päivittäin niille osoitettuun paikkaan Esimerkiksi elintarvikejätteet ja käytetyt elintarvikepakkaukset houkuttelevat paikalle kärpäsiä sekä villi- ja haittaeläimiä. Tuuleta majoitustila päivittäin, älä tuki ilmanvaihtoventtiileitä.

Mikäli sinulla on oireita tai havaitset puutteita sisäilman laadussa, ota yhteyttä yksikön vääpeliin tai varusmiestoimikunnan (VMTK) edustajaan. He saattavat asian tiedoksi hallintoyksikön työsuojelupäällikölle, kiinteistön omistajalle ja kiinteistön ylläpidosta vastaavalle, jotka arvioivat korjaavien toimenpiteiden tarpeellisuuden ja käynnistävät ne tarvittaessa. Oireilutapauksessa tulee sinun lisäksi käydä myös terveysasemalla vastaanotolla.

3.5 **Valmius, virka-apu ja turvallisuus**

Tässä alaluvussa esitetään valmiuteen, virka-apuun sekä turvallisuusasioihin liittyviä perusasioita, jotka jokaisen sotilaan tulee tietää. Sinun tulee muistaa perusteet joukon perustamisesta ja virka-aputehtävistä, sekä perusyksikön toimintaan ja varusmieskoulutukseen liittyvät keskeisimmät turvallisuusasiat.

3.5.1 Harjoitus- tai sodan ajan joukon perustaminen

Joukko perustetaan samoilla periaatteilla sekä varusmiespalveluksen aikaisiin harjoituksiin, kertausharjoituksiin että sodan ajan palvelukseen.

Joukkoa perustettaessa jokaisen miehistöön kuuluvan tulee
- tarkastaa oma varustuksensa
- osallistua ryhmäkohtaisen varustuksen tarkastamiseen
- antaa henkilötietonsa ryhmänjohtajalle, joka kokoaa listan joukkueen tai jaoksen johtajalle.

Ryhmänjohtajan ollessa poissa tarkastukset ja ryhmän nimilistan laatiminen on kuitenkin aloitettava välittömästi ja tulokset on toimitettava joukkueen- tai jaoksenjohtajalle.

Tarkasta ensin oma varustuksesi:
- Onko tunnuslevy ja tunnuskortit tai harjoitustunnuskortit mukana?
- Onko aseesi sinulle tuttu, toimintakuntoinen ja onko kaikki tarvittava lisävarustus ja -välineistö mukana?
- Ovatko jaetut patruunat asianmukaista tyyppiä? (Huom! Aseen lippaan saa täyttää ja aseen saa ladata vasta esimiehen käskystä.)
- Ovatko suojavälineet ja ensiaputarvikkeet harjoituskäskyn tai jakolistan mukaiset?
- Ovatko muut mahdollisesti jo jaetut taistelu-välineet, kuten käsikranaatit ja kertasingot, ehjiä ja toimintakuntoisia?
- Ovatko taistelu- ja kenttävarustuksesi annettujen luetteloiden mukainen?
- Onko kenttäpullosi puhdistettu ja täytetty vedellä tai urheilujuomalla ohjeiden mukaisesti?

Kun olet tarkastanut varustuksesi, ilmoita siitä ryhmänjohtajalle. Jos olet havainnut puutteita tarkastuksessasi, ryhmänjohtaja arvioi niiden vaikutusta tehtävän toteuttamiseen. Ryhmänjohtaja kysyy tarvittaessa sinulta henkilötiedot jaetun ohjeen mukaan.

Esimerkki harjoitustunnuskortista
Kortti voi sisältää lisäksi seuraavat tiedot: seurakunta, rauhan ajan perusyksikkö ja joukko-osasto.

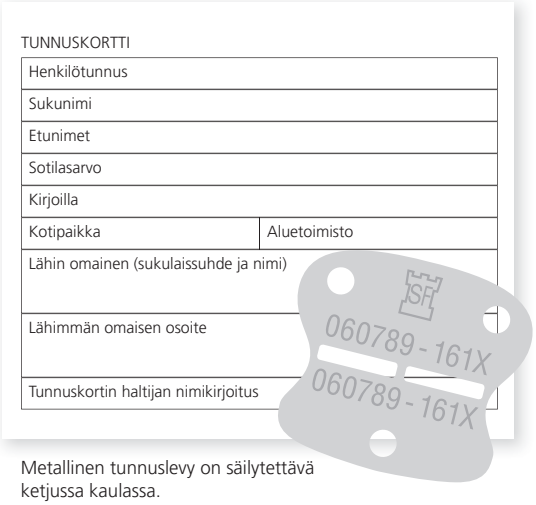

Metallinen tunnuslevy on säilytettävä ketjussa kaulassa.

Rauhan ajan harjoituksissa paukkupatruunat ja patruunat jaetaan kouluttajien ohjeiden mukaisesti. Sodan aikana patruunoiden jako käsketään perustamissuunnitelmassa.

Kun taistelijat ovat tarkastaneet oman varustuksensa, siirrytään jaetun ryhmäkohtaisen varustuksen tarkastamiseen. Tarkastukset voidaan tehdä joko ryhmänjohtajan johdolla, ohjesäännön mukaisesti tai erikseen sovitulla tavalla. Raskasaseryhmissä tarkastuksen painopiste on ryhmäaseen ja sen ampumatarvikkeiden toimintakunnossa. Ajoneuvon kuljettajat tarkastavat ajoneuvon ja sen lastauksen siitä annettujen ohjeiden mukaisesti sekä ilmoittavat mahdolliset puutteet ryhmänjohtajalle. Muu ryhmä osallistuu tarkastukseen.

Ryhmien tarkastusten tulokset kootaan joukkueen tuloksiksi ja niistä komppanian tulokseksi, joka kirjataan sotavalmiustarkastuspöytäkirjaan. Pöytäkirjassa mainitaan myös mahdolliset puutteet. Yksikön sotavalmiuden toteaa lopulta sen päällikkö. Samalla yksikkö siirtyy sen perustajalta harjoituksessa toimivalle tai sodan ajan päällikölle.

Mobiili- ja älylaitteista annetaan erikseen turvallisuusohjeet joukkoa perustettaessa.

3.5.2 Virka-apu

Joukko-osastoon voidaan määrätä virka-apuosastoja virka-apupyyntöjen toteuttamiseksi sekä onnettomuuksien, tulipalojen, kadonneiden henkilöiden etsinnän ja muiden vastaavien tapausten varalta. Virka-apuosastoon määrättyjen varusmiesten on päivän palveluksen päätyttyä oltava kasarmi- tai leirialueella.

3.5.3 Perusyksikön päivystys

Päivystys on osa perusyksikön yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Päivystys varmistaa toimintojen jatkumisen normaalin työajan ulkopuolella. Päivystyksellä turvataan osaltaan myös nopea valmiuden kohottaminen.

Järjestetty päivystys varmistaa muun muassa rauhallisen yöunen, herätyksen sekä järkevän toimenpiteiden käynnistämisen esimerkiksi tulipalon tai hälytyksen sattuessa. Päivystäjän apulaisen tehtävä on myös harjoittelua vartiomiehen ja varsinaisen päivystäjän työhön.

Perusyksikön päällikkö tai yksikön vääpeli käskee yksikölle **päivystäjän** ja **päivystäjän apulaiset.** Yksikön päivystäjällä on päivystystehtäviin kuuluvissa asioissa käskyvalta jokaiseen yksikössä olevaan varusmieheen tai reserviläiseen. Päivystäjän ja päivystäjän apulaisen tehtävät ovat kunkin perusyksikön **päivystysohjeissa**.

Päivystäjän ohjeista selviävät muun muassa päivystäjän varustus, käskynalaisuus ja ilmoittautumisvelvollisuus, velvollisuudet ja oikeudet, mahdollinen osallistuminen muuhun palvelukseen ja voimankäyttöohjeet.

Lue ohjeet ennen päivystystehtävän aloittamista. Jos et ole ymmärtänyt jotakin ohjeen kohtaa, varmista asia päivystäjältä tai esimieheltäsi.

Perusyksikön päivystäjän tehtävänä on muun muassa

- hälyttää yksikkö ja johtaa toimenpiteitä siihen saakka, kunnes palkattu henkilökunta ottaa vastuun
- valvoa hyvän järjestyksen noudattamista yksikössä
- herättää yksikkö ja valvoa aamutoimet
- koota ja toimittaa yksikön vääpelille yksikön vahvuusilmoitukset
- merkitä sairaiksi ilmoittautuneet yksikön sairaskirjaan sekä lähettää heidät johdettuina osastoina lääkärin vastaanotolle
- vastata yksikön järjestämisestä palvelukseen
- järjestää yksikkö ruokailuun ja valvoa, että ruokailu tapahtuu hyviä ruokailutapoja noudattaen, sekä huolehtia ruoan tuomisesta vuodelepoon määrätyille
- valvoa ulkopalveluksesta vapautettuja ja vuodelepoon määrättyjä
- ilmoittaa yksikössä sattuneista poikkeavista tapauksista yksikön päällikölle ja yksikön vääpelille
- ilmoittaa kiireisiä toimenpiteitä vaativista tapahtumista, kuten onnettomuuksista, tulipaloista, järjestyshäiriöistä joukko-osaston päivystäjälle, ellei päällikkö, yksikön vääpeli tai joku muu yksikön palkatusta henkilöstöstä ole paikalla ja ryhdy asian vaatimiin toimenpiteisiin

- valvoa yksikön hallussa olevan valtion omaisuuden ja erityisesti asetelineissä olevien aseiden säilyttämistä muun muassa tarkastamalla aseiden lukumäärä ja asetelineiden lukitus
- valvoa, ettei yksikön alueella luvatta oleskele sivullisia
- pitää erikseen käskettyä luetteloa, kortistoa tai taulukkoa, josta selviää yksikön paikalla oleva vahvuus
- jakaa ja vastaanottaa lomatodistukset ja varusmies- tai reserviläiskortit
- tarkastaa, että vapaa-aikanaan yksiköstä poistuvien varusmiesten asu ja siisteys ovat annettujen määräysten mukaiset
- valvoa iltatoimet
- huolehtia perusyksikön ovien lukitsemisesta öiseen aikaan, tarkastaa varastojen, toimistojen ja ikkunoiden kiinniolo ja lukitus sekä sammuttaa tarpeettomat valot
- pitää päivystyskirjaa.

Oman yksikön erityisohjeet ovat yksikön päivystysohjeissa. Perehdy niihin hyvissä ajoin ennen vuorosi alkua! Päivystäjä komentaa valmistautumisen ja järjestymisen riittävän ajoissa.

Palvelukseen valmistauduttaessa annetaan palveluksen laadun, sään ja varustuksen edellyttämät määräykset sekä ohjeet yhtenäisestä pukeutumisesta. Päivystäjä saa tähän perusteet viikko-ohjelmasta tai harjoitteen johtajalta.

Järjestyminen komennetaan yleensä noin viisi minuuttia ennen sisä- tai ulkopalveluksen alkua. Järjestymistä ei saa käskeä liian aikaisin eikä joukkoa saa aiheettomasti odotuttaa järjestymispaikalla.

3.5.4 Operaatioturvallisuus

Operaatioturvallisuudella tarkoitetaan sotilaiden ja sotilaallisen toiminnan kannalta tärkeän tiedon turvaamista ja sen vastustajalle paljastumisen estämistä.

Jokainen sotilas on osaltaan vastuussa operaatioturvallisuuden toteutumisesta toimimalla annettujen ohjeiden mukaisesti sekä tuomalla havaitsemansa epäkohdat esille.

Kaikkialla läsnä olevat tietojärjestelmät ja verkot tuovat jokaisen sotilaan operaatioturvallisuuden etulinjaan jo rauhan aikana. Tietoja käsitellään niin digitaalisilla laitteilla, paperilla kuin suullisesti.

Vastustajan tiedustelu kykenee valvomaan erilaisia tietoverkkoja ja keräämään niistä tietoa, jota yhdistelemällä se voi selvittää sodan ajan joukkosi suunnitelmia, liikkeitä, kalustoa, maanpuolustustahtoa ja muuta arvokasta tietoa. Vastustaja tiedustelee myös aivan avoimia lähteitä, kuten sosiaalista mediaa. Tietoja voi paljastua virheellisen toiminnan johdosta, esimerkiksi unohtuneiden muistivihkojen, väärässä paikassa käytyjen keskusteluiden ja valokuvien yksityiskohtien kautta.

Operaatioturvallisuus korostuu jo rauhan aikana, mutta erityisesti joukkojen perustamisen ja sen jälkeisen taisteluun valmistautumisen vaiheessa, jolloin yksittäinen sotilas käyttää mobiili- ja älylaitteitaan ja pitää yhteyttä läheisiinsä eri tavoin.

Sotilaana et saa julkisessa mediassa tai puheessasi käsitellä omaa sodan ajan tehtävääsi, yksikköäsi, erityisesti sen suorituskykyä ja toimintatapoja tai tehtäviä. Lisäksi sinun tulee välttää julkaisemasta joukon tulevia tapahtumia tai sijainteja, koska juuri tällaiset tiedot kiinnostavat myös vastustajaa. Esimerkiksi sosiaalisen median palveluista voidaan helposti poimia näitä tietoja ja tehdä niistä johtopäätöksiä.

Yksittäiset tiedon palaset yhdisteltyinä muihin tiedustelutietoihin voivat paljastaa salassa pidettävää tietoa ja vaarantaa joukkosi.

Kerran internetissä käsiteltyä tietoa on vaikea, usein mahdoton, poistaa varmasti.

Sotilaana sinulla on velvollisuus huolehtia siitä, etteivät palveluksessa sinulle uskottu salassa pidettävä tieto ja materiaali joudu asiattomien käyttöön ja että niitä

Toiminta palohälytyksessä ja pelastautuminen (J3)

Havaitessasi tulipalon rakennuksessa:
- suorita hälytys (huutamalla ja/tai mahdollisella palohälyttimellä)
- voit yrittää sammuttaa tulenalun sammutuspeitteellä tai käsisammuttimella – mikäli mahdollista – älä kuitenkaan vaaranna omaa tai muiden ihmisten turvallisuutta
- poistu ulos ja auta muitakin poistumaan
- sulje ovet perässäsi poistuessasi rakennuksesta
- tarvittaessa konttaa tai ryömi, sillä lattianrajassa savua ja lämpöä on vähiten
- poistuessasi käytä rappuja, sillä hissiin voit jäädä loukkuun
- soita 112:een turvallisesta paikasta
- opasta palokunta paikalle.

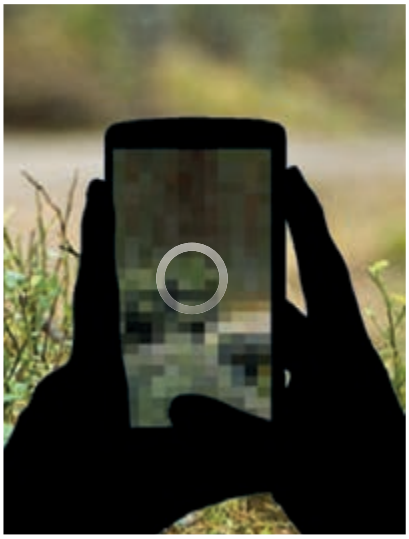

Omaksu oikeat toimintamallit tiedon turvaamiseksi esimerkiksi sosiaalisen median käytössä, yhteyden pidossa läheisiin ja kommunikoitaessa muiden ihmisten kanssa.

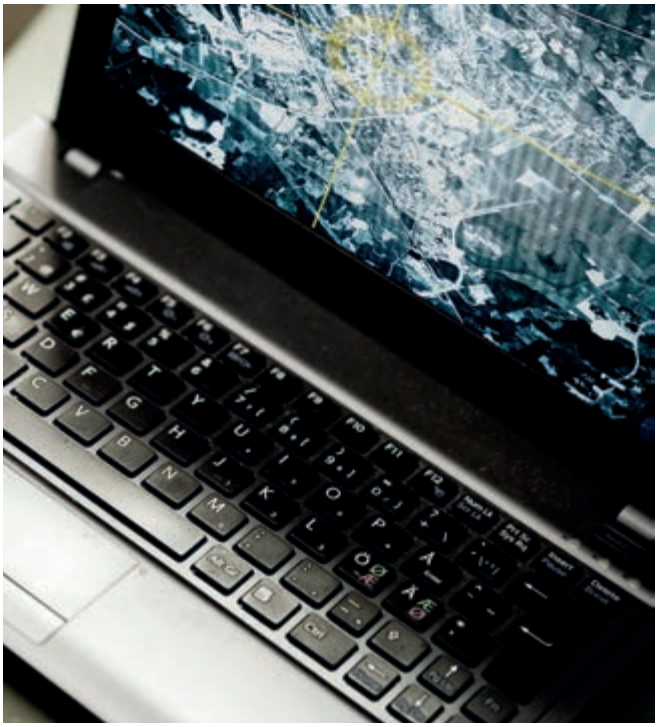

käsitellään oikein. Salassapitovelvollisuus koskee niin varusmiestä kuin reserviläistäkin, ja se on voimassa sekä palveluksessa, että sen jälkeen. Jokaisella on myös velvollisuus kunnioittaa muiden yksityisyyttä, joten et saa julkaista kuvia tai tietoja palvelustovereistasi ilman heidän lupaansa.

Sotilasalueella tai harjoituksessa kuvaamiseen tulee olla esimiehen lupa. Jokaisella joukko-osastolla on kuvaamiseen tarkentavia sääntöjä.

Operaatioturvallisuuden pettäminen johtuu usein yksilön virheistä ja huolimattomuudesta. Jokaisen tulee siis tuoda havaitsemansa puutteet ja poikkeamat esille. Jos olet epävarma operaatiotuvallisuuden toteutumisesta, kysy neuvoa lähimmältä Puolustusvoimien henkilökuntaan kuuluvalta esimieheltä.

3.5.5 Työ- ja palvelusturvallisuus

Puolustusvoimien työ- ja palvelusturvallisuustoiminnan tavoitetilana on nolla tapaturmaa sekä avoin ja aloitteellinen ilmoituskulttuuri. Tavoitetilassa kaikki vahingot ja onnettomuudet ilmoitetaan, parhaat käytännöt jaetaan ja ennakoivasti ilmoitetaan olosuhteista sekä tekijöistä, jotka voivat aiheuttaa vaaraa tai vahinkoa.

Työ- ja palvelusturvallisuustoiminnalla tarkoitetaan sellaisten keinojen ja toimintamallien kokonaisuutta, jolla suojataan henkilöitä heihin kohdistuvilta työstä, palveluksesta ja toimintaympäristöstä aiheutuvilta vaaroilta. Varusmiesten palvelustehtävissä palvelusturvallisuuden varmistaminen on keskeistä.

Palvelusturvallisuustyön painopiste on sotilaskoulutuksessa, jossa varusmiehiin kohdistuu kohonneita riskejä. Vaatimukset turvallisuuden järjestämiseksi on annettu Puolustusvoimien käskyinä ja määräyksinä. Tällaisia ovat muun muassa varomääräykset, ohjesäännöt, oppaat, käsikirjat sekä muut velvoittavat normit. Puolustusvoimat tekee työtä myös varusmiesten vapaa-ajan turvallisuuden eteen.

Vastuu palvelusturvallisuuden järjestelyistä palvelustehtävissä on koulutustapahtuman tai muun palvelustehtävän johtajalla ja joukon kouluttajilla. Kouluttajan on oltava selvillä käytettäviä välineitä koskevista käyttö- ja turvallisuusmääräyksistä ja -ohjeista sekä valvottava, että kutakin välinettä käytetään sille tarkoitetulla tavalla. Myös varusmiesjohtajan tulee ymmärtää vastuunsa ja tehtävänsä johtamansa joukon turvallisuudesta. Varusmiesjohtajan tulee kyetä arvioimaan saamansa tehtävän palvelusturvallisuusriskejä sekä ottamaan riskit huomioon joukkonsa toiminnassa.

Jokainen varusmies vastaa osaltaan siitä, että hän noudattaa niitä palvelusturvallisuusmääräyksiä ja toiminta-

Varusmiehen vastuut ja tehtävät

Jokaisen on

- tiedettävä mitä joukko on tekemässä ja mikä oma rooli on joukon osana (oma ja joukon tehtävä)
- noudatettava omaan tehtävään liittyviä palvelusturvallisuusmääräyksiä
- otettava huomioon turvallisuusriskit, jotka aiheutuvat niin itselle kuin omalle joukolle
- huolehdittava käytettävissään olevin keinoin niin omasta kuin oman joukon turvallisuudesta
- osattava käyttää turvallisesti tehtävässä käytettyjä aseita ja välineitä
- huolehdittava, että aseen tai välineen turvallisuus- tai suojalaitteita ei poisteta tai kytketä pois päältä ilman lupaa.
- ilmoitettava esimiehelle, jos osaaminen ei ole riittävä tehtävässä vaadittujen aseiden tai välineiden tai räjähteiden käyttöön
- ylläpidettävä siisteyttä ja järjestystä, mikä vähentää omalta osaltaan tapaturmariskiä
- käytettävä annettuja henkilösuojaimia ja muita varusteita
- ilmoitettava esimiehelleen kaikista vioista ja puutteellisuuksista (esim. olosuhteet, välineet jne), jotka voivat aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle, ja mahdollisuuksiensa mukaan poistettava ne.

Vaaratilanteista ilmoittaminen

- Kaikista vaarahavainnoista, läheltä piti -tapahtumista ja tapaturmista tulee ilmoittaa esimiehelle. Vaarahavaintona voidaan pitää esim. asepuhdistuksessa aseesta löydettyä paukkupatruunaa. Kyse on siis ilmiöstä, josta voi seurata vaara ihmiselle mutta siihen ei liity vielä mitään tapahtunutta vahinkoa.
- Läheltä piti -tapahtumana voidaan pitää esimerkiksi asepuhdistuksessa aseesta lauennutta paukkupatruunaa ilman, että siitä aiheutui läsnäolijoille vahinkoa. Läheltä piti -tapahtumalla tarkoitetaan siis tapahtunutta vaaratilannetta, jossa henkilövahingon syntyminen on ollut lähellä.
- Vaarahavainnoista ja läheltä piti -tapahtumista ilmoittaminen on ensiarvoisen tärkeää. Ilmoitusten avulla pystytään ennaltaehkäisemään vastaavien tilanteiden ja henkilövahinkojen syntyminen. Kyse ei ole syyllisten etsinnästä. Ilmoituksen voi tehdä helposti täyttämällä vaarakortin tai tekemällä ilmoituksen tietojärjestelmään sähköisesti (otetaan käyttöön 2021 aikana). Täytetty vaarakortti annetaan lähiesimiehelle tai jätetään niille varattuun postilaatikkoon. Tietojärjestelmään tehtävästä poikkeamailmoituksesta annetaan ohjeet palveluksen alkuvaiheessa.

Työ- ja palvelusturvallisuuden viisi käskyä

1. Älä suuntaa asettasi muuta ihmistä kuin vihollista kohti.
2. Ajattele ja tunnista vaarat ennen kuin toimit.
3. Huuda seis, kun näet vaaran uhkaavan.
4. Ilmoita aina avoimesti ja aktiivisesti vaaratilanteista.
5. Noudata aina turvallisuusmääräyksiä.

Työ- ja palvelusturvallisuus
VAARAKORTTI
pvm
klo
Tapahtuman ja olosuhteiden kuvaus
Ehdotukset korjaavista toimenpiteistä
Käänä sivua!
REK.

ohjeita, jotka hänelle on omaa tehtäväänsä koskevina opetettu. Jokaisen on tunnettava työ- ja palvelusturvallisuustoiminnan periaatteet sekä ymmärrettävä niiden merkitys omaan toiminnan turvallisuuteen ja sen kehittämiseen. Varusmiesten tulee kyetä toimimaan joukon osana siten, ettei kukaan omalla toiminnallaan vaaranna omaa tai joukon muiden sotilaiden turvallisuutta. Lisäksi jokaisen varusmiehen tulee pystyä ottamaan huomioon joukkonsa toiminnasta häneen itseensä kohdistuvia vaaroja.

Oman toiminnan palvelusturvallisuuden kehittämisessä harjaannutaan koko palveluksen ajan. Paras keino parantaa turvallisuutta on huolehtia henkilöstön osaamisesta. Yksi keskeinen periaate koulutuksen eri vaiheissa on oppia tekemään uudet suoritukset ensin turvallisesti ja vasta sen jälkeen tavoitella toiminnan nopeutta. Koulutettavien valmiudet toimia turvallisesti arvioidaan ennen siirtymistä koulutuksen seuraavaan vaativampaan vaiheeseen. Kouluttajien tekemän arvioinnin lisäksi on tärkeää, että myös koulutettavat itse arvioivat osaamisensa riittävyyden.

Hyvin järjestetyssä harjoituksessa koulutettavat kokevat, että onnettomuus- ja tapaturmariskit on huomioitu ja pienennetty hyväksyttävälle tasolle. Koulutus on turvallista, kun sotilasjoukko osaa käyttää aseitaan ja välineitään oikealla tavalla sekä kykenee huomioimaan toimintaympäristön aiheuttamat riskit. Myös poikkeusolojen aikana on tärkeää arvioida edessä olevien taistelutehtävien aikaansaamia riskejä joukon turvallisuudelle ja vähentää näin joukon omasta toiminnasta aiheutuvia tappioita.

Palvelusturvallisuuteen vaikuttaa erityisesti paloturvallisuuden kautta omien sähkölaitteiden lisääntynyt määrä. Laitteen omistaja vastaa palveluksessa tai vapaa-aikana käytettävien omien mobiili- ja älylaitteiden, tasku- ja otsalamppujen, varavirtalähteiden, sähkötupakoiden, partakoneiden ja vastaavien sähkölaitteiden sekä näiden latauslaitteiden käyttötarkoituksensa mukaisesta käytöstä ja käyttökunnon seuraamisesta. Palvelusohjeissa ja tupaohjeissa annettuja ohjeita tulee noudattaa, eikä rikkinäiseksi epäilemäänsä laitetta saa käyttää. Kaikki siviilistä hankitut sähkölaitteet eivät kestä maasto-olosuhteissa tapahtuvaa käyttöä.

3.5.6 Liikenneturvallisuus ja henkilökuljetukset

Liikenneturvallisuus
Varusmiehet ovat liikenneturvallisuuden näkökulmasta riskiryhmässä. Eniten henkilövahinkoja liikenteessä tapahtuu 15–24-vuotiaille. Riski kuolla liikenteessä on riskiryhmällä yli kolminkertainen muuhun väestöön verrattuna.

Turvavyön käyttäminen olisi pelastanut puolet niistä, jotka viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana joutuivat kuolemaan johtaneeseen onnettomuuteen. Loukkaantuneista jopa kolme neljästä olisi selvinnyt lievemmillä vammoilla tai kokonaan ilman vammoja. Turvavyön käyttö on pakollista kaikille autossa matkustaville, myös taksin takaistuimella matkustaville.

Äkkipysäyksessä sinuun kohdistuvat voimat ovat suuria jo taajamanopeuksilla. Esimerkiksi 70 kiloa painavan henkilön törmäyspaino 50 kilometrin tuntinopeudella on noin 3 000 kiloa. Siksi ilman turvavyötä takapenkillä istuva ruhjoo alleen etupenkillä istuvan. Toisaalta kun nopeutesi ylittää 7 kilometriä tunnissa, et enää pysty käsilläsi pitämään itseäsi paikallaan.

Ilmatyyny ei korvaa turvavyötä. Pelkkä törmäystyyny ilman turvavyötä antaa noin 20 prosentin suojan, kun pelkkä turvavyö estää noin 50 prosenttia kuolemista. Törmäystyyny ja turvavyö yhdessä antavat parhaan mahdollisen suojan.

Ajonopeuksilla on ratkaiseva merkitys sekä sinun että erityisesti jalankulkijoiden turvallisuuteen. Kun ajonopeutesi kasvaa 40 kilometrin tuntivauhdista 50 kilometriin tunnissa, jalankulkijan kuoleman todennäköisyys törmäyksessä kasvaa yli kaksinkertaiseksi. Kun ajonopeutesi kasvaa 30 kilometrin tuntivauhdista 60 kilometriin tunnissa, jalankulkijan kuoleman todennäköisyys kasvaa yli kymmenkertaiseksi.

Toisaalta nopeuden vähentäminen lisää matka-aikaa vähemmän kuin yleensä luullaan. Esimerkiksi taajamanopeuden hidastaminen 50 kilometrin tuntivauhdista 30 kilometriin tunnissa lisää matka-aikaa vain noin 20 prosenttia.

Useissa varusmiesten liikenneonnettomuuksissa on ollut syynä kuljettajan nukahtaminen. Väsyneenä ajaminen on aina vaarallista, joten torju väsyneenä ajamista riittävällä levolla ennen ajoon lähtöä, lepäämällä matkan aikana pysäköintipaikalla, virkistymällä kävellen, virkistymällä kahviossa ja pitämällä kanssamatkustajat hereillä sekä vaihtamalla kuljettavaa tai vuorottelemalla kuljettaa tarvittaessa ja joka tapauksessa noin 45 minuutin välein.

Matkustajien on pidettävä kuljettaja tarkkaavaisena ja hereillä keskustelemalla kuljettajan kanssa.

Vaikka tunnet matkan alkaessa itsesi virkeäksi, voit väsähtää liikenteessä, ellet ole ajomatkan päättymisestä arvioitujen 24 edeltävän tunnin aikana nukkunut vähintään kuutta tuntia yhtäjaksoisesti. Huomioi myös sairauden tai lääkkeiden aiheuttama väsymys.

Muista levätä riittävästi myös lomalla ollessasi!

Päihtyneenä ajaminen on rikos, jonka kustannuksia vakuutus ei korvaa. Myös matkustaja voi joutua onnettomuustilanteessa maksajaksi, joten päihtyneen kuljettajan tarjoamasta kyydistä kannattaa kieltäytyä. Se, joka luovuttaa autonsa päihtyneelle, toimii rikollisesti.

Alkoholin palaminen 80 kilon painoisella henkilöllä:
- pullo keskiolutta, 1 tunti 30 min
- pullo A-olutta, 2 tuntia
- pullo punaviiniä, 9 tuntia
- pullo viinaa, 22 tuntia.

Veren alkoholipitoisuuteen vaikuttavat alkoholin määrän lisäksi myös monet yksilölliset tekijät. Karkea nyrkkisääntö on, että kaksi pulloa keskiolutta nostaa 70 kiloa painavan henkilön veren alkoholipitoisuuden 0,3 promilleen. Vaikka rattijuopumusraja 0,5 promillea ei ylittyisikään, poliisilla on aina oikeus keskeyttää matkanteko, mikäli hän katsoo kuljettajan suorituskyvyn heikentyneen.

Suorituskykyä tai tarkkuutta heikentävien lääkkeiden pakkauksiin on painettu punainen varoituskolmio. Se ei välttämättä tarkoita, että lääke aina ja kaikilla heikentäisi liikenteessä vaadittavia taitoja. Sen vuoksi autolla ajoa ei ole kielletty lääkettä käyttävältä, vaan lääkepakkauksen punainen varoituskolmio on varoitus.

Lääkepakkauksen varoituskolmion puuttuminen ei takaa sitä, että lääke olisi aina täysin turvallinen liikenteessä. Tarkkaile sen vuoksi omia reaktioitasi lääkkeeseen. Pysy poissa ajoneuvon ohjaimista, jos olosi tuntuu normaalista poikkeavalta.

Kuljettajan mielentila vaikuttaa ajotapaan ja arviointikykyyn. Unohda kiire ja stressi ajon ajaksi, älä aja kiihtyneessä, suuttuneessa tai ärtyneessä mielentilassa, joka voi ohjata ajokäyttäytymistä aggressiivisempaan suuntaan.

Onnettomuus on peruuttamaton, tehtyä ei saa tekemättömäksi eikä jo tapahtuneen iikenneonnettomuuden seurauksia, kuten hengen menetyksiä, mitätöityä noudattamalla nopeusrajoituksia tai käyttämällä turvavyötä seuraavalla kerralla. Mieti, onko riskikäyttäminen sen arvoista.

Älä käytä matkapuhelinta ajaessa. Kahteen asiaan keskittyminen yhtä aikaa moninkertaistaa onnettomuusriskin. Viestin lukemiseen tai kirjoittamiseen käytetyn viiden sekunnin aikana, 80 km/h nopeudella etenevä auto etenee 111 metriä, joka vastaa jalkapallokentän pituutta. Sama pätee muihin ajamiseen liittymättömiin toimintoihin, kuten navigaattorin tai radion säätämiseen, jolloin huomio on pois liikenteestä.

Varusmiesten liikenneonnettomuudet johtuvat
- vääristä liikenneasenteista
- liian suuresta tilannenopeudesta
- vähäisestä ajokokemuksesta
- rattiin nukahtamisesta.

Liian suuri tilannenopeus voi aiheuttaa yllättäviä vaaratilanteita. Pidä aina ajaessasi turvavyö kiinni ja muista, että
- tuttukin tie voi olla yllättävä
- tiellä liikkuu muitakin
- ajoon on varattava riittävästi aikaa
- tiellä voi olla "mustaa jäätä", jota ei näe tuulilasin sisäpuolelta.

Liikennekuri ja asenteet ovat höltyneet.
Kohenna sinä niitä
- noudattamalla liikennesääntöjä, varsinkin nopeusrajoituksia
- pysymällä raittiina ratissa
- ottamalla huomioon sääolot
- ottamalla huomioon liikennetiheys
- keskittymällä ajamiseen ilman häiriötekijöitä (esim. matkapuhelin).

Älä anna kaverin vaikuttaa ajotapaasi. Vain sinä itse tunnet kelin ja ajoneuvosi. Älä koskaan yllytä ketään ajamaan yli taitojensa.

Muista aina
- pitää riittävän suuri turvaetäisyys
- ennakoida tuleva tilanne kaikissa ajo-oloissa
- suhteuttaa nopeus keliin, kalustoon ja ajokokemukseen.

Pidä huoli ajoneuvosi kunnosta ja sen ajoturvallisuudesta.
Käytä heijastinta liikkuessasi jalan.
Käytä hyväksesi saamiasi ilmaisia lomamatkoja.
Käytä lomakuljetuksia ja julkista liikennettä.

Henkilökuljetukset
Puolustusvoimissa kuorma-autojen lavoilla suoritettavissa henkilökuljetuksissa käytetään turvavöillä varustettuja kuormatilaistuimia suojaamaan kuljetettavat ja takaamaan riittävä kuljetustapahtuman työ- ja palvelusturvallisuus myös onnettomuustilanteissa.

Kuorma-tilaistuimien oikea käyttö edellyttää niille annettavaa käyttökoulutusta riittävän osaamisen turvaamiseksi. Kuormatilaistuimien käyttökoulutus annetaan puolustusvoimien palkatun henkilöstön johtamana.

Muista aina:
- harjoitella kuormatilaistuimien ja niiden turvavöiden oikea käyttö
- harjoitella ajoneuvoon nousu ja siitä poistuminen
- harjoitella ajoneuvon oikea kuormaaminen
- käyttää aina turvavöitä henkilökuljetuksissa

Olet lopulta itse vastuussa omasta turvallisuudestasi henkilökuljetusten yhteydessä.

3.6 Sulkeisjärjestys

Sulkeisjärjestystä harjoitellaan alokasjaksolla viikoittain. Sulkeisjärjestyksen harjoittelu valmistaa myös sotilasvalaan- ja -vakuutukseen.

Sulkeisjärjestykseksi sanotaan joukon ryhmitystä ja toimintaa silloin kun joukon osien ja yksittäisten sotilaiden paikat ovat tarkoin toistensa suhteen määrätyt. Sulkeisjärjestyksen suoritukset ovat täsmällisiä ja samanaikaisia, ja ne tehdään määrättyjen komentojen avulla.
- Sulkeisjärjestyksen harjoittelulla koulutettavat totutetaan vaistomaiseen tottelemiseen ja täsmällisyyteen.
- Sulkeisjärjestysharjoittelulla on tärkeä osuus joukon kurin ja hengen luomisessa.
- Sulkeisjärjestys mahdollistaa suurtenkin osastojen täsmällisen johtamisen ja luo perustaa toiminnalle taistelukentällä.
- Sulkeisjärjestyksellä luodaan myös perustaa toimimiselle muissa sotilaskoulutuksen koulutustapahtumissa.

Sulkeisjärjestyksessä joukon johtaja rytmittää komennoillaan joukon toiminnan. Komennoissa on yleensä **valmistava osa** ja **suoritusosa,** kuten "KÄÄNNÖS OIKEAAN (valmistava) – PÄIN! (suoritus)"

Opettele kuuntelemaan komennot oikein ja tarvittaessa komentamaan oikein. Komennon valmistavalla osalla kerrotaan, mitä seuraavaksi tehdään. Sen jälkeen pidetään pieni tauko. Tauon aikana jokainen ehtii ajatella toiminnan valmiiksi. Aloitteleva johtaja pitää helposti liian lyhyen tauon. Aloitteleva joukko puolestaan liikkuu, vaikka suoritusta ei ole vielä käsketty. Tauon jälkeen suoritusosa käsketään siten, että sanan paino ensimmäisellä tavulla. Tällöin kaikki toimivat oikein ja yhdenaikaisesti.

Sulkeisjärjestyksen harjoittelu parantaa reaktiokykyäsi, mielen, kehon ja aseen hallintaa sekä fyysistä kuntoasi!

Sulkeisjärjestyksen menettelytapoja voidaan käyttää kaikessa koulutuksessa, jossa tavoitteena on täsmällisten suoritusten vaistonvarainen hallinta.

3.7 **Sotilasvala ja -vakuutus**

Sotilasvala järjestetään ja sitä harjoitellaan alokasjakson päätösviikolla (6. palvelusviikko).

Sotilasvala vannotaan ja **sotilasvakuutus** annetaan seuraavan kaavan mukaisesti:

Minä N.N. lupaan ja vakuutan (*Sotilasvalassa*) kaikkivaltiaan ja kaikkitietävän Jumalan edessä, (*Sotilasvakuutuksessa*) kunniani ja omantuntoni kautta, olevani Suomen valtakunnan luotettava ja uskollinen kansalainen.

Tahdon palvella maatani rehellisesti sekä parhaan kykyni mukaan etsiä ja edistää sen hyötyä ja parasta.

Minä tahdon kaikkialla ja kaikissa tilanteissa, rauhan ja sodan aikana puolustaa isänmaani koskemattomuutta, sen laillista valtiojärjestystä sekä valtakunnan laillista esivaltaa.

Jos havaitsen tai saan tietää jotakin olevan tekeillä laillisen esivallan kukistamiseksi tai maan valtiojärjestyksen kumoamiseksi, tahdon sen viipymättä viranomaisille ilmoittaa.

Joukkoa, johon kuulun sekä paikkaani siinä, en jätä missään tilanteessa, vaan niin kauan kuin minussa voimia on, suoritan saamani tehtävän loppuun.

Lupaan käyttäytyä kunnollisesti ja ryhdikkäästi, totella esimiehiäni, noudattaa lakeja ja asetuksia sekä säilyttää hyvin minulle uskotut palvelusalaisuudet. Tahdon myös asetovereitani kohtaan olla suora ja auttavainen.

Milloinkaan en sukulaisuuden, ystävyyden, kateuden, vihan tai pelon vuoksi enkä myöskään lahjojen tai muun syyn tähden toimi vastoin palvelusvelvollisuuttani.

Jos minut asetetaan esimiesasemaan, tahdon olla alaisiani kohtaan oikeudenmukainen, pitää huolta heidän hyvin-voinnistaan, hankkia tietoja heidän toiveistaan, olla heidän neuvonantajanaan ja ohjaajanaan sekä omasta puolestani pyrkiä olemaan heille hyvänä ja kannustavana esimerkkinä.

Kaiken tämän minä tahdon kunniani ja omantuntoni mukaan täyttää.

(Lihavoidut kohdat toistetaan valan esilukijan mukaisesti).

[4]

Mihin tämän luvun asiat liittyvät?
Aseiden ja ampumatarvikkeiden turvallinen käsittely on jokaisen taistelijan perustaito. Ase- ja ampumakoulutuksessa opit käsittelemään asetta varmasti ja turvallisesti. PVMoodlessa oma työtila, joka sisältää sähköisen oppimateriaalin ase- ja ampumakoulutuksesta.

Ase- ja ampumakoulutusohjelma

Aseiden ja ampumatarvikkeiden turvallinen käsittely on jokaisen sotilaan perustaito. Koulutus toteutetaan nousujohteisesti siten, että alokasjaksolla sinulle opetetaan perusteet aseiden ja ampumatarvikkeiden oikeaoppisesta ja turvallisesta käsittelystä sekä ammunnan perusteista. Alokasjaksolla opittuja asioita syvennetään taistelijan ampumataidoksi seuraavilla koulutusjaksoilla toteuttavissa harjoitteissa ja ammunnoissa. Näin ollen ase- ja ampumakoulutus jatkuu koko palvelusajan nousujohteisena oppimisprosessina.

Tässä luvussa kerrotaan alokasjaksolla toteutettavan ase- ja ampumakoulutuksen osaamistavoitteet sekä keskeisin sisältö. Oppimisen tueksi sekä omatoimista opiskelua varten PVMoodlessa on ASE- JA AMPUMAKOULUTUS TYÖTILA, joka sisältää sähköisen oppimateriaalin ase- ja ampumakoulutuksesta.

Alokasjaksolla toteutetun ase- ja ampumakoulutuksen jälkeen sotilaan tulee:

- **muistaa rynnäkkökiväärin toiminta- ja vaikutusperiaate**
- **muistaa ammunnan harjoittelun periaatteet**
- **muistaa laukauksen jälkitoimet**
- **ymmärtää ampujan vastuut sekä perusammuntaa koskevat turvallisuusmääräykset**
- **ymmärtää hyvän laukauksen perustekijät sekä osata rynnäkkökiväärin kohdistamisen**
- **ymmärtää rynnäkkökiväärin ja sen ampumatarvikkeiden turvallinen käsittely ja niiden tunnistamisen**
- **ymmärtää ampuminen rynnäkkökiväärillä eri ampuma-asennoista (saavuttaa RK5 ammunnasta vähintään tuloksen 2 tyydyttävä)**
- **ymmärtää telamiinan, viuhkapanoksen, kevyen kertasingon ja käsikranaatin turvallinen käsittely sekä niiden käytön perusteet**
- **osata eteneminen taistelijaparin / partion osana taistelussa.**

4.1 Aseiden turvallinen käsittely

Aseiden ja taisteluvälineiden käyttö on kaikkien sotilaiden perustaito. Niiden oikeaoppinen ja turvallinen käsittely on hallittava, jotta toiminta onnistuu kaikissa taistelutilanteissa ja olosuhteissa vaistonvaraisesti siten, että niiden käytöstä synny omia tappioita. Tämän johdosta alokasjaksolla opetettavia turvallisen asekäsittelyn asiakokonaisuuksia kerrataan toistokoulutuksen keinoin koko palveluksen ajan. Tällä varmistetaan tietojen ja taitojen säilyminen sotilaan muistissa, jotta niitä voidaan tarvittaessa hyödyntää reservin kertausharjoituksissa tai taistelutilanteessa.

Aseiden käsittely jaetaan muodolliseen ja tilanteenmukaiseen asekäsittelyyn.

Muodollisessa asekäsittelyssä sotilas toimii johdetusti komentojen mukaan noudattaen asekäsittelyohjeita ja palvelusturvallisuusmääräyksiä. Tällöin aseen lataaminen, varmistaminen ja tarkastaminen tehdään aina johdetusti.

Tilanteenmukaisessa asekäsittelyssä sotilas toimii käsketyn tehtävän perusteella itsenäisesti tai osana suurempaa joukkoa asekäsittelykoulutuksessa ja palveluturvallisuusmääräyksissä ohjeistetulla tavalla. Tilanteenmukaista asekäsittelyä ovat esimerkiksi taistelukoulutus sekä perus-, erikois- ja taisteluammunnat. Jos tilanteenmukaisessa asekäsittelyssä on käytetty ampumatarvikkeita, aseiden tarkastaminen tehdään harjoittelun jälkeen aina johdetusti.

Aseen käsittelyssä käytettäviä termejä ovat asekäsi ja tukikäsi. Asekäsi on käsi, jolla ase laukaistaan. Tukikäsi on käsi, jolla yleensä tehdään kaikki muu aseen käsittelyyn liittyvä toiminta.

HUOMIO!

Taistelijan on oltava jatkuvasti tietoinen aseensa, sen lisävarusteiden ja muiden taisteluvälineiden tilasta ja toimintakunnosta.

Aseen käsittelyssä on aina noudatettava seuraavia turvallisen aseenkäsittelyn sääntöjä ja ne tulee hallita koko palveluksen ajan:

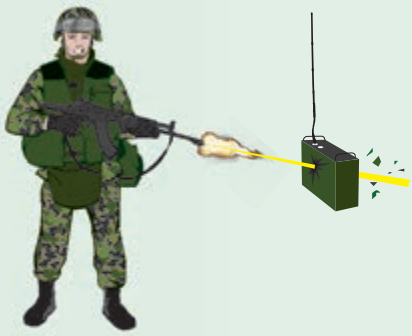

Asetta on aina käsiteltävä kuin se olisi ladattu

Ei ole merkitystä, onko ase ladattu tai onko ase toimimaton käsittelyase, käsittelyn on aina oltava samanlaista.

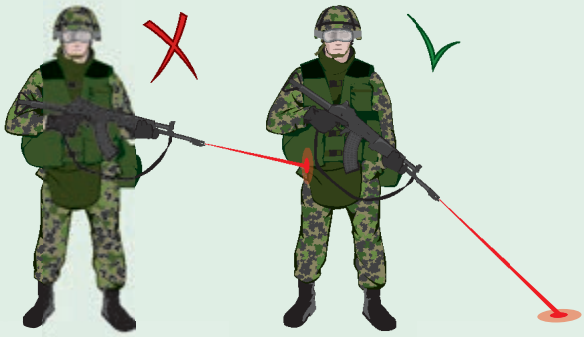

Piippukontrolli

Aseen piipun on aina osoitettava turvalliseen suuntaan.

Aseenkäsittelyssä noudatetaan ”lasersääntöä”: aseella ei saa koskaan osoittaa mitään sellaista, jota ei halua tuhota.

Tunnista maali ja varmista tausta

Maalin takana ei saa olla omia taistelijoita tai sivullisia.

Sormivarmistus

Liipaisinsormi on pidettävä tietoisesti aseen rungolla.

Sormi laitetaan liipaisimelle vasta, kun on tehty tietoinen ampumapäätös.

4.2 Ammunnan yleiset varomääräykset

Tässä alaluvussa kerrotaan ne yleiset ohjeet, jotka sinun tulee palvelusturvallisuuden takia muistaa toimiessasi ampumaharjoituksissa.

4.2.1 Varomääräykset

Varomääräyksiä noudatetaan sekä rauhan ajan ammunnoissa, että soveltuvin osin myös sodan aikana.

HUOMIO!

Jokaisen sotilaan on tiedettävä ammuntaan liittyvien varomääräysten keskeinen sisältö ja osattava toimia niiden edellyttämällä tavalla.

Aseiden ja ampumatarvikkeiden käsittely ja hallussa pitäminen

- **Kukaan ei saa oma-aloitteisesti ryhtyä käsittelemään aseita, ampumatarvikkeita tai räjähdysaineita, joiden käsittelyä hän ei tunne.**
- Jos esimies käskee sotilashenkilöä ampumaan aseella, käsittelemään räjähdysaineita tai näitä sisältäviä välineitä, joita käskyn saaja ei tunne tai joiden käsittelyssä hän tietää itsensä epävarmaksi, hänen on ilmoitettava tästä käskynantajalle ennen ampumaan tai käsittelemään ryhtymistä.
- Ampumatarvikkeiden, räjähdysaineiden ja ampuma-aseiden **luvaton hallussapito on kielletty.**
- Kaikissa harjoituksissa, joissa käsitellään aseita, ampumatarvikkeita tai räjähdysaineita, on jokainen yksittäinen sotilashenkilö velvollinen keskeyttämään harjoituksen **huutamalla SEIS,** jos hän huomaa jotain sellaista olevan tapahtumaisillaan, josta on vaaraa harjoitusosastolle, sivullisille tai omaisuudelle.
- **Asetta ei saa milloinkaan suunnata henkilöitä eikä vaurioille alttiita esineitä kohti.**

Vahingonlaukausten estäminen

Yleisimmät vahingonlaukaukset ovat tapahtuneet harjoituksen jälkeen aseen tarkastuksen yhteydessä, kuljetuksessa auton lavalla tai aseen puhdistuksen yhteydessä. Älä osoita koskaan aseellasi muuta kohdetta kuin maalia – tarkista aina ammunnan jälkeen, että aseen patruunapesä on tyhjä – tee tyhjälaukaus vain tähtäämällä maaliin tai ilmaan. Huolla ja säilytä aseesi aina lipas irrotettuna.

Ampumatarvikkeiden käsittely

- Ampumatarvikkeiden jaon yhteydessä on jokaisen ampujan tarkistettava, että hänelle jaetut ampumatarvikkeet ovat oikeaa lajia ja puhtaat, eikä niissä ole vikoja. Jokaisen sotilaan on **osattava erottaa kova-, paukku- ja latausharjoituspatruuna toisistaan.**
- **Ampuma- / taisteluharjoituksen jälkeen jokainen on velvollinen luovuttamaan jäljelle jääneet harjoitus- ja ampumatarvikkeet sekä räjähdysaineet ja pyrotekniset välineet harjoituksen johtajalle tai lähimmälle esimiehelleen viimeistään kasarmille saavuttuaan, vaikkei hän olisi tästä erityistä käskyä saanutkaan**
- **Kovia ampumatarvikkeita ja harjoitusampumatarvikkeita ei saa koskaan sekoittaa keskenään.**

Vaaratilanteista ilmoittaminen

Mahdolliset "läheltä piti" -tilanteet tulee aina ilmoittaa esimiehelle vaaramahdollisuuksien tunnistamiseksi. Puolustusvoimat kokoaa niistä rekisteriä, jota käytetään toiminnan ja koulutuksen kehittämiseen.

Aseen säilyttäminen

Asetelineissä ei saa säilyttää ladattuja aseita, eikä patruunapesässä tai lippaissa saa olla patruunoita. **Aseen on oltava varmistettu.** Lippaat on pidettävä aseista irrotettuina, eikä täytettyjä lippaita saa säilyttää muualla kuin lukitussa varastossa.

Harjoitusampumatarvikkeiden käsittely

- Paukkupatruunoita on käsiteltävä yhtä varovaisesti ja huolellisesti kuin kovia patruunoita. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota kuulon suojaamiseen. Kuulon suojaamiseen tulee käyttää korvatulppia tai kuulosuojaimia.
- **Ilman sysäyksenvahvistajaa olevalla aseella ei saa ampua paukkupatruunoita.** Taistelijoille, joiden aseessa ei ole sysäyksenvahvistajaa, ei saa edes antaa paukkupatruunoita niitä käyttöön jaettaessa, eikä tällaisen aseen haltija saa ottaa paukkupatruunoita vastaan, vaikka niitä hänelle tarjottaisiin.

Käytettäessä harjoitusampumatarvikkeita taisteluharjoituksen tai koulutustilaisuuden aikana jokainen sotilas vastaa siitä, että:

- kuulo on suojattu siihen saakka kunnes saa luvan kuulonsuojauksen poistamiseen
- tarkastaa harjoitusampumatarvikkeiden käyttöön liittyvät järjestelmät (esim. sysäyksenvahvistajan / patruunanmurskaimen kiinnityksen) harjoituksen alkaessa ja harjoituksen harjoitusampumatarvikkeilla toteutettavien vaiheiden alkaessa
- ei ammu alle 30 m etäisyydeltä henkilöstöä kohti, mikäli hän havaitsee, että kohdehenkilöillä ei ole riittävää suojavarustusta puettuna
- ei ammu estettä kohden alle 0,5 m etäisyydeltä
- sysäyksenvahvistajan / patruunanmurskaimen irrotessa tai tukkeutuessa keskeyttää toiminnan ja ilmoittaa tapahtumasta kouluttajalle
- ilmoittaa kouluttajalle em. määräyksiä rikkovasta toiminnasta harjoituksessa
- tuntee aseensa sen hetkisen tilan (mm. onko ase ladattu, varmistettu sekä aseen piipun sivu- ja korosuunnan) ja **lipastaa tai vyöttää vain aseeseen tarkoitettuja harjoitusampumatarvikkeita (varmistuen ettei joukossa ole kovia ampumatarvikkeita).**

Taisteluharjoituksen tai -koulutustilaisuuden jälkeen on jokaisen yksittäisen sotilaan ilman eri käskyäkin tarkastettava katsomalla ja tarvittaessa sormella kokeilemalla, että aseen patruunapesään, lippaisiin tai taistelijan mihinkään varusteisiin ei jää harjoitusampumatarvikkeita. Käyttämättä jääneet harjoitusampumatarvikkeet kootaan kouluttajan käskemään paikkaan ja ne on luovutettava pois viimeistään kasarmille saavuttaessa.

Aseen tarkistaminen ja varmistaminen

- **Ampuma-asetta on aina käsiteltävä niin kuin se olisi ladattu.** Kun otat aseen käteesi, tarkista aina ensimmäiseksi, että patruunapesä ja lippaat ovat tyhjät ja varmista ase.
- Asetta ei saa ilman käskyä ladata eikä käsitellä ladattuna. Ase on aina varmistettava ja pidettävä varmistettuna, kun sitä ei käytetä tai käsitellä.
- Älä koskaan anna toiselle ladattua asetta varoittamatta, että se on ladattu.
- Kun asetta ryhdytään käsittelemään on aina varmistuttava katsomalla ja tarvittaessa sormella kokeilemalla, ettei patruuna ole aseenkäsittelijän tietämättä patruunapesässä, lippaassa tai muussa sellaisessa paikassa, josta se asetta käsiteltäessä voi joutua piippuun.

Ampumaharjoitukset

Jokainen sotilas vastaa siitä, että he:

- käyttävät käskettyjä suojavälineitä
- ovat tehneet aseelle tai asejärjestelmälle ampumakunnon tarkastuksen ennen ammuntaa
- eivät ammu aseella tai asejärjestelmällä, jonka piippuun tai putkeen on mennyt roskia, hiekkaa, lunta tai jonka havaitaan toimivan epänormaalilla tavalla
- tuntevat aseen tai asejärjestelmän tilan (onko ase ladattu, viritetty, varmistettu ja piipun/putken suunnan)
- tarkastavat aseiden takavaara-alueen ennen laukaisua
- pitävät asetta tai asejärjestelmää ladattaessa sen osoitettuna turvalliseen suuntaan
- pitävät tulitoiminnan aikana aseet ja asejärjestelmät suunnattuna omalle tulialueelle. Muussa tapauksessa aseet pidetään suunnattuna turvalliseen suuntaan ja tarvittaessa varmistettuina
- tietävät oman tulialueensa ja ammunnassa käytössä olevat maalilaitteet
- ampuvat vain omalla tulialueellaan olevia maaleja
- eivät ammu maaleja, joiden takana tai välittömässä läheisyydessä on henkilöstöä
- ampuvat siten, etteivät ammukset osu vaarallisia kimmokkeita aiheuttaviin kohteisiin välittömästi piipun tai putken suun jälkeen
- eivät ammu maaleihin kuulumattomia kohteita, kuten esimerkiksi kiviä
- huutavat välittömästi "SEIS" ja varmistavat aseensa, mikäli he kuulevat komennon "SEIS" tai havaitsevat
  - turvallisuutta vaarantavan virheen, vaurion tai toimintahäiriön
  - vaara-alueella asiaankuulumatonta liikettä (ihminen, ajoneuvo, alus tai ammuntaan kuulumaton lennokki, ilma-alus tai lentolaite)
  - vaara-alueella laajenevan palon
  - varoyhteyksin katkean tai
  - jokin muun pakottavan syyn keskeyttää toiminnan.
- luovuttavat jäljelle jääneet ampumatarvikkeet ammunnan kovapanosvaiheen päättymisen jälkeen taisteluvälinepaikalle tai ammunnan johtajan määräämälle henkilölle, vaikka he eivät olisi siitä erityistä käskyä saaneetkaan ja
- noudattavat muita heille käskettyjä varomääräyksiä ja turvallisuuteen liittyviä ohjeita.

4.2.2 Kuulon suojaaminen

HUOMIO!

Huolehdi itse kuulosi suojaamisesta annettujen ohjeiden mukaisesti. Kuulosi on sinulle korvaamaton. Ellet suojaa kuuloasi, yksikin laukaus voi aiheuttaa pysyvän kuulovaurion.

Suojaa kuulosi aina ennen ammuntaa. Kouluttaja käskee, käytetäänkö korvatulppia, kupukuulonsuojaimia vai molempia. Vastaat itse siitä, että toimit annettujen ohjeiden mukaan ja asetat kuulonsuojaimet paikalleen. Aseta tulppasuojaimet huolellisesti korvakäytävääsi.

Noin 90 prosenttia meluvammoista syntyy siten, ettei tapahtumahetkellä ole käytetty kuulonsuojaimia. Yleisin meluvammoja aiheuttava ase on rynnäkkökivääri. Paukkupatruunat ovat yleisin meluvamman aiheuttava patruunatyyppi.

Meluvamma aiheutuu yleensä aseen käsittelyn tai puhdistuksen yhteydessä tapahtuneesta vahingonlaukauksesta. Yleisin yksittäinen syy kuulonsuojauksen puuttumiseen on siten yllättävä tilanne, jossa kuulonsuojaukseen ei ole varauduttu. Käsittele siis paukkupatruunoita yhtä huolellisesti kuin kovia patruunoita. Tarkista aina ammunnan jälkeen ja aloittaessasi aseen käsittelyn, ettei aseeseen ole jäänyt patruunoita.

Meluvamma voi johtaa kuuroutumiseen, joidenkin sävelkorkeuksien kuulematta jäämiseen tai korvien jatkuvaan soimiseen. Meluvamman oireita ovat korvien lukkoisuus ja humina, korvien vinkuminen, korvasärky, verenvuoto korvasta, kuulon aleneminen tai muu korvaoire. Nopeasti järjestetyllä hoidolla pystytään estämään ja lievittämään vaurioita.

Jos sinulla on yksi tai useampi oireista äkillisen melualtistumisen jälkeen, kerro asiasta heti kouluttajalle, jolloin sinut ohjataan viipymättä hoitoon ja lääkärin tutkimuksiin. Lievän meluvamman hoitona on lisämelulle altistumisen välttäminen, kuulonmittaus ja oireiden seuranta sekä tupakointi- ja ampumakielto. Tarvittaessa tehdään uusi kuulonmittaus. Korvan voimakasta soimista ilman kuulonlaskua voidaan hoitaa ylipainehapella.

Kaikista vammoista tehdään tapaturmailmoitus hoitolinjoista riippumatta.

Tulppakuulosuojaimen asentaminen

Asenna tulppasuojaimet näin:

Valitse oikean kokoinen tulppasuojain.

Huolehdi siitä, että kätesi ovat puhtaat. Pyöritä sormilla tulppa kapeaksi.

Vedä korvanlehteä takaviistoon toisella kädelläsi ja asenna puristettu tulppasuojainen nopeasti korvakäytävääsi. Paina tulppaa niin kauan, että tulppa on laajentunut (noin 20 sekuntia).

Jos tulppa pyrkii laajenemaan ulos korvakäytävästä, tulppa ei ole asettunut oikein. Toista asennus ja varmista, että tulppa on riittävän syvällä korvakäytävässäsi.

4.3 **Rynnäkkökiväärin ominaisuudet ja huoltaminen**

4.3.1 Rynnäkkökiväärin ominaisuudet

Tavoitteena on, että alokasjakson suoritettuaan jokainen koulutettava pystyy purkamaan rynnäkkökiväärin 5 sekunnissa ja kokoamaan sen 15 sekunnissa sekä täyttämään 30 patruunaa lippaaseen 35 sekunnissa.

Yleisimmin käytössä olevat rynnäkkökiväärin mallit ovat RK 62, RK 62M1 ja RK 95.

Rynnäkkökiväärin ominaisuudet:

- Tehokas ampumaetäisyys on käytännössä 300 m.
- Rynnäkkökiväärі toimii automaattisesti (lataa, laukaisee ja poistaa hylsyn).
- Aseella voidaan ampua sekä kerta- että sarjatulta.
- Aseessa on reikätähtäimet (diopteritähtäimet) päiväkäyttöön ja tritiumampulleilla varustetut avotähtäimet.
- Hämäräkäyttöä varten aseeseen voidaan kiinnittää yötähtäimeksi valonvahvistin 2000.
- Lippaaseen mahtuu 30 patruunaa, ja täyden lippaan paino on 0,8 kg.
- Tuliannoksen suuruus on kolme täyttä lipasta eli yhteensä 90 patruunaa.
- Sotilaan taisteluvarustukseen kuuluu kuusi lipasta.
- Tulinopeus on kertatulella 20–30 laukausta minuutissa. Kertatuli on tehokkaampaa kuin sarjatuli.
- Sarjatulinopeus on lippaan vaihto huomioon ottaen 120–180 laukausta minuutissa, ja teoreettinen sarjatulinopeus on 700 laukausta minuutissa.
- RK 95:ssä on mahdollisuus käyttää kivääri-kranaattia, yötähtäintä sekä äänenvaimenninta ja etutukea.
- Aseen paino ilman pistintä ja lipasta on 3,5 kg.
- Luoti on vaarallinen aina noin 4 km:n etäisyydelle.

Rynnäkkökiväärі 7,62 RK 62 koottuna

Rynnäkkökivääri 7,62 RK 95 TP purettuna

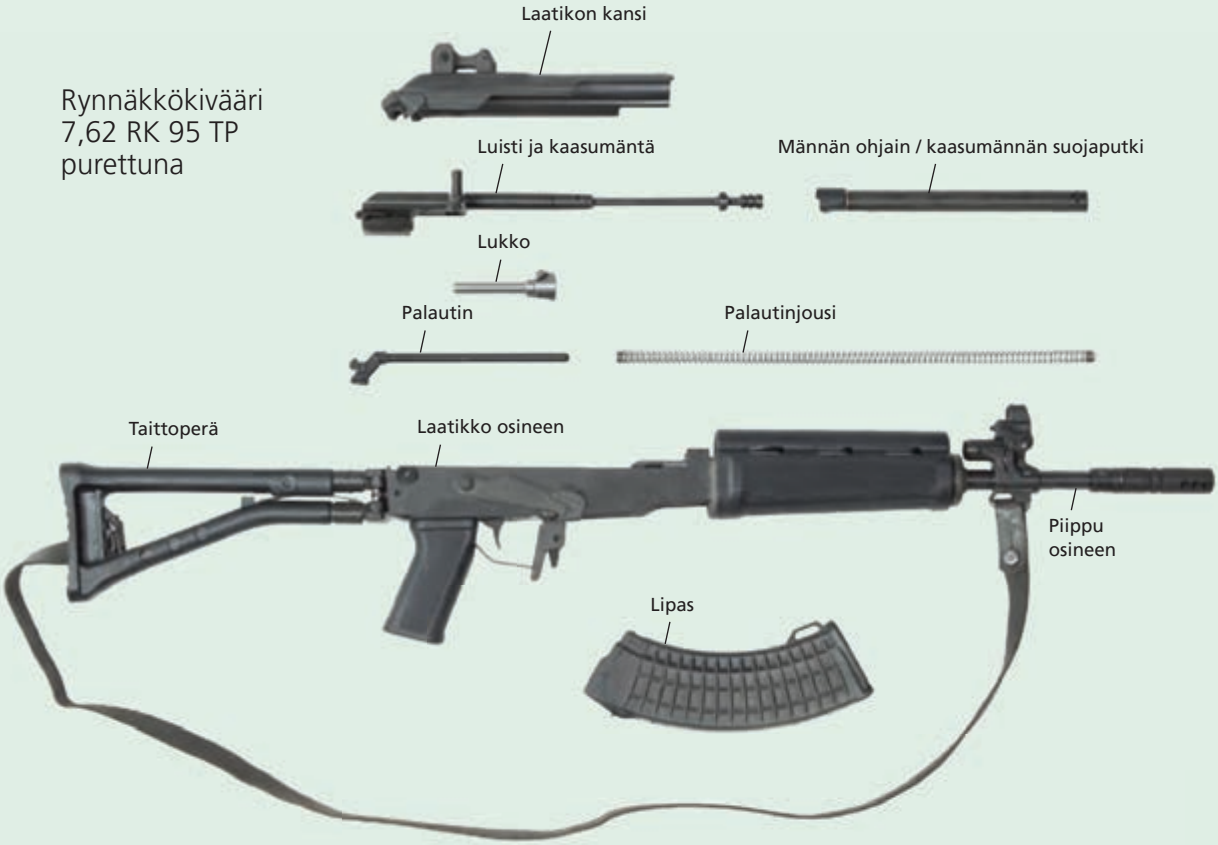

Varusteet

Sysäyksenvahvistimen kiinnittäminen rynnäkkökiväärin

Paukkupatruunoita ammuttaessa on käytettävä sysäyksenvahvistajaa.
Se kiinnitetään rynnäkkökiväärin piippuun seuraavan kuvien mukaisesti.

7,62 RK 62

7,62 RK 95

Patruunalaatikon tiedot

Sisältö:

7,62 RK	=	Rynnäkkökiväärin patruuna
S 309	=	Kokovaippaluoti tyyppiä S nro 309
p herm	=	Pakkaus ilmatiivis
vj 313	=	Valojuovaluoti nro 313
vj S pv th	=	Valojuovaluoti S-luoti, pakkaus venäläinen
als lkp	=	Alumiinisydän, lyhyen kantaman patruuna
pl pap	=	Puuluoti, paukkupatruuna

4.3.2 Käyttäjän omatoimiset tarkastukset aseelle

Käyttäjän tekemät tarkastukset jaetaan aseen tilan tarkastamiseen ja aseen tarkastamiseen patruunoiden poiston yhteydessä.

Taistelijan on oltava jatkuvasti tietoinen siitä, onko ase ladattu vai ei. Patruunapesä on tarkastettava aina, kun ottaa aseen haltuun. Tarkastus tehdään esimerkiksi tauon jälkeen, sisälle mentäessä, laitettaessa ase telineeseen, otettaessa ase telineestä tai lataamisen jälkeen.

Taistelu- ja taistelukoulutus tilanteessa aseen tilan tarkastaminen on ennen kaikkea tarkastus, jolla varmistutaan, että aseessa on patruuna patruunapesässä.

Aseen tilan tarkastus tehdään ase varmistettuna, jolloin vedetään luisti taakse, tarkastetaan patruunapesä katseella ja tarvittaessa sormella kokeilemalla. Tarkastuksen yhteydessä voidaan tarkastaa myös aseen tähtäimet, lisälaitteiden kiinnitys ja aseen kaasuportin asento (7.62 RK 95).

Taistelija tarkastaa aseen patruunoiden poiston yhteydessä. Ennen patruunapesän tarkastusta on varmistettava kokeilemalla, ettei lipas ole paikallaan. Patruunapesän tarkastus tehdään katsomalla ja tarvittaessa kokeilemalla. Tämän jälkeen harjoituksessa ammutaan johdetusti tähdätty tyhjä laukaus turvalliseen suuntaan. Mikäli taistelija on yksin, vastaa hän itse turvallisesta tähdätyn tyhjän laukauksen ampumisesta.

Aseella ammutaan tyhjä laukaus vireen poistamiseksi seuraavissa tilanteissa:

- Ase on huollettu, ja kokoamisen jälkeen todetaan aseen toimivuus.
- Aseesta on poistettu ampumatarvikkeet.
- Siirtyessä majoitustiloihin.
- Ase laitetaan säilytykseen.

Aseen tila on tarkastettava aina ennen tyhjää laukausta. Joukon johtaja voi ammuttaa tyhjän laukauksen muulloinkin, jos hän katsoo sen lisäävän turvallisuutta.

4.3.3 Aseiden johdettu tarkastaminen

Aseet tarkastetaan johdetusti aina ennen harjoituksen alkua ja harjoituksen jälkeen. Kesken harjoituksen aseet voidaan tarkastaa johdetusti harjoituksen johtajan tilannearvion perusteella esimerkiksi siirryttäessä paukkupatruunaharjoittelusta harjoitteluun kovilla patruunoilla.

Aseiden tarkastuksessa sekä aseet että lippaat tarkastetaan. Aseista tarkastetaan, että patruunapesässä ei ole

Esimerkki aseen tilan tarkastamisesta

1. Tue aseen perä kainaloon. Samalla tuet laatikon takapään varusteisiin, ja tämä pitää aseen tiukasti paikallaan.
2. Lipas on tilanteen mukaan kiinni tai irti.
3. Pidä sormi pois liipaisinkaaren sisältä.
4. Ase on varmistettu, mikä estää tuplasyötön.
5. Kallista asetta vasemmalle ja vedä tukikädellä varovasti luistia taaksepäin, jolloin näet, onko patruuna patruunapesässä.
6. Tarkasta patruunapesä tarvittaessa (esim. pimeällä) kokeilemalla patruunanpoistoaukon kautta, jolloin tunnet, onko patruunapesässä patruuna.

HUOMIO!

Taistelijan on oltava jatkuvasti tietoinen siitä, onko ase ladattu vai ei!

Aseen tila on tarkastettava aina ennen tyhjää laukausta

Esimerkki aseen tarkastamisesta patruunoiden poiston yhteydessä

1. Tue aseen perä kainaloon. Samalla tuet laatikon takapään varusteisiin, ja tämä pitää aseen tiukasti paikallaan.
2. Pidä ase suunnattuna turvalliseen suuntaan ja sormi aseen rungolla, poissa liipaisinkaaren sisältä.
3. Irrota lipas tukikädellä.
4. Tarkasta tukikädellä, että lipas on irti. Tee tämä kokeilemalla lipaskuilu.
5. Kallista asetta vasemmalle, pidä tukikädellä luistia takana ja tarkasta patruunapesä katseella.
6. Tarkasta patruunapesä tarvittaessa (esim. pimeällä) kokeilemalla patruunanpoistoaukon kautta.

patruunaa. Lippaista tarkastetaan niiden oletettu tila, sillä harjoituksessa voi olla sellainen tilanne, että lippaissa on paukkupatruunoita, mutta niitä ei ole ladattu aseeseen.

Aseiden tarkastaminen

Tarkastus tehdään tarkastajan käskemässä muodossa polvella, makuulla (ampumaradalla) tai pystyssä (esimerkiksi tuliasemassa). Aseet tarkastetaan aina aseiden piippujen osoittaessa turvalliseen suuntaan.

Aseet tarkastetaan taistelijan takaa katseella ja tarvittaessa kokeilemalla sormella patruunapesä. Kaikki lippaat tulee tarkastaa. Lippaisiin voidaan jättää patruunoita tarkastajan käskystä. Lippaita ei saa kiinnittää ilman lupaa.

Kun joukon aseet on tarkastettu, ammutaan tarvittaessa tähdätty tyhjä laukaus turvalliseen suuntaan tarkastajan käskyllä: "TÄHDÄTTY TYHJÄ LAUKAUS – AMPUKAA". Kuulon suojauksen saa poistaa aseiden tarkastajan käskyllä, kun joukon kaikki aseet on tarkastettu, huomioiden meluvaara-alue.

Taistelijan toiminta komennolla "PATRUUNAT POIS – TARKASTAN / TARKASTAKAA ASEET":

1. Tue aseen perä kainaloon
2. Pidä ase suunnattuna turvalliseen suuntaan ja pidä sormi aseen rungolla, poissa liipaisinkaaren sisältä
3. Poista aseesta lipas ja aseta kaikkien lippaiden suuaukot tarkastajan suuntaan.
4. Poista patruuna patruunapesästä
5. Tarkasta lipaskuilu sormella kokeilemalla
6. Tarkasta patruunapesä katseella ja tarvittaessa sormella kokeilemalla
7. Kallista asetta vasemmalle ja pidä luisti takana, jotta tarkastaja pystyy näkemään ja tarvittaessa kokeilemaan patruunapesän
8. Päästä luisti eteen
9. Varmista ase.

Esimerkki johdetusta aseen tarkastuksesta

4.3.4 Rynnäkkökiväärin huoltaminen

Sotaharjoituksissa ja maasto-oloissa ase vaatii päivittäistä huoltoa.

Ase huolletaan ammunnan jälkeen siten, että
- piippu öljytään jäähtymisen jälkeen
- 2–3 tunnin kuluttua ase puhdistetaan ja öljytään
- 2–3 vuorokauden kuluttua ase puhdistetaan ja öljytään uudelleen.

Rynnäkkökiväärі puretaan huoltoa varten irrottamalla aseesta ensin lipas ja tarkastamalla, ettei ase ole ladattu. Seuraavaksi irrotetaan laatikon kansi, sitten luisti ja lukko sekä palautinjousi ja kaasumännän ohjain.

Pura ase oikeassa järjestyksessä. Käsittele osia huolellisesti ja varovaisesti. Varo erityisesti kolhimasta RK 62:n laatikon kantta, jossa on takatähtäin.

HUOMIO!

Pidä huoltotoimenpiteiden aikana lipas irti aseesta!

Tarkasta aina ennen huoltotoimenpiteitä katsomalla ja tarvittaessa sormella kokeilemalla, ettei aseen patruunapesässä ole patruunaa!

Käsittele asettasi niin, että se ei osoita toiseen henkilöön!

Tee huoltotoimenpiteet aseen omilla puhdistusvälineillä. Tarkasta ennen puhdistusta, että puhdistuspuikko on suora ja oikein koottu.

Piippu puhdistetaan suun kautta, patruunapesä takakautta ja kaasukammiosta poistetaan karsta. Älä ”jynssää” piipun suuosaa pilalle. Tue puhdistuspuikkoa toisella kädellä siten, ettei se hankaa suukartiota piipun suuosaan.

Laatikko ja muut osat puhdistetaan rätillä. Asetta puhdistettaessa tulee tarkastaa, että
- kaasukammiossa ja kaasumännän päässä ei ole karstaa
- iskuri liikkuu vapaasti lukossa
- puhdistusvälinetila ja kädensijan ontelo ovat puhtaat
- liekinsammutin ei heilu
- tähtäimet ovat kunnossa eikä takatähtäin heilu
- laatikon kansi ei ole löystynyt
- lippaat ovat kunnossa.

Lipas puretaan huoltoa varten irrottamalla lippaan jousi.

Jos huomaat aseessa vian, ilmoita siitä välittömästi esimiehelle. Puhdistuksen jälkeen öljyä aseen osat öljytään ja kokoa ase.

Kastunut ase on ensin huolellisesti kuivattava ja sitten öljyttävä.

HUOMIO!

Veteen sekoittunut öljy ei ole voitelu- eikä suoja-aine!

Asetta ei saa kolhia, väännellä, käyttää vipuna tai istuimena eikä jättää paikkaan, jossa se voi jäädä ajoneuvon pyörän tai telan alle. Ase on tarkkuustyökalu, taisteluväline, joka vaurioituu väärästä käsittelystä. Vaurioituneella aseella ei osu!

Aseessa täytyy aina olla liukupinnoilla kevyt öljy!

Talvella asetta säilytetään ulkona tai teltan takaosassa, koska muuten lämmönvaihtelu voi aiheuttaa jäätymisen. Talvella ennen aseen huoltoa annetaan aseen lämmetä sisällä. Piipun lämpeneminen muodostaa piippuun kosteutta, joka pitää poistaa ennen aseen varastointia.

4.4 **Ammunnan perusteet**

4.4.1 Ampuma-asennot

Hyvän ampuma-asennon ensisijaisena tarkoituksena on muodostaa aseelle mahdollisimman vakaa ja liikkumaton tuki. Ampuma-asennon on tästä syystä oltava sellainen, että tuki muodostuu vartalon luustosta. Pelkästään lihasten avulla asetta ei pysty pitämään liikkumattomana, koska väsymyksen myötä lihaksissa alkaa tapahtua mikroliikettä, joka voimistuessaan aiheuttaa vartalossa tärinää.

Ampuma-asennon on säilyttävä samanlaisena laukauksesta toiseen. Tämä on mahdollista rentoutumalla hyvin ja hakeutumalla mahdollisimman luonnolliseen asentoon.

Voit tarkistaa ampuma-asennon tähtäämällä maaliin ja sulkemalla silmät hetkeksi: hyvässä ampuma-asennossa tähtäyspiste pysyy paikallaan, vaikka välillä suljetkin silmäsi. Aseen asennon voit tarkistaa tähtäämällä maaliin ja hengittämällä rauhallisesti. Hyvässä ampuma-asennossa pystyssä oleva ase liikkuu pystysuorassa maalin yli eikä kampea sivuille.

Vartalon rakenteellisten erojen johdosta kaikille ampujille ei sovellu täsmälleen samanlainen ampuma-asento. Eroja on lähinnä vartalon ja aseen välisessä kulmassa sekä vasemman käden paikassa. Opettele itsellesi ominainen, rentoutunut ja luonnollinen asento.

Hyvä ampuma-asento on sellainen, jossa lihakset eivät ole jännittyneinä ja verenkierto sekä hengitys tapahtuvat mahdollisimman häiriöttömästi. Asennon on oltava tasapainoinen, jotta sen koossapitämiseen tarvitaan mahdollisimman vähän lihasjännitystä. Silmän on saatava tähdätä esteettä.

Sovelletut ampuma-asennot perustuvat näihin perusampuma-asentoihin, joita sovelletaan toimintaympäristön ja taistelukentän tilanteiden mukaan. Sovelletuissa asennoissa korostuu aseen tuenta tuliasemassa.

Makuuasento on ampuma-asennoista vakain, kun ampujan vartalo tukeutuu ampuma-alustaa vasten ja molemmat kyynärpäät sekä lipas saavat liikkumattoman tuen alustasta. Makuuasento on hyvä, kun

- ase pysyy vakaana mahdollisimman pienellä lihasjännityksellä
- ampujan vartalo pysyy samassa asennossa koko ammunnan ajan
- ampujan pää on pystyssä
- ampuma-asennossa on hyvä olla
- ampujan hengittäessä tähtäinkuva liikkuu pystysuunnassa
- laukauksen jälkeen tähtäimet ovat ampujan omassa taulussa.

Ota makuuasento komennolla "AMPUMA-ASENTO – MAATEN". Komennon valmistavalla osalla tehdään asento ja komennon suoritusosalla laskeudutaan polvilleen, josta liikettä jatketaan laskeutumalla makuulle kyynärpäiden varaan. Aseesta otetaan ampumaote ja jalat levitetään haara-asentoon. Asennossa vartalon tulee olla suoraan aseen takana, jolloin selkäranka ja hartiat muodostavat suoran T-kirjaimen, jossa hartiat ovat taulua kohden.

Mikäli suora makuuasento tuottaa hankaluuksia, asentoa voi helpottaa koukistamalla asekäden puoleista jalkaa. Samalla ampujan on käännettävä vartalon suuntaa lievästi vinoon tukikäden puolelle. Tätä kutsutaan niin sanotuksi perinteiseksi ampuma-asennoksi.

Makuuasennossa ampuja tarttuu aseesta tukevalla otteella ja tuo aseen perän lähelle kaulaa, solisluuta vasten tai sen alapuolelle. Kyynärpäät levitetään sivuille, jolloin pää laskeutuu tähtäimien korkeudelle ja hartiat ovat mahdollisimman rennot. Hartialinjassa ei ole jännitteitä, kun hartiat ovat samalla tasalla. Tukikäden paikka on joko lippaan ja aseen yhtymäkohdassa tai aseen kädensuojuksella.

Makuuasento

Peinteinen makuuasento

Tukikäden ote kädensuojuksesta kiinni pitäen sopii pitkäraajaiselle ampujalle. Ampuja pitää normaalilla tiukalla otteella aseesta kiinni ja vetää aseen perää olkapäätä vasten, jolloin lippaan väljä liike saadaan poistettua. Lippaan sivuttaissuuntaista väljän liikkeen poistoa asetta kanttaamalla tulee välttää, koska tällöin tuplalaukauksia ammuttaessa ase kääntyy rekyylin seurauksena, jolloin toisen laukauksen ampuminen epäonnistuu.

Tukikäden ote aseen ja lippaan yhtymäkohdasta sopii erityisesti lyhytraajaisille ampujille. Ampuja puristaa tukikäden kämmenellä aseen ja lippaan yhtymäkohdasta kiinni pitäen, jolloin ylimääräinen lippaan väljä liike saadaan poistettua. Vasemmalta puolelta ampuvien pitää lisäksi tarkastaa, ettei peukalo jää ammuttaessa viritintapin taakse. Lisäksi on huomattava, että ammuttaessa taisteluvarustusta ja suojaliiviä käyttäen lisääntynyt varustus aseen ja perän välillä kasvattaa tarvetta ottaa tukikädellä kiinni aseen ja lippaan yhtymäkohdasta.

Puhtaan laukauksen mahdollistamiseksi ampuja pitää liipaisevan sormen irti aseen rungosta ja huolehtii siitä, että liipaisu suuntautuu suoraan taaksepäin. Mikäli lii-

Tukikäden ote rynnäkkökiväärin kädensuojuksesta (pitkäraajainen ampuja)

Tukikäden ote lippaan ja aseen yhtymäkohdasta (lyhytraajainen ampuja)

paisin asettuu etusormen tyveen, otetta voi korjata siten, että ampuja siirtää asekäden peukalon laatikon kannelle.

Tähdättäessä pää pidetään pystyssä ja poski tai leuka painautuu kevyesti aseen perää vasten. Silmän etäisyys on noin 5–8 senttimetriä takatähtäimestä. Suojaliiviä ampumaradalla käytettäessä voidaan sen kaulus taittaa, asekäden puolelta, kaksin kerroin sisäänpäin. Aseen perä sijoitetaan kaulan juureen solisluun kohdalle joko sen alle tai päälle. Poski tai leuan alue painetaan kevyesti putkiperään riippuen käytettävästä asetyypistä ja ampujan kasvon muodoista. Makuuasento tarkastetaan nostamalla ase tähtäysasentoon silmät suljettuina, avaamalla silmät ja tarkastamalla, osoittavatko tähtäimet omaan tauluun ja asettuvatko tähtäimet kohdalleen. Mikäli oma taulu on sivussa, asentovirhe korjataan kääntämällä koko vartaloa tukikäden kyynärpään pysyessä paikallaan. Korkeussuunta korjataan siirtämällä vartaloa eteen- tai taaksepäin.

Kokemattoman ampujan yleinen virhe on liian korkea ampuma-asento. Tällöin aseen perä ei asetu kunnolla olkapäätä vasten, vaan se jää liian alas. Tämän seurauksena perän asento voi muuttua jokaisen laukauksen jälkeen aiheuttaen hajonnan kasvua. Liian korkean asennon seurauksena ampuja painaa päätään vinoon tähtäämisen mahdollistamiseksi. Asentovirhe korjataan levittämällä kyynärpäitä, kunnes aseen perä asettuu kokonaan olkapäätä vasten ja pää suoraan takatähtäimen taakse.

Yleisimmät virheet makuuasennossa:

- vartalon kulma on liian suuri ampumasuuntaan nähden
- ampujan selkäranka on kiertynyt
- oikea polvi on liian koukussa
- asento on liian korkea, jolloin kyynärpäät ovat lähellä vartaloa
- niska ja hartiat ovat jännittyneet
- tukikäden ote ja paikka ovat väärät
- aseen perä on huonosti olkapäätä (taisteluvarustusta) vasten
- ote aseesta on liian kevyt
- tähtäävä silmä on liian lähellä takatähtäintä
- suojaliivin kaulus on kääntämättä asekäden puolelta
- käsillä ja ylävartalolla ohjataan piippua kohti omaa taulua
- kypärä on liian löysällä ja se peittää silmät.

Makuulta ammuttaessa ampuja vaihtaa lippaan tukikäden tekniikkaa käyttäen. Lippaan vaihdon onnistuminen edellyttää aseen perän vetämistä kainaloon ja kyynärpäiden tuomista vartalon vierelle, jolloin kainalo kannattelee asetta ja kyynärpäät tukevat ampujan ylävartaloa. Samalla ampuja vie liipaisevan sormen vaihtimelle sormivarmistusasentoon. Aseen perän tuominen vartalon lähelle antaa paremman tuen ja vaatii vähemmän voimaa.

Asekäden ote rynnäkkökiväärin kahvasta ja pään asento

Tukikäden käyttö lippaan vaihdossa

Tukikäden käyttö asetta ladattaessa

Lippaan nopea vaihto tukikäden tekniikalla edellyttää aseen kääntämistä siten, että lipasaukko osoittaa tukikäden puolelle. Uuden lippaan kiinnittämisen jälkeen oikealta puolen ampuva kääntää aseen toisin päin ja lataa sen tukikäden kämmensyrjän pyyhkäisyllä. Lippaan vaihto makuulla rikkoo ampuma-asennon. Kyynärpäiden paikka pitää hakea heti latausliikkeen jälkeen käyttämällä aseen perä olkapäätä vasten, tähtäämällä maaliin ja levittämällä kyynärpäät uudelleen oikeaan leveyteen.

Huomioita tukikäden tekniikasta:

- tekniikka helpottaa tukikäden toimintoja, kuten vahvistettujen käsimerkkien käyttöä
- tekniikka pitää taistelijan jatkuvassa yhden patruunan laukaisuvalmiudessa.

Polviasento otetaan komennolla "AMPUMA-ASENTO – POLVELTA". Komennon valmistavalla osalla tehdään asento ja suoritusosalla otetaan askel eteen tukikäden puoleisella jalalla sekä laskeudutaan asekäden puoleisen jalan päälle istumaan. Polvelle laskeutuessaan ampuja on hieman kääntyneenä asekäden puolelle.

Tämän jälkeen ampuja avaa hieman asekäden puoleista reittä, jolloin asento muuttuu vakaammaksi. Samalla voi levittää tukikäden puoleista jalkaa ja asettaa sen siten, että sääri on miltei pystysuorassa asennossa. Jalkaterä osoittaa joko suoraan eteenpäin tai on hieman käännettynä asekäden puolelle. Asennon vakaus riippuu tukipisteiden keskinäisestä asemasta, jossa tukipisteiden pienillä siirroilla on suuri merkitys ampujan hakiessa hyvää polviasentoa. Polviasennossa ase liikkuu enemmän sivusuunnassa ja asennon hakemisella ja korjaamisella liike on saatava pysymään SPOL-taulun alueella.

Polviasennossa tukikäden kyynärvarsi tai ojentaja tuetaan polveen ja istutaan taaemman jalan kantapään tai sisäsyrjän päällä. Selkä on melko suorassa kantapään asettuessa pakaroiden väliin tai hieman taaemma jalan pakaran päälle. Nämä antavat tukevuutta asentoon. Ampuja tukee tukikäden kyynärvarren joko tukikäden puo-

Tukipisteiden sijainti ja painonjakauma polviasennossa

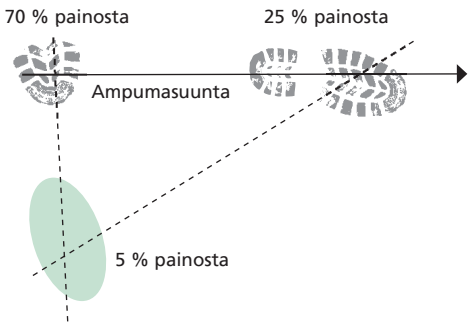

Polviasento

leiseen polvilumpioon tai tuo sen reiden päälle riippuen selän ja raajojen mittasuhteista. Tukikäden paikka on ampujan mittasuhteista riippuen joko kädensuojuksella tai aseen ja lippaan yhtymäkohdassa.

Polviasennossa lipas koskettaa kevyesti tukikäden kyynärvarteen linjassa, jossa kyynärvarsi toimii reiden jatkeena ylhäältä katsottuna. Aseen perä sijoitetaan kaulan juureen, solisluun alueelle, kuten makuulta ammuttaessa. Pää pidetään pystyssä ja selkä ryhdikkäästi suorassa. Ampuja voi pitää asekäden olka- ja kyynärvarren vaakatasossa tai laskea sen alaspäin olkavarsilihaksia rentouttamalla, mieltymyksensä mukaan. Vaakatasossa pitäminen suuntaa rekyylin paremmin aseen perän kautta olkapäähän, mikäli ampujan aseen perä on huonosti sijoittunut olkapäätä vasten.

Vartalon suunta tauluun nähden on tarkastettava ennen ammunnan aloittamista. Ampuja tarkastaa polviasennon sulkemalla silmänsä ja nostamalla aseen tähtäysasentoon. Silmät avattuaan ampuja tarkastaa tähtäyslinjan. Jos ase osoittaa maalista sivulle, koko asentoa on käännettävä taaemman jalan nilkan toimiessa kiintopisteenä. Asennon tasapainoisuus tarkastetaan siten, että ampujaa pyydetään nostamaan asekäden puoleinen polvi alustasta. Jos ampuja on kallistunut asekäden puolelle ja reisi on jännittynyt, nostaminen ei onnistu. Korjaustoimena ampujan pitää siirtää painopistettä enemmän nilkan päälle.

Yleisimmät virheet polviasennossa:

- vartalo on poikittain ampumasuuntaan nähden
- tukikäden kyynärpää ei tule aseen alle
- painopiste on asekäden polvella
- jalat ovat liian kapealla
- pää ei ole suorassa tai pää on kumarassa
- aseen perä jää olkavarren puolelle
- ampuma-asennon ryhti on huono
- tukikäden kyynärpää ja reisi eivät ole linjassa
- tukikäden jalan ja jalkaterän paikka on väärä
- kypärä on liian löysällä ja se peittää silmät.

Polviasennosta ammuttaessa ampuja vaihtaa lippaan ja lataa aseen tukikäden tekniikkaa käyttäen samalla periaatteella kuin makuulta. Eli käytännössä ampuja laskeutuu vaihtamaan lippaan makuuasentoon. Tällä periaatteella sotilas oppii suojautumaan lippaan vaihdon ajaksi taistelukentällä.

Pystyasentoja ovat symmetrinen ja epäsymmetrinen pystyasento. Alokasjaksolla koulutetaan perusteet molemmista ja asennoista, painpisteen ollessa epäsymmetrisessä ampuma-asennossa. Osaamista syvennetään myöhemmillä koulutusjaksoilla.

Symmetrisen ja epäsymmetrisen pystyasennon vertailu:

- Symmetrisessä ampuma-asennossa rintamasuunta on ampumasuuntaan. Tällöin saadaan paras suoja suojavälineistä ampumasuuntaan.
- Symmetristä pystyasentoa käytettäessä on mahdollista liikkua ja ampua.
- Epäsymmetrinen ampuma-asento soveltuu symmetristä pystyasentoa paremmin pidemmille ampumaetäisyyksille, koska se antaa paremman tuen aseelle.
- Epäsymmetrisessä pystyasennossa liikkuminen on hitaampaa ja havaintojen tekeminen rajoitetumpaa.

Pystyasento otetaan komennolla "AMPUMA-ASENTO – PYSTYSTÄ". Komennon valmistavalla osalla tehdään asento ja suoritusosalla astutaan eteen tukikäden puoleisella jalalla ja käännytään asekäden puolelle siten, että vartalo aukeaa noin 35–45 astetta ampumasuunnasta. Jalat pidetään lähes suorina ja jalkaterät asetetaan hartioiden leveydelle. Epäsymmetrisestä pystyasennosta ammuttaessa asento ei saa olla takapainoinen, vaan painopisteen tulee olla lievästi etummaiselle jalalle työnnetty, jolloin rekyyli on helpommin hallittavissa.

Ampuja pitää tukikädellä kiinni aseen kädensuojuksesta kyynärpään ollessa irti vartalosta.

Asekädellä pidetään kiinni lujalla otteella aseen kahvasta. Tällöin olkavarsi muodostaa vartalon kanssa 30–90 asteen kulman. Asekäden puoleista kyynärpäätä nostamalla voi tarvittaessa tukevoittaa aseen perän asettumista olkapäätä vasten. Ampuja vetää aseen kummallakin kädellä tiukasti olkapäätään vasten. Kevyt ote aseesta korostaa liipaisuvirheiden vaikutusta voimakkaasti. Tällöin rekyyli aiheuttaa normaalia suurempia virheitä varsinkin, jos ampuma-asento on epäpuhdas.

Pystyasennossa pää on pidettävä suorassa, sillä pään pystyssä pitäminen helpottaa tasapainossa pysymistä. Ampuja tarkastaa pystyasennon oikean suunnan nostamalla silmät suljettuina aseen tähtäysasentoon ja tarkastamalla silmät avattuaan, että ase osoittaa tauluun. Ampuja kääntää asentoaan siirtämällä taaempaa jalkaa etummaisen jalan pysyessä kiintopisteenä.

Jalkojen asento epäsymmetrisessä pystyasennossa

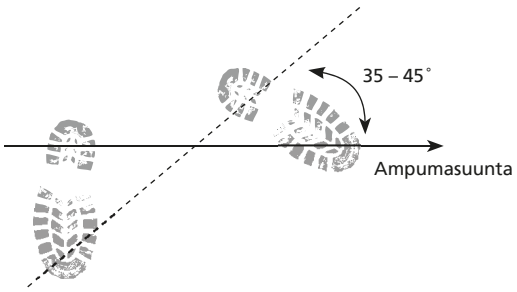

Epäsymmetrinen pystyasento

Yleisimmät virheet epäsymmetrisessä pystyasennossa:

- jalat ovat liian kapealla tai leveällä
- painopiste on takajalalla tai liikaa etujalalla
- tähtäävä silmä on liian lähellä takatähtäintä
- aseen perä ei asetu kunnolla olkapäätä (taisteluvarustusta) vasten
- ote aseesta on kevyt
- pää on vinossa
- kypärä on liian löysällä ja se peittää silmät
- ampuja on poikittain ampumasuuntaan nähden.

Pystyasennosta ammuttaessa ampuja vaihtaa lippaan ja lataa aseen tukikäden tekniikkaa käyttäen pudottautumalla polviasentoon. Tällä periaatteella sotilas oppii suojautumaan lippaan vaihdon ajaksi taistelukentällä.

4.4.2 Luodin lentorata

Kun luoti lentää piipusta, se menettää jatkuvasti nopeuttaan. Samalla se alkaa painovoiman vaikutuksesta pudota maata kohti koko ajan kiihtyvällä nopeudella. Luodin lentorata on siis aina hieman kaareva.

Hitaasti lentävän luodin lentorata on kaarevampi kuin nopeasti lentävän. Luodin lentoradan loppupää on aina alkupäätä kaarevampi, koska luodin nopeus hidastuu koko ajan ilmanvastuksen vuoksi.

Luodin lentorata vaikuttaa tähtäämiseen. Jotta ampuja saisi luodin osumaan tähtäämäänsä maaliin, on tähtäysviivan – eli tähtäimien läpi maaliin kulkevan suoran viivan – leikattava luodin kaareva lentorata maalin kohdalla. Kun ampuja tähtää maaliin, aseen piippu osoittaa siis tähtäyspisteen yläpuolelle.

Aseen tähtäysviiva on yleensä aseen piipun suun kohdalla luodin lentorataa ylempänä (koska tähtäimet ovat n. 5 cm piipun yläpuolella). Tästä johtuen luodin lentorata leikkaa tähtäyslinjan alkulennon aikana nousten sen yläpuolelle ja palaa tähtäyslinjan alapuolelle loppulennon alkaessa.

Tällä seikalla on kaksi seurausta. Ensinnäkin ampuja joutuu kohdistamaan aseen kulloinkin ammuttavalle matkalle. Rynnäkkökiväärin tähtäimien asetuksia voi helposti ja nopeasti muuttaa eri ampumaetäisyyksiä vastaaviin asentoihin. Toiseksi esteen takaa ampuessaan ampujan on muistettava, että alkulennolla luoti lentää tähtäysviivan alapuolella. Sen vuoksi ampujan on tähdättävä riittävän paljon esteen yli.

Pyyhkäisyalaksi kutsutaan sitä osaa luodin lentoradasta, jolla luoti ei kohoa ampujan tähtäämän maalin yläpuolelle eikä laske sen alapuolelle. Pyyhkäisyala on sitä pitempi, mitä suorempi on luodin lentorata. Pyyhkäisyala on myös riippuvainen maalin korkeudesta. Mitä korkeampi maali on, sitä pitempi on pyyhkäisyala. Ampujan tulee ymmärtää pyyhkäisyalan merkitys, jotta hän osaa käyttää asettaan tehokkaasti taistelukentällä.

Luodin lentorata ja pyyhkäisyala

Rynnäkkökiväärin luodin lentorata ja putoama, kun aseen piippu on suunnattu suoraan maalia kohti

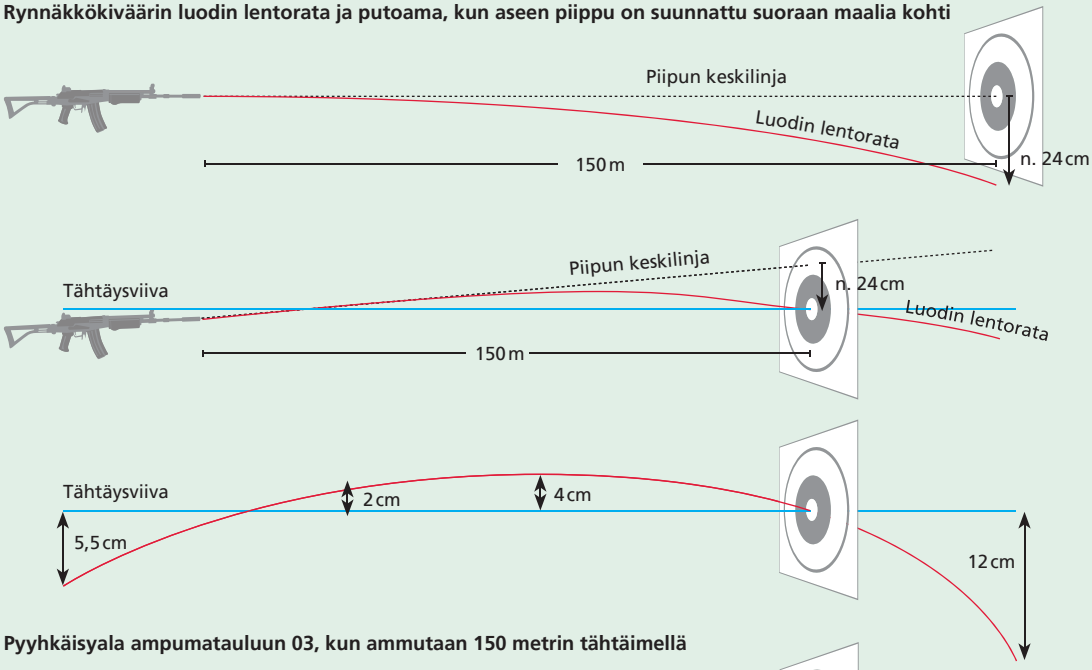

Pyyhkäisyala ampumatauluun 03, kun ammutaan 150 metrin tähtäimellä

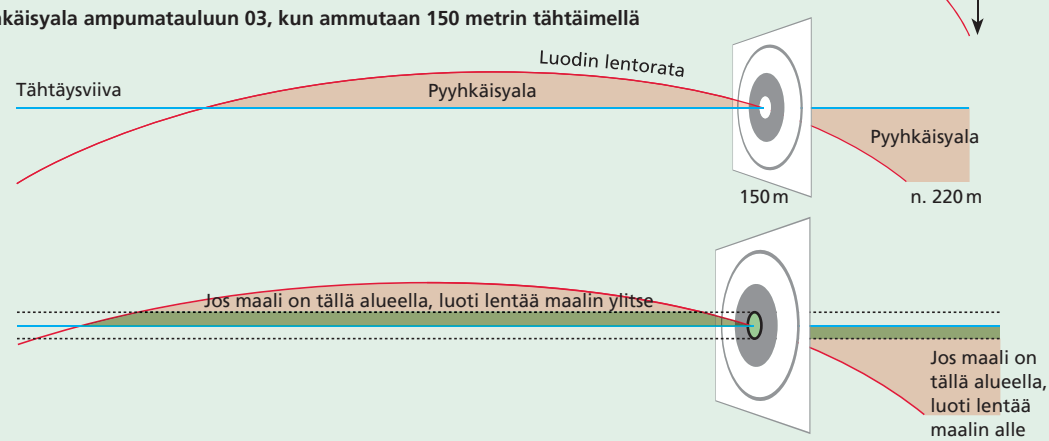

Rynnäkkökiväärin luodin pyyhkäisyalat ammuttaessa 150 ja 300 metrin tähtäimillä

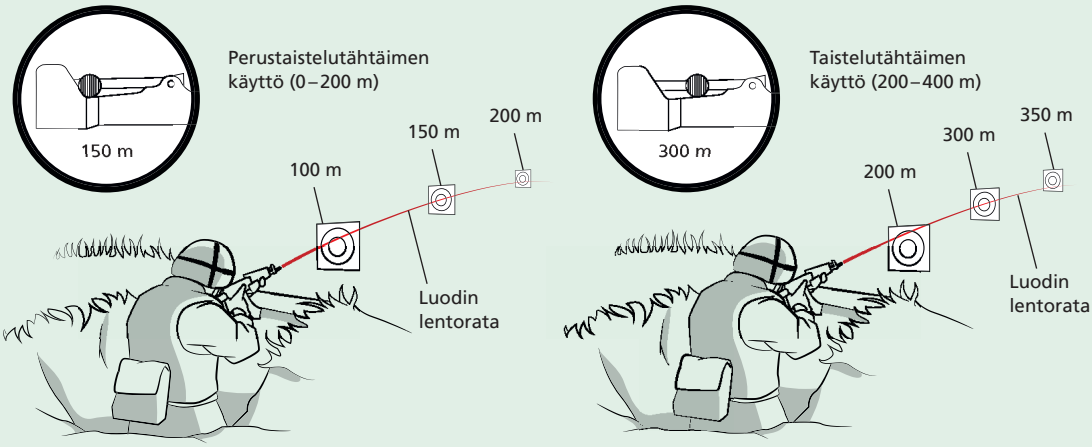

Sivulta puhaltavan tuulen täysi vaikutus (cm) patruunoilla JVA 0316 ja JVA 0313

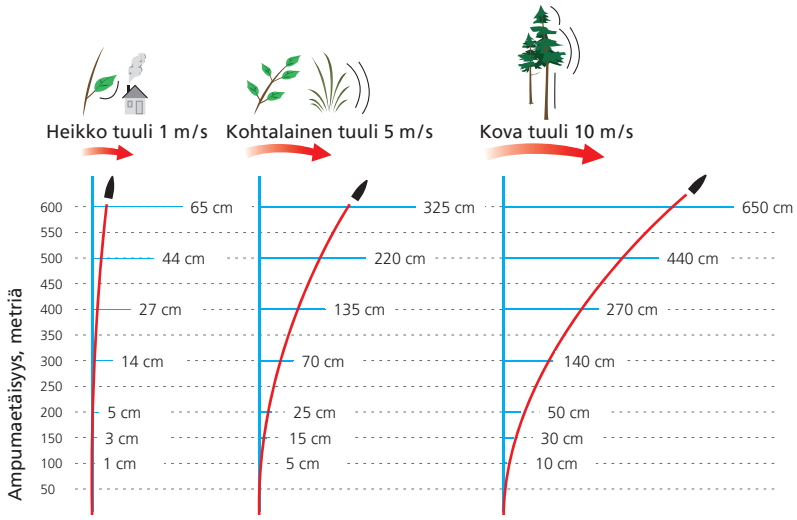

Luodin lentorataan vaikuttavat seuraavat tekijät:

- tuuli
- ilmanpaine
- kiertopoikkeama
- ampumaetäisyys
- maastokulma
- ampumatarvikkeen ominaisuudet
- ilman lämpötila ja -kosteus.

Suurimman muutoksen luodin lentorataan aiheuttava säätekijä on tuuli. Vasta- ja myötätuuli vaikuttavat alle 300 metrin ampumaetäisyydellä luodin lentorataan niin vähän, ettei ampujan tarvitse ottaa niitä käytännössä huomioon. Sen sijaan sivutuuli vaikuttaa jo lyhyelläkin ampumaetäisyydellä huomattavasti. Tuulen voimakkuutta voit arvioida seuraavasti:

- Heikolla tuulella (1 m/s) puiden lehdet ja heikoimmat oksat liikkuvat ja savu nousee viistoon ylös.
- Kohtalaisella tuulella (5 m/s) puiden oksat liikkuvat, ruohikko taipuu ja irtolumi alkaa lentää.
- Voimakkaalla tuulella (10 m/s) isotkin puut huojuvat, pöly ja hieno hiekka lentävät ja irtolumi tupruaa voimakkaasti.

Kiertopoikkeama muodostuu luodin kiertosuuntaan ja vaikuttaa osuntaan vasta pitkillä ampumaetäisyyksillä, kun luoti hidastuu. Aseen piipussa olevat rihlat tuottavat luotiin nopean kiertoliikkeen sen pituusakselin ympäri, jotta luoti lentää vakaasti kärki edellä.

Luodin lentorataan vaikuttavat tekijät minimoidaan, kun ampuja kohdistaa aseensa tietylle etäisyydelle.

Tuulen vaikutus (tuuliympyrä)

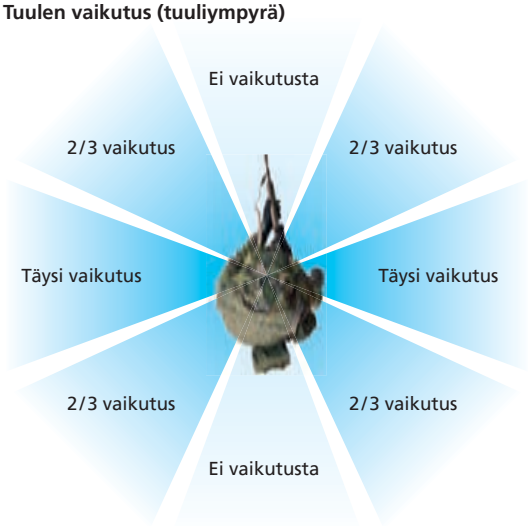

4.4.3 Tähtäimet ja tähtääminen

Perustaistelutähtäimeksi kutsutaan rynnäkkökiväärin kohdistettua tähtäinasetusta 150 metrin matkalle. Perustaistelutähtäin asetetaan aina, kun muuhun ei ole syytä. Pyyhkäisyala mahdollistaa perustaistelutähtäimellä ampumisen 0–200 metrin matkalle.

Huomaa, että perustaistelutähtäin (150 m) on takatähtäimen asettimen takimmainen asento. Kun työnnät asetinta eteenpäin, on ensin 100 metrin asento, ja vasta sen jälkeen etäisyysluku alkaa kasvaa.

Taistelutähtäimeksi kutsutaan rynnäkkökiväärin tähtäinasetusta 300 metrin matkalle. Aseta taistelutähtäin, kun maali on kauempana kuin 200 metriä. Pyyhkäisyala mahdollistaa taistelutähtäimellä ampumisen 200–400 metrin etäisyyksille.

Rynnäkkökiväärin tähtäinasetukset sallivat ampumisen kauemmaskin kuin 400 metriin. Tulen teho alkaa kuitenkin jo heiketä, kun hajonta kasvaa. Sen vuoksi kaukana olevia maaleja ammutaan mieluummin konekiväreillä ja tarkkuuskiväreillä.

Rynnäkkökiväärillä tähdätään siten, että jyvän kärki näkyy maalin keskellä ja etutunneli pidetään keskellä takatähtäimen reikää.

Katse kohdistetaan jyvään, jolloin jyvä näkyy taulua ja reikää tarkempana.

Opettele alusta alkaen tähtäämään keskelle maalia. Tähtää aina samalla tavalla, koska muuten osumapiste vaihtelee. Tarkkaile lisäksi, että etutähtäin näkyy takareiän keskellä.

Jos etu- ja takatähtäimen asema muuttuu toisiinsa nähden, osuman paikka siirtyy taulussa virheen suuntaan. Aseen on oltava tähdättäessä suorassa.

Tähtäämisen tarkoituksena on suunnata ase tähtäimien avulla mahdollisimman tarkasti maaliin ja pitää ase maaliin suunnattuna laukaisun ajan.

Tähtääminen tapahtuu yleensä paremmin hallitsevalla silmällä. Useimmilla ihmisillä se on oikea silmä.

Testaa silmien keskinäinen paremmuus kiinnittämällä katseesi johonkin pisteeseen, pitämällä kätesi suorana ja nostamalla pystyssä oleva peukalo valitun pisteen kohdalle. Tämän jälkeen sulje silmät vuoron perään peukaloa liikuttamatta. Paremmalla silmällä katsoessasi peukalo peittää valitun pisteen. Huonommalla silmällä katsoessasi peukalo näyttää siirtyvän valitusta pisteestä sivuun.

Tähtäämiseen sisältyvät:
- tähystys, maalin havaitseminen ja tunnistaminen
- tähtäinkuvan tarkentaminen
- laukaisun jälkeinen pito

Pidä pää pystyssä, jotta silmän asento on luonnollinen. Tällöin silmän lihakset ovat rentoina, silmän linssi on oikean muotoinen ja näkösäde tulee verkkokalvolle oikein. Silmänurkan kautta tähdätessäsi silmälihakset vetävät silmämunan soikeaksi, jolloin tähtäyskuva ei muodostu terävänä verkkokalvolle, vaan sen etu- tai takapuolelle.

Tähtääminen rynnäkkökiväärillä

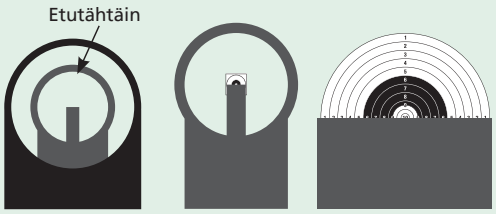

Takatähtäin Etutähtäin Jyvä

Tähtäysvirheen vaikutus osumaan

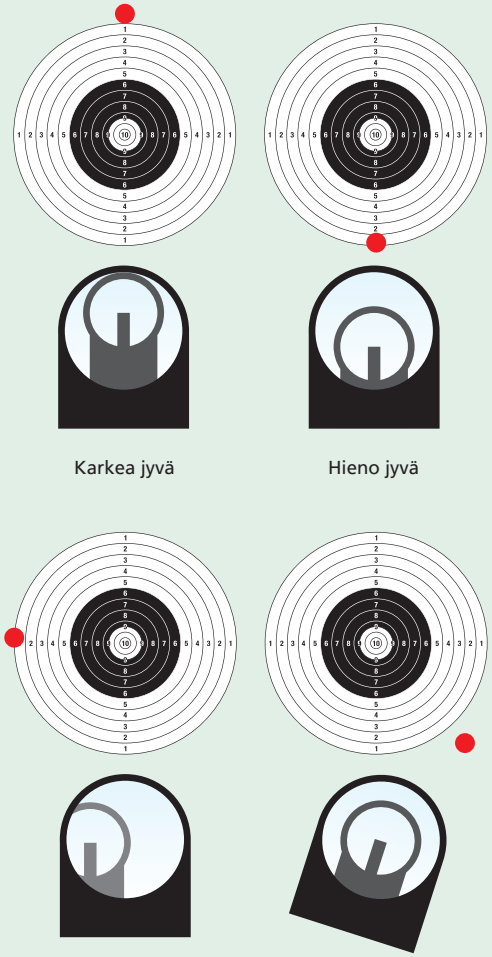

Karkea jyvä Hieno jyvä

Sivulla oleva jyvä Kalleellaan oleva jyvä

Tähtäävän silmän on pystyttävä toimimaan esteettä. Pään pitäminen suorassa ja tähtääminen molemmat silmät auki edistävät sitä. Pään virheellinen asento hämärtää tähtäyskuvaa ja vaikeuttaa myös tasapainoelimen toimintaa.

Vapaan silmän sulkeminen vaatii ponnistelua, mistä muodostuu jatkuvaa rasitusta. Toisen silmän sulkeminen aiheuttaa painetta silmään. Samalla silmän pupilli suurenee ja aiheuttaa myös tähtäävän silmän pupillin suurentumisen. Tästä syystä kannattaa opetella tähtäämään molemmat silmät auki.

Tähtääminen molemmat silmät auki voi olla aluksi vaikeaa. Sitä voi helpottaa asettamalla esimerkiksi vaalean pahvinpalan vapaan silmän eteen. Joillekin on helpompi ampua toinen silmä edes osittain suljettuna. Älä kuitenkaan purista silmääsi voimakkaasti kiinni, koska kaikki jännitystilat haittaavat ampumista.

Etenkin silmälaseja käyttävän ampujan on kiinnitettävä huomiota siihen, että hän katsoo tähtäimiä aina silmälasien keskikohdan läpi. Tähtääminen silmälasien linssin reunan läheltä saattaa aiheuttaa ylimääräistä taittumista ja tähtäysvirheitä.

Silmä ei kestä pitkäaikaista yhtämittaista tarkkaa tähtäämistä, vaan väsyy nopeasti. Silloin sen antama kuva alkaa hämärtyä. Silmän antama kuva on terävimmillään 2–5 sekunnin kuluttua tarkan tähtäyksen alkamisesta ja alkaa hämärtyä noin 10 sekunnin kuluttua.

Laukaisun on siis tapahduttava viimeistään 6–8 sekunnin kuluttua aseen suuntaamisesta maaliin. Jos aikaa kuluu enemmän, silmä ei enää havaitse epätarkkuuksia tähtäyskuvassa ja hyväksyy niin sanotun valetäplän.

Silmää on lepuutettava, jos et saa laukaistua asetta alle kymmenessä sekunnissa tähtäyksen alkamisesta. Lepuuta silmää katsomalla kaukaisuuteen.

Silmä ei näe eri etäisyyksillä olevia kohteita yhtä aikaa terävinä. Katse kannattaa tästä syystä tarkentaa jyvään, jolloin takareikä ja taulu näkyvät huomattavasti jyvää epäselvempinä. Älä siirtele katsetta takatähtäimen, etutähtäimen ja taulun välillä, sillä silmä ei ehdi mukautua jatkuvasti eri etäisyyksille.

Harjoittele tähtäämistä runsaasti ennen ensimmäistä ammuntaa. Toista tähtäys- ja laukaisuharjoituksia eri ampuma-asennoissa ja aseen käyttötilanteissa.

Valaistuksella on oleellinen vaikutus tähtäämiseen. Hämärässä ja huonossa valaistuksessa osumatarkkuus heikkenee osumien hajotessa isommalle alalle. Myös matalalta kirkkaasti paistava aurinko voi aiheuttaa saman lopputuloksen kuin hämärässä ampuminen. Pahimmillaan heijastumat taulun valkoisesta osasta häikäisevät ampujaa. Häikäisevän valaistuksen vaikutusta voidaan vähentää polarisaatiolaseilla.

Kuumalla säällä auringon lämmittäessä maata syntyy väreilyä, joka vaikuttaa osumiseen. Lämmennyt ilma saa taulun "liikkumaan". Pieni tuulenvire voi kaksinkertaistaa väreilyn aiheuttaman sivupoikkeaman tuulen suuntaan. Jos tuulta ei esiinny, osumat nousevat väreilyn vaikutuksesta ylös. Riittävän voimakas ja pyörivä tuuli voi sekoittaa ampujan ja taulun välissä olevan ilman siten, ettei tarkkaa tähtäämistä haittaavaa väreilyä synny. Helppo

Valaistuksen vaikutus ja väreily

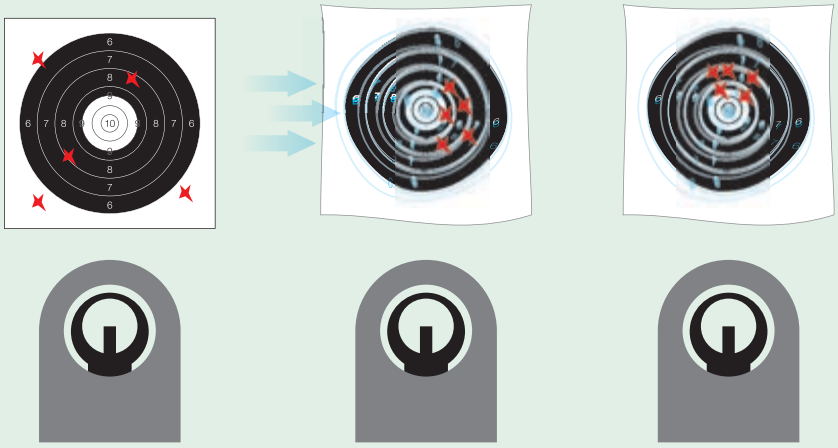

tapa tarkastaa väreilyn mahdollisuus on kohdistaa kaukoputki taululle. Mikäli väreilyä ilmenee, kaukoputken tarkka kohdistus on vaikeaa ja taulu ”lepattaa”.

4.4.4 Hengitys

Hengitystekniikalla on ratkaiseva merkitys siihen, miten laukaus onnistuu. Hengityksen tahdissa tapahtuvat rintakehän, vatsan ja hartian liikkeet heiluttavat asetta niin, että aseen laukaiseminen hengittämisen aikana keskelle maalia on vaikeaa. Siksi ampujan on tähtäyksen ja laukaisun aikana pidätettävä hengitystään.

Ampuja pidättää hengitystä uloshengityksen yhteydessä, jolloin autonominen hermosto rentoutuu. Hengityksen pidättämistä sisäänhengityksen aikana on vältettävä, koska se lisää lihasjännitystä. Hengitystekniikan periaate on samanlainen kaikilla aseilla ammuttaessa.

Ampujana aloita hengityksen pidättäminen, kun tarkennat tähtäyskuvaa. Ennen hengityksen pidättämistä hengitä normaalisti. Kun hengität ulos juuri ennen laukauksen ampumista, puhalla kevyesti ilmaa keuhkoistasi niin, että pallea rentoutuu. Hitaan uloshengityksen aikana tuo tähtäin alhaalta keskelle maalia.

Pidätä hengitystäsi laukauksen ampumisen aikana. Jos et saa laukausta lähtemään tarkan tähtäyksen aikana, keskeytä laukaisutapahtuma ja levähdä. Levon aikana tuuleta keuhkot 2–3 syvällä hengityksellä ennen uuden suorituksen aloittamista.

Ampuessasi kääntyvään tauluun voit pidättää hengitystäsi myös yksinkertaistetusti. Pysäytä hengitys vain laukauksen ampumisen ajaksi. Aloita hengitysrytmin harjoittelu jo kuivaharjoittelussa.

4.4.5 Laukaisu

Rynnäkkökiväärin liipaisin on jäykkä. Se vaatii ampujalta voimaa, mikä vaikeuttaa aseen vakaana pitämistä. Pidä siis aseesta kunnolla kiinni.

Aseiden laukaisukoneistoissa on eroja. Joissain aseissa ei ole etuvetoa, vaan ase laukaistaan yhdellä tasaisesti jatkuvalla liipaisimen puristuksella. Etuvedollinen laukaisukoneisto sallii selkeän etuvedon puristuksen eli laukaisukynnykselle tulon, mikä mahdollistaa tarkemman laukaisuhetken ajoituksen. Vaikka ase liikkuisikin tähtäyksen aikana ennen laukaisemista, pyri silti puristavaan laukaisuun, koska aseen liikkeen vaikutus on yleensä pienempi kuin nykäisten tehdyn laukauksen. Vastaava pätee myös ammuttaessa liikkuvaan maaliin.

Liipaisutekniikalla eli virheettömällä liipaisulla on ratkaiseva merkitys. Opettele liipaisu sellaiseksi, ettei ase heilahda laukaisuhetkellä. Rynnäkkökivääri laukaistaan asekäden etusormen ensimmäisen ja toisen nivelen välisellä sormen osalla, mikäli laukaisevan käden mittasuhteet sen mahdollistavat.

Purista liipaisinta tasaisesti suoraan taaksepäin. Aseen etuveto vedetään ennen laukaisua puristamalla liipaisinta niin pitkälle, että sormi tuntee liipaisukynnyksen. Opettele tuntemaan liipaisukynnys ja poistamaan etuveto nopeasti ennen kuin jatkat puristusta aseen laukeamiseen saakka. Laukauksen jälkeen pidä asetta ampuma-asennossa 1–2 sekuntia. Jälkipitoon kuuluu jälkitähtäys ja laukausanalyysi, kun ase on edelleen maaliin suunnattuna. Pidä liipaisinta taaksevedettynä koko jälkitähtäyksen ajan.

Aseen pitoa ja laukaisua voidaan harjoitella asettamalla pieni kolikko aseen liekinsammuttimen päälle (RK95) tai etutähtäimen päälle (RK62). Mikäli laukaisu ja pito

Oikea ote aseen kahvasta

Etusormen ote liipaisimella

ovat onnistuneet, kolikko pysyy aseen päällä. Harjoitetta kannattaa toteuttaa taistelijapareittain, esimerkiksi 5 laukausta vuorollaan.

Laukaisutapahtuman harjoitteluun tulee aina liittää laukauksen analyysi. Se kehittää ampujan valmiuksia oman suoritustekniikan arviointiin ja kehittämiseen. Laukaisuanalyysissa ampuja kertaa mielessään ammutun laukauksen kysymällä itseltään kolme kysymystä alakysymyksineen:

1. Oliko aseen vakaana pito hyvä laukaisuhetkellä?
   - Oliko ampuma-asento hyvä?
   - Oliko puristus aseesta sopiva?
   - Olivatko lihakset rentoina?
   - Oliko tähtäinkuva keskellä?
2. Näkyikö etutähtäin hyvin ja taulu kohtuullisesti?
   - Menikö tähtäys pitkäksi vai lähtikö ajallaan?
   - Onnistuiko ajoitus?
3. Oliko liipaisu puhdas?
   - Oliko liipaisu puristava?
   - Oliko etuveto poistettu ennen laukaisua?
   - Heilahtiko ase laukaisuhetkellä?

Analysoinnin tavoitteena on, että ampuja osaa itse kertoa miten laukaus onnistui ja minne laukaus taulussa osui. Kouluttaja tukee tätä prosessia kertaavilla kysymyksillä.

Kun ammut ilman lipastukea, esimerkiksi seisten tai polvelta, ase väistämättä heiluu. Heiluntaliike ei ole tasainen, vaan se vaihtelee eri hetkinä. Tähtäyksen alkuvaiheessa, kun suuntaat asetta ylimalkaisesti tauluun, heilahtelut ovat suuria. Heilunta pienenee, kun aloitat hengityksen pidättämisen ja tarkan tähtäämisen. Tämä rauhallinen jakso kestää muutaman sekunnin. Rauhallisen jakson jälkeen aseen heilunta voimistuu uudelleen lihasväsymyksestä johtuen. Jos et saa laukausta lähtemään aseen heilunnan ollessa pienimmillään, keskeytä laukaisuyritys ja aloita laukaisutapahtuma uudelleen alusta.

Kääntyvään tauluun ammuttaessa tai taistelutilanteessa suoritus on hyväksyttävä sellaisena kuin sen siinä tilanteessa pystyy tekemään. Anna tähtäinkuvan kiertää pitoalueella ja purista samaan aikaan liipaisinta tasaisesti niin kauan, että ase laukeaa. Pyri yhdistämään keskellä oleva tai siihen tuleva tähtäinkuva ja aseen laukaisu.

Tuplalaukauksia ammuttaessa älä palauta liipaisinta etuasentoon vaan ainoastaan laukaisukynnyksen ylitse, jolloin kykenet laukaisemaan aseen nopeasti uudelleen heti, kun olet muodostanut tähtäyskuvan uudelleen. Harjoittelun myötä kykenet suorittamaan liipaisun puristavana myös nopeutta ja tarkkaa laukaisuhetkeä vaativissa tilanteissa.

Perusammunnoissa (esim. RK6) 5 sekunnin kääntöön ammuttava tuplalaukauksen ensimmäinen laukaus lähtee noin yleensä noin 2,5 sekunnin kohdalla. Ensimmäisen laukauksen jälkeen sinulla on yleensä noin 2 sekuntia aikaa rekyylin tasapainottamiseen, tähtäyskuvan tarkentamiseen ja uuden laukauksen ampumiseen, tähdättynä. Sinun tulee siis ampua kaksi erillistä tähdättyä laukausta. Pidä aseesta hieman normaalia tiukemmalla otteella kiinni ja ole huolellinen, että ase on suorassa, koska ensimmäisen laukauksen aiheuttama rekyyli kääntää aseen usein vinoon.

4.4.6 Hajonta ja iskemäkeskeispiste

Iskemät poikkeavat toisistaan, vaikka laukaus toistetaan teknisesti samalla tavoin täsmälleen samanlaisissa olosuhteissa, vakioiduilla teknisillä asetusarvoilla ja tähtäyspisteellä. Poikkeamat johtuvat satunnaisista virheistä, ja tätä ilmiötä kutsutaan hajonnaksi.

Hajonta muodostuu ampujan, aseen, sään ja patruunan aiheuttamista poikkeamista. Iskemien poikkeamista iskemäkeskeispisteestä sivusuunnassa kutsutaan sivuhajonnaksi ja korkeussuunnassa korkeushajonnaksi.

Suurin yksittäinen hajonnan aiheuttaja on ampuja itse. Ampuja voi aiheuttaa hajontaa tähtäys- ja laukaisuvirheillään sekä aseen heilunnalla. Näiden virheiden vaikutusten vähentäminen vaatii runsaasti harjoittelua.

Aseissa on jo uutena pieniä hajontaan vaikuttavia eroja. Käytössä aseiden piiput ja patruunapesät kuluvat ja hajontaa lisää väärän puhdistustavan aiheuttama suukartio. Nämä yhdessä muodostavat aseesta johtuvan hajonnan. Mahdolliset väljäliikkeet tähtäimissä lisäävät hajontaa.

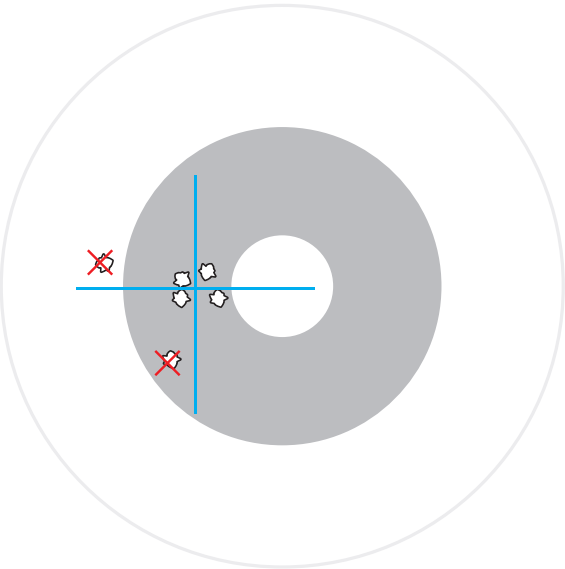

Iskemäkeskipisteen määrittäminen

Ampujan tähtäys- ja laukaisuvirheiden vaikutus hajontaan

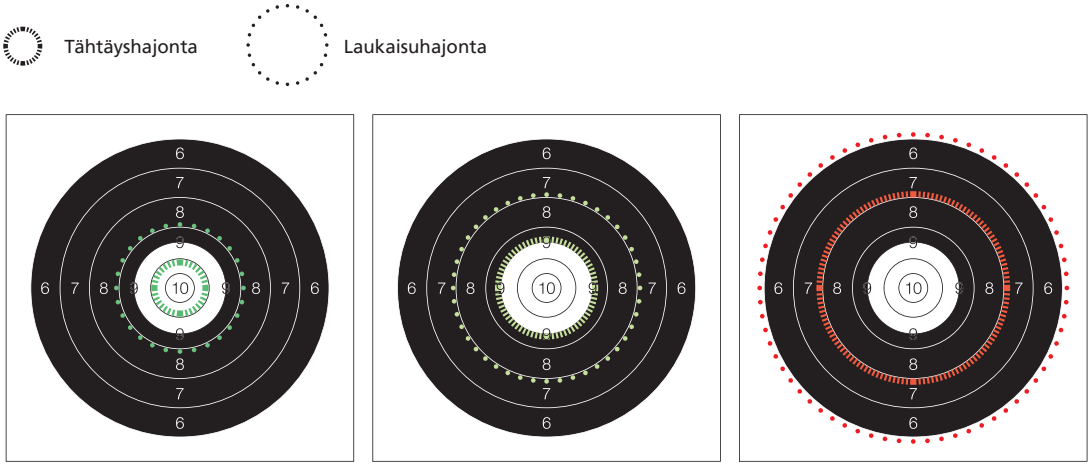

Hyvä ampuja | Tavallinen ampuja | Heikko ampuja

Muuttuvat sääolosuhteet vaikuttavat ammunnan hajontaan. Sääolosuhteista tuulen vaikutus on merkittävin.

Aseesta ja patruunasta johtuva hajonta on yleensä pieni verrattuna ampujasta johtuvaan hajontaan. Hyväkuntoisen rynnäkkökiväärin kymmenen laukauksen hajontakuvio 150 metrin matkalla on keskimäärin halkaisijaltaan noin 10 senttimetriä.

Hyvän ja tavallisen ampujan tähtäyshajonta voi olla samalla tasolla, mutta hyvä ampuja yleensä vain laukaisee aseen paremmin. Heikonkaan ampujan tähtäyshajonta ei välttämättä ole kovin iso, mutta heikko ampuja tekee suurimmat virheet laukaisussa.

Iskemäkeskeispiste on hajontakuvion keskellä. Sen lähellä on iskemiä tiheässä. Iskemäkeskeispisteen kautta kulkevan pystyakselin ja vaaka-akselin molemmille puolille tulee useilla laukauksilla yhtä monta iskemää.

Iskemäkeskeispiste määritetään jakamalla iskemät ensin pystysuoralla viivalla kahtia siten, että viivan molemmille puolille jää yhtä monta iskemää. Tämän jälkeen kuvio jaetaan samoin vaakasuoralla viivalla. Viivojen leikkauspiste on iskemäkeskeispiste. Iskemä, joka poikkeaa selvästi syntyneestä hajontakuviosta eli kasasta, jätetään yleensä ottamatta huomioon. Poikkeaman syynä on tavallisimmin ampujan tekemä satunnainen laukaisuvirhe.

Pienestä kasasta on helppo määrittää tarkka iskemäkeskeispiste. Sivussa oleva kasa saadaan keskelle taulua siirtämällä tähtäimiä. Iskemäkeskeispiste saadaan yhtymään tähtäyspisteeseen kohdistamalla ase. Rynnäkkökivääri kohdistetaan 150 metrin matkalle (perustaistelutähtäin, 0–200 m). Ase kohdistetaan siirtämällä sen tähtäimiä sivu- ja korkeussuunnassa.

4.4.7 Rynnäkkökiväärin kohdistaminen ja tähtäimien siirtäminen

Rynnäkkökiväärin kohdistaminen riippuu aseen mallista. Tässä opastetaan RK 62:n ja RK 95:n kohdistaminen. Kohdista ase vaihe vaiheelta ja kirjaa tähtäinten asennot muistiin tähtäinkortille tai kohdistusvihkoosi. Muistiin kirjaaminen helpottaa aseen uutta kohdistamista, jos asetukset jostain syystä muuttuvat.

Aseen kohdistamisen pitää onnistua ennen kuin voit siirtyä seuraaviin ammuntoihin! Eri aseilla on erilainen kohdistustapa. Opettele käyttämäsi aseen kohdistaminen.

Tähtäinkortti

Rynnäkkökiväärin 62 kohdistaminen 150 metrin matkalla

Kohdista RK 62 sivusuunnassa seuraavasti:

- Pidä ase kohti ampumasuuntaa, oikein päin.
- Siirrä etutähtäimen jyvää iskemien suuntaan löysäämällä siirtoruuvia iskemien puolelta ja kiristämällä vastakkaiselta (”kympin”) puolelta. Huom! Vasta ruuvin kiristäminen siirtää jyvää.
- Muista, että siirtoruuvia kiristettäessä yksi napsaus vastaa 2 senttimetriä taulussa ja kokonainen kierros 25 senttimetriä taulussa.
- Kirjaa uusi asento muistiin (tähtäinkorttiin tai kohdistusvihkoon).

Kohdista RK 62 korkeussuunnassa seuraavasti

- Varmista, että takatähtäimen asetin oli ollut ammunnan aikana 150 metrin kohdalla
- Tarkista reikätähtäimen asento kohdistusviivoista ennen kiinnitysruuvin avaamista.
- Avaa tähtäinavaimella reikätähtäimen kiinnitysruuvia hieman ja tee näin:
  - jos iskemät ovat olleet taulussa alhaalla, nosta reikätähtäintä
  - jos iskemät ovat olleet taulussa ylhäällä, laske reikätähtäintä
  - Huom! Reikätähtäimen piirtoväli (1 mm) vastaa noin 32 senttimetriä taulussa
- Tarkista reikätähtäimen asento kohdistusviivoista siirtämisen jälkeen.
- Kiristä tähtäinavaimella reikätähtäimen kiristysruuvi
- Kirjaa uusi asento muistiin (tähtäinkorttiin tai kohdistusvihkoon).
- Tarkista, ettei reikätähtäimen asento muuttunut kiristäessäsi reikätähtäintä.
- Tarkasta että takatähtäimen asetin on edelleen 150 metrin kohdalla.

Rynnäkkökiväärin 95 kohdistaminen 150 metrin matkalla

Kohdista RK 95 sivusuunnassa seuraavasti:

- Pidä ase kohti ampumasuuntaa, oikein päin.
- Siirrä etutähtäimen jyvää iskemien suuntaan löysäämällä siirtoruuvia iskemien puolelta ja kiristämällä vastakkaiselta (”kympin”) puolelta. Huom! Vasta ruuvin kiristäminen siirtää jyvää.
- Muista, että siirtoruuvia kiristettäessä yksi napsaus vastaa 2 senttimetriä taulussa ja kokonainen kierros 25 senttimetriä taulussa.
- Kirjaa uusi asento muistiin (tähtäinkorttiin tai kohdistusvihkoon).

Kohdista RK95 korkeussuunnassa seuraavasti

- Varmista, että tähtäinlevy oli ollut ammunnan aikana 150 metrin asennossa ja että takakannen kiristysruuvi oli kiristettynä
- Jyvää siirretään iskemien suuntaan kiertämällä jyvänsiirtoavaimella etutähtäimen siirtoruuvia seuraavasti:
  - Jos iskemät olivat alhaalla, kierrä siirtoruuvia myötäpäivään (”kiristä” eli laske siirtoruuvia)
  - Jos iskemä olivat ylhäällä, kierrä siirtoruuvia vastapäivään (”avaa” eli nosta siirtoruuvia)
  - Muista, että 150 metrin matkalla yksi siirtoruuvin kierros vastaa 24 senttimetrin siirtymää taululla.
- Kirjaa uusi asento muistiin (tähtäinkorttiin tai kohdistusvihkoon).
- Tarkasta että tähtäinlevy on edelleen 150 metrin kohdalla ja että takakannen kiinnitysruuvin on kireällä.

Yötähtäinten kohdistaminen

Yötähtäimet kohdistetaan sivusuunnassa kuten päivätähtäimet, huomioiden edellä mainitut mallikohtaiset erot.

Korkeussuunnassa RK 62 kohdistetaan avaamalla yötähtäimen säätöruuvin lukitusruuvi ja sen jälkeen avaamalla (iskemä alhaalla) tai kääntämällä kiinni (iskemä ylhäällä) hahlon säätöruuvia. Yksi täysi kierros vastaa 150 metrin matkalla noin 120 senttimetriä taulussa.

Korkeussuunnassa RK 95 kohdistetaan kiertämällä yöjyvä tähtäinavaimella päiväjyvän korkeuteen niin, että toinen valoaukoista jää kohti ampujaa.

Pohdittavaa

- Miten rakennat hyvän ampuma-asennon ja mistä osista muodostuu hyvä laukaus?
- Mitä eroa on perustaistelutähtäimellä ja taistelutähtäimellä?

4.5 **Toiminta ampuma-alueella ja ampumaradalla**

Seuraavat asiat sinun tulee muistaa toimiessasi ampuma-alueella ja ampumaradalla.

Aseen käsittely
- Käsittele asetta aina siten kuin se olisi ladattu.
- Älä koskaan osoita aseella muuta kuin maalia kohti.
- Varmistu siitä, että saamasi ampumatarvikkeet ovat käskettyä lajia.
- Ammunnan johtaja tai kouluttaja käskee lippaan kiinnittämisen ja aseen lataamisen.
- Ase varmistetaan aina ennen liikkeellelähtöä tai kun aserintaman etupuolella on muuta henkilöstöä
- Älä käsittele sellaisia aseita, joita et tunne ja joiden käsittelyyn et ole saanut koulutusta.

Räjähdysaineiden ja ampumatarvikkeiden käsittely
- Älä ota vastaan ampumatarvikkeita, joita et tunne ja joiden käsittelyyn et ole saanut koulutusta.
- Käsittele saamiasi ampumatarvikkeita tarkasti niistä annettujen ohjeiden mukaan. Oikea käsittely ehkäisee vaaratilanteiden syntymistä.
- Räjähtämättömät ampumatarvikkeet on merkittävä maastoon kolmiokeolla.
- Jos löydät räjähtämättömän ampumatarvikkeen, ilmoita siitä kouluttajallesi, jotta se voidaan merkitä ja myöhemmin raivata. Raivauksen tekee siihen erikseen koulutettu henkilö.

Liikkuminen
- Rajoitusten tarkoituksena on estää henkilöiden joutuminen vaara-alueelle ja hengenvaaraan.
- Älä koskaan poistu joukosta ilman kouluttajan lupaa.
- Liiku vain niitä reittejä pitkin jotka on käsketty. Jos olet epävarma reitistä, kysy.
- Ilmoita perille pääsystä kouluttajalle.
- Katso, mihin astut, sillä ampuma-alueilla on räjähtämättömiä ampumatarvikkeita. Noudata vartiomiesten antamia käskyjä ja ohjeita.
- Avotulen teko on sallittu vain kouluttajan luvalla erikseen käsketyille paikoille. Alueella saattaa olla räjähdysvaara.

Toiminta maalialueella
- Maalialueelle meno on ammuntojen yhteydessä sallittu vain ammunnan johtajan tai erikseen valtuutetun henkilön käskystä tai luvalla.
- Maalialueella liikuttaessa on pyrittävä käyttämään avomuotoja tai vaarattomiksi todettuja kulku-uria.

4.5.1 Perusammunnan aloittaminen

Radalla tehtyjen valmisteluiden ja niiden tarkastamisen jälkeen, ammunnan johtaja pitää ampuvalle joukolle ja toimihenkilöille varopuhuttelun Puolustusvoimien varomääräyksen D1.4 mukaisesti. Varopuhuttelu pidetään esimerkiksi ampumakatoksen takana joukon saavuttua ampumapaikalle. Puhuttelussa ammunnan johtaja käskee ampujille ammunnan opetustarkoituksen, suoritustavan, aikataulun, tulosrajat ja oheiskoulutuksen toteutuksen. Lisäksi hän kertaa turvallisen aseen käsittelyn säännöt, keskeisimmät varomääräykset ja varmistuu kysymyksiä tehden siitä, että kaikki ovat ymmärtäneet asian. Tarvittaessa turvallisuuteen liittyvät tekijät on opetettava. Puhuttelussa voidaan nimetä myös ammunnassa tarvittavat toimihenkilöt.

Varopuhuttelun jälkeen ammunnan johtaja lähettää oheiskoulutukseen nimetyt rasteille ja jakaa ampujat ampumapaikoille. Ampumapaikoille siirrytään komennolla "AMPUMAPAIKALLE – MARS". Tällä komennolla koulutettavat siirtyvät järjestyksessä käsketylle ampumapaikalle ja valmistelevat sen.

Ampumapaikkaa valmistellessasi kohdistusammuntaa varten tee seuraavat toimenpiteet:
- aseta ampuma-alusta siten, että aserintama on samalla tasalla – "etutähtäin betonin reunan tasalla"
- ota lippaat esiin ja laita ne ampuma-alustan vasempaan etukulmaan (oikealta puolelta ampuvat)
- laita kuulonsuojaimet ampuma-alustalle
- laita kohdistuskortti ja tähtäimensiirtoavain ampuma-alustalle
- sijoita reppu ja taisteluvarustus ampumapaikkasi taakse
- valmistele silmälappu (tarvittaessa)
- säädä vaatetus ja varusteesi ammuntaa varten
- poista ammuntaa haittaavat esineet taskuista
- laita ase ampumapaikalle tai asehaarukkaan ammunnan johtajan käskyllä, kun maalialue on tyhjä henkilöstöstä.

Ampumapaikan yleisjärjestelyt

HUOMIO!

Aseiden ampumakuntoisuus on tarkastettava voimassa olevien asekohtaisten määräysten ja koulutusohjeiden mukaisesti ennen ammunnan kovapanosvaiheen aloittamista.

Ampumapaikan valmisteluiden jälkeen ampujat valmistautuvat asetarkastukseen irrottamalla lukon ja huoltamalla aseen. Tämä toteutetaan esimerkiksi komennolla "VALMISTAUTUKAA ASETARKASTUKSEEN". Aseet tarkastetaan aina ennen päivän ensimmäistä ammuntaa ammunnan johtajan tai kouluttajien toteuttamana. Tarkastus käynnistyy esimerkiksi komennolla "AMPUJAT AMPUMAPAIKKOJEN TAAKSE – ASETARKASTUSASENTOON". Lukko kiinnitetään tarkastuksen jälkeen esimerkiksi käskyllä "KOOTAAN". Likaisiksi todetut aseet on puhdistettava ja tarkastettava uudelleen.

Asetarkastuksen jälkeen ampujat tarkastavat, että tähtäimet ovat oikeilla asetuksilla ja siirtoruuvit kireällä. Lisäksi ampujien on tarkastettava laatikon kannen lukitus ja paineenohjausventtiilin oikea asento. Ensimmäisissä ammunnoissa kouluttajan on itse tarkastettava edellä mainitut kohteet asetarkastuksen yhteydessä.

Ennen ensimmäisiä ammuntoja kouluttaja tarkastaa ja tarvittaessa kouluttaa seuraavat asiat:

- Aseen tähtäimet ovat lähellä säätövaran keskikohtaa.
- Aseen tähtäimien siirtoruuvit ovat kireällä.
- Hämärätähtäimet on käännetty pois näkyvistä.
- Takatähtäin on oikealla etäisyyssäädöllä.
- RK95TP:n laatikon kannen kiristysruuvi on kiinni ja venttiilivipu on piipun suuntaisesti.

Kovapanosammuntoja edeltää aina muodollinen harjoittelu tähtäys- ja laukaisuvirheiden poistamiseksi. Lisäksi ennen kovapanosvaiheen käynnistämistä voidaan kerrata ampuma-asento ja laukaisutapahtuma kootusti kouluttajan johtamana. Tarvittaessa joukko otetaan kaareen ja näytetään mallisuoritus. Harjoittelu voidaan toteuttaa myös omatoimisesti kouluttajien valvomana. Vasta huolellisen kertaamisen ja harjoittelun jälkeen, on edellytykset aloittaa kohdistusammunta. Samanaikaisesti voidaan toteuttaa ampumatarvikkeiden jako ampumapaikoille.

Kertaavan koulutuksen aiheita ovat:

- oman taulun varmistaminen ja vartalon suuntaaminen kohti omaa taulua
- ampuma-asennon rakentaminen ja hengitystestin suorittaminen
- laukaisutapahtuma
- ammunnan vaiheiden harjoittelu
- lippaan vaihdot ja aseen lataaminen.

Ennen ammunnan harjoittelua on ammunnan johtajan käskettävä "AMMUNNAN HARJOITTELU ALKAA". Ammunnan harjoitteluvaiheessa joukolle ei saa olla jaettuna kovia ampumatarvikkeita. Harjoitteluvaihe päätetään komennolla "AMMUNNAN HARJOITTELU ON PÄÄTTYNYT".

Aseentarkastusasento

Ase oikealla olalla piippu taaksepäin ja lukko (iskuri työnnettynä eteen) vasemmalla olalla

4.5.2 Kovapanosvaihe

Kovapanosvaiheen aluksi ammutaan yleensä kohdistusammunnat, jossa kohdistetaan ase ja kerrataan peruslaukauksen ampuminen.

Kovapanosvaiheen sekä siihen liittyvät harjoitteluvaiheet johtaa ammunnan johtaja. Ammunta johdetaan käyttäen vakioituja komentoja.

Ammunnan johtaja käynnistää kovapanosvaiheen komentamalla "AMMUNNAN KOVAPANOSVAIHE ALKAA" tai "AMMUNNAN KOVAPANOSVAIHE – JATKUU".

Ammunnan johtaja käskee ampujille patruunoiden lipastamisen esimerkiksi komennolla "LIPAS – KOLMELLA PATRUUNALLA TÄYTÄ". Komennon valmistavalla osalla tee asento ja suoritusosalla aloita lipastaminen.

Lipastamisen yhteydessä ammunnan johtaja käskee kuulon suojaamisen komentamalla "SUOJATKAA KUULONNE". Katoksesta ammuttaessa tulee aina käyttää kupukuulosuojaimia. Tuplakuulonsuojausta voi ja kannattaa käyttää muulloinkin, jos muiden ampujien laukaukset

häiritsevät keskittymistäsi. Kun olet lipastanut käsketyt patruunat ja suojannut kuulosi, aseta ase ja lippaat valmiiksi makuualustalle ja nouse ampumapaikkasi taakse lepoon seisomaan.

HUOMIO!

Lääkärin määräys tuplakuulonsuojauksesta on ehdoton.

Ampumapaikalla ampujan tulee toimia täsmällisesti annettujen käskyjen mukaisesti!

Ammunnan kovapanosvaiheen aikana aseen on aina oltava suunnattuna tauluille eli maalialueelle.

Kun kaikki ampujat ovat nousseet seisomaan ampumapaikkansa taakse, tarkastaa ammunnan johtaja katsellaan, että kaikilla on kuulo suojattuna. Joukon ollessa valmis, ammunnan johtaja komentaa halutun ampuma-asennon, esimerkiksi "AMPUMA-ASENTO – MAATEN". Ota tällä komennolla ampuma-asento kohdan 4.4.1 mukaisesti.

Ampujien ollessa makuuasennossa, ammunnan johtaja komentaa vielä "LIPAS – KIINNITÄ, LATAA JA VARMISTA". Tällä komennolla kiinnitä lipas, laita vaihdin alas ja lataa ase sekä lataamisen jälkeen varmista ase nostamalla vaihdin takaisin ylös.

Tämän jälkeen rakenna ja tarkasta ampuma-asentosi kohdan 4.4.1 mukaisesti. Kun ampuma-asentosi on valmis niin ota perusammunnan mukainen valmiusote.

Valmiusote

- valmiusotteessa pysty- ja polviasennoissa ase on noin 45° alaviistoon
- makuuasennossa valmiusotteessa pää nostetaan aseen tähtäinten yläpuolelle, piippu osoittaa loivasti alaviistoon
- aseen perä on tuettu olkapäätä vasten
- ase varmistettuna
- sormi on pois liipaisimelta

Ammunnan ohjelmasta riippuen, ampuminen aloitetaan ammunnan johtajan komennolla "AMPUKAA" tai "TAULUT". Tällä komennolla ammu käsketty patruunamäärä tai harjoitellulla tavalla omaan maalitauluusi.

Mikäli ammunnan aikana aseeseesi tulee häiriö, pidä ase suunnattuna turvalliseen suuntaan, poista häiriö ja jatkaa ammuntaa. Jos et tunnista häiriötä tai ei osaa poistaa sitä, ilmoita asiasta huutamalla "HÄIRIÖ". Jos häiriö tapahtuu makuulta ammuttaessa, ilmoituksen lisäksi koukista jalkasi pystyyn. Jos taas häiriön tapahtuu polvi- tai pystyasennossa, ilmoituksen lisäksi nosta se käsi, jolla laukaiset aseen, pystyyn. Ammunnan johtaja tulee poistamaan häiriön heti kun se on hänelle mahdollista.

HUOMIO!

JOKAINEN, joka huomaa vaaran uhkaavan, on velvollinen heti keskeyttämään ammunnan tulitoiminnan KOMENTAMALLA "SEIS".

Ammunnassa tulitoiminta on keskeytettävä, mikäli havaitaan henkilöstölle, materiaalille tai omaisuudelle uhkaava vaara tai mahdollisesti vaaraa aiheuttava asia. Tulitoiminta keskeytetään komentamalla "SEIS". Tällöin jokainen on velvollinen toistamaan komennon, varmistamaan aseensa ja pitämään sen suunnattuna turvalliseen suuntaan odottaen jatko-ohjeita. Tulitoiminnan keskeyttämisen jälkeen ammunnan johtaja päättää ammunnan tulitoiminnan jatkamisesta. Tulitoimintaa jatketaan ammunnan johtajan komennolla "AMMUNNAN KOVAPANOSVAIHE JATKUU".

Ammunnan johtaja lopettaa tulitoiminnan komennoilla "TULI SEIS", sekä ammunnan päättyessä PATRUUNAT POIS – TARKASTAN/TARKASTAKAA ASEET".

Patruunoiden poistamiseen liittyvä aseiden ja lippaiden tarkastaminen suoritettaan aina, kun kovapanosvaiheiden välissä käydään tauluilla tai kun joukko käsketään kaareen koulutusta varten.

Komennolla "TULI SEIS" varmista ase ja pidä se suunnattuna maalialueelle. Komennolla PATRUUNAT POIS – TARKASTAN ASEET" irrota lipas aseesta ja käännä kaikkien lippaiden suuaukot taaksepäin sekä ammunnan johtajan saapuessa kohdalle vedä luisti taakse siten että ammunnan johtaja näkee tarkastaa patruunapesän helposti. Tämä nopeuttaa joukon toimintaa ampumaradalla.

Kun kaikkien ampujien aseet on tarkastettu, ammunnan johtaja päättää ammunnan kovapanosvaiheet komentamalla "AMMUNNAN KOVAPANOSVAIHE ON PÄÄTTYNYT tai AMMUNNAN KOVAPANOSVAIHEET OVAT PÄÄTTYNEET".

Kuulonsuojaimien poistaminen toteutetaan käskyllä "KUULONSUOJAUKSEN VOI POISTAA".

Osumakuviot ja syyt

1. Varmistetaan, että ampuma-asento säilyy muuttumattomana
2. Lipas tuettu eri puolille
3. Ase välillä vinossa

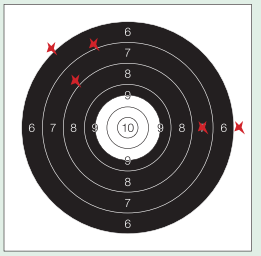

1. Ampuma-asento väkinäinen, jolloin ampuja vääntää asetta
2. Lippaan väljäliikettä ei ole otettu pois

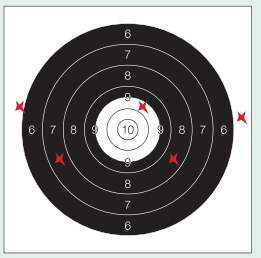

1. Ampuma-asento liian pysty
2. Laukaisuvirhe (nykäisy)

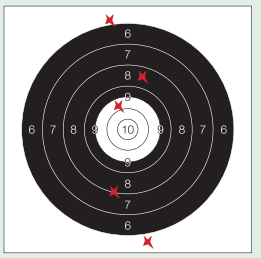

1. Ampuja ei jaksa keskittyä
2. Liian pitkä tähtäys
3. Laukaisuvirhe

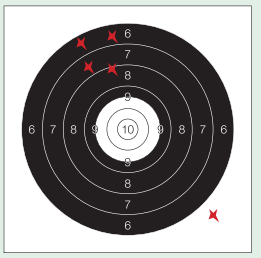

1. Ampuma-asento on hutera
2. Tähtäysvirhe
3. Rekyylipelko
4. Jälkipito puuttuu
5. Laukaisuvirhe

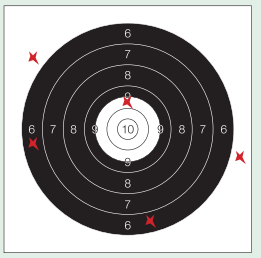

4.5.3 Toiminta tauluilla

Kun patruunat on poistettu ja aseet on tarkastettu, käskee ammunnan johtaja tauluille siirtymisen komentamalla "TAULUILLE MARS". Ase otetaan mukaan, ellei sitä käsketä jättämään ampumapaikalle. Tauluille mennään reippaasti vakioreittejä pitkin.

Siirry oman taulusi kohdalle lepoon seisomaan. Ampumaratakäyttäytymiseen kuuluu, ettei ampuja koske tauluunsa ennen tulosten tarkistamista. Tulosten tarkastamista odottaessasi määritä omatoimisesti iskemäkeskeispiste. Mieti lisäksi, oliko jokin laukauksistasi selvästi laukaisuvirheestä johtuva ja sulje se pois määrittäessäsi iskemäkeskeispistettä. Valmistaudu kertomaan ammunnan johtajalle, miten aiot siirtää tähtäimiä vai riittääkö, että korjaat asento- tai laukaisuvirheen.

Ilmoita oma taulusi ammunnan johtajalle, kun tämä tulee sen kohdalle. Esimerkiksi: "Herra yliluutnantti, alokas Matti Mäkisen taulu". Ammunnan johtaja merkitsee osumasi liidulla tai tussilla, jotta niitä ei tule kirjattua jatkossa uutena osumana, ja antaa sinulle palautteen ampumisesta. Saat ohjeita suorituksesi parantamiseksi, ja yleensä ammunnan johtaja myös kysyy käsityksesi tähtäinten siirtotarpeesta ja siitä, mitä ampumisen osa-aluetta aiot parantaa seuraavalla sarjalla. Kirjuri kirjaa osumat ampumapöytäkirjaan.

Kun tulokset on kirjattu, voit paikata taulusi paikkatarroilla. Käytä mustia paikkatarroja mustalla pohjalla olevien osumien paikkaamiseen ja valkoisia valkoisella pohjalla olevien osumien paikkaamiseen.

Keskity ampumaradalla vain omaan suoritukseesi ja jätä leikkimielinen kilpailu pois.

Tähtäysmenetelmät ammuttaessa liikkuvaan maaliin

Kyttäämällä kohdetta

Seuraamalla kohdetta

4.6 **Ampuminen liikkuvaan maaliin**

Taistelukentällä taistelija joutuu usein ampumaan liikkuvaan viholliseen, jonka liikenopeus ja liikesuunta vaihtelevat. Liikkuvaan maaliin ampuminen ja siihen osuminen vaatii taistelijalta runsaasti harjoittelua. Taistelukentällä maalit liikkuvat vaihtuvalla etäisyydellä ja liikenopeudella. Osumatodennäköisyys kasvaa, kun tiedetään maalin etäisyys ja liikenopeus mahdollisimman tarkasti.

Taistelijan on osattava ampua tähdättyjä laukauksia liikkuvaan maaliin ottaen huomioon ampumaetäisyyden lisäksi myös ennakon. Ennakko on maalin liikkuma matka luodin lennon aikana. Ennakon määrittämiseen vaikuttavat maalin nopeus, maalin liikeradan suuntakulma, luodin lentonopeus (lentoaika), ampumaetäisyys sekä kaltevuuskulma maalin ja ampumapaikan välillä. Maalin liikeradan suuntakulma on suure, joka määrittää sen, missä kulmassa maali loittonee tai etääntyy ampujaan nähden. Ennakkoa otettaessa aseen tasainen liike molempiin suuntiin on saatava aikaan pääasiassa vartalon liikkeen avulla. Liipaisun on tapahduttava tasaisesti siitä huolimatta, että laukaisuun on vain vähän aikaa. Ennakon määrittämistä on harjoiteltava liikemaaliammunnoilla eri etäisyyksille maalin liikenopeutta ja ampumakulmaa vaihdellen. Ampuminen liikkuvaan maaliin opetellaan taistelijan ampumataidon koulutuksessa. Koulutettaessa tulenkäyttöä liikkuvaan maaliin on tarkoituksenmukaista käyttää valojuovapatruunoita, jolloin kouluttaja voi antaa jokaisen laukauksen jälkeen palautteen.

Liikkuvaan maaliin tähtäysmenetelmät ovat kohteen seuraaminen ja kohteen kyttääminen.

Seuraamalla tähdätään maalia sen etupuolelle pitäen tähtäys jatkuvasti ennakkopisteessä eli ennakon edellyttämässä kohdassa maalin oletetulla liikeradalla. Laukaus ammutaan seuraamisen aikana tähtäimiä ennakkopisteessä pitäen. Laukauksen jälkeen jatketaan seuraamista koko jälkipidon ajan. Seuraamismenetelmä on sopiva silloin, kun maalin liikenopeus vaihtelee. Seuraamismenetelmällä voidaan ampua toinen laukaus nopeammin kuin kyttäysmenetelmällä. Kyttäämällä tähdätään pistettä maalin oletetulla liikeradalla ja laukaus ammutaan, kun maali tulee ennakon kohdalle. Asetta ei liikuteta tähtäyksen ja laukauksen aikana. Toinen laukaus ammutaan muuttamalla tähtäyspistettä maalin oletetulle liikeradalle. Kyttääminen sopii tilanteeseen, jossa maali liikkuu samalla vauhdilla samaan suuntaan tasaisesti tai jossa ampumasektori ei mahdollista maalin seuraamista.

Yleisimmät virheet ammuttaessa liikkuvaan maaliin:

- Maalin etäisyys on arvioitu väärin.
- Maalin nopeus on arvioitu väärin.
- Seuraamalla ammuttaessa aseen liike pysäytetään laukaisuhetkellä.
- Kyttäysmenetelmässä on valittu väärä ennakkopiste.

Liikkuvaan maaliin ammuttaessa tähdätään maalin eteen ennakon verran. Ennakon määrittämiseen voidaan käyttää aseen jyvää, jonka leveys vastaa noin 80 senttimetriä 150 metrin etäisyydellä. Ampumasuuntaan nähden poikittain kävelevään maaliin tähdätään jyvän kulmalla. Tähtäyspiste säilyy samana etäisyydestä riippumatta.

Ampumasuuntaan nähden poikittain juoksevan maalin etureunan ja aseen jyvän reunan väliin jätetään noin jyvän levyinen ennakko. Ennakkoa ei oteta, mikäli vihollinen liikkuu kohti tai loittonee. Vihollisen liikkuessa sivusuuntaan, otetaan täysi ennakko. Vihollisen liikkuessa 70 asteen kulmassa ennakko on 2/3, 45 asteen kulmassa ennakko on ½ ja 30 asteen kulmassa ennakko on 1/3. Käytännössä käytetään kuitenkin aina täyttä tai puolta ennakkoa.

Ennakon laskeminen

$$\text{Ennakko (m)} = \frac{\text{ampumaetäisyys (m)}}{\text{luodin nopeus (m/s)}} \times \text{maalin nopeus (m/s)}$$

Esimerkki:
Juoksevan miehen nopeus on 4 m / s
Rynnäkkökiväärin luodin nopeus on n. 700 m / s
Etäisyys maaliin on 150 m

$$\frac{150\ \text{m}}{700\ \text{m/s}} \times 4\ \text{m/s} = \text{n. } 0{,}86\ \text{m}$$

Ennakot ja tähtäinkuvat ammuttaessa rynnäkkökiväärillä 150 metrin etäisyydeltä

Kävelevä vihollinen
Nopeus n. 6 km/h (1,7 m/s)
Ennakko n. 36 cm

Juokseva vihollinen
Nopeus n. 15 km/h (4,2 m/s)
Ennakko n. 90 cm

Auto
Nopeus n. 30 km/h (8,3 m/s)
Ennakko n. 1,8 m

4.7 **Taisteluammunnat**

Ase- ja ampumakoulutuksesta edetään eri aselajien taisteluammuntoihin koulutushaara-, erikois- ja joukkokoulutusjaksolla. Ase- ja ampumakoulutus huipentuu joukkokoulutuskaudella vahvennetun joukkueen ja komppanian taisteluammuntoihin, joissa eri aselajit toimivat yhdessä.

Taisteluammuntojen päämääränä on liittää ase- ja ampumakoulutus taistelukoulutukseen niin, että opittua aseenkäsittely- ja ampumataitoa osataan käyttää hyväksi taistelutilanteen mukaisissa olosuhteissa. Vahvennetun joukkueen ja komppanian ammunnoissa harjoitellaan taistelukoulutuksen lisäksi johtajien yhteistoimintaa sekä taistelun tukemista suora-ammunta-aseilla ja epäsuoralla tulella.

Taisteluammuntojen tavoitteena on, että

- taistelija hallitsee aseensa käytön taistelukentällä partion, ryhmän, joukkueen ja komppanian osana sekä luottaa omien aseiden tehoon
- joukko hallitsee taistelutilanteen mukaisen tulenkäytön puolustus- ja hyökkäystaistelussa valoisalla ja pimeällä
- johtajaksi koulutettava hallitsee yhteistoiminnan muiden aselajien johtajien kanssa sekä joukkonsa tulenkäytön valmistelut ja johtamisen taistelun aikana mukaan lukien suora-ammunta-aseiden tulituen ja epäsuoran tulenkäytön järjestelyt.

Alokasjakson tavoitteena on, että taistelija osaa perusteet partion puolustus- ja hyökkäystaistelusta valoisalla. Osaaminen todennetaan koulutushaarajakson alussa taisteluammunnoissa.

4.8 **Rynnäkkökiväärin käyttö taisteluammunnassa ja taistelussa**

4.8.1 Rynnäkkökiväärin käsittely ja tulitoiminta taistelutilanteessa

Pidä rynnäkkökivääriä asekädellä ja tue ase kainaloon, jotta voit estää aseen piipun suuntautumisen vaaralliseen suuntaan. Tee tukikädellä kaikki muu aseen käsittelyyn liittyvä toiminta, esimerkiksi yhden käden käsimerkit.

Suojaa piippu siten, ettei siihen mene hiekkaa tai lunta. Tarkista taistelun aikana, että tähtäimet ovat puhtaat ja takatähtäin on oikeassa asennossa.

Käytä kertatulta tai nopeita kaksoislaukauksia. Sarjatulta käytetään vain lyhyinä sarjoina ja poikkeustilanteissa, kuten ilma-ammunnassa ja lähitaistelun pikatilanteissa, esimerkiksi vyörytettäessä taisteluhautaa. Muista, että rynnäkkökiväärin täysi lipas tyhjenee sarjatulta ammuttaessa alle kolmessa sekunnissa.

Yleisimmät aseotteet

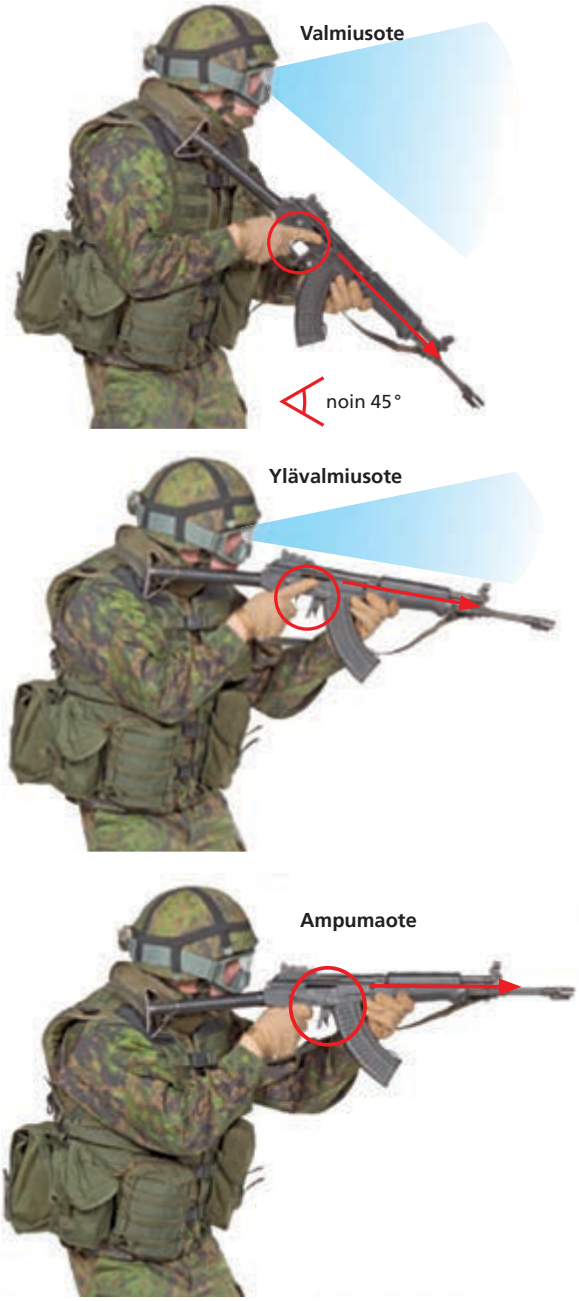

Esimerkki lataamisesta tukikäden tekniikalla

Nuolella on osoitettu tukikäden liikesuunta lataamisessa sekä liikkeen vähimmäispituus.

- Piippu on turvalliseen suuntaan.
- Aseen perä on tukevasti kainalossa estäen aseen liikkumisen sivuille.
- Sormi on pois liipaisinkaaren sisältä.
- Asetta kallistetaan.
- Vaihdin laitetaan ala-asentoon.
- Tukikäden kämmenpohja ottaa kiinni viritintappiin (RK62 ja sovelletusti RK95)
- Viritintappi vedetään taakse ja vapautetaan saattamatta.

Muista, että voit rynnäkkökiväärillä ampua maalia myös esteen läpi. Laho kanto, ohut puu tai muu näköeste ei pysäytä luotia. Kun valitset tai linnoitat itsellesi tuliasemaa, muista eri materiaalien suojavahvuudet ja noudata niitä.

Seuraa patruunoiden kulutusta. Lippaan patruunamäärä näkyy lippaan kuperan sivun rei'istä. Täydessä lippaassa patruunat näkyvät sekä ylemmistä että alemmista rei'istä. Lippaassa, jossa on vähintään kymmenen patruuna, patruunan kannat näkyvät vain ylemmistä rei'istä.

Vaihda lipas suojassa. Linnoitetussa tuliasemassa vaihda lipas mahdollisimman nopeasti ja jatka vihollisen tulittamista. Jos taistelutilanne mahdollistaa, vaihda täysi lipas ja täytä osittain tyhjentynyt lipas täyteen. Laita täydet lippaat taisteluvyön taskuihin suuaukko ylöspäin ja patruunat eteenpäin sekä tyhjät lippaat suuaukko alaspäin.

Seuraa tulen osuvuutta ja tarvittaessa kohdista ase taistelutaukojen aikana. Harjoittele tulitoiminta rynnäkkökiväärillä myös suojavarustuksessa.

4.8.2 Ampuma-asennot taistelutilanteessa

Ampuma-asentoja ovat pysty-, polvi- ja makuuasento. Lisäksi taistelija voi käyttää sovellettuja asentoja.

Kaikissa asennoissa voidaan käyttää ampuma- ja valmiusotteita. Taistelutilanteessa muuta asentoa tilanteen vaatimalla tavalla oman suojan parantamiseksi ja vakaamman ampuma-asennon saavuttamiseksi. Esimerkiksi liikkeessä tulitoiminta aloitetaan pystyasennosta, josta pudottaudutaan polviasentoon ja edelleen makuuasentoon.

Valitse tilanteen mukaan paras ampuma-asento.

Taistelussa ampuma-asennon valitsemiseen ja tulen aloittamiseen on usein hyvin vähän aikaa. Taistelijan on tässä lyhyessä ajassa havainnoitava taistelukenttää ja

- päätettävä, suojautuuko vai ampuuko heti
- valittava maali
- valittava ampuma-asento ja mahdollisen tilapäisen tuen käyttö
- paikannettava maali, poistettava aseen varmistus, tähdättävä ja laukaistava
- havaitun osuman jälkeen varmistuttava siitä, että vastustaja on menettänyt taistelukykynsä
- jatkettava tulittamista maalin tuhoamiseksi tai valittava uusi maali tai suojauduttava ja jatkettava tehtävänsä täyttämistä.

Ota huomioon, että taistelijana olet yleensä myös itse samaan aikaan tulituksen kohteena.

Taistelussa ihminen keskittyy uhkaan ja katse tarkentuu automaattisesti siihen. Tähtääminen lähietäisyyksille tehdään molemmat silmät auki. Molempien silmien auki pitäminen mahdollistaa paremman havainnoinnin.

Esimerkki tulitoiminnan vaiheista ja jälkitoimista taistelussa:

- Tähtäys – puristava laukaus.
- Tarkasta osuman vaikutus ampumaotteessa.
- Päätös tulitoiminnan jatkamisesta tai lopettamisesta.
- Sormi pois liipaisinkaaren sisältä.
- Lähitarkastus, jossa ase lasketaan ylävalmiusotteeseen ja varmistutaan ettei etusektorissa ole enää vihollisia.
- Ympäristön tarkastus, jossa ase lasketaan valmiusotteeseen ja tarkastetaan vähintään 180 asteen sektori. Tällöin varmistutaan, ettei ympärillä ole enää uhkaa tai tuhottavia vihollisia.
- Varmistetaan taistelijaparin / partion paikka ja tilanne.

Ampuma-asento ja tukipisteet pystypoterosta

Nopea tulenavaus perustuu muun muassa tilanteenmukaiseen aseenkantotapaan, varmaan aseen käsittelyyn (vaihtimen käyttö ja taistelutähtäinten käyttö) sekä tulenavaukseen valmistautumiseen (valmius siirtyä nopeasti ampuma-asentoon).

Tukeva ampuma-asento on maaliin osumisen perusedellytys. Taistelutilanteessa pyri aina ampumaan tukea käyttäen kaikissa ampuma-asennoissa. Tukena voidaan käyttää poteron reunaan asennettua tukea tai reppua, mättäitä, kantoja sekä kaatuneita tai kasvavia puita.

Ampuessasi poterosta tukevan käden tulee olla aseen tuen ja kädensuojuksen välissä. Tämä vähentää aseen liikkumista ammunnan aikana ja helpottaa näin tähtäimien pitämistä maalissa nopeiden peräkkäisten laukausten aikana sekä nopeuttaa maalin vaihtoa. Tue molemmat kyynärpäät poteron ns. asepöydälle. Ylävartalon on nojattava aseen perään, jolloin ase painautuu tiukasti tukea vasten.

Symmetrinen pystyasento

Korkea polviasento

Matala polviasento

Huomio! Aseen on oltava lähes samassa linjassa säären ja kyynärvarren kanssa.

Kuvassa ampuja on kallistunut oikealle.

Käytä ampuma-asentoa **maaten** aina, kun se vain on mahdollista, koska

- se on tukevin ampuma-asento ja osumatodennäköisyys maaliin on suuri jo ensimmäisellä laukauksella
- ampujan oma maalipinta-ala on pieni ja ampuja voi hyödyntää helposti maaston tarjoamaa suojaa
- ampuja voi melkein aina käyttää lipastukea sekä usein myös tilapäistä lisätukea aseelle.

Käytä ampuma-asentoa **polvelta**, kun ampuma-asentoa **maaten ei ole mahdollista käyttää aluskasvillisuuden, lumen tai muun tähystysesteen vuoksi.**

Tilapäisenä tukena käytetään esimerkiksi puuta. Polviasennosta siirrytään mahdollisimman nopeasti parempaan tuliasemaan ja jatketaan tulittamista makuuasennosta.

Käytä ampuma-asentoa **pystystä**, kun

- tulitus on aloitettava nopeasti tai joudutaan tulittamaan liikkeessä
- muut ampuma-asennot eivät ole mahdollisia esimerkiksi aluskasvillisuuden, lumen tai muun tähystysesteen vuoksi.

Pystyasennossa voidaan tilapäisenä tukena käyttää esimerkiksi puuta tai rakennetta. Pystyasennosta siirrytään mahdollisimman nopeasti tukevaan ja paremman suojan antavaan polvi- tai makuuasentoon.

Tuplapolviasento

Viuhkapanos 10

4.9 Muut aseet ja taisteluvälineet, jotka jokaisen taistelijan tulee osata

4.9.1 Viuhkapanos

Tähysteisesti laukaistavia panoksia käytetään esimerkiksi tukikohtien suojaamisessa, ylläköissä tai miinoitteiden kulkuaukkojen valvonnassa sekä niiden nopeassa sulkemisessa. Kevyitä panoksia käytetään elävää voimaa vastaan ja raskaita panoksia panssaroimattomia ja kevyesti panssaroituja ajoneuvoja ja helikoptereita vastaan. Panoksia voidaan räjäyttää yksitellen tai ne voidaan ketjuttaa sytytysjärjestelmässä olevalla adapterilla tai räjähtävällä tulilangalla. Panokset räjäytetään sähkö-, veto- tai impulssiletkusytytyksellä.

Viuhkapanokset 84, 88, 01 ja 2010 ovat muovikuorisia viuhkapanoksia, joiden etuosaan valetut teräskuulat aiheuttavat suunnatun sirpaleviuhkan. Kevyitä viuhkapanoksia (88, 2010) käytetään jalkaväkeä vastaan. Panos on pyrittävä saamaan mahdollisimman korkealle esimerkiksi kumpareen päälle. Panokset asennetaan omalle jalustalleen ja suunnataan kohteen suuntaan tähtäimen avulla.

Kevyet viuhkapanokset muodostavat noin 50 metriä leveän ja 2 metriä korkean sirpaleviuhkan 50 metrin etäisyydelle asennuskohdasta. Teräshaulit läpäisevät 50 metrin päästä kuivaa lautaa 20 millimetriä ja terästä 2 millimetriä. Laukaisu tehdään normaalisti pakkauksessa olevilla sytytysvälineillä.

Viuhkapanos 2010 (VP2010)
Ominaisuudet ja vaikutus kohteeseen:

- paino 2,5 kg
- räjähdysainetta 1,4 kg
- sirpaleita 924 kpl
- läpäisy (50 m) > 2 mm:n teräs
- tehokas etäisyys 100 m
- sirpaleviuhkan sektori 60°
- sirpaleviuhkan korkeus (50 m) 2 m
- suojaetäisyys 50 m.

Esimerkki kevyen viuhkapanoksen 2010 (VP2010) asentamisesta:

- Tiedustele asennus- ja laukaisupaikka
- Tee vedonpoisto impulssiletkulle lähellä olevaan puuhun, kiveen, oksaan tai vastaavaan
- Rullaa räjäytysletku kelaltaan asennuspaikalta laukaisupaikalle
- Kiinnitä jalat kolmijalan keskiosaan
- Valitse asento ympäristön ja käytön mukaan (matala/korkea/yhdistelmä) tai tarvittaessa ruuvaa panokseen kuuluva kiinnike puuhun, jolloin kiinnike korvaa kolmijalan
- Kiinnitä tähtäin panokseen
- Kiinnitä panos kolmijalan kuulapäähän
- Suuntaa panos seuraavasti:
  - suuntaa panos ensin oikealle alueelle tähtäinhahlon avulla
  - sitten tarkemmin tähtäinputken avulla
  - lukitse oikea asento siipimutterilla
- Naamioi panos
- Työnnä nalli sytytintilaan seuraavat asiat huomioiden:
  - kiinnitä nalli panokseen, ettei se irtoa vahingossa
  - tee nallijohdolle vedonpoisto panoksessa sille suunniteltuun paikkaan
  - Tarkista naamiointi ja suuntaus

4.9.2 Telamiina (TM 65 77)

Telamiina (65 77) on ensisijaisesti panssarivaunuja vastaan tarkoitettu, räjähdys- ja painevaikutteinen miina.

Telamiinan panososa on valettu räjähdysaineesta (TNT) ja lujitettu lasikuitukankaalla. Miinan laukaisimeen asennetaan räjäytin, joka välittää ja vahvistaa sytyttimen räjähdyksen panososaan. Sytyttimenä käytetään painosytytintä 77.

Harjoitustelamiina on keltainen.
Taistelumiina on vihreä tai harmaa.

Ominaisuudet:
- Miinan paino on 10 kg, josta TNT:n osuus on 9,5 kg.
- Ansoittamaton telamiina toimii, kun laukaisimeen kohdistuu 150 kg:n kuormitus. Tällöin laukaisin murtuessaan virittää ja laukaisee sytyttimen.
- Telamiina katkaisee panssarivaunun telan ja vaurioittaa telapyörästöä ja tuhoaa pyöräajoneuvon.

Telamiina voidaan asentaa maastoon, tielle, rantaveteen tai lumeen. Taistelijan on osattava asentaa telamiina maan pinnalle yhdessä minuutissa sekä kaivaa ja asentaa miina miinasijaan kesällä 5 minuutissa ja talvella 10 minuutissa. Taistelijan on osattava myös varamiinoitteen rakentaminen osana ryhmää (vast.).

Telamiina 65 77:n pääosat

Telamiinan asentaminen

- Valitse miinasija vaunun kulku-uralta.
  Huom! Miinoitteissa telamiinojen välin on oltava vähintään 5 metriä.
- Asenna miina esimerkiksi polviasennossa.
  Rynnäkkökiväärin voit laittaa taaksesi esimerkiksi pohkeen päälle, jolloin se ei pääse likaantumaan eikä haittaa miinan asentamista. Tähystä vihollisen suuntaan tilanteen mukaan.
- Tee miinasija. Poista maa sijasta siten, että se jää loivareunaiseksi.
- Aseta miina sijaansa. Laita kantolenkki miinan alle. Asenna miina siten, että laukaisimen pinta on yli 1 cm maanpinnan yläpuolella ja panososa maanpinnan alapuolella
- Naamioi miina käsin, ei lapiolla.
- Asenna sytytin. Aukaise kierretulppa, aseta sytytin tilaansa, tarkista että tiivisterengas on paikallaan ja kierrä tulppa kiinni.
- Tee hienonaamiointi käsin.
- Miinaa ei saa asentaa, jos siitä puuttuu osia, laukaisukansi tai kierretulppa on vioittunut tai sytytin ei sovi sytytintilaan. Sytytintä ei saa laittaa väkisin sytytintilaan.

Telamiinaa ei saa asentaa sellaiseen maastonkohtaan, syvennykseen, kiven, kannon tms. viereen, missä telaketjun tai ajoneuvon pyörän paino ei voi kohdistua miinaan.

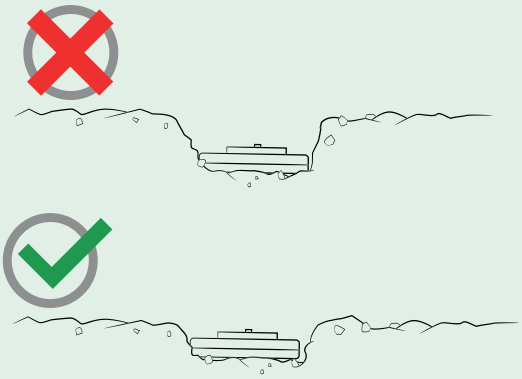

Telamiinan asentaminen lumeen

Jos telamiina pitää asentaa lumeen, ota huomioon, että panssarivaunun tela painuu lumeen ja löysään maahan yhtä paljon kuin sotilas varusteineen.

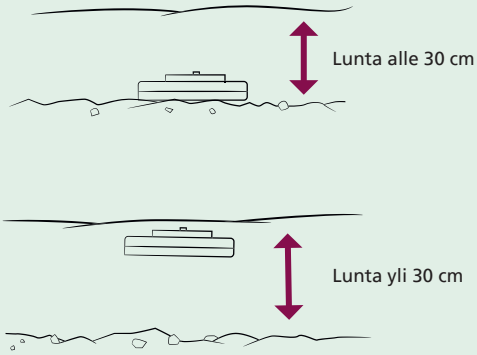

Telamiinan poistaminen

- Poista naamiointi
- Avaa kierretulppa ja poista sytytin
- Nosta miina pois sijastaan
- Kierrä kierretulppa kiinni.

Jos taistelumiinan sytytin ei irtoa helposti sytytintilasta, on miina räjäytettävä sijassaan erillisellä panoksella.

Kevyt kertasinko 66 KES 88

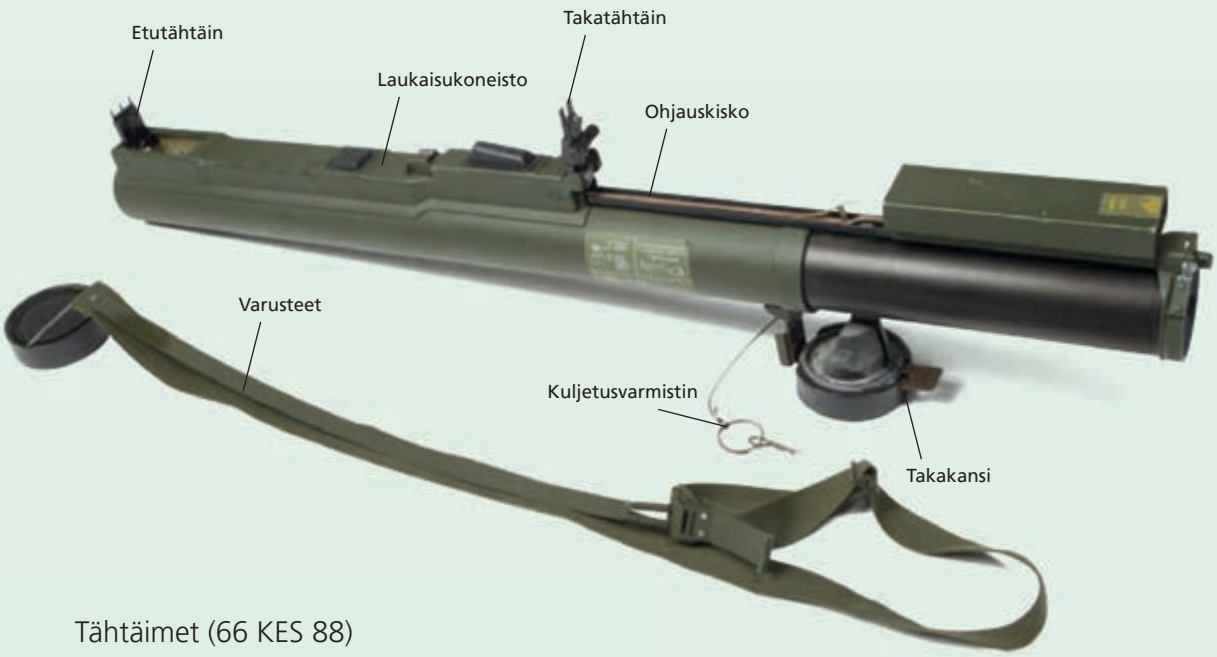

Tähtäimet (66 KES 88)

4.9.3 Kevyt kertasinko (66 KES 88)

Kertasingon 66 KES 88 ominaisuudet:
- Paino 3.27 kg
- Kaliiperi 66 mm
- Pituus kuljetuskunnossa / ampumakunnossa: 771 mm / 981 mm
- Tehokas ampumaetäisyys paikallaan olevaan maaliin 200 m
- Suurin käytännön ampumaetäisyys 350 m
- Onteloraketin lähtönopeus 198 m/s
- Ontelopanoksen lyhin varma toimintaetäisyys 21 m
- Homogeenisen panssarin läpäisykyky n. 300 mm

Sotilaan on hallittava kertasingon käsittely ja käyttö siten, että hän osaa arvioida maalin nopeuden ja ampumaetäisyyden, saavuttaa tehokkaalle ampumaetäisyydelle paikallaan olevaan maaliin valoisalla 90 prosentin ja pimeällä 75 prosentin osumatodennäköisyyden ja liikkuvaan maaliin valoisalla 75 prosentin ja pimeällä 65 prosentin osumatodennäköisyyden.

Sotilaan on lisäksi kyettävä laittamaan kertasinko ampumakuntoon 5 sekunnissa ja kuljetuskuntoon 15 sekunnissa.

Kevyellä kertasingolla tuhotaan rynnäkkö- ja kuljetuspanssarivaunuja. Taistelupanssarivaunut tuhotaan yleensä raskailla kertasingoilla, raskailla singoilla ja panssarintorjuntaohjuksilla. Kevyen kertasingon tuhoamistodennäköisyys taistelupanssarivaunuun on 8 prosenttia, kun etäisyys on tiedossa.

Kertasinkoampujan tuliasema on valittava sivustatuliasemaksi. Etäisyydet tulenaloitustasalle ja tuhoamisalueille on mitattava puolustusvalmiutta kehitettäessä. Tuliasemat valitaan yleensä siten, että tärkeimmälle tuhoamisalueelle on etäisyyttä alle puolet tehokkaasta ampumaetäisyydestä, joka on 100–150 metriä. Vaunujen liike on pysäytettävä tuhoamisalueelle, miinoitteella, hävitteellä, murrosteella tai panoksilla, jolloin osuminen on todennäköisempää.

Kertasinkoampujat toimivat vähintään taistelijaparina, mieluummin partiona. Toinen taistelija ampuu kertasingolla tai -singoilla ja toinen tähystää laukauksen. Ampujalla on 2–3 kertasinkoa.

Hyvän panssarintorjuntatuliaseman taisteluteknisiä vaatimuksia ovat:
- kyettävä ampumaan käsketylle tuhoamisalueelle
- riittävä ampuma-ala
- sivusta-, selusta tai kattotulisasema
- suoja vihollisen tulelta ja tähystykseltä (ml. ilmatähystykseltä)
- suojainen siirtymisreitti
- maasto estää vaunujen ajamisen suoraan tuliasemaan
- tulialuetta korkeammalla

Ampumakuntoon laittaminen

- Poista takakannen kuljetusvarmistin. Säilytä kantohihna.
- Käännä alas takakansi, joka on samalla olkatuki. Samalla irtoavat kantohihna ja etukansi.
- Vedä rivakasti sisäputki ulos pidennettyyn asentoon niin, että se lukkiintuu. (Harjoituskäyttöön valmistellut, sisäpiipulla varustetut kertasingot viritetään avaamalla ensin noin 15 cm ja sen jälkeen vetämällä rivakasti. Tällöin mekanismi kestää pidempään.)
- Aseta takatähtäin tuhoamisalueen tärkeimmän kohdan mukaiselle ampumaetäisyydelle.
- Varmistu, että kertasingon etutähtäimen jyvä pääsee liikkumaan lämpötilan mukaan säätyvän jousen mukana (uusi malli), tai varmistu siitä, että takatähtäimen lämpötila-asetin on oikein säädetty (vanha malli).
- Varaudu suojaamaan kuulosi.

Tähtääminen

- Valitse maali ja suojaa kuulosi.
- Arvioi maalin etäisyys laukaisuhetkellä ja aseta vastaava etäisyys takatähtäimeen.
- Tähtää takatähtäimen reiän läpi.
- Aseta etutähtäimen tolpan yläpää reiän keskelle.

Voit tähdätä 150 metrin ampumaetäisyydelle asti keskitolpalla vaunun etukolmanneksen alueelle.

Tähtääminen paikallaan olevaan maaliin, 100 m paikallaan.

Tähtääminen paikallaan olevaan maaliin, 200 m edestä.

Ampuessasi liikkuvaa vaunua, ota tähtäyspiste keskitolpalla vaunun etukolmannekseen.

Ampuminen

Sinkoaseilla on hyvin kaareva lentorata, minkä vuoksi etäisyyden maaliin on oltava oikea. Etäisyydet tuhoamisalueen eri osiin mitataan aina, kun siihen on mahdollisuus, ja niistä piirretään tuliasemakortti. Etäisyydet voi mitata askelpareina tai mittavaijerilla. Tulenjohtoryhmä voi avustaa etäisyyden mittaamisessa laseretäisyysmittarilla.

- Varmistu siitä, että olet suojannut kuulosi (tulppakuulonsuojaimilla ja aktiivikuulonsuojaimilla).
- Nosta ase olkapäälle pitäen kiinni putkesta ja korokkeesta.
- Tarkista, että takavaara-alueella ei ole henkilöstöä.
- Poista liipaisinvarmistin (työnnä eteen).
- Tähtää takatähtäimen kautta maaliin.
- Aseta laukaiseva käsi siten, että peukalo on putken alapuolella ja muut sormet liipaisimella. Aseta tukeva käsi siten, että tuelta ampuessasi sormet ovat korokkeen päällä ja painavat asetta tukea vasten. Asetta tukevassa kädessä on oltava nahkakäsine tai -rukkanen. Polvelta ammuttaessa ampuma-asento on kuten rynnäkkökivääri-rillä, jolloin tukeva käsi on kokonaan putken alla ja putki lepää kämmentä vasten.
- Laukaise sinko puristamalla liipaisin alas.
- Singon ampumisen jälkeen irtaudu tuliasemasta, koska laukaus paljastaa tuliaseman ja vetää vihollisen tulta puoleensa

Pienikätinen ampuja voi pitää laukaisukättä siten, että peukalo on liipaisinkorokkeen takana.

Liikkuvaa maalia on yleensä paras ampua tähtäämällä määrättyyn paikkaan ja odottamalla (kyttäysmenetelmä). Tällöin laukaus on vakaa, ja ampujan on helppo välttää ampumalinjalla olevat puunrungot ja muut esteet.

Liipaisinvarmistin poistetaan työntämällä sitä eteenpäin.

Tuliaseman ampumatekniset vaatimukset:

- poterosta ammuttaessa on varmistuttava siitä, että paine ei purkaudu poteroon
- ammuttaessa tukea käyttäen on putken suun ulotuttava vähintään 5 senttimetriä tuen etupuolelle
- putken ja maanpinnan välin on oltava vähintään 20 senttimetriä siivekkeiden aukeamisen takia
- ammuttaessa makuuasennosta on ampujan vartalon ja aseen välisen kulman oltava vähintään 45°
- lyhin varma toimintaetäisyys 21 metriä.

Tulisaseman vaatimukset rakennuksen sisältä ammuttaessa:

- huonetila vähintään 4m x 3,5m x 2,4m (>30m3)
- tehtävä aukkoja paineen purkautumiseksi.

HUOMIO!

Suoraan aseen takana ei saa olla kahta (2) metriä lähempänä pystysuoraa seinämää, puuta tai kiveä, joka estää paineen purkautumisen taaksepäin!

Kuljetuskuntoon laittaminen

1. Työnnä liipaisinvarmistin VARMISTETTU-asentoon (taakse).
2. Paina pidätinlevyä, jotta lukitus vapautuu.
3. Työnnä ase kokoon painamalla samalla varoen etu- ja takatähtäin alas.
4. Käännä takakansi kiinni ja aseta kuljetusvarmistin paikalleen.
5. Aseta etukansi paikalleen ja kiinnitä hihnan kiinnityshaka takakannen syvennyksiin.

4.9.4 Kevyt kertasinko (66 KES 12)

Kertasingon 66 KES 12 ominaisuudet:

- Paino 3.2 kg
- Kaliiperi 66 mm
- Pituus kuljetuskunnossa / ampumakunnossa: 780 mm / 983 mm
- Tehokas ampumaetäisyys paikallaan olevaan maaliin 250 m
- Tehokas ampumaetäisyys liikkuvaan maaliin 200 m
- Ontelopanoksen lyhin varma toimintaetäisyys 20 m
- Homogeenisen panssarin läpäisykyky n. 450 mm (RHA)

Ampumakuntoon laittaminen

1. Poistetaan kuljetusvarmistin.
2. Avataan takakansi.
3. Irrotetaan varusteet
4. Tartutaan kiinni korokkeista
5. Tarkastetaan takavaara-alue
6. Avataan putket, jolloin ase virittyy. Varmistetaan putkien lukittuminen.
7. Avataan takatähtäimen suoja
8. Asetetaan oikea etäisyys takatähtäimeen
9. Poistetaan varmistin.

Tähtäimet (66 KES 12)

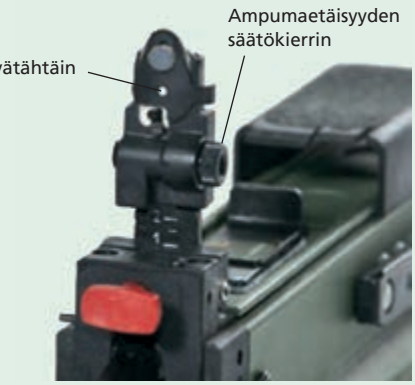

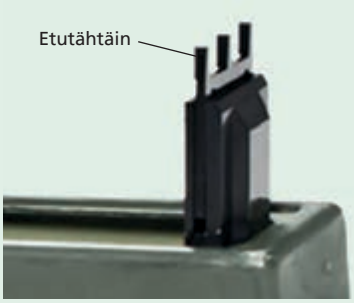

Kuljetuskuntoon laittaminen

1. Varmistetaan ase vetämällä varmistin taakse.
2. Taitetaan takatähtäin ja suljetaan takatähtäimen suoja.
3. Painetaan pidätinlevyä ja samanaikaisesti työnnetään ase kokoon.
4. Suljetaan takakansi ja kiinnitetään kuljetusvarmistin.
5. Asetetaan putken suu etukannen päälle ja kiinnitetään hihnan kiinnityshaka takakanteen.

4.9.5 Käsikranaatti ja muut heitteet

Käsikranaatit on tarkoitettu lähitaisteluun sellaisia maaleja vastaan, joita ei voida tilanteesta johtuen tuhota suora-ammunta-aseilla. Käsikranaatit ovat tehokkaita lähitaisteluetäisyydeltä esimerkiksi esteen takana olevan vihollisen tuhoamiseen.

Käsikranaattien tyypillisiä käyttötilanteita ovat:
- rakennuksen tai esteen suojassa olevan vihollisen tuhoaminen
- tuliylläkkö
- irtautumisen tukeminen
- taisteluhaudan vyöryttäminen
- ajoneuvon tuhoaminen.

Taistelijan on kyettävä heittämään käsikranaatti pystyasennosta vähintään 30 metrin etäisyydelle. Taistelijan on osuttava 20 metrin etäisyydeltä maalin, jonka halkaisija on 2 metriä.

Käsikranaatin toiminta, kun varmistussokka on vedetty irti ja käsikranaatti on heitetty maalia kohti:
- Kahva aukeaa käsikranaatin irrottua kädestä.
- Iskuri lyö nalliin.
- Räjäyttimen aikapanos syttyy, ja sytyttimen paloaika on 2,5 sekuntia.
- Räjähdysaine räjähtää.
- Uritettu runko sirpaloituu.

Suomessa on käytössä sirpalekäsikranaatteja ja painekäsikranaatteja.

Savuheitteitä käytetään suojasavun muodostamiseen ja merkinantoon.

Kahvasytytin m/95

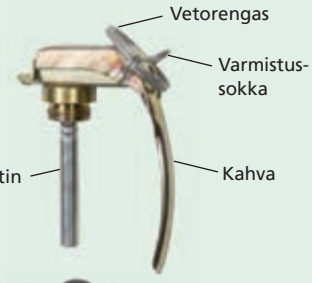

Runko m/43

Erilaisia käsikranaatteja ja heitteitä

Sirpalekäsikranaatti (musta)
Sirpalekäsikranaatti vaikuttaa teräskuorensa sirpaleilla. Sen tehokas vaikutusetäisyys on noin 15 metriä räjähdyspisteestä. Satunnaiset isot sirpaleet voivat haavoittaa kauempanakin.

Painekäsikranaatti (vihreä)
Painekäsikranaattia käytetään painevaikutuksen vuoksi asepesäkkeiden tuhoamiseen esimerkiksi taisteluhaudan vyörytyksessä ja suljetuissa tiloissa, kuten korsuissa sekä rakennuksissa. Siitä lähtee vain vähän sirpaleita, koska se on pääosin räjähdysainetta.

Savuheite (harmaa)
Savuheitettä käytetään vihollisen sokaisuun ja oman toiminnan suojaamiseen. Nykyaikainen panssarivaunu näkee lämpötähystimellä savun läpi. Savuja voidaan käyttää kuitenkin vihollisen vaunujen harhauttamiseen (vetämään tulta puoleensa).

Merkkisavuheite (punainen, violetti, keltainen, vihreä)
Merkkisavuheitteittä käytetään merkinantoon ja johtamiseen esimerkiksi joukon ryhmityksen etureunan osoittamiseen tulitukiaseelle ja -osastolle.

Harjoituskäsikranaatti (keltainen ja sininen)
Harjoituskranaattia käytetään koulutuksessa.

Heittokuntoon laitto (oikeakätinen heittäjä)

Kahvasytyttimen ja rungon liittäminen:

Rungon ja sytyttimen liittäminen tehdään vartalon edessä

Kahvaosa on heittävässä kädessä, toisella kädellä kierretään käsikranaatin runko-osa kiinni kahvaosaan

- Kahva nojaa kämmenpohjaan
- Runko-osa on peukalon ja sormien välissä
- Pyöritä runkoa, älä sytytintä.

Tarkkaile että kierre lähtee vetämään oikealle.

Heitto-ote:

Ota käsikranaatti heittokäteen siten, että kranaatin kahva on kämmenpohjaa vasten sormet kiertyneenä kranaatin ympärille tukevasti, muttei liian tiukasti

Irrota varmistussokan vetorengas kuljetusvarmistuksesta painamalla peukalolla ja nostamalla etu- ja keskisormella vetorengas vapaaksi

Pujota vapaana olevan käden etusormi vetorenkaaseen

Kierrä vetorengasta vastapäivään, kunnes ylemmän haaran taivutus hyppää pois sokan alemman haaran alta

Kierrä vetorengasta takaisin päin ennen varmistussokan irti vetämistä

Vedä varmistussokka suoralla vedolla irti sytyttimestä, jolloin käsikranaatti on heittovalmis

Vetorengas jää vapaana olevan käden etusormeen.

Heittokuntoon laitto (vasenkätinen heittäjä)

Kahvasytyttimen ja rungon liittäminen:

Rungon ja sytyttimen liittäminen tehdään vartalon edessä

Kahvaosa on heittävässä kädessä, toisella kädellä kierretään käsikranaatin runko-osa kiinni kahvaosaan

- Kahva nojaa kämmenpohjaan
- Runko-osa on peukalon ja sormien välissä
- Pyöritä runkoa, älä sytytintä.

Tarkkaile että kierre lähtee vetämään oikealle.

Heitto-ote:

Ota käsikranaatti heittokäteen siten, että kranaatin kahva on kämmenpohjaa vasten sormet kiertyneenä kranaatin ympärille tukevasti, muttei liian tiukasti

Irrota toisella kädellä varmistussokan vetorengas kuljetusvarmistuksesta painamalla peukalolla ja nostamalla etu- ja keskisormella vetorengas vapaaksi

Käännä heittokättä oikealle, kunnes kahvasytyttimen runko osoittaa oikealle ja vetorenkaan nostaminen vapaaksi tuntuu luontevalta. Pujota vapaana olevan käden etusormi vetorenkaaseen

Kierrä vetorengasta vastapäivään, kunnes ylemmän haaran taivutus hyppää pois sokan alemman haaran alta

Kierrä vetorengasta takaisin päin ennen varmistussokan irti vetämistä

Vedä varmistussokka suoralla vedolla irti sytyttimestä, jolloin käsikranaatti on heittovalmis

Vetorengas jää vapaana olevan käden etusormeen.

Heittoasento

Heittoasento on valittava tilanteen mukaan. Heitossa on tärkeintä tarkkuus. Käsikranaattia heitetään kuten esimerkiksi pesäpalloa.

Käsikranaatin heittäminen polvelta

Käsikranaatin heittäminen pystystä

Käsikranaatin heittäminen esteen takaa

Käsikranaatin heittäminen makuulta

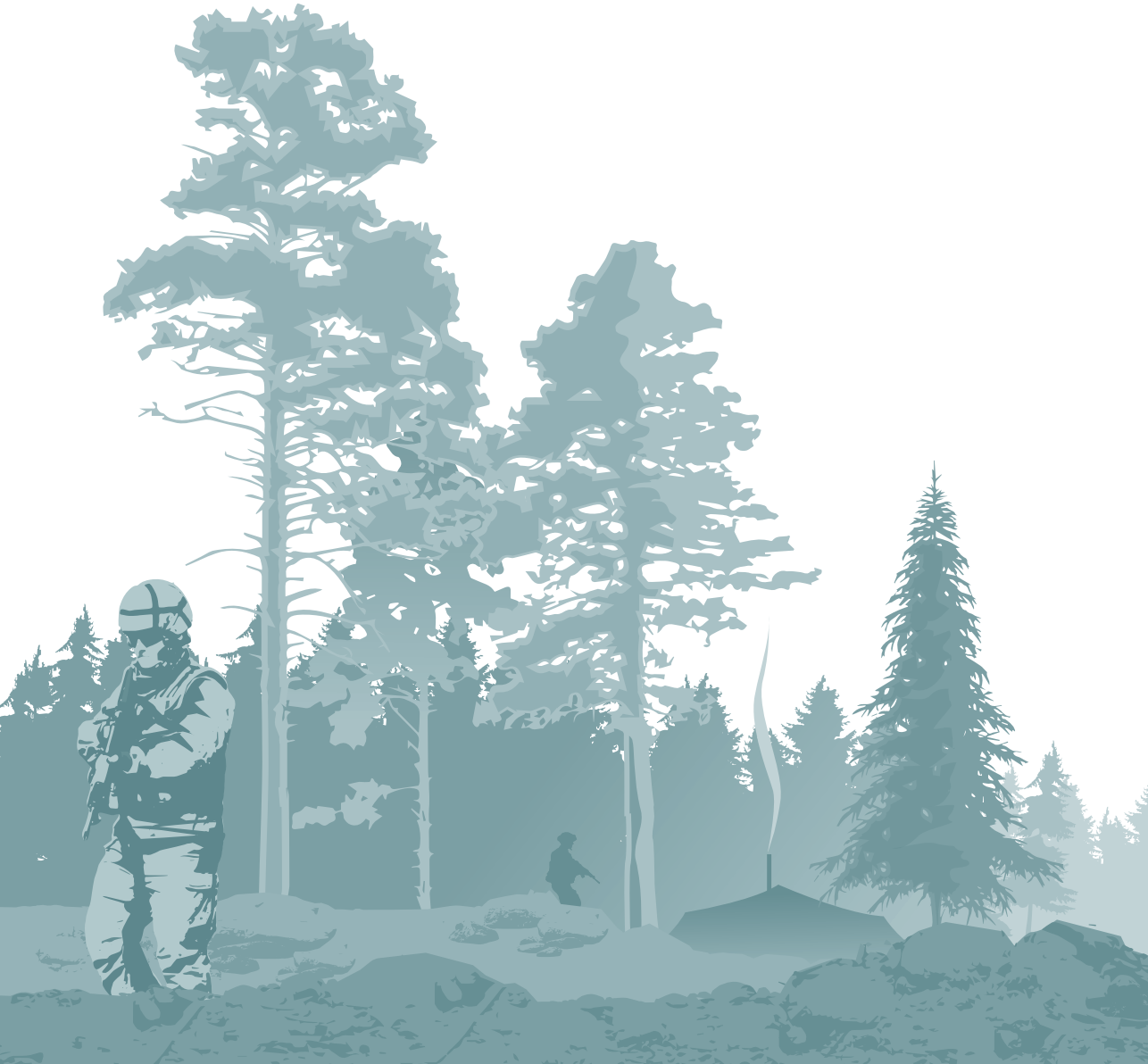

[5]

Mihin tämän luvun asiat liittyvät?
Alokasjakson taistelukoulutus alkaa orientaatiokurssin jälkeen yksittäisen sotilaan taitojen oppimisesta, josta siirrytään toimimaan taistelijapareittain ja/tai partioittain sodanajan sijoituksen mukaisessa kokoonpanossa. Opiskele alokasjakson taistelukoulutuksen teemakurssien (Selviytyminen, Suojaaminen ja Suojautuminen) asiat etukäteen tästä luvusta, kyseistä teemakurssia vastaavasta alaluvusta, jotta oppiminen on sujuvaa ja opit perusasiat. Lisäksi PVMoodlessa on teemakurssien työtilat, joissa voit opiskella asioita esimerkiksi mikroelokuvien avulla. Opetettavien asioiden osaaminen testataan viikon päätteeksi teemakurssien viikkotenteissä. Teemakurssien tärkeimpiin harjoitteisiin osallistuminen tuo sinulle pisteitä sotilaan perustutkintoon.

Taistelukoulutus

Tässä luvussa kuvataan taistelukenttää ja taistelua sotilaan näkökulmasta. Luvussa kerrotaan myös alokasjakson taistelukoulutuksen teemakurssien (Selviytyminen, Suojaaminen ja Suojautuminen) perustiedot, jotka jokaisen taistelijan tulee osata.

Alokasjakson jälkeen tiedät:

- **alokasjakson taistelukoulutuksen perusteet ja tunnet taistelukentän erityispiirteet**
- **taistelukentällä selviytymiseen liittyvät yksittäisen taistelijan perusasiat**
- **oman toiminnan suojaamiseen liittyvät yksittäisen taistelijan perusasiat**
- **vihollisen toiminnalta suojautumiseen liittyvät yksittäisen taistelijan perusasiat**
- **miten jalkamarssille valmistaudutaan, miten marssilla toimitaan sekä mitä huollollisia toimenpiteitä tulee tehdä marssin jälkeen**
- **miten taktista karttaa luetaan ja marssikompassia käytetään sekä suunnistuksen perusteet**
- **mitä erityispiirteitä liittyy taisteluvarustuksessa hiihtämiseen (sotilassuksilla).**

5.1 Alokasjakson taistelukoulutus

Alokasjakson taistelu- ja marssikoulutuksen päämääränä on, että jakson suoritettuaan koulutettava osaa sotilaan perustaidot. Sinulle opetetaan perusteet toimia yksittäisenä sotilaana osana partiota.

Asiat opetetaan sinulle käytännössä alokasjakson taistelukoulutuksen teemakurssien harjoitteissa.

Alokasjakson taistelu- ja marssikoulutuksen osaamistavoitteina on, että jakson suoritettuaan koulutettava

- osaa sovittaa, pakata ja naamioida taistelu- ja kenttävarustuksen (ml. kasvojen ja paljaiden ihonkohtien naamiointi)
- osaa lukea taktista karttaa ja käyttää marssikompassia

- osaa taistelukentällä tarvittavat yksittäisen taistelijan **selviytymiseen** liittyvät taidot:
  - osaa perusteet jalkamarssista (ml. valmistautuminen marssille ja marssin jälkeinen huolto)
  - osaa majoittua maasto-olosuhteissa (ml. kamiinan ja telttalyhdyn käyttö)
  - osaa toimia lähivartiomiehenä
  - tuntee pimeätoiminnan valmistelut ryhmätasolla sekä pimeätoimintavälineet
  - osaa hiihtää (talven saapumiserä) / suunnistaa (kesän saapumiserä)
  - osaa tehdä avotulen ja keittää sen avulla vettä
  - osaa antaa ensiapua (tapaturmissa)

- osaa joukon oman toiminnan **suojaamiseen** liittyvät yksittäisen taistelijan taidot:
  - tuntee voimankäytön ja sodan oikeussääntöjen perusteet
  - tuntee yksittäisen taistelijan toimenpiteet hälytyksessä (valmiuden kohottaminen)
  - osaa toimia yksinkertaisissa suojaus- tai vartiomiehen tehtävässä partion osana ja tuntee partion toiminnan kulunvalvontapaikalla
  - tuntee ampuma-aseen käytön perusteet vartiotehtävässä
  - tuntee lähitaistelun perusteet
  - osaa toimia pesäkkeen vartiomiehenä taistelutilanteessa

- osaa vihollisen toiminnalta (tulelta, tähystykseltä, informaatiosodankäynniltä sekä CBRN-aseilta) **suojautumiseen** liittyvät yksittäisen taistelijan perustaidot:
  - osaa toimia suojeluvaroituksessa ja -hälytyksessä
  - tuntee tuliaseman perusteet ja suojavahvuudet sekä osaa tulitoiminnan tuliasemasta (poterosta)
  - osaa käyttää virtuaalikoulutusympäristöä (VKY) ja tuntee tunnustelijoiden toiminnan osana ryhmää ja ryhmän toiminnan kohdattaessa vihollinen
  - osaa liikkua taistelukentällä (etenemiskeinot) sekä suojautua vihollisen suora-ammunnalta ja epäsuoralta tulelta
  - tuntee taisteluensiavun perusteet.

Alokasjakson taistelukoulutus aloitetaan jo orientaatio-kurssin aikana, jolloin pidetään ensimmäiset oppitunnit ja opetetaan taisteluvarustuksen pakkaaminen ja säätäminen. Varsinainen taistelukoulutus toteutetaan kolmena teemakurssina (selviytyminen, suojaaminen ja suojautuminen), joissa harjoitellaan sotilaan perustaitoja.

Selviytyminen-kurssi sisältää seuraavat taistelu- ja marssikoulutuksen harjoitteet (eli noin 2–4 tunnin koulutustapahtumat maastossa):

- Jalkamarssi
- Majoittuminen maasto-olosuhteissa
- Toiminta lähivartiomiehenä sekä pimeätoiminnan valmistelut
- Ensiyö (majoittuminen maasto-olosuhteissa)
- Hiihtäminen (talven saapumiserällä) tai Suunnistaminen (kesän saapumiserällä)
- Avotulen tekeminen ja veden keittäminen sekä ensiapu (tapaturmissa).

Suojaaminen-kurssi sisältää seuraavat taistelu- ja marssikoulutuksen harjoitteet:

- Voimankäytön perusteet
- Valmiusharjoitus
- Toiminta vartiomiehenä 1 ja 2
- Toiminta kulunvalvontapaikalla
- Vartiomiehen ampuma-aseen käyttö
- Lähitaistelu
- Pesäkkeen vartiomiehen toiminta.

Suojautuminen-kurssi sisältää seuraavat taistelu- ja marssikoulutuksen harjoitteet:

- Suojeluvaroitus ja -hälytys
- Tuliaseman perusteet ja tulitoiminta poterosta
- Virtuaalikoulutusympäristöavusteinen (VKY) harjoitus
- Liikkuminen taistelukentällä sekä suojautuminen suora-ammunnalta ja epäsuoralta tulelta
- Taisteluensiapu
- Suojeluharjoitus.

5.2 **Taistelukenttä toimintaympäristönä**

Taistelukoulutuksen perusteet sekä nykyaikainen taistelukenttä toimintaympäristönä opetetaan sinulle jo orientaatiokurssilla, jonka työtilasta löydät sähköisen opetusmateriaalin, mm. Taistelukenttä -opetuselokuvan.

Taistelija joutuu taistelukentällä tilanteisiin, joissa vihollinen pyrkii murtamaan joukon taistelutahdon ja tuhoamaan vastustajansa. Taistelutahto pyritään lamauttamaan psykologisilla operaatioilla jo ennakolta. Taistelujen nopeus ja häikäilemättömyys perustuvat mekanisoitujen ja ilmakuljetteisten joukkojen käyttöön ja vaihteleviin taistelutapoihin. Monipuolinen pimeätoimintavälineistö antaa mahdollisuuden taisteluun myös pimeällä.

Taistelumaaston valinnalla on pakotettava mekanisoitu vihollinen taistelemaan sille epäedullisissa olosuhteissa. Oikein valittu taistelutekniikka ja -taktiikka hyödyntää omien joukkojemme vahvuuksia ja vihollisen heikkouksia. Päättäväisesti toimivalle joukolle tämä antaa edellytykset vihollisen torjumiseen tai lyömiseen.

Taistelija kokee taistelukentällä voimakasta psyykkistä painetta. Paineen aiheuttaa vihollisen läheisyys ja sen taisteluvälineiden, erityisesti ilma-aseen ja panssarivaunujen näkeminen; taistelukentän äänien, kranaattien räjähdysten ja sirpaleiden ujellusten kuuleminen; pelko omasta turvallisuudesta; tuleva taistelutehtävä ja huoli sen onnistumisesta; vihollisen propaganda sekä taistelukentällä vallitseva epätietoisuus ja siitä syntyneet huhut.

Voimakas psyykkinen paine ilmenee taistelijassa muun muassa pelkona ja ahdistuksena. Pelko on taistelukentällä luonnollista. Jokainen sotilas pelkää erityisesti taistelujen alkuvaiheessa. Pelkoa oppii kuitenkin hallitsemaan. Hyvän taistelijan eräänä tärkeänä piirteenä on pelon hallitseminen ja taistelutehtävien suorittaminen psyykkisestä ja fyysisestä paineesta huolimatta.

Sotilaan toimintakyky taistelukentällä riippuu paljon henkilön kyvystä ymmärtää, mitä on tapahtumassa. Taito tulkita taistelukentän ilmiöitä auttaa ymmärtämään, mikä on vaarallista ja mikä ei sitä ole. Rohkeus antaa mahdollisuuden toimia aktiivisesti ja tehokkaasti. Toimintakyvystä ja tarkemmin psyykkisestä toimintakyvystä sekä sen kehittämisestä saat lukea tarkemmin tämän käsikirjan luvussa 6.

Taistelun johtamisessa pyritään ennakoivaan johtamiseen. Ennakoivan johtamisen tavoitteena on vihollisen toimintasuunnitelman rikkominen ja aloitteen tempaaminen. Tämä pakottaa vastustajan toiminnan reagoivaksi, jolloin se aloitteen katoamisen myötä menettää mahdollisuuden menestykseen.

Joukon tehokkuus edellyttää, että yksilöt osaavat kaikilla tasoilla ajatella itsenäisesti, ovat aloitekykyisiä ja luottavat omiin taitoihinsa ja taistelutovereihinsa. Yksittäisten taistelijoiden on ymmärrettävä johtajansa taisteluajatus ja pystyttävä automaattiseen, vaistomaiseen toimintaan sekä arvioimaan itsenäisesti taisteluun vaikuttavia tekijöitä.

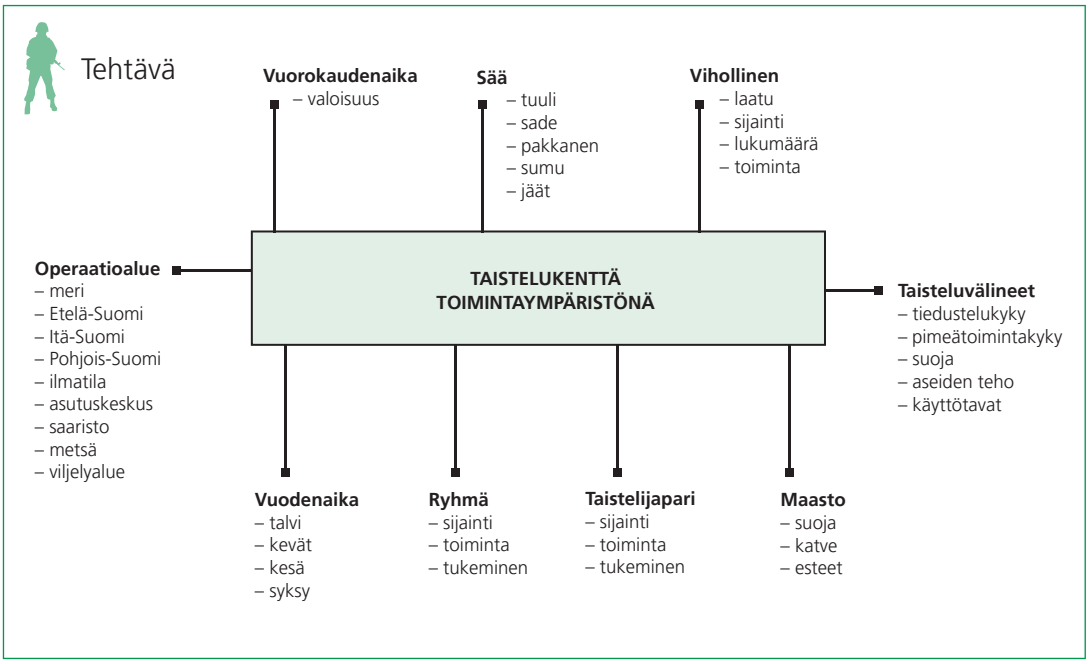

5.3 **Taistelu- ja kenttävarustus**

Taistelu- ja kenttävarustuksen pakkaaminen, säätäminen ja huoltaminen opetetaan sinulle jo orientaatiokurssilla, jonka työtilasta löydät sähköisen opetusmateriaalin, mm. mikroelokuvat edellä mainituista asioista.

Taisteluvarustukseen kuuluvat ne välineet ja tarvikkeet, jotka taistelija välttämättä tarvitsee pystyäkseen tulemaan toimeen taistelukentällä ja taistelemaan tehokkaasti. Ryhmänjohtaja käskee varustukseen muutoksia tehtävän, vuodenajan, sään tai muiden syiden vuoksi.

Taisteluvarustuksen yhdenmukainen pakkaaminen helpottaa muun muassa lippaiden ja erikoisvälineiden sekä ensiapuvälineiden nopeaa käyttöönottoa varustuksen vaihtuessa tai toimintakyvyttömäksi tulleen taistelijan varustuksesta.

Sotilaan on osattava kaikkien taisteluvarustukseensa kuuluvien varusteiden tehokas käyttö. Sotilas osaa sovittaa, pakata ja naamioida taisteluvarustuksensa. Sotilas hallitsee aseen, pistimen, kenttälapion, puukon ja kirveen sekä suojavälineiden käytön. Sotilaan on osattava myös vaatetuksen oikea käyttö toimintakyvyn turvaamiseksi eri sääolosuhteissa. Lisäksi sotilaan on osattava huoltaa taisteluvarustuksensa. Sotilaan on pystyttävä taistelemaan mukanaan olevilla ampumatarvikkeilla ja muulla varustuksellaan vähintään yksi vuorokausi tai taisteluvaihe.

Sotilaan on pystyttävä kantamaan taistelu- ja kenttävarustuksensa lisäksi noin 15–25 kg kuorma.

Tilapäisesti sotilaan on pystyttävä kantamaan tämän lisäksi 5–10 kg. Tämä tarkoittaa esimerkiksi patruunoita, käsikranaatteja ja savuheitteitä. Varustukseen voi kuulua myös valaisuraketteja, räjähdepanoksia, kertasinkoja, telamiina tai radio sekä taistelumuonaa. Varustuksen paino voi olla korkeintaan 1/3 sotilaan painosta.

Pakkaa varusteet reppuun muovipussissa/pusseissa kastumisen estämiseksi. Pakkaa repun sivutaskuihin välineet, jotka tulee saada käyttöön nopeasti kuten patruunat.

Sovita taisteluvarustus ja reppu siten, että ne eivät hankaa selkääsi ja että ne eivät aiheuta ääntä. Sijoita erikoisvälineet kuten telamiina selkään taisteluvyön alle ja savuheitteet taskuihin. Sijoita työväline ja pistin siten, että ne ovat helposti käyttöön saatavissa.

Taistelu- ja kenttävarustus pidetään maastossa aina pakattuina ja niistä otetaan vain ne välineet, joita kulloinkin tarvitaan. Näin säilytetään taistelu- ja lähtövalmius eikä varusteita häviä!

Kasvojen ja paljaiden ihonkohtien naamiointi

Tummenna kasvot, kämmenselät, kaula ja niska kevyesti naamiovärillä tai noella. Riko kasvojen muoto tummilla vinoilla pystyraidoilla, jotka peittävät silmät, nenän ja suun. Viimeistele naamiointi toisella värillä. Pyyhi lopuksi kosteilla käsillä kasvoja kevyesti siten, että värit tasoittuvat.

Pikanaamioinnin voi tehdä vetämällä sormilla hiiltä tai multaa pystyviivoiksi kasvojen yli. Värjää paljaat ihonkohdat naamiovärillä tai noella.

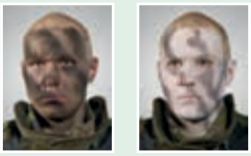

Hiili Talvi

Taisteluvarustuksen naamiointi

- Kiinnitä kypärään kypärän suoja: **peitetään sileä, kiiltävä pinta**
- Kiinnitä kypärään naamioverkon suikaleita tai kasvillisuutta: **rikotaan muoto**
- Kierrä aseen ympärille naamioverkon suikaleita: **peitetään kiiltävät pinnat**
- kiinnitä taisteluvyöhön naamioverkon suikaleita (**rikotaan muoto**)
- kiinnitä reppuun naamioverkon suikaleita (**rikotaan muoto**)
- jos jalkineina on kumisaappaat, laita lahkeet varsien päälle (**peitetään heijastinnauhat**).

Lopuksi taistelijapari tarkistaa toistensa taisteluvarustuksen naamioinnin ja täydentää sitä.

M / 91

M / 05

Esimerkki sotilaan taisteluvarustuksesta

- Ase
- Pistin
- Käsikranaatti
- Kypärä ja kypärän suoja / huppu
- Taisteluvyö / -liivi
- Lipaslaukku, jossa 3 lipasta
- Yleislaukku, jossa
  - 2 lipasta
  - kenttäpullo, jossa vettä
  - erikoisvälineistö
- Kenttälapio (taisteluvyössä yleislaukussa)
- Takalaukku, jossa
  - suojanaamari (oikealla)
  - suojaviitta / sadeasu (vasemmalla)
  - pakki (keskellä)
  - vuorokauden kuivamuona (pakissa)
- Varustepussi, jossa
  - pakkastakki
  - väliasu
- Taistelijan ensiapusarja M05
- Maastopuvun taskuissa
  - lusikkahaarukka
  - tunnuskortti
  - muistiinpanovälineet
  - marssikompassi (vaihtoehtoisesti ranteessa)
  - tulitikut, tulppakuulosuojaimet
- Kaulassa tunnuslevy

Taisteluvarustukseen voi kuulua tehtävän mukainen lisävarustus kuten

- retkikeitin, polttoneste, purkinavaaja
- taistelumuona
- ensiapupakkaus
- kartta kartansuojuksella
- taskulamppu
- hyönteissuoja-aine
- aurinkolasit
- partionaru
- heijastin.

Kenttävarustus (taisteluvarustuksen lisäksi)

- varanestepullo (1 litra)
- vara-alusasu, alusvaatekerta
- sukat
- väliasu, kaulaliina
- nahka- ja neulekintaat
- maastolakki, turkislakki, pipo
- varajalkineet (kumisaappaat)
- makuupussi ja makuualusta
- peseytymis- ja parranajovälineet;
- saippua, hammasharja- ja tahna, pyyheliina ja WC-paperia.

Talvella lisäksi

- huopakumisaappaat
- lumipuku
- termospullo
- sukset, sauvat, siteet ja suksivoiteet
- repun suojahuppu.

Taisteluvarustuksen huoltaminen

- poista naamiointi ja puhdista päällysvaatteet irtoroskista
- pese kengät, tyhjennä ja puhdista reppu ja taisteluvyö
- puhdista ase
- puhdista ja kuivaa märät varusteet kuivaushuoneessa tai teltassa
- puhdista suojavarusteet
- pese ja kuivaa pakki, lusikkahaarukka, kenttäpullo ja termospullo
- huolla kuivuneet jalkineet
- vaihda rikkoutuneet varusteet ehjiin sekä
- pakkaa huollettu taisteluvarustus seuraavaa tehtävää varten tai sijoita se kaappiin.

5.4 Sotilaan suunnistustaito ja etäisyyksien arviointi

Suunnistus on liikkumista kohteesta toiseen parhaaksi arvioitua reittiä pitkin karttaa ja kompassia hyväksi käyttäen. Suunnistuksen tärkein apuväline on kartta. Maastossa eteneminen perustuu kartanlukuun ja -tulkintaan sekä kartan vertaamiseen maastoon. Kompassia tarvitaan lähinnä suunnan varmistamiseen; maastossa edetään harvoin pelkän kompassisuunnan avulla, koska Suomessa käytettävät kartat ovat tarkkoja ja korkealaatuisia sekä maasto pienipiirteistä.

Suunnistuskoulutuksen tavoitteena on, että koulutettava selviytyy itsenäisesti sodan ajan tehtävänsä mukaisista suunnistustehtävistä. Suunnistustaito muodostuu useasta eri osataidosta. Suunnistajalla on oltava ainakin seuraavat perustiedot ja -taidot:

- osattava lukea karttaa ja maastoa – on tiedettävä, miten erilaiset maastokohdat on merkitty karttaan,
- osattava kulkea maastossa suunnassa,
- osattava mitata ja arvioida matkaa sekä etäisyyksiä,
- osattava määrittää oman paikan sekä eri kohteiden koordinaatit.

Suunnistusharjoituksissa annetaan perusteet selviytyä palvelusajan suunnistustehtävistä sekä valmiudet suunnistuksen harrastamiselle reservissä.

Sotilaskäytössä maastossa liikkumisen pääkartta on taktinen kartta 1:50 000. Kartta säilytetään aina muovisessa karttataskussa tai muovipussissa kastumisen estämiseksi. Karttaan tehdään merkintöjä vain lyijykynällä tai tussilla karttamuoville. Karttaan ei saa tehdä merkintöjä, jotka paljastavat joukon toiminnan.

5.4.1 Kartan lukeminen ja karttamerkit

Karttaa luettaessa kartta suunnataan siten, että yläosa osoittaa pohjoiseen.

Kartan värien merkitys

- **Ruskea** – Maanpinnan muodot; korkeuskäyrät, tiet
- **Sininen** – Vedet ja suot; järvet, joet, ojat, lähteet
- **Keltainen** – Avoimet alueet; pellot, niityt, hakkaukset
- **Musta** – Rakenteet, tiet, polut, kivet, jyrkänteet
- **Vihreä** – Kasvillisuus; hidastava metsä
- **Harmaa** – Avokalliot

Taktinen kartta 1:50 000. © 28/MYY/07

Karttamerkit

Liikenneverkot ja johtoyhteydet Trafiknät och ledningsförbindelser
Traffic networks and mains

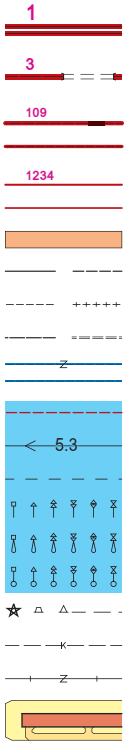

I a luokan moottoritie, tienumero I a klassens motorväg, vägnummer
I a class motorway, road number

I b luokan yksi- tai kaksiajoratainen autotie, tunneli
I b klassens bilväg med enkel eller dubbel körbana, tunnel
I b class road, single- or dual-carriage, tunnel

II a, b luokan kaksikaistainen autotie, silta
II a, b klassens bilväg med två körfält, bro
II a, b class road, double-lane, bridge

III a, b luokan yksikaistainen autotie III a, b klassens bilväg med ett körfält
III a, b class road, single-lane

autoliikennealue biltrafikområde motor traffic area

ajotie, ajopolku körväg, körstig drive, drive path

polku, pitkospuut stig, spång path, causeway

pyörätie, talvitie cykelväg, vinterväg bicycle path, winter road

rautatie: sähköistetty ja sähköistämätön järnväg: elektrifierad och ej elektrifierad
railway: electrified and not electrified

lautta tai lossi färja eller linfärja ferry or cable ferry

laivaväylä, nimelliskulkusuunta, kulkusyvyys farled, huvudriktning, leddjupgående
ship channel, general direction, draught

venereitti båtled boat route

viittoja prickar spar buoys

poijuja bojar buoys

reunamerkkejä randmärken edge marks

majakka, kummeli, linjamerkki fyr, kummel, ensmärke
lighthouse, cairn, leading beacon

kaasujohto gasledning gas pipe

sähkölinja, pylväs elledning, stolpe electricity line, pole

lentokenttä flygfält airport

Rakennukset Byggnader Buildings

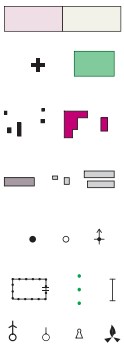

taajama, varastoalue tätort, lageområde built-up area, storage area

kirkko, hautausmaa kyrka, begravningsplats church, cemetery

asuin-, loma-, liike- ja yleisiä rakennuksia
bostads- och fritidshus, affärer samt allmänna byggnader
residential, holiday, commercial and public buildings

tehdas-, talous- ja varastorakennuksia
fabriks- och ekonomibyggnader samt lager
factory buildings, agricultural buildings and warehouses

vesitorni, savupiippu, radiomasto
vattentorn, skorsten, radiomast
water tower, chimney, radio tower

aita, portti, puurivi, hiihtohissi stängsel, port, trädrad, skidlift
fence, gate, row of trees, ski lift

tuulivoimala, näkötorni, muistomerkki, tulentekopaikka
vindkraftverk, utsiktstorn, minnesmärke, lägereldsplats
wind power plant, observation tower, monument, place for camp fire

© 28/MYY/11

Maasto Terräng Terrain

pelto, puutarha, niitty, metsäinen alue (valkea)
åker, trädgård, äng, skogbevuxet område (vitt)
arable land, garden, meadow, forested area (white)

vaikeakulkuinen suo: puuton, metsäinen
svårframkomlig myr: kal, skogbevuxen
marsh, difficult to traverse: treeless, forested

helppokulkuinen suo: puuton, metsäinen
lättframkomlig myr: kal, skogbevuxen
marsh, easy to traverse: treeless, forested

soistuma försumpad mark paludified area

avokallio, louhikko, kivikko, hietikko
kalt berg, blockfält, stenfält, sandfält
exposed bedrock, boulder field, rock field, bare sand

louhos, sorakuoppa, turvetuotantoalue
stenbrott, grustag, torvtäkt
quarry, gravel pit, peat production area

kaatopaikka, täytemaa, urheilu- ja virkistysalue, puisto
soptipp, fylljord, idrotts- och rekreationsområde, park
landfill, earth fill, sports and recreation area, park

avoin vesijättöalue, avoin metsämaa, varvikko (Lapissa)
öppet tillandningsområde, kalhygge, rismark (i Lappland)
open reliction area, open forest, brush (in Lappland)

30.5

rantaviiva, vesialue, vedenpinnan korkeusluku, laituri
strandlinje, vattenområde, vattenytans höjd över havet, brygga
shoreline, water area, altitude of water surface, dock

maatuva vesialue, epämääräinen rantaviiva, tulva-alue, kaivo
upplandning, obestämd strandlinje, översvämningsområde, brunn
reliction, indefinite shoreline, flood area, well

kiviä, vesikuoppa, allas stenar, vattengrop, bassäng stones, water hole, basin

joki, leveys yli 5 m, pato älv, bredd över 5 m, damm river, width over 5 m, dam

puro, leveys 5 - 2 m, lähde
bäck, bredd 5 - 2 m, källa
brook, width 5 - 2 m, spring

puro tai oja, leveys alle 2 m
bäck eller dike, bredd under 2 m
brook or ditch, width under 2 m

luonnonmuistomerkki, muinaisjäännös naturminnesmärke, fornlämning
natural monument, ancient relic

Korkeus-ja syvyystiedot Höjd- och djupdata Heights and depths

60

johtokäyrä (20, 40, 60 m) ledkurva index contour
pääkäyrä (5, 10, 15 m) huvudkurva regular contour

jyrkänne, luiska brant, sluttning steep, slope

3
10 6
13.5

syvyyskäyriä (1.5, 3, 6, 10, 15, 20, 25 m), syvyyspiste
djupkurvor (1.5, 3, 6, 10, 15, 20, 25 m), djuppunkt
depth curves (1.5, 3, 6, 10, 15, 20, 25 m), depth point

Rajat Gränser Borders

valtakunnan raja riksgräns international boundary

rajavyöhykkeen takaraja yttre gräns för gränszon
rear boundary of boundary zone

aluevesiraja territorialvattengräns limit of territorial waters

maakunnan- tai lääninraja landskaps- eller länsgräns regional or provincial boundary

kunnanraja kommungräns municipal boundary

luonnonsuojelu-, erityisalueen raja gräns för naturskyddsområde, specialområde
conservation area, special area boundary

Paikannimistö Ortnamn Place names

Asutusnimet Ortnamn Settlement names

Björkdal

Halosenkylä

Lauttasaari

Huuhkaja

KRISTINESTAD

KEMIJÄRVI

HELSINKI

Maastonimet Terrängnamn Terrain names

Papinsaari

Hanhiniemi

Högberget

Karhukangas

Isosuo

Paljakka

Vesistönimet Namn på vattendrag Watercourse names

Lumipuro

Vuentokoski

Teno

Högbensjön

Saarijärvi

Päijänne

Selitteet Förklaring Specification

Terveyskeskus Hälsocentral	Urheilupuisto Idrottspark	Luonnonsuojelualue Naturskyddsområde	Ampuma-alue Skjutområde

Kartan tiedot perustuvat Maanmittauslaitoksen maastotietokantaan. Maastotietokannan tietoja päivitetään 5 - 10 vuoden välein, ja karttalehden alueella voi olla eri ajankohdilta olevaa tietoa. Tiestön tiedot ovat painovuotta edeltävältä vuodelta. Kartassa olevista puutteista ja virheistä voi antaa palautetta Kansalaisen Karttapaikalla osoitteessa <www.karttapaikka.fi>. Vesialueiden syvyystiedot pohjautuvat aineistoihin, joiden tekijänoikeudet omistaa Suomen ympäristökeskus tai Liikennevirasto. Merenkulkuun liittyvät tiedot perustuvat merikarttaan. NAVIGOINNISSA ON KÄYTETTÄVÄ MERIKARTTOJA.

Kartuppgifterna bygger på Lantmäteriverkets terrängdatabas. Uppgifterna i terrängdatabasen uppdateras med 5 - 10 års mellanrum och på ett kartblad kan finnas uppgifter från olika tidpunkter. Väginformationen är från året före tryckåret. Vid eventuella fel eller brister i kartan kan respons ges på Kartplatsen för alla på adressen <www.kartplatsen.fi>. Uppgifterna om vattendjupet grundar sig på material som Finlands miljöcentral eller Trafikverket har upphovsrätten till. Den nautiska informationen bygger på sjökort.
FÖR NAVIGATION SKALL SJÖKORT ANVÅNDAS.

The map data are based on the topographic database of the National Land Survey of Finland. The data in the topographic database are updated every 5 to 10 years, and the information on a map sheet can derive from different years. The road data are from the year preceding the year of printing. Feedback on any errors or flaws that the map may contain can be given at the Citizen's Mapsite at <www.karttapaikka.fi>. Data on water depths in water areas are based on material owned by copyright by the Finnish Environment Institute or the Finnish Transport Agency. The nautical data are based on a nautical chart.
FOR NAVIGATION NAUTICAL CHARTS MUST BE USED.

© 28/MYY/11

Koordinaatisto Koordinatsystem Coordinate reference system:	ETRS89 (WGS84)
Ellipsoidi Ellipsoid Ellipsoid:	GRS 80
Karttaprojektio Kartprojektion Map projection:	ETRS-TM35FIN
Keskimeridiaani Medelmeridian Central meridian:	27°E / 500 000 m
Korkeusjärjestelmä Höjdsystem Vertical reference system:	N60

• Magneettisia häiriöitä Magnetiska störningar Magnetic disturbance

Nak35: +2°59' +2°36' +2°13'

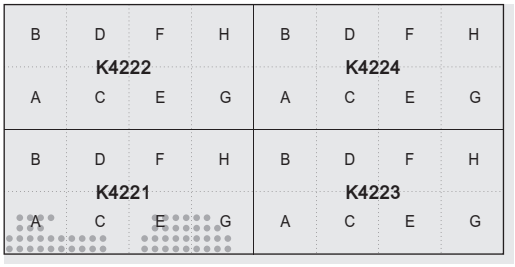

Nak34: - 2°13' - 2°36' - 2°58'

KP35 Karttapohjoinen Kartnorr Grid North 27°E

KP34 Kaistapohjoinen Zonnorr Zone North 21°E

NeP Neulapohjoinen Kompassnorr Magnetic North

Napapohjoinen Polnorr True North

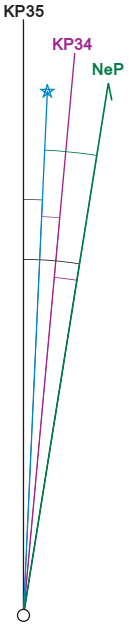

Nek 2007.0	Neulaluvun korjaus Nåltalskorrektion Magnetic Correction	+6°26'	+107ˇ	+114 mils
Nak35	Napaluvun korjaus	+2°36'	+43ˇ	+46 mils
Nak34	Poltalskorrektion True North Correction	- 2°36'	- 43ˇ	- 46 mils
Kok35	Kokonaiskorjaus	+9°03'	+150ˇ	+160 mils
Kok34	Totalkorrektion Total Correction	+3°50'	+64ˇ	+68 mils
	Vuotuinen muutos Årlig förändring Annual variation	+0°10'	+2.8ˇ	+3.0 mils

Ennen kartasta otetun suunnan käyttämistä kulkusuuntana maastossa on sen kompassisuunnasta vähennettävä yllä laskettu kokonaiskorjaus (Kok).

Innan den på kartan mätta riktningen används i terrängen skall ovan angivna totalkorrektion (Kok) subtraheras från kompasskursen.

Before the measured grid azimuth is used in the terrain the above-indicated total correction (Kok) must be subtracted from the bearing.

Kartalla on kuvattu kaistan TM35 mukaisten mustien koordinaattiristien lisäksi punaisella värillä kaistojen TM34 ja TM35 mukaiset koordinaattiruudukot.

Förutom svarta koordinatkors i zonen TM35 har på kartan avbildats koordinatrutorna i zonerna TM34 och TM35 i rött.

On the map the grid intersections in zone TM35 are shown in black and the grids in zones TM34 and TM35 in red.

5.4.2 Koordinaattien mittaaminen kartalta ja sijainnin ilmoittaminen

Taktisella kartalla maantieteellinen koordinaatisto (WGS84) on esitetty sinisellä yhtenäisellä viivoituksella (esimerkiksi 24°00'). Reunaan on merkitty lisäksi paikallisaikakorjaukset (esimerkiksi -24m00s).

Peruskoordinaatistot on esitetty suorakulmaisena kilometriruudustona (punainen). MGRS-kirjaintunnukset ja koordinaattilukemat on merkitty kartan reunaan siten, että täydet sadat ja tuhannet kilometrit on esitetty pienemmällä tekstikoolla (ks. kuva 1). Numero ja siihen liitetty kirjain (esimerkiksi 34V) osoittaa MGRS-vyöhykkeen (= kaista 34, lohko V) ja kirjainpari FM (kaistalla 34) osoittaa 100 kilometrin ruudun. Pituuspiirin 24° itäpuolella vyöhyke on 35V. MGRS-merkintöjä käytetään ruudustoperusteisessa sijainnin ilmoittamisessa.

Koordinaatit mitataan kartalta yleensä kymmenen metrin tarkkuudella. Itä- (E, easting) ja pohjoiskoordinaatit (N, northing) ilmaistaan tällöin neljän numeron sarjoina (viimeinen numero osoittaa kymmeniä metrejä). Koordinaatteja käytetään sekä koordinaattiettä ruudustoperusteisessa sijainnin ilmoittamisessa.

K-koordinaatti puolestaan ilmaistaan metreinä lähimpään kymmeneen metriin pyöristettynä. Koordinaattien määrittäminen taktiselta kartalta (1:50 000) tapahtuu seuraavasti:

- Asetetaan koordinaattimittari paikannettavaan pisteeseen (huomattava kivi) kuvan esittämällä tavalla (ks. kuva Y).
- E-koordinaatin kaksi ensimmäistä numeroa saadaan kartan reunaan merkitystä lukemasta – punaiselta koordinaattiviivalta, joka on paikannettava pisteen länsipuolella. Koordinaateista luetaan vain isolla merkityt numerot, esimerkiksi 66.
- E-koordinaatin kaksi jälkimmäistä numeroa luetaan koordinaattimittarin vaaka-asteikolta, jolloin E-koordinaatti on 6619.
- N-koordinaatin kaksi ensimmäistä numeroa saadaan kartan reunaan merkitystä lukemasta – punaiselta koordinaattiviivalta, joka on paikannettava pisteen eteläpuolella. Koordinaateista luetaan vain isolla merkityt numerot, esimerkiksi 56.
- N-koordinaatin kaksi jälkimmäistä numeroa luetaan koordinaattimittarin pystyasteikolta, jolloin N-koordinaatti on 5646.

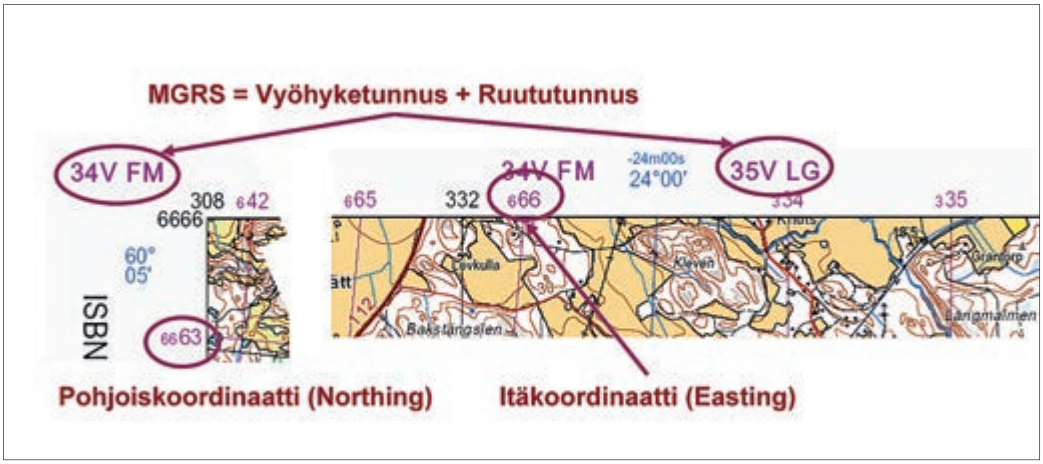

Kuva 1

Sijainnin ilmoittaminen voidaan tehdä kahdella vaihtoehtoisella tavalla.

Koordinaattiperusteisessa sijainnin ilmoittamisessa koordinaatteihin lisätään eteen kaistatunnus, joka luetaan kartan reunasta (34) ja siihen lisätään N-kirjain osoittamaan pohjoista pallonpuoliskoa. Edellä määritetyn kohteen (kivi) koordinaattiperusteinen sijainti on 34N 6619 5646.

Ruudustoperusteinen sijainti (MGRS) ilmoitetaan lisäämällä eteen vyöhyketunnus ja ruututunnus. Koordinaattiarvot pyöristetään aina alaspäin. Paikannetun kohteen (kivi) ruudustosijainti on siten 34VFM 6619 5646. Ruutupaikka on yksikäsitteinen.

Kaistan rajalla toimittaessa sijaintiruutu täydennetään piirtämällä, jotta saadaan koordinaattimittarille kohdistuspiste. Kuvassa (ks. kuva 3) kaistan UTM35 alueella paikannetun kohteen (rakennus) MGRS – sijainti on 35VLG 3287 5678.

Kuva 2

Kuva 3

5.4.3 Marssikompassin käyttö

Kompassin neula on magneetti, joten se on altis metalliesineiden aiheuttamille häiriöille. Älä siis käytä kompassia ajoneuvojen tai voimakkaiden sähkölinjojen läheisyydessä. Pienetkin metalliesineet aiheuttavat häiriöitä, jos ne ovat liian lähellä kompassia.

Kompassi suunnastetaan seuraavasti:

1. Aseta kompassin pitkä sivu kartalle siten, että se kulkee tunturin huipulta autiotuvalle kulkusuuntanuolen osoittaessa menosuuntaan.
2. Käännä neularasiaa siten, että pohjoishaarukka osoittaa kartan pohjoissuuntaan.
3. Pidä kompassia kädessäsi vaakasuorassa ja käänny rauhallisesti niin, että pohjoisneulan punainen kärki asettuu pohjoishaarukkaan. Kompassin kulkusuuntanuoli osoittaa sinulle suunnan autiotuvalle.

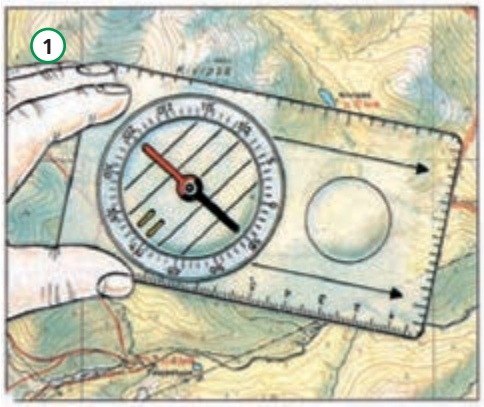

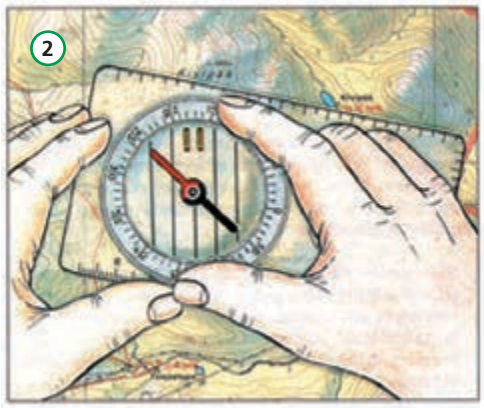

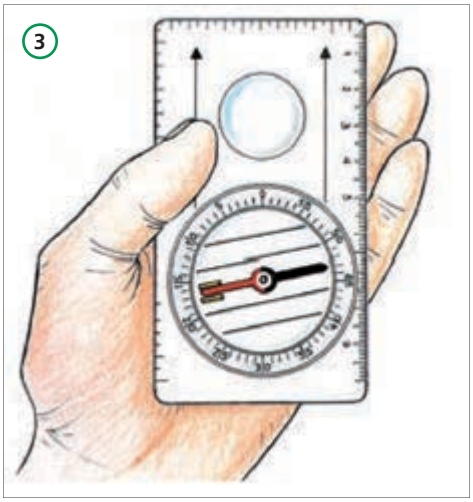

Kompassin osat

5.4.4 Etäisyyksien arviointi ja mittaaminen

Pystyäkseen toteuttamaan annetun tehtävän taistelijan on tunnettava etäisyydet maastossa. Esimerkiksi sinkojen osumiseen maalin etäisyyden tunteminen vaikuttaa ratkaisevasti. Etäisyydet on pyrittävä ensisijaisesti mittaamaan.

Mittaamiseen ja arviointiin käytetään

- laseretäisyysmittaria tai mittavaijeria
- karttaa tai GPS paikannuslaitetta, jos mitattavan matkan molemmat päät ovat selkeästi luettavissa kartalta tai näytöltä
- piiru ja milliradiaanimittausta esimerkiksi optisen tähtäimen mitta-asteikolla
- tilapäisvälineinä esimerkiksi narua tai suksen mittaa hiihdettäessä.

Jos tilanne ei salli mittaamista, etäisyydet arvioidaan mahdollisimman tarkasti. Etäisyyttä voidaan arvioida useilla eri tavoilla. Etenemisen aikana askelparien käyttö on hyvä tapa arvioida kuljettua matkaa. Sitä varten jokaisen tulee selvittää, kuinka monta askelparia tarvitaan sadan metrin kulkemiseen kävellen ja juosten. Askelparien määrään sadalla metrillä vaikuttavat taistelijan käyttämä varustus, esimerkiksi reppu- tai taisteluvarustus ja maasto, esimerkiksi metsämaasto tai tie. Askelparien määrä eri varusteissa ja maastoissa on merkattava muistiin.

Etäisyyden arviointiin voidaan käyttää myös maastossa olevien kohteiden toistuvaa etäisyyttä. Tällaisia ovat esimerkiksi sähkö- ja valaisinpylväät tai teiden heijastimet. Tällöin yksi väli täytyy mitata ja kertoa saatu mitta välien määrällä. Etäisyyttä näin arvioitaessa on huomioitava, että esimerkiksi pylväiden väli linjalla ei ole välttämättä ole vakio, koska niitä sijoitetaan usein maaston mukaan. Arvioitava etäisyys voidaan pilkkoa myös osiin ja arvioida kokonaisetäisyys pienempinä osakokonaisuuksina. Jos useampi kuin yksi arvioija määrittää etäisyyden, etäisyytenä käytetään arvioijien saavuttamaa keskiarvoa.

Etäisyyksien arvioimisen periaateet

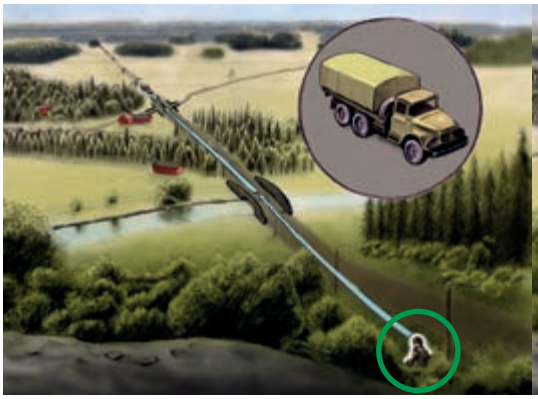

Matkan osittaminen
Sillalle n. 125 m, sillalta risteykseen n. 125 m risteyksestä kuorma-autolle n. 70 m. Yhteensä matkaa n. 320 m.

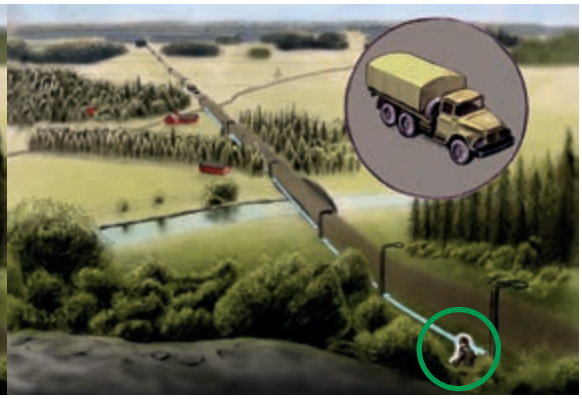

Toistuvan ja tunnetun etäisyyden käyttäminen
Etäisyys kohteeseen 5,5 × xxx m.
Etäisyys yhteensä xxx m.

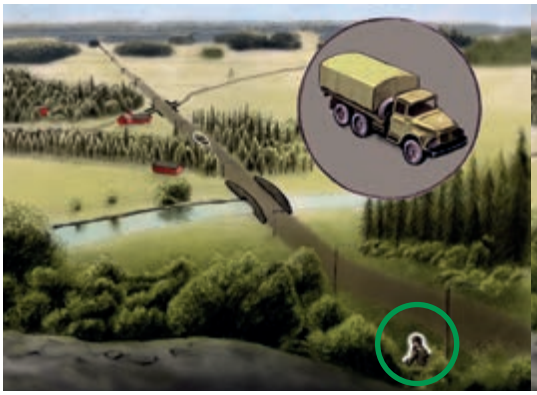

Enemmän kuin xxx m, mutta vähemmän kuin xxx m
Enemmän kuin silta (125 m), mutta vähemmän kuin risteys (300 m). Keskiarvo on n. 160 m.

Useampi arvioija
"400 m!" "270 m!" "290 m!"
Taistelijoiden arvioimien etäisyyksien keskiarvo on n. 320 m.

Sormien piirumitat käsivarsi ojennettuna

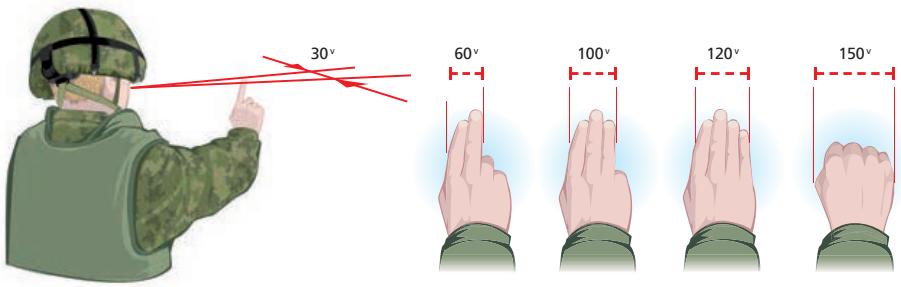

Piirukolmio

Piirukolmion kaavoilla voit laskea myös käyttäessäsi milliradiaaneja. Laita piirujen (ᵛ) tilalle milliradiaaneja (mrad).

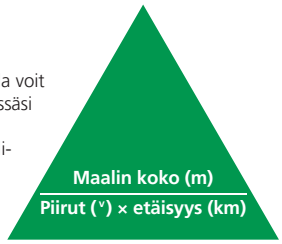

Etäisyyksien mittaaminen askelparilla

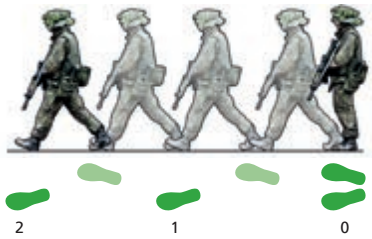

Tunnettujen kohteiden koon käyttäminen etäisyyden arviointiin

7 m leveä

Metriä:	Piirua:
100 m	70ᵛ
200 m	35ᵛ
300 m	25ᵛ
400 m	17ᵛ

0,5 m leveä

Metriä:	Piirua:
100 m	5ᵛ
200 m	2,5ᵛ
300 m	1,5ᵛ
400 m	1,25ᵛ

1,8 m korkea

Metriä:	Piirua:
100 m	18ᵛ
200 m	9ᵛ
300 m	6ᵛ
400 m	4,5ᵛ

0,6 m leveä

Metriä:	Piirua:
100 m	6ᵛ
200 m	3ᵛ
300 m	2ᵛ
400 m	1,5ᵛ

Etäisyys arvioidaan usein liian lyhyeksi, kun
- kohde erottuu selkeästi taustaa vasten
- kohteen ja arvioijan välissä on vesistö tai muu laaja aukea
- kohteen ja arvioijan välinen maasto on alavaa tai kohde on arvioijaa ylemmässä
- maastonkohdassa
- näkyvyys on heikentynyt sumun, pimeyden, vesi- tai lumisateen takia
- jokin maastoeste peittää kohteen ja arvioijan välissä olevaa maastoa.

Etäisyys arvioidaan liian pitkäksi, kun
- arvioidaan vasten aurinkoa
- kohde näkyy epäselvästi
- arvioidaan teiden ja katujen suunnassa olevia kohteita.

Kulman mittaamiseen käytettäviä kulmamittoja ovat piiru, aste ja milliradiaani. Ympyrä on 6000 piirua (v), 360 astetta (°) tai 6283 milliradiaania (mrad). Yleisimmin käytetty yksikkö on piiru. Sitä käytetään yleisesti epäsuorantulen johtamisessa ja suunnistamisessa. Asteita käytetään suunnistamisessa. Milliradiaaneina esitetään optisten tähtäinten tähtäinasteikkojen mitat. Joissakin aselajeissa, kuten tykistössä, voidaan käyttää myös 6400 jakoista piiruasteikkoa.

Piiruluku voidaan määrittää usealla eri tavalla. Ympyrä on 6000 piirua (v), toisin sanottuna yksi piiru on leveydeltään yksi tuhannesosa etäisyydestä, esimerkiksi
- 1v 1000 metrin etäisyydellä on yksi metri
- 30v 1000 metrin etäisyydellä on 30 m
- 50v 500 metrin etäisyydellä on 25 m
- 100v 300 metrin etäisyydellä on 30 m.

Monissa kiikareissa on myös piiruasteikko, jolla voidaan määrittää piiruluku. Kiintopisteen ja maalin väli voidaan ilmoittaa piiruina.

5.5 **Jalkamarssi**

Kuljetusvälineiden lisääntyminen ja kehittyminen ei ole vähentänyt sotilaan fyysisen toimintakyvyn vaatimuksia myöskään sodan aikana. Marssikoulutuksessa opetetaan marssitaitoja ja kehitetään toimintakykyä.

Marssikoulutuksen päämääränä on, että koulutettava kykenee siirtymään taisteluvalmiina paikasta toiseen menettämättä taistelukykyään. Marssikoulutus aloitetaan alokasjakson Selviytyminen-kurssilla ja marssitaidon kehittäminen jatkuu nousujohteisesti koko varusmiespalveluksen ajan. Jalkamarssiin liittyvää sähköistä oppimateriaalia, kuten mikroelokuvia, on PVMoodlessa Selviytyminen-kurssin työtilassa. Niihin kannattaa tutustua omallakin ajalla ennen ensimmäistä marssia.

Alokasjakson marssikoulutuksen tavoitteena on, että jakson jälkeen koulutettava:

- osaa marssille valmistautumiseen, marssimiseen ja marssin jälkeiseen huoltoon liittyvät yksityiskohtaiset tiedot sekä taidot
- osaa pitää yllä omaa toimintakykyään noin 10 kilometrin jalkamarssilla maastossa taisteluvarustuksessa sekä selviytyy taistelukuntoisena sen aiheuttamasta rasituksesta
- osaa toimia jalkamarssilla ryhmän jäsenenä

Taistelukunnon säilyttäminen tarkoittaa, että pystyt marssin jälkeen ryhmittymään puolustukseen ja huoltamaan itsesi, sekä tarvittaessa jatkamaan marssia tai aloittamaan taistelun.

5.5.1 Marssille valmistautuminen

Peseydy hyvin edellisenä iltana. Pese huolellisesti erityisesti jalat, nivustaipeet ja takapuoli. Tarvittaessa käytä talkkia hiertymisten estämiseksi. Leikkaa varpaiden kynnet.

Pakkaa käsketty varustus. Pakkaa marssille aina mukaan myös varapohjalliset, puhtaita varasukkia sekä puhtaat vaihtoalusvaatteet. Sovita taisteluvyö/-liivi ja reppu siten, että painopiste on mahdollisimman ylhäällä ja lähellä selkää eikä kantamus heilu. Tarkista, että varusteet on pakattu siten, että ne eivät aiheuta liikuttaessa ääntä.

Pukeudu sään vaatimalla tavalla. Tarkista, että jalkineet sopivat ja ehjät. Käytä jalkineissa pohjallisia. Rasvaa varsikengät. Käytä marssin aikana kaksia puhtaita sukkia päällekkäin hiertymisten estämiseksi.

Syö kunnolla edellisenä päivänä hiilihydraattipitoista ruokaa. Syö aamupala. Varaa näkkileipää taskuun, nestettä kenttäpulloon ja varapulloon. Sijoita kenttäpullo talvella päällysvaatteiden alle, jottei neste jäädy.

Naamioi kasvot ja paljaat ihonkohdat sekä varusteesi ryhmänjohtajan käskyn mukaisesti.

5.5.2 Toiminta marssin aikana

Joukkueen johtaja ja ryhmänjohtaja johtavat joukkoaan taistelussa tilanteen mukaan esimerkillään, käsi- ja valomerkeillä sekä lyhyillä käskyillä. Käskyt välitetään ryhmän ja joukkueen sisällä. Jokainen taistelija toistaa annetun käskyn tai merkin.

Säilytä marssin aikana taisteluvalmiutesi seuraamalla ryhmänjohtajan esimerkkiä ja merkkejä sekä tähystämällä käskettyyn tähystyssuuntaan. Pidä edellä marssivaan sotilaaseen vähintään 5 metrin etäisyys. Pimeällä etäisyyksiä voidaan lyhentää. Välitä merkit ja käskyt.

Nesteen riittävä nauttiminen (2–2,5 dl 10–15 minuutin välein = noin 1 litra/tunti) turvaa lämpötasapainon, ylläpitää yllä suorituskykyä ja torjuu väsymystä. Nestettä tulisi nauttia siten, että marssin aikana ei ehdi tulla jano.

Marssitauolla ryhmänjohtaja pysäyttää ryhmän SEIS-merkillä ja käskee vartioinnin sekä ilmoittaa tauon pituudet. Mene heti ilmasuojaan. Pidä ase käden ulottuvilla. Ota taisteluvyö pois päältä ja korjaa siinä havaitut epäkohdat. Jäähdytä kehoasi avaamalla kiristävät vaatteet tauon ajaksi. Lisää vaatetusta jäähdyttelyn jälkeen, jotta kehosi ei kylmety liikaa. Pitkän tauon aikana lisää taukotakki päällesi ja ota se pois ennen liikkeellelähtöä. Ylipukeutuminen altistaa lämpöuupumukselle.

Tarkista jalkojen kunto, hoida hiertymät. Ilmoita ryhmänjohtajalle hiertymistä, joita et pysty itse hoitamaan. Voit helpottaa jalkojen verenkiertoa nostamalla ne hetkeksi ylös. Vaihda tarvittaessa puhtaat kuivat sukat. Pitkällä tauolla pese jalat, jos mahdollista.

Juo tauon aikana vettä tai laimeaa mehua vähintään 2,5 dl. Täytä kenttäpullo ja varapullo lisänesteellä. Nauti kuivamuonaa (esim. leipää, hedelmiä) hiilihydraattivarastojen ylläpitämiseksi.

Valmistaudu jatkamaan marssia ryhmänjohtajan VALMISTAUTUKAA-komennolla tai HUOMIO-merkillä. Välitä merkki eteenpäin, ota ase ja varusteet mukaan sekä lähde liikkeelle äänettömästi ryhmänjohtajan MARS-komennolla tai merkillä.

5.5.3 Marssin jälkeinen huolto ja toimintakyvyn ylläpito

Marssin jälkeen huolletaan ryhmäkohtainen varustus sekä oma ase ja varusteet. Lopuksi peseydytään, tehdään lihashuolto ja ruokaillaan.

5.6 **Sotilaan hiihtotaito**

Suomalaisilla sotilailla on vaalittavinaan talvisodan lentävien hiihtopartioiden perinteet. Hiihtotaito on edelleen yksi tärkeimmistä talvisodankäynnin perustaidoista.

Hiihtokoulutuksen tavoitteena on opettaa koulutettaville hiihdon perustiedot ja -taidot, jotka auttavat taloudelliseen etenemiseen sotilassuksilla taisteluvarustuksessa taistelukentän eri olosuhteissa.

Hyvä tekniikka opitaan hiihtämällä erilaisissa maastoissa ja vaihtelevilla radoilla. Toistamalla hiihdossa tarvittavia liikkeitä, suoritukset hioutuvat paremmiksi ja vaativat jatkossa vähemmän energiaa kuin aiemmin.

Taloudellisen hiihtämisen perusteet
- hyvä tasapaino,
- liikkeiden sujuvuus ja jatkuvuus,
- pitkät ja kiihtyvät liikeradat,
- ylävartalon tehokas hyväksikäyttö työnnössä,
- oikea-aikainen painonsiirto liukusukselle,
- oikea vauhdinjako ja kiihdytysten ajoitus,
- rytmisyys ja rentoutuminen.

Sukset saadaan luistamaan ja pitämään paremmin, kun ne voidellaan sään mukaisesti ennen käyttöä. Tällöin hiihtotekniikoiden oppiminen on helpompaa ja hiihtäminen tuntuu miellyttävämmältä. Säännöllisellä voitelulla huolehditaan samalla suksien kunnosta.

Ennen käyttöä tarkasta, että suksien ruuvit ovat kunnolla kiinni ja että siteet ovat ehjät ja sopiviksi säädetyt!

Suksen siteiden kiinnitys ja säätäminen

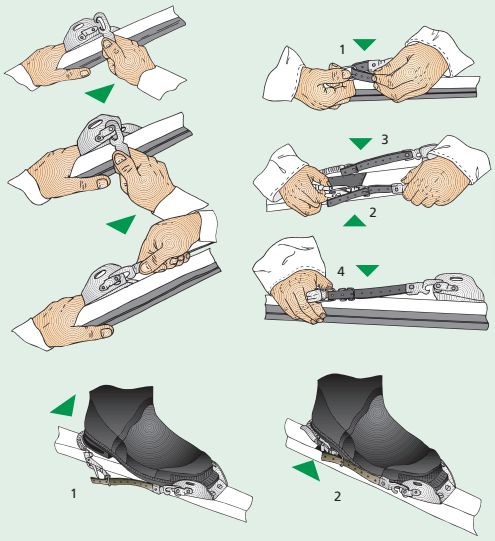

- Sukset valitaan käyttäjän pituuden ja painon perusteella.
- Säädä siteet sopivan pituisiksi.
- Paina mieleesi suksien numero.
- Suksiin ei saa tehdä mitään muita merkintöjä.
- Siteet säilytetään moottorimarssin aikana taisteluvyössä, ei suksissa.

Esimerkki suksien kuljetuspakkauksesta

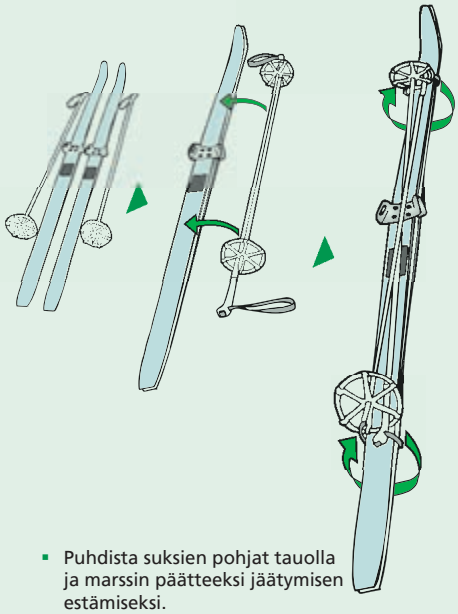

- Puhdista suksien pohjat tauolla ja marssin päätteeksi jäätymisen estämiseksi.
- Suksien kunnostus ja voitelu on esitetty luvussa 6.2.

5.6.1 Hiihtomarssi

Hiihtomarssi toteutetaan samoin periaattein kuin jalkamarssikin (ks. luku 5.5). Marssin aikana etäisyydet taistelijasta toiseen vaihtelevat maaston mukaan. Etäisyyksiä kasvatetaan ennen alamäkeä, jotta vältetään taistelijoiden törmääminen toisiinsa. Marssitauon ajaksi taistelija hiihtää ladulta sivuun, jolloin latu jää johtajien ja lähettien käyttöön.

Hiihtomarssin aikana taistelijaparin kasvoja (erityisesti nenä, poskipäät, leuka ja korvanlehdet) on tarkkailtava säännöllisesti, jotta paleltumien ensioireet tunnistetaan ajoissa ja voidaan aloittaa välitön ensiapu.

5.6.2 Ahkion käyttö

Mukana vedettävä ahkio pakataan siten, että painavat tavarat laitetaan pohjalle ja ahkio on hieman takapainoinen. Pakkaaminen tehdään joukolle käsketyn tehtävän vaatimusten mukaisesti. Haavoittuneen lämpimänä pitämistä varten on varattava telttapatja ja makuupussi. Ahkiossa on aina oltava yhdet varahiihtovälineet ryhmää kohti. Kuorma peitetään kuormapeitteellä, telttapohjalla tai muulla tarkoitukseen sopivalla peitteellä ja sidotaan. Kuormatun ahkion paino on oltava sellainen, että kolme taistelijaa kykenee vetämään sitä vaivatta muun joukon mukana. Vaativissa maasto- tai keliolosuhteissa osa kuormasta jaetaan tarvittaessa muiden taistelijoiden kannettavaksi. Ahkiot voidaan siirtää myös moottorikelkalla.

Ahkiota vetää 1–3 taistelijaa vallitsevan maaston ja kelin sekä pakatun kuorman mukaan. Valmiilla ladulla ahkiota vedetään joukon alkupäässä, jolloin hiihtovauhti määräytyy ahkion vauhdin mukaan. Vetäjien aseet ovat rinnalla siten, että ne ovat vetoliinan päällä. Yksi taistelija toimii jarrumiehenä. Hänen tehtävänään on hidastaa ahkion vauhtia alamäessä ja jyrkässä nousussa avustaa vetämällä ahkiota omalla vetoliinallaan tai työntämällä ahkion takaa sauvalla. Jarruttamista varten ahkion takaosaan kiinnitetään köysi, joka voi tasaisessa maastossa ja ylämäissä olla ahkion perässä vapaana. Alamäessä jarrumies pitää köydestä ja hidastaa ahkion vauhtia auraamalla suksilla.

Ahkioladun hiihtäminen

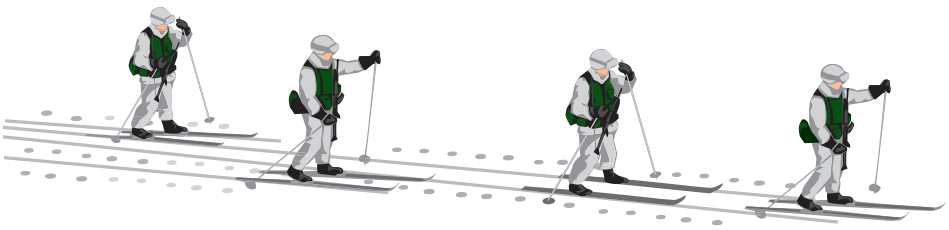

Ryhmäahkion viisiosainen vetoliinasto

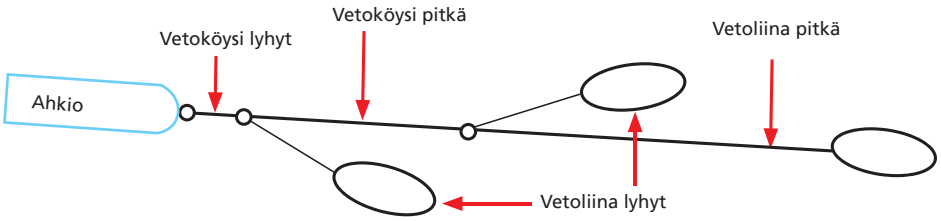

Ryhmäahkion vetäminen

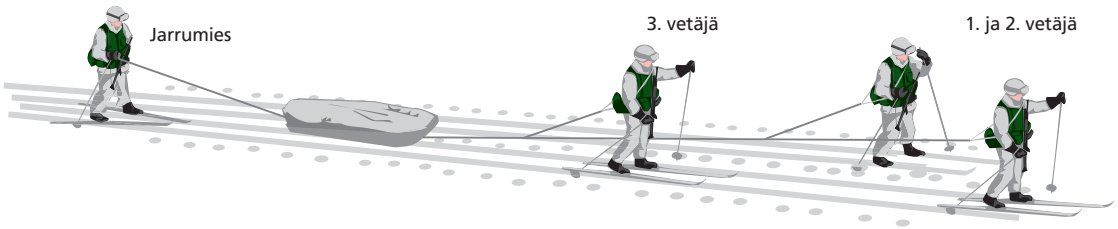

5.7 **Selviytyminen**

Selviytyminen-kurssilla sinulle opetetaan yksittäisen taistelijan taistelukentällä selviytymisen taitoja. Kurssin oppimateriaali (mm. mikroelokuvat) on saatavilla kurssin PVMoodle-työtilassa.

5.7.1 Yleisiä maastotaitoja

Tulen tekeminen kuuluu jokaisen taistelijan perustaitoihin. Hätätilanteessa tulentekotaidon hallitseminen voi olla ratkaisevaa, kun kyseessä on eloonjääminen. Taistelijan henkilökohtaiseen varustukseen tulee kuulua tulitikut ja puukko sekä partio- tai ryhmätasolla kirves. Tulentekovälineet on säilytettävä siten, että ne eivät kastu veteen pudotessaankaan. Esimerkiksi tiiviisti muovipussiin käärimällä saadaan tulitikkurasia tai kaasusytytin säilymään toimintakunnossa.

Ennen tulen sytyttämistä tulentekopaikalle on varattava riittävästi palavaa ainesta, jotta tuli saadaan kunnolla alkuun. Tulen sytyttäminen on valmisteltava niin hyvin, että tuli syttyy mahdollisimman nopeasti. Tämä edellyttää hyviä sytykkeitä, poltettavaa materiaalia ja tuulensuojaa tulen sytyttämiseen.

Tulet rakennetaan aina pienestä suurempaan. Sytykkeinä hyviä ovat kiehiset (=puusta vuoltuja ohuita lastuja), tuohi, kuusen kuivat alaoksat ja kuiva paperi. Hyviä polttopuita ovat pystyyn kuolleet männyt eli kelot, tervaskannot, kuivat kuuset ja koivut sekä kuiva lauta ja sahatavara. Märkä ja tuore puu palaa huonommin kuin kuiva. Tuorekin puu saadaan palamaan, kun ensin on saatu aikaan vahva hiillos. Jäisiä koivuja ei saa sulattaa ennen tuleen laittamista, jotta puiden turhalta kastumiselta (”hikoilulta”) vältytään.

Yöpymistulia varten varataan isoja puita tai suuri määrä pienempiä, koska nuotion pitää palaa pitkään ja tasaisesti.

5.7.2 Majoittuminen maasto-olosuhteissa

Ryhmä majoittuu maastossa aluksi poteroihin tai huonolla säällä ja tilanteen salliessa telttaan. Pesäkkeen linnoittamisen edistyessä majoitutaan majoituspoteroon, korsuun tai rakennukseen.

Majoituttaessa taistelupoterossa tai taistelijaparin poterossa asetetaan poteron tai sen suojakolon pohjalle esimerkiksi havuja ja makuualusta. Poteron aukko voidaan peittää suojaviitalla. Poteroon majoittuminen on aina tilapäistä, koska ryhmän hälyttäminen on hidasta ja toimintakyvyn ylläpitäminen on vaikeaa.

Nuotion sytyttäminen

Sotilaan toiminnassa tarvittavat solmut ja niiden käyttö

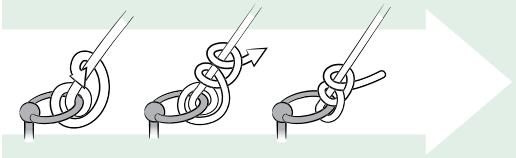

Ulkosorkka
Köyden kiinnittäminen lenkkiin tai renkaaseen. Solmu on pitävä ja hankausrasitus jakautuu köydessä pitkälle osalle.

Telttasolmu (löysä ulkosorkka)
Teltan kiristysnarujen kiinnittäminen siten, että solmu on nopeasti irrotettavissa eikä jäädy kiinni. Solmu tehdään kuin ulkosorkka, mutta sitä ei kiristetä. Telttanarun ympäri tehdään 4–5 yksinkertaista lenkkiä noin 20 senttimetrin välein.

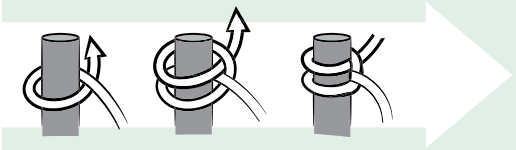

Siansorkka
Köyden kiinnittäminen paaluun tilapäisesti. Solmu on nopea tehdä ja helppo aukaista. Kiinnitettäessä tilapäinen vetoköysi siansorkalla esimerkiksi auton vetokoukkuun solmu tulee tehdä vetosolmuksi aukaisemisen helpottamiseksi.

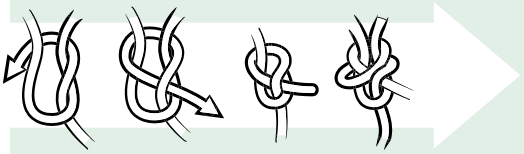

Jalussolmu
Kahden köyden liittäminen toisiinsa. Solmu on pitävämpi kuin merimiessolmu. Solmusta saadaan pitävämpi tekemällä se kerratuksi jalussolmuksi. Solmua käytetään erityisesti, kun ohuempi köysi liitetään paksumpaan.

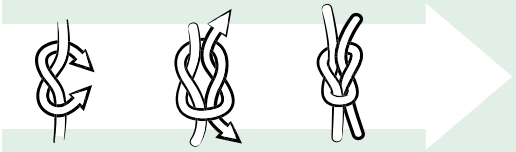

Merimiessolmu
Kahden köyden liittäminen toisiinsa.
Solmu ei ole kestävä mutta se on helppo aukaista.

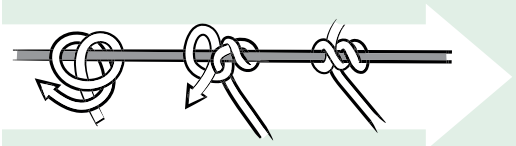

Kaksoissiansorkka
Köyden kiinnittäminen toiseen köyteen tai kaapeliin. Solmu ei luista köydessä tai kaapelissa.

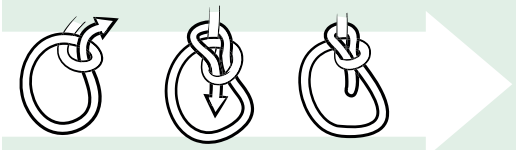

Paalusolmu (pelastussolmu)
Luistamattoman lenkin tekeminen köyteen. Lenkkiä voidaan käyttää esimerkiksi avannosta pelastettavalle heitettävän köyden päässä. Opettele solmun tekeminen vartalosi ympäri kiertämääsi köyteen yhdellä kädellä.

Ryhmänjohtaja käskee majoitusteltan paikan. Teltta sijoitetaan ilmasuojaiseen paikkaan painanteeseen ja suojaan vihollisen suora-ammuntatulelta ja epäsuoralta tulelta. Teltta on sijoitettava vähintään 50 metrin päähän joukkueen ajoneuvoista ja muista teltoista. Teltan suuaukko sijoitetaan poispäin vihollisen todennäköisestä tulosuunnasta.

Teltan paikka kannattaa valita siten, että teltan reunat ovat ylempänä kuin keskikohta ja oviaukko alempana kuin päätyseinä. Silloin sisällä olijoiden ei tarvitse nukkua pää alaspäin ja lämpö leviää parhaiten.

Teltan antamaa suojaa voidaan parantaa sijoittamalla se telttapoteroon. Teltan pohjalla voidaan käyttää telttakangasta tai vakiintuneissa oloissa pohjalevyjä. Teltan naamiomateriaali pyritään paljastavan lämpösäteilyn vähentämiseksi pitämään selvästi irti telttakankaasta.

Majoitusteltta pystytetään esimerkiksi seuraavasti:

- toinen taistelijapari raivaa teltan pohjan puista ja oksista sekä talvella lumesta ja polttaa kamiinasta säilytysöljyt.
- kolmas taistelijapari kokoaa tulialueen raivauksesta saadut havut ja sekä levittää ne teltan pohjalle,
- ryhmän varajohtajataistelijapari noutaa ajoneuvosta teltan varusteineen ja naamioverkon,
- toinen ja kolmas taistelijapari pujottavat kukin yhden kulmakepin teltan joka toiseen kulmaa ja levittävät teltan neliöksi teltan pohjalle,
- ryhmän varajohtajan taistelijapari lyö maakiilat maahan sekä toinen ja kolmas taistelijapari asettavat kukin oman kulmakeppinsä pystysuoraan ja kiinnittävät telttanarunsa maakiilaan,
- toinen ja kolmas taistelijapari siirtyvät myötäpäivään ja pujottavat kulmakepin teltan seuraavaan kulmaan. Tämän jälkeen kukin asettaa kulmakepin pystysuoraan, teltta kiristetään ensin neliöksi ja sitten kahdeksankulmioksi ja telttanarut kiinnitetään telttasolmulla ryhmän varajohtajan taistelijaparin lyömiin maakiiloihin,
- ryhmän varajohtaja vie keskisalon paikalleen, ja telttanarujen kiinnittäjät tiivistävät teltan helmat maata vasten.
- ensimmäinen taistelijapari vie telttaan lyhdyn ja asettaa kamiinan paikalleen,
- toinen taistelijapari naamioi teltan naamioverkolla, naamiopaperilla ja luonnon materiaalilla sekä
- kolmas taistelijapari asettaa kamiinan kiinnitysriu'ut ja varusteiden kuivausriu'ut sekä levittää telttakankaan teltan pohjalle.

Teltan naamiointi

Telttojen välinen etäisyys on oltava vähintään 50 metriä (hajaryhmitys).

Naamioverkolla rikotaan kohteen muoto. Naamioverkkojen lisäksi tulee käyttää tilapäismateriaalia. Lämpösäteilyn vähentämiseksi naamioverkko nostetaan kepeillä irti teltasta.

Teltan lisäksi tulee naamioida esimerkiksi reput, sukset, ahkiot, halot, polttopuiden tekopaikka (hakkuujätteet) ruoka-astiat, ajoneuvot ja muut välineet.

Talvella on vältettävä turhien jälkien tekoa Ryhmänjohtajan tulee käskeä käytettävät kulku-urat siten, että vältetään turhia jälkiä ja majoituspaikka ei paljastu ilmasta viholliselle.

Ryhmitysalueella tulee noudattaa hyvää järjestystä siten, että tavaroilla on määrätyt paikkansa. Silloin ne myös löydetään tarvittaessa, myös pimeällä ilman valojen käyttöä.

Teltan pystyttämisen jälkeen ryhmänjohtaja harjoituttaa taisteluasemien miehittämisen sekä käskee hälyttimen ja polttopuiden tekemisen ja sammutusveden varaamisen telttaan. Polttopuut pilkotaan sitä pienemmiksi mitä kylmempi on, koska silloin palavaa pintaa on enemmän ja puut luovuttavat lämpöenergiansa nopeammin. Sammutusvesi varataan erilliseen astiaan.

Varusteet sijoitetaan telttaan seuraavasti:

- Ase on aina sotilaan mukana. Ase sijoitetaan pään taakse seinustalle siten, että se on nopeasti käsiin saatavissa eikä se kuumene.
- halot pinotaan oviaukon viereen vasemmalle
- vesiastia sijoitetaan oviaukon viereen oikealle
- lyhty sijoitetaan kamiinan vastakkaiselle puolelle kuivausriukuun
- kamiina nostetaan koholle maasta, koska silloin lämpö säteilee parhaiten koko telttaan.

Talvella puhdista ase huolellisesti ja poista öljy lukosta ja luistista. Säilytä ase lämpimän suoja-aseman ulkopuolella tai teltan viileällä seinustalla kosteuden tiivistymisen ja aseen jäätymisen estämiseksi. Majoitustilan sisällä on oltava kuitenkin ainakin yksi ase.

Taisteluvyöt ja reput sijoitetaan telttaan tai naamioidaan esimerkiksi taisteluasemaan vievän uran varteen.

Tarvittava ryhmän kalusto sijoitetaan teltan ulkopuolelle oviaukon sivuille naamioverkon alle. Kalusto, jota ei tarvita sijoitetaan kuljetuslaatikoihin joukkueen ajoneuvoon. Kalusto tarkastetaan valoisassa ennen pimeän tuloa.

Ryhmänjohtaja käskee suksien sijoittamisen esimerkiksi taisteluasemaan vievän uran varteen naamioituna. Suksille valmistellaan suksipotero. Sukset puhdistetaan lumesta ja jäästä. Sauvat asetetaan suksien väliin. Sukset asetetaan keppien päälle suksipoteroon pohjat alaspäin. Siteet jätetään kiinni suksiin.

Telttamajoituksessa on muistettava, että

- teltasta poistuttaessa ase otetaan mukaan
- asetta käsitellään teltassa siten, että ei aiheuteta vahingonlaukausta
- reppu pidetään pakattuna ja siitä otetaan vain ne välineet, joita tarvitaan
- polttopuut tehdään koko yön tarvetta varten, jolloin hakkuuäänet eivät yöllä paljasta joukkoa
- kamiinaan lisätään puita tasaisesti lämmön ylläpitämiseksi.
- halot on lisättävä kamiinaan äänettömästi
- pieniksi pilkotut kuivat koivut antavat eniten lämpöä
- märät varusteet kuivataan kuivausriu'uilla
- kengät sijoitetaan kuivumaan varren suut ylöspäin, märät kengät ripustetaan ylös
- mitään varusteita ei sijoiteta niin lähelle kamiinaa, että ne palavat

Halkileikkaus ryhmän teltasta

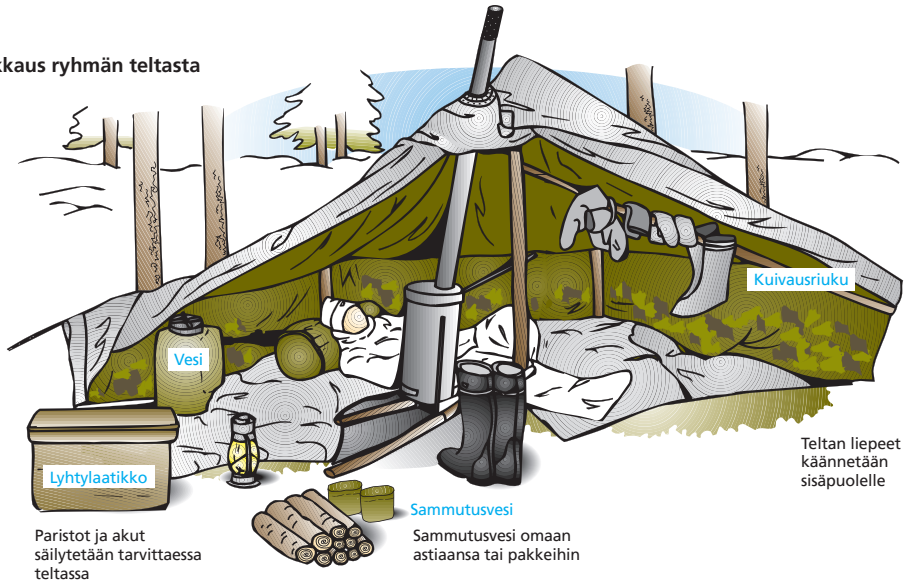

- lähivartiomies varaa vartiosta palaavalle sotilaalle juotavaa ja kuivamuonaa – hyviin tapoihin kuuluu, että lähivartiomiehellä on aina kuumaa vettä valmiina
- jätteet laitetaan jätesäkkeihin
- tarvittaessa teltasta poistutaan nopeasti kukin kohdaltaan teltan liepeen alta
- tarpeet tehdään kenttäkäymälään, joka on vähintään 50 metrin päässä teltasta
- valojen käytöllä ja äänillä ei paljasteta joukkoa.

Teltta ja majoitusjärjestelyt puretaan pystyttämisen työnjakoa noudattaen. Majoituskalusto tarkistetaan ja kuormataan ajoneuvoon. Kamiinan torvet nuohotaan esimerkiksi vetämällä kuusen oksa niiden läpi. Erityisesti kuusipuu nokeaa palaessaan kamiinan niin, että lämmitysteho laskee jo yhdessä vuorokaudessa. Pesäkkeeseen ja majoitusalueelle ei jätetä mitään roskia. Kenttäkäymälä peitetään. Halot kuormataan ajoneuvoon seuraavaa majoittumista varten tai pinotaan esimerkiksi puun juurelle. Talvella teltan paikka peitetään lumella majoituspaikan paljastumisen vaikeuttamiseksi.

Telttanarujen kiinnitys talvella

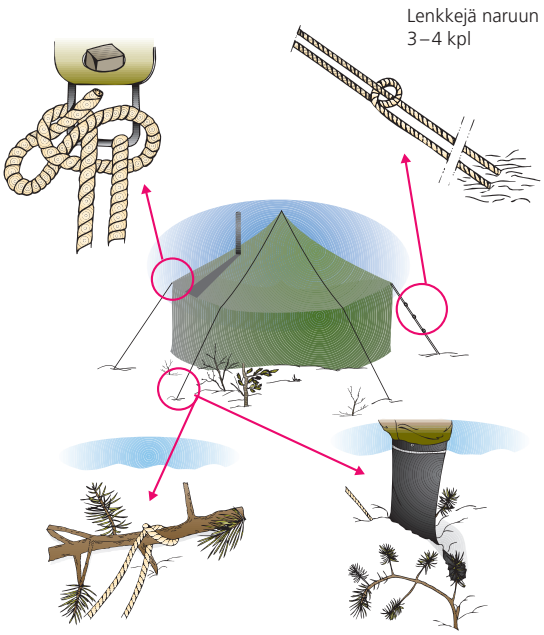

Kaminan kiinnitys keskisalkoon

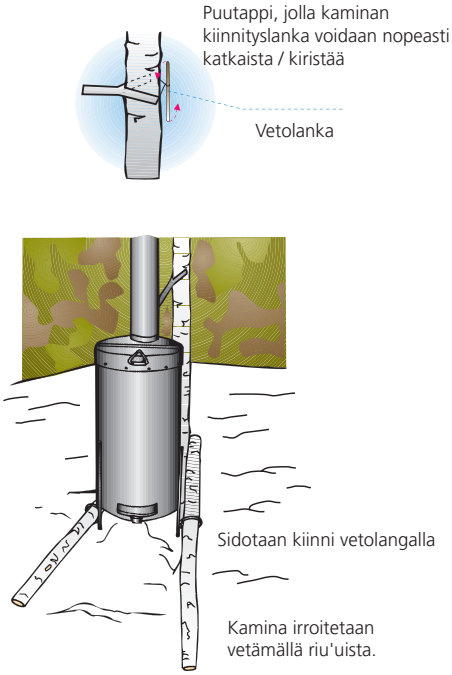

Ryhmäkohtainen varustus sekä sen käyttö ja kunnossapito

Ryhmänjohtaja laatii ryhmän materiaalista materiaaliluettelon. Sotilaalla voi olla vastuullaan jokin väline ryhmän varustuksesta. Tällöin vastaat sen säilytyksestä, mukaan ottamisesta ja huollosta.

Materiaali pakataan kuljetuslaatikoihin käsittelyn helpottamiseksi sekä materiaalin suojaamiseksi lialta, pölyltä, vedeltä ja lumelta. Kuljetuslaatikot numeroidaan ja sisäkanteen voidaan tehdä luettelo laatikossa kuljetettavasta materiaalista.

Ryhmän materiaali tarkistetaan aina ennen pimeän tuloa, kohotettaessa lähtövalmiutta tai ennen liikkeelle lähtöä. Materiaali huolletaan tehtävän ja harjoituksen jälkeen.

Esimerkki ryhmäkohtaisesta varustuksesta:

- kaarisaha 1
- yleiskirves 1
- soralapio 3
- lumilapio 1
- rautakanki 1
- hakku 2
- naamioverkko 1
- piikkilankasakset 1
- miinojen merkitsemisvälineet 1
- tutkain 1
- teltta M/60 1
- kamiina M/60 1
- lyhty 1
- vesiastia 1
- ahkio 1.

Jokaisen on osattava käyttää ja huoltaa ryhmäkohtaista kalustoa.

Jokaisen on osattava:

- käyttää kaarisahaa puiden kaatamiseen ja polttopuiden sahaamiseen
- vaihtaa kaarisahan terä ja käyttää terän suojusta (esim. halkaistu kumiletku)
- käyttää kirvestä oksien karsimiseen, veistämiseen ja halkojen halkaisuun ja käyttää terän suojusta
- vaihtaa rikkoutuneen kirveen ja hakun varsi
- käyttää rautakankea reiän tekemiseen routaiseen maahan ja vipuvartena
- käyttää puukkoa vuolemiseen ja kiehisten tekoon tulta sytyttäessä
- pystyttää, purkaa ja pakata ryhmän teltta
- naamioida naamioverkolla teltta ja ajoneuvo
- täydentää naamiointia kesä- ja talvinaamiopaperilla
- koota, sytyttää ja lämmittää kamiina sekä purkaa ja puhdistaa se
- täyttää lyhty, puhdistaa lyhty ja vaihtaa lyhtyyn sydänlanka sekä lasi
- pakata ahkio ja moottorikelkan reki
- tehdä teltan pystyttämisessä ja ahkion pakkaamisessa tarvittavat solmut
- korjata kärjestä katkennut suksi varakärjellä
- sytyttää nuotio.

Kasarmille palattaessa ryhmäkohtainen kalusto huolletaan ja rikkinäiset tavarat vaihdetaan ehjiin ennen seuraavaa harjoitusta.

Ryhmän materiaali huolletaan seuraavasti:

- materiaali tarkistetaan kalustoluettelon mukaisesti
- ampumatarvikkeet kerätään ja luovutetaan ryhmänjohtajalle
- saha, yleiskirves, soralapio, rautakanki, hakku ja piikkilankasakset kuivataan rätillä ja öljytään kevyesti
- teltta ja naamioverkot puhdistetaan roskista, kuivataan, katkenneet kiinnitysnarut uusitaan ja umpisolmut aukaistaan.
- kun teltta ja naamioverkot ovat kuivuneet, ne kääritään rullalle ja sidotaan
- lyhty ja lyhtylaatikko puhdistetaan ja kuivataan sekä valopetroliastia täytetään
- kamiina ja kamiinan torvet puhdistetaan
- vesiastia huuhdellaan ja kuivataan
- ahkio puhdistetaan ja rikkinäiset vetoliinat korjataan ja mahdolliset umpisolmut aukaistaan
- kuljetuslaatikot puhdistetaan ja kuivataan
- materiaalipuutteet ja rikkoutunut materiaali kirjataan ylös ja ilmoitetaan joukkueen johtajalle
- roskat kerätään jätesäkkiin ja viedään roska-astiaan
- materiaali kuormataan ajoneuvoon tai sijoitetaan suoja-asemaan tai varastoon seuraavaa tehtävää tai harjoitusta varten.

5.7.3 Kenttähygienia ja ympäristönsuojelu

Jokainen sotilas on vastuussa omasta henkilökohtaisesta puhtaudestaan ja varusteidensa puhtaudesta. Hyvä hygieniataso estää osaltaan myös tartuntatautien, biotaisteluaineiden ja syöpäläisten leviämistä. Joukon johtaja vastaa joukkonsa toimintakunnosta ja siitä, että hänen sotilaillaan on mahdollisuus pitää yllä henkilökohtaista hygieniaa.

- Käsien pesu on henkilökohtaisen hygienian tärkein asia!
- Pese hampaasi aina ruokailun jälkeen tai pureskele ksylitolipurukumia tai -pastilleja.
- Peseydy tai ui kovan rasituksen ja hikoilun jälkeen.
- Kuivaa märät varusteesi ja vaihda kastuneet varusteet kuiviin.
- Vaihda likaiset ja rikkoutuneet varusteet mahdollisuuksien mukaan.
- Tee tarpeesi kenttäkäymälään. Jos se ei ole mahdollista, kaiva pieni kuoppa ja peitä jätöksesi ja käytetty vessapaperi maa-aineksella tai sammaleella. Pese ja/tai desinfioi kätesi aina tarpeilla käynnin jälkeen!

Vesihygienian tavoitteena on estää vedestä aiheutuvat tai veden välityksellä leviävät sairastumiset. Veden laatua heikentävät varsinkin jätevedet, eläinten ja ihmisten ulosteet sekä tulvat ja rankkasateet. Järvien, jokien ja purojen vesissä (ns. pintavesissä) voi olla sairauksien aiheuttajia, vaikka vesi näyttäisi kirkkaalta ja puhtaalta.

HUOMIO!

– Älä ota vettä yhteisestä astiasta omalla juomapullollasi!

– Käytä aina vain puhtaaksi todettua vettä!

– Älä jätä vesiastioita valvomatta!

Kun otat vettä täyttöpisteeltä tai telttavesiastiasta, älä koske vesiletkun tai hanan suuta sormilla tai pullollasi. Puhdistamatonta ja käsittelemätöntä pintavettä ei saa juoda. Epäselvässä tilanteessa varmista aina lähimmältä esimieheltä, voitko käyttää kyseessä olevaa vettä.

Jos joudut käyttämään pintavettä juomavetenä, käytä juoksevaa vettä kuten purosta tai joesta otettua vettä. Puhdista se vähintään aina ensin suodattamalla ja sen jälkeen joko keittämällä vettä 10 minuuttia tai vedenpuhdistustabletilla annostelu- ja käyttöohjeen mukaisesti.

Pidä juoma-astiasi ja juomapullosi puhtaina pesemällä ne säännöllisesti pesuaineella, harjalla ja kuumalla vedellä aina, kun pesuvettä on tarjolla. Lopuksi huuhtele pullo kuumalla vedellä ja kuivata se alassuin korkki auki. Jos käytät pulloa pitkään ilman pesua, kaada aina vanha vesi pois ennen kuin täytät sen uudelleen.

Itsensä ja oman joukkonsa vesihygienian ylläpitämisen lisäksi on muistettava suojella vesistöjä ja pohjavesialueita tahalliselta tai tahattomalta saastumiselta ja likaantumiselta. Ilmoita epäkohdista ja havainnoista aina välittömästi lähimmälle esimiehelle.

Elintarvikehygienian tavoitteena on estää elintarvikkeiden pilaantuminen ja sairauksien leviäminen elintarvikkeiden tai niiden valmistus- ja tarjoiluastioiden välityksellä.

Pidä elintarvikkeet ja ruoka-astiat kuljetuksen aikana erillään ampumatarvikkeista, polttoaineista ja jätteistä sekä suojaa ne pölyltä, sateelta, haittaeläimiltä ja suoralta auringonvalolta.

Pese kätesi puhtaalla vedellä ja saippualla ennen ruoan valmistusta ja ruokailua sekä ruokailun jälkeen. Jos se ei ole mahdollista, käytä desinfioivaa käsipyyhettä tai käsien desinfektioainetta aina kun niitä on saatavilla.

Käytä taistelumuonien valmistukseen vain puhtaaksi todettua tai keitettyä vettä. Valmista ateriat ohjeiden mukaan joko kiehuvaan, keitettyyn kuumaan tai puhtaaseen kylmään veteen.

Käytä ruoan jakamiseen ja ottamiseen jakokauhaa, ottimia tai kertakäyttökäsineitä – älä omaa lusikkahaarukkaasi.

Lämpöhukan vähentämiseksi pidä ruoka-astiat irti maasta ja sulje ruoka-astioiden kannet aina ruuan jakamisen tai ottamisen jälkeen. Jos ruoka jäähtyy alle 60-asteiseksi, voivat bakteerit tuottaa ruokaan vatsatauteja aiheuttavia bakteerimyrkkyjä.

Käytettävien pakkipussien tulee olla kuumuutta kestävää elintarvikemuovia. Pakkipusseja tai muita pakkauksia ei saa jättää maastoon, vaan ne kerätään ja hävitetään lajiteltuna muiden jätteiden mukana.

Ruuantähteet ja muut jätteet kerätään ohjeiden mukaisesti – mitään ei saa jättää maastoon.

Pese pakkisi ja lusikka-haarukkasi pesuaineella, harjalla hangaten ja kuumalla vedellä aina, kun pesuvettä on tarjolla. Jos kuumaa vettä ole saatavilla, kuumenna vesi pakissa kamiinan päällä. Ellei pesuainetta ole saatavissa, käytä pesuun kuusen tai männyn havuja.

HUOMIO!

– Älä jätä elintarvikkeita tai ruoka-astioita valvomatta!

– Älä syö pilaantuneeksi epäilemääsi ruokaa tai ruokaa, joka on ollut lämpöastiassa yli kaksi tuntia.

– Pidä ruokailuvälineesi puhtaina!

Ympäristönsuojelun tavoitteena on ennaltaehkäistä ympäristönpilaantumista ja vahingoittumista. Ympäristövastuullinen toiminta on osa sotilaan perustaitoja.

Noudata johtosääntöjä, harjoituskäskyjä ja karttoihin tai maastoon merkittyjä rajoituksia. Harjoitusalueilla saattaa olla suojeltuja luontoarvoja tai elinympäristöjä, joilla tai joiden läheisyydessä on toimittava erityisen varovasti tai niille menemistä on kokonaan vältettävä. Harjoitusalueilla voi olla myös vedenhankinnan kannalta tärkeitä pohjavesialueita, joilla on huomioitava esim. polttoaineiden käsittelystä annetut erityisohjeet.

Vältä jätteen syntyä esimerkiksi ottamalla vain sen verran ruokaa kuin tiedät syöväsi. Lajittele jätteet annettujen ohjeiden mukaisesti. Älä jätä jätteitä maastoon.

HUOMIO!

Vaaralliset jätteet kerätään erikseen niille varattuihin astioihin ja kontteihin.

Kemikaalien, polttoaineiden, jätteiden sekä jätevesien keräämisessä, kuljettamisessa, käsittelyssä ja sijoittamisessa on toimittava erityisen huolellisesti. Käsittele poltto- ja voiteluaineita sekä muita kemikaaleja vain tarkoitukseen osoitetulla alueella kouluttajan antamien ohjeiden mukaisesti. Varo ylitankkausta maastotankkauksissa ja käytä aina annettuja öljyntorjuntamateriaalia, kuten imeytysmattoja. Sijoita säiliöt ja kanisterit vain niille erityisesti tarkoitetuille paikoille, kuten tukeviin telineisiin. Älä kaada polttoaineita kanisterista toiseen tai tee muita vastaavia toimenpiteitä, jotka voivat aiheuttaa aineiden pääsemisen maahan.

HUOMIO!

Ympäristövahinkotilanteissa on äärimmäisen tärkeää toimia ripeästi.

Estä lisävahingot tukkimalla tai rajaamalla vuoto.

Korjaa vahinko pinnoittamattomalla alustalla (esim. hiekkamaa) kaivamalla pilaantunut maa-aines pois ja laittamalla jätesäkkiin, ämpäriin tai pressun päälle ja asfaltilla käyttämällä imeytysraetta tai -hiekkaa.

Ilmoita ympäristövahingosta lähimmälle esimiehellesi. Jos et omatoimisesti pysty hoitamaan vahinkoa tai et tiedä mitä tehdä, soita 112.

Dokumentoi tapahtuma mahdollisimman tarkkaan ja välitä tieto esimiehelle.

Sotilaan ympäristövastuu pähkinänkuoressa:

- Noudata ympäristönsuojelun ohjeistusta.
- Älä jätä mitään roskia luontoon, vaan vie ne niille osoitettuun paikkaan ja noudata lajitteluohjeita. Siivoa aina jälkesi.
- Käytä energiaa ja luonnonvaroja säästeliäästi.
- Vältä tarpeetonta melua ja lähialueiden asukkaiden ja eläinten häiritsemistä.
- Älä vahingoita luontoa. Käytä olemassa olevia ajouria.
- Estä polttoaineiden, jäteöljyjen ja kaikkien haitallisten aineiden valuminen maahan ja edelleen vesistöön tai pohjaveteen.
- Toimi ympäristövahinkotilanteissa ripeästi ja ilmoita myös läheltä piti -tilanteista lähimmälle esimiehellesi.
- Ilmoita mahdollisesti havaitsemistasi ympäristönsuojelun puutteista tai laiminlyönneistä lähimmälle esimiehellesi.

Jos joukko roskaa ympäristöä tai aiheuttaa vauriota ympäristölle, joukko palaa keräämään roskat ja korjaamaan aiheuttamansa vauriot harjoituksen lopussa tai sen jälkeen.

Polta kamiinassa tai luvallisesti tehdyssä avotulessa mahdollisimman kuivaa puuta. Polttopuuksi saa kerätä vain maassa olevaa kuollutta puuta, mikäli maanomistajalta ei ole saatu erillistä lupaa muuhun.

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa tehdä ilman maanomistajan lupaa. Jos metsäpalovaara on ilmeinen, avotulta ei saa sytyttää metsään tai sen läheisyyteen edes maanomistajan luvalla.

Jokamiehen oikeudet maastossa

SAAT:

- Liikkua jalan, hiihtäen tai pyöräillen muualla kuin pihamaalla ja erityiseen käyttöön otetuilla alueilla (esimerkiksi viljelyksessä olevat pellot ja istutukset).
- Oleskella tilapäisesti alueilla, missä liikkuminenkin on sallittua (esimerkiksi telttailla riittävän etäällä asumuksista).
- Poimia luonnonmarjoja, sieniä ja rauhoittamattomia kasveja.
- Onkia ja pilkkiä.
- Kulkea vesistössä ja jäällä.

ET SAA:

- Aiheuttaa häiriötä tai haittaa toisille tai ympäristölle.
- Häiritä lintujen pesintää ja riistaeläimiä.
- Kaataa tai vahingoittaa puita.
- Ottaa sammalta, jäkälää, maa-ainesta tai puuta.
- Häiritä kotirauhaa.
- Roskata.
- Ajaa moottoriajoneuvolla maastossa maalla ilman maanomistajan lupaa.
- Kalastaa ja metsästää ilman asianomaisia lupia.

5.7.4 Toiminta lähivartiomiehenä (suoja-aseman vartiomiehenä)

Ryhmänjohtaja laatii vartiovuoroluettelon ja käskee vartiovuorot. Yksinkertaisin tapa muodosta vuoroluettelo on aloittaa oviaukon vasemmanpuoleisesta taistelijasta ja jatkaa listaa hänestä myötäpäivään. Jos kaikille ei riitä vartiovuoroja, jatketaan vartiovuoroja seuraavana yönä siitä mihin edellisyönä jäätiin.

Lähivartiomiehen, eli suoja-aseman vartiomiehen tehtävä on

- varmistaa pesäkkeen vartiomiehen tekemän hälytyksen välittymisen
- vartioida suoja-asemaa taisteluvalmiina
- vastata epäilyttävän henkilön kiinniottamisesta ja hälytyksen suorittamisesta.
- herättää vartioon lähtijät vuoroluettelon mukaan.
- pitää majoitus lämpimänä ja huolehtia teltan valaistuksesta.
- tarkastaa ajoittain, etteivät lepäävät taistelijat ja varusteet joudu liian lähelle kamiinaa.
- vastata alkusammutuksesta.
- päivystää mahdollista viestivälinettä.

5.7.5 Pimeätoiminnan valmistelut sekä pimeätoiminta

Valmistautuminen pimeätoimintaan
Toimintaa pimeällä tehostetaan valmistelulla ja harjoittelulla. Ratkaisevia seikkoja ovat yksinkertaiset ja harjoitellut perustaistelumenetelmät sekä se, että kaikkia käytössä olevia henkilökohtaisia varusteita ja joukkokohtaisia välineitä on opeteltu käsittelemään myös pimeällä.

Valmistelujen tarkoituksena on mahdollistaa toiminta ja taistelu huonoissa valaistusolosuhteissa. Osa valmisteluista kuuluu osaksi normaalia toimintaa valoisallakin. Pimeätoiminnan valmisteluihin kuuluvat

- hämärä- ja pimeätähtäinten kohdistaminen
- aseen toimintakunnon tarkastaminen
- valojuovapatruunoiden lipastaminen
- valonvahvistimen ja lämpötähystimen tarkastaminen
- hämärätähtäinten tai valonvahvistintähtäimen käyttöönotto
- taistelijoiden merkitseminen
- henkilökohtaisen varustuksen tarkastaminen
- joukkokohtaisten välineistön tarkastaminen
- ajoneuvojen valmistelu
- tehtävän mukaisen toiminnan harjoittelu perustaistelumenetelmin
- aseen tuen ja rajoittimien tarkistaminen tuliasemassa
- valaisun valmistelu ja valaisukierroksen harjoittelu.

Pimeätoiminnan valmistelut tulee tehdä johdetusti valoisan aikana.

Valaisuvälineiden käytössä on pyrittävä valaisemaan tuhoamisaluetta, ei omaa ryhmitystä.

Yötähtäimet kohdistetaan aseen kohdistamisen yhteydessä. Pimeätaistelussa käytetään yötähtäimiä sekä valojuovapatruunoita. Valkoinen, piipunsuuntainen suuntajuova aseessa helpottaa aseen suuntaamista.

Hämärätähtäimet käännetään näkyviin tai valonvahvistintähtäin kiinnitetään aseeseen ennen pimeyden laskeutumista. Valonvahvistintähtäimen toimivuus tarkastetaan jo valoisan aikana käyttämällä virta päällä ja tähystämällä valonvahvistintähtäimellä. Samalla tarkastetaan, että tähtäinasetukset ovat kohdistuksen mukaiset. Tarkastus on helppoa, kun kohdistuksen yhteydessä on tehnyt tähtäinkortin. Sivukiinnityskiskon kiinnitys on myös tarkastettava, koska kiinnitysruuvit voivat löystyä käytössä. Jos epäilet tähtäinasetusten muuttuneen etkä saa korjattua tähtäinkortin avulla, ilmoita siitä ryhmänjohtajalle. Kohdistus on tällöin tehtävä ampumalla välittömästi tilanteen salliessa.

Valojuovapatruunoita käytetään tulen ohjaamiseen pimeällä. Valojuovapatruunat täytetään lippaaseen esimerkiksi joka kolmanneksi patruunaksi. Täytä erikoispatruunat omiin lippaisiinsa ja merkitse lippaat esimerkiksi kiinnittämällä lippaan ympärille irtohihna. Näin tunnistat lippaat nopeasti myös pimeällä.

Paljaat ihonkohdat naamioidaan ja tarkastetaan. Kiiltäviä varusteita ei saa olla näkyvillä. Tarkasta, että varustus ei pidä ääntä. Ase, työväline sekä lusikkahaarukka ja pakki aiheuttavat helposti ylimääräistä kolinaa. Saappaiden heijastimet voidaan peittää laittamalla lahkeet saappaiden päälle.

On otettava huomioon, että kaikki välineet, joissa on valaistuja näyttöjä tai merkkivaloja (esim. kenttäradio, GPS ja kello) voivat paljastaa joukon, kuten muidenkin valojen käyttö. Valaistut näytöt voidaan peittää teipillä tai vaatteella.

Tee tai tarkasta tuliasemissasi aseen rajoittimet ja merkitse tulialueen rajat ja tulituskorkeus etumaastoon.

Edettäessä voidaan laittaa valkoinen vaate selkään näköyhteyden säilyttämiseksi. Sotilaat voidaan merkitä myös pilkoilla esimerkiksi siten, että taistelijalla on yksi, ryhmänjohtajalla kaksi ja joukkueen johtajalla kolme pilkkaa. Johtajilla voi olla myös himmeä, taaksepäin näyttävä valo.

Taistelumaasto on painettava mieleen jo valoisalla. Taistelijapareittain valmistellaan tuliasemassa rajoittimet tulialueelle sekä kolot aseen tukeen maaston nimien mukaan.

Toiminta pimeällä
Pimeä vaikeuttaa taistelijan toimintaa rajoittamalla ihmisen tärkeimmän aistin eli näön käyttöä. Vähäisessä valossa tarkkojen havaintojen tekeminen ja etäisyyksien arviointi vaikeutuvat, jolloin tuttukin maasto tai kohde voi näyttää oudolta. Siirryttäessä valoisasta pimeään ei aluksi nähdä juuri mitään. Silmä kuitenkin sopeutuu vähäiseen valoon, ja hämäränäkö paranee 5–10 minuutin kuluessa huomattavasti. 20–30 minuutin kuluttua silmä on saavuttanut parhaan hämäränäkökykynsä. Näköaistin ollessa rajoittunut muut aistit kuten kuulo- ja hajuaisti pyrkivät kompensoimaan rajoittunutta näköaistia.

Valmistauduttaessa esimerkiksi vartiotehtävään pimeällä on oleskeltava pimeässä vähintään viisi minuuttia ennen vartiotehtävän alkamista.

Taistelijan on kiinnitettävä huomiota pimeänäkökyvyn säilyttämiseen. Vältä katsomasta kirkkaisiin valoihin. Jos on tarvetta valaista, käytä punaista valoa. Omien otsalamppujen käyttöön on pyydettävä lupa esimieheltä. Taistelun aikana hämäränäkökyky voi alentua aseiden suuliekistä, valojuovista ja valaisusta.

On vältettävä katsomasta kirkkaisiin valoihin tai, jos se on välttämätöntä, on pidettävä toinen silmä suljettuna.

Pimeys ei tarjoa näkösuojaa viholliselta. Sotilaan on suojattava itsensä, tuliasemansa ja toimintansa lämpötähystystä vastaan. Tähän voidaan käyttää esimerkiksi oksia ja muuta luonnonmateriaalia sekä solumuovia (telttapatja) yhdistettynä luonnonmateriaaleihin.

Pimeätaistelu
Pimeätaistelua varten hälytinlaitteet (esim. paukku- ja valohälytin) asennetaan tulenavaustasan ja tuliasemien välialueelle. Hälytinlaitteen toimiessa vihollisen pääosat ovat oletettavasti edenneet ryhmän tuhoamisalueelle.

Pimeällä taistelu aloitetaan yleensä lähempää kuin valoisalla yllätykseen pääsemiseksi ja paremman osumatarkkuuden saavuttamiseksi. Usein vihollinen myös havaitaan pimeällä lähempänä kuin valoisalla. Pimeällä aseiden käyttö paljastaa tuliasemat helpommin kuin valoisalla. Pimeätähtäimillä varustettuja aseita käytetään valvontaan ja taistelun johtamiseen sekä yllättävään tulen aloitukseen.

Valaisuvälineitä tulee käyttää taistelun aloittamisen jälkeen, mikäli kaikilla taistelijoilla ei ole valonvahvistimia. Aseella, jossa ei ole valonvahvistinta, ammutaan pääasiassa vain valaisun aikana. Pimeällä maalin osoittamiseen käytetään samoja periaatteita kuin valoisalla.

Käytettäessä valonvahvistimia on taistelu pyrittävä aloittamaan ilman näkyvän valon käyttöä, jolloin lisätään yllätystä ja tulenavauksen tehoa.

Pimeätoimintavälineet

Valonvahvistimella kohde kyetään havaitsemaan pimeässä muutamien satojen metrien etäisyyksille. Se vahvistaa olemassa olevaa valoa jopa kymmentuhatkertaiseksi. Ulkona on pimeälläkin tähtien antamaa perusvaloa, jota voi vahvistaa.

Valonvahvistin on parhaimmillaan valoisina öinä, kuten kuutamolla. Se paljastaa pienimmätkin valonlähteet (kännykkä, tupakka, jne.). Lumettomat ja pilviset syysyöt ovat valonvahvistimen käytölle epäedullisinta aikaa, koska perusvaloa on erittäin vähän. Toimittaessa ikkunattomassa rakennuksessa täysin pimeässä ei valonvahvistimella näe. Tällöin on käytettävä esimerkiksi IR-valoa (infrapunasuodattimella varustettua valoa), jota ei näe paljain silmin.

Lumi- ja vesisade sekä tiheä sumu pienentävät havaitsemis- ja tunnistusetäisyyksiä, jolloin tähystäminen valonvahvistimella vaikeutuu. Valonvahvistimella ei kyetä tähystämään savun ja pölyn läpi.

Kirkas pistemäinen valolähde aiheuttaa valovahvistimessa niin sanotun haloilmiön, jossa valolähde näkyy oikeaa kokoaan huomattavasti suurempana ja estää näkemästä valonlähteen lähelle. Päivänvalossa valonvahvistimessa on käytettävä valonsuodatinta.

Syvyyden ja etäisyyksien hahmottamiseksi voidaan käyttää molemmille silmille omaa valonvahvistinta kypärä-/pääkiinnityksellä. Tällöin voidaan ajaa pimeässä ajoneuvolla ilman ajovaloja tai mahdollistaa jatkuva tähystäminen.

Lämpötähystimellä kyetään havaitsemaan lämmönlähteet jopa kilometrien etäisyyksiltä. Lämpötähystin havaitsee kohteiden pinnasta lähtevän ja heijastuvan lämpösäteilyn sekä muodostaa niiden lämpösäteilyjakauman perusteella kuvan. Se muuttaa sähkömagneettisen säteilyn silmillä nähtäväksi kuvaksi. Valon määrällä ei ole merkitystä kuvan muodostamisessa, joten sitä voidaan käyttää niin valoisalla kuin pimeälläkin.

Lämpötähystimen havaitsemis- ja tunnistusetäisyydet riippuvat kohteen lämpötilasta suhteessa ympäröivään maastoon, kohteen koosta, kohteen liikkeestä, säästä ja naamioinnista. Lämpötähystimellä ei pääsääntöisesti voida havaita pinnan takana (esim. kasvillisuuden, lasin) olevaa kohdetta. Lumi- ja vesisade sekä tiheä sumu vaikeuttavat lämpötähystystä pienentämällä havaitsemis- ja tunnistusetäisyyksiä. Savu ja pöly eivät juuri vaikuta lämpötähystimen havaitsemiskykyyn.

5.7.6 Ensiapu (tapaturmissa)

Sotilaana sinun on osattava antaa ensiapua.

Verenvuodon tyrehdyttäminen
Ulkoisessa, näkyvässä verenvuodossa verta valuu tai pulppuaa runsaasti suurten verisuonten alueelta. Vuodon määrää on vaikea tarkasti mitata tai arvioida luotettavasti, mutta henkeä uhkaavaa verenvuotoa ei yleensä pystytä esimerkiksi sormin tai kämmenellä painamalla täysin tyrehdyttämään. Suuri ulkoinen verenvuoto on tyrehdytettävä mahdollisimman nopeasti kaikin käytettävissä olevin järkevin keinoin.

Henkeä uhkaava verenvuoto:
- Ota vuoto hallintaan painamalla vuotokohtaa raajan tyveen asetettavalla kiristyssiteellä tai painesiteellä.
- Aseta loukkaantunut makuulle, tajuton aina kylkiasentoon.
- Älä poista haavassa olevia vierasesineitä.
- Hälytä lisäapua.
- Anna muuta ensiapua oireiden mukaisesti.

Mikäli verenvuoto on raajassa ja verenvuoto jatkuu painesiteestä huolimatta, esimerkiksi raajan amputoituessa irti, tulee pakkotilanteessa käyttää kiristyssidettä verenvuodon tyrehdyttämiseksi. Runsaasti verta vuotanut loukkaantunut on kuljetettava makuuasennossa nopeasti sairaalahoitoon. Vahingoittunut raaja on paras tukea lastalla tai tukisiteellä kuljetuksen ajaksi.

HUOMIO!

Käytä ensimmäiseksi haavoittuneen omaa ensisidettä! Käyttöohje on pakkauksessa.

Hengityksen tarkistaminen ja avaaminen
Ilmatien menettäminen johtaa nopeasti menehtymiseen. Tämä on usein estettävissä yksinkertaisin toimenpitein:
- käsin leukaa nostamalla
- kylkiasennolla

Tajuttomuus uhkaa ilmateiden auki pysymistä, koska tajuttoman veltto kieli tukkii takanielun estäen ilman vapaan kulun keuhkoihin.

Ilmatien menettämisen oireet, kun haavoittunut on tajuissaan:
- Haavoittunut yskii tai yrittää yskiä.
- Haavoittunut pitää kättään tai käsiään kurkullaan.
- Haavoittuneen iho on sinertävä.

Ilmatien menettämisen oireet, kun haavoittunut ei ole tajuissaan:
- Haavoittuneen iho on sinertävä.
- Haavoittuneen rintakehä ei kohoile.

Painesiteen tekeminen

Jos side kastuu läpi verestä, se ei ole pysäyttänyt vuotoa. Aseta kiristysside.

Ilmatien avaaminen

Arvioi tajuttoman hengitys: jos hengitystä ei tunnu, yritä avata ilmatiet tajuttoman leukaa nostamalla.

Kylkiasento

Aseta tajuton aina kylkiasentoon. Varmistu siitä, ettei tajuton pääse kääntymään selälleen. Tarkkaile henkilöä jatkuvasti.

- TAJUTON autetaan aina kylkiasentoon.

- TAJUISSAAN oleva haavoittunut autetaan kylkiasentoon tai siihen asentoon, jossa henkilön on helpoin hengittää.

Lämpimänäpito
Lämpimänäpito on yksi vammapotilaan tärkeimmistä hoitotoimenpiteistä.

- Verenvuoto heikentää lämmöntuotantoa.
- Kylmä heikentää veren hyytymistekijöitä, jolloin vuoto lisääntyy.
- Suomessa haavoittuneen lämpimänäpidosta on huolehdittava kaikkina vuodenaikoina.
- Älä altista haavoittunutta kylmälle hoidon aikana riisumalla turhaan vaatteita.

Jokaisen sotilaan varusteissa on pelastuspeite, joka heijastaa kehon lämpöä takaisin.

- Aseta pelastuspeite haavoittuneen ihoa vasten vaatteiden alle.
- Tavoitteena on suojata pää ja ylävartalo, ei raajoja.
- Eristä haavoittunut maasta, mikäli mahdollista.

Solmimalla peitteen pään, saat pujotettua sen autettavan vaatteiden alle.

Painelu- puhalluselvytys
Kun henkilö menettää äkillisesti tajuntansa, selvitä heti, onko hän heräteltävissä.

- Puhuttele ja ravistele henkilöä.

Jos henkilö ei reagoi käsittelyyn, voi kyseessä olla sydämenpysähdys.

- Hälytä lisäapua huutamalla ja soita hätäkeskuksen numeroon 112 ja noudata sieltä saamiasi ohjeita. Laita puhelimesi kaiutintoiminnolle ja jatka auttamista. Älä katkaise puhelua ennen kuin hätäkeskuspäivystäjä antaa siihen luvan.

Aseta autettava selälleen ja selvitä, hengittääkö hän normaalisti.

- Avaa henkilön ilmatiet.
- Tarkista henkilön hengitys asettamalla korva tai kämmenselkä henkilön suun eteen: Tuntuuko henkilön hengitys omaa ihoa vasten? Kuuluuko henkilön hengitys? Näkyykö rintakehän edestakainen liike?
- Jos autettava hengittää normaalisti, käännä hänet kylkiasentoon hengityksen turvaamiseksi. Seuraa autettavan tilaa ja valvo hengitystä ammattiavun tuloon saakka.

Jos henkilö ei edelleenkään hengitä, aloita paineluelvytys.

- Polvistu elvytettävän viereen hartioiden tasalle, aseta kämmen elvytettävän rintalastan keskelle ja toinen käsi kämmenselän päälle tueksi. Paina rintalastaa kohtisuoraan alaspäin käsivarret suorina oman vartalon painoa hyväksi käyttäen. Painelu tapahtuu taajuudella 100 kertaa minuutissa. Paineluelvytyksessä aikuisen rintalastan on painuttava selvästi (5–6 cm) suoraan kohti selkärankaa.
- **Painele rintalastaa kohtisuoraa alapäin 30 kertaa.**

Avaa uudestaan elvytettävän ilmatiet taivuttamalla päätä taaksepäin.

Jos henkilö ei edelleenkään hengitä, aloita puhalluselvytys. Purista elvytettävän sieraimet kiinni, aseta huulesi tiiviisti elvytettävän suulle ja puhalla ilmaa tämän keuhkoihin.

- **Puhalla 2 kertaa.**
- Seuraa puhaltamisen aikana rintakehän nousemista. Jos ilma ei yrityksistä huolimatta mene helposti perille, tarkista elvytettävän pään ja leuan asento. Puhdista suu nopeasti oksennuksesta, verestä ja limasta sormella. Poista vieraat esineet ja esimerkiksi irrallaan olevat tekohampaat suusta ja nielusta.
- Tarkkaile jatkuvasti, että elvytettävän rintakehä nousee ja laskee.

Elvytystä on jatkettava, kunnes

- henkilön elintoiminnot palautuvat
- ammattiapu saapuu paikalle
- elvyttäjän omat voimat ehtyvät.

HUOMIO!

Elvytysrytmi on 30:2 (30 painallusta ja 2 puhallusta) riippumatta siitä, onko auttajia yksi vai useampia.

Sokki (verenkierron häiriötila)
Sokilla tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilön kudosten verenkierto on riittämätön. Kiertävän veren määrä on riittämätön elimistön hapensaannille.
Syitä:

- suuret sisäiset tai ulkoiset verenvuodot
- allerginen reaktio
- palovammojen tai rajun ripulin tai oksentelun aiheuttama nestehukka
- verensokerin liiallinen lasku
- voimakas kivun tunteminen.

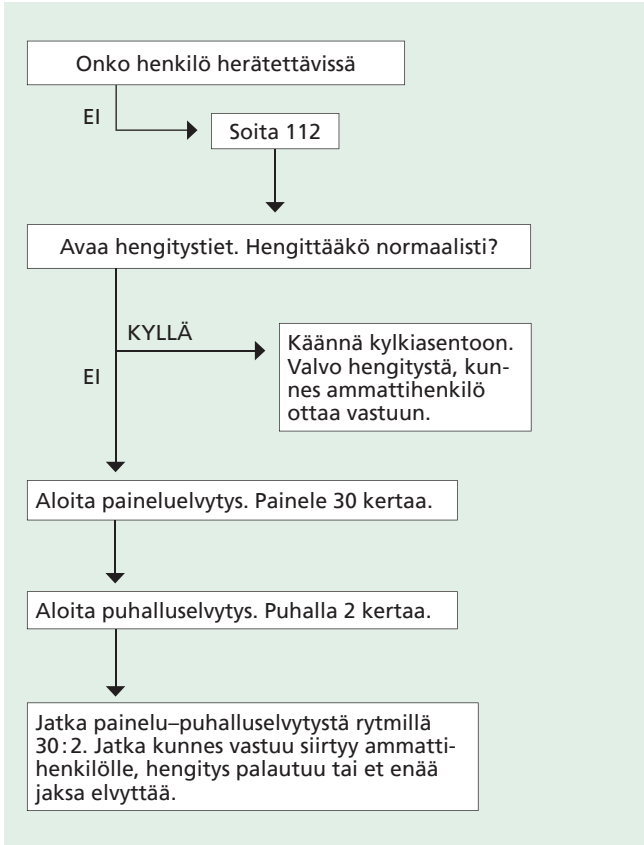

Ensiapu

1. Tyrehdytä suuret verenvuodot.
2. Aseta loukkaantunut makuulle ja kohota jalat esimerkiksi reppua, kiveä tai tuolia apuna käyttäen.
3. Tarkkaile potilaan hengitystä.
4. Suojaa potilas kylmältä. Peittele henkilö lämpimillä vaatteilla tai huovalla ja suojaa hänet kosteutta vastaan esimerkiksi sadeviitalla tai muovisella suojakelmulla. Eristä potilas kylmästä makuualustasta esimerkiksi pahvilla, sanomalehdillä tai nostamalla hänet paareille.
5. Vältä ensiapua antaessasi tarpeetonta kivun tuottamista.
6. Rauhoittele potilasta keskustelemalla.
7. Älä anna sokkipotilaalle juotavaa, vaikka hän valittaisi janoa ja pyytäisi.
8. Hälytä tarvittaessa lisäapua.
9. Estä lisävammojen syntyminen.
10. Toimita hänet nopeasti hoitoon.

Toiminta liikenneonnettomuudessa

1. Onnettomuuspaikalle joutuessasi, muista aina oma turvallisuutesi käyttämällä heijastinta tai heijastinliiviä.
2. Tee ensin nopea tilannearvio tapahtuneesta.
3. Tee hätäilmoitus HÄTÄNUMEROON 112.
4. Pelasta he ngenvaarassa olevat.
5. Estä lisäonnettomuudet.
6. Anna tarvittaessa ensiapua.
7. Tarkkaile loukkaantuneiden tilaa ja järjestä opastus lisäavulle.

5.8 **Suojaaminen**

Suojaaminen-kurssilla sinulle opetetaan vartiomiehen taitoja sekä voimankäytön perusteita. Kurssin oppimateriaali (mm. mikroelokuvat) on saatavilla kurssin PV-Moodle-työtilassa.

5.8.1 Valmiuden kohottaminen

Valmiuden kohottamisen toimenpiteet on esitetty luvussa 3.5.1 Harjoitus- tai sodan ajan joukon perustaminen.

5.8.2 Sodan oikeussäännöt

Sodan oikeussäännöillä säännellään sitä, miten sotaa käydään toisin sanoen millä aseilla ja menetelmillä taistellaan. Lisäksi tarkoituksena on sodan aiheuttamien inhimillisten kärsimysten lievittäminen. Oikeus vahingoittaa vihollista millä keinoilla hyvänsä ei ole rajoittamaton. Valtioiden ja erityisesti niiden asevoimien etuun ja inhimillisyyteen perustuen on solmittu kansainvälisiä valtiosopimuksia, joilla tarpeetonta tuhoa ja kärsimystä on pyritty rajoittamaan. Suomessa ne on saatettu voimaan lailla. Sodan oikeussääntöjä on noudatettava sodissa ja muissa aseellisissa selkkauksissa.

Suomi on sivistysvaltio joka noudattaa aina kansainvälisiä velvoitteitaan, kuten sodan oikeussääntöjä. Rikkomalla sodan oikeussääntöjä ei voiteta sotaa vaan ainoastaan eristäydytään kansainvälisestä yhteistyöstä ja vaarannetaan Suomen asema nyt ja tulevaisuudessa. Noudattamisella taataan se, että Suomi saa tarvitsemaansa ulkomaista apua ja tukea sodan aikana ja sen jälkeenkin. Tämä tarkoittaa myös Puolustusvoimien tarvitsemaa materiaalia ja mahdollisesti muiden valtioiden suorituskykyjä.

Rikkomalla sodan oikeussääntöjä yksittäinen sotilaskin saattaa vaarantaa oman tulevaisuutensa; rikoksista rangaistaan ja rikokset aiheuttavat kärsimystä uhrin lisäksi myös tekijälle. Noudattamisella taataan myös suomalaisten mahdollisuus saada sodan oikeussääntöjen edellyttämä suoja. Sotarikoksia ovat esimerkiksi taistelukyvyttömän henkilön surmaaminen tai haavoittaminen, petollinen surmaaminen tai haavoittaminen, sotavangiksi ottaminen petollisin keinoin, vihollisen omaisuuden tuhoaminen tai haltuunotto ilman sotilaallista välttämättömyyttä, kunniaa loukkaavat sotarikoksen muodot kuten epäinhimillinen tai halventava kohtelu sekä rangaistus ja teloitus ilman asianmukaista oikeudenkäyntiä.

Velvollisuus suojella ja hoitaa sairaita sekä haavoittuneita ei erittele heitä omiksi tai vihollisiksi, eikä suojelu- ja hoitovelvollisuuteen saa vaikuttaa tausta, uskonto taikka poliittinen kanta.

Suojeltuja kohteita ovat siviiliväestön keskittymät, lääkintälaitokset, kulttuurikohteet sekä ympäristölle vaaralliset laitokset. Suojeluun oikeutetut lääkintähuollon henkilöt ja kohteet on merkitty Punaisen Ristin tai Punaisen Puolikuun tunnuksella; väestönsuojelun kohteet ja suojeltavat kulttuurikohteet on puolestaan merkitty niiden omilla tunnuksilla. Suojeltuja kohteita ei saa käyttää vihollista vahingoittavaan toimintaan. Jos niin menetellään, suojelu lakkaa.

Suomalaista sotilasta velvoittavat sotilaan säännöt. Sodan oikeussääntöjen rikkomisesta rangaistaan Suomen rikoslain mukaisesti.

Luonnonympäristöä suojelee erityisesti 1) kielto aloittaa tahallinen hyökkäys tietoisena siitä, että hyökkäys aiheuttaa laajamittaisia, pitkäaikaisia ja vakavia ympäristövahinkoja, jotka olisivat liiallisia odotettavissa olevaan sotilaalliseen hyötyyn nähden sekä 2) sotaa käyvien velvollisuus varoa laajan, pitkäaikaisen ja vakavan vahingon aiheuttamista luonnonympäristölle, mikä saattaisi vaarantaa väestön hengissä säilymisen ja terveyden. Kansainvälinen oikeus luonnonympäristön suojelun parantamiseksi aseellisten selkkausten vaikutuksilta sekä kyberympäristöä ja muita uusia osa-alueita koskevien oikeudellisten sääntöjen kehittäminen on edelleen käynnissä.

Sotilas on vihollisen valtaan joutuneena oikeutettu sotavangille kuuluvaan kohteluun. Sotavanki on velvollinen ilmoittamaan vain nimensä, arvonsa, syntymäaikansa ja tuntolevynsä numeron. Muihin kysymyksiin vastataan: "En voi vastata kysymykseen". Sotavangilta ei saa ottaa pois suojavälineitä, henkilökohtaisia esineitä eikä tuntolevyä. Väkivallan käyttö sotavankia kohtaan on kielletty. Sotavankien hyvinvointi sotavankeudessa on taattava. Heidän yhteydenpitonsa omaisiin ja mahdollisuus harjoittaa uskontoa on järjestettävä.

Sotatoimet on kohdistettava vain sotilaskohteisiin, siviiliväestön ja siviiliomaisuuden suojelemiseksi ja umpimähkäisen toiminnan sijasta. Sodan oikeussäännöissä on nimetty kohteita, joita vastaan ei saa hyökätä. Miehitetyllä alueella miehittäjän on varmistettava alueelle jääneen siviiliväestön normaalin elämän jatkuminen ja toimeentulo.

5.8.3 Voimankäytön perusteet sekä vartiomiehen ampuma-aseen käyttö

Sotilaan voimankäyttöä määrätään ja ohjataan Puolustusvoimia koskevassa lainsäädännössä ja sotilaskäskyin. Keskeisimmät säännökset on kirjattu Puolustusvoimista annettuun lakiin (551/2007) ja rikoslakiin (39/1889). Sotilaallista voimankäyttöä ovat henkilökohtaisen ampuma-aseen tai muun voimankäyttövälineen sekä niitä voimakkaamman asevoiman käyttö. Sotilaallinen voimankäyttö perustuu aina käskettyyn tehtävään.

Suomalaisen sotilaan säännöt

1. **Noudata esimiehesi käskyjä ja sodan oikeussääntöjä**
   Suomalaisena sotilaana noudata aina kaikissa toimissasi laillisia sotilaskäskyjä ja sodan oikeussääntöjä. Niiden rikkominen on rangaistavaa ja vahingoittaa isänmaatasi, Puolustusvoimien ja omaa mainettasi. Tällaiset teot aiheuttavat tarpeetonta kärsimystä ja saavat vihollisen toimimaan vastaavasti omia sotilaitamme ja siviiliväestöämme kohtaan.

2. **Taistele vain vihollisen sotilaita ja sotilaskohteita vastaan**
   Taistele ainoastaan vihollisen sotilaita ja sotilaallisia kohteita vastaan. Älä tuhoa enempää kuin tehtäväsi vaatii ja mikä on sotilaallisesti välttämätöntä.

3. **Älä surmaa taistelukyvyttömiä, auta hädässä olevia**
   Älä surmaa, haavoita tai vahingoita taistelukyvyttömiä tai antautuvia vihollisia. Riisu heidät aseista ja luovuta esimiehellesi. Kokoa haavoittuneet, sairaat ja haaksirikkoiset sekä huolehdi heistä, olivatpa he ystäviä tai vihollisia.

4. **Kohtele asiallisesti vihollisia ja siviilejä**
   Kohtele asiallisesti ja inhimillisesti kaikkia vallassasi olevia vihollisia ja siviilejä.

5. **Sotavankien epäasiallinen kohtelu on kielletty**
   Sotavanki on velvollinen ilmoittamaan vain nimensä, sotilasarvonsa sekä syntymäaikansa ja tuntolevynsä numeron. Häntä ei saa pakottaa antamaan muita tietoja. Sotavankien ruumiillinen ja henkinen kidutus on kielletty.

6. **Älä ota panttivankeja äläkä kosta**
   Panttivankien ottaminen ja ihmiskilpien käyttö on kielletty. Pidättäydy myös kaikista kostotoimista.

7. **Käytä vain Puolustusvoimien hyväksymiä aseita ja ampumatarvikkeita**
   Älä käytä kiellettyjä aseita, ampumatarvikkeita, taisteluvälineitä ja -menetelmiä; äläkä muuta luvatta käyttöösi annettuja aseita ja ampumatarvikkeita.

8. **Älä hyökkää siviili- ja muita suojeltujakohteita vastaan**
   Älä hyökkää siviili- ja muita suojeltuja kohteita ja niiden tunnuksilla varustettuja henkilöitä vastaan, ellei mainittuja tunnuksia käytetä vihollisen toimesta petollisesti väärin sotilaallisiin tarkoituksiin. Kunnioita kansainvälisiä suojatunnuksia, kuten valkoista neuvottelulippua, Yhdistyneiden Kansakuntien tunnusta sekä väestönsuojelun, kulttuurikohteen ja vaarallisia voimia sisältävän kohteen sekä lääkintäkohteiden suojatunnuksia (punaisella ristillä, -puolikuulla tai -kristallilla merkityt kohteet ja henkilöt).

9. **Kunnioita toisen omaisuutta**
   Ryöstäminen on kiellettyä. Sotasaalisaseet ja -ampumatarvikkeet saa ottaa käyttöön sotilasesimiesten luvalla.

10. **Estä sääntöjen rikkominen ja ilmoita väärinkäytöksistä**. Pyri estämään näiden sääntöjen rikkominen. Ilmoita havaitsemasi sääntöjen rikkominen esimiehellesi. Sodan oikeussääntöjen rikkomisesta rangaistaan Suomen rikoslain mukaisesti.

Hätävarjelu on yksittäisen henkilön, myös sotilaan, oikeus puolustaa omaa tai toisen henkilön koskemattomuutta, henkeä ja terveyttä sekä oikeus puolustaa omaisuutta oikeudettomalta hyökkäykseltä. Hyökkäyksen tulee olla joko aloitettu tai välittömästi uhkaava. Hätävarjelussa käytettävien keinojen on oltava hyväksyttävässä suhteessa uhkaan.

Rauhan aikana (normaalioloissa) ampuma-aseen käytöstä käsketään aina erikseen. Ampuma-aseen käyttö on rauhan aikana erittäin rajoitettua ja käytännössä se edellyttää vartiotehtävissä todella huomattavaa henkeen tai terveyteen kohdistuvaa uhkaa. Ampuma-aseen käytöstä on varoitettava vastapuolta, mikäli tilanteen kiireellisyys ei estä sitä.

Varoittaminen ampuma-aseen käyttämisestä tehdään esimerkiksi huutamalla: "SEIS – PUOLUSTUSVOIMAT – LIIKKUMATTA, TAI AMMUN!", "STOP – FINNISH DEFENCE FORCES, STOP OR I WILL FIRE!"

Tarvittaessa ammutaan varoituslaukaus, mikäli tilanne sen sallii. Jos muut voimakeinot osoittautuvat riittämättömiksi, ammutaan tähdätty laukaus kohteeseen (ensisijaisesti ei-tappavalle alueelle).

Vartiomies hälyttää ampumalla tai tilanteeseen soveltuvalla taisteluvälineellä, kun vihollinen on ehtinyt tulenavaustasan yli tai yllättää.

Punainen ristі

Punainen puolikuu

Punainen kristalli

Vaarallisen kohteen tunnus

Väestönsuojelun tunnus

Kulttuurikohde

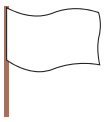
Valkoinen lippu

Yhdistyneet Kansakunnat

Sotavankileirin tunnukset

Internointileirin tunnus

Esimerkki kulunvalvontapaikasta

5.8.4 Toiminta kulunvalvontapaikalla ja vartiomiehen toiminta kohdetta suojattaessa

Kulunvalvontapaikalla suojataan tärkeää kohdetta ja valvotaan sinne saapuvaa liikennettä. Kulunvalvontapaikalle on tyypillistä, että sen kautta on omaa ajoneuvoliikennettä. Samaan aikaan on kyettävä estämään asiattomien ja vihollisen pääsy. Kulunvalvontapaikan tulee sijaita maastoesteen tai vastaavan takana suhteessa suojattavaan kohteeseen nähden.

Kulunvalvontapaikalla

- Tarkastaja tarkastaa paikalle tulevat ajoneuvot sekä kuljettajan ja matkustajien kulkuluvat, ja varmistaa onko ajoneuvolla oikeus tulla kohteelle.
- Suojaaja (yleensä partion johtaja) suojaa tarkastajaa mm. tarkkailemalla ajoneuvossa olevia ja pitämällä tarkastettavaa tähtäimissä koko ajan. Suojaaja myös johtaa partion toimintaa.
- Pysäyttäjä pysäyttää pysähtymispaikan läpi yrittävät ajoneuvot sekä suojaa tarkastajan ja suojaajan toiminnan. Pysäyttäjä voi toimii samalla myös ryhmän pesäkkeen vartiomiehenä. Pysäyttäjän tuliaseman etäisyys kulunvalvonnan pysäytyspaikalle on yleensä 50–100 m.
- Jos kulunvalvontapaikka on miehitetty vain kahdella taistelijalla, kuuluu suojaajalle myös pysäyttäjän tehtävät.

Kulunvalvontapaikalla on vartiopaikan hälytysjärjestelyt sekä välineet liikenteen hidastamiseksi ja pysäyttämiseksi. Kiinteälle kulunvalvontapaikalle rakennetaan tarvittavat opasteet ja hidasteet. Tilapäisellä kulunvalvontapaikalla hidastimina käytetään esimerkiksi varoitustauluja, tiehen osittain kaivettuja puita, tynnyreitä, piikkilankaesteitä tai puomeja.

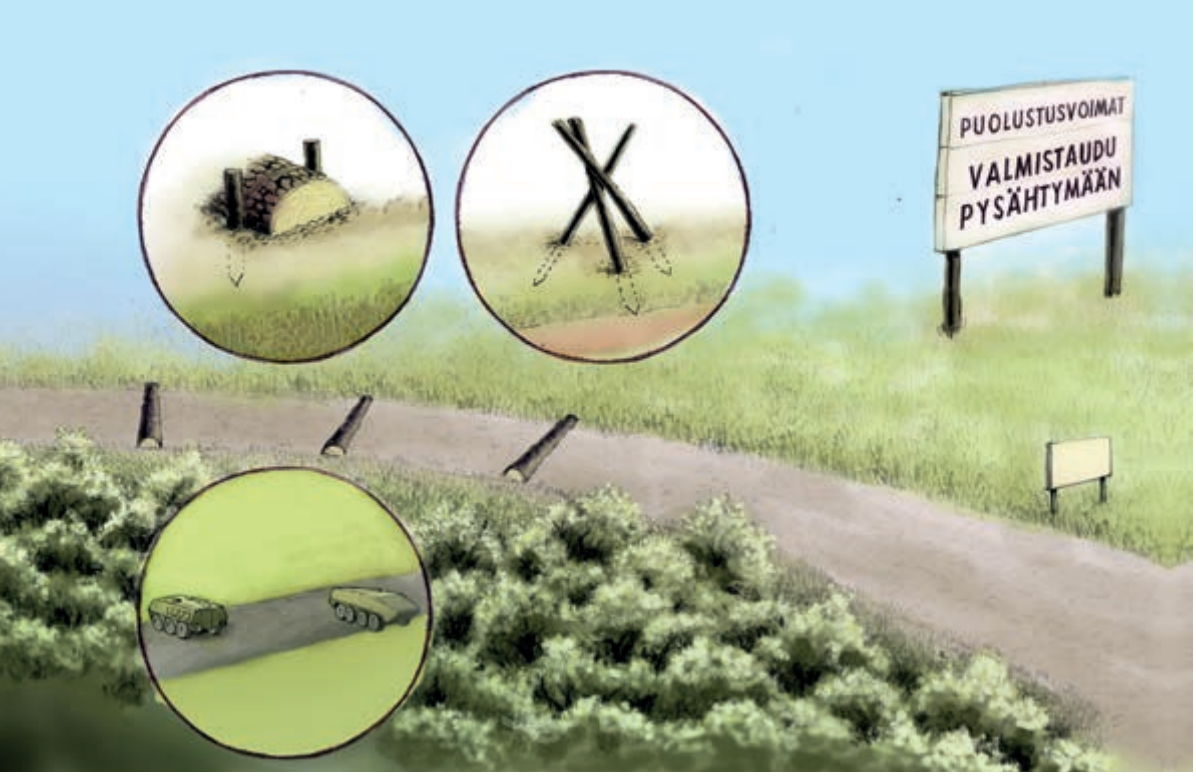

5.8.5 Pesäkkeen vartiomiehen toiminta taistelutilanteessa

Pesäkkeen vartiomiehen tehtävä on suojata ryhmää tai kohdetta vihollisen yllättävältä toiminnalta, tarvittaessa hälyttää joukko, estää asiattomien pääsy kohdealueelle ja ottaa kiinni epäilyttävät henkilöt. Vartiotehtävän ja -paikan käskee joukon johtaja, joka tekee myös vartiovuoroluettelon.

Taistelun tai paljastumisen jälkeen vartiopaikkaa yleensä vaihdetaan, jos joukko jää paikalleen. Vartiopaikan on täytettävä hyvän tuliaseman vaatimukset.

Vartiomiehen on tiedettävä

- tehtävä
- etumaaston kiintopisteet ja etäisyydet niihin (maaston nimeäminen)
- uhkasuunnat ja niissä olevat maaston muodot ja kasvillisuus
- määräykset tulenaloittamisesta
- hälyttämistapa
- vartiopaikalta käytettävien panosten ja hälyttimien paikat
- valaisuvälineiden käyttö
- torjuntamaalit ja sulutteet.

1. Varsinainen tuliasema
2. Vara-asema
3. Vaihtoasema
4. Miinoite
5. Epäsuoran tulen torjuntamaali
6. Epäsuoran tulen maalipiste
7. Siirtymäreitti
8. Pidettävä maastokohta
9. Vastuualueen rajat

Vartiomiehen on tiedettävä lisäksi muiden pesäkkeiden vartiopaikkojen sijainti sekä vartiopaikan etupuolella olevat omat joukot.

Vartiomiehen on tähystettävä jatkuvasti ja seurattava valppaana ympäristön tapahtumia. Havaintoja tehdään tähystämällä ja kuulostelemalla. Pimeällä havaintojen teossa korostuu kuulostelu, pimeänäkölaitteen ja lämpötähystimen käyttö.

Vartion vaihdossa vältetään käyttämästä tunnussanaa, ettei se paljastu. Uuden vartiomiehen on tultava käskettyyn aikaan ja käsketystä suunnasta, sekä näytettävä sovittu äänetön lähestymismerkki tunnistamistasalla. Vartiomies vastaa lähestymismerkkiin sovitulla merkillä. Vartiomiestä vaihdettaessa on, tähystystä jatkaen, selostettava uudelle vartiomiehelle vartioaikana tehdyt havainnot, erityisesti epäilyttävät seikat. Tietojen vaihto on tehtävä kuiskaten.

Tukikohdan vartioinnin järjestelyt

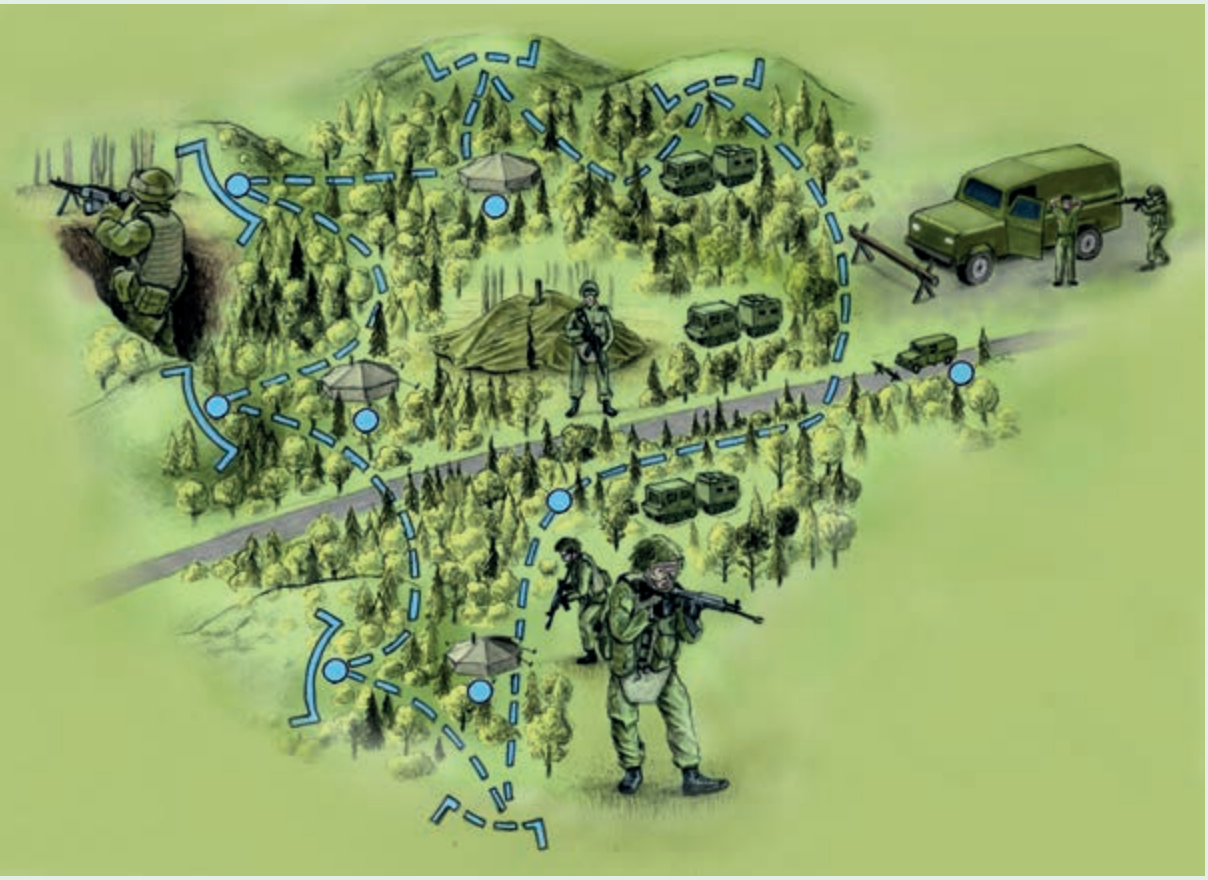

- Kiertovartiota käytetään esimerkiksi joukkueen tukikohdassa tai vartioitaessa laajalla alueella olevaa kohdetta. Yleensä sillä täydennetään muuta vartiointia.
- Kiertovartiota suoritetaan yleensä taistelijapareittain/partioittain epäsäännöllisin väliajoin. Vartiokäskyyn sisältyy tällöin aina kierrettävä vartioreitti ja kiertoajat.
- Vartiomiesten tulee liikkua mahdollisimman äänettömästi ja pysähtyä aika-ajoin tai käsketyissä paikoissa kuulostelemaan ja tähystämään.
- Talvella vartioreittiä voidaan kiertää myös suksilla.

5.8.6 Lähitaistelu

Taistelukentällä on mahdollisuus joutua yllättäen lähitaisteluun kaikissa tilanteissa. Lähitaistelulla tarkoitetaan taistelua kosketusetäisyydeltä noin 40 metriin asti. Vihollisen ollessa välittömässä läheisyydessä ei taistelijalla välttämättä ole mahdollisuutta valita taisteluvälinettä tai käyttää suojaa hyväksi. Lähitaistelussa korostuvat aloite, päättäväisyys, häikäilemättömyys, aggressiivisuus ja nopeus.

Ensisijaisesti on käytettävä ampuma-asetta, käsikranaattia tai muita taisteluvälineitä. Muita välineitä ovat esimerkiksi puukko, pistin, vesuri, kirves ja kenttälapio. Tarvittaessa vihollinen on tuhottava jopa paljain käsin. Lähitaistelussa on pyrittävä olemaan selvillä omien ja vihollisen taistelijoiden sijainnista. Omien aseiden tehon ja rakenteiden suojavahvuuksien tunteminen auttavat lähitaistelutilanteesta selviytymisessä.

Ampuma-aseella pyritään ampumaan kaikissa tilanteissa, jopa kosketusetäisyydeltä. Asetta voi käyttää myös pisto- tai lyöntivälineenä, jos ase ei ole toimintakuntoinen, ampumatarvikkeet ovat loppuneet tai tulialueella on omia taistelijoita. Tilanteen salliessa tulee ase saattaa toimintakuntoon.

Pistin kiinnitetään rynnäkkökiväärin, kun lähitaistelu vihollista vastaan on todennäköistä. Pistintä ei pidetä aseessa kiinni muutoin, koska se nostaa iskemiä ja hankaloittaa aseen käsittelyä. Luoti on aina pistintä nopeampi, joten on parempi ampua kuin käyttää pistintä.

Alkuasennolla mahdollistetaan torjunnat, pistot ja lyönnit. Pistoja ovat lyhyt pisto ja pitkä pisto. Pisto tehdään yhtenäisenä liikkeenä, survaisemalla pistin kohteeseen, kiertämällä sitä vasemmalle tai oikealle ja vetäisemällä ase takaisin alkuasentoon.

HUOMIO!

Lähitaistelussa tavoitteena on vihollisen tuhoaminen mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti keinolla millä hyvänsä.

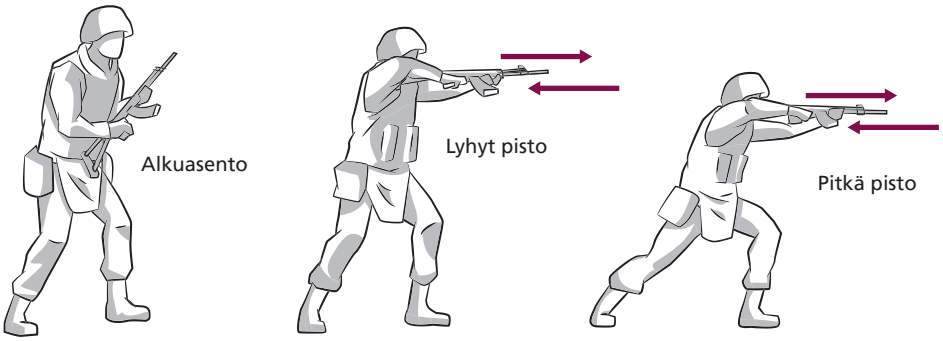

Peruslyöntejä ovat iskut aseen perällä ja piippuiskut. Piippuiskuun voidaan liittää myös viilto pistimellä ja sitä seuraava pisto vastustajaan.

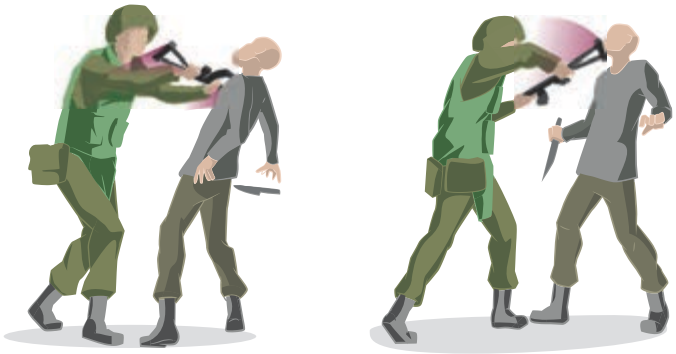

5.9 **Suojautuminen**

Suojautuminen-kurssilla sinulle opetetaan taitoja, joiden avulla pystyt paremmin suojautumaan vihollisen toiminnalta taistelukentällä. Kurssin oppimateriaali (mm. mikroelokuvat) on saatavilla kurssin PVMoodle-työtilassa.

Vihollinen pyrkii aiheuttamaan tappioita joukoillemme lentokoneilla, helikoptereilla, epäsuoralla tulella, suora-ammuntatulella, panssarivaunuilla, miinoilla sekä taisteluaineilla. Vihollinen kykenee kohdistamaan asevaikutuksen joukkoihimme kaikissa valaistus- ja sääolosuhteissa. Peitteinen maasto, lumi, pimeys ja huonot sääolosuhteet vaikeuttavat kuitenkin vihollisen toimintaa merkittävästi.

Sotilaan on suojauduttava vihollisen tiedustelulta, tähystykseltä sekä asevaikutukselta. Toimintatapojen on oltava taistelukentän tilannetta vastaavia. Sotilaan on kyettävä estämään ennakolta ja varautumaan myös oman toiminnan aiheuttamiin vaaratilanteisiin.

Suojavarusteiden tarkoituksena on heikentää tai estää sotilaaseen kohdistuvia asevaikutuksia. Suojavarusteiden oikealla käytöllä voidaan vähentää sirpaleiden ja luotien aiheuttamia tappioita. Sotilaan suojavarustukseen kuuluvat joukon kokoonpanon ja tehtävän mukaisesti muun muassa kypärä, visiiri, suojalasit, kuulosuojaimet sekä sirpale- tai luotisuojaliivi. Suojeluvarustukseen kuuluvat suojanaamari ja suojaviitta tai sadeasu sekä vastalääkkeenantolaite. Lisäksi sotilaan varustukseen kuuluu ensiside.

Aktiivisella suojautumisella estetään tai vaikeutetaan hyökkääjän toimintaa. Aktiivisen suojautumisen keinoja ovat vihollisen tiedustelu- ja valvontavälineiden sekä viestivälineiden tuhoaminen, aseiden ja ampumatarvikkeiden tuhoaminen, miinojen raivaaminen tai tuhoaminen, ilma-ammunta sekä vihollisen elävän voiman kuluttaminen, lamauttaminen tai tuhoaminen.

Passiivisella suojautumisella estetään oman toiminnan havaitseminen, vaikeutetaan tarkan maalipisteen määrittämistä ja lisätään kohteen kestävyyttä asevaikutusta vastaan. Passiivisen suojautumisen keinoja ovat naamiointi, hajauttaminen, harhauttaminen, maastouttaminen, liikkuvuus ja maaston käyttö sekä linnoittaminen.

Sotilaan naamiointiin kuuluvat maastopuku ja paljaiden ihonkohtien sekä taistelu- ja kenttävarustuksen naamiointi. Nykyaikaisen maastopuvun materiaali vähentää lämpösäteilyä ja vaikeuttaa taistelijan havaitsemista. Maastouttamiseen kuuluvat tuliaseman, teltan, ajoneuvon ja ryhmän varustuksen maastouttaminen ja naamiointi. Tuliaseman linnoittaminen on sotilaan tehokkain suojautumiskeino. Maaston oikealla käytöllä saavutetaan suojaa. Etenemisreitin ja tuliaseman valinnalla voidaan suojautua vihollisen tähystykseltä ja suora-ammuntatulelta.

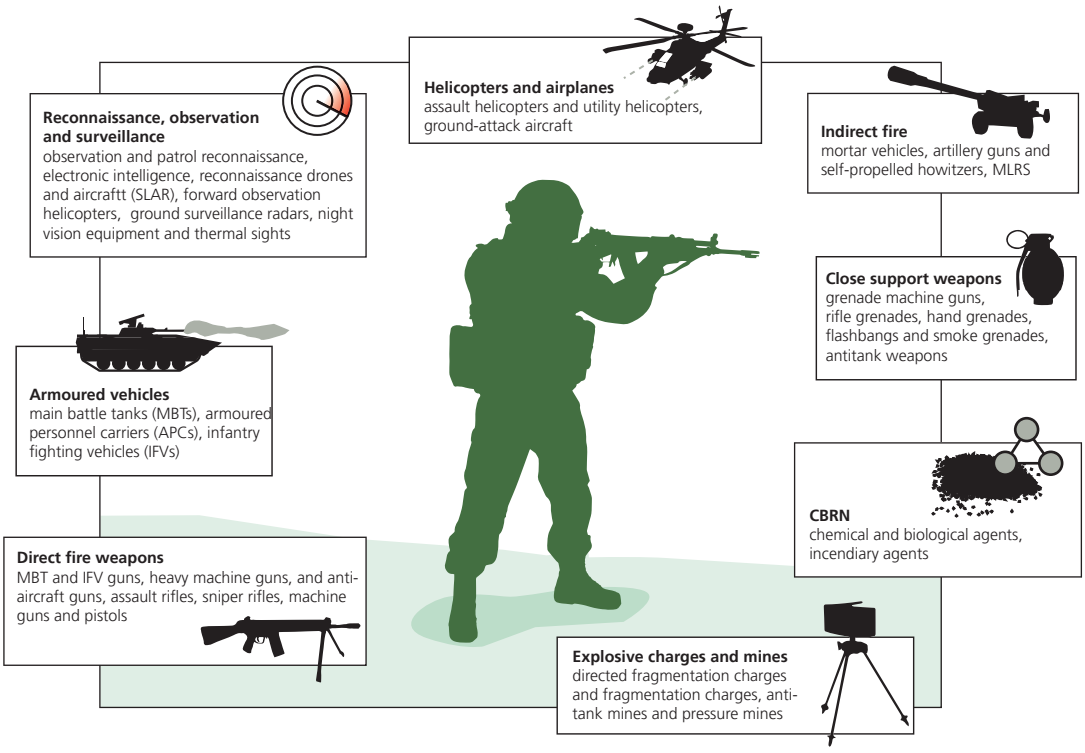

Suojautuminen tähystykseltä ja vihollisen havaitseminen

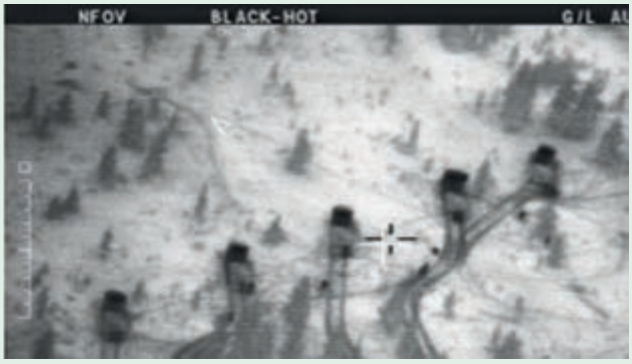

Liike paljastaa
- erityisesti tähystyssuuntaan sivuttainen liike
- liikkuminen valaisun aikana
- taistelija
- ryhmä
- ajoneuvo
- tuulessa heiluva naamioverkko
- kasvillisuuden paikallinen heilunta

Suojaudu pysähtymällä tai maahan heittäytymällä.

Tausta paljastaa
- liikkumisreitti
- tuliaseman valinta
- vartiopaikan valinta
- taisteluvarustuksen naamiointi.

Valitse suojainen etenemisreitti ja tuliasema. Varmistu, ettet tuliasemassasi erotu ympäröivän maaston luonnollisesta muodosta.

Heijastavat pinnat ja säännölliset muodot paljastavat
- kasvot, kädet
- ase, työväline
- kiikarit
- ruoka-astiat
- ajoneuvon lasit.

Naamioi paljaat ihonkohdat ja taisteluvarustuksesi.

Jäljet paljastavat
- etenemisreitin valinta
- roskat
- tulialueen raivaus
- linnoittamisjäljet

Älä jätä jälkiä äläkä roskia.

Tuli ja valot sekä lämpö, savu ja hajut paljastavat
- valojuovaluodit
- aseiden suuliekit
- taskulampun väärä käyttö
- ajovalojen väärä käyttö
- kamiinan savu ja haju
- tupakan savu ja haju, pakokaasu
- nuotio
- esteetön (näkö)yhteys lämpimiin pintoihin.

Vältä valojen käyttöä. Valojen käyttö tuliasemassa on sallittu vain suojapoterossa suojaviitan alla. Aseta naamiointimateriaali niin etäälle naamioitavasta kohteesta, että se ei itse lämpene.

Ääni paljastaa
- huudetut komennot
- väärin pakatusta tai käsitellystä taistelu-varustuksesta lähtevä ääni
- vihollisen aseille ominainen ääni esimerkiksi tulinopeus
- kovaääninen keskustelu
- puiden huolimaton lisääminen kamiinaan
- ajoneuvojen äänet
- paukku- ja valoilmaisimet
- lähtölaukaukset
- varomaton liikkeestä syntyvä ääni.

Toimi äänettömästi, käytä merkkejä.

Äänen kuuluvuus voi tyynessä pakkassäässä ja vesistön äärellä olla huomattavasti ohjeellista etäisyyttä suurempi.

Vastaavasti tuulisella ja sateisella säällä äänien kuuluvuus voi olla paljon pienempää.

Naamioverkon ja irtonaamioinnin käyttö naamioinnissa

Säännöllinen muoto paljastaa
- linnoitteet
- suojakumpareet
- tulialueen raivaus.

Riko säännöllinen muoto maastouttamalla ja naamioimalla.

Varjo paljastaa
- taistelija
- ajoneuvo
- teltta
- ryhmäaseet.

Käytä varjoisaa paikkaa hyödyksi.

Väri paljastaa
- naamioimattomat kasvot ja kädet
- naamioimaton teltta ja ajoneuvo
- kuivunut naamiointikerros
- roskat.

Naamioi taisteluvarustuksesi ja ryhmän materiaali.

Huonosti valittu etenemisreitti paljastaa
- tunnustelija
- lähetti
- tiedustelija.

Valitse suojainen etenemisreitti ja käytä maaston tarjoamaa suojaa.

Pimeä ei suojaa toimintaa
- valonvahvistin
- valaisuraketit
- liikeilmaisimet
- maavalvontatutka.

Suojaudu kuten valoisallakin. Taskulampun käyttö on sallittu vain suoja-asemassa, taisteluaseman suojakolossa ja suojaviitan alla.

5.9.1 Suojelukoulutus (CBRN-suojelu)

Sotilaan on osattava käyttää henkilökohtaisia suojavarusteitaan ja pitää ne käyttökunnossa. Sotilaan on osattava toimenpiteet suojeluvaroituksessa ja suojeluhälytyksessä.

HUOMIO!

Suojeluhälytyksen edellyttämät toimenpiteet on pystyttävä tekemään alle 10 sekunnissa.

Suojavarusteesi antavat hyvin huollettuina ja oikein käytettyinä suojan kemiallisilta taisteluaineilta, radioaktiiviselta laskeumapölyltä, biologisilta taisteluaineilta sekä hetkellisesti palokohteissa kuumuudelta, roiskeilta ja kipinöiltä.

Suojanaamarin koko valitaan ja naamari säädetään kunkin kasvonpiirteiden mukaisesti. Pitkä parta heikentää naamarin tiiviyttä. Tästä syystä sotilaan tulee ajaa partansa.

Syövyttäviä kaasuja vastaan suojanaamarin kumi antaa ainakin 24 tunnin, sadeviitta alle 30 minuutin ja tavalliset kumisaappaat 4–6 tunnin suojan.

Suojanaamarin suodatin kestää ilmakaasuja ainakin 24 tunnin ajan. Suojanaamarissa 95 on nesteen nauttimismahdollisuus ja näön korjaimet. Suojanaamaria voidaan tarvittaessa pitää kasvoilla 24 tuntia.

Tilanteen vaatiessa taistelijoille jaetaan taisteluvarustuksen ja suojanaamarin lisäksi myös muita henkilökohtaisia suojavälineitä.

Kemialliset taisteluaineet jaetaan pysyvyyden mukaan ilmakaasuihin ja maastokaasuihin. Ilmakaasut levitetään aerosolina tai kaasuna kulkemaan ilmavirran mukana kohdealueelle. Maastokaasut levitetään nestepisaroina maastoon, josta kaasu vaikuttaa höyrystymällä ja kosketuksen kautta.

Kemialliset taisteluaineet jaetaan myrkyllisyyden mukaan

- ärsyttäviin kaasuihin, jotka vaikuttavat hengityselimien kautta
- tukehduttaviin, jotka vaikuttavat hengityselimien kautta
- syövyttäviin kaasuihin, jotka vaikuttavat pisaroina varusteiden ja ihon läpi sekä höyryinä silmien limakalvojen ja hengityselimien
- yleismyrkyllisiin kaasuihin, jotka vaikuttavat hengityselimien kautta
- hermokaasuihin, jotka vaikuttavat hengitysilman, ihon tai elintarvikkeiden kautta
- psykokemiallisiin aineisiin, jotka vaikuttavat ilman tai juomaveden välityksellä.

Suojanaamarin käyttöönotto ja pukeminen

HUOMIO!

Naamarin ja suodattimen tarramerkkejä El saa poistaa!

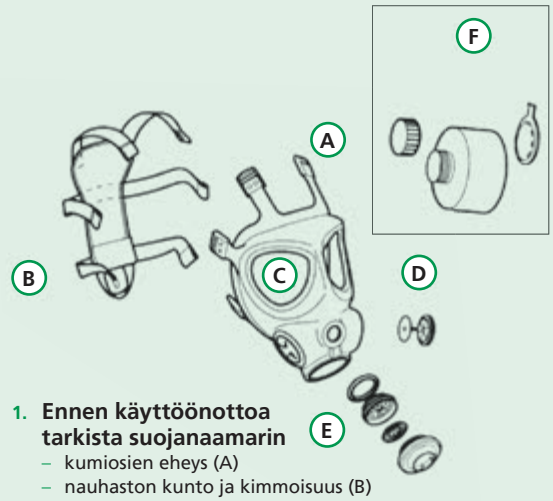

1. **Ennen käyttöönottoa tarkista suojanaamarin**
   - kumiosien eheys (A)
   - nauhaston kunto ja kimmoisuus (B)
   - lasien kunto ja puhtaus (C)
   - sisään- ja uloshengitysventtiilien (D) puhtaus ja kunto
   - uloshengitysventtiili ja kansi (E) on kierretty tiiviisti kiinni
   - suodattimen kunto (F).

Suodatinta ravistettaessa ei saa kuulua rapinaa eikä hiilijauhetta saa valua ulos

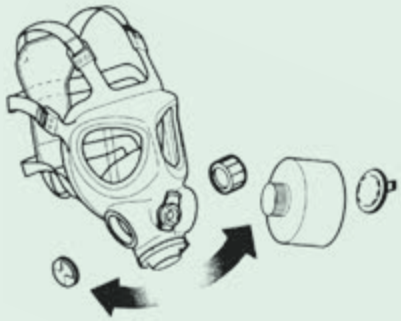

2. **Kiinnitä suodatin**
   - poista suodattimesta kierrekorkki ja pohjatulppa
   - kiinnitä suodatin joko vasemmalle tai oikealle puolelle
   - laita vapaaseen istukkaan sokkotulppa / puherasia

3. **Kiinnitä silmälasit, säädä korkeus sopivaksi**

4. **Löysää nauhasto**

5. **Aseta naamari leuka edellä kasvoille ja vedä nauhasto pään yli**

6. **Kiristä nauhasto tasaisesti niin, että tukiverkko asettuu keskelle takaraivoa**

7. **Puhalla voimakkaasti**

8. **Tarkasta naamarin tiiveys**
   - ei hiuksia tms. ihon ja kasvo-osan välissä
   - peitä kädellä suodattimen aukko
   - ime ilmaa sisään, jolloin naamarin tulee tiivistyä kasvoille
   - jos naamari ei ole tiivis, kiristä suodatinta ja uloshengitysventtiilipakettia sekä sokkotulppaa

Juomalaitteen käyttö

- käytä vain puhdasta vettä
- kiinnitä juomapullon korkki kenttäpulloon
- avaa kasvo-osassa oleva juomalaitteen suojatulppa
- yhdistä pullonkorkki ja naamarin juomalaite
- paina juomapullolla juomaletku suuhun
- purista suukappaleen pää auki
- päästä välillä korvaavaa ilmaa pulloon

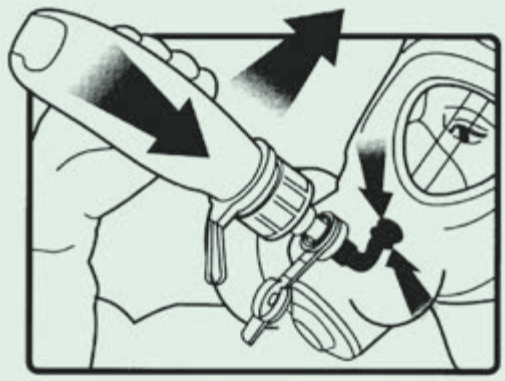

Suojanaamarin kuljettaminen

- irrota suodatin
- irrota silmälasit ja laita ne koteloon tai puuvilla-käsineiden sisään
- laita silmälasit suojanaamarin sisään
- pakka suojanaamari, silmälasit, suodatin, suoja-käsineet ja puhdistusjauhe suojanaamarilaukkuun
- laita laukku kantolaitteen oikeanpuoleiseen taka-taskuun

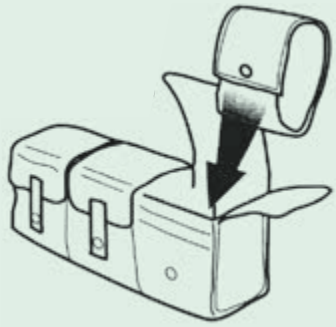

Suojanaamarin käyttöhuolto

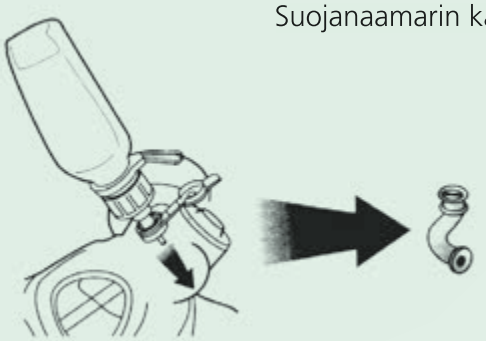

Juomalaitteen puhdistaminen

- täytä kenttäpullo puhtaalla vedellä, kiinnitä se juomalaitteeseen
- irrota suukappale ja pese se erikseen
- valuta juomalaitteen läpi vettä puristamalla pulloa voimakkaasti

Kasvo-osan pesu ja desinfionti

- irrota kuvan mukaiset osat
- pese osat ja kasvo-osa pesu- / desinfiointiaineella
- huuhtele puhtaalla vedellä
- kuivaa osat
- kokoa naamari

Suodatinta ei saa pestä eikä kastella

Henkilökohtainen esipuhdistus

Ihon puhdistus
- pulveroi saastunut ihon kohta paljaalla kädellä
  tai puuvillakäsineellä
- hankaa saastunutta ihon kohtaa
- anna jauheen vaikuttaa minuutin ajan
- ravista jauhe pois
- pulveroi iho uudelleen
- hankaa ja jätä jauhe iholle

Silmien huuhtelu
- pidä silmää auki ja huuhtele runsaalla vedellä ainakin 30 sekuntia

Varusteiden ja vaatteiden puhdistus
- pulveroi saastuneet kohdat
- levitä ja hankaa jauhe käsineellä
- jätä jauhe varusteisiin
- älä riisu suojanaamaria äläkä suojakäsineitä käsitellessäsi varusteita

HUOMIO!

Kemialliset taisteluaineet voivat olla kiinteänä, nesteenä, aerosolina tai kaasuna.

Kemiallisiin taisteluaineisiin kuuluvat myös kasvintuhoaineet.

Suojautuminen

Annettaessa **suojeluvaroitus**
(Säteily- / ydin-, bio-, kaasu- tai polttovaroitus)
- Välitä varoitus muille.
- Laita suojanaamari käyttövalmiiksi. Laita suojanaamari suojanaamarilaukkuun. Kiinnitä laukku yläosassa olevalla lenkillä kantolaitteen olkahihnan nepparilenkkiin ja alalenkillä olkahihnaan. Tarkista, että kenttäpullossa on puhdasta vettä. Pue suoja-asu päällesi. Pue puuvillakäsineet ja suojakäsineet niiden päälle. Peitä paljaat ihonkohdat. Ota sadeviitta esille.
- Valmistaudu peittämään poterosi katteella. Valmistaudu suojautumaan.
- Jatka tehtäväsi toteuttamista.

Säteilyvaroituksen aikana lisäksi varaa havun oksia esipuhdistusta varten sekä raivaa poteron ympäriltä tulenarka materiaali pois. Varaudu olemaan suojautuneena useita tunteja.

Polttovaroituksen aikana lisäksi lisää vaatetusta ja peitä paljaat ihonkohdat. Poista helposti syttyvä materiaali poteron läheisyydestä. Varaa alkusammutusvälineitä.

Annettaessa **suojeluhälytys**
(Säteily- / ydin-, bio-, kaasu- tai polttohälytys)
- Välitä hälytys muille.
- Pidätä hengitystä. Pue suojanaamari päähäsi. Suojaa vartalosi suoja-asulla tai sadeviitalla. Suojaudu poteroon ja peitä se katteella. Pysy suojassa, kunnes toisin käsketään. Älä riisu suojanaamaria ilman käskyä.
- Jatka tehtävän toteuttamista ryhmänjohtajan käskyjen mukaisesti.

Säteily/ ydinhälytyksessä
- Heittäydy poteron pohjalle.
- Pysy paikallasi painevaikutuksen ajan. Pidä suojanaamari päässäsi.
- Poista poteron suojakate ja puhdista se. Ravistele ja harjaa säteilevä pöly aika-ajoin varusteistasi.
- Poista saastunut maa poteron ympäriltä metrin säteellä.
- Auta taistelijapariasi. Pysy poteron suojassa ja jatka tehtäväsi toteuttamista kunnes joukkosi saa ohjeet jatkotoimista. Paniikki pahentaa tilannetta.

Polttohyökkäyksen jälkeen sammuta tuli tukahduttamalla se märällä kankaalla, maalla, hiekalla tms. Peitä palovammat puhtaalla siteellä. Kaavi palava fosfori pois iholta ja peitä palovamma kostealla siteellä.

Auta taistelijapariasi. Jatka tehtäväsi toteuttamista. Ryhmänjohtaja käskee jatkotoimenpiteet.

5.9.2 Tuliaseman vaatimukset, kenttälinnoittaminen ja tulitoiminta poterosta

Tuliasema on paikka, jossa taistelija suorittaa hänelle annetun taistelutehtävän. Ryhmityttäessä puolustukseen tuliaseman paikan käskee yleensä ryhmänjohtaja. Tuliasemaa ei saa sijoittaa mäen korkeimmalle kohdalle eikä sellaiseen paikkaan, jossa tausta paljastaa tuliaseman ja taistelijan. Tuliaseman paikkaa valittaessa on otettava huomioon oman ryhmän tai partion muiden taistelijoiden tuliasemat. Ryhmänjohtaja tarkastaa ryhmän tuliasemat ja tarvittaessa korjaa tuliaseman paikan.

Tuliaseman valinnassa tulee huomioida myös maaperä. Kallioinen ja kivikkoinen maaperä lisää sirpalevaikutusta ja kimmokkeita sekä voi estää kaivamisen. Alavassa tai soistuvassa maastossa kaivetut tuliasemat voivat täyttyä vedellä, jolloin niiden käyttö vaikeutuu tai jopa estyy kokonaan.

Taistelijalla tulee olla useita tuliasemia ja niitä on kyettävä tarvittaessa vaihtamaan taistelun aikana. Tuliasemia ovat

- **Varsinainen tuliasema,** josta tulialue on joukon tehtävän mukaiselle tuhoamisalueelle. Se valmistellaan ensimmäisenä.
- **Vara-asemat,** joista tehtävä suoritetaan, kun toiminta varsinaisesta tuliasemasta on estynyt. Vara-aseman tulialue on samalle tuhoamisalueelle, kuin varsinaisen tuliaseman.

Lisäksi ryhmällä tai partiolla on **vaihtoasemia**, joista taistelija ampuu varsinaisesta tulialueesta erilliselle tulialueelle, esimerkiksi joukkueen tukikohdan selustaan tai sivustaan. Ryhmän tai partion vara- ja vaihto-asemiin siirrytään ryhmänjohtajan käskyllä tai harjoitellun taistelusuunnitelman mukaisesti.

Hyvän tuliaseman perusvaatimukset ovat:

- laaja ampuma-ala (tuliaseman paikan valinta, raivaukset)
- hyvä tuki aseelle (riittävän laaja asepöytä ja tarpeeksi paksu tukipuu sopivalla etäisyydellä)
- suoja tulelta ja tähystykseltä (tulialueen vasemmasta ja oikeasta rajasta alkavat maastoutetut ja riittävän suojavahvuuden omaavat suojakumpareet)
- suojainen siirtymisreitti (ryömintähauta / taistelu-hauta).

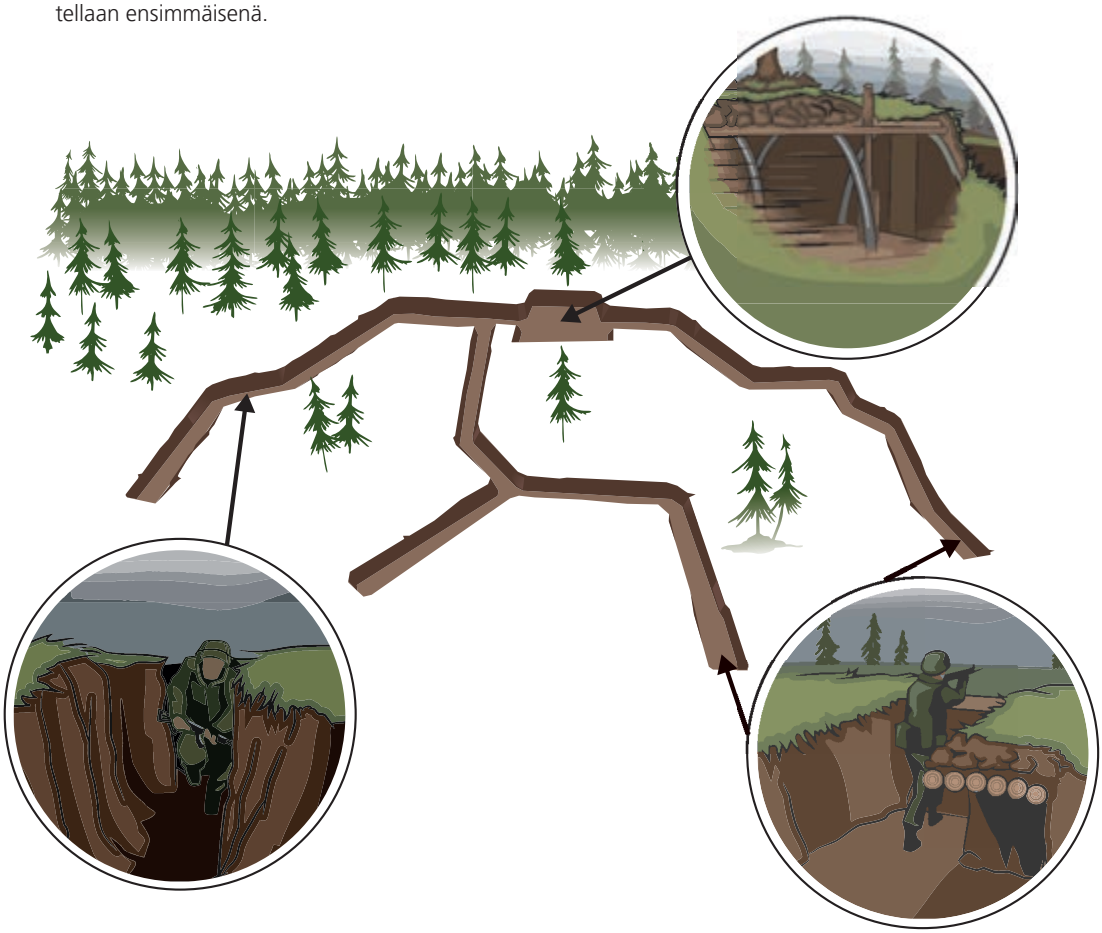

Laaja ampuma-ala

Suojainen siirtymisreitti

Suoja tulelta ja tähystykseltä

Hyvä tuki aseelle
(kolmipistetuki)

Tuliasema on pyrittävä valitsemaan myös hyökkäyksessä siten, että hyvän tuliaseman vaatimukset täyttyvät. Muista, ettei aseen tuki tarjoa tulisuojaa, ellei se ole suojavahvuuksien mukainen. Ole valmiina aloittamaan tuli ja tuhoamaan tulialueellesi tuleva vihollinen.

Paranna tuliasemaasi heti, kun voit. Poista edestäsi tulittamista haittaava aluskasvillisuus tai lumi. Kun tilanne sallii, raivaa tulialue ja paikanna katveet, joihin et pysty ampumaan. Tarkista tuliaseman suoja ja naamiointi vihollisen suunnasta tähystämällä. Varmistu, ettet näy tuliasemasta suoraan vihollisen tulosuuntaan. Aloita linnoittaminen, kun ampuma-ala on raivattu ja tuliasema viitoitettu.

Tuliasema **linnoitetaan** siten, että vihollinen ei voi ampua sinua tulialueesi ulkopuolelta (suojakumpareet). Nopeassa tuliaseman valmistamisessa tarkista tähtäinten läpi tähtäämällä, että pystyt ampumaan tulialueelle. Käytä maaston tai rakenteiden tarjoamaa suojaa ja aluksi tilapäistä tukea aseellesi.

Kenttälinnoittaminen (suojataso 4) antaa suojan aluevaikutteisilta aseilta ja sirpaleilta. Linnoitteet rakennetaan siten, että suojaa kehitetään alkaen suojasta suora-ammuntatulelta (taistelijan potero). Taistelijan on kyettävä kaivamaan avopotero kesällä neljässä ja talvella kuudessa tunnissa. Taistelijaparin tai partion on kyettävä yhdistämään taistelijoiden itselleen kaivamansa poterot taistelijaparin tai partion yhteiseksi tuliasemaksi 12 tunnissa.

Valmista **suojakumpareet** ottaen huomioon tulialueesi ja suojavahvuudet. Naamioi tuliasemasi huolellisesti, aloita linnoittaminen poistamalla pintamaa riittävän laajalta alueelta. Poistettua pintamaata käytetään tuliaseman naamiointiin ympäröivän maaston mukaiseksi. Suojavahvuudet riittävät pysäyttämään käsiaseiden luodit ja sirpaleet. Älä tuuditaudu näkösuojan antamaan turvallisuuden tunteeseen. Käytä omaa asettasi vihollista vastaan myös näkösuojan, esimerkiksi puun rungon läpi.

Tuliasemaan tehdään taistelijaparin tai partion yhteinen **katettu suojatila,** joka antaa suojaa epäsuoran tulen sirpaleilta, ilmahyökkäyksiltä ja sään vaikutuksilta. Suojan parantamiseksi poteron leveyden tulee olla mahdollisimman pieni, ja seinämät kaivetaan mahdollisimman jyrkiksi.

Yksittäiset tuliasemat **naamioidaan**. Kaivautumisen eri työvaiheiden naamioinnissa käytetään pintamaata, tulialueen raivaamisen yhteydessä tulialueelta kaadettujen puiden latvuksia ja oksia sekä talvella lunta. Lisäksi voidaan käyttää naamioverkkoa, naamiopaperia, sadevaatetusta tai erilaisia suojapeitteitä.

Tulitoiminta poterosta

Sotilas toteuttaa puolustuksessa taistelutehtävänsä tuliasemassaan yhdessä taistelijaparinsa tai partionsa kanssa ja muun ryhmän tukemana. Sotilaan on tiedettävä varsinaisessa, vara- ja vaihtoasemassaan

- tehtävänsä
- maastokohtien nimet ja etäisyydet
- maastossa oleva 200 metrin tasa, jota kauempana olevia maaleja tulitetaan taistelutähtäintä käyttäen
- tulialueen rajat maastossa
- tulenaloitustasa maastossa
- tulen aloittaminen (kun pesäke on ehditty miehittää, yhdenaikainen tule aloitus saavutetaan parhaiten ryhmänjohtajan esimerkistä)
- tulen keskittäminen ja jakaminen
- epäsuoran tulen maalien nimet ja sijainti maastossa

Sinkoampujan on lisäksi tiedettävä

- tulenaloitus singoilla
- tuhoamisalue
- varamiinoitteen paikka
- mitatut etäisyydet tuhoamisalueille
- vaunujen arvioitu nopeus eri kohdissa tuhoamisaluetta
- vaunuille edulliset urat ja tuliasemat tuhoamisalueella
- vara- ja vaihtoasemat.

Poteron valmistamisen työvaiheet kesällä

1. Poista päällimmäinen maakerros kaivettavan poteron ja tulevien suojakumpareiden alueelta (vähintään 3 × 5 m:n alue). Ota maakerros kokonaisina (noin 30 × 30 cm) levyinä siten, että aluskasvillisuus säilyy naamiointikelvollisena. Tällä maakerroksella voit tehdä naamioinnin helpoiten.
2. Siirrä päällimmäinen maakerros poteron taakse kasaan, jolloin käsketty tulialue pysyy vapaana.
3. Kaiva potero ensin 60–80 cm syväksi polvelta ampuvan taistelijan poteroksi. Kaiva ajan salliessa 120–150 cm syväksi pystypoteroksi. Kasaa kaivettu maa käsketyn tulialueen ja poteron sivuille suojakumpareiksi. Kaivettu maa kasataan ampumasektorin molemmille puolille ja poteron sivuille suojakumpareiksi siten, että tuliasemassa oleva taistelija ei näy silhuettina taustaa vasten
4. Naamioi suojakumpareet kaivutyön alkuvaiheessa talteen otetulla maan pintakerroksella, kun ne ovat noin 30 cm korkeita ja vähintään 50 cm paksut.
5. Laita aseelle tuki (esim. puupölli, paksuus 15–20 cm ja pituus 100–150 cm) 40–50 cm:n etäisyydelle poteron etureunasta. Aseta tuki maahan niin tiukasti, ettei se pääse heilumaan. Aseen tuen voit tehdä myös hiekkasäkeistä.
6. Aseen tuen asentamisen jälkeen varmistetaan kyky ampua käsketylle tulialueella ja hyvä ampuma-asento tähtäämällä aseella tulialueelle.
7. Valmista tulialueen rajoittimet, jos suojakumpareet eivät rajaa tulialuetta riittävästi. Tällöin varmistutaan, että ammutaan huonoissakin näkyvyysoloissa omien taistelijoiden kannalta turvalliseen suuntaan.

Taistelijan avo-poteron rakenne

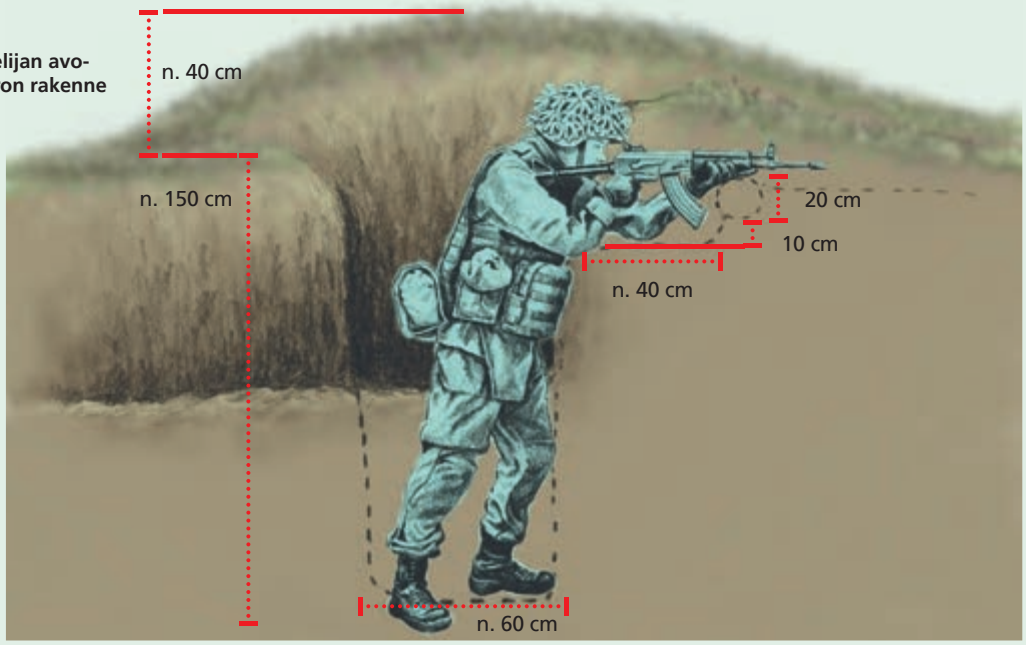

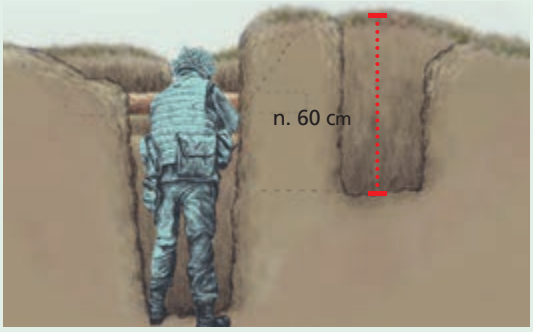

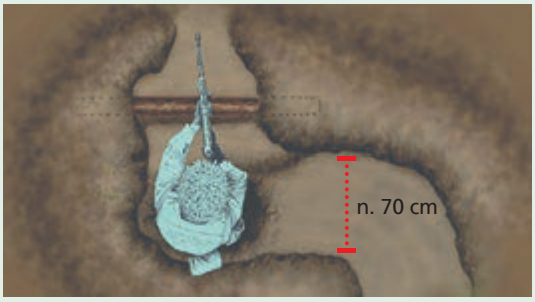

Sirpaleilta suojaavan suoja-tilan katteen rakenne

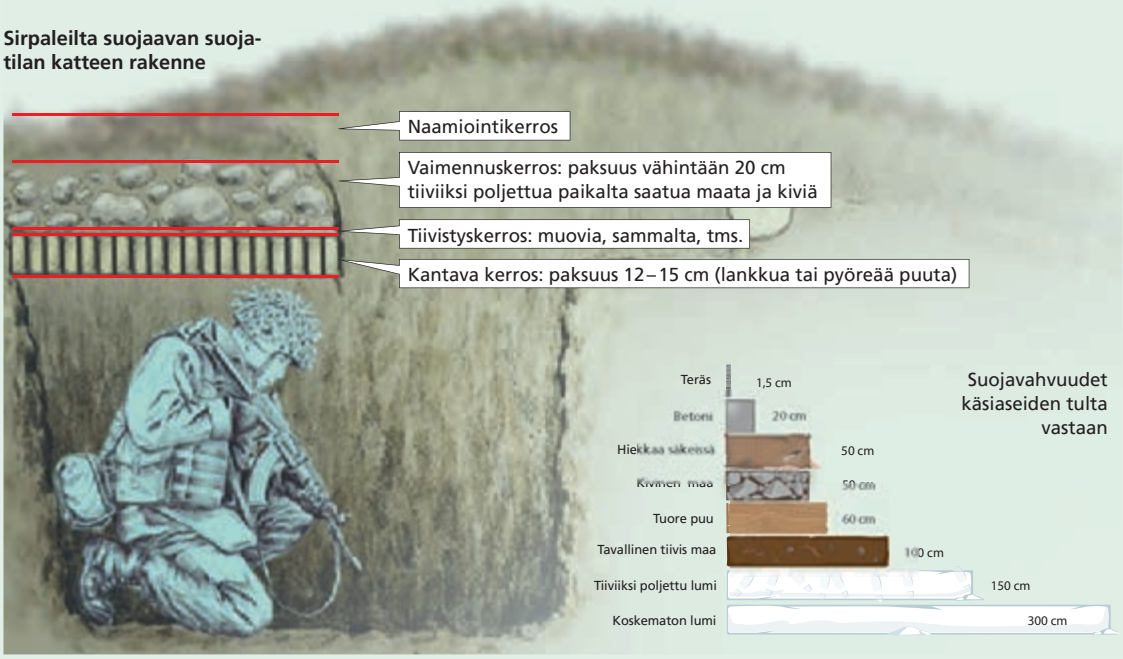

5.9.3 Liikkuminen taistelukentällä (ml. aseenkantotavat ja etenemiskeinot)

Sotilaan on valittava omalta kannalta edullisin – suojainen ja nopea – sekä tilanteeseen ja valittuun etenemisreittiin parhaiten sopiva etenemistapa sekä tilanteeseen parhaiten sopiva aseenkantotapa.

Aseenkantotavat
Asetta kannetaan pääsääntöisesti ryhmänjohtajan esimerkin mukaisesti. Asetta kannetaan aina siten, että piippu ei osoita taistelijapariin eikä ryhmän muihin sotilaisiin. Aseen kantotavan on tilanteesta riippumatta mahdollistettava nopea tulenavaus. Aseen hihna voidaan pitää niskan takana aseen kantamisen helpottamiseksi. Hihna on säädettävä niin pitkäksi, että tähdättyjen laukausten ampuminen on mahdollista.

Vartiossa, marssilla ja edettäessä avojonossa asetta kannetaan yleensä kaksin käsin aseen perä olkapäätä vasten, piippu alaviistoon sivulla. Kun edetään avojonossa ja tilanne edellyttää kohotettua taisteluvalmiutta, aseen piippu suunnataan tähystyssuuntaan. Kun edetään avorivissä, suunnataan aseen piippu etenemissuuntaan.

Aseen käyttövalmiutta kohotetaan tilanteen edellyttämällä tavalla vaiheittain siten, että

- peukalo siirretään vaihtimelle
- vaihdin asetetaan kertatulelle ja liipaisinsormea pidetään suorana aseen runkoa vasten
- aseella tähdätään maaliin tai tähystyssuuntaan liipaisinsormi liipaisimella aseen perä olkapäätä vasten tai äkillisissä tilanteissa aseen perä tuettuna kainaloon.

Kun ase on varmistamaton, se voi laueta esimerkiksi aseen kantajan kompastuessa tai liipaisimen osuessa puun oksaan. Kun sormi on liipaisimella, ase voi laueta esimerkiksi aseen kantajan säikähtäessä. Tästä syystä varmistuksen saa poistaa vasta, kun ampumatilanne on todennäköinen ja sormen siirtää liipaisimelle vasta, kun ampumapäätös on tehty.

Asetta kannetaan selässä, piippu ylöspäin, kun toiminta sitä edellyttää, esimerkiksi ajettaessa polkupyörällä. Hiihtohinauksessa ase pidetään selässä piippu ylöspäin ja aseen perä hiihtohinausköydestä poispäin.

Asetta voidaan kantaa hiihdettäessä rinnalla piippu ylöspäin ja hihna olkapäällä. Asetta voidaan kantaa hihna olalla, piippu alaspäin, marssittaessa avojonossa, kun vihollisen kohtaaminen ei ole todennäköistä.

Pidä ase aina käsissäsi tai ulottuvillasi. Kanna asetta siten, että piippu ei osoita taistelijapariin eikä ryhmän muihin sotilaisiin. Pidä ase varmistettuna. Poista varmistus vasta ennen aseen käyttöä. Kanna asetta siten, että voit aloittaa tulen nopeasti.

Esimerkkejä sotilaan etenemis- ja aseenkantotavoista

Kuvissa on esitetty vaihtoehdot aseen kantamisesta.

Kävellen
Kanna asetta taistelutilanteen edellyttämällä tavalla.

Juoksu
Kanna asetta taistelutilanteen edellyttämällä tavalla.

Hiipiminen
Käytä, kun pyrit liikkumaan mahdollisimman äänettömästi ja tehtävä edellyttää suurta valppautta. Pysähdy tarvittaessa tekemään havaintoja ja valitsemaan edullisinta reittiä. Kanna asetta valmius- tai ylävalmiusotteessa.

Konttaaminen
Kanna asetta kaulalla tai kädessä aseen perä kainalossa.

Ryömiminen

Esimerkki syöksyn toteuttamisesta

Esimerkkejä sotilaan etenemis- ja aseenkantotavoista talvella

Hiihdettäessä pidä ase kaulassa, hihna taistelupituudella, kun taistelutilanne ei edellytä korkeaa aseenkäyttövalmiutta.

Esimerkkejä aseen kantotapa kohotettaessa taisteluvalmiutta sukset jalassa.

Suojaudu sukset jalassa heittäytymällä kulkusuuntaan nähden etuviistoon.

Suksisyöksy vaiheittain

Aloita taistelussa tuliaseman valmistaminen jo lyhyenkin pysähtymisen aikana.

Käytä pysähtyessäsi näkösuojaa, ole valmiina siirtymään suojaan tulitukselta.

Suojautumisen vaikutus maalipinta-alaan.

Liikkuminen taistelussa
Suunnittele etenemisreittisi etukäteen. Valitse välitavoitteita tuliasemasta tai suojasta toiseen. Käytä suojan saamiseksi painanteita, räjähdyskuoppia, ojia, takarinnettä ja varjoisia paikkoja. Suojaudu pysähdyttäessä ja tue taistelijaparisi etenemistä.

Etene syöksyen, jos joudut etenemään ilman suojaa tai etenet näkösuojassa, joka on tulen alla. Syöksyn pituuden ratkaisevat vihollisen tulen laatu, voima ja maastonmuodot. Yleensä syöksy on lyhempi kuin 10 metriä tai kolme sekuntia. Syöksyyn valmistaudutaan suojassa ja sen tulee aina päättyä mahdollisimman hyvään tuliasemaan tai suojaan. Syöksyssä asetta kannetaan painopisteen kohdalta tai kahvasta ja aseen perä kainalossa. Jos joudut syöksymään pitkän matkan, etene parasta mahdollista vauhtia. Älä syöksy ollessasi katveessa, esimerkiksi alarinteessä, vaan käytä maaston sallimaa nopeinta etenemistapaa.

Syöksyn valmistavat toimenpiteet
- Tarkista lippaan patruunatilanne (vähintään 10 patruunaa).
- Valitse hyvä tuliasema 5–10 metrin päästä.
- Valitse sopiva lähtöhetki tai odota liikkeellelähtökomentoa tai -merkkiä.

Syöksyn vaiheet
- Valmistautuessa komenna esim. nimelläsi tai käsketyllä numerollasi "YKKÖNEN SYÖKSYY."
- Tee sivuttaissiirtyminen tuliasemassa.
- Ota aseesta kiinni painopisteen kohdalta.
- Ota tukeva lähtöasento.
- Liikkeelle lähtiessä ilmoita esim. nimelläsi tai käsketyllä numerollasi "YKKÖNEN LIIKKUU"
- Lähde liikkeelle nopeasti.
- Syöksy matalana juosten.
- Heittäydy valitsemaasi tuliasemaan.
- Syöksyn jälkeen tee välittömästi sivuttaissiirtyminen ennen kuin jatkat vihollisen tulittamista.
- Jos et kykene vaikuttamaan viholliseen tuliasemasta tai tuliasema joutuu vihollisen tulituksen kohteeksi niin ryömi parempaan tuliasemaan.
- Kun olet valmiina TUKEMAAN muiden taistelua, ilmoita esim nimelläsi tai käsketyllä numerollasi "YKKÖNEN VALMIS"
- Tuhoa vihollinen, valmistaudu jatkamaan etenemistä syöksyillä, jos tuliasema joutuu vihollisen tulituksen kohteeksi tai etenemistä jatketaan syöksyllä.

5.9.4 Partion tuli ja liike

1. Vihollisen avatessa tulen partiota kohti, vastaa partio tuleen agressiivisesti ja suojautuu.
2. Partion johtaja arvio vihollisen tulituksesta vihollisen vahvuuden ja päättää pyrkiikö partio tuhoamaan kohdatun vihollisen omin voimin.
3. Jos vihollisen tulitus kyetään lamauttamaan partion tulella, on vihollinen myös lyötävissä. Tällöin partion johtaja komentaa "SYÖKSYEN ETEENPÄIN": Viimeisenä oleva taistelija syöksyy, tavoitteenaan edetä ensimmäiseksi, kahden muun tukiessa.

Syöksyjän komennot ovat:
- Valmistautuessaan komentaa "YKKÖNEN SYÖKSYY", jolloin muut tukevat, kuittaavat "TUEN". "YKKÖNEN TUKEE – SYÖKSYN" Ykkönen tukee, PJ etenee.
- Juuri liikkeelle lähtiessään komentaa "YKKÖNEN LIIKKUU", jolloin muut ampuvat (tähdätysti) suojatulta.
- Päästyään tuliasemaan, ja ollessaan valmis tukemaan ilmoittaa "VALMIS (tai TUEN)".
- Tarvittaessa PJ johtaa partiotaan esimerkiksi komennoilla
  - "KAKKONEN TUKEE, SYÖKSYEN ETEENPÄIN" Kakkonen tukee tuliasemastaan, Ykkönen ja PJ syöksyvät.
  - "KAKKONEN MENE, YKKÖNEN TUKEE" Ykkönen (ja PJ) tukee, Kakkonen etenee.
  - "YKKÖNEN TUKEE – SYÖKSYN" Ykkönen tukee, PJ etenee.

Syöksymistä jatketaan, kunnes partion johtaja käskee ryhmittymään asemaan, jatkamaan etenemistä muulla tavalla tai irtautumaan.

5.9.5 Suojautuminen suora-ammunnalta ja epäsuoralta tulelta

Suojautuminen suora-ammuntatulelta
Suojaudu tähystykseltä. Älä valitse tuliasemaa huomiota herättävästä maastonkohdasta. Valmista riittävän suojan antavat suojakumpareet tuliasemaasi. Yleisperiaatteena on, että sinua ei voida ampua tulialueesi ulkopuolelta. Suojakumpareet eivät saa erottua maastosta ja paljastaa tuliasemaa. Naamioi tuliasema. Muista suojavahvuudet, erityisesti myös aseen tuen etupuolella tulee olla riittävä suojavahvuus.

Suojan suora-ammuntatulelta antavat
- isot kivet
- ojat
- kumpareet ja harjanteet
- betonirakenteet (vähintään 20 cm), yleensä kerrostalot
- panssaroidut ajoneuvot.

Valitse suojainen etenemisreitti. Käytä maastoa siten, että oma maalipinta-alasi on mahdollisimman pieni. Suojaudu yllättävältä suora-ammuntatulelta maahan heittäytymällä ja siirry sitten mahdollisimman hyvään tuliasemaan.

Suojautuminen tarkka-ampujilta

Vihollisen tarkka-ampujien tehtävänä on tuhota elävää voimaa ja luoda sotilaille jatkuva uhka maaliksi joutumisesta. Tarkka-ampujien maaleja ovat erityisesti johtajat, tulenjohtajat, tähystäjät, vartiomiehet, konekivääriampujat sekä sinko- ja ohjusampujat.

Tarkka-ampuja kykenee tuhoamaan maalit valoisalla yli 1000 metrin etäisyydeltä ja pimeällä alle 500 metrin etäisyydeltä. Tarkka-ampuja on hyvin maastoutunut ja ampuu samasta tuliasemasta vain muutaman laukauksen paljastumisen estämiseksi.

Sotilas voi suojautua tarkka-ampujien tulelta naamioimalla paljaat ihonkohdat, aseen, kypärän ja taisteluvarustuksensa. Vartiopaikka, tähystyspaikka ja tuliasema on myös aina naamioitava.

Tähystä valvottava alue matalana ja naamioverkon takaa tai käytä periskooppia. Älä paljasta vartiopaikkaa, tähystyspaikkaa tai tuliasemaa tähystysvälineiden linssien heijastuksella, tupakoimalla, taskulampun valolla tai radion antennilla. Siirry tuliasemaan taisteluhautaa pitkin.

Suojautuminen epäsuoralta tulelta (tykistö ja heittimistö)

Maahan heittäytyminen on nopein tapa suojautua epäsuoralta tulelta. Peitä aseen piippu kädellä suojautuessasi. Suojaudu painanteeseen tai ojaan ja vedä ase vartalon alle. Suojaa niska toisella kädellä ja vedä jalat yhteen. Valmistaudu siirtymään parempaan suojaan, jos tulituksessa tulee taukoja. Seuraa ryhmänjohtajan merkkejä ja esimerkkiä.

Aloita tuliaseman linnoittaminen, kun tulialue on raivattu ja tuliasema viitoitettu. Linnoita tuliasema käskettyyn suojatasoon. Naamioi tuliasema. Suojaudu epäsuoran tulen vaikutukselta poteron suojakoloon. Katettu potero tarjoaa hyvän suojan epäsuoran tulen sirpalevaikutukselta.

Tykistön ja kranaatinheittimistön kranaattien sirpalevaikutus erilaisissa kohteissa

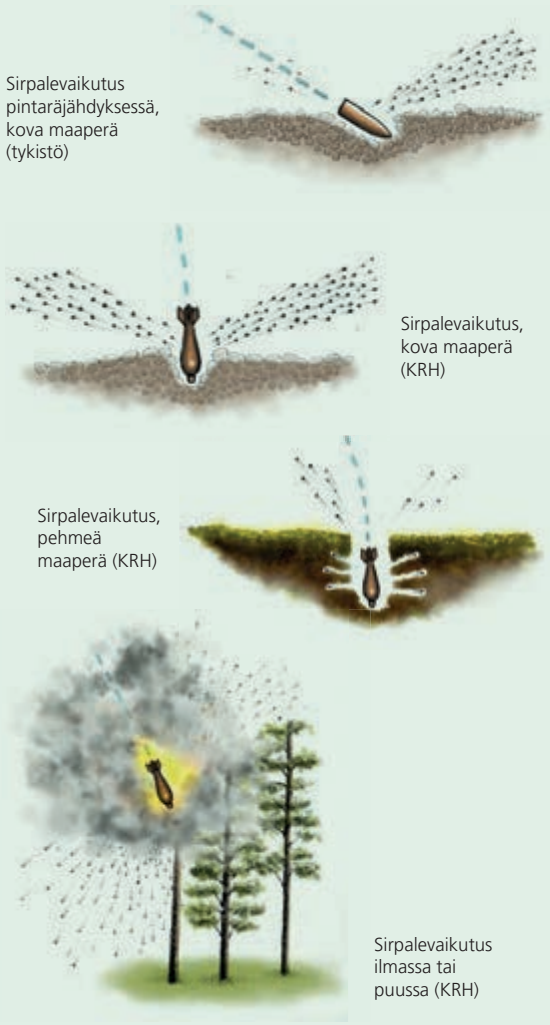

Suojaudu epäsuoralta tulelta heittäytymällä maahan. Siirry tulen heiketessä parempaan suojaan, jos sellainen on.

5.9.6 Tunnustelijoiden käyttö ja toiminta

Tunnustelijoilla suojataan pääjoukko, kun vihollisen kohtaaminen on mahdollista. Tunnustelijoita käytetään esimerkiksi siirryttäessä toiminta-alueelle ja hyökkäyksessä.

Tunnustelijat etenevät joukon edessä siten, että he havaitsevat vihollisen ennen kuin vihollinen havaitsee pääjoukon. Tunnustelijoiden eteneminen ei paljastu yhtä helposti kuin pääjoukon liike.

Tunnustelijat etenevät taisteluvalmiina suojasta toiseen tähystäen etumaastoa. Etenemismuotona voidaan käyttää L-muotoa, jossa nuorempi liikkuu etummaisena vastaten tähystyksestä ja tulenavauksesta ja vanhempi takaoikealla vastaten suunnistuksesta ja yhteydenpidosta pääjoukkoon. Toimittaessa partiokokoonpanossa tunnustelijat etenevät partiokiilassa ja partionjohtaja vastaa yhteydenpidosta pääjoukkoon. Kun vihollisen kohtaaminen on todennäköistä, voidaan nostaa taisteluvalmiutta ja edetä telaketjumenetelmällä.

Joukkueen johtaja tai ryhmänjohtaja käskee tunnustelijoille tai partionjohtajalle tehtävän. Tunnustelijoiden tehtävänä on edetä taisteluvalmiina käskettyyn suuntaan tai tavoitteeseen ja ilmoittaa havainnot vihollisesta ryhmän tai joukkueen johtajalle sekä aloittaa taistelu, jos heitä vastaan avataan tuli. Tunnustelijoiden varustukseen kuuluu yleensä kertasinkoja ja savuheitteitä.

Tunnustelijat etenevät käskettyyn suuntaan tai tavoitteeseen näköyhteyden päässä ryhmän tai joukkueen johtajasta. Tunnustelijoita johdetaan käsimerkeillä. Joukkueen johtaja käskee etenemissuunnan muutokset näyttämällä kädellä uuden etenemissuunnan, pysähtymisen seismerkillä ja käskee vanhemman tunnustelijan luokseen kokoon-merkillä. Etenemisen nopeuttaminen käsketään mars–mars -merkillä ja hidastaminen hitaammin-merkillä. Joukkueen johtaja tai ryhmänjohtaja käskee tunnustelijoiden vaihdon. Tunnustelijoiden on naamioitava taisteluvarustuksensa huolellisesti, käytettävä etenemisessä maaston tarjoamaa suojaa ja katveita sekä edettäessä taisteluvalmiina toistensa suojaten. Tunnustelijoiden on edettävä etumaastoa tarkkaillen, äänettömästi ja ase koko ajan ampumavalmiina.

Kuulohavaintojen teon mahdollistamiseksi tunnustelijat eivät käytä lumi- tai maastopuvun huppua päässään. Hyökkäyksessä on edullista käyttää ryhmän vakioitua tunnustelijataistelijaparia, joka voi olla esimerkiksi kevytkertasinkotaistelijapari. Vakioitua tunnustelijataistelijaparia voidaan käyttää tiedustelupartiossa joukkueen tiedustelu- ja valmisteluosastossa selvittämään maaston laatu, mahdolliset sulutteet sekä vihollisen etureuna lähtöaseman ja murtokohdan välillä ennen pääjoukon saapumista hyökkäysalueelle. Tällöin suuntaryhmän johtajalle ja tunnustelijataistelijaparille maasto on etukäteen tuttua, mikä nopeuttaa huomattavasti pääjoukon liikettä edettäessä taistelukosketukseen ja pienentää myös eksymisriskiä.

Etenemisreitin turvallisuus osoitetaan vapaa vihollisesta -merkillä. Edessä olevat esteet tai miinoitteet ilmoitetaan johtajille seis-merkillä ja tämän jälkeen vanhempi tunnustelija siirtyy ryhmän tai joukkueen johtaja luokse ja ilmoittaa tarkemmat havaintonsa suullisesti.

Kun tunnustelijat havaitsevat vihollisen, he suojautuvat, tähystävät vihollista ja ovat valmiina aloittamaan tulen. Vanhempi tunnustelijoista tai partion johtaja ilmoittaa ryhmän tai joukkueen johtajalle vihollishavainnon vihollista on -merkillä ja osoittaa vihollisen suunnan aseellaan. Tarkemmat tiedot vihollisesta ja sen toiminnasta ilmoitetaan suullisesti ryhmän tai joukkueen johtajalle siirtymällä heidän luokseen tai kun johtaja on tullut tunnustelijan luokse.

Jos tunnustelijoita vastaan avataan tuli, tunnustelijat vastaavat tuleen, suojautuvat ja siirtyvät hyvään tuliasemaan. Tulituksen tarkoituksena on suojata pääjoukko, sitoa vihollisen huomio ja mahdollistaa muun joukon ryhmittyminen. Vihollisen vaunut tuhotaan singoilla tai sokaistaan savuilla. Tunnustelijat tukevat muun joukon etenemisen tunnustelijoiden tasalle tai sivulle. Tunnustelijat joko liittyvät ryhmän hyökkäykseen tai jäävät tulitukeen.

Partion suojattu eteneminen

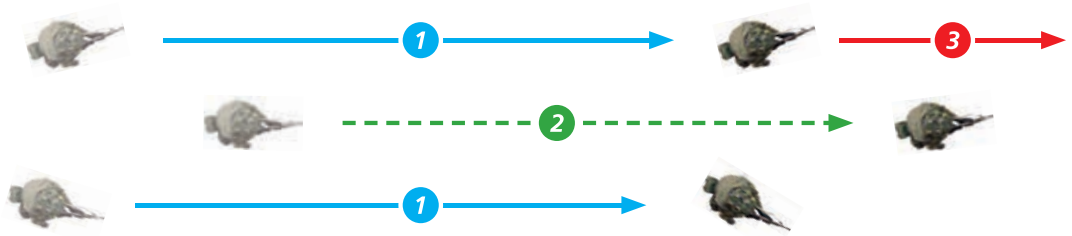

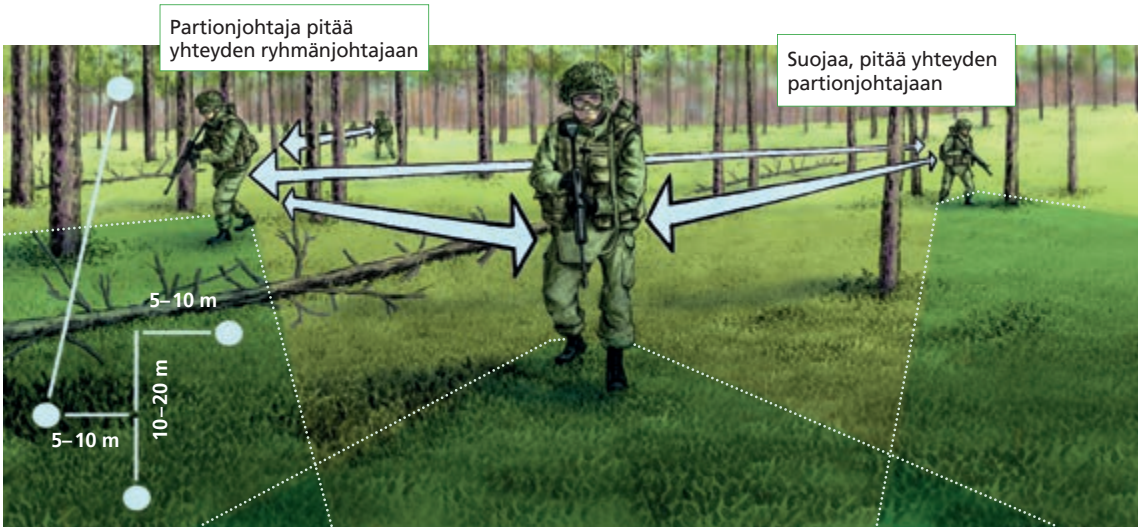

Tunnustelijoiden tehtävät ja etäisyydet

5.9.7 Suojautuminen panssarivaunuilta

Suojautuminen panssarivaunuilta perustuu pääasiassa suojautumiseen tähystykseltä ja lämpötähystykseltä, kunnes vihollinen on oman panssaritorjunnan tehokkaalla ampumaetäisyydellä.

Panssarivaunut pyrkivät tuhoamaan puolustajan sinkojen kantaman ulkopuolelta. Panssarivaunukanuunat ja konetykit pystyvät tarkkaan tulitukseen yli 2 kilometrin päähän.

Panssarivaunuilla on erittäin hyvät tähystysvälineet pääaseensa suuntaan ja yleensä etusektoriin. Vaunun johtajalla on vaunun päällä pyörivä kupu, jolla hän voi tähystää myös muualle. Vaunun lähialueen hän näkee usein parhaiten nousemalla ylös luukustaan. Aivan vaunun lähellä on katveita, jonne vaunumiehistö ei näe. Yleensä takasektorissa ovat suurimmat katveet. Katveista johtuen vaunujen mukana etenee jalkaväkeä suojamiehistönä, lisäksi takana oleva vaunu valvoo edessä olevan lähialuetta. Vaunun ympärillä olevat katveet vaihtelevat vaunutyypistä ja -mallista riippuen.

Puolustuksessa rakennetaan varamiinoitteita, miinanauhoja, murrosteita ja muita sulutteita sekä hävitteitä estämään ja suuntaamaan panssarivaunujen liikettä. Miinoitteisiin pysähtyneet vaunut tuhotaan singoilla.

Vaunut varaudutaan lisäksi harhauttamaan ja sokaisemaan savuilla. Lämpötähystimiä voidaan harhauttaa valelaitteilla. Valonvahvistimet voidaan sokaista valaisuvälineillä (valopistooli, käsivalaisuraketti, epäsuoran tulen valot). Nopein ja yllättävin savuverho saadaan aikaan fosforikäsikranaatilla. Normaalilla savukranaatilla voidaan ainoastaan harhauttaa. Vaunu voi myös itse käyttää savuheitteitään ja savutuslaitteitaan, jos huomaa joutuneensa sinkojen tuhoamisalueelle.

Omaa puolustusryhmitystä ja tuliasemia ei tule koskaan suunnitella sellaiseen maastoon, jossa vihollisen vaunut kykenevät tulittamaan puolustajan ryhmitystä sinkoaseiden kantaman ulkopuolelta.

Esimerkiksi suoraan aukean laitaan ei tule ryhmittyä, vaan oma ryhmitys on edullista viedä riittävästi metsän sisään.

Hyökkäyksessä panssarivaunut tuhotaan ryhmän kertasingoilla. Vaunuja tuhottaessa kertasinkotaistelijoiden toiminta on suojattava muun ryhmän toimenpitein. Kertasinkotaistelijoiden on käytettävä hyväksi maaston tarjoamaa suojaa edetessään sivustatuliasemaan, hyödynnettävä luonnollisia ampumasektoreita, valittava soveltuva ampuma-asento ja valmistauduttava vaihtamaan joustavasti tuliasemaa. Yksittäisen singon laukaus ei todennäköisesti tuhoa vihollisen panssarivaunua. Panssarivanua on aina pyrittävä ampumaan partiolla. Hyökkäyksen aikana, erityisesti tavoitteessa, rakennetaan varamiinoitteita panssarivaunujen oletetuille etenemisreiteille. Ryhmän kaikilla singoilla on pystyttävä ampumaan varamiinoitteen alueelle.

Varamiinoite

Kaikki joukot rakentavat varamiinoitteita oman toimintansa suojaamiseksi, estämään vihollisen panssarivaunujen päälle ajo ja tehostamaan panssaritorjunta-aseiden vaikutusta.

Varamiinoitteen tarkoitus on suojata joukkueen toimintaa. Tarvittaessa voidaan valmistella useita paikkoja varamiinoitteelle. Varamiinoitteessa käytetään ainoastaan telamiinoja ilman käsittelynestolaitteita tai lisäpanoksia. Varamiinoitteessa voi olla enintään 50 telamiinaa.

Varamiinoite rakennetaan paikkaan, johon voidaan ampua kertasingoilla. Varamiinoite sijoitetaan vaunujen etenemisreitille sellaiseen kohtaan, jota ei voi helposti kiertää.

Varamiinoite puretaan ja miinat otetaan mukaan, kun joukkue siirtyy uudelle alueelle. Varamiinoite tulee valvoa. Omien ajoneuvojen ajaminen varamiinoitteeseen on estettävä vartioinnilla ja puomeilla.

Varamiinoitteen rakentaminen tiedustelemattomaan ja valmistelemattomaan paikkaan

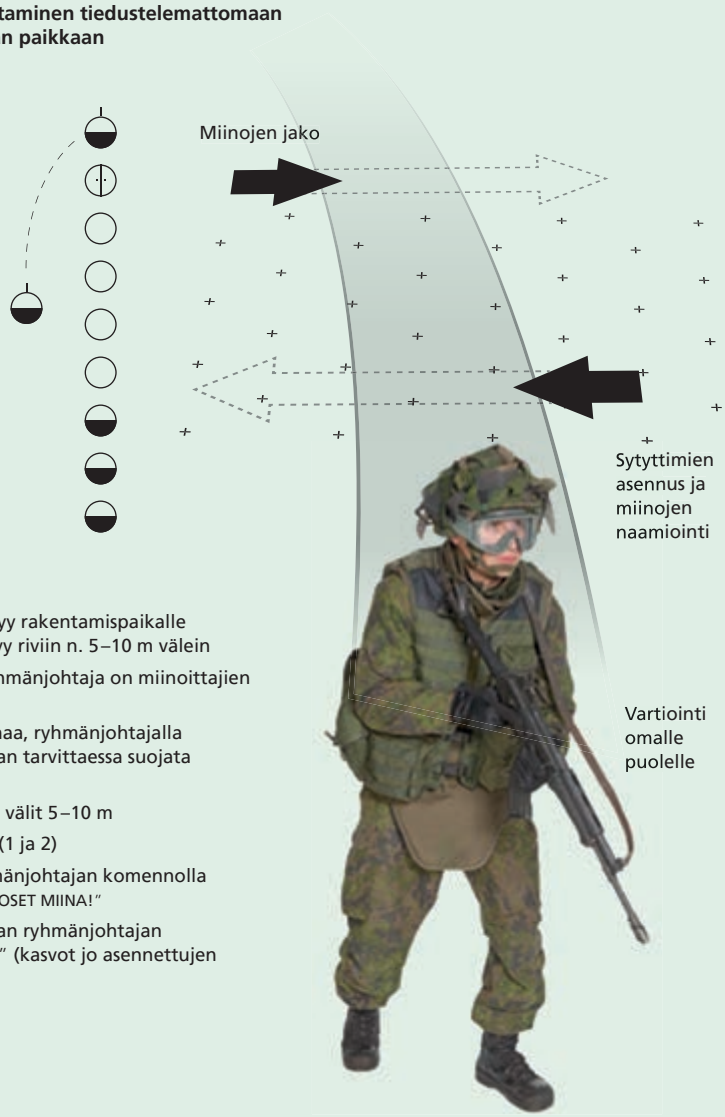

- Rakentava ryhmä siirtyy rakentamispaikalle avojonossa ja ryhmittyy riviin n. 5–10 m välein
- Sytyttimiä jakaessa ryhmänjohtaja on miinoittajien takana keskellä
- Jokaisella on 2–4 miinaa, ryhmänjohtajalla on savuja, joilla voidaan tarvittaessa suojata rakentamista
- Miinojen etäisyydet ja välit 5–10 m
- Miehet numeroidaan (1 ja 2)
- Miinat lasketaan ryhmänjohtajan komennolla "YKKÖSET MIINA!, KAKKOSET MIINA!"
- Asentaminen aloitetaan ryhmänjohtajan komennolla "ASENNA!" (kasvot jo asennettujen miinojen suuntaan)
- Miinat naamioidaan
- Ase pidetään selässä

Tilapäisvälineet

Ryhmän panssarintorjunta-aseistusta voidaan täydentää tilapäisvälineillä. Taistelijan on osattava valmistaa tilapäisvälineet ja tuhota niillä vaunuja lähietäisyydeltä. Lisäksi taistelijaparin on osattava tuhota tilapäisvälineillä asepesäke muun ryhmän tukemana. Tilapäisvälineitä käytettäessä omaa toimintaa voidaan suojata savutuksella.

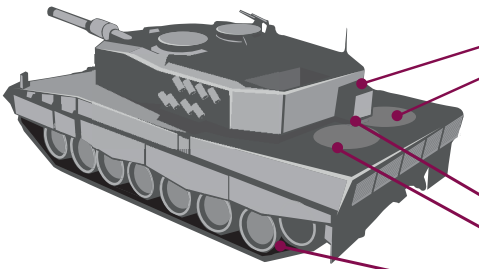

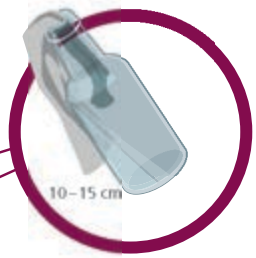

Polttopullo
Rakenne:
- ½–1 litran lasipullo
- täytteenä yleensä bensiini
- korkkina ja sytyttimenä bensiinissä kostutettua kangasta

Sijoitus:
- kannelle moottoritilan päälle ilmanottoaukkojen kohdalle

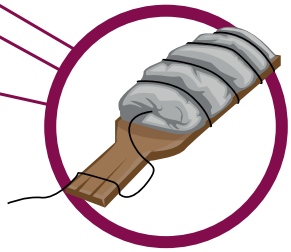

Kasapanos
Rakenne:
- lauta-alusta
- väh. 4 kg räjähdysainetta
- tulilankanalli ja tulilanka 15 cm tukevasti kiinnitettynä

Sijoitus:
- tornin juureen
- moottorin päälle ilmanottoaukkojen kohdalle
- teloihin (pysähtynyt vaunu)

Vetomiina
Miina sidotaan tukevasti oksanhaarukkaan ja naamioidaan

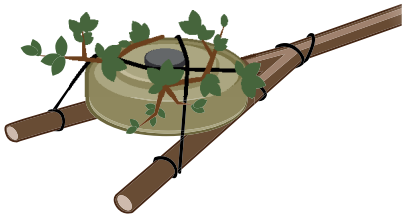

Vetonarun pituus
50–100 m

Miinalauta
Ohjauskappale rakennetaan tukevaksi ja vetoa kestäväksi

Telamiinamatto
Vetomiina, miinalauta ja telamiinamatto asennetaan todennäköisen panssariuran varteen ja vedetään panssarivaunun telan eteen.

5.9.8 Suojautuminen vihollisen ilma-aseelta (ilmaviholliselta)

Ilmasuojelutoimenpiteillä ymmärretään joukon sellaisia toimia, jolla pyritään vaikeuttamaan ilmavihollisen tiedustelua sekä toimintaa joukko vastaan.

Tärkeimmät **yksittäisen sotilaan ilmasuojelun keinot** ovat maastouttaminen, naamiointi, linnoittaminen, valojen käytön rajoittaminen, ilmatilanteen seuraaminen, ilmahälytyksen oikea-aikaisuus sekä oikea toiminta hälytyksen aikana. Yksittäinen sotilas voi toiminnallaan tai määräysten noudattamatta jättämisellä aiheuttaa joukon paljastumisen ja tappioita joukoille.

Joukko voi saada **ennakkovaroituksen** ilmavihollisesta ilmavalvontaselosteesta, sanomalaiteesta tai tuliasemapäätteestä (TASP 06).

Valtaosalla joukkoja ei ole käytössään TASP 06:ttä, joka mahdollistaa valtakunnallisen tilannekuvan saamisen. Tämän takia **ilmavalvontaselosteen** kuunteleminen kaikilla johtamispaikoilla on erittäin tärkeää ennakkovaroituksen saamiseksi ilmavihollisen toiminnasta. Ilmavalvontaselostetta jaetaan ULA-taajuudella ja sitä pystytään kuuntelemaan tavallisella radiolla. Ilmavalvontaselosteen seuraaminen vaatii joukolta ilmavalvontatason tekemisen, mikä tulee olla muovitettu. Ilmavalvontaselosteessa maalin paikkatieto annetaan 10 × 10 kilometrin tarkkuudella ilmoittamalla ensin 100 kilometrin tasoruututunnus ja sen jälkeen 10 kilometrin tarkkuutta osoittava koordinaattitunnus. Esimerkiksi "MIKE-HOTEL 45", joka tarkoittaa:

- maali on ruudussa MH
- 40 km ruudun vasemmasta reunasta itään
- 50 km alareunasta pohjoiseen.

Ennakkovaroitus välitetään joukolle joko ILMAVAROITUS- / ILMAHÄLYTYS-komennoilla, sireenillä, ajoneuvon äänimerkillä, muualla merkinantovälineellä tai viestivälineellä. Jokainen, joka havaitsee lähestyvän ilma-aluksen, tekee tarvittaessa ilmahälytyksen.

Ilmavaroitus annetaan joukolle silloin, kun epäillään ilmavihollisen aloittavan toiminnan lähiaikoina (10–60 min). Ilmavaroituksen saatuaan, joukko toteuttaa viipymättä tarvittavat joukon ilmasuojelutoimenpiteet:

- ilmavaroitus välitetään kaikille,
- näkyvissä oleva materiaali ja ajoneuvot siirretään ilmasuojaisaan sekä mahdollisuuksien mukaan linnoitettuun suoja-asemaan,
- naamiointia parannetaan tarpeen mukaan,
- henkilöstö ja materiaali hajautetaan,
- ilmatähystystä tehostetaan, sekä
- henkilöstö valmistautuu suorittamaan omasuojailmatorjuntaa.

Ilmahälytys annetaan joukolle silloin, kun ilmavihollisen saapumiseen alueelle on todennäköistä ja aikaa on vähän (0–10 min). Ilmahälytyksen saatuaan, joukko:

- välitetään ilmahälytys kaikille,
- suojautuu toiminnan sen mahdollistaessa,
- ilmatähystystä tehostetaan, sekä
- henkilöstö valmistautuu suorittamaan omasuojailmatorjuntaa.

MGRS-koordinaattiruudusto

Keskeytynyttä toimintaa jatketaan komennolla "VAARA OHI".

Ilmatorjuntaan käytetään ohjuksia sekä ilmatorjuntatykkejä ja ilmatorjuntakonekivääreitä. Eräät helikopteri- ja lentokonetyypit on panssaroitu käsiaseiden luoteja vastaan. Silti käsiaseilla ammuttava **omasuojailmatorjunta** vaikeuttaa aina ilma-alusten toimintaa. Useimmat helikopterit ja lentokoneet ovat hyvin haavoittuvia käsiaseiden tulelle.

Joukko voi suojata itseään ilma-ammunnalla käsiasein (omasuojailmatorjunnalla), kun tarkoituksena on:

- estää kuljetushelikoptereiden maahanlasku
- estää taistelu- tai tiedusteluhelikoptereiden tulitoiminta tai vaikeuttaa sitä
- pakottaa matalalla lentävä helikopteri tai lentokone nousemaan alakatveesta oman ilmatorjunnan ulottuville
- aiheuttaa tappioita matalalla lentäville helikoptereille ja lentokoneille.

HUOMIO!

Omasuojailmatorjunta paljastaa ampuvan joukon.

Omasuojailmatorjuntaa käsiaseilla ei käytetä, kun:

- joukko ei saa paljastua
- maali on käytännön kantaman ulkopuolella (yli 300 m)
- alueella lentää omia koneita.
- ilma-ammunta käsiaseilla on erikseen kielletty.

Ilma-ammunta käsiasein

Kun johtaja osoittaa maaliin (esimerkiksi "HELIKOPTERI EDESSÄ"), ampuja siirtää vaihtimen aseen sarjatulelle, tähtää maalia ja seuraa sitä aseella.

Kun johtaja käskee ennakon (esimerkiksi "ENNAKKO 5"), ampuja arvioi ennakkopisteen paikan maalin reitin jatkeelta. Aseella seurataan koko ajan maalia.

Kun johtaja käskee tulenaloittamisen ("HUOMIO – TULTA"), ampuja suuntaa nopeasti aseensa "TULTA"-komennolla arvioimaansa ennakkopisteeseen maalin lentoradan jatkeella ja ampuu siihen kaksi lyhyttä sarjaa (2–3 laukausta / sarja).

Sisältö	Seloste
Avausääni	"."
Uusi maali	"UUSI MAALI"
Maalin tunnus	"3456"
Sijainti	"MH 45"
Lentosuunta 10 asteen tarkkuudella	"SUUNTA 350"
Nopeus 50 km/h tarkkuudella • korkeus joko hehtometreinä (100 m = 1 hm) tai sanallisesti • pinnassa = < 300 m • matalalla = 300 – 3 000 m • korkealla = > 3 000 m	"NOPEUS 900" "KORKEUS 3" "PINNASSA"
Lukumäärä	"3"
Laatu	"RYNNÄKKÖKONEITA"

5.9.9 Suojautuminen informaatio-vaikuttamiselta

Nykyaikaisessa sodassa informaatiovaikuttamiselta suojautuminen on olennainen osa jokaisen sotilaan ja sotilasjohtajan toimintaa. Informaatiovaikuttamisella pyritään tukemaan fyysistä vaikuttamista, tai toisaalta fyysisellä vaikuttamisella pyritään vahvistamaan esimerkiksi esitettyä uhkausta. Informaatiovaikuttamisella pyritään vaikuttamaan kohteena olevan sotilasjoukon käyttäytymiseen, asenteisiin, motivaatioon ja uskomuksiin, sekä tulkintaan ympäröivästä tilanteesta. Lisäksi informaatiovaikuttamisen keinoin pyritään heikentämään sotilaiden taistelutahtoa ja moraalia, sekä murentamaan luottamusta johtajiin ja oman toiminnan oikeutukseen.

Informaatiovaikuttamiseen liittyvät myös harhauttaminen ja vaikuttajan omien toimien peittäminen. Informaatiovaikuttaminen alkaa usein jo kauan ennen varsinaisia sotatoimia, jolloin tavoitteena on usein puolustajan toimintaedellytyksien heikentäminen ja omien tulevien sotatoimien oikeuttaminen. Vaikuttamista voi siten tapahtua jo normaaliolojen aikana.

Informaatiovaikuttamisen keinoja on monia, mutta taistelukentällä oleviin sotilaisiin kohdistuva vaikuttaminen on usein harhauttavan tiedon ja perättömien huhujen levittämistä, pelottelua ja uhkailua. Vaikuttaminen voi kuitenkin olla luonteeltaan myös houkuttelevaa, jolloin tavoitteena voi esimerkiksi lupausten tai imartelun keinoin saada kohde tekemään itselleen ja sotilasjoukolleen vahingollisia asioita tai paljastamaan tietoa.

Informaatiovaikuttamisen kanavia voivat olla:
- Valeuutissivustot
- Sosiaalisen median kanavat
- Lentolehtiset, radio- ja televisiokanavat, tai muuten alueelle toimitettu printtimedia
- Henkilökohtaisiin viestimiin tulleet viestit
- Kasvotusten tapahtuva kohtaaminen
- Mielenosoitukset tai muu sotajoukon häirintä.

Informaatiovaikuttaminen voi kohdistua myös muihin kuin sotilaisiin, esimerkiksi sotilaiden perheenjäseniin ja läheisiin, jolloin tavoitteena on heikentää välillisesti sotilaiden toimintakykyä lisäämällä huolta läheisistä. Taistelukentällä informaatiovaikuttaminen on harvoin erillään muusta sodankäynnistä.

HUOMIO!

Jokainen sotilas ja sotilasjohtaja voi omilla toimillaan vaikeuttaa vastustajan informaatiovaikuttamisen onnistumista.

Yksittäisen taistelijan toimenpiteet informaatiovaikuttamiselta suojautumiseksi:

- Varaudu siihen, ettet voi olla yhteydessä läheisiisi, valmista myös läheisesi siihen
- Ilmoita aina esimiehellesi, mikäli epäilet itseesi tai ryhmääsi/joukkoosi kohdistuvan informaatiovaikuttamista
- Ylläpidä operaatioturvallisuutta, älä paljasta joukkojesi sijaintia, ryhmitystä tai tehtävää keskusteluissa tai ylipäänsä missään sosiaalisessa mediassa
- Älä levitä huhuja tai olettamuksia, jos et tiedä niiden alkuperää tai todenperäisyyttä. Huhuiksi tai valheelliseksi tiedoksi voivat lukeutua niin puheen kautta välitetyt asiat kuin sosiaalisessa mediassa jaetut päivityksetkin, sekä uutiset, joiden oikeellisuudesta tai tarkoitusperästä ei ole varmuutta.
- Suhtaudu varauksella kaikkeen uuteen, yllättävään tai pelottavaankin tietoon, joka tuntuu olevan ristiriidassa vallitsevan tilannetietoisuuden kanssa
- Suhtaudu varauksella uusiin kutsuihin tai ystävä-pyyntöihin sosiaalisessa mediassa

Johtajan toimenpiteet informaatiovaikuttamiselta suojautumiseen:
- Hyvä johtaminen, ja siihen kuuluva luottamus esimiehen ja alaisen välillä, toimii kokonaisuutena hyvänä suojakeinona informaatiovaikuttamista vastaan.
- Ylläpidä joukkojen tilannetietoisuutta, epätietoisuus ruokkii huhuja. Myös sen kertominen, että ei ole uutta tietoa, voi olla tarpeen.
- Pyri estämään huhujen ja puolitotuuksien leviäminen ylläpitämällä toimintakulttuuria, jossa faktoihin perustuva keskustelu ja ”terveen järjen” käyttö ovat etusijalla.
- Keskustele alaistesi kanssa informaatiovaikuttamisesta ja sen muodoista. Harjoita joukkosi kyseenalaistamaan huhut ja valeuutiset, pohtikaa yhdessä millaiseen tietoon voi luottaa.
- Kouluta joukkosi ilmoittamaan pienetkin huhut tai epäselvät viestit. Esimerkiksi uhkailuviestien teho vähenee, jos koko joukko havaitsee saaneensa saman tai saman tyyppisen viestin.
- Vahvista alaistesi luottamusta joukkonne kykyyn suorittaa annetut tehtävät
- Perustele alaisillesi aina joukkosi tehtävä ja sen oikeutus, sekä merkitys suuremmassa kokonaisuudessa.
- Huolehdi alaistesi jaksamisesta. Väsyneenä ja uupuneena ihminen uskoo helpommin valheellista tietoa ja huolestuu helpommin.

5.9.10 Taisteluensiapu

Taisteluensiavulla tarkoitetaan taistelutilanteessa annettavaa hätäensiapua. Taisteluensiavun tavoitteena on lisätappioiden estäminen, haavoittuneen hoitaminen ja joukon tehtävän täyttäminen. Taistelua jatkamalla luodaan edellytykset taisteluensiavulle ilman lisätappioita.

Johtajien tulee ottaa taisteluensiapu huomioon omissa taistelusuunnitelmissaan. Ryhmätasolla taisteluensiavun toteuttajina ovat haavoittuneet itse, taistelijapari / partion muut jäsenet sekä ryhmän taistelupelastaja.

Taistelupelastaja on ryhmän taistelija, jolla on muita ryhmän taistelijoita laajempi lääkintävarustus ja -koulutus. Taistelupelastaja vastaa taisteluensiavun kouluttamisesta ryhmässään. Taistelupelastajan tehtäviin kuuluvat jo annetun hätäensiavun täydentäminen sekä lääkintämateriaalin täydentäminen. Taistelupelastajan lääkintävarustukseen voi kuulua mm. kiristys- ja ensisiteitä, hemostaatti (verenhyytymistekijöitä vahvistava sidos), nenänieluputkia, välineet paineilmarinnan purkamiseen, ilmatiiviitä sidoksia rintakehävammoihin, kipulääke, pelastuspeite sekä luokittelu-/hoitokortteja.

Taisteluensiavun keinoin mahdollisesti estettävissä olevat yleisimmät kuolinsyyt ovat

- henkeä uhkaava raajaverenvuoto
- ilmatien menettäminen
- keuhko-ontelon ylipainetila eli paineilmarinta.

Taisteluensiavun toimenpiteet tulee alkuvaiheessa kohdistaa edellä mainittujen kuolinsyiden ehkäisyyn. Taisteluensiavulla pyritään lisäksi vähentämään haavoittuneille myöhemmin kehittyviä komplikaatioita.

Jokaisen taistelijan on hallittava hätäensiavun antaminen taisteluolosuhteissa henkilökohtaisella lääkintävarustuksellaan. Lisäksi taistelijan on tunnettava taisteluensiavun jatkotoimenpiteet siten, että hän kykenee tarvittaessa avustamaan ryhmän taistelupelastajaa tai joukkueen lääkintämiestä heidän toiminnassaan. Johtajien on käskettävä ja jokaisen taistelijan on taistelutilanteessa tiedettävä oman joukkonsa evakuointi-/hoitopaikka.

Taistelijakohtaiseen lääkintävarustukseen kuuluvat: kiristysside, ensiside, pelastuspeite ja vasta-lääkkeenantolaite sekä potilasluokittelu-/hoitokortti. Taistelijan lääkintävarustus tulee sijoittaa joukossa yhdenmukaisesti, mikä mahdollistaa lääkintävarustuksen löytymisen myös pimeässä. Kiristyssiteen tulee olla sijoitettuja siten, että taistelija pystyy käyttämään niitä kummallakin kädellä. Taisteluensiapu aloitetaan aina haavoittuneen taistelijan omaa lääkintävarustusta käyttäen.

Taisteluensiavulla tulen alla tarkoitetaan niitä hoitotoimenpiteitä, jotka tehdään oltaessa vihollisen tehokkaan tulenkäytön kohteena. Tärkeimpiä ensimmäisiä toimenpiteitä ovat oma tulenkäyttö vihollisen toiminnan vaikeuttamiseksi ja haavoittuneen siirtyminen tulisuojaan omatoimisesti tai haavoittuneen hätäsiirto suojaan ilman lisätappioita. Oman ryhmän tulenkäytön on oltava voimakasta ja tilanteeseen nähden tarkoituksenmukaista käyttäen hyväksi esimerkiksi savutusta.

Haavoittuneen jäädessä tulen alle, päätöksen auttamisesta tai sen lykkäämisestä tekee partion- / ryhmänjohtaja. Haavoittunut hätäsiirretään mahdollisimman nopeasti lähimpään, suojaan yleensä vetämällä. Mikäli siirtomatka on pitkä ja haavoittuneella on henkeä uhkaava raajaverenvuoto, voidaan tarvittaessa asettaa kiristysside ennen siirtämistä. Mitään muita hoitotoimenpiteitä ei tehdä tulen alla. Hätäsiirron aikana tulee säilyttää oma taistelukyky ja suojaus.

Taisteluensiapua jatketaan haavoittuneen ja auttajan ollessa suora-ammuntatulelta suojassa. Tämän vaiheen hoitotoimenpiteillä pyritään estämään haavoittuneen menehtyminen henkeä uhkaavaan verenvuotoon tai hengitystieongelmaan sekä valmistella haavoittunut evakuointikuntoiseksi. Joissakin tapauksissa lievästi haavoittunut voidaan saattaa jälleen taistelukykyiseksi.

Haavoittuneen suojavarustusta ja vaatetusta avataan, siirretään tai leikataan auki vain, mikäli se on tarpeen hänen tutkimiseksi, vammojen löytämiseksi ja hoitotoimenpiteiden toteuttamiseksi. Haavoittunut on ensi tilassa suojattava sään vaikutuksilta pelastuspeitteelle ja eristämällä maasta. Hoitotoimenpiteiden aikana on hyvä rauhoittaa haavoittunutta kertomalla hänelle mitä toimenpiteitä ja miksi tehdään seuraavaksi. Mikäli haavoittuneen tajunnantaso on alentunut, otetaan hänen aseensa pois. Haavoittuneen tutkimisen aikana on säilytettävä toimintavalmius sekä tilannetietoisuus.

HUOMIO!

Mikäli itse haavoitut taistelussa:
– vastaa tuleen ja siirry suojaan
– Ilmoita lähimmille taistelijoille haavoittumisesta
– mikäli et kykene suojautumaan, pyri ilmoittamaan lähimmille taistelijoille hengissä olostasi esimerkiksi kättä liikuttamalla
– tyrehdytä raju raajaverenvuoto kiristyssiteellä
– JATKA TAISTELUA kunnes tilanne on ohi!
– mikäli olet menettämässä tajuntasi, pyri kääntymään kylkiasentoon ilmatien varmistamiseksi.

Haavoittuneen siirtäminen suojaan

1. **Savuta**

2. **Pidä vihollinen tulen alla ja tee haavoittuneen hätäsiirto**

3. **Aloita ensiapu**

Taisteluensiavussa tutkiminen ja hoitaminen toteutetaan **cABC-muistisäännön** mukaisesti

c – Catastrophic bleeding – Henkeä uhkaava verenvuoto
- tutki raajoista mahdolliset henkeä uhkaava verenvuodot
- hoida ne kiristyssiteellä
- huomioi myös muut mahdolliset henkeä uhkaavat verenvuodot.

A – Airways, Ilmatiet
- tutki ilmateiden avoimuus
- varmista ilmateiden auki pysyminen
- aseta tajuton kylkiasentoon.

B – Breathing, Hengitys
- tutki onko hengittäminen normaalia
- peitä läpäisevät rintakehän vammat ilmatiiviillä sidoksella
- taistelupelastaja voi tarvittaessa purkaa jänniteilmarinnan.

C – Circulation, Verenkierto
- etsi muita mahdollisia verenvuotoja
- tyrehdytä verenvuodot ensisiteellä
- pidä haavoittunut lämpimänä asettamalla pelastuspeitto haavoittuneen ihoa vasten vaatteiden alle.

Näiden toimenpiteiden jälkeen haavoittunut tulee evakuoida välittömästi lääkintä-/evakuointipaikalle.

Lisätietoa taisteluensiavusta saat PVMoodlesta, kurssin työtilasta sekä Taisteluensiapu opetuspaketin työtilasta.

5.10 Taisteluvalmius ja toiminta taistelussa

Tähän alalukuun on koottu asioita, jotka koulutetaan varsinaisesti vasta myöhemmillä jaksoilla, mutta jotka kannattaa opiskella jo etukäteen, jotta ymmärryksesi taistelijana toimimisesta alkaisi kehittyä jo alokasjakson taistelukoulutuksen aikana, koulutuksessa saatujen kokemusten avulla.

Kun tämän luvun jälkeen luet vielä toimintakykyyn ja sen kehittämiseen liittyvät asiat luvusta 6, on sinulla tietojen osalta hyvät perusteet myöhempien jaksojen koulutuksen omaksumiseksi ja taistelijan taitojesi kehittämiseksi.

5.10.1 Tilannetietoisuus ja toimintamallit taistelussa

Sotilas ei täytä taistelutehtäväänsä, ellei hän tiedä, mitä taistelukentällä tapahtuu. Tehtävä ei myöskään täyty, ellei sotilas tiedä miten hänen tulisi toimia, tai hän ei osaa, kykene taikka halua toimia. Tehtävän täyttämiseksi sotilaalla tulee siten olla havaintokykyä, tietoa, taitoa ja tahtoa sekä toimintakykyä.

Sotilaan päätöksenteko taistelutilanteessa on kokemusperäisen tiedon ja toimintamallien soveltamista tilanteen ratkaisemiseksi usein välittömässä hengen vaarassa. Mahdolliseen tilanteen arviointiin on aikaa vähän, pisimmilläänkin ehkä muutamia minuutteja.

Tilannetietoisuudella tarkoitetaan sotilaan käsitystä toimintaan ja ratkaisuihin vaikuttavista tekijöistä tietyssä tilanteessa. Tilannetietoisuus on sotilaan käsitys

tehtävästä, vihollisesta ja sen toiminnasta, omista joukoista ja toimintaympäristöstä sekä omasta aseistuksestaan ja varustuksesta.

Tilannetietoisuus edellyttää, että sotilas tekee aina havaintoja ympäristöstään, analysoi näkemäänsä, kuulemaansa ja haistamaansa sekä tekee ratkaisuja toiminnastaan. Havainnoinnin kohteena ovat kaikki toimintaan ja ratkaisuihin vaikuttavat tekijät. Havainto voi olla esimerkiksi nähty vihollinen, aseen suuliekki tai kuultu kranaatin räjähdysääni tai muu seikka.

Sotilaan on kyettävä poimimaan suuresta havainto- ja informaatiomäärästä olennaisin toimintansa pohjaksi. Sotilaan on kyettävä havaitsemaan ympäristöstään kriittiset tekijät, ymmärtämään niiden merkitys ja suhteuttamaan ne omaan toimintaansa. Lisäksi on pystyttävä ennakoimaan vihollisen toiminta ja omat toimenpiteet.

Taistelutilanteissa kokemus auttaa. Kokeneen sotilaan nopeus ja tehokkuus perustuvat tiedon nopeaan jäsentelyyn ja muuttamiseen välittömäksi toiminnaksi. Kokenut sotilas voi käyttää hyväkseen sellaisia, kyseistä tilannetta muistuttavia malleja, joita hän on koulutuksessa tai aikaisemmassa taistelutoiminnassaan saanut.

Sotilaan toimintaa voidaan tarkastella kolmen pelkistetyn toimintamallin avulla:

1. Ennakoiva ja vaistomainen toiminta

2. Välitön toiminta ryhmänjohtajan esimerkin, merkin tai käskyn mukaisesti ja

3. Taistelutehtävän itsenäinen toteuttaminen yhdessä taistelijaparin kanssa.

Sotilas joutuu taistelun aikana käyttämään kaikkia näitä toimintamalleja ja soveltamaan niitä tehtävänsä täyttämiseksi. Toimintamallit täydentävät toisiaan.

Ensimmäisessä, ennakoivassa toimintamallissa, sotilas toimii havaintojensa ja koulutuksensa perusteella lähes vaistomaisesti. Hän esimerkiksi suojautuu, avaa tulen tai tukee taistelijapariaan. Tehokas toiminta edellyttää tällöin jatkuvaa havaintojen tekemistä, toimintavalmiutta, reagointikykyä ja perustaitojen varmaa hallintaa. Jos sotilas ei havaitse vihollisen toimintaa tai reagoi siihen liian hitaasti tai virheellisesti, hän haavoittuu tai kuolee.

Toisessa, välittömässä toimintamallissa, ryhmänjohtaja käskee partioille, taistelijapareille ja taistelijoille tehtävät merkeillä tai lyhyillä käskyillä. Sotilaan tulee myös kyetä toimimaan pelkästään ryhmänjohtajansa esimerkin mukaisesti. Ryhmänjohtajan käskyt ovat lyhyitä ja sisältävät usein myös tehtävän suoritustavan. Käskyjen perusteena ovat vihollisen toiminta, sotilaskoulutuksessa opetetut toimintamallit ja automaatiotasolle harjoitellut suoritukset. Sotilaalta edellytetään aina ryhmänjohtajan esimerkin, merkkien ja käskyjen seuraamista sekä nopeaa käsityskykyä. Lisäksi hänen on miellettävä paikkansa osana ryhmää ja sen taistelua.

Kolmannessa toimintamallissa, sotilas täyttää taistelutehtävänsä itsenäisesti yleensä taistelijaparinsa tai partionsa kanssa. Esimerkkejä ovat muun muassa vartiomiehen, sotilaspoliisin, tunnustelijan, ryhmäaseen ampujan, partionjohtajan ja ryhmän varajohtajan tehtävät.

Ryhmänjohtaja ei näissä tilanteissa ole välittömässä läheisyydessä eikä välittömästi johtamassa toimintaa. Sotilaan on itse tehtävä päätökset saamansa tehtävän toteuttamiseksi ja täyttämiseksi.

Tilanne voi poiketa aikaisemmista kokemuksista, jonka takia on kyettävä nopeaan tilanteenarviointiin ja päätöksen tekoon. Lisäksi hänen on kyettävä soveltamaan tietojaan ja taitojaan kulloisenkin tilanteen mukaisesti.

Sotilaan ennakoiva ja vaistomainen toiminta:

- Seuraa ympäristöäsi
- Tunnista kriittiset tekijät
- Estä vaaratilanne varoittamalla ja hälyttämällä
- Tuhoa itseäsi uhkaava vihollinen tai suojaudu
- Tue taistelijapariasi ja pelasta hänet mahdollisesta vaaratilanteesta
- Ilmoita ryhmänjohtajalle
- Jatka tehtäväsi täyttämistä
- Säilytä taisteluvalmiutesi ja toimintakykysi.

Välittömän toiminnan tarkoituksena on tuhota kohdattu vihollinen ennen kuin tämä ehtii ensin. Toinen vaihtoehto on suojautua siten, että vihollinen ei voi tuhota sotilasta.

Toimintavaihtoehtoina tulevat kyseeseen nopea tulen aloittaminen tai suojautuminen tai näiden yhdistelmä. Nopea tulenavaus on tehokas toimintamalli, kun sotilas näkee vihollisen ja kykenee tulittamaan omalla aseellaan.

Muissa tapauksissa tehokkain toiminta on suojautuminen esimerkiksi maahan heittäytymällä ja siirtyminen sellaiseen tuliasemaan, josta vihollisen voi tuhota. Muutamassa sekunnissa tehty virheellinen ratkaisu saattaa johtaa sotilaan kuolemaan. Välitön toiminta edellyttää jatkuvaa ja valpasta havaintojen tekemistä ryhmän toimintakykyä uhkaavista tekijöistä. Sellaisia ovat muun muassa taisteluaineiden käyttö, miinat, panssarivaunut, tulialueelle tuleva vihollinen tai vartiopaikkaa lähestyvä henkilö.

Sotilaan tulee pelkän havainnon saamisen lisäksi myös varoittaa ja hälyttää taistelijaparinsa sekä ryhmä suullisesti, merkillä tai hälyttimellä. Tämä edellyttää ennalta harjoiteltuja toimintatapoja.

Taistelun yleiset periaatteet sotilaan toiminnassa

Taistelussa menestyminen edellyttää sotilaalta seuraavien taistelun yleisten periaatteiden tuntemista ja taitoa soveltaa niitä käytäntöön tilanteen mukaisesti:

1 **Säilytä taistelutahto.**
Tavoitteena on voitto. Taistelussa pyritään murtamaan vastustajan taistelutahto. Sotilaan taistelu on vastustajan voittamista taistelukentällä. Sotilaan voitto on oman tehtävän täyttäminen mahdollisimman pienin tappioin. Vihollisen taistelutahto murtuu henkisen tai fyysisen toimintakyvyn loppumiseen, tekemällä vihollinen toimintakyvyttömäksi ja riisumalla vihollinen aseista tai tuhoamalla vihollinen.

2 **Hallitse perustaistelutaidot hyvin.**
Taistelussa sotilaalta edellytetään automaattista, vaistomaista toimintaa sekä kokonaisuuden hahmottamista, itsenäistä tilanteenarviointia ja päätöksen tekokykyä. Vain sotilaan perustaitojen varma hallitseminen mahdollistaa järkiperäisen toiminnan poikkeuksellisissa olosuhteissa. Perustaitojen varma hallitseminen on edellytys niiden nopealle soveltamiselle tilanteen mukaisesti.

3 **Säilytä taisteluvalmius.**
Sotilaan aseen tulee olla aina toimintakunnossa ja käyttövalmiina. Sotilaan on tehtävä havaintoja toimintaympäristöstään ja pidettävä yllä tilanteen edellyttämä ja ryhmänjohtajan käskemä taisteluvalmius.

4 **Toimi nopeasti. Ole aktiivinen.**
Sotilaan kannalta taistelu on usein lähitaistelua vihollisen sotilaita vastaan. Lähitaistelussa voittaa se, joka osuu varmimmin maaliin ja avaa tulen nopeimmin. Vihollisen toiminta pakottaa sotilaan suojautumaan tähystykseltä ja tulelta. Nopea suojautuminen on edellytys sotilaan hengissä säilymiselle. Sotilaan ripeys vaikuttaa ryhmän ja joukkueen toimintaan. Yksittäisen sotilaan hidas toiminta hidastaa koko ryhmän ja siten joukkueen toimintaa. Sotilaan tulee pyrkiä aina harjoiteltuun ja nopeaan toimintaan.

Ryhmänjohtaja käskee lähtövalmiuden ja sen kohottamisen. Nopealla toiminnalla kyetään usein tempaamaan aloite ja pakottamaan siten vihollinen reagoimaan tapahtuvaan. Näin kyetään pitämään tilanne itselle edullisena tai muuttamaan tilanne itselle edulliseksi. Nopean toiminnan edellytys on oikea tilannetietoisuus ja aktiivisuus sekä vihollisen ja oman toiminnan ennakointi.

5 **Pyri aina yllätykseen.**
Taistelussa tulee pyrkiä aina yllätykseen. Yllätyksen avulla voidaan lyödä ylivoimainenkin vihollinen. Yllätykseen voidaan päästä ajan, paikan, toimintatavan ja käytettävän voiman suhteen. Sotilas voi yllättää vihollisen nopealla tulen aloituksella, toiminnan äänettömyydellä ja nopeudella, käyttämällä hyväksi maastoa ja olosuhteita, vihollisen kaavamaista toimintaa ja hämäämällä sekä poikkeamalla vakiotoiminnasta.

Viholliseen pyritään vaikuttamaan sen heikoimpaan kohtaan, sivulta, takaa tai suojaamattomaan kohteeseen. Yllätyksen onnistuessa ensin tuhotaan vihollisen vahvin kohta. Yllätykseen pääseminen edellyttää vihollisen toiminnan tuntemista sekä oman toiminnan tiedustelua ja valmistelua. Tehtävä on toteutettava määrätietoisesti ja joustavasti kaikkia mahdollisuuksia hyödyntäen. Älä anna vihollisen yllättää itseäsi – myös vihollinen pyrkii yllätykseen.

6 **Käytä tulta, liikettä ja suojaa.**
Taistelun peruselementit ovat tuli, liike ja suoja. Tulella tuhotaan vihollinen ja sen laitteita tai estetään vihollista tulittamasta. Sotilaan tulta ovat tulittaminen rynnäkkökiväärillä ja käsikranaattien käyttö sekä taistelijaparin tulituki. Vaunut tuhotaan singoilla. Hyökkäyksessä on tulitettava ja edettävä ryhmän mukana siten, että vihollinen on jatkuvasti tulen alla ja saadaan tuhottua. Sotilas syöksyy tuliasemasta tuliasemaan, joista vihollisen tuhoaminen on mahdollista.

Eteneminen suojataan maaston käytöllä sekä hyökkäysreitin ja tuliaseman valinnalla. Tulelta suojaisissa katveissa edetään nopeinta tapaa käyttämällä. Sotilaansuoja muodostuu taistelu- ja suojavarustuksesta, naamioinnista, oikeasta maaston käytöstä etenemisreitin ja tuliaseman valinnassa, linnoittamisesta sekä taistelijaparin ja muun ryhmän tuesta. Toiminta voidaan suojata myös savuilla.

7 **Toimi yhdessä taistelijaparin tai partion kanssa ja ryhmän osana.**
Sotilas toimii lähes kaikissa taistelutehtävissä yhdessä taistelijaparinsa tai partionsa kanssa. Yhteistoiminta edellyttää toiminnan sopimista ennen suoritusta, kommunikointia taistelutehtävän aikana sekä taistelijaparin tukemista. Taistelijapari/partio toimii lähes aina ryhmän osana. Tämä edellyttää ryhmänjohtajan esimerkin, merkkien ja käskyjen seuraamista sekä omien havaintojen välittämistä ryhmänjohtajalle. Sotilaan on miellettävä oma tehtävänsä ja paikkansa osana ryhmän tai partion kokonaistoimintaa.

Nopean tulenavauksen tai suojautumisen jälkeen sotilaan ensisijainen tehtävä on tukea taistelijapariaan ja pelastaa hänet mahdollisesta vaaratilanteesta. Lisäksi hänen tulee ilmoittaa vihollishavainnot muulle ryhmälle.

Kun sotilas osaa toimia näin, hän lisää koko ryhmän taistelutehoa ja turvallisuutta. Lisäksi hän varmistaa, että myös häntä tuetaan ja autetaan vastaavassa tilanteessa.

Kun sotilas ei ole enää vihollisen välittömän tulivaikutuksen kohteena, hän ilmoittaa ryhmänjohtajalle havaintonsa vihollisesta ja oman toimintansa tuloksista. Näin hän taas tukee ryhmänjohtajan johtamista ja tehostaa siten koko ryhmän taistelua.

Välittömien toimenpiteiden jälkeen on jatkettava oma-aloitteisesti ryhmänjohtajan käskyn tai tehtävän täyttämisestä.

Ryhmänjohtajan esimerkin, merkin tai käskyn mukainen välitön toiminta:

- Aloita käskyn toteuttaminen heti
- Toimi nopeasti ja harjoitellulla tavalla
- Jatka käskyn toteuttamista, kunnes tehtävä on täytetty tai ryhmänjohtaja käskee uuden tehtävän
- Ilmoita tehtävän täyttäminen ja sen tulos ryhmänjohtajalle.

Suurenkin joukon toiminta alkaa usein vasta, kun viimeinenkin sotilas on valmis tai ryhmittynyt omalle paikalleen. Joukkue lähtee liikkeelle vasta, kun viimeinenkin sotilas on ajoneuvossa tai ryhmittynyt etenemismuotoon. Yksilön nopea ja luotettava toiminta edistää näin ryhmän ja joukkueen toimintaa sekä vapauttaa johtajat johtamaan taistelua.

Sotilaan on luotettava taistelijaparinsa ja ryhmän muiden sotilaiden toimintaan. Se edellyttää harjoittelua, joka onnistuessaan rakentaa tarvittavan pienryhmäkiinteyden ja luo keskinäisen luottamuksen. Luottamus ja pienryhmäkiinteys korostuvat olosuhteissa, joissa ryhmän sotilaat eivät näe tai kuule toisiaan; esimerkiksi asutuskeskustaistelussa tai hajautetussa sissitoiminnassa.

Sotilaan on jatkettava käskyn toteuttamista, kunnes tehtävä on täytetty tai ryhmänjohtaja käskee hänelle uuden tehtävän. Käskyn täyttämisen jälkeen on ilmoitettava ryhmänjohtajalle käskyn täyttämisestä sekä toiminnan tulos. Jos on ilmeistä, että käskyn täyttäminen viivästyy tai jää puolinaiseksi, asiasta on ilmoitettava heti sen tultua ilmeiseksi. Näin sotilas taas tukee ryhmänjohtajan johtamista ja parantaa koko ryhmän toimintaa.

Tilanteen muuttuessa sotilas saattaa joutua miettimään, mikä hänen tehtävänsä tarkoitus oli ja toimimaan parhaan ymmärryksensä mukaan alkuperäisen tarkoituksen saavuttamiseksi. Sellaisista tapahtumista, jotka saattavat ryhmän tehtävän tai ryhmän jäsenet vaaraan, on ensi tilassa ilmoitettava ryhmänjohtajalle.

Itsenäisessä taistelutehtävässä sotilaan on ratkaistava, miten ja missä järjestyksessä hän toimii tietyssä tilanteessa parhaimmalla tavalla tehtävänsä täyttämiseksi.

Itsenäisiä taistelutehtäviä voivat esimerkiksi olla tulialueella olevien vihollisten tuhoaminen, panssarivaunun tuhoaminen tai huoneen valtaaminen. Muita itsenäisiä taistelutehtäviä voivat olla hyökkäys käskettyyn tavoitteeseen, asepesäkkeen tuhoaminen, ryhmän irtautumisen suojaaminen tai takaa-ajavan vihollisen tuhoaminen. Tällaisen itsenäisen taistelutehtävän täyttäminen kestää yleensä muutamista kymmenistä minuuteista joihinkin tunteihin.

Toiminnan perusteena ovat ryhmän tai partion tehtävä, tilanne, käskyt ja havainnot toimintaympäristöstä, erityisesti vihollisen toiminnasta sekä omat kokemukset taistelusta.

5.10.2 Tilanteenarviointi ja päätöksenteko

Tilanteenarvioinnin ja päätöksenteon perusteina ovat ryhmänjohtajan käskyt, havainnot toimintaympäristöstä ja taistelukokemus. Arvioidaan tehtävän toteuttamiseen vaikuttavat keskeiset tekijät. Päätös on paras ratkaisu tehtävän toteuttamisesta: mitä, miten ja missä järjestyksessä?

Seuraavassa taulukossa on esitetty esimerkki sotilaan nopean tilanteenarvioinnin ja päätöksenteon mallista. Sitä on mahdollista käyttää itsenäisessä taistelutehtävässä. Mallia voidaan käyttää myös mielikuvaharjoittelun apuna silloin, kun valmistaudutaan taisteluun. Mielikuvaharjoittelu valmentaa tulevaan suoritukseen, varmistaa oikean suoritustavan ja nopeuttaa varsinaista suoritusta. Mielikuvaharjoittelu käsittää tilanteenarvioinnin sekä taisteluvaiheiden ja omien toimenpiteiden läpikäynnin mielessä ennen taistelua tai suoritusta. Mallia voidaan käyttää myös taistelun jälkeen arvioitaessa omaa toimintaa ja sen parantamista.

Päätöksen pohjana oleva tilanteenarviointi perustuu ryhmänjohtajan käskyihin, toimintaympäristöstä tehtäviin havaintoihin sekä aiemmista harjoituksista ja taisteluista saatuihin kokemuksiin.

Tilanteenarviointi aloitetaan aina **tehtävästä**. Ryhmänjohtajan käsky sisältää yleensä koulutuksen ja harjoittelun mukaisen vakiotehtävän, sotilaan tehtävän ja toimintaympäristön ja tilanteen edellyttämät osat sekä tarvittaessa toimintaohjeet. Ryhmänjohtajan käskyn vakiotehtävä voi olla esimerkiksi "toimitte vartiomiehenä / tunnustelijana / kk-ampujana, suojaajana / oppaana / lähettinä".

Tilanteenarvioinnin osatekijät ovat:

1. Tehtävä, 2. Vihollinen, 3. Toimintaympäristö,
4. Taistelijapari / partio ja ryhmä sekä 5. Aseistus ja varustus.

Osatekijä	Mieti	Arvioi	Päätä
1. Tehtävä Ryhmänjohtajan käskemä • tehtävä • tavoite • toimintaohjeet • tukeminen • aikatekijät • rajoitukset	• Mikä on tehtävä? • Mitä on saatava aikaan? • Mitä on tehtävä heti? • Mitä on tehtävä seuraavaksi?	Mahdollisuudet ja keinot vihollisen yllättämiseen. Toimintaa edistävät ja haittaavat tekijät Toiminnan kannalta oleelliset tekijät Mahdolliset uhat ja riskit?	Mitä on tehtävä? Miten on toimittava? Missä järjestyksessä toimintaan?
2. Vihollinen • sijainti • lukumäärä • aseistus • toiminta • toiminnan tavoite	• Miltä tasalta vihollinen voi havaita sotilaan? • Miten ja milloin vihollinen voi vaikuttaa taistelijaan? • Miten sotilas voi vaikuttaa viholliseen? • Miten vihollinen voi reagoida sotilaan toimintaan? • Mikä on sotilaan toiminnan kannalta vaarallisin vihollinen? • Mikä on vihollisen tuhoamisjärjestys?		
3. Toimintaympäristö • suojapaikat • esteet • katveet • eteneminreitit • tuliasemat	• Vihollisen ja omaa toimintaa rajoittavat tekijät? • Tehtävän toteuttamisen mahdollistavat etenemisreitit ja tuliasemat?		
4. Taistelijapari / partio ja ryhmä • sijainti • tehtävä • sen hetkinen ja suunniteltu toiminta • ryhmäaseen käyttö	• Miten ryhmä ja taistelijapari / partio tukevat sotilaan toimintaa? • Miten sotilas voi tukea ryhmän tai taistelijaparin/partion toimintaa? • Miten sotilas sopii yhteistoiminnan tai partion taistelijaparinsa kanssa?		
5. Aseistus ja varustus • lippaassa oleva patruunamäärä • täysin lippaiden määrä • käsikranaattien määrä • muu aseistus ja ampumatarvikkeet • käyttömahdollisuudet • rajoitukset	• Aseen, ampumatarvikkeen, tähtäimen ja tulitustavan valinta. • Patruunoiden riittävyys.		

Ryhmänjohtaja nimeää maaston ja arvioi etäisyydet

Ryhmänjohtaja käskee sotilaalle yksiselitteisen tehtävän. Tehtävä voi olla esimerkiksi suojaaminen, etenemissuunta tai tavoite, vihollisen tuhoaminen, viestin vieminen, opastaminen. Toimintaympäristöön liittyen käsky sisältää esimerkiksi tuliaseman, maaston nimeämisen, tulialueen rajat ja tulenaloitustasan.

Ryhmänjohtaja käskee tehtävän yleensä toimintapaikalla tai maastoon sidottuna siten, että toimintapaikka on näkyvissä. Ryhmänjohtaja varmistaa käskyn ymmärtämisen tarvittaessa käskemällä tehtävän toistamisen tai tarkistuskysymyksellä. Käsky päättyy ryhmänjohtaja kysymykseen "Kysyttävää?", jolloin sotilaan tulee kysyä mahdollisesti epäselväksi jääneet asiat. Käskyn jälkeen ryhmänjohtaja voi antaa tarvittaessa toimintaohjeita tehtävän toteuttamisesta.

Ryhmänjohtajan yhteiskäsky sisältää seuraavat asiat: vihollinen, omat joukot, ryhmän tehtävä, taistelijaparien / taistelijoiden tehtävät, tukeminen, johtaminen ja toimintaohjeet. Johtaminen käsittää käytettävät käskyt ja merkit, tunnussanan, taistelutunnuksen, ryhmänjohtajan oman paikan ja aikatekijät.

Vihollisesta selvitetään tai arvioidaan ensiksi sijainti, lukumäärä ja aseistus. Toiseksi selvitetään vihollisen toiminta ja arvioidaan sen tavoite. Johtopäätöksinä ovat vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Miltä tasalta vihollinen voi havaita sotilaan?
- Miten ja milloin vihollinen voi vaikuttaa taistelijaan ja miten sotilas voi vaikuttaa viholliseen?
- Miten vihollinen voi reagoida sotilaan toimintaan?
- Mikä on toiminnan kannalta vaarallisin vihollinen?
- Mikä on vihollisten tuhoamisjärjestys?

Sotilaan tulee pyrkiä löytämään aina mahdollisuudet ja keinot vihollisen yllättämiseen.

Toimintaympäristöstä selvitetään suojapaikat, esteet, katveet, etenemisreitit ja tuliasemat. Johtopäätöksenä ovat vihollisen ja omaa toimintaa rajoittavat tekijät sekä omaan tehtävään sopivat etenemisreitit ja tuliasemat.

Ryhmästä, partiosta ja taistelijaparista selvitetään sijainti, tehtävä, tavoite, sen hetkinen ja suunniteltu toiminta sekä ryhmäaseen käyttö. Johtopäätöksenä ovat vastaukset kysymyksiin, miten ryhmä, partio, ja taistelijapari tukevat toimintaa, miten sotilas voi tukea ryhmän ja taistelijaparin toimintaa sekä miten sotilas sopii yhteistoiminnan taistelijaparinsa kanssa?

Aseesta ja varustuksesta tarkastetaan lippaassa oleva patruunamäärä, joka näkyy lippaan kuperassa reunassa olevista reistä, sekä täysien lippaiden määrä. Lisäksi arvioidaan aseen ja muun varustuksen käyttömahdollisuudet ja rajoitukset. Johtopäätöksinä ovat aseen, ampumatarvikkeen, tähtäimen ja tulitustavan valinta sekä patruunoiden riittävyys.

Tilanteenarvioinnin tuloksena ja johtopäätöksenä ovat: toimintaa edistävät ja haittaavat tekijät, mahdolliset uhat tai riskit, toiminnan kannalta oleelliset tekijät sekä toimintavaihtoehdot.

Ennen lopullista päätöstä on hyödyllistä ajatella, miten vihollinen voi missäkin vaiheessa reagoida ja mitä se aiheuttaa taistelijaparin toiminnalle. Samalla syntyy varasuunnitelma, joka voidaan nopeasti ottaa käyttöön tilanteen muuttuessa.

Tilanteenarviointi on järjestelmällistä tehtävän toteuttamiseen vaikuttavien tekijöiden selvittämistä ja arvioimista.

Tilanteenarvioinnin perusteella tehdään päätös.

Taistelijapari arvioi tilanteen yleensä yhdessä keskenään puhuen. Tilanteenarvioinnin jälkeen taistelijapari ja sotilas päättävät, miten he tehtävänsä toteuttavat sekä mitä toimenpiteitä se edellyttää.

Tällainen tilanteenarviointi on mahdollista tehdä silloin, kun täytetään itsenäistä taistelutehtävää. Tilanteessa, jossa on toimittava välittömästi ryhmänjohtajan käskyn perusteella tai reagoitava uhkaan, on toimittava heti ja epäröimättä vain sotilaskoulutuksen ja taistelukokemuksen perusteella.

Päätös on ratkaisu siitä, miten tehtävä parhaiten toteutetaan sekä sen edellyttämistä toimenpiteistä. Toimenpiteet ryhmitellään suoritusjärjestyksessä välittömiin toimenpiteisiin, tehtävän valmisteluun ja toteuttamiseen sekä jatkotoimenpiteisiin.

Sotilaan on kyettävä keksimään kulloiseenkin tilanteeseen soveltuva perustoimintatapa hyvin nopeasti. Toimintaympäristön havainnoinnin, tilanteenarvioinnin ja päätöksenteon on sen takia oltava jatkuvaa niin taisteluun valmistauduttaessakin kuin sen aikana.

Miten valmistaudut taisteluun?

1 Ylläpidä tilannetietoisuutesi. Välitä havaintosi taistelijaparille ja ryhmänjohtajalle
- Paina mieleesi ryhmänjohtajan käskyistä tilanne, tiedot vihollisesta, ryhmän tehtävä, oma tehtäväsi, tunnussana ja taistelutunnus
- Pysy selvillä tilanteesta sekä taistelijaparin sijainnista ja toiminnasta
- Seuraa toimintaympäristöäsi.

2 Pidä aseesi ja varustuksesi toimintakunnossa ja käyttövalmiina
- Puhdista aseesi ja tarkista aika ajoin aseen tähtäimet sekä aseen ja lippaiden toiminta
- Täytä vajaat lippaat aina taistelutauon aikana
- Pidä kenttävarustuksesi pakattuna suoja-asemassa tai ajoneuvossa.

3 Valmistaudu toteuttamaan tehtäväsi
- Pidä erikoisvarustus kuten käsikranaatit, kertasinko, valaisuraketit, sekä savut käyttökunnossa
- Tee tarvittavat pimeätoiminnan valmistelut
- Kertaa ryhmän johtajan käskyt ja ohjeet ja tämän jälkeen sovi taistelijaparisi kanssa tehtävän toteuttaminen ja yhteistoiminta
- Valmistaudu tehtäväsi toteuttamiseen arvioimalla tilannetta
- Mieti, mikä on sinun ja taistelijaparisi osuus ryhmän taistelussa
- Mieti, miten toimit, kun ryhmä kohtaa vihollisen tai saa taistelukosketuksen
- Ennakoi, miten vihollinen tulee toimimaan.

4 Ylläpidä taisteluvalmiutesi ja toimintakykysi
- Seuraa toimintaympäristöäsi ja tunnista kriittiset tekijät toiminnan aloittamiseksi
- Pidä yllä nestetasapainoasi nauttimalla nestettä ja energiavarastoasi nauttimalla ravintoa.

Miten kohotat taisteluvalmiuttasi?

1 Päivitä tietosi ja välitä havaintosi taistelijaparille ja ryhmänjohtajalle.
Ryhmänjohtaja käskee ryhmän taisteluvalmiuden ja sen kohottamisen. Ryhmänjohtaja voi käskeä esimerkiksi parivartion, lepäämisen taisteluvarustus päällä, taisteluasemien miehittämisen sekä ilma- ja suojeluvaroituksen. Ennakoi, miten vihollinen toimi ja varaudu siihen. Ilmoita taistelijaparillesi ja ryhmänjohtajalle toimintaympäristöstä havaitsemasi kriittiset tekijät. Ilmoita ryhmänjohtajan käskyt ja ilmoitukset taistelijaparillesi ja välitä ne eteenpäin.

2 Lisää aseen ja varustuksen käyttövalmiutta.
Varaa välineet saataville. Ota hyvä ampuma-asento. Valitse maali, käytettävä ase ja oikea tähtäin. Tähtää todennäköistä maalia ja poista aseen varmistus. Tee suojeluvaroituksen edellyttämät toimenpiteet ryhmänjohtajan käskyllä.

3 Valmistaudu tehtävän toteuttamiseen ja varaudu vihollisen toimintaan.
Valmistaudu erikoisvälineistön, kuten käsikranaatin, kertasingon, valaisuraketin tai savuheitteen käyttämiseen, tilanteen, vihollisen toiminnan ja tehtäväsi mukaisesti. Sovi havaintojen perusteella tehtävän toteuttaminen ja yhteistoiminta taistelijaparin kanssa. Ole valmiina aloittamaan taistelu. Mieti, mitä vihollinen seuraavaksi voi tehdä ja seuraa sen toimintaa.

4 Varaudu pimeätoimintaan jo valoisalla.
Tee pimeätoiminnan valmistelut kohdan 5.7.5 mukaisesti.

Miten estät omat tappiot taistelussa?
- Noudata yleisiä varomääräyksiä
- Paina mieleesi tunnussana, taistelutunnus ja lähestymismerkit
- Pysy selvillä taistelijaparisi sijainnista ja sovi yhteistoiminta taistelussa
- Käytä taistelutunnusta osoittaaksesi omille taistelijoille sijaintisi ja lähestymisesi
- Lähesty vartiopaikkaa ja yhteydenottopaikkaa käsketystä suunnasta ja anna sovittu lähestymismerkki. Noudata vartiomiehen käskyjä
- Opettele tunnistamaan vihollinen maastopuvusta, taisteluvarustuksesta ja aseista sekä kengän pohjakuviosta ja ajoneuvojen jäljistä ja äänestä
- Ilmoita aina vartiomiehelle menosi ryhmän tulialueelle
- Paina mieleesi ryhmän taisteluun liittyvät räjähdepanokset ja niiden laukaisu/vetolangat siten, että et laukaise niitä vahingossa.
- Poista käsikranaatista varmistussokka vasta juuri ennen heittämistä.
- Poista räjähdepanoksista varmistussokka vasta asentamisen päätteeksi.
- Käsittele asettasi ja muita varusteitasi siten, että et laukaise asentamaasi miinaa vahingossa.
- Tarkista takavaara-alue aina ennen singolla ampumista.
- Jätä vähintään 100 piirun varmuusväli sekä sivu- että korkeussuunnassa, omien taistelijoiden ja tulittamasi maalin väliin. Sata piirua vastaa kolmea sormen leveyttä.
- Välitä ryhmänjohtajan käskyt muille taistelijoille.

5.10.3 Tehtävän täyttäminen

Toiminnan alkaessa ensimmäisiä välittömiä toimenpiteitä ovat käskyt ja merkit, suojautuminen ja eteneminen sekä aseen käyttö. Sotilas voi välittää tai antaa käskyjä ja merkkejä taistelijaparilleen tai ryhmänsä johtajalle. Sotilas voi suojautua tai edetä seuraavaan tuliasemaan. Aseen käyttöön liittyy tulitustavan ja kulloinkin tuhottavan vihollisen valinta sekä tuhoaminen. Nämä toimenpiteet on tehtävä heti tai muutamassa sekunnissa.

Välittömät toimenpiteet – mitä teen heti?

Tehtävän valmistelu ja toteuttaminen – miten toteutan tehtävän?

Jatkotoimenpiteet – mitä teen seuraavaksi?

Tehtävän täyttämisen valmisteluun voivat kuulua muun muassa vihollisen toiminnan seuraaminen tähystämällä ja oman toiminnan edellyttämä tiedustelu. Valmisteluun voivat lisäksi kuulua tuhottavan vihollisen osoittaminen taistelijaparille, etenemisreitin ja seuraavan tuliaseman valinta, aseen, ampumatarvikkeen tai erikoisvälineiden valinta ja käyttökuntoon laittaminen, maalin ja tulitustavan valinta sekä yhteistoiminnan sopiminen taistelijaparin kanssa.

Taistelijapari voi keskenään sopia esimerkiksi etenemisjärjestyksestä, vihollisen tuhoamisesta, liikkeellelähdöstä sekä merkeistä. Tehtävän valmisteluun on yleensä vain vähän aikaa. Valmistelut tulee tehdä harkitusti, järjestelmällisesti ja nopeasti.

Eräät seikat edistävät ja nopeuttavat tehtävän toteuttamista. Sellaisia ovat:
- perustaitojen ja -toimintatapojen varma hallinta,
- valmistautuminen ja toiminnan valmistelu,
- tilanteen edellyttämä toimintavalmius,
- yhteistoiminta taistelijaparin kanssa,
- tavoitteellisuus,
- keskittyminen tehtävän toteuttamisen kannalta oleellisiin asioihin,
- ennakoiva toiminta aloitteen tempaamiseksi viholliselta,
- yksinkertainen toiminta, joka johtaa varmaan tulokseen,
- aloitteellisuus, aktiivisuus, rohkeus sekä
- sitkeys ja peräänantamattomuus.

”…Tulenavaustasa – vasemmalta metsänkulmasta edessä näkyvään sähkötolppaan ja siitä oikealle sähkölinjaa pitkin. Tulen avaatte esimerkistäni…”

”…vihollisen ylittäessä tulenavaustasan”

”…vihollisen yllättäessä.”

Vihollisen hämääminen ja yllättäminen ovat usein taistelun lopputuloksen ratkaisevia tekijöitä. Niihin voidaan päästä ennakoivalla toiminnalla, poikkeamalla vakiotoiminnasta ja käyttämällä hyväksi vastustajan kaavamaista menettelyä.

Tehtävän toteuttamista haittaavat ja hidastavat yleensä:
- puutteellinen perustaitojen ja -toimintatapojen hallinta,
- valmistautumattomuus ja valmistelujen laiminlyöminen,
- oman taisteluvalmiuden ja -kelpoisuuden laiminlyöminen,
- puutteellinen yhteistoiminta taistelijaparin kanssa,
- päämäärätön toiminta ilman selkeitä tavoitteita,
- keskittyminen tehtävän toteuttamisen kannalta epäoleellisiin asioihin,
- reagoiva toiminta vihollisen aloitteen mukaisesti,
- monimutkaiset menettelytavat,
- odottelu ja päättämättömyys,
- uhkarohkeus sekä
- periksi antaminen ja luovuttaminen.

Sotilas voi varautua uhkiin ja pienentää riskejä ennakoimalla vihollisen vastatoimenpiteet ja suunnittelemalla omat vaihtoehtoiset toimenpiteensä.

Jatkotoimenpiteitä ovat esimerkiksi suojautuminen tai siirtyminen uuteen tuliasemaan, lippaan vaihtaminen ja aseen lataaminen, tähystäminen, ensiavun antaminen taistelijaparille sekä ilmoitukset ryhmänjohtajalle vihollisesta ja oman toiminnan tuloksista. Tehokas toiminta edellyttää kaikissa vaiheissa, että toimenpiteet tehdään oikeassa järjestyksessä.

5.10.4 Taistelijaparin ja partion yhteistoiminta

Ryhmä muodostuu ryhmänjohtajasta ja kolmesta taistelijaparista tai partiosta. Kahden sotilaan muodostama taistelijapari tai kolmen sotilaan partio on ryhmän perusosa. Taistelijapari tai partio on aina tehokkaampi kuin kaksi tai kolme yksittäistä sotilasta. Voit vaikuttaa itse siihen, kenen kanssa muodostat taistelijaparin tai partion.

Taistelijaparin tehokas yhteistoiminta edellyttää, että molemmat tuntevat toisensa. Vanhempi taistelija perehdyttää parinsa tehtäviin, toimintaan ja toimintaympäristöön sekä tutustuttaa hänet muuhun ryhmään. Taistelijaparin on harjoiteltava yhteistoiminta ja heillä tulisi olla yhteistä taistelukokemusta. Näin he oppivat tuntemaan toistensa vahvuudet ja heikkoudet.

Taistelijapari tarkistaa toistensa varusteiden pakkauksen ja naamioinnin. Pitkäaikaisessa rasituksessa ja väsyneenä taistelijaparin on seurattava ja tarkkailtava toistensa nesteen nauttimista, ruokailua ja varusteiden mukaan ottamista. Talvella taistelijapari tarkkailee toistensa liikkumista ja kasvoja paleltumien ehkäisemiseksi ja oireiden tunnistamiseksi.

Taistelijaparin on tiedettävä aina toistensa sijainti sekä taisteluvalmius ja toimintakyky. Taistelijaparin on osattava taistelussa tarvittava nopea, lyhyt ja selkeä viestintä merkeillä sekä suullisesti.

Jatkuvassa taistelussa taistelijapari vuorottelee tähystämisessä, lippaiden täyttämisessä, ruuan noutamisessa tai valmistamisessa ja ruokailussa sekä levossa. Hyökkäyksessä taistelijaparit tukevat toisiaan rynnäkkökiväärin tulella ja etenevät toistensa suojaamana tuliasemasta toiseen. Taistelijapari antaa välittömän ensiavun haavoittuneelle taistelijaparilleen.

Taistelijaparin yhteistoiminta antaa mahdollisuuden taistelussa tarvittavan tulen ja liikkeen yhdistämiseen sekä suojaamiseen ja tukemiseen.

Taistelijaparin tai partion tehokas vuorovaikutus taistelussa on mahdollista vain siirtämällä tietoa. Jos viestintä on puutteellista, tarpeellinen tieto ei välity ja taistelu voi epäonnistua. Vuorovaikutus on keskustelua, lyhyitä ilmoituksia ja käskyjä sekä viestintää vahvistettujen ja sovittujen merkkien avulla.

Tiedon välittäminen edellyttää yhteistä käsitteistöä, vahvistettujen käsi- ja valomerkkien tuntemista sekä etukäteen sovittuja merkkejä ja toimintatapoja. Viestintää ja yhteistoimintaa pitää harjoitella.

Taisteluun valmistauduttaessa taistelijaparin vuorovaikutuksen tarkoituksena on tilanteen arvioiminen ja yhteistoiminnan sopiminen tehtävän toteuttamiseksi. Taistelussa vuorovaikutuksen tarkoituksena on vihollista ja toimintaympäristöä sekä omaa toimintaa ja joukkoja koskevien havaintojen ja tulkintojen välittäminen taistelijaparille, muille ryhmän jäsenille ja ryhmänjohtajalle. Lisäksi tarkoituksena on tukea ryhmän taistelusuunnitelman toteuttamista sekä pitää yhteyttä ryhmän muihin jäseniin.

Taistelijaparille ilmoitetaan havainnot vihollisesta ja varoitetaan vihollisen toiminnasta sekä osoitetaan maaleja. Taistelijapari voi keskenään sopia ennen suoritusta tehtävänjaon sekä maalien valinnan ja tuhoamisjärjestyksen. Suorituksen aikana taistelijaparille ilmoitetaan omat aikomukset, sovitaan taistelijaparin tukeminen ja oma eteneminen sekä kannustetaan taistelijaparia. Ryhmänjohtajan käskyt ja merkit välitetään taistelijaparille ja muille taistelijoille.

Taistelun jälkeisen vuorovaikutuksen tarkoituksena on taistelukokemusten vaihtaminen ja arviointi toiminnan parantamiseksi sekä taistelijaparin tukeminen.

Vahvistetut käsi- ja valomerkit

Joukkueen johtaja ja ryhmänjohtaja johtavat joukkoaan taistelussa tilanteen mukaan esimerkillään, käsi- ja valomerkeillä ja lyhyillä käskyillä. Käskyt välitetään ryhmän ja joukkueen sisällä. Jokainen taistelija toistaa annetun käskyn tai merkin.

Joukon johtamisessa käytettävät yleismerkit

Huomio valmis

Vihreä jatkuva valo

Ilmahälytys

Valkoinen valo puolikaaressa edestakaisin

Liikkeelle
Mars
Nopeammin
– Näytettäessä useita kertoja peräkkäin

Vihreä valo pystytasossa edestakaisin

Vihollista on
Aseella näytetään vihollisen suuntaan

Seis
Pysähdy ja hakeudu suojaan

Punainen valo puolikaaressa edestakaisin

Vapaa vihollisesta
OK
Kyllä
Ei ongelmia

Asemaan

Punainen valo pystytasossa edestakaisin

Kokoon

Valkoinen valo isossa ympyrässä

Ilmavaroitus

Valkoinen valo pystytasossa edestakaisin

Alijohtajat kokoon

Vilkkuva valkoinen valo

Taistelijaparin yhteydenpidossa ja ryhmän johtamisessa käytettävät käsimerkit

Joukon kouluttaja tai johtaja määrittää joukollaan käytössä olevat merkit.

Tänne

Takaisin

Älä tule

Seis

Seuraa

Suojaa

Vaunu
Tarkentaa Vihollista on merkkiä

Tuhoa

Jalkaväkeä
Tarkentaa Vihollista on merkkiä

Rynnäkkö

Tuli seis

Tunnustelijat eteen

Miinoja

Tie edessä

Tauko

OK, Kyllä, Ei ongelmia

Ei, ongelma

Katso

Tähystä

Numero

Toista

Käsikranaatti voidaan heittää taisteluhaudan mutkan taakse yläkautta tai seinän kautta kimmokkeella

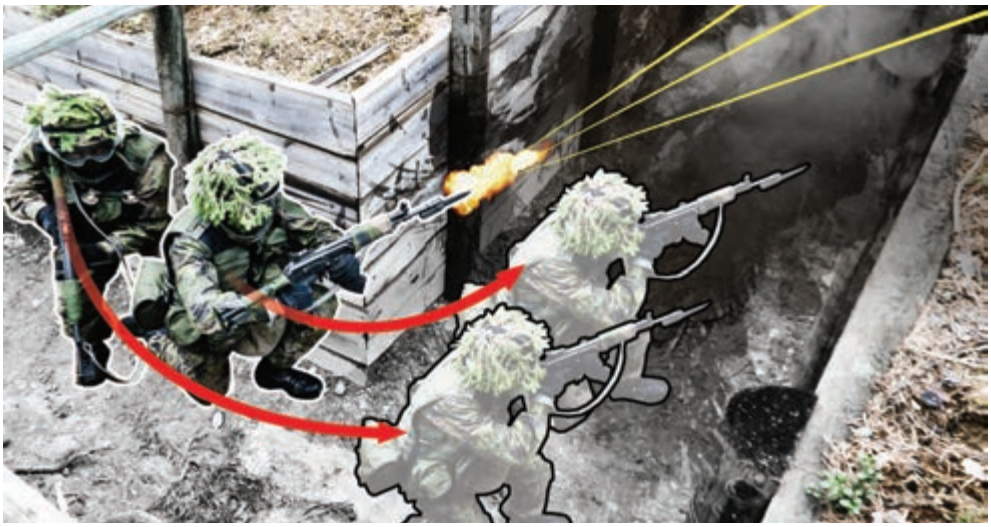

5.10.5 Taistelijaparin ja partion toiminta ryhmän osana

Taistelijapari taistelee aina ryhmänsä osana. Siksi taistelijaparin on seurattava ryhmänjohtajan merkkejä ja käskyjä ja välitettävä ne muille taistelijapareille.

Ryhmänjohtaja käskee taistelijapareille tehtävät siten, että taistelijaparit tukevat tulellaan ja etenemisellään toisiaan. Taistelijaparin on miellettävä sijaintinsa ja tehtävänsä osana ryhmän kokonaistoimintaa.

Ryhmän liikkuessa etenemismuodoissa taistelijaparin tehtävänä on edetä ja säilyttää paikkansa ryhmityksessä ja tähystää käskettyyn suuntaan.

Puolustuksessa taistelijaparin tehtävänä on tulialueella olevan vihollisen tuhoaminen ryhmänjohtajan käskemästä tuliasemasta.

Ryhmän etenemismuodot

Ryhmän avojono on etenemismuoto, joka mahdollistaa nopeimman liikkeen. Sitä käytetään siirryttäessä joukkueen osana muualla kuin kärjessä. Kärkiryhmän tulee käyttää tunnustelijoita.

Tähystyssuunnat: Eteen, Vasemmalle, Oikealle, Ilmaan, Taakse

Käsimerkki: avojonoon

Ryhmän avorivi on etenemismuoto, joka mahdollistaa korkean taisteluvalmiuden. Se soveltuu hyvin tilanteeseen, jossa ryhmällä on selkeä suuntaura, jota ei ole tarvetta vaihtaa kesken etenemisen.

Käsimerkki: avoriviin

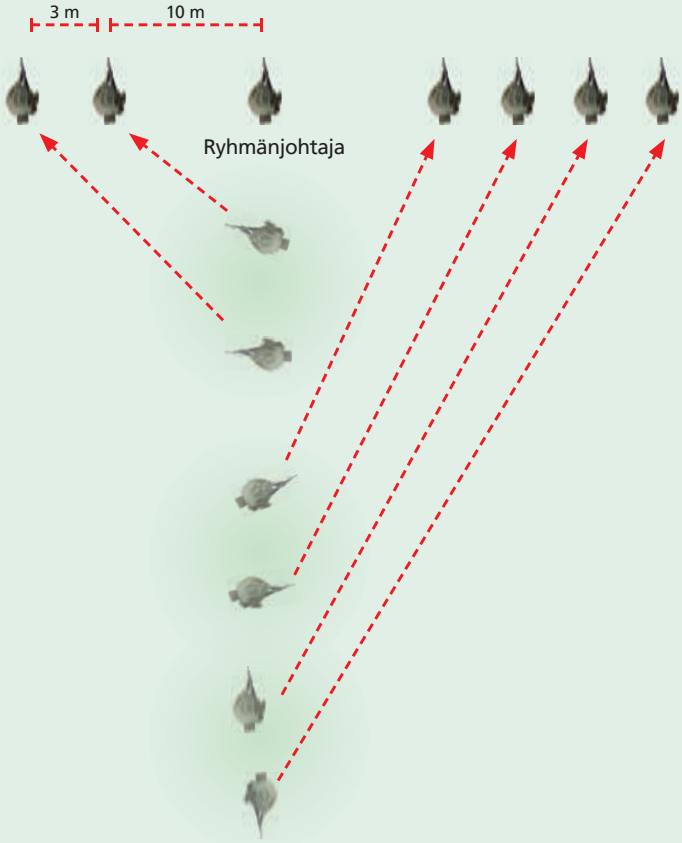

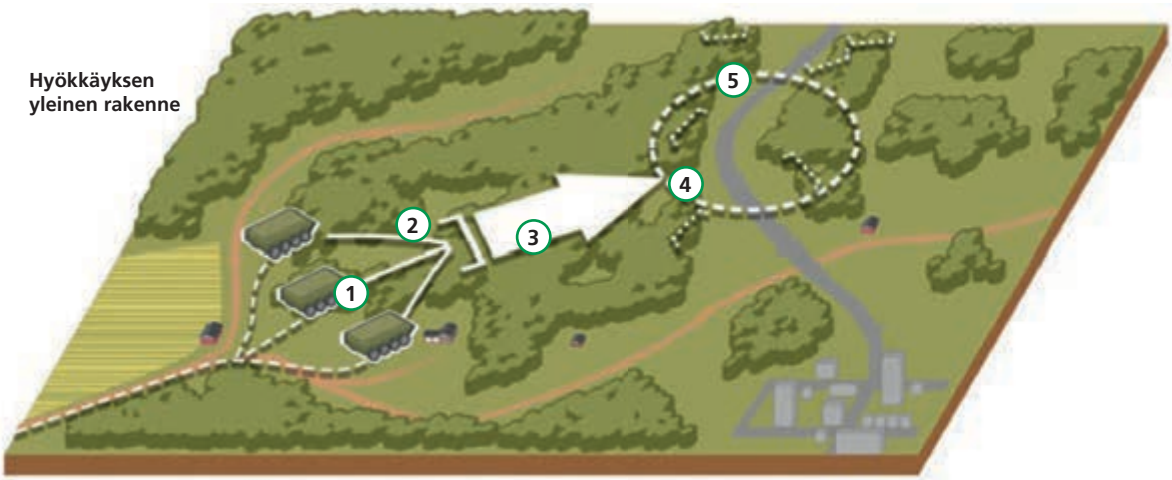

1. Jalkautumisalue 2. Lähtöasema 3. Eteneminen kosketukseen 4. Tuhoamisalue 5. Tavoite

Hyökkäyksessä taistelijaparin tehtävänä on edetä käskettyyn suuntaan tai tavoitteeseen ja tuhota kohtaamansa vihollinen. Taistelijapari toimii yhdessä muun muassa tunnustelijana, kertasinkoampujina, konekivääritaistelijaparina ja parivartiossa sekä lähes kaikissa muissakin taistelutehtävissä.

Ryhmän tehokkaan viestinnän edellytys on, että ryhmän jäsenet ymmärtävät vuorovaikutuksen tarpeen ja velvollisuutensa havaintojen, merkkien ja käskyjen välittämisessä kaikkiin suuntiin.

Esimerkki ryhmän kokoonpanosta

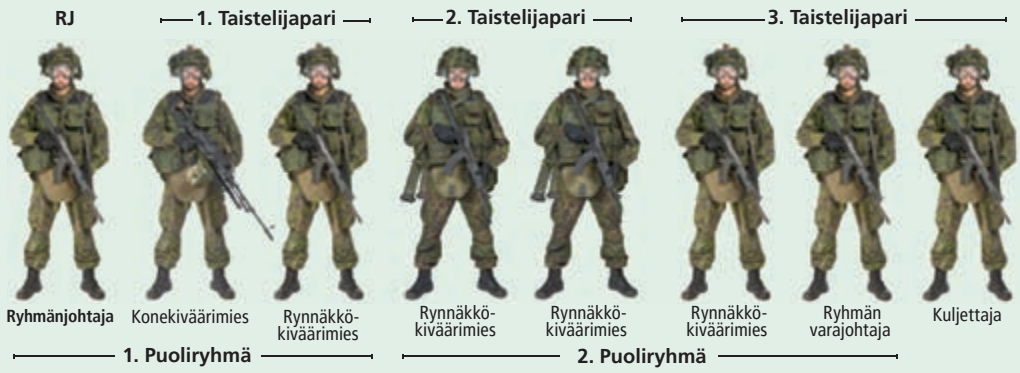

Esimerkki ryhmän kokoonpanosta

Ryhmän etenemismuodot (partiokokoonpanossa)

Ryhmän avojono

Käsimerkki: avojonoon

Ei tunnustelijoita

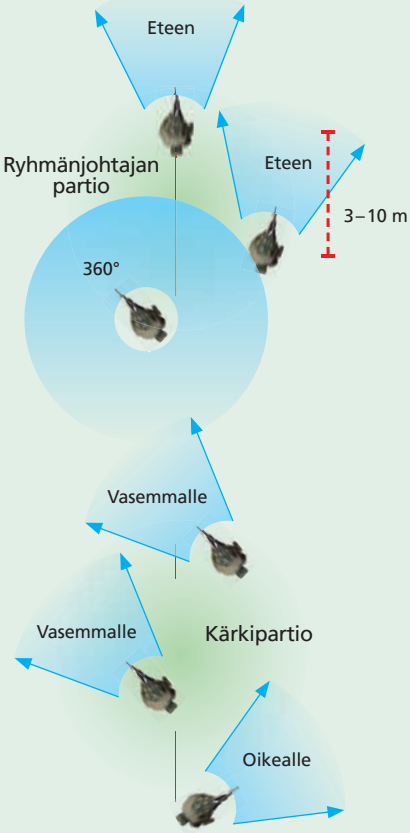

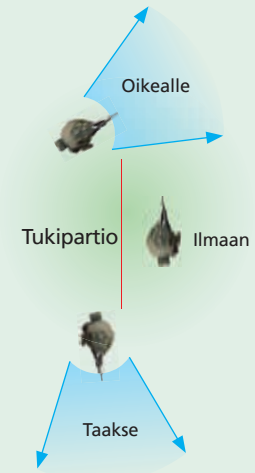

Käsimerkki: avojonoon

Käsimerkki: tunnustelijat eteen

Tunnustelija-partio kärjessä

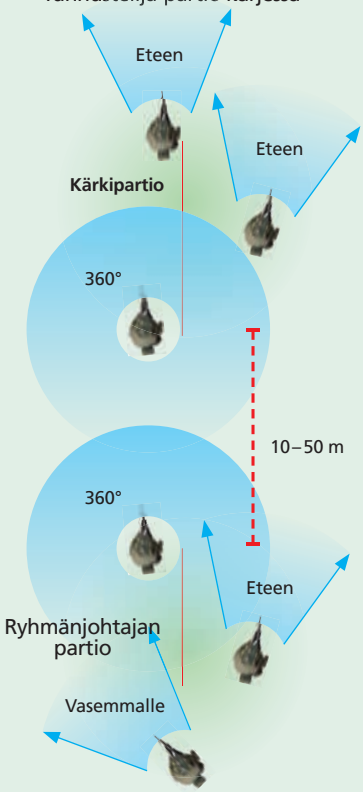

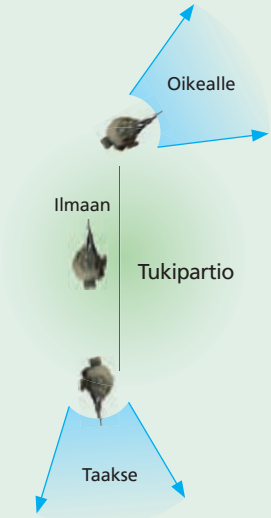

Ryhmän avorivi

Käsimerkki: avoriviin

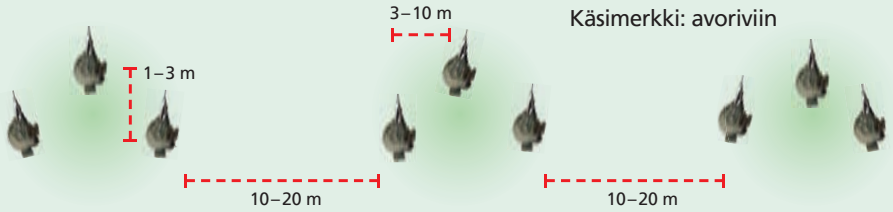

Ryhmän kiila ja ryhmän partiokiila ovat etenemismuotoja, jotka mahdollistavat jokaisen taistelijan tulen avaamisen omien kannalta turvallisesti sekä eteen että taakse. Tulenavaus kummallekin sivulle on mahdollista vähintään kahden partion voimin.

Ryhmän kiila

Käsimerkki: kiilaan

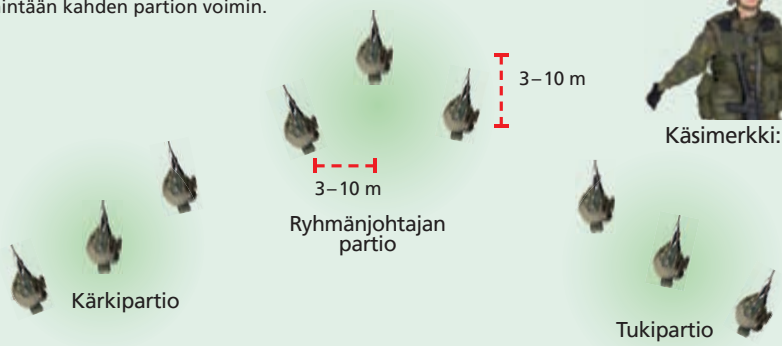

Ryhmän partiokiila

Käsimerkki: kiilaan

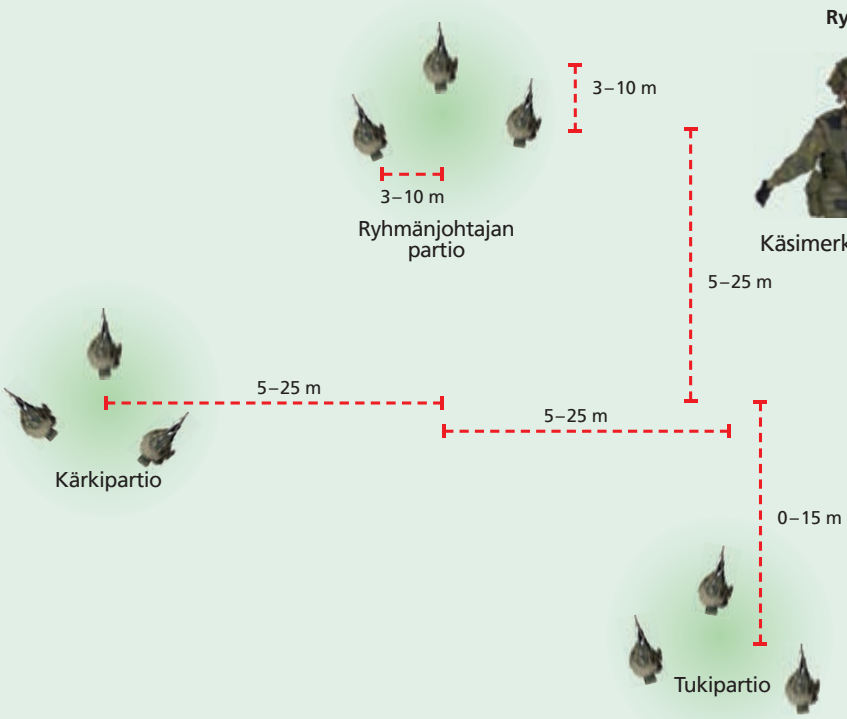

Partion etenemismuodot

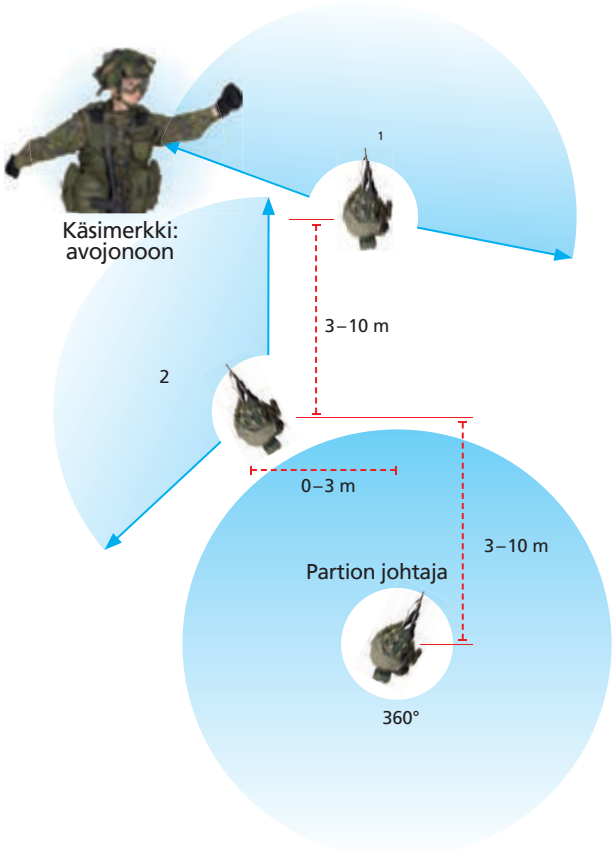

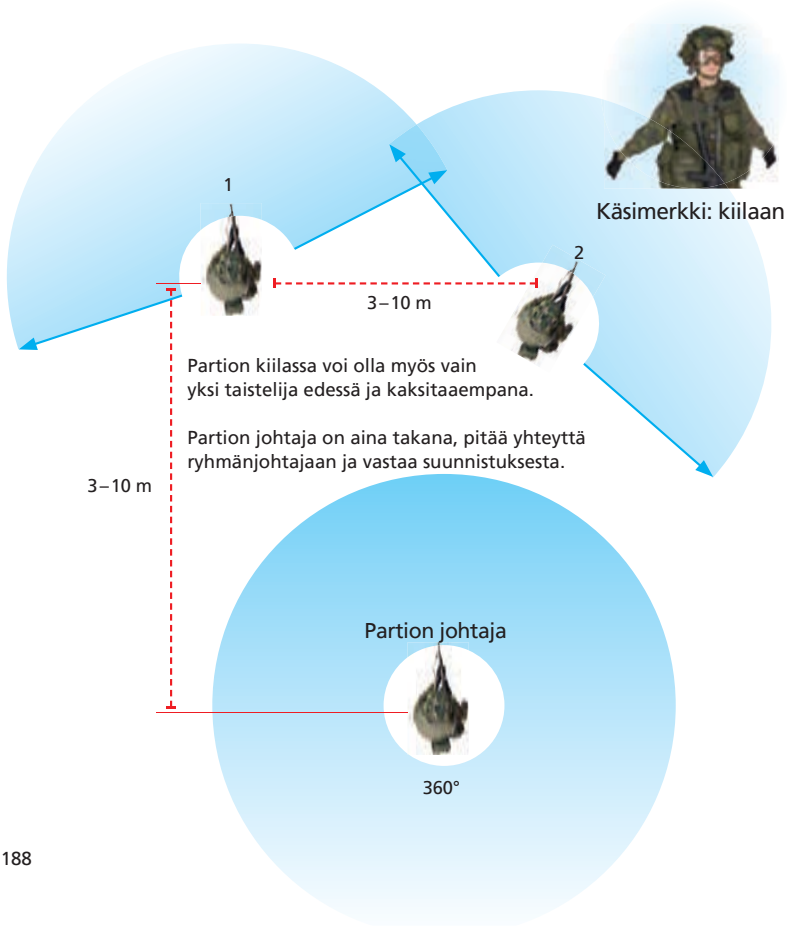

Miten viestit? Mitä viesti voi sisältää?

Viestiminen käsittää taistelijaparin huomion kiinnittämisen, viestin lähettämisen sekä viestin perillemenon ja sen ymmärtämisen varmistamisen.

Sotilaan tulee kiinnittää taistelijaparin huomio viestin havaitsemiseksi huomio -merkillä ja tarvittaessa esimerkiksi vihellyksellä tai taistelijaparin nimellä. Merkit tulee näyttää selkeästi. Viestin perillemeno tulee varmistaa esimerkiksi tarkastamalla toistaako vastaanottaja merkin tai toimiiko hän viestin edellyttämällä tavalla. Taistelija osoittaa viestin ymmärtämisen toistamalla merkin tai toistamalla suullisen viestin.

Varmistat tiedon perillemenon ja ymmärtämisen käyttämällä vahvistettujen käsi- ja valomerkkejä, etukäteen sovittuja merkkejä ja toimintatapoja. Käytä kirjakieltä. Puhu selvästi ja kuuluvalla äänellä. Puhu lyhyesti.

Viestin peruskaava on seuraava (KMMMTTT):
KUKA (Omien ja vihollisen määrä ja laatu),
MITÄ (toiminta),
MISSÄ (suunta ja etäisyys),
MILLOIN (tapahtuma-aika),
TOIMENPITEET,
TULOKSET sekä
TOIMINTAOHJEET (Kysy ohjeita tarvittaessa – ryhmänjohtaja käskee ja antaa toimintaohjeet)

KUKA ja MITÄ?
Vihollisesta ilmoitetaan määrä, laatu, sijainti ja toiminta esimerkiksi seuraavasti:
- kaksi sotilasta, etenee vartiopaikkaa kohti tai konekivääritaistelijapari, tuliasemassa
- jalkaväkiryhmä maalissa SUSI 1, etenee tulenaloitustasalle
- rynnäkköpanssarivaunu, pysähtyi varamiinoitteen eteen, savuttaa ja peruuttaa taaksepäin
- vaunun johtaja, vaunun etuluukussa.

MISSÄ?
Vihollinen osoitetaan taistelijaparille suuntana ja etäisyytenä. Pikatilanteessa vihollinen osoitetaan lisäksi omalla esimerkillä tulittamalla vihollista.

Edettäessä vihollinen voidaan osoittaa etenemissuunnan suhteen esimerkiksi vihollinen vasemmalla / oikealla / edessä / takana, 40 metriä tai kellon aikana esimerkiksi vihollinen kello 3 / 6 / 9 / 12, 100 metriä.

Taisteluasemassa vihollinen voidaan osoittaa suuntana (vasemmalla / edessä / oikealla, 50 metriä) kellon aikana (kello 2, 100 metriä) tai nimettyjen maastonkohtien avulla (METSÄ, TIE, AUKEA, 150 metriä).

Vihollisen sijainti voidaan ilmoittaa kiintopisteen avulla esimerkiksi vihollinen kiven oikealla puolella. Tarkemmin maali voidaan osoittaa ilmoittamalla maalin sijainti kiintopisteen suhteen piiruina, esimerkiksi vihollinen 100 piirua ison puun vasemmalla puolella.

MILLOIN?
Tapahtuma-aika ilmoitetaan kellonaikana esimerkiksi 10:15 tai 21:10.

Tapahtunut toiminta voidaan ilmoittaa esimerkiksi noin 5 minuuttia sitten.

Tuleva toiminta sovitaan kellon aikana ja/tai merkkinä tai toimintaohjeena esimerkiksi Kello 10:15, kun ryhmänjohtaja ampuu vihreän valopistoolinpatruunan ja konekivääri aloittaa tulittamisen.

TOIMENPITEET
Taistelijaparia voidaan varoittaa uhkaavasta vaarasta komennoilla VARO VIHOLLINEN EDESSÄ, VARO KÄSIKRANAATTI ja SEIS! MIINA, SEIS! LAUKAISULANKA sekä välittömästä vaarasta komennolla SUOJAAN!

Taistelijaparille voidaan ilmoittaa tulevasta toiminnasta esimerkiksi seuraavasti:
- edessä este, kierrän oikealta, tue
- syöksyn ojaan, tue
- mutka vasempaan, heitä käsikranaatti, minä vyörytän
- ammu vasemmalta alkaen, minä aloitan oikealta, tulenavaus minun esimerkilläni
- suojaan savulla, kierretään oikealta
- suojaa käytävä oikealle, minä jatkan vasempaan
- avaan oven, heitä käsikranaatti ja ammu vasemmalle
- ei vihollista, jatketaan seuraavan huoneeseen

TULOKSET
Taistelijaparille ja ryhmänjohtajalle ilmoitetaan oman toiminnan tulos esimerkiksi:
- pellolla ei vihollista
- vihollinen tuhottu, kaksi kaatunutta, pesäke tuhottu
- olemme tavoitteessa, jäljellä kolme lipasta ja kaksi käsikranaattia

TOIMINTAOHJEET
Taistelijaparin on pyydettävä toisiltaan tarvitsemaansa tietoa vihollisen sijainnista, etenemissuunnasta, tavoitteesta, ryhmänjohtajan merkeistä ja käskyistä, erikoisvälineiden määrästä ja taistelijaparin toimintakyvystä.

Pohdittavaa:
- Miten toimit, jos taistelijaparisi ei kykene toimimaan taistelussa?
- Miten toimit, jos taistelijaparisi haavoittuu taistelijaparin poterossa?
- Miten toimit, jos ryhmäaseen käyttäjä tulee taistelukyvyttömäksi?
- Miksi taistelussa välitetään tietoa?
- Mitä tiedon välitys taistelussa on ja mitä se edellyttää?

[6]

Mihin tämän luvun asiat liittyvät?
Varusmiespalveluksen aikana sinusta koulutetaan oman koulutushaarasi osaaja tiettyyn aselajiin ja puolustushaaraan. Toimiminen poikkeusoloissa vaatii sotilaalta kuitenkin taitojen, tietojen ja osaamisen lisäksi myös hyvää toimintakykyä.

Toimintakykyohjelma

Tässä luvussa kerrotaan mitä toimintakyvyllä ja toimintakykyohjelmalla tarkoitetaan ja miten toimintakykyä kehitetään.

Tämän luvun luettuasi muistat:

- **mitä toimintakyky tarkoittaa**
- **mitä osakokonaisuuksia varusmieskoulutuksen toimintakykyohjelma sisältää**
- **perusasiat tavoitteenasettelusta sekä fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta ja eettisestä toimintakyvystä.**

Toimintakykyohjelma sisältää Taistelijan mieli- ja Taistelijan keho -alaohjelmat.

Toimintakykyinen sotilas pystyy toimimaan tehokkaasti ja harkitusti taistelukentän olosuhteissa niissä tehtävissä, jotka hänelle ja hänen joukollensa on määrätty. Sotilaan toimintakykyyn liittyy keskeisesti myös asenne ja motivaatio. Kyky ja valmius muuttuvat toiminnaksi ainoastaan silloin kun yksilöllä ja ryhmällä, on tahto toimia kykyjen mahdollistamalla tavalla. Palvelusturvallisuudesta on huolehdittava kaikissa tilanteissa, niin rauhan kuin kriisinkin aikana.

> Toimintakyky on sitä, että pystyy – yksin ja yhdessä toisten kanssa – toimimaan määrätietoisesti ja tilanteen mukaisesti sodan tai sitä alemman asteisten kriisien erilaisissa ympäristöissä.

Toimintakyky on yksilön kykyä toimia tehtävien toteuttamisen edellyttämällä tavalla kulloisessakin toimintaympäristössä. Toimintakyvyn kokonaisuuden muodostavat fyysinen, psyykkinen, eettinen ja sosiaalinen toimintakyky. Toimintakykyyn vaikuttavat muun muassa ravinto, neste, uni, lepo, palautuminen, terveys sekä toimintaympäristön asettamat vaatimukset. Nämä kaikki toimintakyvyn eri osa-alueet liittyvät vahvasti toisiinsa ja vaikuttavat kaikkeen sotilaan toimintaan.

Toimintakyky on aina tilannesidonnaista ja sitä määrittää kahden tekijän tasapaino:

- Mitä ovat **toimintakykyvaatimukset** eli mitä tilanne vaatii ja mitkä ovat ympäristön asettamat haasteet?
- Mitkä ovat sotilaan **toimintakykyedellytykset** eli mitkä ovat taistelijan edellytykset voittaa ympäristön asettamat vaatimukset/haasteet?

Toimintakyky on hyvä silloin, kun sotilaan edellytykset riittävät vaatimusten täyttämiseen. Sen sijaan tilanteissa, joissa vaatimukset ylittävät edellytykset selviytyä niistä, on toimintakyky vaarassa.

Olet ehkä jo ennen varusmiespalvelukseen tuloasi kehittänyt omaa toimintakykyäsi eri tilanteissa aina koulumaailmasta harrastuksiin ja ehkä jopa kilpaurheiluun tai sitten olet ehtinyt kehittämään toimintakykyäsi jo työelämän erilaisissa tilanteissa. Näistä kokemuksista on sinulle hyötyä myös varusmiespalveluksessa. Kannattaa miettiä mitkä ovat sinun vahvuuksiasi toimintakyvyn osalta ja toisaalta pohtia, missä erityisesti haluat kehittää itseäsi. Onko vahvuutesi esimerkiksi kyky tulla toimeen ryhmässä ja johtaa ihmisiä? Haluatko kehittää paineensietokykyäsi tai kestävyyskuntoasi?

Varusmiespalveluksessa pääset kehittämään toimintakykyäsi heti ensimmäisistä palvelusviikoista lähtien **Toimintakykyohjelman** avulla. Toimintakykyohjelman päämäärä on:

- Harjoittaa varusmiehistä nousujohteisesti ja tavoitteellisesti hyväkuntoisia, rohkeita, itsevarmoja ja itsekuria omaavia taistelijoita, jotka kykenevät toimimaan poikkeusolojen vaativissa tilanteissa säilyttäen toimintakykynsä.
- Opettaa perusteet psyykkisistä, sosiaalisista, eettisistä ja fyysisistä tekijöistä, jotka vaikuttavat yksilön ja joukon toimintaan taistelutilanteessa.
- Opettaa varusmiehille toimenpiteitä, joita yksittäinen sotilas ja joukko voi hyödyntää oman toimintakykynsä kehittämiseksi, ylläpitämiseksi ja palauttamiseksi.

Toimintakykyohjelmassa fyysistä toimintakykyä kehitetään **Taistelijan keho** -koulutusohjelmalla ja psyykkistä, sosiaalista ja eettistä toimintakykyä **Taistelijan mieli** -koulutusohjelmassa. Näiden lisäksi saat avuksesi **tavoitteenasetteluun** kehitetyn työkalun, jolla voit systemaattisesti alkaa kehittää omaa toimintakykyäsi omien vahvuuksien ja kehittymisen kohteiden valossa. Toimintakyvyn eri osa-alueisiin liittyviä tekijöitä, kuten ravinnon ja unen, ryhmäkiinteyden ja paineensietokyvyn merkitystä, on kuvattu taistelukentän olosuhteiden näkökulmasta myös tämän kirjan muissa luvuissa. On hyvin tärkeää, että opit tarkastelemaan toimintakyvyn merkitystä oikeissa tilanteissa ja opit havainnoimaan muutoksia omassa toimintakyvyssäsi ja reagoimaan näihin muutoksiin.

Seuraavissa alaluvuissa kuvataan toimintakykyohjelman rakenne ja sisältö.

6.1 Henkilökohtaisen toimintakyvyn kehittäminen tavoitteenasettelun menetelmällä

Tavoitteenasettelun taito on tärkeää kaikessa kehittymisessä. On hyvä, jos tietää mitä haluaa, mutta tämän lisäksi tavoitteet on suhteutettava oikein käytettävissä olevaan aikaan ja resursseihin nähden. Liian korkealle asetettu rima ei aikaansaa kehitystä tai välttämättä edes ohjaa oikeaan suuntaan. Liian matalalle jätetty tavoite taas ei kehitä niin kuin olisi mahdollista vaan pahimmillaan taannuttaa jo opittua. Oikein mitoitettujen, tarvittaessa osiin jaettujen tavoitteiden lisäksi tulee tunnistaa ne konkreettiset keinot, joilla tavoitteisiin kannattaa pyrkiä.

Tavoitteenasettelu on itseasiassa eräs konkreettisin motivaation vahvistamisen ja oman kehittymisen tukemisen ja seurannan työkalu. Sitä hyödyntämällä voi isompaa tavoitetta pilkkoa sellaisiksi osatavoitteiksi, ettei urakka tunnu mahdottomalta vaan siihen haluaa ja jaksaa sitoutua. Tavoite tekee haaveesta konkreettisen ja saavutettavan, se luo järjestystä tietoisuuteen ja arkeen ja lisää samalla elämänhallinnan tunnetta. Tavoitteenasettelu on perusta motivaatiolle, koska se ohjaa kiinnittämään huomiota oikeisiin asioihin. Se myös lisää oman kontrollin tunnetta, joka edelleen vahvistaa sisäistä motivaatiota ja kokemusta siihen, että pystyy vaikuttamaan omiin asioihinsa.

Hyvä tavoite oman toimintakyvyn kehittämisessä on riittävän haastava ja positiivinen, mutta erityisesti konkreettinen (selkeä), mahdollinen saavuttaa (realistinen) ja arvioitavissa. Sen tulee myös olla sinulle itsellesi tärkeä, jotta jaksat panostaa sen saavuttamiseen. Voidaankin puhua niin sanotuista TARMO-tavoitteista.

Toimintakykyohjelma tarjoaa sekä koulutusta että työkalun tavoitteenasettelun tekniikkaan ja itsensä kehittämiseen. Haastava toimintaympäristö mahdollistaa palautteen kautta oppimisen – olipa tavoitteenasi armeija-ajalta johtajakoulutus, muu erikoiskoulutus, kunnon kohottaminen tai ylipäätään itsensä kehittäminen ja valmistautuminen haasteisiin, joita elämä seuraavaksi tuo eteen.

Tavoitteenasettelutyökalu on käytettävissäsi mobiiliversiona Puolustusvoimien MarsMars-sovelluksessa. Työkalun käyttö ohjeistetaan sinulle ja tavoitteiden asettaminen aloitetaan heti alokasjakson alussa. Sovellus sisältää oman ohjelman kullekin koulutusjaksolle sekä reservin ajalle.

Tavoitteenasettelutyökalu ja toimintakykyohjelman tarjoama koulutus mahdollistavat kehittymisen ja tavoitteiden saavuttamisen, mutta onnistuaksesi sinun on sitouduttava niihin ja tehtävä asioita, jotka vievät sinut askel askeleelta kohti omaa tavoitettasi.

TARMO-tavoitteet

T **Täsmällinen** – Onko tavoite niin selkeä, että pystyn seuraamaan sen toteutumista?

A **Aikataulutettu** – Onko tavoitteelle asetettu tarkka aikataulu?

R **Realistinen** – Onko tavoite ylipäänsä mahdollinen?

M **Mitattava** – Mistä tiedän, olenko saavuttanut tavoitteeni?

O **Olennainen** – Viekö tavoite minua oikeaan suuntaan?

6.2 **Taistelijan keho**

Taistelijan keho koulutusohjelman tavoitteena on kehittää fyysistä toimintakykyäsi varusmiespalveluksen aikana, mutta myös tarjota sinulle tietoa ja taitoa siitä, miten voit myöhemmin reservissä ylläpitää ja kehittää omaa fyysistä kuntoasi vastaamaan poikkeusolojen tehtävän tavoitetasoa. Pitämällä huolta omasta fyysisestä toimintakyvystä parannat myös omaa terveyttä ja elämänlaatua sekä vähennät riskiä erilaisten sairauksien syntyyn myöhemmällä iällä.

Fyysinen toimintakyky muodostuu fyysisestä kunnosta ja motorisista taidoista. Se on yhteydessä myös psyykkiseen toimintakykyyn ja esimerkiksi motivaatioon. Fyysisen toimintakykyisyytensä ansiosta sotilas pystyy suoriutumaan taistelutilanteen ja tehtävän asettamista fyysisistä vaatimuksista uupumatta ja suorittamaan tehtävänsä menestyksekkäästi loppuun. Sotilaan fyysiseen toimintakykyyn liittyy myös erilaisia maastossa liikkumisen taitoja.

Sodan ajan toimintaympäristö ja tehtävät asettavat sotilaille normaalioloista poikkeavia fyysisiä vaatimuksia. Taistelukentän olosuhteissa tyypillisiä fyysistä toimintakykyä haastavia tekijöitä ovat muun muassa pitkäaikainen fyysinen aktiivisuus, uni-, energia- ja nestevaje, vaihtelut ympäristön lämpötilassa sekä näiden tuottama henkinen kuormitus. Poikkeusoloissa sotilas myös tyypillisesti kantaa 20–60 kg:n lisäkuormaa, joka kasvattaa energiankulutusta ja edelleen kuormittaa fyysistä toimintakykyä.

Varusmieskoulutuksen Taistelijan keho -kokonaisuuden ytimen muodostaa nousujohteinen kestävyys- ja voimaharjoitteluohjelma, jota toteutetaan sekä erillisissä koulutustapahtumissa että osana muuta koulutusta. Kestävyys- ja voimaharjoittelun lisäksi voit harrastaa liikuntaa vapaa-ajalla varusmiesten liikuntakerhoissa ja Sotilasurheiluliiton tapahtumissa.

6.2.1 Fyysisen toimintakyvyn käsitteitä

Fyysinen kunto koostuu eri osa-alueista kuten kestävyys, voima ja nopeus. Myös lihashallinta ja liikkuvuus sisältyvät fyysisen kunnon käsitteeseen.

Kestävyydellä ymmärretään kykyä vastustaa väsymystä, joka riippuu työtä tekevien lihasten energian saannista ja sen riittävyydestä. Kestävyys jaetaan energia-aineenvaihdunnan perusteella aerobiseen ja anaerobiseen kestävyyteen.

Voima on fyysisen kunnon osatekijä, jota tarvitaan muodossa tai toisessa kaikessa työssä ja eri tehtävissä taistelukentällä. Voiman tuotto perustuu lihasten tahdonalaiseen supistumiskäskyyn, joka lähtee aivoista siirtyen hermoratoja pitkin selkäytimeen ja edelleen motorisia liikehermoja pitkin lihakseen. Voima voidaan jakaa lihaksen supistumistapojen mukaan isometriseen ja dynaamiseen voimantuottoon. Energian tuoton vaatimusten perusteella voima jaetaan yleisesti maksimi-, nopeus- ja kestovoimaan.

Nopeus on fyysisen kunnon osatekijä, joka on paljolti periytyvä. Siihen voidaan vaikuttaa erityisesti voimaominaisuuksia kehittämällä. Nopeus jaetaan yleisesti perus-, reaktio, räjähtävään- ja liikenopeuteen sekä nopeustaitavuuteen.

Energiakulutus ja palautuminen eri tilanteissa sekä rasituksessa:

Rasitus / suoritus	Kulutus	% maks. hapenotosta	Syke	Huomioitavaa	Palautuminen	Rasitus-kerroin
Lepo, 8 tunnin uni	1 kcal / min 480 kcal					
Perusaineenvaihdunta	2 000 – 2 500 kcal / 70 kg, 1 900 – 2 100 kcal / 55 kg			Vaatetus, ilman lämpötila		
Arkiaskareet, tukikohtapalvelu	2 – 5 kcal / min	25 %				**1**
Kevyt liikunta – oheisliikuntakoulutus; jumpat, kisailut – sulkeisjärjestys – asekäsittelyt	5 – 8 kcal / min	30 – 35 %	80 – 120	50 – 70 % energiasta rasvoista	alle tunti	**2**
Keskiraskas liikunta – reipas kävely – hölkkä – pyöräily – vapaa uinti – lihaskuntokoulutus – suunnistuskoulutus – hiihto/jalkamarssit – fyysinen taistelukoulutus – poikkeuksellisen raskas työ – pallopelit	10 – 15 kcal / min	40 – 60 %	120 – 150	Puolet energiasta hiilihydraateista, määrä pienenee loppua kohden	Tunteja	**3**
Raskas liikunta – urheilijoiden tehoharjoittelu – esteratakoulutus – kilpasuoritus / kova marssi – kova taistelukoulutus – useita fyysisiä harjoituksia päivässä	20 kcal / min	70 – 85 %	Yli 150 – max	Huippumaratoonari kuluttaa (2 h) 2 600 – 2 800 kcal yli perus-aineenvaihdunnan	10 – 46 tuntia	**4**
Useita vuorokausia kestävä rasitus – taisteluharjoitus – ampumaleiri – useita vuorokausia kestävä marssi	Kokonaiskulutus 3 500 – 400 kcal / vrk	30 – 60 %	80 – 150	Energiavarastojen täydentyminen hidastuu vuorokausia kestävän harjoituksen aikana	Vuoro-kausia	**5**

6.2.2 Taistelijan keho -ohjelman päämäärä

Taistelijan keho -ohjelman päämääränä on kehittää sotilaiden fyysistä toimintakykyä sekä liikuntataitoja siten, että kukin varusmies täyttää palveluksensa loppuun mennessä hänen poikkeusolojen tehtävälle määritetyn fyysisen toimintakyvyn minimitason. Päämääränä on lisäksi, että reserviin siirtyessään varusmiehellä on tarvittava osaaminen (tieto ja taito) sodan ajan tehtävänsä edellyttämän fyysisen toimintakykytason säilyttämiseen.

Taistelijan keho -ohjelman tavoitteena on, että varusmies:

- Tuntee poikkeusolojen tehtävänsä fyysisen toimintakyvyn tavoitetason
- Ymmärtää kestävyys- ja voimaharjoittelun sekä näiden yhdistelmän, toiminnallisen harjoittelun perusteet ja osaa kehittää sekä ylläpitää poikkeusolojen tehtävänsä edellyttämää fyysistä toimintakykyä myös reservissä
- Tuntee fyysisen toimintakyvyn merkityksen joukon suorituskyvyn osana
- Tuntee fyysistä toimintakykyä ylläpitävät ja kehittävät sotilaskoulutustapahtumat
- Osaa sotilaan liikkumiseen liittyvien taitojen perusteet (juoksu, suunnistus, hiihto, uinti).

Taistelijan keho -harjoitusohjelma jatkuu nousujohteisena läpi varusmiespalveluksen. Vapaa-ajan liikuntakerhotoiminta tukee ja täydentää palvelusliikuntaa.

Viikko-ohjelmia seuraamalla voit arvioida kunkin jakson rasitustasoa. Huolehdi itse siitä, että syöt oikein ja huollat lihaksiasi niin, että ne hyötyvät tekemistäsi harjoitteista parhaalla mahdollisella tavalla. Opettele kuuntelemaan kehoasi ja harjoittamaan kestävyyttä ja lihaskuntoasi sopivassa suhteessa, riittävää lepoa unohtamatta. Muista, että kehittyminen vaatii työtä, mutta elimistösi kehittyy levossa.

6.2.3 Kestävyysharjoittelu

Kestävyysharjoittelu muodostaa tärkeän osan sotilaan fyysisestä toimintakyvystä. Kestävyysharjoittelulla pyritään parantamaan rasvojen ja hapen käyttökykyä sekä hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintaa. Kestävyysharjoittelu jaotellaan perinteisesti peruskestävyyteen, vauhtikestävyyteen ja maksimikestävyyteen.

Tehoalueella 1 toteutettavan peruskestävyysharjoittelun tavoitteena on kehittää pitkäaikaista kestävyyttä parantamalla sydän- ja verenkiertoelimistön, hengityselimistön sekä rasva- ja hiilihydraattiaineenvaihdunnan toimintaa. Peruskestävyysharjoittelu voi koostua palauttavista harjoituksista ja ominaisuuksia kehittävistä harjoituksista. Peruskestävyyttä kehittäviä harjoituksia ovat esimerkiksi marssit, juoksu, maastohiihto ja sauvakävely. Palauttavat harjoitukset ovat matalatehoisempia kuin kehittävät harjoitukset.

Subjektiivisena tuntemuksena peruskestävyysharjoituksessa puhe onnistuu vielä hyvin, vaikka tapahtuu lievää hengästymistä. Helpoin tapa onkin noudattaa kolmen P:n periaatetta: "Pitää Pystyä Puhumaan". Sykettä voidaan käyttää karkeasti peruskestävyyden harjoittelualueen määrittämiseen. Peruskestävyysalueella tapahtuvan liikunnan aikana syke on noin 50–70 prosenttia mitatusta maksimisykkeestä.

Tehoalueen 2 vauhtikestävyysharjoittelun tavoitteena on kehittää elimistön ja ennen kaikkea työtä tekevien lihasten kykyä toimia pitkiä aikoja mahdollisimman suurella työteholla ilman kasautuvaa väsymystä. Harjoittelu on intensiteetiltään kohtalaista, rasittavaa tai vaativaa. Vauhti hengästyttää ja lihasväsymystä ilmenee, mutta suurempaa väsymystä ja uupumista ei vielä tapahdu. Vauhtikestävyysharjoittelussa puhe on vaikeaa, mutta se onnistuu. Hengästymistä tapahtuu ja hieneritys kasvaa huomattavasti. Vauhtikestävyysalueella tapahtuvan liikunnan aikana syke on noin 70–85 prosenttia maksimisykkeestä.

Maksimikestävyyden (tehoalue 3) tavoitteena on kehittää maksimihapenottokykyä sekä kykyä vastustaa työskentelevien lihasten happamuuden nousua. Harjoituksen intensiteetti on vaativa ja kova (85–100 prosenttia suoritusmaksimista). Subjektiivisena tuntemuksena hengästyminen on erittäin voimakasta eikä puhumaan juuri pysty. Hieneritys on voimakasta ja lihasväsymys ilmenee pikaisena uupumuksena. Maksimikestävyysharjoituksia suositellaankin pääasiassa terveille ja hyväkuntoisille, kilpakuntoilijoille tai urheilijoille. Harjoitukset ovat tasavauhtisia tai intervallityyppisiä kestoltaan 30 minuuttia.

Harjoitteluesimerkkejä

TEHOALUE 1:
Reipas kävely on erinomainen palauttava harjoitus

- Esimerkiksi 20–30 min kävelyä,
- Lisää harjoituksen päätteeksi pitempi venyttelyosio,
- Soveltuu viikkoon, jolloin kokonaiskuormitus on korkea

TEHOALUE 2:
Vauhtileikittely kehittää hyvin vauhtikestävyyttä

- Esimerkiksi 10 min alku- ja loppuverryttelyt
- 3 x 10 min vauhtileikittely, jossa juoksunopeus vaihtelee 70–85 prosenttia maksimisykkeestä.
- Intervallien välissä voi kävellä reipasta vauhtia 3–5 min.

TEHOALUE 3:
Kovatehoinen intervalliharjoitus kehittää hyvin maksimaalista hapenottokykyä!

- Esimerkiksi 10 min alku- ja loppuverryttelyt
- 3 x 4 min / 4 min. (90–95 prosenttia maksimisykkeestä)

Kestävyyden osa-alueet ja niiden mukainen harjoittelu

	PERUSKESTÄVYYS	VAUHTIKESTÄVYYS	MAKSIMIKESTÄVYYS
Tehoalue	**1**	2	**3**
Kokonaiskesto	20–240 min	20–60 min	5–30 min
Intervallin pituus	–	3–20 min	3–10 min
Toistot/palautus	–	1–10 / 1–3 min	1–10 / 1–5 min
Teho sykemaksimista	50–70 %	70–85 %	85–100 %
Harjoitusesimerkki	Sauvakävely	Vauhtileikittely	Intervallijuoksu

6.2.4 Voimaharjoittelu

Voimaharjoittelu on sotilaan pääharjoittelumuotoja. Voimaharjoittelun tavoitteena on kehittää lihaksiston ja myös sen tukiosien, jänteiden ja sidekudosten voimaa. Voimaharjoittelulla on myönteisiä vaikutuksia toimintakykyyn yleisesti ja lajispesifisti sotilailla esimerkiksi taakankantokykyyn. Voimaharjoittelulla voidaan myös ennaltaehkäistä tuki- ja liikuntaelimistön vammoja ja vaivoja.

Voimaharjoittelun osa-alueet voidaan jakaa kestovoimaan, maksimivoimaan ja nopeusvoimaan. Voimaharjoittelua voidaan tehdä käyttäen kehon omaa painoa, tai lisäpainojen avulla. Yksittäinen voimaharjoitus voidaan suunnitella kuormittavan koko kehoa tai jakaa osiin, esimerkiksi keskittymällä kehittämään ylävartalon tai alavartalon voimaa. Voimaharjoittelussa pyritään lisäämään voimaa pääasiassa kahden mekanismin kautta: kasvattamalla lihasmassaa tai kehittämällä lihaksia käskyttävää hermostoa. Voimaharjoittelun aloittamisessa on tärkeintä oppia oikeat suoritustekniikat. Turvallisin tapa edetä on aloittaa kestovoimaharjoittelulla, jonka jälkeen voidaan siirtyä suurempiin lisäkuormiin käyttäen joko nopeusvoima- tai maksimivoimaharjoittelua.

Kestovoimaharjoittelun tavoitteena on kehittää hermo-lihasjärjestelmää sekä aineenvaihduntaa. Kestovoimaharjoituksissa kuormat voivat olla 0–60 prosenttia yhden toiston maksimista. Yleisimmin harjoitukset suunnitellaan siten, että ne kuormittavat koko kehoa. Kestovoimaharjoittelu voidaan suorittaa omalla kehon painolla ja se on siten helppo suorittaa isollekin joukolle kerralla esimerkiksi kuntopiiriharjoituksena. Kestovoimaa voidaan harjoitella pääasiassa kahdella eri periaatteella: aerobisena kuntopiirinä tai anaerobisena kuntopiirinä.

Aerobisella kuormituksella tarkoitetaan energiantuottoa, joka tapahtuu hapen avulla ja anaerobisella energiantuotolla ilman happea tapahtuvaa energiantuottoa.

- Aerobinen kuntopiiri (suuret toistomäärät, pienet lisäkuormat 0–30 prosenttia, harjoitteita 4–12 ja kierroksia 2 tai enemmän, suoritustempo rauhallinen)
- Anaerobinen kuntopiiri (pienet toistomäärät 10–20, lisäkuorma 0–60 prosenttia, harjoitteita 4–8 ja kierroksia 2–4, suoritustempo nopea).

Nopeusvoimaharjoittelun tavoitteena on kehittää voimantuottoa ja sen nopeutta. Nopeusvoimaharjoituksen tärkeimpiä periaatteita on maksimaalinen yritys. Tällä pyritään tuottamaan harjoitusvaikutus nopeille lihassoluille. Jokaisessa suorituksessa pyritään mahdollisimman suureen nopeuteen. Nopeusvoimaharjoituksessa käytetään yleisimmin 40–60 prosentin kuormia, mutta ne voivat vaihdella 0–85 prosenttiin. Pienet lisäkuormat ja suuri toistonopeus kehittävät enemmän nopeusominaisuuksia ja suuret lisäkuormat pienemmällä nopeudella enemmän voimaominaisuuksia. Nopeusvoimaharjoituksessa yhden sarjan keston tulisi olla 1–10 sekuntia ja palautusajan sarjojen välissä 2–5 minuuttia.

Maksimivoimaharjoittelun tavoitteena on kehittää maksimaalista voimaa eli suurinta mahdollista voimantuottoa. Maksimivoimaa voidaan harjoitella pääasiassa kahdella eri tavoitteella: keskittymällä enemmän voiman lisääntymiseen lihasmassan kasvun avulla tai voiman lisääntymiseen pääasiassa hermostollisen toiminnan parantumisen avulla. Lihasmassan kehittämiseen pyrkivässä harjoituksessa (hypertrofinen voimaharjoitus) kuormat ovat noin 60–85 prosenttia ja toistot 8–12 sekä sarjapalautukset 1–2 minuuttia. Hermostollinen maksimivoiman harjoitus puolestaan koostuu 85–100 prosentin kuormista ja 1–3 toistosta sekä 3–5 minuutin sarjapalautuksista.

Voiman osa-alueet ja niiden mukainen harjoittelu

	KESTOVOIMA		MAKSIMIVOIMA		NOPEUSVOIMA	
	LIHASKESTÄVYYS	VOIMAKESTÄVYYS	PERUSVOIMA	MAKSIMIVOIMA	PIKAVOIMA	RÄJÄHTÄVÄVOIMA
Tehoalue	**1**	**2**	**2**	**3**	**3**	**3**
Harjoitus-vaikutus	Aerobinen kestävyys	Anaerobinen kestävyys	Lihasmassa	Hermotus	Nopea hermotus, elastisuus	Reflektorinen hermotus, reaktiivisuus
Lisäkuorma (%/mak)	oma keho, painoliivi	20–50	60–80	80–100	30–60	50–90
Toistot/sarja	20–50	10–20	6–15	1–6	6–10	1–5
Sarjat/liike	3–5	3–4	3–6	5–6	6–10	1–5
Palautus/liike	0–30 sek	20–40 sek	1–2 min	3–5 min	3–5 min	3–5 min
Palautus/sarja	2–3 min	2–3 min	–	–	–	–
Pääliikkeiden määrä	8–12	4–8	1–3	1–2	3–5	3–5
Suoritus-tempo	Rauhallinen	Nopea	Rauhallinen	–	Maksimi	Maksimi
Harjoitus-esimerkit	Kuntopiiri, kiertoharj.	Kuntopiiri, lisäpainot, paikkaharj.	Paikkaharj. lisäpainot	Paikkaharj. lisäpainot	Vauhdilliset loikat, aitahypyt, lisäpainot	Vauhdittomat loikat, pudotushypyt, lisäpainot

HUOMIO!

LIIKUNTAVAMMOJEN HOITO 3-K:N HOITOMENETELMÄLLÄ

Äkillisesti pehmytkudoksiin syntyvissä liikuntavammoissa käytetään, niin kutsuttua 3-K:n hoitoa. Kyseinen hoitomenetelmä on jokaisen kouluttajan ja koulutettavan hallittava. Nopeasti aloitetulla ja huolellisesti suoritetulla 3-K:n hoidolla helpotetaan vamman diagnostisointia, hoitotarpeen määritystä sekä nopeutetaan ratkaisevasti vamman paranemista.

3-K:n HOITO:

KYLMÄ, esimerkiksi lumi, jää- tai pakastepussi
KOHOASENTO, vammakohta sydämen yläpuolelle
KOMPRESSIO/puristus, esimerkiksi side, pyyheliina, paita.

Ensiapu on aloitettava välittömästi, minkä jälkeen:
- Mikäli iho on rikki ja luun pää on näkyvissä soita 112.
- Jos iho on ehjä tai ruhje pieni hakeudu varuskunnan terveysasemalle viimeistään seuraavana päivänä.
  – Ilmoita asiasta aina myös henkilökunnalle.

Lihashuollon ja venyttelyn 10 käskyä

1. Venyttele säännöllisesti ja monipuolisesti
2. Varaa riittävästi aikaa
3. Muista pieni alkulämmittely
4. Ota oikea ja oikein kohdistettu venytysasento sekä venytä lihasta rauhallisesti, ei nykien, venytyksen kesto määräytyy tarkoituksen mukaan
5. Muista oikea hengitystekniikka: hitaasti ja syvään, älä pidätä hengitystä
6. Muista rentous ja rentoutus
7. Nauti venytystunteesta, sulje tarvittaessa silmät
8. Älä vertaa itseäsi muihin venytellessäsi
9. Älä venytä yli kipurajan
10. Älä laiminlyö epämiellyttäviltä tuntuvia liikkeitä.

Venyttelyohjeet

- Venyttelyä on edeltänyt vähintään 5 min lämmittely, esimerkiksi pyöräily 10–15 min
- Liikkeet suoritetaan rennosti lihaksia jännittämättä
- Rauhallinen hengitys pysyy koko liikkeen ajan
- Toista liikkeet aina molemmille puolille
- Yksittäisen venytyksen kesto liikkuvuutta kehitettäessä on 30–120 sekuntia.

Venyttelyohjelma 1

1. Takareisi, selkä
Seiso hartioiden levyisessä asennossa ja vie kädet rentoina kohti lattiaa. Pää ja niska ovat rentoina ja polvet saavat olla hieman koukussa

2. Vatsa, selkä ja Vatsa, selkä 2
Asetu lattialle vatsalleen ja ojenna ylävartalo irti lattiasta. Voit tehdä liikkeen myös kyynärpäät maassa. Pidä hartiat alhaalla ja katse yläviistoon.

3. Selkä
Istu maahan ja avaa jalat auki. Kurkota kädellä kohti vastakkaista jalkaa. Pää ja hartiat ovat rentoina.

4. Kylki
Istu haara-asennossa niin, että istuinluut tuntuvat lattiassa. Vie painoa sivulle ja ojenna käsi yläviistoon. Pidä hartiat alhaalla ja pää rentona ja kohdista hengitys kohti kylkiluita.

5. Sisäreisi ja sisäreisi 2
Istu leveässä haaraasennossa ja suorista selkä. Vie kädet vartalon taakse ja paina selkää suoraksi. Mikäli ensimmäinen vaihe onnistuu, voit viedä painoa eteenpäin ja siirtää kädet vartalon eteen.

6. Takareisi
Aseta toinen jalka suoraksi ja toinen jalka koukkuun vartalon eteen. Käänny suoran jalan suuntaan ja vie napaa kohti etureittä. Etureisi pysyy rentona koko venytyksen ajan.

7. Yläselkä
Koukista jalkaa ja ota kiinni vastakkaisen jalan ulkosyrjästä. Vie jalkaa poispäin ja vedä kädellä vastaan niin venytys tuntuu yläselässä ja lapojen kohdalla. Kohdista hengitys kohti kylkiluita, niin venytys tehostuu.

8. Reiden ulkosivu
Asetu kylkiasentoon ja aseta päällimmäinen jalka koukussa vartalon etupuolelle. Työnnä ylävartaloa pystyyn.

9. Pakaralihas
Istu selkä suorassa ja vie toinen jalka koukussa toisen yli. Purista koukussa oleva jalka rintaa vasten ja pidä selkä suorassa.

10. Pakaralihas 3
Asetu selin makuulle ja tuo jalat koukkuun. Aseta toisen jalan nilkka toisen jalan polven päälle niin, että polvi osoittaa sivulle päin. Ota sitten jalkojen välistä halausote ja vie jalkoja kohti rintaa.

11. Etureisi
Istu jalat eteenpäin ja vie toisen jalan kanta kohti pakaraa. Vie painoa taaksepäin ja pidä polvet mahdollisimman lähellä toisiaan.

12. Sääri
Istu kyykkyasentoon ja vie toisen jalan jalkapöytä kohti lattiaa. Voit tehostaa venytystä viemällä painoa taaksepäin.

Venyttelyohjelma 2

1. Kylki 2
Seiso leveässä haara-asennossa. Taivuta vartaloa sivulle ja vie päällimmäinen käsi yläviistoon.

2. Lonkankoukistaja 2
Asetu toispolviseisontaan. Tuo lantiota eteenpäin ja pidä selkä suorassa. Vältä yliojentamasta selkää kaarelle

3. Pohje
Asetu etunojaan ja tuo paino toiselle jalalle. Paina kantaa kohti lattiaa. Toisen jalan voi tukea toisen päälle.

4. Pohje ja akillesjänne
Asetu kyykkyasentoon. Tuo toisen jalan sääri lattiaa vasten ja paina vartaloa kohti etummaista polvea. Venytys tuntuu parhaiten kun venytettävän jalan kanta on kiinni lattiassa.

5. Pakaralihas 4 + Lonkankoukistaja
Tuo jalat koukkuun ja aseta toisen jalan nilkka toisen jalan polven päälle. Käännä koko alavartalo jalkapohjan suuntaan lattiaa kohti. Pidä päällimmäinen polvi ulkokierrossa kohti kattoa. Jos mahdollista, ota lattialla olevasta nilkasta kiinni.

6. Rinta, olkapää
Asetu konttausasentoon ja vie toinen käsi suorana vartalon sivulle. Käännä ylävartalo ja pää kädestä poispäin ja paina kättä kohti lattiaa.

7. Rinta, hauis
Istu lattialla ja vie kädet mahdollisimman taakse. Vie painoa eteenpäin, kunnes tunnet venytyksen.

8. Leveä selkälihas
Asetu konttausasentoon. Vie paino taakse ja ojenna kädet pitkälle eteen. Voit tehostaa venytystä painamalla käsivarsia kohti lattiaa.

9. Ojentaja
Vie kämmen kohti lapaluita ja ota toisella kädellä kiinni kyynärpäästä. Tehosta venytystä viemällä kyynärpäätä kohti päätä.

10. Olkapää
Vie käsi suorana vartalon edestä ja tue toisella kädellä. Pidä hartiat rentoina ja alhaalla.

11. Rinta ja olkapää 2
Pyöräytä hartiat taakse ja vie kädet yhteen selän takana. Jos mahdollista, nosta käsiä hieman ylöspäin ja työnnä rintakehää ulospäin.

12. Hartia + hartia 2
Istu mukavassa asennossa. Rentouta hartiat ja vie päätä suoraan sivulle. Sen jälkeen vie päätä hieman etuviistoon, niin saat venytyksen kohdistumaan niskan takaosaan.

6.2.5 Fyysisen toimintakyvyn mittaus

Perusteet
Fyysisen toimintakyvyn mittaamisen ja seurannan päämääränä on selvittää varusmiesten sekä vapaaehtoista asepalvelusta suorittavien naisten fyysisen toimintakyvyn taso palveluksen alussa (lähtötaso) sekä seurata sen kehittymistä palveluksen aikana. Toimintakyvyn seuraamisessa käytetään kuntotestejä sekä taitotestejä.

Kuntotestit järjestetään palvelusajasta riippumatta vähintään kaksi kertaa. Ensimmäinen testi pidetään lääkärintarkastuksen jälkeen kahden viikon kuluessa palvelukseen astumisesta. Toinen kuntotesti pidetään palveluksen loppupuolella, yleensä ennen pääsotaharjoituksia. Luotettavimmat tulokset saavutetaan pyrkimällä ohjeistuksen mukaisesti maksimaaliseen suoritukseen kaikissa testeissä. Näin pystyt myös itse seuraamaan kehitystäsi palveluksen aikana.

Mittausmenetelmät
Fyysistä toimintakykyä mitataan kestävyyden osalta 12 minuutin juoksutestillä ja lihaskuntoa kolmiosaisella lihaskuntotestistöllä. Kehon koostumuksen arvioimiseksi lihaskuntotestien tai terveystarkastuksen yhteydessä mitataan paino, pituus ja vyötärön ympärys. Kuntotesti ei ole kilpailu, vaan sen tarkoituksena on verrata yksittäisen varusmiehen toimintakykyä hänen aikaisempiin tuloksiinsa.

Turvallisuusohjeet
Kuntotesteihin ei saa osallistua sairaana tai toipilaana. Kuntotestejä edeltävänä vuorokautena on vältettävä kovaa fyysistä rasitusta ja valvomista. Testisuoritusta ei saa edeltää kahden vuorokauden sisällä tapahtunut rokotus tai verenluovutus. Mikäli sinulla on oireita tai epäilyjä kuntotestistä suoriutumisesta, käy lääkärin tutkimuksissa ennen testeihin osallistumista. Ilmoita mahdollisista rajoitteista viimeistään kuntotestin valvojalle ennen testin aloittamista.

Fyysisen toimintakyvyn tehtäväkohtaiset tavoitetasot
Fyysisen toimintakyvyn tavoitetaso (1–5) määritetään poikkeusolojen tehtävän perusteella taulukossa ja kuvassa esitetyllä tavalla. Erikseen nimettyjen tehtävien (taso 5) osalta tavoiterajat määrittää Puolustusvoimien tulosyksikkö, jossa tehtävä on.

Varusmiesten tehtäväkohtaiset fyysisen toimintakyvyn tavoitteet

Kuvan mukaisesti alin tavoitetaso kestävyystestissä on 12 minuutin juoksutestissä 2000 metriä. Lisäksi lihaskuntotestin yhteispistemäärän alin tavoitetaso on 50 pistettä.

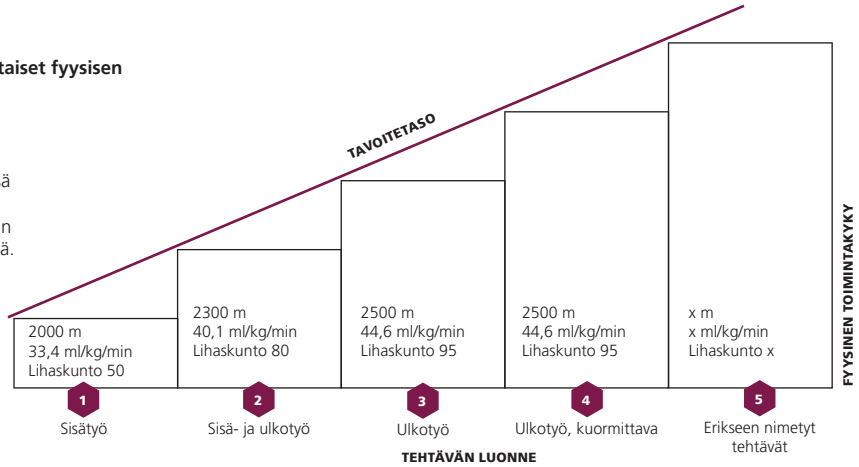

Näin lasket oman fyysisen toimintakyvyn tasosi

Ensin lasketaan lihaskuntopisteet
1) vauhdittoman pituushypyn tulos metreinä x 20 = pisteet
2) minuutissa suoritetut istumaannousut = piste/toisto
3) minuutissa suoritetut etunojapunnerrukset = piste/toisto
Laske yhteen lihaskuntopisteet

HUOMIOON OTETTAVAA: Kussakin lihaskuntotestissä on minimivaatimukset, jotka on saavutettava:
– vauhditon pituus 1,00 (m),
– istumaanousu 10 (krt/min),
– etunojapunnerrus 5 (krt/min).

Esimerkki:

LIHASKUNTO
Vauhditon pituushyppytulos:
2,33 m 46,6 pistettä (tulos * 20)
Istumaannousu tulos: 35 toistoa
35 pistettä (1 toisto = 1 piste)
Etunojapunnerrus tulos: 31 toistoa
31 pistettä (1 toisto = 1 piste)
Lihaskuntotestin yhteispistemäärä lasketaan täysinä pisteinä ilman pyöristyksiä: 112 pistettä (46+35+31 = 112), lihaskuntotaso 4.

KESTÄVYYS
Juoksutestin tulos 2550 metriä 12 minuutissa, kestävyystaso 3.

FYYSISEN TOIMINTAKYVYN TASO
Saavutettu taso määräytyy heikomman testituloksen (kestävyys, lihaskunto) perusteella. Esimerkkitapauksessa fyysisen toimintakyvyn taso on 3.

6.3 **Taistelijan mieli**

Taistelijan mieli -koulutusohjelman tavoitteena on kehittää psyykkistä, sosiaalista ja eettistä toimintakykyäsi. Tiedot ja taidot, jotka näihin toimintakyvyn osa-alueisiin liittyvät, mahdollistavat onnistuneen toiminnan poikkeusolojen vaativissa olosuhteissa, mutta helpottavat myös elämääsi varusmiespalveluksessa. Toisaalta antamalla näiden asioiden oppimiselle mahdollisuuden, kehität elämänhallintataitoja, joista tulee olemaan sinulle hyötyä läpi elämän erilaisissa haastavissa tilanteissa opiskelussa, työpaikalla, harrastuksissa tai ihmissuhteissa.

Sotilaan psyykkinen toimintakyky tarkoittaa kykyä toimia tehtävän vaatimalla tavalla haastavissa ja kuormittavissa poikkeusolojen tilanteissa ja palautua niistä. Psyykkisesti toimintakykyinen sotilas on sinnikäs, itsevarma, rohkea ja määrätietoinen. Hän kohtaa haasteet optimistisella tavalla ja sitoutuu tehtäväänsä kaikissa tilanteissa.

Psyykkisen toimintakyvyn kivijalkoja ovat:
- tietoisuus ympäristöstä ja omasta toiminnasta (esimerkiksi hyvä tilannetietoisuus ja kyky havainnoida ympäristöä),
- positiivinen ja realistinen käsitys omasta itsestä sekä omista vaikutusmahdollisuuksista (esimerkiksi hyvä itseluottamus),
- hyvä päätöksentekokyky,
- hyvä paineensietokyky (esimerkkinä omien tunteiden, kuten taistelustressin, tunnistaminen ja hallinta) ja
- motivaatio (esimerkkinä vahva taistelutahto ja halu menestyä hyvin omassa tehtävässä)

Sosiaalinen toimintakyky tarkoittaa kykyä hahmottaa itsensä ja valmiuksia toimia osana ryhmää. Sosiaalisen toimintakyvyn edellytyksenä on muun muassa hyvä itsensä tunteminen ja toisaalta kyky eläytyä toisen ihmisen kokemukseen. Sosiaaliseen toimintakykyyn liittyvät keskeisesti vuorovaikutustaidot ja ihmissuhteet, yhteistyö, muiden huomioiminen, ja "kaveria ei jätetä" -henki (vertaistuki).

Sotilaan sosiaalisen toimintakyvyn keskiössä on ryhmäkiinteys, joka on poikkeusolojen taistelutehon kannalta ratkaiseva tekijä. Sosiaalisen toimintakyvyn ja ryhmäkiinteyden rakentumisessa tärkeässä roolissa on johtaja, joka esimerkillään osoittaa, miten yhdessä toimitaan tavalla, joka tukee taistelussa menestymistä. Sosiaalista toimintakykyä tukevat myös mielekkään suhteet läheisiin ihmisiin, kuten perheenjäseniin ja ystäviin.

Sotilaan eettisellä toimintakyvyllä tarkoitetaan kykyä toimia oikeudenmukaisesti. Siihen liittyy keskeisellä tavalla kyky perustella omaa toimintaansa itselleen ja muille, tietoisuus omista ja Puolustusvoimien arvoista, käsitys oikeasta ja väärästä sekä kyky tehdä ero näiden välillä. Eettinen toimintakyky koostuu yksilön oikeustajusta, vastuun tunteesta ja vastuunottamisesta sekä näkemyksestä hyvästä ja pahasta. Eettisen toimintakyvyn pohja on Puolustusvoimien lakisääteisissä tehtävissä, kansainvälisissä oikeussäännöissä ja Puolustusvoimien arvoissa. Eettinen toimintakyky auttaa henkilöä erottamaan oikean ja väärän sekä auttaa tekemään eettisesti kestäviä ratkaisuja. Eettisesti toimintakykyinen sotilas hyväksyy yleisen asevelvollisuuden järjestelmänä ja sitoutuu siihen, on maanpuolustustahtoinen ja hyväksyy eri uskonnot ja uskonnottomuuden sekä eri kulttuurit ja pystyy toimimaan eri taustoista tulevien ihmisten kanssa kunnioittavasti näkemyseroista huolimatta. Lisäksi henkilö ymmärtää sodan oikeussääntöjen perusteet.

Puolustusvoimien arvot
Puolustusvoimien henkilöstön arvoperustaan kuuluvat:
- isänmaallisuus
- ammattitaito
- oikeudenmukaisuus
- vastuullisuus
- luotettavuus ja
- yhteistyö.

Isänmaallisuus ilmenee kunnioituksena aiempien sukupolvien työtä ja uhrauksia kohtaan. Puolustusvoimat huolehtii, että tulevillakin sukupolvilla on mahdollisuus itsenäisiin ratkaisuihin muuttuvassa turvallisuusympäristössä. Henkilön isänmaallisuus kuvastuu ajatteluna ja tekoina, joissa yhteiskunnan etu asettuu yksilön oman edun edelle.

Ammattitaito on tietoa, taitoa, asennetta ja ammatillisia valmiuksia. Ammattitaito ilmenee työtehtävien hallintana, korkeana työmoraalina, tuloksellisena toimintana sekä tehtävässä vaadittavan osaamisen omatoimisena kehittämisenä. Puolustusvoimat tukee asevelvollisten ja palkatun henkilöstön ammattitaidon kehittymistä koulutuksella ja haasteellisilla tehtävillä.

Oikeudenmukaisuus on asevelvollisten ja palkatun henkilöstön tasa-arvoista ja yhdenvertaista kohtelua ilman syrjintää, häirintää tai kiusaamista. Oikeudenmukaisuus on osana kaikkea Puolustusvoimien arjen toimintaa.

Vastuullisuus näkyy asevelvollisten ja palkatun henkilöstön sitoutumisena ja haluna täyttää annetut tehtävät asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Puolustusvoimat toimii vastuullisena työnantajana ja vastaa valtionjohdolle lakisääteisten tehtävien tinkimättömästä hoidosta.

Luotettavuus ilmenee työyhteisön arjessa henkilöstön johdonmukaisena käyttäytymisenä sekä asioiden tekemisenä käskyjen, määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Puolustusvoimien on nautittava kaikissa tilanteissa valtionjohdon ja kansalaisten ehdotonta luottamusta.

Yhteistyö on perusedellytys tulosten aikaansaamiselle ja vaativien tehtävien täyttämiselle. Henkilön yhteistyökyky ilmenee yhdessä tekemisenä, toisten kannustamisena, tukemisena ja auttamisena sekä oman työyhteisön ja yhteistyökumppaneiden arvostamisena. Puolustusvoimien yhteistyökyky tulee esille muiden viranomaisten tukemisessa sekä kansainvälisessä sotilaallisessa yhteistyössä. Puolustusvoimat toimii aktiivisesti osana kansainvälistä yhteisöä turvallisuuden lisäämiseksi ja suorituskykyjen turvaamiseksi.

Taistelijan mieli -kokonaisuus nivoo yhteen psyykkisen, sosiaalisen ja eettisen toimintakyvyn koulutuksen.

Keskeisimmät, koulutusjaksoittain syvenevät, teemat Taistelijan mieli -kokonaisuudessa ovat:

- Itseluottamus
- Motivaatio, taistelutahto ja voittamisen tahto
- Sodan oikeutus ja tehtävään sitoutuminen, moraalinen stressi ja sen ennaltaehkäisy
- Ryhmäkiinteyden vahvistaminen
- Taistelustressin tunnistaminen, ennaltaehkäisy
- Toimintakyvyn palauttaminen kuormittavan tilanteen jälkeen.

6.3.1 Itseluottamus

Itseluottamuksella tarkoitetaan hyvää ja realistista uskoa omaan itseen ja omiin kykyihin. Itseluottamukseen liittyy optimismi ja taipumus uskoa omaan menestymiseen ja onnistumiseen. Tämä määrittelee vahvasti onnistumista erilaisissa vaativissa tilanteissa. On hyvin erilainen lähtökohta mennä suoritustilanteeseen uskoen itseensä kuin omia kykyjä ja onnistumista epäillen. Itseluottamukseen liittyy myös terve ylpeys omasta itsestä ja onnistumisista. Itseluottamus ei vahvista sinua ainoastaan psyykkisesti haastavissa sotilastehtävissä vaan tukee elämänhallintaa myös muilla elämän osa-alueilla siviilissä, kuten opiskelussa ja työelämässä.

Voit vahvistaa itseluottamusta positiivisella itsepuheella. Itsepuheella tarkoitetaan niitä asioita, joita sanot itsellesi "pääsi sisällä" erilaisissa haastavissa tilanteissa. Kaikki tekevät tätä itsepuhelua huomaamattaan. Näin ollen tärkeäksi muodostuukin sen tunnistaminen, minkälaista itsepuhe on silloin kun et kiinnitä siihen tietoista huomiota ja toisaalta sen tunnistaminen, mihin suuntaan sinun tulisi itsepuhelua muuttaa. Itsepuhelun merkityksessä onnistumisen kannalta kyse on ajatusten ja suorituksen välisestä yhteydestä.

Silloin kun suhtaudut positiivisesti omaan suoritukseesi ja luotat onnistumiseen, on todennäköisempää, että suoriudut hyvin tulevista haasteista. Mikäli taas ajattelet negatiivisesti itsestäsi ja omista mahdollisuuksista onnistua, tuottavat nämä ajatukset negatiivisia tunteita, jotka edelleen häiritsevät toimintaa ja johtavat todennäköisemmin epäonnistumiseen. Näin ollen meistä jokaisen on aina välillä tarpeen pysähtyä pohtimaan "ajattelenko tavalla, joka parhaalla mahdollisella tavalla tukee suoritusta". Myönteisen itsepuhelu on siis sisäistä keskustelua, jolla voidaan muuttaa omaa ajattelutapaa positiivisemmaksi. Itsepuhelulla voit vaikuttaa myös omaan vireystilaan esimerkiksi rauhoittaen sitä ollessasi hermostunut.

6.3.2 Motivaatio, taistelutahto ja voittamisen tahto

Motivaatiolla tarkoitetaan sitä, kuinka sitoutunut henkilö on omaan toimintaan ja tekemiseen. Se vaikuttaa ponnistelun määrän, pitkäjänteisyyteen ja periksi antamattomuuteen sekä siihen, mihin henkilö ylipäänsä ryhtyy. Motivaatio on yhteydessä lopulta myös siihen, kuinka hyvin tehtävässä onnistutaan. Voidaan siis ajatella, että motivaatio on eräänlainen oman toiminnan polttoaine. Sillä voidaan selittää miksi henkilö tekee jotakin, mitä hän tekee ja miten hän sen tekee.

Taistelutahto on:
Kykyä pitää yllä usko tavoitteen saavuttamiseen
Ylpeys omasta tehtävästä ja omasta ryhmästä
Halua onnistua tehtävässä ja voittaa vihollinen
Halua antaa kaikkensa!

Motivaatiosta puhutaan usein sisäisenä tai ulkoisena motivaationa. **Sisäisellä motivaatiolla** tarkoitetaan sitä, että henkilö kokee jonkun asian tekemisen itsessään kiinnostavana ja palkitsevana. **Ulkoinen henkilön motivaatio** on puolestaan silloin, jos hänen tekemistä ohjaa ulkoapäin tulevat ”paineet”, ”pakot” tai palkkiot, esimerkiksi halu onnistua, koska se on jollekin toiselle tärkeää tai halu näyttää hyvältä esimerkiksi kouluttajan silmissä. Sisäinen ja ulkoinen motivaatio eivät kuitenkaan ole toisiaan poissulkevia, vaan saattavat vaikuttaa yksilön tekemiseen samanaikaisesti. On tärkeää, että pohdit aika ajoin asioita, jotka sinua motivoivat. Mitä ne asiat ovat ja miksi juuri ne motivoivat sinua? Minkälaisen tunteen ne saavat sinussa aikaan? Toisaalta on hyvä pohtia myös niitä asioita, jotka eivät tunnut itseä motivoivan ja miettiä, millä lailla niihin voisi suhtautua, jotta tekeminen olisi mielekkäämpää.

Sisäistä motivaatiotakin voi nimittäin vahvistaa ja monesti se kannattaa, sillä sisäinen motivaatio johtaa usein onnistuneempiin suorituksiin ja vahvempaan sitoutumiseen. Sisäistä motivaatiota tukee tunne siitä, että voi itse vaikuttaa tekemiseensä ja ympäristöönsä, tunne siitä, että osaa asian, jota pitää tehdä ja tunne siitä, että on tärkeä osa laajempaa joukkoa. Varusmiespalveluksessa juuri ryhmään kuuluminen on usein merkittävä motivoiva tekijä, mutta muista huomioida myös onnistuminen kokemukset ja tilanteet, jossa pääset hyödyntämään juuri sinun omia vahvuuksiasi – saatat huomata innostuvasi niistä tilanteista aivan uudella tavalla.

Taistelukentällä motivaatio näkyy taistelutahtona ja voitontahtona. Se konkretisoituu vahvana haluna suorittaa tehtävä loppuun ja olla luovuttamatta niissäkin tilanteissa, joissa onnistuminen ei ole varmaa. Kyse on siis vahvasta tahdosta olla luovuttamatta.

Taistelutahtoa vahvistaa se, että taistelija kokee tehtävän tärkeäksi ja hän kokee, että osaa tehtävänsä. Taistelutahtoa ja voitontahtoa tulee vaalia sotilasjoukossa, sillä se vähentää halua luovuttaa ja vahvistaa halua onnistua ja olla vihollista parempi.

6.3.3 Sodan oikeutus ja tehtävään sitoutuminen, moraalinen stressi ja sen ennaltaehkäisy

Olet ehkä varusmiespalveluksen aloituksen jälkeen joutunut pohtimaan asioita, joita et ole aiemmin ajatellut. Palvelus tuo mukanaan asioita, joita et ole ennen tehnyt ja jotka voivat synnyttää erilaisia ajatuksia. Näitä ajatuksia on hyvä käydä läpi ja niistä on tärkeää keskustella myös muiden kanssa. Omien arvojen ja Puolustusvoimien toiminnan oikeutuksen ymmärtäminen auttavat sinua sitoutumaan tehtävään, johon sinut tullaan kouluttamaan.

Sota vaatii toimia, jotka poikkeavat normaalista elämästä merkittävästi. Yhteiskunnan jäsenet ja heidän valitsemansa johtajat näkevät tarpeelliseksi aseellisen voiman käytön osana maanpuolustusta. Suomella ja sen osana Puolustusvoimilla on kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisten valtiosopimusten perusteella laillinen oikeus puolustaa maata sekä moraalinen velvollisuus suojella siviilejä.

Vaikka väkivallan käyttöä pidetään yhteiskunnassa lähtökohtaisesti pahana, sotilaan tehtävät muodostavat poikkeuksen. Sotilaalla on tehtävään ja asemaan perustuva velvollisuus käyttää jopa tappavaa voimaa suojellakseen muita ja pitääkseen yllä laillista yhteiskuntajärjestystä alueella, jota puolustetaan. Tämä tavoite toteutetaan voittamalla taistelut ja sota.

Sotilaan tehtäviin kuuluu siis harkitun väkivallan käyttö johdettuna. Tämän tehtävän täyttäminen vaatii omien arvojen tarkastelua ja jopa niiden ohittamista kyetäkseen sitoutumaan organisaation arvoihin ja tavoitteeseen.

Vastoin omia arvoja toimiminen saattaa kuitenkin aiheuttaa niin sanottua moraalista stressiä. Vaikka moraalista stressiä voi olla mahdoton täysin välttää, voi sitä vähentää ja hallita:

- **Valmistautumalla**
  - Ole selvillä omista arvoistasi ja siitä mitä joukko sotilaana sinulta odottaa.
- **Tunnustamalla tosiasiat**
  - Arvoristiriidoilta ei poikkeusoloissa voi välttyä, esimerkiksi ammuttaessa vihollissotilasta
- **Harjoittelemalla**
  - Mieti ennalta, miten toimit eettisesti vaikeissa tilanteissa.

6.3.4 Ryhmäkiinteyden vahvistaminen

Olet varmasti jo huomannut, että omalla ryhmällä ja ihmisillä ympärilläsi on merkittävä vaikutus varusmiespalveluksessa. Ryhmässä toimimisen taitoja on tärkeää harjoitella varusmiespalveluksen aikana. Se lisää valmiutta ryhmän tehokkaaseen toimintaan. Kun ryhmän kiinteys on hyvä, kaikki "puhaltavat samaan hiileen". Vaikka tämä on tärkeää siviilisissäkin, korostuu sen merkitys sotilastoiminnassa, joka on olennaisella tavalla sosiaalista, osana ryhmää tapahtuvaa toimintaa. Tehtävät ja tavoitteet, joita sotilaiden tulee toiminnassaan täyttää, ovat tyypillisesti luonteelta sellaisia, ettei niitä voi tehdä yksin.

Voidakseen toimia hyvin yhdessä ryhmänä ja laajempana joukkona, on ryhmäkiinteyden oltava vahva. **Rauhan aikana joukon elossapysyminen ei riipu ryhmäkiinteydestä, mutta taistelukentällä vahva ryhmäkiinteys toimii yksittäisen taistelijan turvaliivinä – hänen on voitava luottaa siihen, että ryhmän jäsenet ovat sitoutuneita samaan tehtävään ja että kaikki ovat luottamuksen arvoisia, sillä oma hengissä selviäminen ei riipu ainoastaan omasta vaan koko joukon toimintakyvystä.**

Ryhmäkiinteys muodostuu tehtäväkiinteydestä ja sosiaalisesta kiinteydestä. **Sosiaalisella kiinteydellä** tarkoitetaan sitä, kuinka yhteen hitsautuneita ryhmän jäsenet ovat tai kuinka paljon he pitävät toisistaan ja **tehtäväkiinteydellä** sitä, kuinka hyvin ryhmän jäsenet ovat sitoutuneita samaan tavoitteeseen.

Ryhmäkiinteyden tehtäväkiinteyteen liittyvä elementti on jopa sosiaalista kiinteyttä merkittävämpi. On ryhmän kannalta merkityksellisempää, että kaikki sen jäsenet sitoutuvat ja uskovat samaan asiaan kuin se, pitävätkö kaikki ryhmän jäsenet toisistaan. Tämä onkin ryhmäkiinteyden rakentamisen kannalta hyvä uutinen, koska sitoutumista samaan asiaan voidaan johtajan toimilla tukea, kun taas siihen, kuinka samankaltaisia ryhmän jäsenet keskenään ovat tai kuinka paljon heillä olisi yhteisiä kiinnostuksenkohteita siviilissä ei ryhmänjohtaja liiemmin pysty vaikuttamaan.

> Ryhmäkiinteyden merkitys kasvaa taistelustressin voimistuessa: hyvä ryhmäkiinteys ikään kuin puskuroi taistelustressin vaikutuksia ja auttaa näin ollen sotilasjoukkoa menestymään tehtävässään.

Voit vaikuttaa ryhmäsi kiinteyteen ja yhdessä toimimiseen muun muassa kiinnittämällä huomiota ryhmätyöskentelytaitoihisi ja tietoisesti harjoittamalla niitä. Ottamalla huomioon muut, auttamalla muita ja rohkeasti pyytämällä apua silloin kun sitä tarvitset, helpotat ryhmäsi yhteistä toimintaa.

Ryhmäkiinteyden vaaliminen onkin jokaisen yksittäisen taistelijan vastuulla. Oman kortensa kekoon voi tuoda arvostamalla muita ja ottamalla muut huomioon. Ryhmäkiinteyttä vahvistaa juuri se, että jokainen antaa parhaan panoksensa yhteisessä tehtävässä ja auttaa tarvittaessa muita.

6.3.5 Taistelustressin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy

Taistelukenttä ympäristönä vaatii toimintakyvyltä paljon enemmän kuin tavallinen arkipäiväinen elämä ja psyykkisesti toimintakykyinen sotilas pystyykin rikkomaan omia rajojaan ja ylittämään itsensä. Psyykkinen toimintakyky mahdollistaa sotilaan onnistuneen ja tavoitteenmukaisen toiminnan kuormittavissa, joille leimallista on stressin kokeminen.

Stressin kokeminen vaativassa tilanteessa on elimistön ja psyykkinen reaktio silloin, kun tavanomainen toiminta ei riitä tilanteesta selviytymiseen. Stressireaktion avulla elimistö ottaa käyttöön toimintareserviä. Elimistön aineenvaihdunta muuttuu tavalla, joka lisää käytettävissä olevia voimavaroja. Samalla energiaa säästyy mm. ruuansulatuksesta ja muista toiminnoista, jotka eivät vaativassa tilanteessa ole välttämättömiä.

Stressi johtuu tyypillisesti siitä, että henkilö kokee tilanteen kuormituksen ylittävän hänen kykynsä selviytyä tilanteesta. Stressinhallintataidoilla on keskeinen merkitys siinä, kuinka stressaavina eri tapahtumat elämässä koetaan ja miten suuri vaikutus niillä on yksilön kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Koska kyse on taidoista, voi niitä siis myös harjoitella.

Stressi voidaan jakaa kolmeen erilaiseen stressiin: perusstressiin, kasautuvaan stressiin sekä traumaattiseen stressiin sen mukaan kuinka pitkäaikaisesta ja vakavasta tilasta on kyse. **Perusstressillä** tarkoitetaan stressiä, joka syntyy arkielämän haastavissa tilanteissa ja ilmenee muun muassa valppauden lisääntymisenä, mutta toisaalta myös jännittyneisyytenä. **Kasautuvasta stressistä** puhutaan, kun stressi aiheutuu pitkään kestävistä tai toistuvista painetilanteista ja aiheuttaa perusstressiä pitkäkestoisempaa stressiä tai vakavampia oireita kuten masentuneisuutta ja uupumusta. **Traumaattisella stressillä** viitataan äkillisissä, järkyttävissä, tilanteissa syntyneeseen stressiin. Tämänkaltaisessa tilanteessa oireet voivat ilmetä myös jälkikäteen ja olla hyvin lamauttavia, jolloin puhutaan traumaperäisestä stressistä. Kasautuvan stressin ja traumaattisen stressin yhdistymistä on kuvattu myös **taistelustressinä**, joka voi äärimmillään aiheuttaa vakavia psykofyysisiä reaktioita ja jonka on todettu olevan syynä suureen osaan taistelukyvyttömyyttä.

Taistelustressin **taustalla** on usein:
- Vihollisen toiminta, eritoten ylivoimaisuus, yllätyksellisyys
- Haavoittumisen ja kuoleman mahdollisuus, taistelutoverien haavoittumisen tai kaatumisen todistaminen
- Vihollisen tappaminen etenkin omalla aseella
- Omien vaikutusmahdollisuuksien puute
- Unen puute, nälkä, jano, kylmä, kuuma
- Fyysinen rasitus
- Puutteellinen varustus
- Oman toiminnan virheet.

Taistelustressin tyypillisiä **oireita** ovat:
- Fysiologiset oireet
  - "Jäätyminen" eli kykenemättömyys toimia
  - Väsyneisyys
  - Säpsähtely ja reagointi nopeisiin liikkeisiin tai ääniin
  - Muutokset aistitoiminnassa (putkinäkö, aistien korostuminen tai vaimentuminen)
  - Hikoilu, vapina, kohonnut syke, pahoinvointi.
- Kognitiiviset oireet
  - Päämäärätön toiminta ja päätöksenteon vaikeudet, epäolennaiseen takertuminen
  - Muistivaikeudet
  - Ajattelun kapeutuminen.
- Emotionaaliset oireet
  - Pelko, itkuisuus
  - Tunnereaktioiden puuttuminen tai äärimmäiset tunnereaktiot (mm. pakokauhu).

Keinoja taistelustressin lieventämiseen

Taktisen hengityksen tekniikka
- Hengitä rauhallisesti nenän kautta sisään laskien rauhallisesti neljään
- Pidätä hengitystä laskien neljään
- Hengitä rauhallisesti suun kautta ulos laskien neljään
- Pidätä hengitystä laskien neljään

Toista muutaman kerran, kunnes tunnet oman hengityksen olevan kontrollissa ja sykkeen laskeneen. Harjoitellessa voit joko seistä tai istua, mutta laita vasen käsi rintakehän päälle ja oikea käsi pallean/vatsan päälle. Kiinnitä huomiosi siihen, että sisään hengittäessä ensin nousee pallea. Hengityksen pidättäminen välissä voi aluksi olla hankalaa eikä heti tarvitse pystyä laskemaan neljään, olennaista on, että hengityksen virta pysähtyy hetkeksi. Kun harjaannut, voit tietoisesti hieman pidentää uloshengityksen kestoa.

Musiikin kuuntelu
Taistelustressiä voidaan myös lievittää ja ennaltaehkäistä musiikin avulla. Rauhallinen musiikki laskee vireystilaa ja lievittää muun muassa hermostuneisuutta ja jännitystä. Kuunneltavan musiikin tulee olla sellaista, jonka kokee miellyttäväksi. Tärkeää on, että musiikin tempo on noin 60 lyöntiä minuutissa, mikä vastaa keskimääräistä sydämen leposykettä. Musiikkia kuunnellessa tulee kuitenkin ottaa huomioon operaatiotilanne ja operaatioturvallisuus. **Kuuntelu ei saa vaarantaa omaa joukkoa.**

Taistelustressiä voi ennaltaehkäistä pitämällä huolta toimintakyvystä kokonaisuudessaan. Tärkeitä tekijöitä tässä ovat myös myöhemmin tarkemmin kuvattavat ravinto, nesteytys ja uni.

Taistelustressiä ehkäisee vähittäinen totuttautuminen taistelukentän olosuhteisiin, joko todellisissa tilanteissa tai virtuaalisesti. Taistelustressiä ennaltaehkäisee myös hyvä valmistautuminen tehtävään. Ennen tehtävään ja taisteluun lähtöä pidettävän ryhmänjohtajavetoisen valmistavan keskustelun tarkoituksena on käydä läpi asiat, joita joukko tulee taistelussa todennäköisesti kohtaamaan sekä reaktiot, joita taistelussa voi syntyä.

Taistelustressin fyysisiä oireita, kuten kohonnutta sydämen sykettä, voi laskea jo ennen taisteluun lähtemistä sekä taistelun aikana taktisella hengityksellä. **Taktisella hengityksellä** tarkoitetaan rauhallista hengitystä, joka laskee sydämen sykettä, parantaa motorista toimintaa kuten aseen käsittelyä, tilanteen ja ympäristön havainnointia ja päätöksentekokokykyä.

6.3.6 Toimintakyvyn palauttaminen kuormittavan tilanteen jälkeen

Taistelu vaikuttaa aina toimintakykyyn, mutta kun asioista ja kokemuksista keskustellaan, voidaan niistä palautua, mutta myös oppia ja kehittyä. Kautta aikojen yksi tehokkaimmista tavoista helpottaa stressiä on ollut siitä puhuminen, erityisesti niiden ihmisten kanssa, jotka ovat olleet samassa tilanteessa.

Taistelukosketuksen ja / tai -tehtävän päätyttyä ryhmä käy saman vuorokauden aikana ryhmänjohtajan vetämänä **purkukeskustelun**, joka **tarkoituksena** on jäsentää kokemuksia ja lievittää taistelustressin oireita sekä palauttaa toimintakykyä ennen seuraavaa tehtävää.

Purkukeskustelussa:

- Tarkoituksena on palauttaa mieleen mitä tapahtui ja miksi
- Jokaiselle halukkaalle annetaan mahdollisuus puhua
- Päädytään siihen, mitä tehdään seuraavaksi.

Purkukeskustelun aikana voidaan ”läheltä piti” -tilannetta tai jonkun ryhmäläisen haavoittumista tai kuolemaa. Keskustelun aikana käydään läpi faktat ja todellinen tilanteen kulku, mutta myös henkilökohtaiset ajatukset ja tunteet, joita on herännyt. Tarkoituksena on muistuttaa jokaista, että tilanne luonnollisesti herättää erilaisia tunteita ja reaktioita sekä pyrkiä mahdollisimman nopeasti pääsemään takaisin arkirutiineihin ja toimintaan.

Toimintakyvystä huolehtiminen on jokaisen vastuulla. Jokainen voi tarkkailla omaansa, mutta myös taistelutoverin toimintakykyä. Muista seuraavat yksinkertaiset asiat:

- Uskalla puhua – ole silti hienotunteinen
- Arvosta ihmisten huolta – joskus pienikin asia voi nujertaa
- Auta kaveria puhumaan asiasta
- Kuuntele, älä vähättele, älä paisuttele
- Luo toivoa
- Rohkaise pohtimaan vaihtoehtoja
- Tarvittaessa saata ammattiauttajan luo

6.4 Kuormittumisen ja palautumisen tasapaino – toimintakyvyn kehittymisen salaisuus

Toimintakyvyn kehittyminen – niin fyysisen kunnon kuin henkisen hyvinvoinnin – edellyttää rasituksen ja palautumisen sopivaa tasapainoa. Merkittävän tekijän toimintakyvyn kokonaisuudessa muodostavatkin ravinto, neste ja uni. Riittävällä, monipuolisella ja terveellisellä ravinnolla sekä riittävällä unella varmistat oman jaksamisen fyysisesti kuormittavina päivinä, mutta se tukee myös keskittymiskykyäsi ja helpottaa näin ollen myös uuden oppimista.

6.4.1 Ravinnon merkitys

Varusmiehille tarjotaan päivittäin pääsääntöisesti aamiainen, lounas, päivällinen ja iltapala. Kovan rasituksen aikana ihmisen tuleekin nauttia vuorokaudessa 4–6 ateriaa / välipalaa, jotka sisältävät runsaasti hiilihydraatteja ja riittävästi proteiinia. Elimistön toiminnan kannalta on edullista, jos ravintoa nautitaan pieninä annoksina useita kertoja vuorokaudessa. Tällä periaatteella pidetään tasaisesti yllä elimistön energiavarastoja.

Ihmisen energiatarve on riippuvainen päivän aikana suoritetun fyysisen rasituksen tehosta ja kestosta. Yli tarpeen nautittu energia muuttuu elimistössä rasvaksi ja näin lisää kehon painoa. Lyhytkestoisessa ja kevyessä rasituksessa elimistön energian tarve on pienempi, kun taas pitkäkestoisessa ja kovassa rasituksessa energiankulutus kasvaa merkittävästi. Sinunkin palveluspäiväsi rasitus vaihtelee, joten tarkkaile myös omaa päivittäistä ravintotarvettasi. Nauttiessasi Puolustusvoimissa tarjottavat päivittäiset ateriat saat ravinnosta riittävästi energiaa, hivenaineita ja vitamiineja.

6.4.2 Nesteen merkitys

Muista juoda riittävästi. Aikuisessa miehessä on 60 prosenttia ja naisessa 55 prosenttia vettä. Vedellä on tärkeä merkitys elimistön energian tuotannossa, ruuansulatuksessa, ravintoaineiden imeytymisessä ja niiden kuljetuksessa kehon eri osiin. Erityisen keskeinen on veden tehtävä elimistömme lämmön säätelijänä ja kuona-aineiden poistajana.

Veden vaihtuvuus kehossa on vilkasta. Normaalioloissa vuorokautinen nesteenmenetys virtsana, keuhkoissa hengityksen mukana haihtumalla ja ihon tai ulosteen kautta erittämällä on 1,5–2,5 litraa vuorokaudessa. Kuumalla ilmalla kovassa rasituksessa nesteen menetys voi nousta jopa yli litraan tunnissa. Pitkäkestoisessa rasituksessa kuten hiihto / jalkamarssilla voi nesteen menetys olla 4–5 litraa. Virtsan väri on hyvä nestetasapainon mittari. Normaalia tummempi virtsa yleensä viittaa nestevajeeseen.

Nestevajeen torjunta voidaan aloittaa jo ennen fyysisen rasituksen alkua nestetankkauksella. Yli tunnin kestävä liikuntasuoritus / taisteluharjoitus edellyttää nesteiden nauttimista. Nestettä tulee nauttia rasituksen aikana 10–15 minuutin välein 1–2 desilitraa. Tällöin tunnin aikana nautittu nestemäärä on noin litra, mikä on elimistöön imeytyvän nestemäärän keskimääräinen maksimi. Pelkän veden, miedon mehun tai laimean urheilujuoman (2,5–5 prosentin liuos) nauttiminen on tehokkain tapa pitää yllä kehon neste- ja elektrolyyttitasapainoa.

Esimerkki ruoka-ainemääristä, jos vuorokausikulutus on...

10 MJ (2 400 kcal)
- rasvattomia tai vähärasvaisia maitotuotteita 6–7 dl, juustoa 30 g
- ravintorasvoja 40 g
- viljatuotteita 300 g
- perunoita 250 g
- juureksia, vihanneksia, marjoja ja hedelmiä 450 g
- lihaa, kalaa ja kananmunia 220 g

13,4 MJ (3 200 kcal)
- rasvattomia tai vähärasvaisia maitotuotteita 7–8 dl, juustoa 30 g
- ravintorasvoja 50 g
- viljatuotteita 310 g
- perunoita 500 g
- juureksia, vihanneksia, marjoja ja hedelmiä 600 g
- lihaa, kalaa ja kananmunia 240 g

TAVALLINEN LAUTASMALLI
Sopii hyvin siviiliin ja palveluksen aikana kevyempiin päiviin:

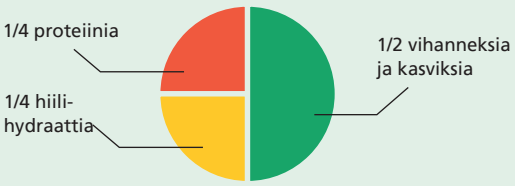

URHEILIJAN LAUTASMALLI
Soveltuu palveluksessa fyysisesti raskaampiin päiviin:

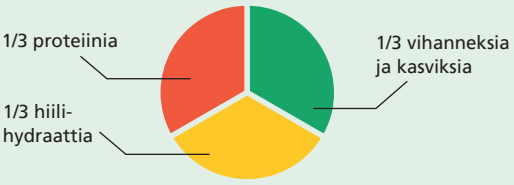

Kasviksia | Riisiä, pastaa tai perunaa | Lihaa, kanaa tai kalaa | Lisäksi: leipää, vettä / maitoa

Ravinnon monipuolinen koostumus

Seuraavan nyrkkisäännön avulla voit varmistaa, että ravintosi sisältää riittävästi palautumisen kannalta tärkeitä energiaravintoaineita ja lisäksi runsaasti vitamiineja ja kivennäisaineita:

- **Syö joka aterialla:** viljavalmisteita; leipää, puuroa tai mysliä kasviksia, hedelmiä tai marjoja.
- **Syö päivittäin:** perunaa ja juureksia, maito-valmisteita; maitoa, piimää, jogurttia, viiliä tai juustoa, lihaa, kalaa, kanaa tai kananmunaa
- **Syö harkiten:** voita, margariinia, kevytlevitteitä ja öljyjä, sokeria, makeisia, leivonnaisia ja virvoitusjuomia paistettuja ruokia. Pikaruokaa; hampurilaiset, pizzat jne. perunalastuja ja muita vastaavia välipaloja, suolaa (korkeintaan 5 g vuorokaudessa, huomio piilosuolan määrä)
- **Älä korvaa aterioita** napostelulla ja herkuilla! Niistä kertyy usein ylimääräistä energiaa ilman, että saat niistä riittävästi niitä energiaravintoaineita, vitamiineja ja kivennäisaineita, joita tarvitset pysyäksesi fyysisesti toimintakykyisenä.

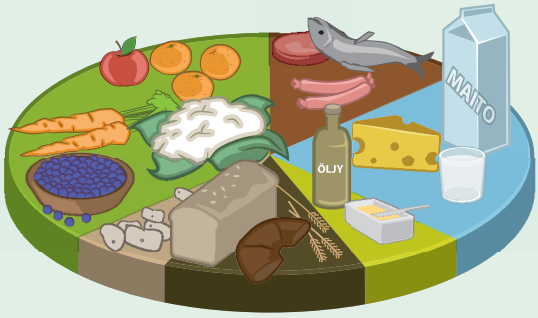

- **Seuraa painosi kehittymistä!** Varusmiespalveluksen aikana lihaksistosi kasvaa, joten pieni painon lisäys on luonnollista. Jos kuitenkin alat lihoa, etsi syitä tälle ensisijaisesti ylimääräisestä energiasta – kuten karkeista, munkeista ja tilauspizzoista – johon olet ehkä sortunut. Syömisen ja energiankulutuksen tulisi olla tasapainossa. Noudata näitä terveellisiä ravinto-ohjeita myös vapaa-aikana, viikonloppuina ja palveluksen jälkeen reservissä.

6.4.3 Huolehdi unesta ja levosta

Riittävä ja laadukas uni korjaa päivän rasituksia ja antaa lisää voimia ja vireyttä. Pitkään jatkunut univaje puolestaan johtaa kehon stressitilaan, joka on haitallinen fyysisestä rasituksesta palautumisen kannalta. Suurimmat muutokset näkyvät vireys- ja valppaustilassa.

Huolehdi riittävästä unen saannista. Jos nukut liian vähän, oma toimintakykysi laskee ja uuden oppiminen sekä taitojen kehittyminen heikkenevät. Lisäksi univaje lisää virheiden ja vaaratilanteiden riskiä. Nämä seikat korostuvat harjoituksissa, joiden fyysinen ja psyykkinen kuormitus nousevat helposti kasarmilla tapahtuvaa koulutusta korkeammaksi. Jokainen valvottu vuorokausi heikentää merkittävästi sotilaan toimintakykyä ja jaksamista. Täydellisen nukkumattomuuden seurauksena toimintakyky romahtaa viimeistään neljännen peräkkäin valvotun vuorokauden jälkeen. Poikkeusoloissa uni saattaa joskus jäädä hyvinkin vähäiseksi, jolloin sen aiheuttamaa toimintakyvyn vajetta on tarpeen pyrkiä korvaamaan pienillä lepohetkillä ja torkuilla aina kun se on mahdollista. Tämän harjoittelu on tärkeää myös harjoitusolosuhteissa. Taistelukentän kuormittavissa olosuhteissa on ensisijaisen tärkeää, että huollat itseäsi, syöt ja nukut, aina kun se on mahdollista.

Uni on terveydelle ja toimintakyvylle aivan välttämätöntä – kukaan ei pärjää pitkään ilman unta.

Muista, että varusmiespalveluksen aikana myös palvelusvapailla tekemilläsi valinnoilla on vaikutusta omaan palautumiseen. Vaikka ”viihteelle lähtö” ja ”nollaus” viikonloppuna kavereiden kanssa tuntuisi houkuttelevalta ajatukselta, muista, että se kuormittaa jo valmiiksi väsynyttä kehoa ja mieltä. Varaa siis viikonloppuna aikaa myös nukkumiseen, lepäämiseen, aktiiviseen palautumiseen muun muassa luonnossa liikkuen ja hyvään ruokaan keskittyen vaikkapa perheen tai ystävien seurassa.

6.5 Toimintakyvyn tuki varusmiespalveluksessa

Joukko-osastossa on töissä ihmisiä, joiden tehtävä on tukea sinua tilanteissa, joissa kaipaat apua tai kuuntelijaa asioissa, jotka pyörivät mielessä. Tämä tukiverkosto (sosiaalikuraattori, sotilaspappi, lääkäri, sairaanhoitaja, VMTK ja yksikön palkattu henkilöstö) on varuskunnassa varusmiestä varten.

Lisäksi mahdollisia kuolemantapauksia ja vakavia onnettomuustilanteita varten joukko-osastossa on ammattihenkilöistä koostuva psykososiaalisen tuen ryhmä, joka tarpeen mukaan järjestää ja antaa tukea sekä neuvontapalveluja.

On tärkeää muistaa, että jokainen on velvollinen pitämään huolta omasta toimintakyvystään, mutta huolehtimaan myös lähellä olevista palvelustovereistaan. Viime kädessä jokainen meistä on velvollinen tukemaan palvelustoveria ”kaveria ei jätetä” -periaatteella. Muistathan siis katsoa välillä ympärillesi. Mikäli huomaat, että joku toverisi on muuttunut ja käyttäytyy eri tavoin kuin yleensä ja epäilet, että hänellä ei ole kaikki hyvin, kysy häneltä mitä hänelle kuuluu. Muistuta palvelustoveriasi tällaisissa tilanteissa joukko-osaston tukipalveluista ja kehota häntä juttelemaan vaikkapa sosiaalikuraattorille. Voit aina kertoa huolesi palvelustoveristasi myös oman perusyksikkösi henkilökunnan jäsenelle.

Lisätietoa sotilaspapin ja sosiaalikuraattorin työstä sekä VMTK-toiminnasta voit lukea luvusta 3.

[7]

Mihin tämän luvun asiat liittyvät?
Palveluksesi lopulla Reservin polku -kurssilla tehdään kotiutus-järjestelyt ja opetetaan reserviin siirtoon liittyvät tiedot ja taidot. Reservin polku-kurssin oppimateriaali on käytettävissäsi myös PVMoodlessa.

Reservin polku

Tässä luvussa kerrotaan ne keskeisimmät Reservin polku -kurssilla opetettavat asiat, jotka jokaisen varusmiehen tulee tietää reserviin siirtymisestä sekä reservin koulutuksesta. Lisäksi annetaan tietoa Puolustusvoimista työnantajana sekä kriisinhallintatehtävistä.

Kurssin jälkeen muistat:

- **reserviin siirtoon liittyvät perusasiat**
- **perusteet reservin koulutuksesta**
- **minkälaisia tehtäviä ja uramahdollisuuksia Puolustusvoimat tarjoaa**
- **miten kriisinhallintatehtäviin haetaan ja mistä niistä saa lisätietoa.**

7.1 Sotilaspassi ja palvelustodistus

Kotiutuessaan kaikille varusmiehille ja vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaneille naisille annetaan sotilaspassi sekä palvelustodistus henkilöarviointeineen osoituksena loppuun asti suoritetusta varusmiespalveluksesta. Palvelustodistuksesta ja henkilöarvioinnista on perusteet luvussa 2.3.

Sotilaspassi on **varusmiespalveluksen loppuun suorittamisesta** annettava henkilökohtainen todistus, joka **osoittaa esteettömyyden** anottaessa alle 30-vuotiaana passia. Sotilaspassi ei oikeuta pääsyyn Puolustusvoimien kohteisiin.

Mikäli asevelvollisen varusmiespalvelus keskeytyy, ei asevelvolliselle tehdä sotilaspassia. Esteettömyystodistuksena matkustusasiakirjana toimivaa passia haettaessa voivat toimia sotilaspassin lisäksi rauhan ajan palveluksesta vapautetulle annettu kutsuntatodistus tai muu vastaava päätös sekä sotilasviranomaisen antama esteettömyystodistus.

Sotilaspassi on ulkoasultaan muovinen, luottokorttikokoinen, valokuvallinen, tietyt turvallisuusominaisuudet sisältävä tunniste. Sotilaspassi sisältää seuraavat tiedot: passin numero, nimitiedot, valokuva, kotiuttava joukko-osasto, palvelusaika, kotiuttamispäivämäärä, palautusosoite, viivakoodi, koulutustaso ja henkilötunnus.

Sotilaspassin kadotessa tai rikkoontuessa voi asevelvollinen ottaa yhteyttä aluetoimistoonsa, jossa tulostetaan todistus varusmiespalveluksen suorittamisesta tai annetaan muu esteettömyystodistus. Asevelvollisen saadessa ylennyksen tai koulutustason muuttuessa reservissä, ei sotilaspassia uusita.

7.2 Asevelvollisten valvonta

Asevelvollisen valvonnasta vastaa ja asevelvollisuuteen liittyvät asiat hoitaa se Puolustusvoimien aluetoimisto, jonka alueella asevelvollinen asuu. Varusmiespalveluksessa oleva asevelvollinen on sen joukko-osaston valvonnassa, jonka kirjoilla varusmies on. Aluetoimistosi löydät verkkosivulta **puolustusvoimat.fi/aluetoimistot/loyda-aluetoimistosi.**

Asevelvollisuuslain (1438/2007) 95 §:n perusteella Asevelvollisen tulee huolehtia siitä, että hänen asuinpaikkansa, osoitteensa ja muut yhteystietonsa, hänen palveluskelpoisuuteensa vaikuttavat seikat sekä tiedot kansalaisuuksista ovat sotilasviranomaisen tiedossa. Asevelvollisena sinun on annettava edellä mainitut tiedot Puolustusvoimille tämän niitä tiedustellessa sekä vastattava Puolustusvoimien tekemään kirjalliseen kyselyyn 14 päivän kuluessa päivästä, jona olet saanut kyselystä tiedon. Osoitetiedot Puolustusvoimat saa myös suoraan väestötietojärjestelmästä muuttoilmoitusten perusteella.

Jos muutat, muista tehdä muuttoilmoitus!

Puolustusvoimien aluetoimistot päivittävät henkilösijoituksia järjestelmällisesti. Asevelvollisen ikä, ammatillinen osaaminen ja fyysinen suorituskyky vaikuttavat tehtäviin, joihin reserviläiset sijoitetaan. Omaan tehtävään voi vaikuttaa pysymällä kunnossa, kehittämällä ammattiosaamistaan ja osallistumalla vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön.

Pidä aluetoimistosi tietoisena osaamisestasi ja palveluskelpoisuudestasi, jotta sijoituksesi poikkeusolojen kokoonpanossa vastaisi parhaiten sekä sinun että Puolustusvoimien tarpeita.

Puolustusvoimat käsittelee vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaneita naisia samoin kriteerein kuin varusmiespalveluksen suorittaneita miehiä sodan ajan tehtäviin sijoittamisessa.

Asevelvollisen henkilötietoja ylläpidetään asevelvollisrekisterissä. Asevelvollisella on oikeus tarkastaa omat rekisteritietonsa oman aluetoimistonsa asiakaspalvelussa.

7.3 Reservin koulutus

Sodan ajan joukko tai sen osa muodostetaan varusmiespalveluksessa koulutusvalintojen yhteydessä ja kootaan yhteen viimeistään joukkokoulutusjakson alussa. Sen jälkeen **koulutus tapahtuu sodan ajan kokoonpanossa.** Samaan joukkoon kuuluvat kokevat näin samat rasitukset ja onnistumiset sekä oppivat tuntemaan toisensa. Yhteiset kokemukset ovat omiaan lisäämään joukon kiinteyttä, mikä on kokemusten perusteella tärkeä tekijä joukon sodan ajan henkiselle kestävyydelle ja suorituskyvylle.

Pohja asevelvollisten sotilasosaamiselle ja toimintakyvylle luodaan siis laadukkaalla varusmieskoulutuksella. Sodan ajan joukkojen toiminnan kannalta on kuitenkin ratkaisevan tärkeää, että näitä taitoja kehitetään ja ylläpidetään myös varusmiespalveluksen jälkeen reservissä. Varusmiespalveluksen päättyessä **joukko siirretään reserviin sodan ajan kokoonpanossa, jota harjoitetaan reservin koulutustapahtumissa.** Henkilöstö säilyy kokoonpanossa noin 5–10 vuotta, jonka jälkeen kyseiseen tehtävään koulutetaan ja muodostetaan uusi joukko uudesta saapumiserästä. Vanhaa joukkoa ei kuitenkaan hajoteta, vaan se pyritään pitämään koossa myös sen uudessa tehtävässä.

7.3.1 Reservin koulutusjärjestelmä

Reservin koulutusjärjestelmässä reservin koulutuksen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen tarpeet yhdistyvät kokonaisuudeksi, joka mahdollistaa joustavan, nousujohteisen ja yksilöllisen osaamisen kehittämisen sekä tukee joukon suorituskyvyn kehittämistä.

Reservin velvoittavia kertausharjoituksia voi asevelvollisuusaikana (18–60v) nykyisen lainsäädännön mukaisesti olla miehistöön kuuluvilla reserviläisillä maksimissaan 80 päivää tai miehistöön kuuluvissa erikoistehtävissä 150 päivää. Aliupseereilla ja upseereilla maksimimäärä on 200 päivää.

Reservin koulutuksen tärkeimmän osan muodostavat avainhenkilöstön ja joukkojen **kertausharjoitukset**, joita on noin 1–5 vuoden välein. Näiden lisäksi yksilöiden ja joukkojen osaamista ja toimintakykyä on mahdollista ylläpitää ja kehittää Puolustusvoimien johtamissa **vapaaehtoisissa harjoituksissa** (PVVEH), maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) **sotilaallisia valmiuksia palvelevilla kursseilla**, kriisinhallintatehtävissä, muulla vapaaehtoisella maanpuolustuskoulutuksella sekä reserviläisten **omaehtoisella kouluttautumisella.** Omaehtoiseen kouluttautumiseen kuuluvat esimerkiksi erilaisten kurssien suorittaminen **avoimessa oppimisympäristössä (PVMoodle)** sekä kenttäkelpoisuuteen liittyvien suoritteiden ja testien tekeminen. Reservin koulutus tulee siis nähdä eri koulutustapojen kokonaisuutena, jossa oma roolinsa on Puolustusvoimilla, Maanpuolustuskoulutusyhdistyksellä ja asevelvollisella itsellään.

Reserviläisen aktiivisuus ja omatoiminen kouluttautuminen ja toimintakyvyn kehittäminen otetaan huomioon sijoitettaessa henkilö myöhemmin osaamista vastaavaan sodan ajan tehtävään. Lisäksi vapaaehtoisesti kouluttautumalla kerrytät rinnasteisia kertausharjoituspäiviä, jotka luetaan hyväksi ylennyksiä harkittaessa.

Osallistumalla vapaaehtoiseen koulutukseen saat hyvän mahdollisuuden tutustua henkilöihin, joiden kanssa joutuisit poikkeusoloissakin toimimaan. Tutussa porukassa on helpompi toimia ja tuntemisen kautta luottamus oman joukkosi suorituskykyyn lisääntyy.

7.3.2 Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK)

MPK järjestää sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta (SOTVA), jossa reserviläinen voi kehittää ampumataitoa, aselaji- ja koulutushaaraosaamistaan sekä johtamis- ja kouluttamisvalmiuksiaan. SOTVA-koulutukseen osallistumalla voi valmistautua kertausharjoituksiin ja ylläpitää palvelusaikana opittuja taitoja. Lisäksi omaa osaamistaan on mahdollista testata esimerkiksi kuntotesteissä, selviytymiskursseilla ja jotoksilla eli sotilas- tai erätaitokilpailuissa. Koulutuksista voi ansaita rinnasteisia kertausharjoituspäiviä, jotka lasketaan hyväksi ylennyksiä harkittaessa.

MPK:n koulutuksissa voi kehittää kouluttaja- ja johtamisosaamista, joista on hyötyä myös siviilielämässä. Suoritettuja MPK:n kursseja on mahdollista saada hyväksi luettua osaksi tutkintoa. MPK kouluttaa myös varautumista arjen häiriötilanteisiin. Tutustumistoiminta sekä varautumis- ja turvallisuuskoulutus ovat kaikille avointa toimintaa.

MPK tekee operatiivista yhteistyötä Puolustusvoimien kanssa SOTVA-koulutuksen suunnittelussa sekä maakuntakomppanioiden ja paikallisjoukkojen koulutuksessa. MPK on julkisoikeudellinen yhdistys, jonka toimintaa ohjaa ja valvoo Puolustusministeriö.

Vapaaehtoinen maanpuolustus tukee valmiutta!

Lisätietoa Puolustusvoimista ja reservin koulutuksesta saat muun muassa osoitteista puolustusvoimat.fi ja mpk.fi

7.4 Opintoihin ja työelämään hakeutuminen

Palvelusaikana tarjottava opinto- ja työelämäneuvonta täydentää siviilisektorin koulutusorganisaatioiden ohjauksellista työtä. Puolustusvoimissa annettavan opinto- ja työelämäneuvonnan keskeisenä tehtävänä on antaa varusmiespalvelusta suorittaville henkilöille ajantasaista tietoa koulutukseen hakeutumisen eri vaihtoehdoista, ammatinvalinnasta, opintojen suunnittelusta ja työelämään siirtymisestä. Tavoitteena on, että palvelusta suorittavalla varusmiehellä on mahdollisuus pitää yllä omaa ammatinvalinta- ja työllistymisprosessia siten, että palveluksen päättyessä hänellä on toteuttamiskelpoinen opinto- tai työurasuunnitelma.

Varusmiehillä on mahdollisuus hakeutua yksilölliseen ohjaukseen sosiaalikuraattorin vastaanotolle.

Opinto- ja työelämäneuvontaan liittyvissä asioissa sosiaalikuraattori tekee tarvittaessa yhteistyötä oppilaitosten opinto-ohjaajien ja opettajien sekä työ- ja elinkeinotoimistojen ammatinvalintapsykologien kanssa. Opiskeluun ja työmarkkinoihin liittyvien asioiden tiedottamisesta kasarmialueella vastaa sosiaalikuraattori yhteistoiminnassa varusmiestoimikunnan kanssa.

Varusmiestoimikunnan työ-, opinto- ja sosiaaliasiamiehellä (TOS-asiamies) ja SOME-agentilla on mahdollisuus avustaa opiskelu- ja työmarkkina-asioiden tiedottamisessa esimerkiksi varusmiestoimikunnan internet-sivujen tai joukko-osastojen Facebook-ryhmien välityksellä.

7.5 Puolustusvoimat työnantajana

Puolustusvoimat on nopeasti kehittyvä, arvostettu ja turvallinen työnantaja, joka tarjoaa monipuolisia tehtäviä ja palveluspaikkoja eri puolilla Suomea niin sotilas- kuin siviilitehtävissä. Puolustusvoimissa palvelee noin 12 500 palkattua henkilöä. Puolustusvoimien toimintaa kuvaavat tavoitteellisuus, tuloksellisuus, joustavuus ja yhteistyö. Puolustusvoimien virkaan nimitettävän tulee olla Suomen kansalainen ja täyttää yleiset kelpoisuusvaatimukset valtion virkaan.

Puolustusvoimien virkaan nimitettävältä vaaditaan myös tehtävien edellyttämää luotettavuutta. Sotilasvirkaan nimitettävän tulee olla suorittanut Suomen Puolustusvoimissa tai rajavartiolaitoksessa joko asevelvollisuus aseellisessa palveluksessa tai naisten vapaaehtoinen asepalvelus sekä olla terveydeltään ja fyysiseltä kunnoltaan virkaan sopiva. Henkilöstöltä edellytetään alansa koulutusta ja työkokemusta.

Työnantajana Puolustusvoimilla on useita hyviä puolia. Työtehtävät ovat itsenäisiä ja haastavia, kouluttautumista ja kehittymistä arvostetaan ja työilmapiiri on tutkitusti hyvä. Henkilöstön hyvinvoinnista pidetään huolta, ja Puolustusvoimissa on erinomaiset liikunta- ja harrastusmahdollisuudet. Puolustusvoimien työpaikat ovat turvallisia ja yhteiskunnassa arvostettuja. Kiinnostuneilla työntekijöillä on myös hyvät mahdollisuudet kansainvälisiin tehtäviin. Varusmiespalvelus on pääsyvaatimuksena ja samalla pohjakoulutuksena sotilastehtäviin. Puolustusvoimat tarjoaa haasteellisen ja mielenkiintoisen työn; työn, jolla on tarkoitus.

Sotilastehtäviin kuuluvat upseerien, erikoisupseerien, sotilaspapiston sekä sopimussotilaiden ja aliupseereiden tehtävät, jotka kaikki ovat avoinna sekä miehille että naisille.

Upseerien, sotilaspapiston tehtävät ja osa erikoisupseerien tehtävistä edellyttää korkeakoulututkintoa.

Erikoisupseerin tehtäviin voi hakeutua myös ammattikorkeakoulututkinnon kautta. Erikoisupseerin tehtävät edellyttävät suoritettua aliupseeri- tai reserviupseerikurssia pois lukien sotilaspapin, kenttärovastin ja kenttäpiispan tehtävät, joihin riittää varusmiespalveluksen suorittaminen. Aliupseerien tehtävät edellyttävät suoritettua aliupseeri- tai reserviupseerikurssia ja toisen asteen koulutusta. Sopimussotilaiden tehtäviin edellytetään varusmiespalveluksen ja peruskoulun käymistä.

Varusmiespalveluksen aikana näet osan Puolustusvoimien tarjoamista työtehtävistä ja voit testata omaa soveltuvuuttasi sotilasalalle. Puolustusvoimissa on tarjolla paljon myös **siviilitehtäviä**, joihin voit hakeutua siviilissä hankkimasi koulutuksen perusteella.

Ilmoita joukkueesi johtajalle ja yksikkösi päällikölle haastattelun yhteydessä, jos olet kiinnostunut sotilasammateista.

Jos harkitset sotilasalaa, suorita palvelus alusta alkaen hyvin ja pyri aliupseeri- tai reserviupseerikouluun!

Varusmiespalveluksen jälkeen sinulla on mahdollisuus hakea **sopimussotilaaksi**. Sopimussotilaat työskentelevät yleensä kouluttajan tehtävissä. Miehistökoulutuksen saaneet sopimussotilaat työskentelevät puolestaan erikoistehtävissä esimerkiksi kuljettajina. Voit hakea myös avoinna olevia aliupseeriston virkoja.

Upseerin virkaan johtaviin opintoihin otettavalta vaaditaan yleisen korkeakoulukelpoisuuden lisäksi, että hän on:

- Suomen kansalainen;
- ennen opintojen aloittamista saanut reservin upseerin koulutuksen;
- terveydentilaltaan Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva;
- Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen tehtävissä edellytettävällä tavalla nuhteeton ja muutoinkin luotettava henkilö, jolla ei ole sellaista toisen valtion kansalaisuutta tai muuta turvallisuusselvityslain (726/2014) 3 §:n 1 momentin 9 a kohdassa tarkoitettua ulkomaansidonnaisuutta, joka voi vaarantaa valtion turvallisuutta, yleistä turvallisuutta, maanpuolustusta tai Suomen kansainvälisiä suhteita taikka palvelusturvallisuutta Puolustusvoimissa tai Rajavartiolaitoksessa eikä muitakaan sidonnaisuuksia, jotka vaarantavat tehtävien asianmukaista ja riippumatonta hoitamista;
- enintään 26-vuotias, lentäjäksi koulutettava kuitenkin enintään 23-vuotias.

Tarkempia tietoja Maanpuolustuskorkeakouluun hakeutumisesta ja hakuvaatimuksista löytyy osoitteista:

- mpkk.fi
- upseeriksi.fi
- opintopolku.fi
- doria.fi (Opinto-opas ja valintaopas sähköisenä).

Sotatieteiden kandidaatin tutkintoon haetaan valtakunnallisessa yhteishaussa. Hakuaika Maanpuolustuskorkeakouluun on vuosittain maalis–huhtikuussa. Tarkemman tiedon löydät osoitteesta upseeriksi.fi ja opintopolku.fi , jossa voit myös täyttää ja lähettää hakemuksen. Valintakoe järjestetään toukokuussa ja kadettikurssit alkavat syyskuussa. Hakeutuminen ohjeistetaan Maanpuolustuskorkeakoulun vuosittain julkaisemassa valintaoppaassa ja lisäksi internet-sivuilla maanpuolustuskorkeakoulu.fi/opiskelijaksi. Opiskelija voi ottaa samana lukuvuonna vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan.

Lisätietoja sotilasammateista saat perusyksikkösi kouluttajilta ja tietoja opiskelusta voit kysyä työharjoittelussa olevilta kadeteilta. Sotilasammatit on esitetty myös korkeakoulujen ja oppilaitosten valintaoppaissa. MPKK:n sosiaalisen median kanavista löydät lisätietoa upseerin ammatista.

Johtajakoulutus avaa mahdollisuuksia sotilasalalle!

Mikä seuraavista Puolustusvoimien ammateista ja tehtävistä sopisi sinulle?

7.5.1 Sotatieteellinen koulutus ja upseerin ammatti

Upseeriksi opiskellaan Maanpuolustuskorkeakoulussa (MPKK), joka on sotatieteellinen korkeakoulu. MPKK:sta annetun lain (1121/2008) 2 §:n, sellaisena kuin se kuuluu muutettuna lailla (559/2016), mukaan, MPKK:n tehtävänä on edistää sotatieteellistä tutkimusta ja antaa tutkimukseen ja alan parhaisiin käytäntöihin perustuvaa sotatieteellistä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Tehtäviään

hoitaessaan Maanpuolustuskorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Upseerilta vaadittavat ominaisuudet

Upseerilta vaaditaan oma-aloitteisuutta, johtamis-, organisointi- ja yhteistoimintakykyä sekä rohkeutta itsenäiseen työskentelyyn ja päätöksentekoon. Erilaisten ihmisten kanssa on tultava toimeen vaativissakin olosuhteissa. Upseeri on vastuussa niin tehtävien toteuttamisesta ja yksikkönsä tehokkuudesta kuin henkilöstönsä hyvinvoinnista, työ- ja palvelusturvallisuudesta sekä yhteishengen luomisesta. Upseerin tehtävät edellyttävät sekä henkistä että fyysistä kestävyyttä. Oman toimintakyvyn ylläpitäminen on välttämätöntä. Sotilasperinteiden katkeamaton ketju, modernin yliopisto-opetuksen tarjoamat tiedot ja taidot sekä valmiudet varautua ja vastata tulevaisuuden haasteisiin muodostavat omalta osaltaan upseeriyhteisöä lujittavan yhteenkuuluvuuden tunteen ja ammattiylpeyden.

Upseerin ammatti on jatkuvasti kehittyvä ja työn osaamisvaatimukset ovat moninaiset. Upseerin uraan kuuluu nousujohteinen täydennys- ja jatkokoulutus, mikä vaikuttaa uralla etenemiseen. Upseerien on sitouduttava jatkuvaan oman osaamisensa kehittämiseen. Upseerin palkkataso vaihtelee tehtävästä riippuen: upseerit saavat palkkaa tehtävän vaativuuteen ja henkilökohtaiseen työsuoritukseen perustuvan Puolustusvoimien (PV) tai Rajavartio-laitoksen (RVL) palkkausjärjestelmän mukaisesti.

Sitoutuminen

PV ja RVL kouluttavat itselleen tarvitsemansa sotilashenkilöstön. Eri tutkinnoissa ja kursseilla koulutetaan se määrä henkilöitä, jotka tarvitaan täyttämään lain määrittämät tehtävät. MPKK:un hyväksyttyjen kadettien sekä PV:n, RVL:n tai puolustusministeriön (PLM) virassa olevien opiskelijoiden on annettava kirjallinen sitoumus siitä, että he palvelevat koulutustaan vastaavissa viroissa tietyn vähimmäisajan. Henkilön on korvattava opiskelustaan valtiolle aiheutuneet kustannukset, jos hän irtisanoutuu tai hänet irtisanotaan palvelussitoumusaikanaan muun syyn kuin sairauden, todetun meripalvelukelpoisuuden tai lentotaipumuksen puuttumisen vuoksi. Opiskelija voi keskeyttää opintonsa MPKK:ssa omasta anomuksestaan ilman, että palvelussitoumus astuu voimaan. Ohjaajaksi koulutettavan palvelussitoumus astuu voimaan opintojen alkaessa. Palvelussitoumuksen eri korvaustasot ovat sidotut myös saatuun lento- ja muuhun koulutukseen.

Upseerikoulutus

Upseerikoulutus muodostuu tieteellistä ja ammatillista opinnoista sekä upseerikasvatuksesta. Opintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiudet tieteelliseen ajatteluun, tieteellisen tiedon ja menetelmien soveltamiseen, oman alansa asiantuntijana ja kehittäjänä toimimiseen sekä upseerin virkatehtävissä sodan ja rauhan aikana tarvittava osaaminen. Upseerikoulutus etenee nousujohteisesti. Se sisältää sotatieteellisiä tutkintoja ja niiden väliin sijoittuvia työelämävaiheita sekä työtehtäviin liittyvää täydennyskoulutusta.

Upseerikoulutuksessa eteneminen (esimerkki)

Sotatieteellisiä perustutkintoja ovat sotatieteiden kandidaatin (SK) ja maisterin (SM) tutkinto. Sotatieteiden kandidaatin tutkintoon valitut opiskelijat saavat ehdollisen opiskeluoikeuden myös sotatieteiden maisterin tutkintoon. Sotatieteiden kandidaattitutkintoa suorittavat opiskelijat palvelevat kadetin palvelusarvossa. Maisterivaiheessa opiskelijat opiskelevat omissa sotilasarvoissaan. Sotatieteiden kandidaatteja koulutetaan RVL:ssa maistereiksi RVL:n tarpeen mukaan ja opinnot toteutetaan

Eteneminen upseerikoulutuksessa

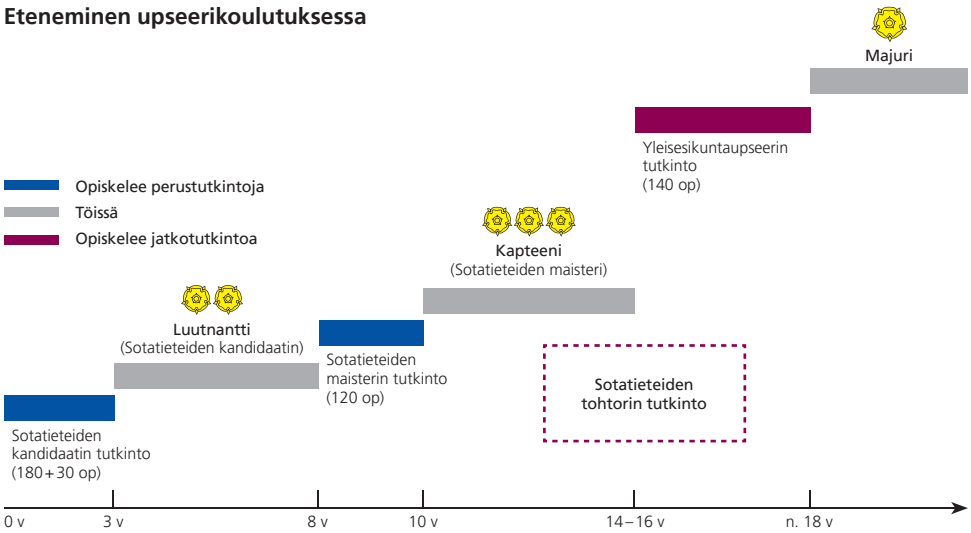

Esimerkki upseerin tehtävistä

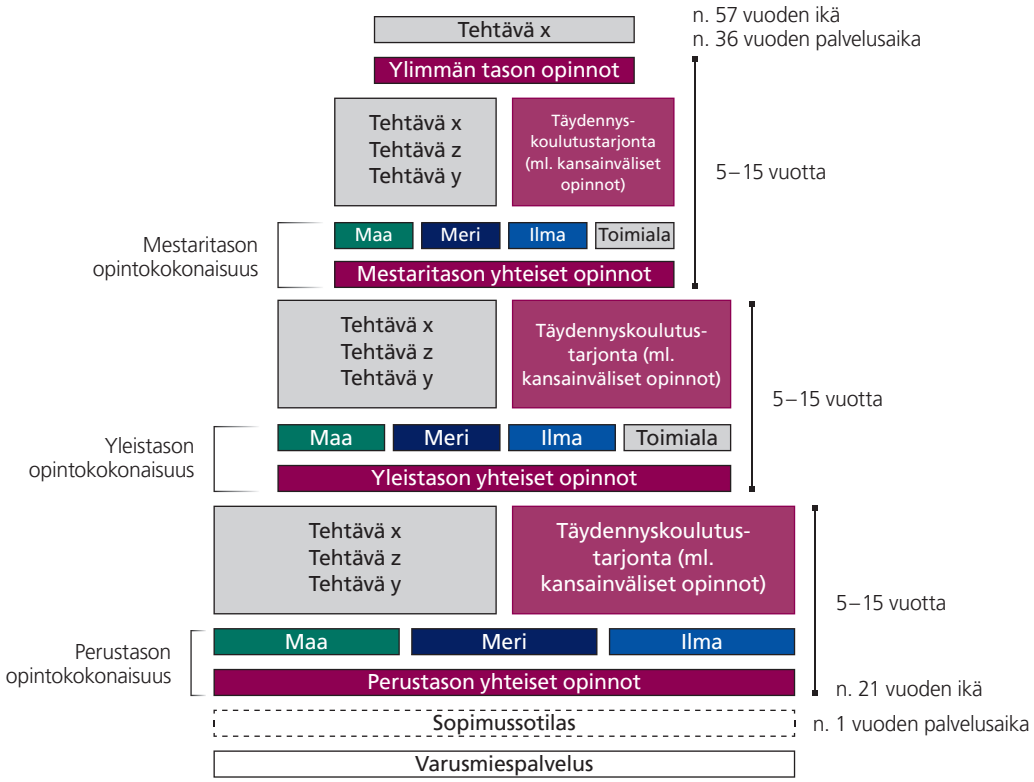

MPKK:ssa. Valmistumisen jälkeen sotatieteiden kandidaatin tutkinnon ja sotilasammatilliset opinnot suorittaneet upseerit palvelevat määräaikaisessa nuoremman upseerin virassa luutnantin arvossa pääasiassa joukkueen (vast) kouluttajina.

SK-tutkinnon ja sotilasammatillisten opintojen kokonaisuus

Opintojen perustehtävänä on tuottaa PV:lle ja RVL:lle niiden päätehtävien edellyttämiä korkeakoulutettuja upseereita, jotka kykenevät laaja-alaiseen teorian ja käytännön yhteensovittamiseen. Valmistuvilla upseereilla on valmiudet tieteelliseen ajatteluun ja sotatieteiden maisteriopintoihin sekä edellytykset soveltaa tietoa työelämässä ja kansainvälisessä yhteistyössä. Opinnot antavat riittävän viestintä- ja kielitaidon oman alan tehtäviin. Koulutus tuottaa ammatillisesti pätevää ja toimintakykyistä upseeristoa, jolla on puolustushaarojen ja toimialojen tehtävissä vaadittava erityisosaaminen. SK-tutkinnon tavoitteisiin vaikuttavat voimassaolevat lait ja asetukset. Opintojen konkreettisemmat osaamistavoitteet kuvataan opetussuunnitelman sisältämien opintojaksojen ja moduulien osaamistavoitteissa, jotka löytyvät vuosittain julkaistavasta opinto-oppaasta (mpkk.fi)

SK-tutkinto (180 op) ja sen lisäksi suoritettavat sotilasammatilliset opinnot (30 op) muodostavat yhteensä 210 opintopisteen laajuisen osaamiskokonaisuuden, jossa yhdistyy tieteellinen ja ammatillinen osaaminen sekä upseerikasvatus. Opinnot järjestetään Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen edellyttämiin tehtäväalueisiin suuntautuvissa neljässä monitieteisessä koulutusohjelmassa:

- Maavoimien koulutusohjelma
- Merivoimien koulutusohjelma
- Ilmavoimien koulutusohjelma
- Lentoupseerin koulutusohjelma.

Opinnot jakaantuvat kolmeen osakokonaisuuteen:

- Tutkinnon yhteiset opinnot (80 op)
- Koulutusohjelmakohtaiset opinnot (vähintään 40 op)
- Opintosuuntakohtaiset opinnot (enintään 90 op).

Tutkinnon yhteiset opinnot ovat kaikille SK-tutkinnon opiskelijoille yhteisesti toteutettavia opintoja, joiden avulla tuotetaan upseerien yhteinen osaamispohja. Yhteisten opintojen toteuttamisesta vastaa Maanpuolustuskorkeakoulu (MPKK). Koulutusohjelmakohtaiset opinnot vastaavat erityisesti puolustushaarojen osaamistarpeisiin ja niiden laajuus vaihtelee koulutusohjelmittain. Koulutusohjelmakohtaisista opinnoista vastaa MPKK:n lisäksi koulutusohjelmasta riippuen Maa-, Meri- ja Ilmasotakoulu. Opintosuuntakohtaiset opinnot vastaavat erityisesti aselajien osaamistarpeisiin ja niiden toteutuksesta vastaavat puolustushaarat.

Erikoisupseerien tehtävät ja koulutus

Puolustusvoimissa palvelee noin 800 erikoisupseeria. He työskentelevät haastavissa asiantuntijatehtävissä Puolustusvoimien eri yksiköissä ympäri Suomea. Useimmat heistä ovat koulutukseltaan insinöörejä tai diplomi-insinöörejä, mutta myös esimerkiksi papit ja kapellimestarit sekä osa lääkäreistä on erikoisupseereita. He käyttävät työssään Puolustusvoimien virkapukua ja sotilasarvoja.

Erikoisupseerien urakehitys on samankaltaista kuin upseereillakin. Systemaattisen henkilöstö- ja seuraajasuunnittelun ansioista omaa osaamista on mahdollista kehittää eri tehtävissä. Vankka osaaminen ja motivaatio mahdollistavat etenemisen entistä haastavampiin asiantuntija- ja johtotehtäviin.

Puolustusvoimien palvelukseen tuleva erikoisupseeri hankkii oman alansa koulutuksen Puolustusvoimien ulkopuolella. Puolustusvoimien erikoisupseereille ja sotilaspapeille antama koulutus on pääasiassa täydennyskoulutusta.

Erikoisupseerien täydennyskoulutukseen kuuluvat muun muassa maanpuolustuksen opintokokonaisuudet Maanpuolustuskorkeakoulussa sekä puolustushaaraopintokokonaisuudet puolustushaarakouluissa. Osa erikoisupseereista opiskelee yleisesikuntaupseerikurssilla, esiupseerikurssilla, toimialapäällikön opintokokonaisuutta, ylemmän päällystön kurssilla, ylimmän johdon kurssilla sekä alueellisilla ja valtakunnallisilla maanpuolustuskursseilla.

Avoimista tehtävistä ilmoitetaan valtiolle.fi-sivustolla. Lisätietoja saat siitä laitoksesta tai esikunnasta, jossa avoimia tehtäviä on.

Erikoisupseeri on oman alansa erikoisasiantuntija.

7.5.2 Aliupseerin ammatti ja aliupseeriston täydennyskoulutus

Puolustusvoimissa palvelee noin 3000 aliupseeria. Aliupseeriston rekrytointi ja valinta tehdään varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen aikana osoitetun osaamisen ja siviilissä hankitun ammattitaidon perusteella. Aliupseerin virkaan valittavan henkilön tulee täyttää sotilasviran yleiset kelpoisuusvaatimukset. Poiketen sotatieteellisistä tutkinnoista aliupseerin virkaan ei varsinaisesti kouluttauduta Puolustusvoimissa, vaan hakeuduttaessa aliupseeriksi on hakijalla oltava toisen asteen tutkinto. Virkaa hakevan eduksi katsotaan kuhunkin aliupseerin tehtävään sopiva koulutus ja kokemus sekä suoritettu aliupseeri- tai reserviupseerikurssi taikka muu tehtävään soveltuva erikoiskoulutus. Lisäksi hallintoyksikkö, johon henkilö on hakeutumassa, järjestää

hakijalle 12 minuutin juoksutestin, jossa on saavutettava tehtävässä edellytettävän fyysisen toimintakyvyn tavoitetason mukainen juoksutestin tulos.

Aliupseeri valitaan suoraan virkatehtäväänsä. Hänen osaamistaan kehitetään perehdytyksellä, perus-, yleis- ja mestaritason koulutuksella, muulla täydennyskoulutuksella sekä työssä oppimisella. Aliupseeriston osaamisen kehittämisen perusajatuksena on, että hallintoyksiköt vastaavat aliupseerin tehtävissä tarvittavan osaamisen kehittämisestä koko tarjolla olevaa keinovalikoimaa hyödyntäen.

Puolustusvoimat kouluttaa aliupseereista oman alansa erityisosaajia. Koulutus koostuu Puolustusvoimien järjestämistä sotilasammatillisista opinnoista (perus-, yleis- ja mestaritaso) sekä muusta täydennyskoulutuksesta. Opinnot suoritetaan puolustushaara-, aselaji- ja toimialakouluissa.Opinnot jakautuvat koko palvelusuran ajalle. Lisäksi aliupseerien osaamisen kehittämisessä hyödynnetään työssä oppimista. Aliupseeriston osaamista kehitetään omassa työpisteessä nimetyn kokeneen asiantuntijan tai vertaisen ohjauksessa.

Aliupseerien tehtävätasot

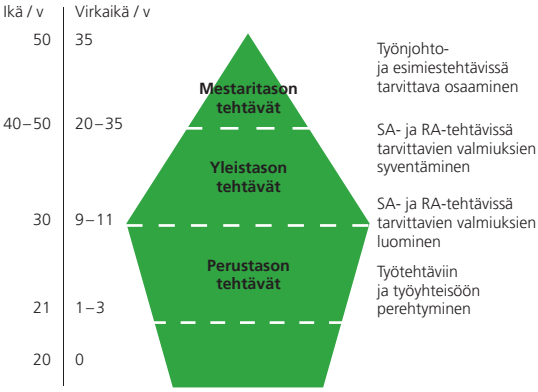

Aliupseerin ammatin erityispiirteitä
Sodan ja rauhan ajan johtajatehtävät edellyttävät johtamistaitoa, paineensietokykyä, hyvää fyysistä kuntoa ja ammattitaidon jatkuvaa kehittämistä. Ylimmät mestaritason tehtävät edellyttävät pitkää kokemusta, syvällistä ammattitaitoa ja eräät tehtävät palvelusta kansainvälisissä tehtävissä. Aliupseeriston tehtävärakenne jakautuu ammattitehtäviin, vaativiin ammattitehtäviin ja mestaritason tehtäviin. Kokemuksen ja osaamisen karttuessa aliupseerin on mahdollista edetä urallaan kohti mestaritason tehtäviä.

Aliupseerin ammatin etuja
Työssä oppimiseen ja koulutukseen osallistutaan normaalein palkkaeduin. Myös majoitus ja itse opiskelu ovat ilmaisia. Opintokokonaisuudet ovat pääsääntöisesti monimuotoisia eli sisältävät lyhyitä lähi- ja etäjaksoja, joiden jälkeen osaaminen varmennetaan näytöin. Opintokokonaisuuksien suorittamisen jälkeen aliupseerit palaavat tehtäviinsä hallintoyksikköihinsä. Työtehtävissä harjaantuminen ja opintokokonaisuuksien suorittaminen valmentavat ylempiin tehtäviin ja mahdollistavat ylentämisen.

7.5.3 Sopimussotilaaksi Puolustusvoimiin; kouluttaja ja erikoistehtävät

Oletko kiinnostunut upseerin tai aliupseerin ammatista? Hae joukko-osastoon sopimussotilaaksi erikoistehtäviin tai kouluttajan tehtävään. Sopimussotilaana saat koke-

musta sotilaan ammatista ja kehität omaa osaamistasi. Sopimussotilaiksi rekrytoidaan varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaneita henkilöitä. Sopimussotilasjärjestelmää sovelletaan reserviupseeri- tai aliupseerikoulutuksen saaneisiin ja erikoiskoulutettuun miehistöön. Sopimussotilasjärjestelmän kautta voit myöhemmin hakeutua aliupseerin tehtäviin tai hakeutua opiskelijaksi sotatieteen kandidaatin opinto-ohjelmaan.

Sopimussotilaat toimivat muun muassa seuraavissa tehtävissä:

- kouluttaja (varusmiesten koulutustehtävät joukko-osastoissa)
- valmiusjoukon apukouluttaja
- kansainvälisen valmiusjoukon erikoiskouluttaja rauhanturvakokemusta (vast.) edellyttävissä tehtävissä,
- apukouluttaja taistelu-, johto- ja tukialuksilla (taisteluväline, kone, viesti)
- kohdekouluttaja (ase- ja johtamisjärjestelmien käyttäjä)
- apumekaanikko lennostoissa, laivuepalveluksessa apumekaanikkotehtävissä
- soittaja (Soittokunnan soittajan tehtävä)
- taistelunjohtoharjoittelija (taistelunjohtajan perustehtävät, jossa pohjakoulutuksena ilmavoimien RUK:n taistelunjohtolinja).

Erikoistehtävissä palvelevien sopimussotilaiden tehtäviä ovat ensisijaisesti erikoiskoulutetun miehistön tehtävät, joihin olet saanut koulutuksen ja johon sinut on sijoitettu sodan ajan sijoituksesi mukaisesti esim. taisteluajoneuvon tai erikoisajoneuvon kuljettaja.

Sopimussotilaiden palvelusarvo määräytyy reservin sotilasarvon mukaisesti. Lisätietoja sopimussotilaan tehtävistä ja palvelussuhteen ehdoista saat perusyksikön kouluttajilta. Hakuasiakirjat saat perusyksikön vääpeliltä.

7.5.4 Siviilihenkilöstön tehtävät ja koulutus

Puolustusvoimissa palvelee noin 4000 siviiliä erilaisissa hallinnon, logistiikan ja erikoisalojen tehtävissä kaikissa puolustusvoimien joukko-osastoissa, laitoksissa ja esikunnissa. Tehtäviä on sekä ammatillisesti että akateemisesti koulutetuille.

Siviilihenkilöstö otetaan palvelukseen tehtävään sopivan koulutustaustan ja työkokemuksen perusteella. Puolustusvoimat järjestää siviilihenkilöstölle työpaikkakohtaisen perehdyttämiskoulutuksen sekä toimialakohtaista täydennyskoulutusta. Siviilihenkilöstön osaamisen kehittämistä tuetaan systemaattisella tehtävä- ja seuraajasuunnittelulla. Henkilöstöä myös kannustetaan henkilökiertoon.

Yliopisto- ja korkeakoulutuksen saaneiden tehtäviä Puolustusvoimissa ovat esimerkiksi lääkärin, tutkijan, sotilaslakimiehen, insinöörin, psykologin, taloussuunnittelijan, kieliasiantuntijan, ja tietohallintopäällikön tehtävät.

Avoimista tehtävistä ilmoitetaan valtiolle.fi -sivustolla. Lisätietoja saat siitä hallintoyksiköstä, laitoksesta tai esikunnasta, jossa tehtävä on avoimena.

Siviilihenkilöt ovat oman alansa erikoisosaajia ja asiantuntijoita.

7.6 Kriisinhallintatehtävät

Osallistumalla operaatioihin rauhanturvaajat tukevat operaatioalueiden kansalaisia vaikuttamalla yhteiskunnan tilanteen vakautumiseen, turvallisuuden parantumiseen, konfliktien ratkaisuun ja alueen tulevaan kehitykseen.

Suomalaisia rauhanturvaajia toimii YK:n, EU:n ja NATO:n johtamissa operaatioissa eri puolilla maailmaa sekä koalitio-operaatiossa Irakissa. Sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä palvellaan yleensä 6–12kk kerrallaan.

Kriisinhallintatehtävissä palveleminen on hyvä keino hankkia arvokasta kansainvälistä osaamista työskentelystä monikulttuurisessa ympäristössä, erilaisten ihmisten ja organisaatioiden kanssa. Rauhanturvaajina palvelee tavallisia suomalaisia miehiä ja naisia.

Hyvin suoritettu varusmiespalvelus ja joihinkin tehtäviin liittyvä ammatillinen osaaminen antaa hyvät edellytykset toimia kriisinhallintatehtävissä.

Varusmiespalveluksen aikana suoritettu valmiusjoukkokoulutus ei ole edellytys tehtäviin valinnalle – kaikkien joukko-osastojen antama varusmieskoulutus aselajista riippumatta antaa edellytykset kriisinhallintapalvelukseen hakeutumiselle.

Yleiset kelpoisuusehdot:

- Suomen kansalaisuus
- Hyvin suoritettu varusmiespalvelus tai naisten vapaaehtoinen asepalvelus
- Moitteettomat elämäntavat, ei merkintöjä rikosrekisterissä
- Hyvä terveys ja fyysinen kunto, ei merkittävää ylipainoa (BMI saa olla korkeintaan 30), voimakasta yliherkkyyttä ruoka- tai lääkeaineille, eikä hyönteisen pistoille
- 12 minuutin juoksutestissä vähintään 2 300 (esikunta-, valvonta- ja tukitehtävät) tai 2 500 metrin tulos (operatiiviset tehtävät)

- EU:ssa tai ETA valtiossa myönnetty ajo-oikeus, vähintään B-luokka, ei lyhytaikainen, C-luokan ajo-oikeus katsotaan eduksi.

Rekrytointi
Kriisinhallintatehtäviin haluavat hakeutuvat ensin sotilaallisen kriisinhallinnan toimintavalmiuteen. Hakija pyrkii toimintavalmiuteen yleishakemuksella. Vain tiettyyn rotaatioon tai operaatioon ei voi hakeutua, mutta tehtävä- ja operaatiotoiveen voi esittää hakuasiakirjoissa.

Haku on käynnissä ympäri vuoden. Toimintavalmiushakemukset käsitellään Porin prikaatissa hakeutumisjaksojen mukaisesti. Jaksoja on neljä vuodessa. Kaikkiin jakson aikana tulleisiin hakemuksiin vastataan samaan aikaan ja toimintavalmiuspäätökset pyritään postittamaan hakijoille kuukauden kuluttua kunkin hakujakson päättymisestä.

Lisätietoa hakeutumisesta, eduista ja tehtävistä saat sivustolta puolustusvoimat.fi/rauhanturvaajaksi.

7.7 Sosiaaliasiat poikkeusoloissa

Valtion viranomaisten ja kuntien on varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Valmius varmistetaan muun muassa valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan vastuulla on turvata väestölle kaikissa olosuhteissa terveyden ja toimintakyvyn kannalta keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja toimeentulo.

Palvelut ja toimeentulon taso sopeutetaan vallitsevaan turvallisuustilanteeseen ja käytettävissä oleviin voimavaroihin. Poikkeusoloissa eräiden sosiaaliavustusten tasoa voidaan alentaa tai maksatus keskeyttää määräajaksi. Toimeentulotuki toimii tällöinkin viimesijaisena taloudellisena turvana.

Puolustusvoimien tavoitteena on saattaa omat ja yhteiskunnan sosiaalipalvelut ja -etuudet koko henkilöstön käyttöön myös poikkeusoloissa.

Mitä vakavammasta poikkeusolosta on kysymys, sitä enemmän Puolustusvoimat joutuu tekemään yhteistyötä kuntien (maakuntien), KELA:n, Valtiokonttorin ja muiden viranomaisten kanssa. Poikkeusoloissa Puolustusvoimien sosiaalikuraattorit ja palvelukseen käsketyt sosiaalialan reserviläiset hoitavat koko henkilöstön sosiaaliasioita ja tekevät yhteistyötä siviiliviranomaisten kanssa.

7.8 Perustamisjärjestelyt

Puolustusvoimien päätehtävän, Suomen sotilaallisen puolustamisen, perusta ovat yleinen asevelvollisuus ja normaaliolojen aikana tuotetut sodan ajan joukot, jotka tarvittaessa perustetaan joustavasti tilanteen edellyttämässä laajuudessa.

Perustamisella tarkoitetaan perustamistehtäväluettelossa olevan sodan ajan joukon henkilöstön, materiaalin ja ajoneuvojen saattamista yhteen joukon muodostamiseksi.

Perustamisen toteuttaa perustamisjoukko, joka on joukkojen perustamista varten muodostettu ja koulutettu joukko, joka suunnittelee ja toimeenpanee käsketyt perustamistehtävät.

Sodan ajan joukot perustetaan perustamiskeskuksissa. Perustamiskeskuksella on perustettaville joukoille ilmoittautumispaikka. Kaikilla perustamiskeskuksilla on henkilöstön, materiaalin ja kuljetusvälineiden ilmoittautumispaikat. Joillakin perustamiskeskuksilla on lisäksi alusten tai ilma-alusten ilmoittautumispaikka. Henkilöstön tulee saapua käskykortissa ilmoitettuun paikkaa välittömästi käskykortissa saatuaan. Ajoneuvot tulee toimittaa viipymättä luovutusmääräyksessä käskettyyn ilmoittautumispaikkaan. Sieltä henkilöstö ja kuljetusvälineet opastetaan tai kuljetetaan keskuksen toimipisteisiin.

Perustamiskeskuksella on yksi tai useampi perustamispaikka. Perustamispaikka on alue tai tila, jossa otetaan perustettava henkilöstö vastaan ja varustetaan. Perustamispaikka jakaantuu henkilöstön vastaanottopaikkaan, lunastuslautakuntaan, henkilökohtaisen varustuksen jakolinjastoon ja yksiköiden perustamispisteisiin. Jos perustamiskeskus toteuttaa koulutuksen keskitetysti, on perustamispaikalla lisäksi koulutusrata.

Perustamispaikalla vastaanotetaan ja tarkastetaan palvelukseen astuva henkilöstö, lunastetaan reserviläisiltä sotavarustukseksi kelpaavaa materiaalia ja jaetaan henkilökohtainen materiaali. Yksikön perustamispisteessä henkilöstö vaihtaa ja pakkaa henkilökohtaisen sotavarustuksen sekä luovuttaa kotiin lähetettävän siviilivarustuksen.

Väistöalue on alue, jonne perustuva joukko ryhmittyy. Väistöalueella jatketaan joukon kouluttamista ja sen oma huolto käynnistetään. Kun joukko on saatu henkilöstöltään ja materiaaliltaan sotavalmiiksi, sille pidetään sotavalmiustarkastus, jossa joukko luovutetaan sen johtajalla.

Liitteet

Kirjallisuutta

Yleisimmät ohjesäännöt löytyvät myös internetistä osoitteesta puolustusvoimat.fi/asiointi/aineistot/ohjesaannot-ja-oppaat.

Yleinen sotilaskoulutus
- Johtajan käsikirja
- Kouluttajan käsikirja
- Sotilasoikeudenhoitoa koskevia säännöksiä
- Sotilaspedagogiikan perusteet
- Sulkeisjärjestysopas
- Varusmiehen sosiaaliopas
- Yleinen palvelusohjesääntö
- Taskutietoa Maanpuolustuksesta
- Varusmies

Ase- ampuma- ja taisteluampumakoulutus
- Ampumakoulutusopas
- Kevytasekirja
- Lähitaistelun käsikirja
- Maavoimien ampumaohjelmisto
- Panssarintorjuntaopas
- Rynnäkkökiväärin käsikirja
- Sinkoampujan käsikirja

Taistelukoulutus
- Talvikoulutusopas
- Pimeäkoulutusopas
- Taistelijan opas
- Ryhmänjohtajan opas
- Jääkärijoukkueen- ja ryhmän käsikirja
- Linnoittamisopas I & II
- Taisteluasukokonaisuus
- Maastouttamisopas
- Kenttäpuhelinopas
- Kenttäviestivälineopas
- Sotilasmerkistö ja lyhenteet
- Viestiliikenneopas
- Suluttamisen käsikirja
- Suojeluopas
- Suojelumies
- Suojelujoukkojen koulutusopas
- Suojelun käsikirja

Fyysinen toimintakyky
- Liikuntakoulutuksen käsikirja

Psyykkinen toimintakyky
- Mielenterveysopas

Sodan oikeussäännöt
- Sodan oikeussäännöt, ulkoasiainministeriön julkaisuja 5/2015, *Parkkari Juhani, Sodan oikeussäännöt Tietosanoma Oy, 2018*
- Ajantasaistetut Euroopan unionin suuntaviivat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamisen edistämiseksi (2009/C 303/06); FI C 303/12 Euroopan unionin virallinen lehti 2009 *(Suuntaviivat luonnonympäristön suojelemiseksi aseellisissa selkkauksissa, Kansainvälisen punaisen ristin komitea 2020, suomenkielinen käännös, Valtioneuvoston julkaisuarkisto 2021)*

Eettinen toimintakyky
- Hyvä käytös huomataan, Valonen Helena. *Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 1997*

Yleinen huoltokoulutus
- Ensiapuopas
- Varusmiehen terveysopas
- Kenttähygienia käsikirja
- Kenttälääkintä, ensihoidon perusteet
- Terveys ja toimintakyky
- Sotilaan ympäristöopas
- Varusmiehen muonaopas

Internet

- Puolustusvoimat: puolustusvoimat.fi
- Maanpuolustuskorkeakoulu: maanpuolustuskorkeakoulu.fi
- Maanpuolustuskoulutusyhdistys: mpk.fi
- Työministeriön koulutus- ja ammattitietopalvelun tietojärjestelmä: mol.fi

Kohdistuskortti

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

7,62 rk 62:n ja kk 62:n

KOHDISTUSKORTTI

Sivusuunnan kohdistus	Korkeussuunnan kohdistus

7.62 rk 62, ampumaetäisyys 150 m

Sivusuunnan kohdistus

1. Korjataan siirtämällä jyvää iskemän suuntaan.
2. Siirtoruuvin yksi kierros vastaa 25 cm taulussa. Yksi napsaus vastaa 2 cm taulussa.
3. Kaasukammioon merkitty piirtoväli (1 mm) vastaa n 32 cm taulussa.
4. Aseen mieskohtaisen tarkkuuttamisen jälkeen voidaan sivusuuntaa nopeasti korjata myös muuttamalla tähtäyspistettä.

Korkeussuunnan kohdistus

1. Asetin 150 m:n kohdalle.
2. Korjataan avaamalla ruuvimeisselillä reikätähtäimen kiinnitysruuvi ja nostamalla (iskemä alhaalla) tai laskemalla (iskemä ylhäällä) reikätähtäintä. 1 piirtoväli (1 mm) vastaa n 32 cm taulussa.
3. Aseen henkilökohtaisen tarkkuuttamisen jälkeen voidaan korkeussuuntaa nopeasti korjata myös muuttamalla tähtäyspistettä tai asettimen siirrolla, joka siirtää iskemää taulussa seuraavasti:

1 — 1,5	n 6 cm	3 — 4	n 25 cm
1,5 — 2	n 10 cm	4 — 5	n 32 cm
2 — 3	n 17 cm	5 — 6	n 40 cm

Ampumaetäisyydellä 300 m ovat muutokset taulussa kaksinkertaiset 150 m:in verrattuna.

Sivusuunnan kohdistus	Korkeussuunnan kohdistus

7.62 kk 62, ampumaetäisyys 150 m

Sivusuunnan kohdistus

1. Korjataan avaamalla jyvän jalan kiinnitysruuvi ja siirtämällä jyvän jalkaa iskemän suuntaan. Piirtoväli (1 mm) vastaa n 30 cm taulussa.
2. Aseen mieskohtaisen tarkuuttamisen jälkeen voidaan sivusuuntaa nopeasti korjata myös muuttamalla tähtäyspistettä.

Korkeussuunnan kohdistus

1. Asetin 150 m:n kohdalle.
2. Korjataan kiertämällä jyvää kiinni (iskemä alhaalla) tai auki (iskemä ylhäällä). Yötähtäimillä varustetussa aseessa voidaan jyvää kiertää vain täysiä kierroksia, jotta tritiumlamppu jäisi näkyviin.
3. Voidaan korjata myös avaamalla hahlolevyn kiinnitysruuvi ja nostamalla (iskemä alhaalla) tai laskemalla (iskemä ylhäällä) hahlolevyä.
   1 mm:n muutos vastaa taulussa n 30 cm.
4. Aseen mieskohtaisen tarkkuuttamisen jälkeen voidaan korkeussuuntaa nopeasti korjata myös muuttamalla tähtäyspistettä tai asettimen siirrolla, joka siirtää iskemää taulussa seuraavasti:

1 — 1,5	10 cm	4 — 5	42 cm
1,5 — 2	10 cm	5 — 6	48 cm
2 — 2,5	12 cm	6 — 7	60 cm
2,5 — 3	12 cm	7 — 8	96 cm
3 — 3,5	15 cm	8 — 9	132 cm
3,5 — 4	15 cm		

Ampumaetäisyydellä 300 m ovat muutokset taulussa kaksinkertaiset 150 m:in verrattuna.

Arvomerkit
MAAVOIMIEN SOTILASARVOT

UPSEERIT JA OPISTOUPSEERIT (luutnantti – kapteeni)

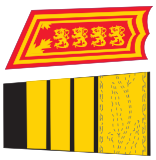
Kenraali

Kenraaliluutnantti

Kenraalimajuri

Prikaatikenraali

Eversti

Everstiluutnantti

Majuri

Kapteeni

Yliluutnantti

Luutnantti

Vänrikki

KADETIT

Kadettivääpeli
III Vuosikurssi

Kadettiylikersantti
III Vuosikurssi

Kadettikersantti
III Vuosikurssi

Kadettialikersantti
II Vuosikurssi

Kadetti
I Vuosikurssi

ALIUPSEERIT

Sotilasmestari

Yliääpeli

Vääpeli

Ylikersantti

Kersantti
(khenk:lla miekka)

Alikersantti (res arvo)

Sotilasammatti-
henkilö (khenk arvo)

VARUSMIESJOHTAJAT

Upseerikokelas

Kersantti

Upseerioppilas

Alikersantti

MIEHISTÖ

Korpraali

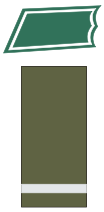
Aliupseerioppilas

Sotamies jääkäri

Arvomerkit
ILMAVOIMIEN SOTILASARVOT

UPSEERIT JA OPISTOUPSEERIT (luutnantti – kapteeni)

Kenraali

Kenraaliluutnantti

Kenraalimajuri

Prikaatikenraali

Eversti

Everstiluutnantti

Majuri

Kapteeni

Yliluutnantti

Luutnantti

Vänrikki

KADETIT

Kadettivääpeli
III Vuosikurssi

Kadettiylikersantti
III Vuosikurssi

Kadettikersantti
III Vuosikurssi

Kadettialikersantti
II Vuosikurssi

Kadetti
I Vuosikurssi

ALIUPSEERIT

Sotilasmestari

Yliväpeli

Vääpeli

Ylikersantti

Kersantti
(khenk:lla miekka)

Alikersantti (res arvo)

Sotilasammatti-
henkilö (khenk arvo)

VARUSMIESJOHTAJAT

Upseerikokelas

Kersantti

Upseerioppilas

Alikersantti

MIEHISTÖ

Korpraali

Aliupseerioppilas

Sotamies jääkäri

Arvomerkit
MERIVOIMIEN SOTILASARVOT

UPSEERIT JA OPISTOUPSEERIT (luutnantti – kapteeni)

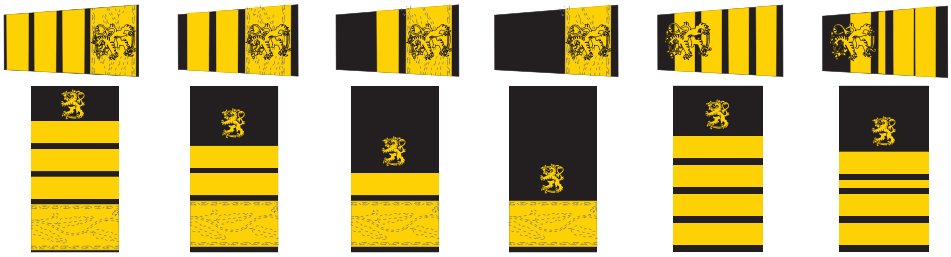

Amiraali | Vara-amiraali | Kontra-amiraali | Lippueamiraali | Kommodori | Komentaja

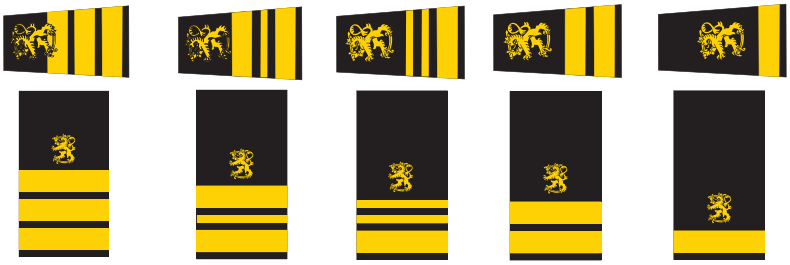

Komentaja-kapteeni | Kapteeni-luutnantti | Yliluutnantti | Luutnantti | Aliluutnantti

KADETIT

Kadettipursimies III Vuosikurssi | Kadettiylikersantti III Vuosikurssi | Kadettikersantti III Vuosikurssi | Kadettialikersantti II Vuosikurssi | Kadetti I Vuosikurssi

ALIUPSEERIT

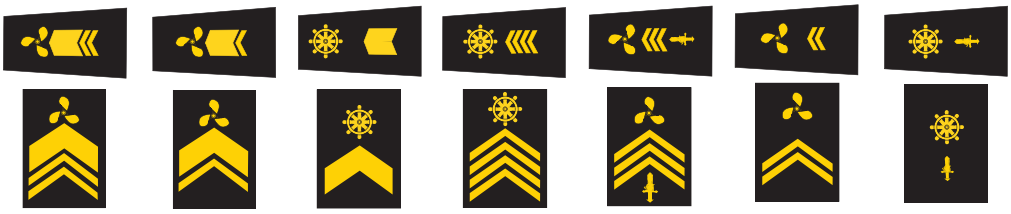

Sotilasmestari kone | Ylipursimies kone | Pursimies kansi | Ylikersantti kansi | Kersantti kone (khenk:lla miekka) | Alikersantti kone (res arvo) | Sotilasammatti-henkilö/kansi (khenk arvo)

VARUSMIESJOHTAJAT

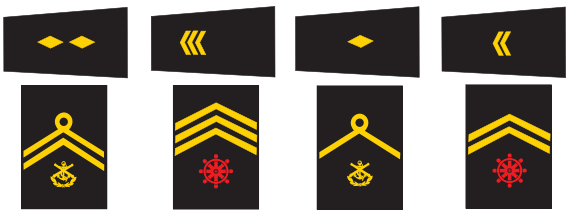

Upseerikokelas | Kersantti merenkulku | Upseerioppilas | Alikersantti merenkulku

MIEHISTÖ

Ylimatruusi taisteluväline | Aliupseerioppilas | Matruusi taisteluväline

Arvomerkit

ERIKOISUPSEERIT: MAAVOIMAT JA ILMAVOIMAT

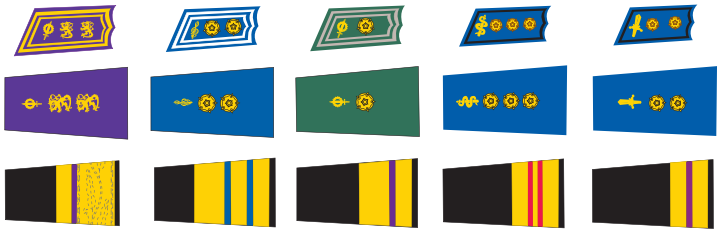

Insinööri-kenraalimajuri | Musiikki-everstiluutnantti | Insinöörimajuri | Lääkintäkapteeni | Teknikkoluutnantti

SOTILASPAPIT: MAAVOIMAT JA ILMAVOIMAT

Kenttäpiispa | Kenttärovasti | Sotilaspastori | Sotilaspastori (ortod.) | Varusmiespappi/ varusmiesdiakoni/ sotilasdiakoni (alikerantti) | Varusmiespappi/ varusmiesdiakoni/ sotilasdiakoni (sotamies)

SOTILASVIRKAMIEHET: MAAVOIMAT, ILMAVOIMAT JA MERIVOIMAT /INSINÖÖRIALA

Sotilasvirkamies III luokka | Sotilasvirkamies II luokka | Sotilasvirkamies I luokka

ERIKOISUPSEERIT: MERIVOIMAT

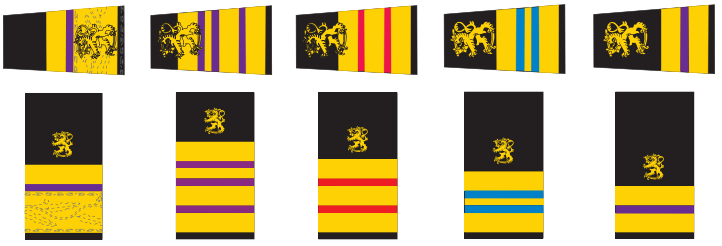

Insinöörikontra-amiraali | Insinööri-komentaja | Lääkintäkomen-tajakapteeni | Musiikkikapteeni-luutnantti | Teknikkoluutnantti

SOTILASPAPIT: MERIVOIMAT

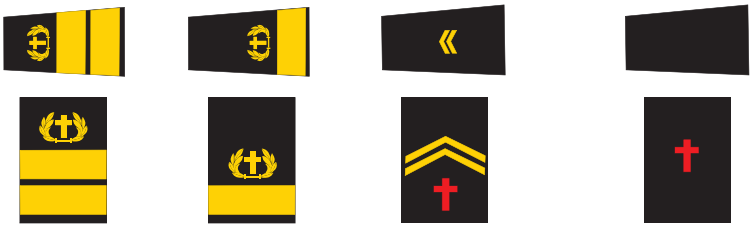

Kenttärovasti | Sotilaspastori | Varusmiespappi / varusmies-diakoni / sotilasdiakoni (alikers) | Varusmiespappi / varusmies-diakoni / sotilasdiakoni (matruusi)

Arvomerkit

TUNNUSVÄRIT

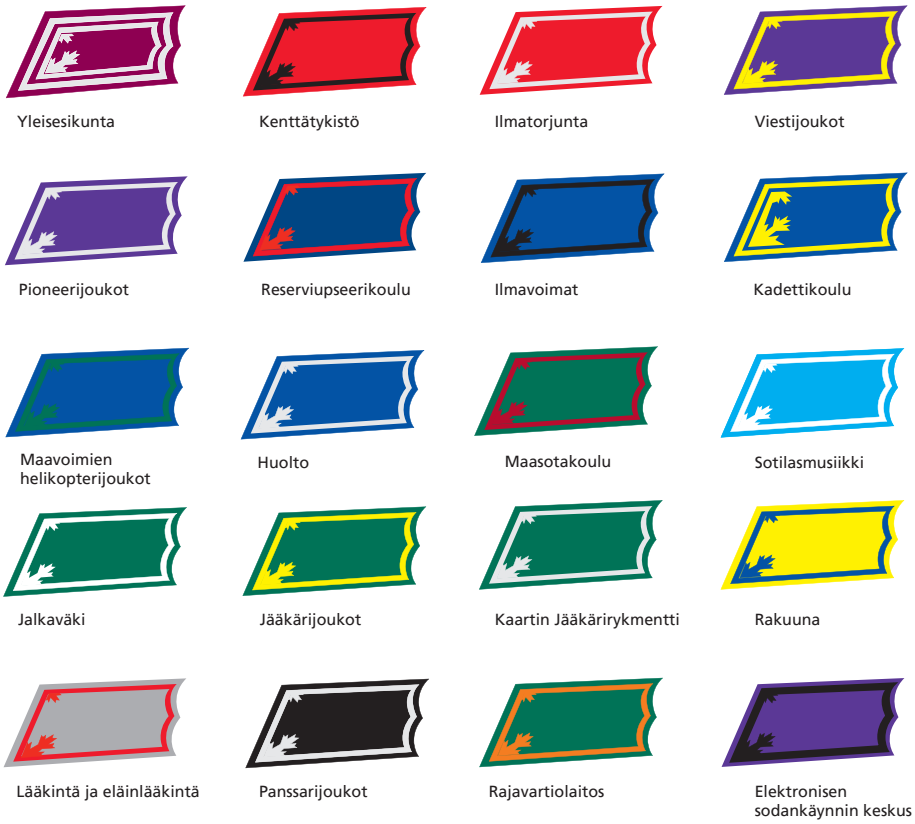

ERIKOISUPSEERIEN AMMATTIMERKIT

Koulutushaaramerkit

KRANAATINHEITINMIES

TULENJOHTAJA/
TIEDUSTELUTULENJOHTAJA

PIONEERI

SOITTAJA

SUOJELUMIES

TYKKIMIES

ILMAVALVONTAMIES

MERIVALVONTAMIES

VIESTIMIES

TAISTELUVÄLINEMIES/
ASESEPPÄ

TALOUSMIES

PANSSARINTORJUNTAMIES

PANSSARIVAUNUMIES

PANSSARIJÄÄKÄRI

LASKUVARJOJÄÄKÄRI

RANNIKKOJÄÄKÄRI

VENEMIES

ASENTAJA

TUTKAMIES

PAIKANTAMISTUTKAMIES

KOIRANOHJAAJA

VARUSMIESPAPPI/
SOTILASDIAKONI

SÄÄMIES

SOTILASPOLIISI

SISSI/TIEDUSTELIJA

ILMATORJUNTAOHJUSMIES

JÄÄKÄRI

LÄÄKINTÄMIES

MOOTTORIAJONEUVON-
KULJETTAJA

APUMEKAANIKKO/
ILMATAISTELUASEMIES

OHJAAJAOPPILAS

ELÄINLÄÄKINTÄMIES

RAIVAAJAPIONEERI

ILMATORJUNTAMIES

HUOLTO

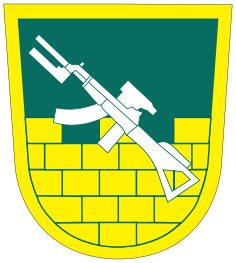

KAUPUNKIJÄÄKÄRI

ELEKTRONINEN
SODANKÄYNTI

VALOKUVAUSMIES
Maavoimat

VALOKUVAUSMIES
Ilmavoimat

VALOKUVAUSMIES
Merivoimat

Sotilaan käsikirja

Sotilaan käsikirja jaetaan omaksi jokaiselle varusmiehelle ja naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavalle naiselle alokasjakson ensimmäisellä viikolla. Kirja seuraa varusmiestä koko varusmiespalveluksen ajan ja mukaan reserviin.

Sotilaan käsikirja antaa yleiset perusteet sotilaan taitojen oppimiselle kaikissa puolustushaaroissa. Kirja on tarkoitettu erityisesti alokasjakson oppikirjaksi, mutta se tukee myös muiden koulutusjaksojen koulutusta, antaa tietoa palvelukseen liittyvistä sosiaali- ja turvallisuusasioista ja antaa tietoa reservin aikaa varten. Sisällysluettelo vastaa pääosin alokasjakson kurssirakennetta.

Varusmiespalveluksessa koulutusaiheisiin kannattaa perehtyä ennakolta. Vähäinenkin valmistautuminen auttaa. Sotilaan käsikirjan lisäksi tietoa käsiteltävistä asioista saat PVMoodlesta sekä lähde- ja kirjallisuusluettelossa esitetyistä oppaista ja opiskelumateriaalista. Yleisimmät ohjesäännöt ovat saatavilla myös internetissä osoitteessa puolustusvoimat.fi/asiointi/aineistot/ohjesaannot-ja-oppaat sekä PVMoodlessa.

Säilytä kirja muistona varusmiespalveluksestasi. Voit kerrata keskeiset asiat Sotilaan käsikirjasta valmistautuessasi reserviläisenä tuleviin kertausharjoituksiin.